

petre pandrea

MEMORIILE
MANDARINULUI VALAH

* jurnal

1954-1956

FID

FASTE IDEI
DOCUMENTE

VRE
MEA

Din 1915 am urmat bunul obicei al autoanalizei și consemnării în jurnal, rapid, fără pretenții stilistice, fără a te privi în oglinda nemuririi.

Aceste caiete, scrise la iuțeală și la întâmplare, pot fi utile spre documentare asupra meandrelor epocii. Eu sunt deasupra învălmășagului.

Când vorbesc de mine, vorbesc de alții, oglindiți în mine. Suferința altora se răsfrânge imperios în mintea și sufletul meu, inoculându-mi suferințe cumplite.

Eu nu mai sunt eu în aceste caiete intime.

(...)

Nu sunt nici mistic, nici soldat viteaz. Sunt altceva.

Eu am vrut, aș vrea și voi dori mereu să fiu ctitor, întemeietor și ziditor al lucrurilor utile și bune în Cetatea mea.

Această dorință mi-am realizat-o, parțial și imperfect, cu stiloul de jurnalist și scriitor. Mi-am realizat-o măreț, plenitudinar, aproape până la demență, cu vorba, la bară, scăpând oameni de la moarte și năpastă, cu prețul libertății și chiar al vieții mele.

Era în joc o instituție a țării: Justiția.

Dr. Petre Pandrea

petre pandrea

**MEMORIILE
MANDARINULUI VALAH**

**Jurnal
*
1954-1956**

Prefață de Ștefan DIMITRIU
Ediție revăzută și adnotată de
Nadia MARCU-PANDREA

**EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2011**

Coperta de Silvia Colfescu

Ilustrația copertei:

Foto pag. 5: Petre Pandrea cu cei doi copii, Nadia și Andrei,
fotografie din arhiva Pandrea

Tehnoredactor: Dan Amza

Copyright © 2011 Nadia Marcu-Pandrea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PANDREA, PETRE

Memoriile mandarinului valah : jurnal / Petre Pandrea ;
pref. de Ștefan Dimitriu ; ed. îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea.
Ed. a 2-a, rev. - București : Vremea, 2011

2 vol.

ISBN 978-973-645-444-8

Vol. 1 : 1954-1956. - Index. - ISBN 978-973-645-440-0

I. Dimitriu, Ștefan (pref.)

II. Marcu-Pandrea, Nadia (ed.)

821.135.1-94

„Nimeni nu are voie să puie cătușe vieții, în numele unor formule găunoase.”

Dr. Petre Pandrea

MANDARINATUL - CREZ ȘI MISIUNE

În anul 2000, așa cum Petre Pandrea prevăzuse într-o vreme când era greu de întrevăzut un asemenea fapt, apărea la Editura „Albatros” volumul intitulat *Memoriile Mandarinului Valah*, primul dintr-o serie lungă a scrierilor sale rămase în manuscris și confiscate de Securitatea comunistă. Pentru conștiința mai mult sau mai puțin încărcată a românilor, a fost ca o lovitură de trăsnet. Sau, poate, ca o auroră boreală apărută pe un cer încă întunecat de evoluțiile post-revoluționare atât de lente și adeseori atât de contradictorii. A fost ca o trezire și ca o eliberare dintr-un coșmar al istoriei noastre recente, ca o exorcizare a marelui rău colectiv, realizată de un om cu conștiință mandarinală, de luptător neezitant, în numele a milioane și milioane de oameni cu spinările frânte. Și a fost, în cele din urmă, triumful târziu dar definitiv al unui semen de-al nostru care, deși pus în fața acelorași opțiuni grave, de viață și de moarte, ca oricare dintre noi, n-a acceptat să pactizeze vreo clipă cu un regim criminal ce transformase întreaga țară într-o închisoare enormă și, de multe ori, într-un abator uman, în numele unor pretinse idealuri luminoase.

După revoluția din decembrie 1989, manuscrisul acestei voluminoase lucrări, ca și manuscrisele celorlalte zece cărți postume apărute între timp la Editura „Vremea”, a continuat să rămână ani buni în arhivele de taină ale Serviciului Român de Informații, de unde au fost „eliberate” abia în 1997. Din păcate, nu toate. Am avut atunci privilegiul de a fi fost unul dintre cei care le-au privit și le-au răsfoit printre primii în noua lor viață.

Venită de la Paris, unde se stabilise de mai mulți ani, pentru a prelua cele peste 7000 de pagini scrise mărunt, pe caiete dictando ori pe foi volante de bloc-notes ori de maculator, cu stiloul, cu tocul de cerneală ori cu un vârf bont de creion, fiica scriitorului, Nadia Marcu-Pandrea, ni le-a lăsat

pentru o vreme în custodie, nu înainte însă de a ne fi făcut împreună o idee despre comoara ce-i fusese restituită. Țin minte cât de uluiți am fost cu toții când, conduși de cine știe ce intuiții magice, am descoperit încă din primele minute ale cercetării noastre profeția aceea uluitoare a autorului, datând din prima jumătate a deceniului al șaptelea al veacului trecut: „În anul 2000, vor veni biografii care vor cerceta enigmatică figură a lui Petre Pandrea, avocat, scriitor, jurnalist, sociolog, economist, moralist și filosof. Biografia lui va fi mai simbolică decât opera, fiindcă ideile de umanism au fost pecetluite cu patru arestări burghezo-moșierești pentru PCR, și cu șapte arestări PCR în epoca 1946-1964, cu avertismente, sfaturi, propuneri de posturi de ministru plenipotențiar la Paris, Bruxelles, universitar și academician, toate respinse pentru a-și păstra autonomia și lupta pentru umanismul judiciar”. O profeție care, din acel moment, pentru fiica scriitorului a devenit un adevărat testament. Ea a părăsit pentru totdeauna Parisul, unde reușise să-și facă un rost, întorcându-se grabnic în țară pentru ca anul 2000 să însemne, într-adevăr, anul descoperirii sau redescoperirii marelui cărturar patriot Petre Pandrea, una din cele mai originale, mai fascinante, mai profunde, mai durabile și mai dramatice figuri ale culturii române și, în același timp, un exponent de cotă ametoitoare a spiritului de adevăr, de dreptate și de jertfă al neamului nostru.

Dar cine a fost „enigmaticul” Petre Pandrea?

Fiu de târgoveți cu origini rurale și cu o casă de copii, el a văzut lumina zilei la 26 iunie 1904, în orașelul Balș din fostul județ Romanați (azi, Olt). În certificatul de naștere el figurează însă ca Petre Marcu, la numele de scriitor – Pandrea – oprindu-se după mai multe alte variante, abandonate pe parcurs (Petre Marcu-Balș, Petre Albotă, Petre Diacu, Petre Dragu, Dr. Petru Ioniță etc.). Dar care este originea acestui nume pe care Petre Marcu l-a făcut celebru? Ne-o spune el însuși. Copil fiind și bălăcindu-se zi de vară până-n seară în ochiurile de apă ale zăvoaielor Oltețului, numite în dialectul

local *pandre*, bunica sa dinspre mamă, Baba Stana, se obișnuise să-i spună în glumă *Pandrea*. Pseudonimul la care s-a oprit în cele din urmă tânărul publicist Petre Marcu este, așadar, și un pios omagiu adus amintirii acelei adorate bunici.

Urmând pilda unui văr mai mare, *neica Tudor*, mort apoi ca tânăr ofițer pe frontul Primului Război Mondial, Petre Pandrea frecventează mai întâi cursurile Liceului Militar de la Mânăstirea Dealu, unde are șansa de a-l avea director de studii pe cunoscutul filosof Nae Ionescu, într-o vreme de entuziasm cărturăresc al acestuia, când încă nu fusese contaminat de ideologiile extremei drepte, atât de nefaste pentru el, ca și pentru țară. Dar cariera de militar nu-l atrage, astfel că pentru ultimul an de liceu și bacalaureat se transferă la Colegiul Național „Regele Carol I” din Craiova. Urmează apoi timp de trei ani (1923-1926) cursurile la zi ale Facultăților de Drept, Litere și Filosofie din București, ca și cursul de Istorie Antică și Arheologie al lui Vasile Pârvan, obține licența în Drept cu *magna cum laudae* și, după un fructuos stagiu de practică (șase luni), în calitate de secretar al cabinetului de avocatură al profesorului Anibal Teodorescu, unul dintre cei mai renumiți maeștri ai barei românești, pleacă pentru șase ani (1927-1933), cu o bursă de studii obținută prin concurs, acordată de profesorul universitar G.C. Mironescu (ginerele industriașului Malaxa), la prestigioase universități din Germania, Franța, Italia, Austria, Cehoslovacia, unde se concentrează în primul rând asupra Enciclopediei Dreptului, dar urmează în același timp și cursuri de Economie politică, Metafizică și Sociologie, întorcându-se în România cu un prestigios Doctorat în Drept, obținut la Berlin, cu un bagaj cultural academic de invidiat și cu o mare dorință de a se implica în rosturile cele mai adânci ale țării.

Toată această perioadă a studiilor universitare este marcată de nenumărate activități științifice sau publicistice de o impresionantă consistență și diversitate, care încep să dea măsura personalității complexe a acestui tânăr studios, cu o mare rigoare în ceea ce privește cheltuirea timpului, cu o imensă capacitate de efort și cu o puternică personalitate

creatoare. Astfel, în 1928, împreună cu alți doi colegi de studenție berlineză, Sorin Pavel și Ion Nistor, publică în revista „Gândirea” din Cluj *Manifestul Crinului Alb* care, dincolo de teribilismul vârstei, este o încercare de găsim a unui drum neconvențional în gândirea, literatura, arta și cultura românească, ferit de servituți și ipocrizii de tradiție sau de conjunctură, un drum mai curat și mai drept, corespunzător cu aspirațiile tinerei generații de cărturari români, în perspectiva unui viitor încărcat de promisiuni, dar și de grave amenințări. Tot în acea perioadă, în paralel cu activitățile studențești, îndeplinește o vreme și funcția de atașat de presă al Legației Române la Berlin și, în această calitate, face un voiaj la Paris, pentru a-l cunoaște pe Brâncuși și a-i propune să-și deschidă o expoziție în capitala Germaniei. Demersul său oficial nu reușește, dar Brâncuși îi oferă în schimb tânărului de 24 de ani, „cobilițar și european” ca și el, prietenia și inima sa pentru o viață. În 1929, la cererea expresă a lui Nicolae Iorga, Petre Pandrea descoperă, după adevărate aventuri prin tanițele marilor biblioteci apusene, *Cronica germană a lui Ștefan cel Mare*, întocmită de Albertus Schendl, unul din medicii domnitorului moldovean. Este vizitat la Berlin de G.C. Mironescu, care l-ar fi vrut urmașul său la catedra de Enciclopedia Dreptului, și de Vasile Pârvan, care văzuse în el un strălucit continuator în domeniul arheologiei.

Încă din acea vreme, multe figuri de seamă ale culturii noastre, printre care și Nae Ionescu, îl considerau pe Petre Pandrea „noul Iorga” al românilor. Dar, spre regretul mărturisit al profesorului de la Mănăstirea Dealu, care virase brusc spre dreapta naționalistă cea mai reacționară, fostul său elev devenise „noul Iorga al stângii românești”. Pentru că, aflându-se în Germania și trăind nemijlocit experiența venirii la putere a lui Hitler, cu tot ce însemna aceasta pentru sugrumarea drepturilor și libertăților civile, în condițiile instaurării unei dictaturi dintre cele mai nemiloase, Petre Pandrea se raliase ideologiei de stânga, marxiste, fără însă a se fi înscris vreodată în vreun partid comunist, fie el din România sau de

aiurea. La această orientare contribuisese în mare parte și prietenia sa cu revoluționarul bulgar Gheorghe Dimitrov, pe care de altfel avea să-l apere cu succes, ca avocat, în procesul înscenat acestuia în legătură cu incendierea Reichstagului. Din vremea aceea (primăvara anului 1933) datează și virulențele sale pamflete anti-naziste, publicate în foileton și strânse apoi într-un volum apărut în același an la Editura „Adevărul” și intitulat *Germania hitleristă (Trei luni la Berlin. Documente – Idei – Oameni)*. Între timp, colaborează cu studii sau articole de atitudine în numeroase reviste și ziare din țară (*Dezaxare și construcție*, în „Gândirea”, *Contribuții la Chestia Stere*, în „Viața Românească”, *Problematica lui C. Petrescu: sociologie cu Regele Dromihet*, în revista „Azi” etc.). În vacanța de Paște a anului 1932, se căsătorește cu Elisa Pătrășcanu, sora cunoscutului intelectual și om politic de stânga Lucrețiu Pătrășcanu, pe care-l cunoscuse la Berlin. Tot atunci fondează, împreună cu Alexandru Sahia și Petre Țuțea, revista *Stângă*.

Întors definitiv în țară în vara anului 1933, renunță la ideea unei cariere universitare sau diplomatice și se dedică atât profesiei de avocat, cât și activității de jurnalist, performând pe ambele fronturi.

Ca avocat, ca slujitor al dreptății, se consideră din capul locului „un medic de leproși penali”, intrând în cele mai complicate și mai primejdioase cauze și punându-și în joc chiar libertatea sa, atunci când are convingerea că sunt amenințate capetele unor nevinovați. Așa s-a întâmplat de pildă când, după aprige pledoarii în apărarea unor grupuri de tineri comuniști asupra cărora plana amenințarea cu pedeapsa capitală, a făcut cunoștință, în reprize repetate, cu arestul Siguranței. Și tot așa mai târziu când, nepregetând să ia partea măicuțelor vladimiriste ori a călugărilor stiliști, se vedea condamnat de autoritățile comuniste la 15 ani de muncă silnică. Dar, în ciuda tuturor presiunilor, persecuțiilor și întemnițărilor, crezul său de apărător al dreptății n-a fost niciodată înfrânt. „Am încercat să fac din avocatură un sacerdoțiu – scrie el chiar în paginile acestui *Jurnal* –, o cuminenie a pământului, o pasăre măiastră, o pasăre de foc,

un martiraj și o ostășie. Avocatul este omul care apără cu știința, arta și pieptul său". Sau, mai departe: „Am încălcat legile represive apărând libertatea altora. Pentru mine, nu am nevoie de libertate, fiindcă nu sunt profet religios, propagandist politic sau scriitor amator de glorie". Și, în alt loc: „Am vrut să dovedesc că și românii au eroi. M-am săturat de martiri neoiobagi".

Dar și jurnalistica – cea de a doua pasiune a sa – a fost slujită cu același neobosit entuziasm și cu același devotament, considerată fiind, ca și avocatura, un crez și o misiune. Ani la rând, Petre Pandrea și-a scris zi de zi editorialele ori articolele sale de atitudine, pentru ziarele „Adevărul”, „Dimineața” și alte publicații de stânga din sfera Sărindarului, avertizând continuu opinia publică asupra ascensiunii fascismului și nazismului, cu influențele lor nefaste asupra societății românești, fără a păcătui însă prin excese stângiste, ci, dimpotrivă, polemizând adeseori, când se depășea o anumită limită, cu adepții unor poziții de extremă stânga, pe care el le considera inadmisibile. Un ecou târziu al acestei atitudini îl găsim chiar în paginile acestui *Jurnal de Mandarin Valah*. „N-am să scriu niciodată pentru dictatura proletariatului și împotriva religiei (...), fiindcă religiile și preoții joacă un rol esențial în viața oamenilor, începând din cavernă până astăzi". Nici după instaurarea așa-zisului regim de democrație populară, susținut de tancurile sovietice, cu Lucrețiu Pătrășcanu ministru al Justiției, Petre Pandrea nu renunță la independența sa de opinie. „Am scris trei mici pamflete contra titularului Justiției, propriul meu cumnat, pe care l-am considerat principalul vinovat al dezmațului judiciar care trimitea, cu forme ipocrite, în ocne și penitenciare, pe oamenii cei mai cinstiți și mai străluciți ai țării mele”, notează el într-o altă pagină din *Jurnal*. Iar într-unul din momentele de cumpană ale vieții sale, când îi fuseseră luate și roba avocațească, și accesul la publicistică, scria cu obidă, dar și cu speranță, în *Jurnalul* său: „Îmi doresc un an, un singur an de jurnalistică, să fiu iarăși pe amvonul meu și să predic zi de zi". La scurt timp după această însemnare, Petre Pandrea – a cărui simplă

prezență în mediile publice constituia o primejdioasă amenințare pentru regimul comunist instaurat prin teroare în România – era întemnițat pentru a doua oară, cu o condamnare nedreaptă de 15 ani muncă silnică (prima oară, în perioada 1948-1952, fusese reținut pur și simplu, fără nicio formă legală!). De data aceasta, Petre Pandrea își petrece în închisorile comuniste aproape șase ani (1958-1964) și este, ca și în primul său stagiul de pușcăriaș, un exemplu de demnitate și rezistență psihică printre tovarășii săi de suferință, deținuți politici ca și el. La un moment dat, după anul 1962, când regimul penitenciar de la Aiud devine ceva mai permisibil și îi îngăduie, în celula sa, porția zilnică de creion și hârtie, el scrie două din cărțile sale de un uriaș interes pentru istoria noastră contemporană. Intitulate „Reeducarea de la Aiud” și „Garda de Fier”, cărțile acestea au apărut și ele în lunga serie de opere postume publicate de Editura „Vremea”.

În 1964, lăsat în libertate după amnistia generală acordată tuturor deținuților politici, Petre Pandrea avea 60 de ani. Zece dintre ei și-i irosise prin închisorile comuniste, unde îndurase cele mai grele suferințe fizice și morale. Autoritățile vremii erau însă bucuroase că adversarul lor ireductibil atinsese vârsta pensionării și puteau spera astfel să-l tragă pe linie moartă pe neobositul apărător al libertății de opinie, pe aprigul contestatar al parodiilor lor judiciare. Dar, deși sănătatea îi fusese grav avariata, printre altele de o hepatită infecțioasă prost tratată (de fapt, netratată!) în închisoare, el își face nenumărate planuri de viitor, în principal proiecte literare la care visase o viață întreagă, precum romanul-fluviu „Patetica Valahă”, gândit până în cele mai mici amănunte. Însă nu apucă să termine decât trilogia „Brâncuși”, din care nu i se tipărește, în scurtul răstimp de viață pe care-l mai avea de trăit, decât primul volum, și acela bine ciopârțit de cenzură. Pentru că și aici, într-o carte aparent academică, el își continuă războiul cu realitățile sociale, politice și economice ale vremii, pledând „măsura, toleranța, umanitatea” cu nestrămutata convingere că așa întrupează „cele mai bune aspirații ale neamului meu românesc, ale spiței mele oltenești

și în concordanță cu mentalitatea Europei". Primul volum din „Patetica Valahă”, dactilografiat și predat Editurii de Stat pentru Literatură, zace o vreme în sertarele lui Alexandru Balaci, de unde își pierde urma. Din păcate, nici celelalte copii nu s-au păstrat. Reprimit în Uniunea Scriitorilor, se împrietenește cu Nichita Stănescu, Matei Călinescu și alți tineri entuziaști, cărora le oferă conacul său de la Periș (mă rog, ce mai rămăsese din el!), ca reședință a unui centru tineresc de creație. „Mâna lungă a Securității”, care nu putea să îngăduie un asemenea cuib și o asemenea tutelă, le strică însă jocurile. Petre Pandrea nu va înțelege niciodată de ce generoasa lui idee, care fusese îmbrățișată cu atâta bucurie de tinerii săi prieteni scriitori, se împotmolise în neașteptate și insurmontabile hățișuri birocratice. Se săvârșește din viață pe un pat de spital, după o operație grea, în caniculara zi de 8 iulie 1968.

Dar, să ne oprim acum la cartea de față, care este de fapt doar o secțiune (1954-1956) dintr-un vast *Jurnal memorialistic*, pe care Petre Pandrea l-a ținut, neîntrerupt (cu excepția perioadelor de reclusiune), începând din anii studiilor liceale de la Mănăstirea Dealu, și până la stingerea sa din viață. „Din 1915 până în 1956 (momentul acestei consemnări *n.n.*), am urmat bunul obicei al autoanalizei și consemnării în jurnal, rapid, fără pretenții stilistice, fără a te privi în oglinda nemuririi”, mărturisește el. Iar mai departe: „Aceste caiete, scrise la iuțeală și la întâmplare, pot fi utile spre documentare asupra meandrelor epocii. Eu sunt deasupra învâlmășagului. Când vorbesc de mine, vorbesc de alții, oglindiți în mine. Suferința altora se răsfărânge imperios în mintea și sufletul meu, inoculându-mi suferințe cumplite. Eu nu mai sunt eu în aceste caiete intime”. Acest *Jurnal* (amestec de însemnări personale la zi, memorii ale unor etape importante din viața sa, comentarea acidă și avizată a unor evenimente politice interne ori internaționale, consemnarea unor fapte diverse cu potențial pilduitor ori exploziv, emiterea unor precepte morale în spiritul sănătoasei tradiții românești etc.),

devine pe măsura trecerii timpului tot mai consistent, iar la anii deplinei maturități, când conștiința mandarinală a autorului capătă contururi tot mai precise („noi suntem fiii soarelui de pe aceste plaiuri”), Petre Panadrea l-a intitulat în fel și chip, în diversele etape ale elaborării lui: *Jurnalul Mandarinului Valah*, *Memoriile Mandarinului Valah*, *Crugul Mandarinului Valah*, *Conversațiile Mandarinului Valah*, *Cronica Mandarinului Valah* etc. Unele din aceste titluri se vor regăsi în volumele succesive publicate de Editura „Vremea”. Pentru primul din ele, publicat, așa cum spuneam, în anul 2000, Editura „Albatros” a ales titlul *Memeoriile Mandarinului Valah*, care a făcut carieră. Din păcate, din cauza unei deficiente colaborări între editură și fiica scriitorului, fragmentele de jurnal au fost alese oarecum la întâmplare, iar ordonarea lor nu s-a făcut în succesiunea firească. De asemenea, s-au strecurat numeroase greșeli, fie de lecțiune, fie tipografice. Reluând acum conținutul acestui prim și masiv volum de postume și împărțindu-l, din rațiuni de manevrabilitate, în două volume de dimensiuni mai rezonabile, s-a avut în vedere atât restabilirea fidelității textului, cât și fireasca succesiune a însemnărilor. Într-un viitor nu știm cât de îndepărtat, când monumentală operă memorialistică a lui Petre Pandrea va fi retipărită (de pildă, în *Ediția Pleiade*, anunțată de mai mulți ani de Academie), toate aceste însemnări zilnice vor trebui încorporate și ele la locul lor, în curgerea lor temporală, nestăvilită ca o lavă în clocot.

Frecventând „tot soiul de medii sociale și politice, fără «a duce vorba de colo până colo», cu discreția manierelor bunului european, dornic exclusiv de a-mi spori clientela avocațială și de a recolta tezaure pentru memorialistica vremii, de a cunoaște în amănunt culisele epocii, oamenii și geneza fenomenelor” și adunând fără odihnă „maerial, selecționat în prealabil, pentru o eventuală *Istorie contemporană*, după metoda juriștilor, care nu acceptă decât martori de *visu et de auditu*”, și conștient, cel puțin în unele momente, că se bate „cu morile de vânt ale dictaturilor de dreapta, centru și

stânga", dar și de faptul că opera sa principală va fi însăși viața sa, „memorabilă prin pilda ei, fiindcă este operă realizată prin sudoare, sânge și suferință”, Petre Pandrea face din memorialistica sa jurnalieră o operă de o inegalabilă valoare literară și istorică, cel puțin pentru aceste timpuri și pentru aceste țărâmur.

„Cronicar umil al vremurilor tulburi și încâlcite” pe care le trăiește, dar și „un fel de Cruce Roșie vigilantă, gata să panseze răniții la primul apel”, Petre Pandrea se revendică în permanență din cinul mandarinal, „clasă aparte, unică și dominantă prin grație, jertfă, duh și creație, peste principii, peste dictatori ai tinichigismului proletaroid valah, peste industriași, peste negustori”. Dar apartenența aceasta avea și reversul său nedorit: „Noi ne dăm la o parte cu politețea unor fii de regi în fața mitocanilor și a valeților beți. Nu oftăm și nu plângem, fiindcă nu este de demnitatea noastră”.

Tablourile sale de epocă și analizele sale amănunțite, în care farsa comunistă ne apare în toată monstruoza ei, sunt pe cât de exacte, pe atât de cutremurătoare. „Toți sunt înspăimântați de ziua de mâine, notează el în *Jurnalul* său. Toți se așteaptă la beleală. Politicienii de toate nuanțele au fost beliți. Avocații poartă botniță. Scriitorii supralicitează la lichelism. Artiștii sunt mășcărici fără vinuri și parfumuri, fără mătăsuri și boiele. Muncitorii stau cu sabia lui Damocles a concedierii deasupra capului sau a «golului» birocratic de producție pe grumazul lor”. Arestările masive, scrie el, „au creat cetățeanului român (...) o psihologie de vulpe hăituită”. În aceste condiții, vedea cum „atomizarea psihologică din spaimă” conducea la „egoismul cel mai feroce”, ca și la „generalizarea mitocăniei și întoarcerea regalității râtanului” (cu consecințe dezastruoase – observăm noi acum – până în zilele noastre).

Parcurgând paginile acestui *Jurnal*, veți retrăi pas cu pas drama unei conștiințe ultragiutate de realitățile unei epoci de minciună și de barbarie, de triumfalism găunos și de abjurare a oricărei credințe sincere în ceva, de mimare nerușinată a democrației și de răsturnare a tuturor tablelor de valori

sociale și morale. Raportându-se consecvent și tranșant la evenimentele importante, din țară ori din străinătate, cum ar fi *Procesul măicuțelor fecioare de la Mănăstirea Vladimirești* („Numele meu circulă odată cu legenda mănăstirii. Nu le vine să creadă că exist în carne și oase”), *Congresul scriitorilor* („De 12 ani, sunt niște cazarmagii și n-au citit și simțit decât regulamente staliniste... Această biserică fățarnică va putea să-și țină deschise altarele un mileniu. Nu voi intra să cânt în cor”), *Conferința de pace de la Geneva* („Generalul Eisenhower, acest Ionică Antonescu american, nu și-a pus cizmele pe masa verde... fiindcă nu l-a lăsat Anthony Eden... Încă o dată, Occidentul a arătat că habar nu are de oamenii de aici, de mentalitatea lor, de ceea ce se petrece de 38 de ani pe aceste meleaguri”), *Guvernul românesc din exil* („Marele cocor – micul Vivy Vișoianu – este un păduche, în sensul parazitișmului. E deștept foc, dar e leneș... Vivy Vișoianu a rupt-o cu legionarii. E vulpoi politic: îi utilizează dar nu se aliază”) etc., ori retrăindu-și anii cumpliti de detenție sau povestindu-și întâmplările mărunte ale vieții trăite zi de zi într-un climat tot mai apăsător și mai mutilant, Petre Pandrea realizează, în silul său inconfundabil, de o nimicitoare incisivitate și de o mare forță literară, pagini memorabile, multe din ele antologice. Printre acestea, portretele făcute unor contemporani ai săi, din lumea politică, avocațească sau literară. Iată doar câteva.

Mihail Manoilescu (fost prim-ministru al României, semnatul Diktat-ului de la Viena, coleg de detenție la Ocnele Mari): „Se credea bărbat frumos și avea, într-adevăr, un cap interesant. Nu putea fi un bărbat viril fiindcă avea mădulele gelatinoase, așa cum le are Mihai D. Ralea. Rotulele de la genunchi, încheieturile de la mâini și palmele lor parcă-s de cartilagii mucilaginoase. Nu poți da mâna cu Ralea, nici cu Manoilescu... Mi se părea semidoct din punct de vedere filosofic și mânuia terminologia cu greșeli care mă stupefiau, și care fascinau pe năvleți”.

Nici profesorul Nae Ionescu, pe care-l aprecia în multe privințe și căruia îi era profund recunoscător pentru anii de

studii de la Mănăstirea Dealu, nu scapă mai ieftin: „Nae Ionescu a încercat să se valahizeze... Avea ceva de corcitură mongolică, aciuat, aclimatizat, eflorescent, cu armonii inedite și culori stranii. În fizionomie, era Țigan tărășc. În îmbrăcăminte, avea ceva tipic de lăutar de lux. Purta, de pildă, haine negre cu pantofi galbeni. Garderoba lui era plină de culori galbene, roșii, turchin. Avea și cruzimi mongolice. N-a participat la lichidarea fizică a lui Duca?”

Tudor Arghezi, „rubicond și borțoșel, cu mustăcioară neagră, stufoasă, ca un vrăbioi, gospodar și măscărici în stil”, admirat și el, ca poet și pamfletar, se bucură de asemenea de atenția portretistului Petre Pandrea: „În Arghezi zace, în mod permanent, infractorul de anvergură. La el, escrocul suferă tot timpul de insomnie... L-a tocat pe rege de parale, l-a făcut voievod al culturii... A pactizat cu toate partidele politice: și cu socialiștii, și cu liberalii lui Gh. Brătianu, și cu democrații lui Aristide Blank, și cu reacționarii partidului. Pentru legionari, a scris o baladă sinceră și neplătită... Ică Antonescu i-a dat trei milioane de lei și i-a comandat un pamflet... Așa s-a născut faimosul *Baroane*, care a zguduit România”.

În sfârșit, Mihai D. Ralea, „profesor minor ieșean”, „mormon cu două familii”, „nu înțelege nimic din teologie și din metafizică” și „mimează universitar cultul științei și gustul pentru artă”, dar „are psihologie, mentalitate și maniere de valet de casă mare” și „patronează totul, orice, numai ca să aibă auto, titlu, bani, brânză”, fiind de fapt „un vierme în brânza anticamerei, în brânza tuturor anticamerelor”. „A fost pseudonimul Lupeascăi, al Anei Pauker și al lui Ioșka (Chișinevschi)”, „un hedonic și un epicureu în sensul «turmei de porci» a filosofului Epicur”, „un măscărici-călău” care „a participat la uciderea lui Corneliu Zelea Codreanu, Iuliu Maniu, George Brătianu, Lucrețiu Pătrășcanu”. Ajuns, la Hotelul Ritz din Paris, lângă cada în care făcea baie Titulescu, se prosternează în fața acestuia, spunând: „Je suis heureux de toucher la peau de votre Excellence!” Anei Pauker îi declară fără să clipească: „Ana, tu ești cel mai mare om politic, de la Mihai Viteazul până acum!” Devenit ministru al Justiției,

Laurețiu Pătrășcanu se plânge: „Nu știu cum să scap de Ralea... În fiecare dimineață e lângă servitoare. Eu am un apartament mic. Ajută servitoarea să-mi lustruiască pantofii”. În consecință, Licheaua nr. 1 a României – conchide Petre Pandrea – nu este (și urmează o lungă listă) Groza, Chișinevschi, Dej, Sadoveanu, Arghezi, Roller, P. Constanținescu-Iași, Parhon, Zaharia Stancu, Tudor Vianu etc., „Licheaua nr. 1 este Mihai D. Ralea”.

Dar pentru că nu vrea să vadă doar bezna și urâciunea din jurul său, Petre Pandrea este atras la tot pasul de imagini și duioșii sfâșietoare, fie că este vorba de mișcările anotimpurilor, fie de vremea copilăriei, fie de anii petrecuți la Liceul de cadeți de la Mănăstirea Dealu, fie de perioada studiilor universitare de la București, Berlin etc. Alteori, lirismul său izbucnește artezian, ca în cazul lungilor referiri la măicuțele de la Vladimirești ori ca în acest portret al ostașului anonim român de pe Frontul de Est care, „după ce-și lăsa ranița la picioarele femeii (rusoaice n.n.) și în brațele copiilor mângâiați pe creștet, se ducea să taie lemne, să aducă o garniță cu apă, trecea pe la companie să-și ia pâinea zilnică pe care o înmâna femeii. Pe urmă, se chitea îmbrăcat lângă soba duduind și adormea îndată. Se scula în răsăritul soarelui, ca acasă, la ultimul cântat al cocoșului. Lua garnița în mână, se spăla sumar pe ochi și față, aducând-o plină-ochi femeii și copiilor. Pe urmă, iar se ducea la companie, unde-și bea ceaiul, asculta teoria și de comandanți. Când se rupeau rândurile, mânca la cazan și își umplea gamela, pentru a o duce copiilor. Nu avea și el copii și femeie acasă? (...) Spre seară, mai aduna un vreasc, mai tăia un lemn, și pleca să aducă o nouă gamelă de mâncare de la cazan și un sfert de pâine, cât era rația și cât îi dădeau nemții. Un valah nu vine niciodată acasă cu mâna goală(...). Când luna apare pe cer și stelele se rotesc în vârtej universal, când vântul bate sau ploaia picură, copiii se culcă la sânul maicii lor. Femeia nu poate închide ochii și nici gospodarul. Rusoaica se furișă la cuhnie, pe pătura soldatului valah, după ce sărutase și adormise copiii. Acolo, jos, pe lut, deasupra păturii, se înțelegeau fără cuvinte, un ostaș cu

gazda lui(...). Când pleca ostașul departe pe front sau în înfrângere, femeia își ștergea o lacrimă, copiii își luau rămas-bun zgomotos și bătrânii plângeau”.

Oglinďă magică, vastă și tulburătoare a vremii sale, în care realitățile crude ale României strivite de comunismul de tip moscovit sunt surprinse în toată amploarea și grozăvia lor, memorialul lui Petre Pandrea, conceput sub formă de jurnal, este când un bestiar sumbru și dezolant, în care pamfletarul lucid, virulent și nimicitor își ia revanșa în fața monstruozițăilor de tot felul ale timpului său, când o suită de senzații, de chipuri și de întâmplări luminoase, cu semnificații omenești profunde, în contrast izbitor cu imperativele așa-zisei morale proletare, care încerca să facă din întreaga societate românească o turmă indolentă, resemnată și docilă. Prin valoarea sa documentară și mai ales literară, acest *Jurnal memorialistic* (în întregul său) se constituie, fără măcar ca Petre Pandrea să-și fi dat seama, în acea uluitoare *Patetică Valahă* pe care el o visase revărsată în fluviul unui roman.

Ștefan Dimitriu

NOTĂ BIOBIBLIOGRAFICĂ

Dr. Petre PANDREA

- Nume și prenume: *Petre I. Marcu* (rămas legal în buletin)
- Pseudonime literare: *Petre Marcu-Balș, Petre Diacu* („Viața Românească”), *Petre Albotă, Gajus* („Adevărul”, „Dimineața”, „Dreptatea”), *Petre Dragu, Petre I., A. (Albotă)* în „Gândirea” – în eseu de debut *Dezaxare și construcție, Dr. P.*
- Petre Pandrea* – din 9 octombrie 1932 („Dreptatea”) până la 8 iulie 1968 (data decesului)
- Data nașterii: 26 iunie 1904
- Locul nașterii: *Balș, fostul județ Romanați, Oltenia, România*
- Părinții: tatăl: *Ion Marcu, țăran gospodar înstărit*
mama: *Ana Albotă; casnică*

STUDII

- 1911–1915:** Clasele primare în Balș (la absolvirea lor este premiant I „cu cunună”)
- 1915–1922:** Liceul militar de cadeți „Nicolae Filipescu” din Valea Voievozilor „Mănăstirea Dealu”, Târgoviște, clasa profesor Nae Ionescu
- 1922–1923:** „Colegiul Național Carol I”, Craiova, clasa VIII și bacalaureatul (obținut cu mențiunea «Magna cum laudae»)
- 1923–1926:** Studii de drept la București, Facultatea juridică, licență și doctorat (secretariat de avocat, în aceeași perioadă, la profesorul Anibal Teodorescu)

1926–1932: Studii de doctorat și specializare juridico-filosofică în Germania (Berlin, Heidelberg, München), Franța (Paris), Italia (Roma), Austria (Viena), Cehoslovacia (Praga), Ungaria (Budapesta)

1926: Licențiat în Drept cu mențiunea «Magna cum laudae»

1926–1932: Studii de doctorat și specializare juridico-filosofică (studiul *Enciclopediei Dreptului și a Filozofiei, Metafizicii și Sociologiei*) în Germania (Berlin, Heidelberg, München), Franța (Paris), Italia (Roma), Austria (Viena), Cehoslovacia (Praga), Ungaria (Budapesta)

TEZA DE DOCTORAT ÎN DREPT

1928: *Izvoarele lui Simeon Bărnuțiu* (teză publicată în „Revista de Drept public”)

BURSE DE STUDII

1915–1922: Bursier la Liceul militar de cadeți „Nicolae Filipescu” (cu obligativitatea de a ieși din casă cu mănuși, centiron, egretă și dungă la pantalon)

1919–1923: Școală tolstoiană, în vacanța de vară, ca meditator gratuit pentru copii orfani, dar plătit pentru copiii de chiaburi rurali

1923–1926: Bursier la cămin și cantină; leafă de secretar la Anibal Teodorescu; premii pentru lucrări de seminar la Facultatea juridică

1926–1933: „Bursa G.G. Mironescu” la Berlin, Heidelberg, München, Paris, Roma

FUNCȚII

1932–1948: *JURNALIST ȘI AVOCAT PENALIST*

1932-1937: ACTIVITATE DE JURNALIST și REDACTOR-ARTICLER (până când presa democratică a fost sugrumată de dictatură în decembrie 1937) la „Adevărul”, „Dreptatea”, „Cuvântul liber” „Adevărul literar și artistic”, „Viitorul social” (conduce în calitate de „redactor răspunzător”), „Stânga” (unul dintre întemeietori), „Dimineața”, etc., etc., etc.

AVOCAT PLEDANT

Apără oameni cu vederi de stânga, minoritari, persecutați de orice natură, atât în țară cât și străinătate

1938: pladoarie în limba germană, ca avocat, în fața Curții de Apel din Viena; avocat consultant la Barcelona, Atena, Rotterdam, Philadelphia, New York, etc.

1932-1948: apără gratuit pe năpăstuiții cauzelor politice, ideologice și sociale (membrii PNT, PCR, evrei) la instanțele de la București, Craiova, Caracal, Râmnicu Vâlcea, Cărbunești, Balș, Slatina, Pitești, Turnu Măgurele, Roșiorii de Vede, Drăgănești-Vlașca, Ploiești, Constanța, Brăila, Călmățui, Tecuci, Focșani, Buhuși, Bacău, Iași, Botoșani, Fălticeni, Suceava, Cluj, Oradea, Cernăuți, Timișoara etc., etc.

1933-1944: apără pe israeliți și pe membrii PCR

1947-1948: apără pe membrii PNT (celebrul, la acel timp, „proces Ghiță POP”)

AVOCAT PLEDANT DEFINITIV ÎN BAROUL CAPITALEI (1953-1958)

- **11 mai 1953:** repus în drepturi (prin Decizia de reintegrare în Colectivul V al Capitalei), își deschide biroul de avocat pledant
- **12 ianuarie 1955:** suspendat din baroul avocaților
- **9 martie 1955:** exclus din Baroul avocaților

- **12 martie 1955:** suspendat, provizoriu, din Baroul avocaților prin Adresa nr. 147 a Prezidiului Consiliului al colegiilor de avocați din RPR
- a fost mereu repus în drepturile sale (*spasmodic și periodic*)
- a fost prezent, cerut și ales, insistent, în marile și grelele procese ideologice ale României din perioada anilor 1953-1957
- apără condamnați politici sau condamnați pe motive religioase: baptiști, adventiști, iehoviști, pravoslavnici rămași la stilul vechi, ordinele călugărești persecutate (mănăstiri și biserici stiliste și vladimiriste) etc.
- au rămas celebre în epocă pledoariile sale strălucite, curajoase și ingenioase în procesele Mănăstirilor Sihastu, Vladimirești sau Copăcenii-Vidra. Ca urmare a acestora, se produce, în mod dramatic, deznodământul carierei sale de avocat. În anul 1958, la 23 octombrie, este arestat a doua oară de comuniști
- a fost arestat în total de cinci ori pentru pledoarii cu suspiciuni de „comploturi statale” , „excese în apărare” și „texte scrise nedifuzate” ...
- a fost suspendat din Barou și din Uniunea Scriitorilor
- a fost repus în drepturi după eliberarea survenită la 19 aprilie 1964

DOCTORAT

1935: *Filozofia juridică a lui Simeon Bărnăuțiu* (teză doctorat român), Editura Fundații, București

COLABORĂRI LA REVISTE

1922: „Flacăra”

1923-1928: „Gândirea”, „Năzuința”

- 1923: „Gândirea” (eseul de debut *Dezaxare și construcție*)
- 1928: „Gândirea” (*Manifestul Crinului Alb*: Petre Marcu-Balș, Sorin Pavel, Ion Nistor, nr. 8-9, august-septembrie)
- 1929: „Utopia”
- 1923-1966: „Viața Românească” (Iași)
- 1928: „Revista de drept public”
- 1928-1930: „Societatea de Mâine” (Cluj)
- 1931: „Viitorul Social”
- 1931-1937: „Adevărul Literar”
- 1932-1937: „Dreptatea”
- 1932-1938: „Stânga” (19 numere – unul dintre întemeietorii revistei)
- 1934-1937: „Cuvântul Liber” (Seria II)
- 1938-1944: „Repertoriul Penal”
- 1942-1946: „Meridian” (Craiova)
- 1942-1944: „Revista Română de Criminologie”
- 1943: „Timocul”
- 1946: „Contemporanul”
- 1965-1968: „Oltul”, „Luceafărul”, „Contemporanul”, „Viața Militară”, „Justiția nouă”, „România Liberă” (publică sporadic)

COLABORĂRI LA ZIARE

- 1932-1937: „Dreptatea”
- 1933-1937: „Adevărul”, „Dimineața”
- 1945: „Scânteia” (interviu)
- 1947: „Fapta” (interviu), „Momentul”

1948: „Jurnalul de Dimineată”

BROȘURI

1938: *Legea germană a devizelor* (Extras din „Repertoriul Penal”)

1939: *Penalizarea analogică* (Extras din „Repertoriul Penal”)

1939: *Exner și Biologia criminală* (Extras din „Repertoriul Penal”)

1942: *Notă criminologică despre cinci regularități în materia sinuciderilor* (Extras publică sporadic articole în din „Revista Română de Criminologie”. Directori: V.V. Stanciu și Prof. Dr. C.I. Parhon)

Metodologia penală română și Controversa Tanoviceanu-Dongoroz (Extras din „Revista Română de Criminologie”. Directori: V.V. Stanciu și Prof. Dr. C.I. Parhon)

1943: *Doctrina modernă a pedepsei* (Extras din „Pandectele Române”)

CONDAMNĂRI POLITICE

1948-1952

- Deținut politic sub comuniști la penitenciarele de la Aiud, Ocnele Mari (Turnul Alb), Uranus, Jilava, Malmaison, Pitești
- Reținut la 14 aprilie 1948 de către organele SSI – fără a fi cercetat – a fost internat în Penitenciarele Aiud și Ocnele Mari; s-a încercat plasarea sa în cadrul „grupului Pătrășcanu”
- În cursul anului 1951, ca urmare a unui control de rutină efectuat în toate penitenciarele, „PANDREA PETRE a fost găsit la Ocnele Mari cu situația neclară și a fost adus la DGSS pentru cercetări”. Este eliberat la data de 19 noiem-

brie 1952, în baza referatului Ministerului Securității Statului din 1 noiembrie 1952

- Neanchetat, nejudecat, *a fost reținut* 4 ani, 7 luni și 5 zile (15 aprilie 1948 – 19 noiembrie 1952)
- Penitenciare: *Malmaison* (15-19 aprilie 1948), *Văcărești* (19 aprilie – 2 iulie 1948), *Craiova* (12 iulie – 4 august 1948, transportat cu *duba morții*, fără hrană, fără apă, pe o căldură toridă), *Aiud*: deținut politic lagăr Nr. 474 (4 august – 18 decembrie 1948), *Ocnele Mari*: deținut politic K 565 (19 decembrie 1948 – 2 noiembrie 1952), *Malmaison* (3 noiembrie – 19 noiembrie 1952)

1958-1964

- Arestat: **23 octombrie 1958**; găsit vinovat de „săvârșirea infracțiunii de uneltire contra ordinii sociale”, „activitate de agitație contrarevoluționară” și „defăimarea organelor de stat și persoanelor care desfășoară activități cu caracter obștesc în țara noastră”
- Deținut politic la Penitenciarele Aiud, Ocnele Mari, Uranus, Jilava, Malmaison, Pitești
- **15 iunie 1959**: condamnat la 15 ani muncă silnică, Sentința Nr. 126, Tribunalul Militar al Regiunii a II-a Militară
- **19 aprilie 1964**: eliberat (amnistiat conform Decretului Nr. 176/1964)
- **8 iulie 1968**: se stinge din viață în București, pe un pat de spital, ca urmare a cumplitelor privațiuni și suferințe îndurate în detenție

DEBUT ABSOLUT

- **1923**: *Literatura care ne lipsește* („Gândirea”, semnat A)

DEBUT EDITORIAL

- **1930:** *Die Verwaltungreform in Rumänien* (semnat Peter MARCU)
- **1930:** *Dezaxare și construcție („Gândirea”, ianuarie-martie, semnat A)*

OPERA TIPĂRITĂ

1. *Izvoarele lui Simeon Bărnuțiu* (Teza de doctorat publicată în „Revista de drept public”), București, 1928
2. *Beiträge zu Montesquiens deutschen Rechtsquellen* (Eine Untersuchung der hinterlassenen Manuskripte), Editura Cultura Românească, București, 1932
3. *Germania hitleristă*, Editura Adevărul, București, 1933
4. *Psihanaliza judiciară*, Editura Cultura Românească, H. Steinberg, București, 1934
5. *Filozofia politico-juridică a lui Simion Bărnuțiu*, Editura Fundațiilor Regale, București, 1935
6. *Procedura penală*, Editura Spor, București, 1938
7. *Metodologia penală română sau Controversa Tanovicianu-Dongoroz* (extras din „Revista română de Criminologie” Nr. 2 – 1942), București, 1943
8. *Doctrina modernă a pedepsei* (extras din „Pandectele române”) și *Aur și sabotaj*, București, 1943
9. *Criminologia dialectică*, Editura Fundațiilor Regale, București, 1945
10. *Portrete și Controverse*, seria I-a, Editura Bucur Ciobanul, colecția „Meridian”, București, 1945
11. *Ponul vieții, Jurnal intim 1944*, Editura Bucur Ciobanul, colecția „Meridian”, București, 1945

12. *Portrete și Controverse*, seria a II-a, Editura Fundația pentru Literatură și Artă, Regele Carol II, București, 1946
13. *Helvetizarea României (Jurnal intin, Pomul vieții 1947)*, aflat sub tipar la Editura Bucur Ciobanul, București, manuscris confiscat de Iosif Chișinevschi în anul 1947, (recuperat de la Serviciul Român de Informații în anul 1998 și publicat, postum, la Editura Vremea, 2001)
14. *Brâncuși, amintiri și exegeze*, Editura Meridiane, 1967

TRADUCERI

1. Aurel C. Popovici: *Stat și Națiune. Statele Unite ale Austriei-Mari* (prefață și traducere din limba germană de Petre Pandrea), Editura Fundația pentru Literatură și Artă, Regele Carol II, 1938 (reeditare Editura Albatros, 1997)
2. Dimitrie Cantemir: *Descrierea Moldovei* (traducere din limbile latină și germană de Petre Pandrea); Prefață de Acad. C.I. Gulian; Editura E.S.P.L.A., 1955

POSTUME

1. *Eseuri*, Editura Minerva, 1971
2. *Brâncuși, amintiri și exegeze*, Editura Meridiane, 1976 (reeditare)
3. *Atitudini și controverse*, Editura Minerva, 1981
4. *Memoriile Mandarinului Valah*, Editura Albatros, București, 2000; Notă asupra ediției: Editura Albatros
5. *Brâncuși, Amintiri și Exegeze*, Editura Fundației Constantin Brâncuși, Târgu-Jiu, 2000; Ediție îngrijită și cuvânt înainte de Nicolae Diaconu
6. *Reeducarea de la Aiud, (Jurnal penitenciar: 1961-1964)*, Editura Vremea, București, 2000; Cuvânt înainte de

Barbu Brezianu; Ediție îngrijită și notă asupra ediției de Nadia Marcu-Pandrea

7. *Garda de Fier, Jurnal de filosofie politică (Memorii penitenciare)*, Editura Vremea, București, 2001; Cuvânt înainte: Editura Vremea; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea
8. *Helvetizarea României (Jurnal intim, Pomul vieții 1947)*, Editura Vremea, București, 2001; Prefață de Acad. Prof. Florin Constantiniu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea
9. *Crugul Mandarinului (Jurnal intim: 1952-1958)*, Editura Vremea, București, 2002; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea
10. *Călugărul Alb*, Editura Vremea, București, 2003; Cuvânt înainte de Victoria Dragu-Dimitriu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea
11. *Turnul de Ivariu, Memorii*, Editura Vremea XXI, București, 2004; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție îngrijită și postfață de Nadia Marcu-Pandrea
12. *Soarele Melancoliei, Memorii*, Editura Vremea XXI, București, 2005; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea
13. *Noaptea Valahiei, Jurnal intim: 1952-1968*, Editura Vremea, București, 2006; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea
14. *Brâncuși, Amintiri și Exegeze: Estetica lui Brâncuși*, volumul I, Editura Vremea, București 2009; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție revăzută și adăugită de Nadia Marcu-Pandrea
15. *Brâncuși, Pravila de la Craiova: Etica lui Brâncuși*, volumul II, Editura Vremea, București, 2010; Prefață de

Ștefan Dimitriu; Ediție revăzută și adăugită de Nadia Marcu-Pandrea

16. *Brâncuși, Anicii și Inamicii: Sociologia lui Brâncuși*, volumul III, Editura Vremea, București, 2010; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție revăzută și adăugită de Nadia Marcu-Pandrea
17. *Memoriile Mandarinului Valah – Jurnal: 1954-1956*, Editura Vremea, București, 2011; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție revăzută și adnotată de Nadia Marcu-Pandrea

TRADUCERI DIN OPERA ORIGINALĂ ÎN ALTE LIMBI

1. *Germania hitleristă*, Editura Adevărul, București, 1933 (tradusă în limba maghiară de cercul revistei Utunk)

EDIȚII CRITICE

1. *Eseuri (Portrete și controverse, Germania hitleristă, Pomul vieții)*, Editura Minerva, București, 1971; Antologie de Gh. Stroia, Prefață de George Ivașcu
2. *Atitudini și controverse* (culegere de articole și eseuri publicate între anii 1923-1945), Editura Minerva, București, 1982; Ediție îngrijită, cuvânt înainte, notă asupra ediției și note de Gh. Epure

REFERINȚE CRITICE SELECTIVE

- D. Panaitescu-Perpessicius (1928)
- Nae Ionescu: *Noua generație*, „Cuvântul” (1928)
- Episcop Gr. Comșa: *Un suflet pierdut*, „Universul” (1931)
- Traian Herseni: *În apărarea lui Cezar Petrescu* (replică la eseul Sociologie cu regele Dromichet), „Azi” (1931-1932)

- Nichifor Crainic: *Noul Iorga, Cameleonul*, etc., în „Calendarul” (1931-1934)
- Ion Vineanu: „Facla” (1932-1933)
- G. Călinescu comentează *Germania hitleristă*: „Adevărul Literar și Artistic” (1933)
- Nae Ionescu: *Hai, tată să-ți arăt moșia*, 4 editoriale, „Cuvântul” (1933)
- Pamfil Șeicaru: *Am pierdut pe Pandrea*, discurs ținut la Opler, în onoarea lui Cezar Petrescu, „Gândirea” (1934)
- Mihail Sebastian: *Cum am devenit huligan* (1935)
- Alex. Gh. Ionescu: *Metodologia penală*, „Repertoriul penal” (1938-1939)
- G. Călinescu: „Istoria Literaturii române” (1941)
- Tiberiu Iliescu: *Mandarinul*, revista „Meridian” (1945)
- M. Ralea: „Viața Românească” (1946)
- Ion Biberi: *Lumea de mâine* (interviuri, 1946)
- M. Sevastos: *Amintiri de la Viața Românească* (1967)
- Ionel Teodoreanu: *Masa umbrelor*
- N. Iorga, recenzii în „Revista Sud-Est europeană” la *Filozofia politico-juridică a lui Simeon Bărnuțiu și Montesquieu* (*Beiträge zur Montesquieu's deutschen Rechtsquellen*)
- Prof. Dr. Salvator Cupcea, despre *Criminologia dialectică* (Cluj)
- Procuror-șef Maxim Pop despre *Psihanaliza judiciară*

APARTENENȚA LA ORGANIZAȚII POLITICE ȘI PROFESIONALE

- Membru al Baroului Capitalei
- Membru al Societății Scriitorilor Români, și, ulterior, al Uniunii Scriitorilor din România
- Epurat în anul 1948 (ca urmare a arestării din 15 aprilie 1948)
- Repus în drepturi în anul 1964 (după eliberarea din cea de-a doua detenție)
- Nu a fost înscris în niciun partid politic sau sindicat
- Nu a participat și nu a fondat vreo organizație (Declarație dată de Dr. Petre Pandrea în anul 1948, în cea de-a 85-a zi de arest)

DIVERSE

- atașat al Legației Române la Berlin (1928- 1932)
- cunoaște la Paris pe sculptorul român Constantin Brâncuși (1928)
- cunoaște în Germania pe liderul comunist Lucrețiu Pătrășcanu (1930)
- se căsătorește cu Elisa Pătrășcanu (1932)
- refuză acreditările ca Ambasador (ministru plenipotențiar) la Bruxelles, apoi la Paris, datorită gravelor divergențe avute cu Guvernul României (1946)

Nadia Marcu-Pandrea

JURNAL INTIM STRICT SECRET
1954-1956

STRICT SECRET

EXECUȚIA DIN PRIMĂVARA ANULUI 1954
A LUI
LUCREȚIU PĂTRĂȘCANU¹

București,
Aprilie 1954

Numai pentru Nadia și Andrei, când vor împlini 25 de ani...

Tata

¹ A se vedea în ADDENDA. (n.n.)

20 aprilie 1954

Prietenul nostru comun Alexandru Sahia ne-a citit, în primăvara anului 1935, o firav-patetică nuvelă intitulată *Execuția din primăvară*.

N-aș fi crezut, acum două decenii, că cei doi prieteni – Alecu și Lucrețiu – vor fi morți și eu voi scrie – cronicar cu barbă căruntă – despre *Execuția din primăvara anului 1954 a lui Lucrețiu Pătrășcanu* de către Partidul Comunist, sub avalanșa celor mai sordide calomnii asupra activității acestor primăveri ale tinereții noastre.

Eram trei intelectuali de vârste diferite: 35, 30 și 25 de ani.

Lucrețiu absolvise Dreptul și Economia Politică, trei ani, la Lipsca.

Eu „pierdusem” cinci ani cu Dreptul, Metafizica și Sociologia la Berlin, Paris, Heidelberg, München și, ulterior, la Roma.

Alexandru Sahia făcuse liceul militar, ca și mine, trecuse printr-o teribilă criză religioasă, intrase călugăr la Cernica și ieșise, în căutarea altui ideal, ceva mai terestru. El era un înger mult scârbit de vulgaritatea mănăstirilor, își ura lutul, și ancorase în materialism istoric prin ambivalență sentimentală.

Toți trecuserăm prin religie.

În adolescență, înainte de a începe leninismul, Lucrețiu, școlar silitor, stătea în grădina de la Bacău cu varga și creionul în mână, explicând elevilor imaginari probleme complicate de geometrie. Pe urmă, se înfundase în adorația icoanelor și în mersul la biserică. A schimbat icoanele cu icoana proletariatului, și biserica ortodoxă, cu sindicatul. Se vindecase de religie și era pe linie: „Religia este opiumul pentru popor”.

Alexandru Sahia devenise iconoclast și denigrator de popi și călugări.

Experiența mea religioasă fusese lentă ca infiltrație, agonică și în final pustiitoare, alcătuitoare de melancolii nesfârșite. Penetrația se făcuse cu ajutorul tatălui meu, sincer și adânc religios, fără ostentație publică, fără participațiuni ecleziastice. Accepta biserica, dar n-o frecventa, fiindcă nu avea timp.

Trimeea copiii și muierea agnostică – în materie religioasă –, o tătarcă încăpățânată și maternă, care fugea de religie, ca de orice metafizică rudimentară sau complicat lirism. Singurul lirism acceptabil era cel familial (feciori, nurori, nepoți, strănepoți, avere, cariere).

Penetrația până la 11 ani s-a continuat alți șapte ani în jurul unei mânăstiri unde se păstra căpățâna voievodului Mihai Viteazul. Între 18 și 21 de ani, a fost indiferentism sau chiar ostilitate intermitentă. Pe urmă, a urmat infiltrația prin YMCA¹ bucureșteană.

La CVJM² a început drama, care a durat doi ani, zi de zi, cu studiu, lirism, incertitudini, lacrimi, agonie groaznică.

Criza religioasă avortată s-a transformat în milă pentru oropsiții sorții între anii 1931-1932.

Așa ne-am întâlnit la București.

Un avocat leninist ateu, hotărât, pe o linie politică radicală 100%, gata de revoluție până la sânge, cu fond delicat și ferm³.

Un avocat, mai mult jurnalist, și cu nume de luceafăr brusc răsarit pe firmamentul scriitorilor români, plin de aleanuri și îndoieli, dornic de fapte bune, melancolic și tandru⁴.

Un student în Litere și Drept, întârziat în experiențe monahale, efervescent, năuc, bun și blând⁵.

Atât Alecu, cât și Lucrețiu confecționau schițe și nuvele. Se înțelegeau de minune pe acest gen literar de respirație scurtă. Eu nu puteam confecționa decât „cicluri”, fresce vaste (toate neterminate), romane-fluvii, eseuri, cu toată înțelepciunea lumii, atacuri frontale pe problemele fundamentale ale

¹ *Young Men's Christian Association*, (YMCA), fundație social-religioasă, înființată la Londra, în anul 1844. În România, YMCA apare în anul 1919, în București, sub numele de *Asociația Creștină a Tinerilor* (ACT). (n.n.)

² *Christliche Verein Junger Menschen*, (CVJM), echivalentul german al YMCA. (n.n.)

³ Lucrețiu Pătrășcanu (n.n.)

⁴ Petre Pandrea. (n.n.)

⁵ Alexandru Sahia. (n.n.)

omului și ale civilizațiilor antice, medievale și moderne. Reușeam, de fapt, mai bine în „articol de gazetă” și în pledoaria de 15 minute, după pilda văzută și auzită la Paris, a lui Henri Robert, articol sau pledoarie scurtă, nervoasă, pamfletară sau ditirambică.

Execuția din primăvară a lui Sahia, *Greva poloneză* din 1933 a lui Lucrețiu și trei poziții divergente și amicale.

Problema sacralității politice

Un singur lucru mă tulbură în comunicatul Tribunalului Suprem al RPR: asocierea strânsă între Lucrețiu și Belu Silber.

Noi toți fugeam de Belu Silber ca de un ciumat: era cunoscut ca agent de Siguranță. Azi se numește așa ceva „musăr”, „codoș”, „trompetist”, „spion”, „teoharist” – o gamă infinită terminologică.

În lumea muncitorească, termenul de „agent” era ștampilă *summa cum infamia*.

Agentul era o „ceandala”, o „cinghinea” țigănească, o lepădătură morală, un estropiat cu care nu puteai avea contact de niciun fel, nici măcar legături de „bună-ziua”.

Belu Silber se găsea în această situație morală din 1932 până în 1944, din cauza unui proces de spionaj în care fusese implicat cu Victor Aradi și avocatul Petre Zissu. Nu l-am cunoscut pe Aradi, un soi de apostol, care cutreiera Munții Apuseni și regiunile industriale, cu scopuri de propagandă socialistă și de informație statistică planificată. L-am cunoscut în două-trei rânduri pe Petre Zissu, avocat cu o vagă clientelă, și cu o locuință, lângă tribunal, de o murdărie înspăimântătoare... El ieșea dintr-o cocină, cu guler tare, alb, cu cămașă murdară, cu haine călcate, ras, pudrat și parfumat. A murit pe Nistru, pe când încerca să treacă frontiera, împușcat de grănicerii români sau, poate, chiar de grănicerii sovietici.

Belu Silber a ieșit imun din acel proces, cum a ieșit cu viață și din procesul lui Lucrețiu Pătrășcanu. El s-a apărat atunci spunând că a corupt judecătorii cu două milioane de

lei vărsați de un unchi bogat. Care unchi? Lumea spunea că unchiul din America se numește Vintilă Ionescu, director al secției sociale din Siguranța Generală. Cum a scăpat, acum?

Mister, enigme, tenebre, vorbe din romanele-foileton.

Este Belu Silber un Asew¹ al Valahiei? L-a dus de nas pe Lucrețiu din 1932 până în 1948? Am vorbit o singură dată, cu Belu Silber, pe îndelete și amical, la două halbe de bere, la sosirea mea din Germania. Pe urmă, Sahia mi-a spus că este agent. Nu i-am mai răspuns la salut. Era o chestiune sacrală. Era șampilat ca ceandala. L-am mai văzut ultima oară la locuința particulară a cumnatului meu Lucrețiu, cu o lună înainte de căderea din guvern, fiindcă el ceruse împăcarea. Nu s-a făcut împăcarea, fiindcă i-am cerut și eu scuze *scrise*, pentru a rămâne, ca document, în arhiva copiilor mei. La plecare, a intrat Belu Silber, care așteptase în camera de dormit. Nu i-am dat mâna. L-am tras de ureche, tare, cu o glumă paradoxală, pentru a nu-mi murdări palmele, și pentru a nu pălmui un om într-o casă unde eram oaspete.

A fost Belu Silber geniul nefast al unui om bun?

Enigme, tenebre, mister...

Regula socială a unui socialist și a unui revoluționar este refuzul relațiilor cu agenții. Poți cădea victimă. Dar nu ai voie să ai relații de prietenie cu ei. Între mătă și șoarece – eternă ostilitate. Între viperă și om – pericol pentru om. Dar fachirii împlânzesc cobrele? A încercat Lucrețiu să împlânzească cobra și să-i extragă veninul din gușă pentru a-l face medicamentul scopurilor sale specifice?

A crezut inocent pe Silber?

Iată întrebări nedelegate.

N-a utilizat Lenin pe Malinovski, șeful fracțiunii parlamentare muncitorești în Dumă, agent precis al Ohranei? L-a utilizat din depărtare, din Galiția. Nu-l ținea în stricta sa intimitate.

¹ Evno Fișeleveci Azev (1869-1918), revoluționar socialist rus și spion al OKHRANA (Poliția Secretă Imperială). (n.n.)

N-a trecut Lenin din Elveția, prin Germania, în vagon plumbuit, pus la dispoziție de Ludendorff, în plin război, între Germania și Rusia? Ce obligații și-a luat Lenin față de Ludendorff? Niciuna. A tratat pactul „vagonul plumbuit” șeful socialiștilor elvețieni. Au parafat un act. Lenin se ducea să „descompună” Rusia țaristă. Ludendorff accepta. Era un schimb de bune servicii, pe principiul juridic *do ut des*. Lenin a fost acuzat de trădare și spionaj în folosul nemților.

A vrut Lucrețiu să pastîșeze pe Lenin, luând contact cu Ion Antonescu în iulie 1944?

Quod licet Iovi, non licet bovi.

Pentru a pregăti 23 August 1944 și a participa la această lovitură de stat, Lucrețiu Pătrășcanu a luat contact în mod strict conspirativ cu Regele Mihai. Plăcile imprimare pentru Radio au fost confecționate de Belu Silber, împreună cu Herand Torosian, sub supravegherea și directivele lui Lucrețiu Pătrășcanu. Dacă a luat contact cu Regele Mihai la castelul Pelișor în Sinaia, nu putea lua contact și cu mareșalul Ion Antonescu? Firește că da. Plutim în plină dramă politică, de fapt, în interpretarea dramei politice! Actul de la 23 August n-a fost o lovitură de stat, ci un aranjament, cu caracter palatin, o lovitură palatină, îndreptată contra nemților cotropitori, la care își dăduse asentimentul plin, atât primul-ministru Mihai A. Antonescu, cât și Ion Antonescu, care și l-a retras, în ultimul moment.

Din punctul de vedere al comunistului intransigent, comunistul român trebuie să trăiască asemeni fiarei hăituite care nu iese din bârlog sau zace, muced, în pușcărie. Trebuie chiar să te lași condamnat. Până în 1933, a fost epoca romantică a insultării judecătorului la curțile marțiale, trebuia să transformi boxa acuzatului în parchetul procurorului. Din acuzat, devii acuzator.

Pe urmă, s-au domolit. A venit epoca antifascismului, odată cu instalarea lui Adolf Hitler la putere, în Germania. Leii feroși au devenit miei candizi.

Înainte, comuniștii ermiți stăteau în grote. Acum, înaintau în saloane, pe parchetele lucioase. Mulți și-au spart capul.

Alții s-au scârbit. Alții, furioși pe ceilalți, stăteau cu cuțitele în mână, gata să se taie.

În acea epocă, am picat de la Berlin, în febră romantică.

I-am fotografiat de îndată, cu luciditatea și puritatea instinctelor mele oltenesti. Am văzut murdăria pudrată a avocatului Petre Zissu, murdăria fizică și morală a lui Sami Margulius, bețivăniile agramate și ulcerate de invidie ale avocatului Petrică Grozdea Oboreanul, impotența prematură a intelectualului pur Mihail Ciobanu, vândut și sărbătorit, cu zgomotoasă publicitate, de ziaristul șperțar Pamfil Șeicaru, foșaitul reptilin al lui Herbert Silber Silber.

S-a văzut după 23 August 1944: din 1.000 de comuniști, cinci sute erau trecuți ca agenți plătiți, cu sume derizorii, pe statele Siguranței Generale. Acești oameni doreau numai să-și scape pielea și, pe cât posibil, să primească un blid de linte.

Figura candidă a lui Alexandru Sahia, redactor – corector – secretar al săptămânalului liberal „Vremea”, era o excepție. Prințul Scarlat Calimachi, prințul bâlbâit și roșu al cafenelei, era un specimen pitoresc. Profesorul Constantinescu-Iași, carierist cumițit în umbra Facultății de Teologie de la Chișinău, căuta martirajul. Regizorul lui a fost Alexandru Mihăileanu, oltean vajnic și pur, harnic și deștept, catifelat și veninos. Se acuzau cu toții de trădare și agentură, în special Mihăileanu pe Pătrășcanu și Pătrășcanu pe Mihăileanu. Dr. Sandu Lieblich a primit un scaun în cap de la Alex Mihăileanu. Viața lor infamă de partid era o viață de iad.

Am refuzat să mă amestec în această liotă. Am rămas pe poziții antifasciste, democratic, simpatizant al claselor de jos, în special al țăranimii și al muncitorilor (proletariatul fiind din țăranime, țărani în prima generație, fiindcă pe urmă deveneau mici burghezi sau mitocani).

Ca și *Prințul Floare-de-Crin*, bolnav de durerea și melancolia lumii, auzind muzica sferelor celeste, anxios de misterul cosmic, mă preumblam printre acești leproși ai Valahiei mele, cu distanță patetică și agonică, dornic de o faptă bună, mărunță și concretă.

... Evident, se cunoșteau de mult, de la Liceul Internat din Iași, acea pepinieră de groaznici carieriști, liceu care a crescut generații întregi de oameni fără caracter, fără morală, concupiscenti de cunoaștere, de averi, de plăceri, de cariere. Pedagogia Liceului Internat era clădită pe *Lustprinzip* (principiul plăcerii). Liceele militare sunt axate pe *Pflichtprinzip* (principiul datoriei). Nenorocirea este alta pentru toți: nu se prea poate descifra plăcerea maximă în stufărișul voluptăților mocirloase și calde. Nu se prea știa care este datoria cea mai onorabilă – nici de la cei cu *Pflichtprinzip*. Pentru cadeți, a-ți face datoria este, firește, plăcerea maximă.

L-am studiat pe Ralea după principiul maximei plăceri în viață și al minimei rezistențe în carieră. Flerul Liceului Internat a ieșit sub formă de prototip. Ralea, Camil Petrescu, Cezar Petrescu sunt veleitari și conformiști. Sunt veleitari, adică vor să facă o carieră epatantă, vor să fie cineva, chiar într-o țară de derbedei și de gogomani, chiar cu ajutorul, cu flatarea acestor derbedei și gogomani. Cu atât mai mult poți flata pe oamenii superiori sau pe mediocri, în poziții de comandă excepțională. Tămâierea bizantin-balcanică permanentă a celor puternici este apanajul lui Ralea și Camil Petrescu. Ei nu sunt niciodată în opoziție. Ei sunt mereu cu cei puternici. Ei vor să participe la viața celor 300 de familii oligarhice ale fiecărui regim. Participă cu prudență, fiindcă oligarhiile în Valahia sunt efemere.

Student la Paris, cu bani puțini (iar plăcerile pariziene sunt „infinite” și costisitoare), Mihai D. Ralea bătea la ușile Legației și la Hotelul Ritz sau St. Meurice, unde hălăduia N. Titulescu. Era împreună cu licențiatul în drept C. Vișoianu. L-au găsit în baie. Ralea i-a spus:

— *Je suis heureux de toucher la peau de votre Excellence!*¹

A „tușat” plicuri cu bani.

¹ Sunt fericit să ating pielea Excelenței voastre! (n.n.).

Anei Pauker i-a spus:

—Ana, tu ești cel mai mare om politic, de la Mihai Viteazul până acum, tu și cu Armand Călinescu.

Evident, a părăsit pe N. Titulescu și a intrat la Carol II.

A părăsit pe Armand Călinescu și a intrat în guvern cu Horia Sima, ucigașul lui Armand Călinescu.

A flatat pe cei de la „Viața Românească”, ca să-și capete catedră universitară.

Pe G. Ibrăileanu l-a făcut un fel de Marcel Proust al României, fiindcă era claustrat și noctambul. L-a părăsit pe pat de spital, fără asistență financiară, deși își cumpăraseră casă de milioane, în cartier aristocratic, pe când soacra mea hrănea cu sufertașul pe bolnav.

L-a părăsit și pe C. Stere în momentul lui politic cel mai greu.

L-a părăsit și pe Ion Mihalache, deși-i dăduse toate onorurile și bunurile cerute de partid.

Ralea aplică oneros „copita măgarului” în momentele grele ale protectorilor. El e un client al patricienilor bogați, venit cu carul să-și ia alimentele matinale. Când patricianul dă faliment, fuge la clientul liber. Nu e un rob. E un libert, adică un rob liberat, plin de libertinaj, condus de *Lustprinzip*.

Dacă facem lista cronologică a patricienilor care au protegit pe acest elev de Liceu Internat ieșean, găsim așa: 1) N. Titulescu, 2) G. Ibrăileanu, 3) C. Stere, 4) Ion Mihalache, 5) Dr. N. Lupu, 6) Decebal Zelea Codreanu, 7) Armand Călinescu, 8) Carol II - Lupeasca, 9) Lucrețiu Pătrășcanu, 10) Ana Pauker, 11) Gh. Dej, 12) Iosif Chișinevschi.

Pe toți i-a părăsit în momentele lor grele. Tuturor le-a dat „copita măgarului” când erau bolnavi sau pe patul morții.

Cu Decebal Zelea Codreanu a făcut în 1937 o „încântătoare” campanie electorală, după propria mărturisire, când național-țărăniștii au făcut pact electoral cu legionarii. Mi-a povestit și „Deciu” Zelea Codreanu, când eram împreună, priponiți în Turnul Alb de la Ocnele Mari, peripețiile acestei campanii, amabilitățile lui Ralea, avansurile făcute mișcării

legionare, pentru a ucide, împreună, pe Armand Călinescu, și, la scurtă distanță, pe Corneliu, fratele său.

Cumnatul meu Lucrețiu Pătrășcanu a venit la mine imediat după 23 August 1944, când s-a întors de la semnarea armistițiului de la Moscova, și mi-a spus afanisit (relațiile dintre noi nu se răciseră încă):

— Nu știu cum să scap de Ralea. În fiecare dimineață este în bucătărie, lângă servitoare. Eu am un apartament mic. Ajută servitoarea să-mi lustruiască pantofii...

Și, totuși, i-a căzut în plasă.

Hertha Pătrășcanu, flatată de asiduitățile acestui universitar ieșean, fost adorator al Lupeascăi, l-a introdus în cercul intim al soțului și l-a făcut ministru al Artelor, necesar ei, pentru vopselele ei teatrale la care se angajase cu Dina Cocea și lumea ei interlopă de pictori decoratori și artiști.

Când a simțit că apune steaua lui Lucrețiu, Ralea a trecut brusc la Ana Pauker, care l-a respins. Prin filiera bețivănească a lui Jean Maurer (el, care nu bea), a chefuit cu acest neamț, turist în sud-estul european, care putea fi turist, cu aceeași dezinvoltură, în sud-vestul Africii, și a intrat pe sub mâneca lui Dej.

Ghiță Dej l-a impus Anei Pauker. A început cu faimoasele flatări. De la Armand Călinescu, singurul om politic de anvergură este această femeie fascinantă. (În particular, îi spunea de la Mihai Viteazul...)

Ralea și Pătrășcanu au un numitor comun: carierismul furibund, moștenit în acțiunea nefastă a Liceului Internat de la Iași. Toți erau veleitari.

Umilitatea și evlavia lipseau cu desăvârșire acestei școli laice, prea laice, supra și ultra laice: Mihail Manoilescu, Mișu Ralea, Lucrețiu Pătrășcanu, poetul nenorocit Demostene Botez, cu *Floarea Soarelui* a sa, care se întoarce mereu după căldura solară, ca să aibă și el un blid plin de linte, toți au fost elevii acestui liceu. Pot număra o cohortă mai obscură de nerușinați agățători, fără scrupule, pe treptele a ceea ce ei credeau și numeau „ierarhia socială”. Magistrații ieșeni recrutați din această pepinieră erau capabili de cele mai mari infamii pentru un jalon în plus.

Știam de tragedie cu 48 de ore înaintea comunicatului oficial.

Cum să parez trăsnetul în cuibul meu de vulturi? Sora și nepoții lui îl adorau. Ei sunt soția și copiii mei.

Comunicatul a apărut în ziua Floriilor, ziua de naștere a fetei, care poartă numele de Nadia-Lucia-Florela.

Azi, 19 aprilie, se împlinesc 22 de ani de când a început înrudirea, prin sămânța care nu piere, și face legături indestructibile între oameni din familii diferite, sămânța căsătoriei și a rodniciei.

Am procedat oltenește.

Am luat papornița și am plecat la Piața Obor pentru cumpărături duminicale, gospodărești. Am luat 25 de lei și am lăsat ultimii 100 de lei acasă (te poți aștepta la orice arestare)...

Fetița mi-a cerut zambile de ziua ei. Le-am cumpărat cu strângere de inimă. Sunt flori mortuare, la noi, în Oltenia. Când le-am cumpărat, dimineața la ora opt, eram sigur că-l împușcă. Erau flori pe mormântul lui.

Am mai cumpărat nuga și 100 de grame de pișcoturi, dulciuri pentru fetiță.

Apoi, două pâini albe mari (pâine de înmormântare)...

Am mai luat mâțișori de Florii, prapuri pentru porți, prefață la Săptămâna Patimilor.

Am cumpărat sămânță de flori (un pachetel de cârciumărese), de mărar și de lubeniță. Am greblat frumos grădina din spatele casei provizorii unde locuiesc și, sub început de ploaie vesperală, am pus florile, mărarul și lubenițele. Dimineața, în zori, în plină ploaie, am îngropat cele 33 de nuci în parcela de mult destinată acestei operații, de la 11 mai¹, de când mi-am redeschis biroul de avocatură, biroul de leproși penali.

Sufletul meu ar putea fi întristat până la moarte, fiindcă flăcăul meu rămas singur la Poiana Țapului, cu liceul lui sinaiot, mi-a telefonat, în spaimă, despre împușcarea lui

¹ 1953. (n.n.)

„Mo'-Coca” (Lucrețiu). L-am liniștit. I-am ordonat să rămână pe loc. Sora, bravă, l-a întrebat de Țuleta și pisoii ei, de Țuți, câinele fidel. Maică-sa, cvasi-leșinată, a aflat știrea din gura feciorului, știre pe care, împreună cu fetița, o ascusesem de opt ore (am observat, cu mândrie, că fetița mea știe să păstreze un secret). Seară gravă. Fetița și-a făcut lecțiile. Am fumat în tăcere. Le-am pregătit ceaiul.

Sufletul meu ar putea fi întristat până la moarte, dacă n-aș fi salvat prin copiii mei, prin sămânța mea, prin plantarea de nuci, prin fapta bună, bravă și anonimă, prin respect de om și de natură, în esențele și fundamentele lor nemuritoare, omul încadrat în natură, sanctificat prin omenia străveche românească.

Pulberea uitării se va așterne peste mormântul lui.

Dar unde îi este mormântul? Unde îi este cadavrul? L-au dus la crematoriu? Urna cu cenușă a tatălui său, iubitul meu socru D.D. Pătrășcanu, zace în necropola sinistră din dealul lui Șerban Vodă... Maica lui zace, între brădet, în cimitirul de la Poiana Țapului... Mă gândesc să alerg cu fetița mea, să-i cerem cadavrul. La cine? Să-i ducem urna la crematoriu sau leșul la Poiană?

Renunțăm în fața brutalității brahiale...

Când am aflat de proces, am trimis pe Gala Galaction și pe Mihail Sadoveanu la Dr. Petru Groza să-i obțină comutarea pedepsei cu moartea, în muncă silnică pe viață.

Am plâns în brațele venerabilului părinte, în strada Cornea 51. Fiica sa, inimoasă actriță ratată, în șorț de subretă, făcea cam teatral onorurile casei. A izbucnit în lacrimi sincere și a fost cuprinsă de o groază reală pe care nu o avea în piesele lui Eugene O' Neill.

Gala Galaction a ținut în brațe pe Lucrețiu. A împins căruciorul feciorului meu spre Parcul Carol, împreună cu socrul meu D.D. Pătrășcanu, cu I.Al. Brătescu-Voinești, cu Mihail Sadoveanu.

Au fost pe ziua de 16 aprilie 1954, la Prezidiu, la Dr. Petru Groza, atât Gala Galaction – sărbătorit la 75 de ani –, cât și Mihail Sadoveanu. Bătrânii prezidează, patronează și dau girul

asasinării feciorilor și nepoților. Este eterna poveste a Cezarilor balcanici. N-au asistat Ion Neculce și Dimitrie Cantemir la asasinarea lui Miron Costin de către voievodul analfabet, înfuriat, Constantin Cantemir? Nu mă mai mir de nimic...

Mihail Sadoveanu, Gala Galaction și Dr. Petru Groza au prezidat moartea lui Lucrețiu Pătrășcanu.

Mihail Sadoveanu l-a legănat, l-a plimbat, l-a jucat pe genunchi, a locuit în casa părinților săi, ani în șir. Relațiile au fost, permanent, cordiale.

Cu Gala Galaction, idem. Ceva mai mult. Cu harul său sacerdotal a botezat pe Hertha Schwammen de la mozaism, întru Christos, făcând-o Elena Lucrețiu Pătrășcanu, o Elenă mai puțin frumoasă decât frumoasa Elena, dar având buzunarele doldora cu merele putrede ale discordiei. Ea l-a certat pe soț cu Ana Pauker. Ea l-a băgat în cercul infernal al lui Belu Silber și al aventurierilor simili artiști de teapa lui Harry Brauner și al Lenei Constante (secretara de la vopsele decorative). O femeie ridică la cer sau coboară în infern pe soț. Din 1938, de la botezul ei, Lucrețiu a alunecat pe panta pierzaniei. N-a mai respectat regulile rudeniei. N-a mai respectat decât ambiția.

În ceea ce-l privește pe Dr. Petru Groza, la ieșirea mea din pușcărie, după o conversație de trei ore și 25 de minute, animată și plină de bancuri, în ultimul minut, m-a întrebat cu lacrimi în ochi de maica lui Lucrețiu, bătrâna lui prietenă (sunt ardeleni și solidari). Erau lacrimi sincere, la un bătrân cabotin politic.

L-au ucis.

L-au ucis fără dezbateri, călcând regula publicității proceselor.

L-au asasinat moral, cu un comunicat veninos, în care minciuna, ațâțarea și urechile măgarului apar prea lungi.

Familia n-a știut nimic. Am fost la Bălăceanu, la Groza, la Vidrașcu (intim cu Dej), cerând să fiu chemat ca apărător. Avea dreptul la apărarea familiei, care este sacră. A avut parte de avocați plătiți din fonduri reptiliene, ca să puie otravă în medicamentul oferit clientului, drept poțiune. N-a fost poțiune, ci poluție murdară.

Exegeza comunicatului este ușor de făcut.

Pasajul cu legăturile lui cu Alexandru Ghyka îl cunosc bine, prea bine.

Ghyka era director legionar al Siguranței.

Lucrețiu și Scarlat Calimachi zăceau în beciuri, arestați pentru comunismul lor notoriu.

Am trimis pe soacra mea, cu o carte de vizită, la Alecu Ghyka (coleg de liceu mânăstirean, pe care nu-l mai văzusem din 1918 și pe care l-am revăzut abia în 1948 la pușcăria de la Aiud), ca să-l scoată din arest.

Ca să poată să-l scoată și pe vărul său, prințul roșu Scarlat Calimachi, l-a scos și pe Lucrețiu Pătrășcanu.

C'est tout.

Mi-a povestit Alecu Ghyka, în celula de la Aiud, povestea cu Scarlat Calimachi. L-a scos prin hotărârea Consiliului de Miniștri, fără angajamente din partea lor. Ei erau trei cavaleri ai Experimentului politic. Nici nu i-ar fi trecut prin minte lui Ghyka, mânăstirean¹, să ceară ceva, în schimb, vărului său prinț, și unui intelectual român, ca Lucrețiu Pătrășcanu, care avea și calitatea de cumnat al meu. L-am fi scuipat în stradă, toți trei, pe prințul Ghyka.

Adus, în lanțuri, de la Aiud la București, Alexandru Ghyka s-a purtat cavaleriește la proces. A spus adevărul. Stătuse în celulă cu Duiliu Vinogradzki, devenit ulterior prieten. Îl ținea la curent cu mersul cercetărilor. De la el știu de cercetările și comportarea lui Alecu...

Acest pasaj infernal din comunicat este mincinos. Exegeza mea nu putea suferi contradicții. Pasajul cu Ion Antonescu, întâlnirea din iulie 1944, apare direct tragică, fiindcă el a prevăzut uciderea lui Antonescu. Nu știam de întâlnirea lor. Eu i-am dat lui Lucrețiu, în ianuarie 1944, la cererea lui, patru locuințe de amici, unde să doarmă „conspirativ”, fiind fugar de la Poiana Țapului. Cu un certificat de la Prof. Dr. N. Lupu, l-am internat la Sanatoriul Saint Vincent de Paul, de unde... a dispărut, ca să scape de Siguranța Generală. I-am

¹ Absolvent al Liceului Militar de la Mânăstirea Dealului. (n.n.)

dat locuință permanentă, la nepoții mei, judecători bucu-reșteni. Se întâlnea cu amicii lui, într-o casă sigură, de mănăstirean, la Mitică Brătulescu. I-am dat și 800.000 de lei dintr-un onorariu „balșoi”, ca să aibă de cheltuială. Nu putea fi stipendiat de poliția secretă, fiindcă îl stipendiam eu, fiindcă îl ascundeam eu de poliție, în calitatea mea de cumnat, de prieten, de medic de leproși penali, *floare-de-crin*, într-o mocirlă balcanic-levantină.

Acest pasaj din comunicatul Tribunalului Suprem al RPR minte, în mod evident minte.

Ce a mai făcut după 23 August 1944, nu mai știu. Ne-am certat crâncen. A fost obraznic cu mine, după 1.001 servicii pe care i le-am adus (după propria sa mărturie din mai 1944). Nu suport ingratitudea dublată de impertinență. Simpla obraznicie mă amuză. Omul ingrat este detestabil. Asta a fost, după 12 ani, când a ajuns ministru.

Ultimul serviciu fusese aranjarea situației sale militare, în mai 1944, fiindcă era dat dezertor. A venit cu mașina la Poiana Țapului, unde mă aflam. M-a luat în cizme și veston civil, cu un pardesiu liliachiu, pus pe umeri rapid, într-o mașină, condusă de un șofer, prieten al lui, proletar, alături fiind și Hertha.

I-am aranjat rapid chestia, cu aplomb de avocat și dexteritate de cadet. Nu-i venea să creadă că i-am obținut viza, fără șperț, fără întârziere. Dădusem peste un fost coleg de armată, ofițer. Mă grăbeam, fiindcă sosea bombardamen-tul peste Brașov. Ne-a surprins la Timiș escadrila anglo-ame-ricană, în zumzet de bondari.

Am mâncat la „Ursu” în Bușteni, în trei, cu glume fan-teziste și mâncare gustoasă. (El detesta mâncarea, vinul. Iubea femeile și muzica.) Hertha, ca și mine, iubeam vinul și o mâncare faină.

Era mereu grăbit. Graba spre conspirații cu Palatul, ca să dărâme pe Antonescu. Acum aflu că a conspirat și cu Antonescu, ca să-l facă un fel de Manheim (sic!). Așa era linia lor politică, incontestabilă. Toți comuniștii conspirau cu liberalii, cu maniștii, cu Palatul, ca să iasă 23 August. Nu

le mai place 23 August judecătorilor de la Tribunalul Suprem? Îi privește. Când mănânci așa iahnie, nu mai face gălăgie... S-a gătit, s-a consumat, s-a epuizat. După război, mulți viteji se arată...

Lucrețiu Pătrășcanu a murit ca un ostaș în slujba idealurilor sale politice, urmărite cu tenacitate, dârzenie și fanatism, printre tenebre, subterane și palate.

Nici idealurile, nici metodele nu sunt pe gustul meu.

Dar îmi scot căciula de oaie valahică în fața ostașilor căzuți în luptă...

Zile agitate cu 346 de monahi împresurați (27 mai 1954)

De când mi-au picat pe brațe două procese ale monahilor moldoveni sunt într-o agitație necurmată.

Este vorba de evacuarea Mănăstirii Sihastru cu cei 46 de viețuitori ai ei, cerută pe cale de Ordonanță prezidențială, la Tribunalul Popular raional de la Adjud, de Episcopul dr. Antim al Buzăului, în calitate de proprietar, iar bieții călugărași fiind simpli... chiriași răzvrățiți și răzvrătitori. A băgat și Procuratura printre schivnici.

Al doilea proces este al Mănăstirii Adormirea Maicii Domnului din comuna Tudor Vladimirescu, raion Liești, regiunea Galați, lângă Hanu Conachi, pe linia Tecuci. Stareță este Maica Veronica. Duhovnic este Ieromonahul Ioan Silviu Iovan, pe cale a fi caterisit de către Patriarhie.

Zilele agitate au început din senin!¹

Am pledat la Piatra Neamț un proces cu mezelari și cârnățari care au împlinit și depășit planul. Au vândut marfă la preț oficial, dar au cumpărat, cu prețuri umflate, carne de la țărani (materie primă: porci, vaci, boi). Târgul țărănesc este la liber. Proces complicat, fiindcă au pus prețuri fictive în *paperasserie* birocratică. Fals și... delapidare, deși nu sunt lipsuri, și prețurile la mezeluri au fost cele oficiale.

Enigmă. Mister economic.

¹ Securitatea era deja în mare alertă (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

Cum port o sabie invizibilă agățată la brâul meu oltelesc, am scos-o și am tăiat nodul gordian amintind de teoria „gospodăriei chibzuite”. N-au ținut contabilitate și n-au cântărit carnea cumpărată? N-aveau nevoie de contabilitate. N-aveau nevoie de comisii costisitoare să preia carnea de la țărani. Au procedat ca un gospodar chibzuit, *bunus pater familias*, au comprimat cheltuielile și aparatul birocratic. Dar au împlinit planul. Au dat marfă bună la preț maximal. Ajunge. De la o vacă nu poți lua și lapte, și carne, și beefsteak.

Teoria a făcut vâlvă printre avocații locali, în frunte cu Luca Catz, staroste, care ar fi dorit să facă pledoarii în acuzare. Procesul a durat, cu mici întreruperi de două ore, de la ora 9 dimineța până seara la orele 21.

Asistență locală numeroasă, la cel mai mare proces local cu avocat-vedetă de Capitală. Am pledat cum cred localnicii că se pledează la București. Turneu umflat. De fapt, la București trebuie simplitate și lapidaritate (processe multe).

Printre asistenții prieteni se aflau și credincioși ai acestor două mănăstiri. Moldovenii au o veche tradiție de pelerinaj în zile mari, la lăcașuri sfinte cu monahi. Atmosfera dulce, patriarhală, nevoia de contemplație și reculegere, tipice moldoveanului, se satisfac în aceste pelerinaje de vacanță sau sărbători. Așa ceva nu există la noi, în Oltenia. Tatăl meu era un om profund religios dar nu s-a dus și nu ne-a dus la Mănăstirea Căluu, ctitoria fraților Buzești, aghiotanții lui Mihai Viteazul, aflată la 20 de kilometri depărtare de casa noastră. Aveam brișcă, două trăsuri, sâni și câte două perechi de cai în permanență în grajdurile spațioase, unde sălășluiau și neuitatele mele Cerbana (vaca transilvană, cu coarne mari) și Sârba (vaca mică, roșcată, helvetică). Tata Ion nu ne ducea la mănăstiri. Nu ne trimetea la...

(text găsit neterminat)

Sunt avocatul ales al celor 46 de monahi de la Mănăstirea Sihastru-Adjud și al celor 300 de călugărițe, de la Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului, din comuna Vlădimirești, raionul Liești, regiunea Galați, în frunte cu Maica Veronica și cu părintele Ioan Iovan (Silviu Iovan, ieromonah).

De zile întregi mă zbat, alerg, pledez, scriu epistole, tratez, în delegații, cu conclave, în calitate de avocat ales¹ și ambasador a două mănăstiri mistice, care formează azi, nu

¹ Într-un simulacru de proces, organele Securității au acuzat pe avocatul Dr. Petre Pandrea de instigație și agitație în *MANUSCRISE NEPUBLIFICATE* și *EXCESE ÎN APĂRARE* (în cazul procesului intentat Mănăstirilor Vladimirești, Sihastru și Copăcenii-Vidra). De asemenea, a mai fost găsit „vinovat de săvârșirea infracțiunii de uneltire contra ordinii sociale, defăimarea organelor de stat și a persoanelor care desfășoară activități cu caracter obștesc în RSR”.

În temeiul acestor capete de acuzare inculpatul MARCU PETRE PANDREA a fost judecat și condamnat prin Sentința nr. 126 din 15 iunie 1959 a Tribunalului Militar al regiunii a II-a militară la 15 (cincisprezece) ani muncă silnică, 8 (opt) ani degradare civică, confiscarea totală a averii sale și plata a 600 (șase sute) lei cheltuieli de judecată (Dosarele C.N.S.A.S.).

Prin Decizia nr. 403 din 22 iulie 1959 Tribunalul, în numele poporului, respinge recursul declarat de inculpatul MARCU PETRE PANDREA împotriva sentinței din 15 iunie 1959 a Tribunalului Militar al regiunii a II-a militară, obligând pe recurent să plătească statului 25 lei cheltuieli de judecată.

Prin Decizia nr. 28 din 20 august 1968, ÎN NUMELE POPORULUI decide admiterea recursului în supraveghere declarat de Procurorul general împotriva Sentinței nr. 126 din 15 iunie 1959 a Tribunalului Militar al regiunii a II-a militară și Deciziei nr. 403 din 22 iulie 1959 a Tribunalului Suprem – colegiul militar. Casează menționatele hotărâri, iar în baza art. 4 partea I-a pct. 1 c. proc. pen. achită pe inculpatul MARCU PETRE PANDREA pentru infracțiunile prevăzute de art. 207 alin. 3 c. pen. și de art. 209 pct. 2 lit. a și b c. pen.

Achitarea inculpatului MARCU PETRE PANDREA pronunțată în ședință publică la 20 august 1968 – fără anunțarea familiei – are loc POST MORTEM, inculpatul decedând între timp... (n.n.)

numai pentru Moldova, ci pentru toată țara, ceea ce se poate numi „fenomenul de la Vladimirești”.

O mare onoare, o răspundere istorico-juridică și o năpastă a căzut pe umerii mei de proaspăt vechi pușcăriaș, recent eliberat.

Poziția mea psihologică tipic mandarinală și erasmică poate fi concretizată în următoarea anecdotă de Palat de Justiție:

Un tânăr judecător, premiant de serie, intră pentru prima oară să prezideze, în calitate de colegiu prezidențial unic, la care se prezintă doi avocați vestiți.

Ascultă pe primul:

— Țsta are dreptate!

Ascultă pe al doilea:

— Și ăsta are dreptate, spune grefierului.

Grefierul, cătană veche:

— Trebuie să vă decideți pentru unul sau altul!

Președintele debutant:

— Dar știi că și dumneata ai dreptate?!

Într-o singură ședință și într-o singură speță, împărțise de trei ori dreptatea unică!

Atunci când îi ascult pe călugări și pe măicuțe, le dau lor dreptate!

Când ascult pe Patriarh, pe fratele Andrei, pe Cleopa și pe Sandu Tudor, nu le dau dreptate fățiș, fiindcă eu sunt avocatul călugărilor, dar mintea mea lucidă este de partea lucizilor. Inima mea este cu misticii, mintea cu prelații. Complicat? Conflict ușor rezolvabil, fiindcă mandatul meu pornește de la cele două mănăstiri, se limitează și se va limita la ele, numai la ele, prin jurământ hipocratic profesional. Eu am optat, primind mandatul de apărător. Nu pot vorbi decât *pro domo* și pentru monahi.

Ce nu-mi place la Maica Veronica? Mie îmi place totul, dar se spune că ar spune altora că ar fi avut 68 de viziuni cu Maica Precista și cu alți sfinți din calendar. Nu i-a epuizat pe toți? Mie nu mi-a spus nimic, în această privință. Mi-a relatat o grațioasă convorbire cu icoana Sfântului Nicolae și cu a

Sfântului Grigore din biserică, într-un moment de supărare și de jignire a intereselor mănăstirii. Nu avea viziuni, ci se ruga în mod patetic, familiar, ca orice femeie supărată și la ananghie. Atât mi-a spus. E drept, nici eu n-o întreb. E un joc de-a *cache-cache*. Așteaptă ca s-o întreb. Și eu aștept să-mi spună, din proprie inițiativă.

Până atunci, oștile curiozității stau față în față.

Știi viziunile în amănunt, de la Maica Tiberiada, de la Micaela și de la starețul Teoctist, de la nenumărații pelerini ai Vladimireștilor. Cosmosul e o taină care mă înfioară.

Nu mă înspăimântă viziunile. Mă cam plictisesc.

Toată lumea o plictisește pe Maica Veronica cu viziunile și minunile ei. Ea nu face minuni. A avut viziuni. Eu sunt singurul om care afișează o imperturbabilă indiferență față de ceea ce formează taina și specificul vieții sale. Ea, Vasilica Barbu, devenită Maica Veronica, cum o numesc călugărițele și pelerinii, „moaște vii”, cum o numește, cu o stranie deferență, părintele Ioan, duhovnicul mănăstirii, este, pentru mine, directoarea de liceu, profesoara energică, blândă, cuminte și cu mare talent organizatoric a celor 300 de măicuțe-fecioare. Mă interesează partea ei mireană care, *last, but not least*, nu-i tocmai partea cea mai rea din calitățile ei. Și mă interesează făptura ei feminină, micuță, fragedă la aproape 40 de ani, frumusețea de madonă italiană, aer și comportare de regină de Saba de la Hollywood! Maica Veronica are maniere instinctive de regină și actriță autentică, două meserii pe care eu le prețuiesc la superlativ. Cunosc actrițele și le-am iubit omeneste și, de multe ori, platonice. Soția mea nu este o actriță, dar este o autentică *artistă*, fiică de scriitor autentic, iar soacra mea seamănă fizic, și ca maniere, ca două picături de apă, cu Regina Maria. Am cunoscut-o și pe Regina Maria. Am cunoscut pe Martha Bibescu, pe Constanța Crăciun, și o serie de principese, ministrese și aristocrate europene băștinașe. Maica Veronica face parte din categoria femeilor superioare și artiste.

Seamănă ca suflet și în gesturi cu Constanța Crăciun.

Maica Veronica este o esteta veritabilă, după modalitatea cum a organizat interioarele Mănăstirii Vladimirești. S-a dus, la

ea, cu puturoșenia valahă și neglijența moldavă sau cu arhaismul rural mănăstiresc! Interioarele sunt împodobite cu flori și dantele, cu flori artificiale, uneori mai frumoase decât florile naturale. Dintr-un colț de țară, cu lut și praf, din lanuri de porumbiști, Maica Veronica a făcut, fără să știe, fără să vrea, fără să fi văzut în altă parte, pur instinctual, un colț european de mănăstire elegantă benedictină sau de presbiteriu lutherian cu opulență europeană. Nu trebuie bogăție materială, pentru așa ceva. Este suficient bunul-gust suzeran, pentru a aranja inițial cadrul ales și o muncă cotidiană tenace pentru a-l menține. Maica Veronica a introdus băi și WC-uri în mănăstire.

De ce nu?

Lui Sandu Tudor, poetul, actual stareț la Rarău, un simpatizat măgar estetic, care se silește să-i placă păduchii și scârnavia *farnienților* ortodocși, nu-i plac canarii Maicii Veronica. La stăreție, într-adevăr, Veronica a introdus câteva colivii cu canari, bine îngrijiți, care cântă suav.

Lui Sandu nu-i plac canarii! Ei, și? Nici mie nu-mi place stofa lui de zeghe ciobănească, elegant tăiată, pe care o îmbracă și umblă ostentativ cu ea pe caldarâmul estival încins al Capitalei. Mi-a speriat scriitorii în cadrul unui dejun de la cantina din strada Eminescu 56. N-aveam nimic în casă ca să-l ospătez, în afară de fasole. N-aveam bani pentru Capșa, așa că l-am invitat la cantină.

De gustibus non disputandum.

Gustul Maicii Veronica este un gust eminamente feminin, care cadrează excelent într-o mănăstire de fecioare. Acest gust nu merge într-o mănăstire de bărboși și nici într-o mănăstire de maici dezabuzate prin decese, divorțuri sau dezamăgiri sentimentale. La măicuțele-fecioare este exact ceea ce trebuie. Așa se explică atașamentul furios de albine al măicuțelor pentru regina lor.

A chemat-o Patriarhul în audiență, înaintea Sfântului Sinod din 6 iunie 1954.

Am chemat-o și eu, prin misivă și om special, prin clientul meu Pătrău, ca să compare în Capitală, la obediență și culise, fiindcă veniseră mulți stareți și ne amenințau cu caterinele.

Soborul s-a opus. Maica Micaela și Maica Tiberiada mi-au răspuns printr-o scrisoare patetică, năzdrăvană, în care anunțau dorința lor fierbinte de jertfă, de opunere cu trupurile și sângele lor, dacă li se ia măicuța. Sunt călugărițe mistice, rascolnice și flagelante.

Ce nu-mi place la Maica Veronica? În mod aparent? Și ce nu place dușmanilor?

Nu-mi place atașamentul față de părintele Ioan, duhovnicul celor 300 de călugărițe. Eternul Eros joacă o festă și Măicuței Veronica și tuturor celor 300 de călugărițe-fecioare? Toate sunt îndrăgostite de părintele Ioan? Dragostea lor se consumă platonice, serafice și într-o totală curățenie trupestă. Nici cei mai bicisnici dușmani nu îndrăznesc a vorbi public nemernicii și scârnăvii erotice despre ieromonahul Ioan. Sigur că șopotesc. Din predica obișnuită de catehizare, pe care o face pentru popor, cu prilejul spovedaniilor colective, am înțeles că părintele Ioan este bântuit, ca orice bărbat normal de 33 de ani, de demonul erotic, dar și-l înfrânează eroic și țărănește, adică cuminte, așa cum sunt țărani cumiți, în anii de cazarmă, de concentrări militare sau de pușcării. Nu dau târcoale cu imaginația la acest domeniu interzis. Fiind condamnați la castitate, nu se joacă nici în gând, nici fizic, cu derivative ale lui Eros. Silviu Iovan, băiat de popă ortodox, este țaran ardelean sănătos mental, cu umor și cu reguli sănătoase. Se abține de la carne, vin și odihnă. Se torturează cu munca, își sublimază forțele glandulare hormonale în oboseală fizică, în meditație și muncă de toate soiurile.

Dar ce fac măicuțele? Ceva similar.

Și totuși, Erosul le joacă festa, fiindcă toate sunt îndrăgostite de ieromonahul Ioan? Dar se poate ceva pe lumea aceasta fără călăuza dragostei? Dacă n-ar fi dragostea sau măcar simpatia, am putea trăi împreună?

Sigur că nu se poate.

Mănăstirea Vladimirești merge ca pe roate, fiindcă există acolo geniul organizatoric al Măicuței Veronica și principiul mascul poruncitor și ordonator al ieromonahului Ioan. Fără poruncă și ordine sistematizată nu se poate conduce o insti-

tuție cu 300 de viețuitoare și nicio instituție în lume. Să fim înțeleși.

Silviu Iovan consideră pe Maica Veronica drept „moaște vii”.

E intangibilă și pură. În subconștient, îi este un fel de mamă. Are 34 de ani. E mamă și sfântă pentru el, bărbatul de 33 de ani.

Maica Veronica îl iubește cu o dragoste copleșitoare de mamă pentru copilul ei „minune”. Ieromonahul Ioan are o dicțiune baritonală splendidă și este un neîntrecut orator de mase rurale. Duminica începe munca orală de la ora șapte dimineața și o termină la ora două după-amiaza. Timp de șapte ore, se află în tensiune nervoasă și retorică; broboane de sudoare, abia perceptibile, îi apar pe fruntea largă, eminesciană; ochii îi sunt în flăcări; albul pielii de pe frunte și față, în contrast cu barba și pletele negre, capătă o paloare, aproape de cupru, sub influența icterului virulent abia terminat și iarăși eflorescent din cauza posturilor și a efortului. Evident, instinctele materne ale Maicii Veronica intră în panică. La o predică despre Sfântul Duh din 13 iunie 1954, cu mii de ascultători cu capete plecate și lacrimi furișate, vântul puternic de stepă al Vladimireștilor care rostogolea cuvintele de aur ale pocăinței s-a transformat brusc în vijelie și era cât pe-acți să ridice pe ieromonah de pe estradă și să-l arunce în văzduh.

Mă aflu la picioarele lui, pe un scaun de onoare, și am simțit că ielele sau duhurile pure au vrut să-l ridice. Ioan cuvânta inspirat, nepăsător la vântoasa care se pornise, storcând lacrimile auditoriului. Mi-a stors și mie câteva, fiindcă eram obosit, nedormit de câteva nopți, melancolizat de meserie și-mi aminteam de morții mei și de câțiva morți familiali, răpuși recent, unul după altul. E viața grea în Moldo-Vlahia. Și chiar un mandarin imperturbabil își poate șterge o lacrimă pe furiș, prăvălindu-i-se seninătatea în râpa infamiei de sub tălpi!

Nu mai plânsesem de la o liturghie pascală, oficiată, hoștește, în pușcăria mea de la Ocnele Mari, sub nasul temnicerilor, de către bunii noștri preoți ortodocși, atât de

slăbănogi – vai! – față de prelații catolici și pastorii protestanți din lagăr, cu care sălășluiam de patru ani!

Trecuseră cinci ani!

Printr-un miracol al nervilor slabi, al amintirilor, al îndurerării senine, al milei de alții și spre stupefacția șoimului înzăuat din mine, ca un cavaler medieval, mi-am simțit câteva picături de rouă sărată prelingându-se pe buze, pe la rădăcina nasului. Am scos energic batista și am plecat capul să șterg urmele saline ale slăbiciunii. M-am ridicat după un minut, calm, oferind scaunul unui bătrân călugăr mut, cizmarul Vladimireștilor și prietenul meu bun.

Ieromonahul Ioan terminase predica despre Sfântul Duh, element component al Sfintei Treimi.

Maica Veronica m-a luat de mână și m-a suit pe estradă. M-a dus la ieromonah, să fiu primul la împărtășanie, onoare cuvenită mie, ca ambasador și prieten al lor în fața instanțelor judecătorești, în fața prelaților din Sfântul Sinod, autorul memoriilor juridice și epistolelor de recomandatie pentru ei față de câteva înalte fețe bisericești pe care le cunoscusem și cu care rămăsesem în raporturi cordiale de-a lungul unei agitate cariere avocațiale de un sfert de secol.

Eram ca un catâr, care se lăsa greu. Am șovăit un moment. Energia Maicii Veronica nu cunoaște obstacole și, din ochi, din atitudine și grai a învins șovăiala mea, care deriva din timiditate reală și confuzie teologică. Eu mă spovedisem ieromonahului, prealabil, noaptea, într-o conversație despre orgoliu, păcatul meu cardinal, pe care Ioan mi l-a ciocănit și mi l-a absolvit cu prea multă amabilitate. Nu era de-acord cu flacăra trufiei care mă cuprinde, cu intermitență, cum îl cuprindea și pe el. Mărturisit și mărturisitor, duhovnic și penitent, se învăluiau prea comod în hlamida trufiei. Dar cum putem face față unor broaște râioase denumite uneori episcopi, ca Antim și Valerian, judecători, procurori sau mitropoliți?

M-am suit pe estradă, m-am înclinat cu smerenia străbunilor mei și am luat împărtășania, în văzul miilor de oameni. Nu mai luasem, din îndoială și cinste sufletească, de la Hohenbinde și Scharmützelsee, când, la Berlin, am încheiat drama

religioasă în anul 1930, la Casa de meditații a tineretului universitar protestant german, acei ciudați protestanți, care se împărtășeau o dată pe an, înaintea Paștelui, după exerciții spirituale de minimum zece zile. Ei aveau împărtășania fără spovedanie individuală. Acea sectă pietistă germanică, în sânul căreia am petrecut trei semestre în castitate și muncă, admitea împărtășania cu sângele trupului lui Christos o singură dată pe an, în noaptea Învierii. Ortodoxia oficială nu recomandă laicilor spovedania și împărtășania de patru ori pe an. Mă spovedisem și mă împărtășisem în copilăria mea de pui de oltean, o dată pe an, în Vinerea Mare, așa că nu m-am mirat de protestanții mei berlinezi. În liceu, erau obligatorii zece rugăciuni zilnice și, în unii ani, trei spovedanii, urmate de trei cuminecături pe an. Pe urmă, le-am sistat timp de șapte ani. Apoi, una singură pe malurile lacului Scharmützelsee, la 40 de kilometri depărtare de Berlin, în acel *camping* studentesc, asistat de prietenii mei neuitați, convertiți la doctrina lui Christos, Fritz Hohmann și Rudolf von Hindenburg, eu, eternul șovăitor și căutător de Adevăr. Le-am spus că sunt încă în îndoială. M-au îndemnat să fac saltul metafizic, să revin la religia părinților, din care n-am plecat niciodată, dar să devin practicant de strictă observanță. Trei semestre am respectat regulile severe, înaintea unei împărtășanii. Pe urmă, mi-am reluat libertatea de mișcare, viața mea de mandarin lucid și detașat, viața mea de lut și feerie spirituală. Am păstrat de la ei caritatea și obiceiul faptei bune cotidiene. Înainte de a închide ochii seara, fac un scurt examen al zilei și intru în insomnie: azi, n-am făcut nicio faptă, zisă bună, fiindcă eu însumi râd de faptele bune și cunosc inanitatea lor! ...

După Scharmützelsee, am venit să repet, ceea ce am făcut în copilărie, pe Olteț și în adolescență, la liceul de pe dâmbul Văii Voievozilor, tocmai la Vladimirești, în șesul Moldovei de Jos.

Am făcut-o conștient și benevol. Am înaintat cu un milimetru în certitudinile mele? Starea de incertitudine metafizică rămâne. Starea de întărire psihică și ameliorarea morală este reală.

Floare-de-Crin, după vizita la Ierusalim, a exclamat: „Cu cât bisericile sunt mai numeroase, cu atât popii sunt mai borțoși și Diavolul mai prin apropiere”.

Apoi, și-a vărsat focul într-o epistolă către scumpul său dascăl D. Cantemir: „Am ajuns la Sf. Mormânt și de-l voi uita, să mi se usuce dreapta mea, limba să mi se scămășeze, ochii să-mi sece (vezi *Blesteme* de T. Arghezi). Nu cred în El, la ceasul de față, ca fiu al lui Dumnezeu, dar Îl iubesc fierbinte, ca îndrumător și învățător al Lumii. Nu pot crede nici în Dumnezeu, după parabolele tradiționale și mitologia evanghelică. Sunt la pământ, un vierme nemernic! Și-mi ridic ochii de licurici, care-i tot un vierme (și eu fac parte, probabil, din această specie), privesc în fiecare noapte stelele și luna, misterul cosmic mi-este prezent în mod permanent și nu mă mai tulbură, ca-n nopțile de pe Bosfor. Scumpe principe Dimitrie! Nu sunt blasfemice gândurile mele? Știu că sunt, dar ce să mă fac dacă nu pot îngenunchea? Ceea ce m-a rănit la Ierusalim a fost aspectul de bâlci mistic, lutul imund al leproșilor și bolnavilor veniți din depărtări, dornici să-și vindece plăgile hoitului, agățați de hoit cu ultima disperare. Știu că lutul este chivotul sacru al duhului și că acest lut trebuie păstrat. Mai știu că și oroarea mea de plăgi și murdărie este fizică și morală, este o oroare de natură artistică, de învățăcel mandarinal al lui Lao Tse și de lector al lui Q. Horatius Flaccus, al alexandrinilor Catul și Tibullus, de om al cărților, de vierme livresc. Între noi și viață, oh, principe Dimitrie, fiindcă îndrăznesc să vorbesc la plural, pot să spun că s-au intercalat hrisoavele prăfuite, maldărele de cărți, contemplația, știința și mai ales Arta, Arta, Arta, curva dulce ca un mărgăritărel de mai, curva care ne depărtează de plebe, ne depărtează de viață și ne duce pe poteci înflorite în *Eu*, mereu spre *Eu* și iarăși la *Eu*, în fundacul fără ieșire, în impasul nerodniciei. Aici este blestemul și osânda fără apel a estetului agnostic.”

„Iată ceea ce nu mi-a plăcut în hagialâcul de la Ierusalim! Să-ți spun de comercializarea celor sfinte? De preoți care

fac spovedanii colective? De anafure și – mai ales – de *părțicelele* frământate din banală făină de grâu pentru a fi împărțite credincioșilor drept daruri sfinte, ca pe bucățele de aur? Aurul cheamă aurul și cheamă și concupiscenta, concupiscenta declanșează lăcomia, lăcomia atrage blasfemia și crima, cercul infernal și vicios este fără de sfârșit. Lutul este lut și duhul se alungă. Să fie oare eterna slăbiciune a oamenilor?”

Nu mă interesează...

Nu mă interesează socialismul din Valahia.

Nu m-a interesat nici capitalismul din Valahia.

Ambele sisteme, aplicate pe teren, s-au dovedit scârnăvii, metode de chinuire și schingiuire a omului simplu.

Atunci, ce te interesează? Încrucișezi brațele și mori? Dai ortul în brațele popilor?

Doamne ferește!

Mă interesează, în primul rând, Viața și rodnicia ei. Nimeni nu are voie să puie cătușe vieții, în numele unor formule găunoase.

Nu mă interesează metafizicienii de toate nuanțele și nici teologii funerari.

În luptele dintre grupări și lupta dintre oameni – ca jurist – mă interesează păstrarea formelor de luptă, a codului manierelor elegante, a codurilor juridice, a codului moral, a codului umanitar. Sunt un fel de Cruce Roșie vigilentă, gata să pansez răniții la primul apel, să bruftuluiesc pe cei care nu păstrează regulile de igienă, să sudui pe cei răi și să laud pe cei buni, detestând pe lași și pe ipocriți – dar mereu detașat în Turnul meu de Ivory mandarin.

De la Kogălniceanu la C. Stere

Singurul om politic, de la Mihail Kogălniceanu încoace, a fost Constantin Stere și, de la moartea lor, au fost Zădărnicia și Crima.

Mihail Kogălniceanu a împrăștiat țărani, a emancipat țiganii și a izgonit egumenii borțoși ai Muntelui Athos, secularizând în folosul pălmașilor averile mănăstirești.

Constantin Stere n-a guvernat. A fost un simplu prefect de Iași și director de revistă („Viața Românească”). A fost raportorul exproprierii agrare în 1915, realizată în 1917 și, apoi, în 1921. N-a fost ministru, dar a fost om de stat. A deschis perspectivele democrației constituționale în Moldova-Vlahia puturoasă. Ciracul său Mihai D. Ralea a fost mereu ministru, dar nu e un om politic, ci un crampon ministerial pe diverse strapontine (nu depășește periferia Ministerului Cultelor și al Muncii – el, omul cel mai leneș, ministru al muncii, el – ateul! – ministru al cultelor religioase).

C. Stere – în perspectiva unei jumătăți de secol – apare plin de grandoare, de candoare, fertil și european.

Restul sunt broscui provinciali.

Vodă Lobodă (canțonetă)

Un pușcăriaș și un șomer se plimbă,
Ca Vodă, prin lobodă,
Când la Timișoara, când la Adjud,
Când la Bârlad, când la Ploiești.
Vodă Lobodă este nemuritor.
Fecior de factor,
Plin de dor,
Voios, căpos, drăcos etc., etc., etc.

Poezia lui Geo Bogza

Singurul scriitor la ceasul de față în RPR este Geo Bogza. Ceilalți sunt reduși la tăcere: Tudor Arghezi și Dimitrie Stelaru. Sau zac prin pușcării, ca Radu Gyr și Nichifor Crainic.

Dreptul de mișcare în RPR a fost câștigat de Geo printr-o îndelungă revoltă poetică și jurnalistică, mai ales prin *Poemele fără sex*¹ și *Poemul-invectivă*, acele stranii și maladive pagini de

¹ Probabil, *Jurnal de sex*, plachetă publicată în 1929. (n.n.)

comentarii ale unei biologii deșănțate, poeme de marinăr derbedeu, tăvălit prin taverne portuare doldora de alcooluri tari și practicând amor venal prin lupanare. Toate formele deșănțate ale iubirii fizice sunt prezente în aceste pagini febrile, de o neîntrecută muzicalitate și tristețe. Până la sfârșit, rebelul va ancora în echilibru și clasicitate biologică. Nostalgia sănătății e vizibilă și în aceste poeme de lupanar, asemeni perlelor în scoicile îmbolnăvite, secrețiuni glandulare abundente de marinăr obstaculat.

Tinerețea lui Geo Bogza este o tinerețe romantică, de individ puternic sufocat de propria sa vitalitate.

Calendar de proverbe

De scris o carte cu titlul de mai sus, compusă din aforisme.

Va conține 365 de capitole și în fiecare zi câte 24 proverbe, însumând 8.760 proverbe, adică pusă la contribuție, aranjată și sistematizată, colecția Zane, Aghiută Tăslăoanu etc.

Mihai D. Ralea despre Belu Silber

Mihai D. Ralea povestește următoarele despre Belu Silber:

— Când am ajuns ministrul Muncii sub Carol II, s-a prezentat la mine, în audiență de lucru, Vintilă Ionescu, directorul general al Siguranței Generale. Mi-a spus, între altele:

— Pentru chestiunile politice muncitorești, delegatul și expertul nostru este inginerul Herbert Silber!

Deci, se adevăresc „calomniile” care circulau pe seama acestui Asew!

Să fie un caz de *fausse mémoire* la Ralea? Să fie o formă elegantă cu care aruncă și el o lopată de noroi în amicul său Lucrețiu Pătrășcanu, decapitat? Să fie sincer?

La Ralea te poți aștepta să mintă chiar când spune adevărul!

Ce-a fost în mintea lui Belu Silber? Să fie un caz de patologie, de mitomanie tipică, de om încurcat în propriile sale minciuni? Așa îl descifrează, spre surprinderea mea, și Radu Popescu.

H. Soreanu îmi spune:

– De la procesul de spionaj din 1932 nu l-a salvat Vintilă Ionescu, l-a salvat Nae Ionescu, la intervenția lui Mihail Sebastian.

Lucrul pare plauzibil. Nae Ionescu era atotputernic. El mi-a scos din ghearele generalului Gavrilă Marinescu pe Imre Aladar, unul din cei patru deputați comuniști din 1932, sortit pieirii sub forma „scăpării de sub escortă”. Cum l-a scos pe Imre, l-a scos și pe Silber.

A ordonat la telefon, în fața mea, generalului Marinescu, prefectul Poliției Capitalei:

– Mă, Gavrilă, aici e Nae! Să-i dai drumul! Vine elevul meu de la Berlin, este primul lui proces ca avocat și trebuie să-l câștige. De altminteri, mantia Stăpânului nostru Carol II este de purpură și n-are nevoie să fie pătată de sânge!

Imre Aladar a fost salvat. L-am luat de la poliție cu Anișoara, soția lui, l-am dus la gară, fiindcă generalul a pus drept condiție a scăpării de la asasinat să se expulzeze singur în Ungaria. Imre Aladar a acceptat auto-expulzarea, dar nu în Ungaria, ci în Cehoslovacia. În Ungaria l-ar fi așteptat alt asasinat, cu gloanțe maghiare. El era cetățean român, născut din mamă româncă, dar făcuse serviciu militar obligatoriu în Cehoslovacia. M-a rugat să plec cu un tren mai înainte la Oradea, la o vie, la un prieten, și să ne sfătuim, să veghez să nu fie din nou arestat și asasinat. A trecut frontiera în țara lui Beneș-Masaryk și de-acolo în Rusia Sovietică, prin Polonia. După el, a plecat și Anișoara. N-am mai auzit de el.

Belu Silber a fost scăpat în condiții similare de alt scriitor – de Mihail Sebastian – tot prin intermediul lui Nae Ionescu, omul de curte al lui Carol II și al Elenei Lupescu.

La scurtă vreme, Belu și-a reluat colaborarea la revistele lui economice și a dat un atac mârșav de presă împotriva binefăcătorului.

Nae Ionescu l-a întâlnit la Capșa, unde Belu cina în compania ziariștilor:

— Mă, Belule, am citit placheta ta contra mea. Nu e nimic. Eu te-am iertat. Dar n-au să te ierte comuniștii. Tu ai să fii spânzurat de ei.

Belu Silber n-a fost spânzurat, ci numai condamnat la 15 ani închisoare.

A fost împușcat aghiotantul său naiv, Lucrețiu Pătrășcanu.

Nu era Lucrețiu șeful lui Belu, ci Belu, șeful lui Lucrețiu. Credea în gura lui Belu, ca în gura unui oracol.

Am vorbit cu Belu o singură dată în viața mea, când am sosit de la Berlin și după ce scăpasem viața lui Imre Aladar. Nu mi-a plăcut modul cum m-a descusut. Avea ceva de șarpe, dar și ceva de felină: tandru și calin. Când Sahia mi-a spus că-i agent, am înțeles. M-am ferit din calea lui. Ultima oară l-am văzut acasă, la Lucrețiu Pătrășcanu, în preajma căderii, când familia a făcut o ultimă încercare de împăcare între noi și de reluare a raporturilor rupte de patru ani.

L-am întrebat brusc pe Lucrețiu:

— Ce caută această bestie la tine?

Surâzător și imperial, mi-a spus:

— Belu scrie o carte despre „Concepțiile economice, politice și filosofice ale lui Lucrețiu Pătrășcanu”.

Am rămas paf:

— Te duce, mă, cu zăhărelul!

Am chemat pe Belu în birou; l-am luat șăgalnic de ureche. I-am tras-o bine, până când s-a roșit și a spus „au!”.

Am plecat fără a le da mâna. Lucrețiu a spus:

— Kulakul de Pandrea a înnebunit! Sau face pe nebunul?

Belu l-a dus cu zăhărelul. L-a dus direct în mormânt!

Radu Popescu, avocatul ateniian Matușu și Alexandru Stelescu-Sterling, trei prieteni ai mei de pușcărie, au stat cu Belu Silber în celula de la Albastru, în toiul cercetărilor contra acestui Asew valah.

Situația mandarinului erasmic, de anvergura și categoria mea, este satanică și blestemată de călugări, cu blestemul maxim: „să pășești și să trăiești printre fanatici și provocatori”!

Radu Popescu și Matușu sunt, în felul lor, intelectuali erasmici, frați de-ai mei retrași, prin destin, în Turnul de Ivory al unei lucidități mandarinale. Nu ne-am retras în Turnul de Ivory din voință și premeditare, ci prin structură și predestinare.

Radu Popescu povestește despre umilirea lui Belu Silber la ancheta făcută de Marin Jianu, ministrul adjunct al Interne-lor, care i-a dat două perechi de palme, fiindcă nu voia să vorbească. Belu a protestat, spunând că el este om politic. Fumător pasionat de țigări Camel, i s-a tăiat rația de țigări. Belu Silber a cules un chiștoc:

— Ce fel de om politic ești tu, dacă aduni chiștoacele?

În celulă, Belu Silber avea obsesii erotice. Vorbea de femei, de succesele lui, deși insuccesele îi erau eclatante. Henriette Yvonne Stahl a făcut o colecție de oameni „celebri” printre cracii ei de amantă eterată: Ion Vinea, Petru Dumitriu etc. Între alții, și Silber. A făcut, odată, o excursie cu el în Bucegi. Belu Silber, de gelozie sau din pură patologie, a vrut s-o arunce într-o prăpastie. De-atunci, fugea de el ca dracul de tămâie. Cine era dracul și cine era tămâia? Ambii erau satanizați de egolatrie, moftologie, veleitate și lipsă de simplitate naturală.

Stând întinși în celula de la Albastru, a trecut o defilare de proletari cântând. Belu Silber a suspinat patetic:

— Ei, domnilor, când te gândești că instrumentul de producție a trecut în mâinile proletariatului! O mare revoluție s-a petrecut la noi!

Era vorba să-l facă pe Miron Constantinescu secretar general al PMR-ului. Belu Silber spunea pretutindeni:

– Urez Partidului Comunist să aibă un secretar general capabil ca Mareșalul Antonescu!

Despre Gheorghe Gheorghiu-Dej spunea:

– Când a fost arestat în 1933, cu prilejul turburărilor de la Grivița, Dej era membru al partidului Social-Democrat, pe când eu eram de 15 ani membru al PCR!

Alta:

– Eu am fost „turnat” de H. Soreanu, de I.Gh. Maurer și de Miron Constantinescu. Ei m-au mâncat!

Alta:

– Dacă ies de-aici, asasinez întâi pe nepoata lui H. Soreanu, ca să-l fac mai întâi să sufere. Pe urmă, îl omor și pe Soreanu. Îl voi omorî!...

Demență sanguinară?

Aceștia-s intelectualii Bucureștilor?

Alta:

– Eu nu sunt „megafonul” Moscovei! Istoria mă va judeca! Voi sta și zece ani, neclintit, în această celulă.

Și când te gândești că banda H. Silber & Co nu reprezenta nimic altceva decât un atașament fără istov față de ideile revoluționare reprezentate de Moscova. Ce-ar fi însemnat ei fără Moscova? Niște vânzători de șireturi de ghetete, de mucuri de idei și culegători de chiștoace!...

Basedowieni și sifilitici în penitenciare (24 iulie 1954)

Un criminolog băgat la pușcărie nu se poate dezbăra de infernalul obicei de a privi cu un ochi lucid de specialitate pe tovarășii săi de suferință. Fixează diagnostice și tratamente, reconstituie dosarul penal al fiecăruia, stabilește corelația dintre dosar și diagnostic, descoperă greșelile de tratament judiciar și suportă, cu mai multă ușurință, greșelile de tratament penitenciar, oricât de aspre ar fi ele. Se refugiază pe fericita insulă a investigației științifice în oceanul durerilor comune.

Un Hazard nefast m-a împins brutal pe porțile următoarelor pușcării:

1. Caracal: 1940, noiembrie 7, arestat de legionari sub pretextul că am venit cu manifeste pentru aniversarea Revoluției din 7 noiembrie 1917;

2. Prefectura Poliției Capitalei: 1942, decembrie, fiindcă am pus concluzii ca avocat care a scăpat de la pedeapsa capitală 19 membri UTC, în frunte cu Ion Vințe și Constanța Crăciun;

3. Închisoarea Sf. Ștefan, Serviciul Secret: 1943, februarie, în urma unei pledoarii prea impetuoase în procesul Uniunii Patrioților

4. Malmaison: 14-15 aprilie 1948;

5. Pitești: 16 aprilie – 19 iunie 1948;

6. Văcărești: 20 iunie – 19 iulie 1948;

7. Craiova: 20 iulie – 3 august 1948,

8. Aiud: 4 august – 19 decembrie 1948;

9. Ocnele Mari: 20 decembrie 1948 – 5 februarie 1952;

10. Uranus: 5 februarie – 19 noiembrie 1952.

Total: 10 penitenciare

În aceste penitenciare, în cinci ani de pușcărie, am fost câteodată și bolnav. Mă împrieteneam regulat cu medicii, discutând starea generală sanitară a deținuților. Făceam mici servicii de „furier” la cancelaria infirmeriei. Îmi aruncam regulat ochii pe condica de consultații a infirmierilor, adevărată oglindă și sumbră grefă a realităților de pușcărie. Am fost permanent uluit de proporția sifiliticilor veniți *voluntar* la tratament, fiindcă în cele zece pușcării nu s-a făcut *niciodată* un Wassermann *obligatoriu* deținuților. Tratamentul era evident neregulat, fiindcă în pușcării este un „du-te, vino”, o aplicare a teoriei că „pușcăriașul nu trebuie să prindă rădăcini” prea adânci într-o închisoare, nici într-o celulă, nici cu anumiți gardieni. Delincventul este prefirat ca o pleavă prin mai multe pușcării. Teoria inaderenței penitenciare și a dezrădăcinării succesive este extrem de răspândită și își are tâlcurile și temeiurile ei. La această prefirare intenționată se mai adaugă racila birocratică, dezordinea administrativă, schimbările dese de „director” și „comandamente”, unele din patru în patru luni, așa că vânturarea e regula și sedentaritatea

excepția. Tratamentele medicale sifilitice de durată sunt deseori întârziate, întrerupte și abandonate.

M-a izbit, apoi, frecvența basedowienilor, relația Basedow-spirochetă cu sistemul nervos, ducând la comiterea infracțiunii.

Sublata causa tollitur...

(text găsit neterminat)

Pamfil Șeicaru și Eugen Titeanu

Pamfil Șeicaru l-a băgat la închisoare pe Eugen Titeanu. Ambii erau plini de păcatele „păsărilor de aur”, înghițeau „fonduri secrete”. Ca ministru al Propagandei, Eugen Titeanu era nevinovat în manipularea fondurilor. Au făcut ceva matrapazlâcuri, în folosul lor strict personal, subalternii săi, Victor Alboteanu și administratorul gazetei sale.

Rugam pe Șeicaru să-l ierte pe Titeanu și el îmi răspundea:

– Lasă-l, bă, să moară. Țsta este capabil să ne omoare pe toți. Pe cine nu lași să moară nu te lasă să trăiești!

Eu nu am lăsat-o pe Hertha să moară, împreună cu bărbatul ei Lucrețiu, și ei nu m-au lăsat să trăiesc între anii 1944 și 1948. Pe urmă, ei au intrat la pușcărie pentru faptele și păcatele lor, iar eu m-am prăvălit după ei.

Fascinația lui Talleyrand în Valahia

Talleyrand și Fouché – viciul sprijinit pe crimă – exercită o fascinație fără pereche asupra intelectualilor din Valahia de formație culturală franceză.

Eugen Titeanu și Belu Silber erau fascinați de Fouché. Talleyrand a exercitat fascinația sa morbidă asupra lui M. Ralea.

Ralea a servit cinci regimuri, în numele Patriei: pe Maniu, pe Carol II – Lupeasca, pe Ana Pauker, pe Lucrețiu Pătrășcanu, pe Iosif Chișinevschi. El a servit și a binemeritat de la Patrie (acesta este finalul panegiricului personal pe care Ralea ar vrea să și-l scrie).

În definitiv, fiecare își alege zeii după gustul și măsura intrinsecă!

N. Iorga n-a asasinat pe Corneliu Z. Codreanu

Am primit un telefon amical de la Frasin Munteanu-Râmnic, nepotul și șeful de cabinet al lui N. Iorga, devenit liberal și aghiotantul lui Vintilă V. Brătianu, intrat cu mine în pușcăriile Aiudului și Ocnelor Mari.

Consemnez aici mărturia lui în chestiunea controversată a asasinării lui Corneliu Z. Codreanu.

Când a venit Armand Călinescu să-i facă vizita după asasinarea lui C.Z. Codreanu, N. Iorga l-a primit din capul scărilor de la etaj cu brațele agitate:

—Ce ai făcut, domnule? De ce m-ai băgat în asemenea dandana? Cum ai putut ucide un om?

Armand Călinescu s-a scuzat. Pretindea că habar n-a avut. Asasinarea a fost organizată de Serviciul Secret. Un rol a avut în această chestiune chiar Horia Sima (nu cred), așa afirmă adversarii lui H. Sima.

Armand Călinescu s-a spălat pe mâini de vina asasinării lui Codreanu. Așa le-a spus lui Ralea, lui Pavel Pavel și altora.

Cert este că N. Iorga n-a participat sub nicio formă la asasinarea lui Corneliu Z. Codreanu. Prea onorabilul Pamfil Șeicaru a încercat să organizeze o otrăvire a lui.

N. Iorga se juca cu focul.

Cum era jignit, într-un fel sau altul, imediat depunea la judecători o plângere penală pentru calomnie. Calomnia se amnistia din doi în doi ani. Un proces penal pe cele trei trepte procedurale dura minimum doi ani. Nimeni n-a fost condamnat pentru calomnie în România. Și pe mine m-a dat în judecată N. Iorga pentru un articol de ziar. El știa să lovească prin scris, ca orice pamfletar. Când era atacat, se scula apostolul din el în picioare și protesta vehement și naiv.

Peste plângerea penală a lui N. Iorga s-a grefat o condamnare intempestivă de șase luni a lui Zelea Codreanu. Pe urmă, a fost băgat într-un proces de înaltă trădare. Călăii lui

Armand Călinescu l-au bătut îngrozitor pe Zelea Codreanu la anchetă. L-au schingiuit. O spunea la vorbitor, căinându-se mamei sale:

— Mă bat, mamaie, mă bat rău, mă bat ca pe un hoț de cai!

El introdusese asasinatul politic. Acum era torturat. Pe urmă, a fost asasinat.

Legea talionului se aplică cu o înfricoșătoare regularitate în Valahia timpului meu.

Automobilul lui Tudor Arghezi

Arghezi este bătrân și bolnav.

A ocupat pozițiile „rezistenței” timp de 10 ani.

De vreun an, a început să sucombe. Fata lui, Mitzura, este dansatoare și s-a căsătorit cu un actor. Cum să danseze, și soțul să joace, dacă tatăl este... în rezistență?

De dragul Mitzurei, de bătrânețe, boală și foame, s-a „pliat” și bătrânul protestatar și opozant.

A început să publice versuri.

A dat voie să i se facă un volum, colectându-se din miile sale de articole democratice.

A primit o pensie lunară de 2.000 lei.

S-a lăsat ales membru al Academiei.

A primit cadou de la partid și un automobil.

Gura rea a Bucureștiului spumegă. Arghezi s-a vândut?

Ce prostie! Ce copilărie!

Este o rușine că nu i s-a dat automobil permanent lui Tudor Arghezi de 25 de ani.

Este o rușine că i se dă după ce s-a „pliat”.

N-avea dreptul Tudor Arghezi să-și ducă bătrânele oase de pe dealul Mărtișorului la medicii din centru așezat confortabil între pernele unei limuzine și are dreptul să facă acest lucru de 11 ani amicul meu, avocatul Ion Gheorghe Maurer, ales la Academie într-o promoție cu Tudor Arghezi, fără să scrie un volum?

Rușinea nu se revarsă asupra lui Tudor Arghezi.

Rușinea se revarsă integral asupra nătăfleților de politicieni care tratează de 25 de ani cu o totală lipsă de reverențiozitate pe cel mai mare poet în viață.

Pokerul lui Tudor Arghezi

T. Arghezi joacă pokerul politic, așa cum este obligat să joace orice artist sau măscărici, dar el joacă cu o scârbă vizibilă.

Pierde în mod regulat.

A jucat cu Beno Brădișteanu „Bukarester Tageblatt” și cu „Lumina” lui C. Stere – D.D. Pătrășcanu, sub ocupația germană, mizând pe eternitatea armelor germane și pe gloria neștirbită a lui Mackensen.

Generalul von Mackensen s-a retras în patria sa cu coada între picioare.

Au rămas „defetiștii”, steriștii, trădătorii, cei care au pac-tizat cu inamicul.

I. Slavici a fost scuipat în public.

T. Arghezi, Gala Galaction, D.D. Pătrășcanu, Dem. Theodorescu au intrat în pușcării.

I-a scos N. Iorga, implorând pe Ionel Brătianu.

L-a scăpat de pușcărie numai C. Stere, care încoronase pe Regele Ferdinand la Chișinău, ca rege și al Basarabiei. Palatul l-a trimis pe C. Stere în Elveția un an, în concediu de odihnă. S-a reîntors viforos și furtunos. S-a refăcut ca deputat de Basarabia. A întemeiat Partidul Țărănesc, din care a fost izgonit de Iuliu Maniu.

D.D. Pătrășcanu a rămas garat pe linie moartă.

Tudor Arghezi a trecut cu arme și bagaje la Ionel Brătianu, apoi la Gheorghe I. Brătianu, apoi – la final – în presa democratică a Sărindarului.

Pe unde trece T. Arghezi vine falimentul.

A venit falimentul lui Mackensen, când el a trecut la germanofili.

Când a devenit liberal, a murit pe neașteptate Ionel Brătianu.

Când a început să scrie pentru georgiști, a falimentat Gh. I. Brătianu.

Când a scris *Baroane*, cu voia lui Ică Antonescu contra lui Killinger, sărmanul Ică se afla cu un picior în groapa politică.

În loc să meargă cu comuniștii dintru început, de la 23 August 1944, așa cum au făcut Mihail Sadoveanu și Cezar Petrescu, Tudor Arghezi a avut mereu reticențe.

În ceasul XI și anul XI, a găsit drumul Damascului marxist-leninist-stalinist-chișinevschist.

Dacă aș fi fost în locul lui Ioșca (Chișinevschi), nu l-aș fi primit. Ar fi fost de rău augur!

C'était un mauvais présage!

Conversații cu Maica Veronica (8 august 1954)

Am sosit în noaptea de 7 spre 8 august, aproape de miezul nopții, ca să ne sfătuim, în trio – Veronica, Ioan și cu mine – asupra tacticei și strategiei de aplicat la Bârlad, în procesul Sihaștrilor de luni, 9 august. Eram obosit, asudat, enervat: schimbasem cinci trenuri personale, ca să ajung în 14 ore de la Poiana Țapului, la Vladimirești. Nu știam dacă voi găsi o căruță să mă ducă de la gară la mănăstire. Nu prea aveam nici bani și nici chef de metafizică, ocupația cu demnitate a acelor cu *otium*. Trei călugărițe soseau de la Galați și m-au luat în brișca lor cu voieșie, recunoscându-mă ca dulău juridic bucureștean al acestei turme de mioare și ca avocat al Sihaștrilor de la mănăstirea înrudită. Din depărta-rea gării, de la 4 km, mănăstirea cu hramul Adormirea Maicii Domnului, electric luminată cu faruri tainice în turle, părea un transatlantic traversând lin valurile nopții.

Călugărițele vorbeau cu adorațiune de Măicuța lor. Erau plecate de trei zile de la mănăstire, pentru o vizită medicală la Galați. Se întorceau cu bucurie la roiul și matca lor.

Mi-am amintit că Maica Veronica pare într-adevăr o regină-copilă. Are ceva suav, candid și copilăros în făptura ei, deși este născută la 20 aprilie 1920, deci a trecut de 34 de ani. Pare totuși o regină, în atitudine, în port, în modul

voluntar de comportare, în tonul poruncitor. Nimeni nu-i rezistă.

Marele ei dușman dr. Antim, episcop de Buzău, a venit, recent, în vizită canonică, să tundă două surori în călugărie.

Duhovnicul Ioan Silviu Iovan este suspendat de către Patriarh pentru neascultare, spovedanie colectivă a mirenilor și deasă împărtășanie cu călugărițele și nu mai are voie să slujească liturghia.

Maica Veronica l-a obligat pe episcop, cu gingășiile ei poruncitoare, să accepte ca Ioan să officieze serviciul divin. E drept că dr. Antim și-a luat măsurile de precauție. I-a spus între patru ochi că ea își ia toate „răspunderile”. Ceva mai mult: în fața martorilor, între alții vicarul său, a declarat că asistă la liturghia lui Ioan, dar își declină răspunderile. După ceremonialul mișcător al trecerii celor două călugărițe ca mirese ale lui Christos, am luat masa comună la trapeză. Maica Veronica a ținut un toast care a stors lacrimi chiar marelui dușman al Vladimireștilor, porcului de câine Antim, care declarase, de sute de ori, că el va distruge noul Maglavit, cum a distrus Maglavitul păstorului oltean Petrache Lupu. A trimis o scrisoare canonică în care își ia toate precauțiunile, dar în care declară *textual* că nu ia nicio măsură contra Vladimireștilor. Această epistolă de recomandatie duhovnicească a fost pentru mine *ein willkommen Fressen*¹ în procesul Sihaștrilor, de la Bârlad, din 9 august.

Maica Veronica este imbatabilă când vrea ceva. În acest pachet mic de carne și de nervi – este o persoană scundă și fragilă, cu fața albă și ochi blânzi, căprui, cu oval pur al feții – se ascunde o voință și o energie care depășesc normalul. În zorii carierei sale, țărani au acuzat-o de vrăjitorie. În cartea de memorii pe care a scris-o cu deplină sinceritate, sunt două pasagii strict spiritualiste, fără să cunoască tehnica. Maica Veronica este un mediu spiritist.

De pildă, când la Mănăstirea Sihastru, în celula cu alte trei măicuțe, se ridicau în aer ștergarele și coșurile cu alimente.

¹ Hrană binevenită. (n.n.)

Al doilea este cazul de la bordei, tropăiturile unui regiment în marș deasupra mănăstirii improvizate sub pământ, în plină iarnă, bordeiul fiind sub nămeți, tropăituri auzite de starețul Clement Cucu și de măicuțele tinere.

Cheia personalității Maicii Veronica este în energetism de mediu spiritist nativ, subliniat și declanșat pe albia religiozității ortodoxe. I-am citit *Memorialul* de 350 de pagini bătute la mașină asupra vieții sale povestite cu o cuceritoare sinceritate, nud și de un realism feroce. I-am citit, pe un caiet separat, și cele 68 de viziuni, redată cu aceeași nuditate. Aici este cheia: Maica Veronica, mediu spiritist.

Viziunile ei au fost văzute și auzite de propria ei soră Ghinița, azi maică la Vladimirești, și de nenumărate alte măicuțe cu care a început, dintr-un „bordei”, clădirea actualei mănăstiri. Cele 300 de călugărițe aflate sub oblăduirea ei, într-o supunere oarbă, trăiesc într-o tensiune înaltă, conduse de acest „medium spiritist” canalizat spre religiozitate monastică. Nu e miracol. Este energetism și fluid spiritist. Este remarcabil că, între prea numeroasele viziuni ale Maicii Veronica, majoritatea se referă la recrutarea adeptelor sale. Candidatele sunt supuse unui lung examen. Nu intră ca surori decât la alegerea Maicii Veronica. Sunt alese după o anumită fizionomie delicată, cu capacitate de influențare, de congenialitate. Pe urmă, devin rasofore.

Miracolele Maicii Veronica sunt miracolele spiritiste. Toate sunt de aceeași factură. Energia interioară a fost vărsată în albia religiozității.

E bine? E rău? Nu știu. Nici nu mă interesează. Constat.

Ce-a fost Tereza? Ce-a fost Sfântul Francisc din Assisi? Formidabile energii spiritiste transformate în energii spirituale?

Maica Veronica este, inițial, o vrăjitoare spiritistă, așa cum au intuit-o țărani, la începuturile carierei ei. Această vrăjitoare spiritistă, printr-un concurs fericit de împrejurări, a intrat în cinul călugăresc și forța ei este o forță albă. Nu e pusă în slujba demonului, nici în slujba amuzamentului spiritist salonard. E o biată femeie nervoasă, un pachet de

nervi la înaltă tensiune, care s-a salvat în religiozitate și se salvează în și prin fapte bune.

Relația dintre Ioan și Veronica are, firește, un substrat erotic, adică un Eros platonice. Ioan este victima Veronicăi. Cu erotismul lui de mare dinamism, frumosul și elocventul Ioan de 33 de ani spune mereu și predică în amvon:

— Maica Veronica, aceste „moaște vii”!

Trăiesc într-o intimitate perfectă dar nu se atinge de ea!

Efluviile reciproce sunt suficiente.

În cartea sa de memorii, Maica Veronica are un capitol de o mare frumusețe și semnificație: „Copacul, duhovnicul meu”. Avea 19 ani și n-avea duhovnic. Se spovedea la copac. Avea comotii.

O mare senzualitate și sensibilitate își găsește căile derivative în copaci, din care ies flăcări, în duhovnici tineri cu barba neagră, în excese ale cărnii chinuite.

Un singur lucru mă neliniștește: Ioan vorbește mereu în predici de „locul sfințit și sfințitor” de la Vladimirești, iar Maica Veronica, în viziunile ei, despre „pământul plămădit cu sânge”. Știe asta și nici nu vrea să moară pe pernă. Se pregătește o tragedie acolo, cu martiraj a 300 de ființe tinere, sânge și energie senzuală necheltuită.

Dacă prelații înalți sunt cu adevărat ortodocși, vor evita tragedia și-i vor lăsa să fiarbă în propria lor oală și zeamă.

Dacă sunt prelați-vagmiștri, vor lăsa procuratura, miliția și artileria să-i scoată pe acești rascolnici din vizuina lor.

Treaba lor!

Hertha rediviva (17 iulie 1955)

Mă aflu la Poiana Țapului, în vilegiatură cu copiii. Am vândut căsuța de paiantă din Crângași și am luat 6.000 de lei în rate. Am primit 2.000 de lei și i-am mâncat. A doua rată, pe 1 august. Rămăsesem cu 100 de lei în casă, pe care trebuie să-i dau pentru pensiune dnei Preda. Rămăsesem fără un sfanț. Noroc că, prevăzător, am lăsat chitanța pentru a doua rată nevastei mele, rămasă încă 2-3 zile în București, pentru curățenie. S-a dus și a primit numai 500. Dar cu acești 500 de lei suntem salvați două săptămâni. La 1 august va veni restul de 1.500 de lei din rata a doua și prelungim agonia financiară pe luna august. Agonie? O, nu! Mă conduc după principiul lui „văzând și făcând”. Dacă vine o stabilizare și te prinde cu bani? Suferi. Ca să nu sufăr, mai bine mă cârlesc de azi pe mâine. Lucrul e atroce pentru seninătatea și stabilitatea psihologică necesară creației. Dar n-am ce face.

Plimbându-mă cu asemenea gânduri, ducându-mă la Alimentara din Poiana Țapului, m-am întâlnit cu un coleg avocat bucureștean vilegiaturist, prieten cu doamna Schwammen, soacra cumnatului meu Lucrețiu Pătrășcanu.

Îmi aduce la cunoștință *un fapt*: că dna Schwammen a primit înștiințare oficială că fiica ei este la închisoare și e condamnată. O credea moartă de trei ani, de tuberculoză. Hertha n-a murit, Hertha este *rediviva*, Hertha diva, teatralista...

O știam și de la Olga, sosită recent de la Mislea, închisoarea de femei.

Hertha și cu Belu Silber nu mor cu ușurință.

Creștin după Evanghelii (18 iulie 1955)

Primesc vizita lui Petru Lupașcu, țăran din Poiana Țapului, care este un creștin după Evanghelii, un mistic după pofta inimii mele, care, de 20 de ani, citește zilnic Evangheliile și încearcă să-și potrivească viața după comandamentele din Cartea Cărilor.

Cosea iarba din livada vecină casei mele cu grație măreață tolstoiană. El e țăran autentic, nu ca graful Tolstoi, cosaș din criză religioasă.

Pe Petru Lupașcu nu-l cunoșteam, deși este vecin cu mine de 23 de ani și vecinul sufletului meu de două decenii.

Mi l-a prezentat feciorul meu, care are 19 ani și-l cunoaște bine. Este soțul surorii lui Petre al Linei, vecinii noștri. Au împărțit livada din fața terasei. Așa se explică vecinătatea. El este venetic, de la Războieni, județul Neamț. Bunica lui a intrat călugărită, după moartea soțului și măritișul fetei – mama sa – într-o mănăstire clădită de Ștefan cel Mare. Ducea lapte și caș de la mămuca pentru bunica, pe când avea 5-6 anișori. Pe urmă, a murit bunica. Face parte, deci, dintr-o „dinastie monacală”, un fel de baptist, creștin după Evangheliile. A ajuns la Poiana Țapului, acum 20 de ani, unde s-a însurat și are șapte copii. Soția lui nu-i baptistă. Nici cumnatul său, Petre. Nici Lina a lui Petre. Au rămas ortodocși. Sub mareșalul Antonescu, Petru Lupașcu a făcut trei luni pușcărie, fiindcă i s-au găsit reviste baptiste și i s-a confiscat *Biblia* de către jandarm. Faptul pare incredibil. Dar este așa. Sub Antonescu am apărut și eu baptiști. Îi scoteam la o lună pușcărie. Ceva mai ieftin decât Petru Lupașcu, care s-a apărut singur și a luat trei luni. Baptiștii dintr-un lot de la Cernăuți, apărați de V.V. Stanciu, au luat câte 25 de ani închisoare fiecare. N-am felicitat pe avocat și nici pe Antonescu, nici pe patriarhul de atunci, Nicodem, care pornise lupta împotriva sectanților, așa cum a pornit patriarhul Justinian Marina acum lupta contra „Vladimiriștilor” și i-a arestat.

Prostia umană în Valahia se repetă copios.

Tâmpenia guvernanților nu cunoaște la noi nicio limită.

Impudoarea lor este ca la țiğanci: își ridică poalele la cel mai mic prilej, ca să se apere sau ca să atace.

Am stat două ceasuri la sfat cu Petru Lupașcu, țăran creștin după Evangheliile, țăran mistic, dârz, cuminte, sănătos și cu necesități ale spiritului pe care nu le găsesc nici la hoitul aulico-academic al lui Tudor Vianu (vecin de vilegiatură cu noi, pe Zamora), nici în mica ocnă cu venin a lui Radu

Popescu, critic literar, cel mai sprinten al „Gazetei literare”, nici la M. Ralea, patronul și îndrumătorul lor.

Ralea va duce la sinucidere pe Demostene Botez, cum l-a dus pe Petre Andrei, la ignominie pe Tudor Vianu și la pușcărie pe Radu Popescu.

Tăifăsuind cu țăranul pur și mistic Petru Lupașcu, om cu șapte copii, cu o soție harnică rămasă ortodoxă, într-o familie cuminte și așezată, am simțit că stau de vorbă cu un erou romantic, iar nu cu fiare realisto-materialiste ca Ralea, Vianu sau Radu Popescu.

Secta lor cvasi-baptistă, a creștinilor mistici după Evangheliile, se adună joia și duminica la sediul lor de la Bușteni. Sunt în număr de 24. M-a invitat și pe mine, pe soția și pe copiii mei. Să venim printre „frații și surorile” lui.

Evident, zel de prozelitism, exces de fanatic și dogmatic.

Ce pot căuta eu, teolog trecut prin ciurul și dârmonul certurilor dogmatice timp de un an, aflat la sânul bisericii mele ortodoxe străbune, intrate în conflict cu clienții mei, monahii de la Sihastu și călugărițele de la Vladimirești, printre bapțiștii de la Bușteni?

Sunt 24 de suflete-torțe care ard pentru Christos?

M-am bucurat.

Sunt 24 de oameni care citesc zilnic Evangheliile?

Cum să nu te bucuri?

Am făcut un *match* de exegeză biblică cu Petru Lupașcu, fiecare cu cărțile în față. El și-a adus *Biblia* britanică a lui Cornilescu, îngrijit învelită într-un jurnal. Eu am avut *l'embarras du choix*: *Biblia* lui Luther, *Biblia* în franceză, engleză, a lui Gala Galaction, a lui Nicodem etc. Am venit cu *Noul Testament* în traducerea lui Cornilescu, ca să ne potrivim.

Un țăran și un mandarin s-au duelat și confesat două ceasuri.

Nu i-am ascuns îndoiala mea în privința existenței lui Dumnezeu. I-am spus totul, în cuvinte puține și simple, înfrângerile mele mistice, lipsa harului.

Mi-a confesat toate victoriile sale, credința sa de neclintit. Are ochi albaștri înlăcrimați de inteligență și blândețe.

I-am făgăduit să merg printre frații și surorile lui.

După un an (19 iulie 1955)

După un an constat că s-au împlinit cele mai pesimiste presimțiri, calcule sau profeții cu Vladimireștii.

Se băgase procuratura, miliția și Securitatea în cele două mănăstiri înfrățite prin duh și sânge.

Părintele Ioan zace la pușcărie, împreună cu 20 de călugări și 40 de călugărițe.

Maica Veronica, surghiunită la Mănăstirea Țigănești, a fost ridicată de Securitate și se află acum, cine știe unde, în beciurile ei (după o versiune¹), într-un sanatoriu pentru boală de ficat (după altă versiune) sau a fugit de la domiciliul forțat fixat (după o a treia versiune).

Unde a fugit?

Sunt două versiuni: a fugit și stă pe undeva ascunsă. A fugit la un medic, amantul ei (versiune ticăloasă).

În acest caiet, găsesc epistola bibliotecarei de la Vladimirești, din 19 iulie 1954, când am asistat la piesa ei de teatru – mister creștin ușor descifrabil, deoarece, la fel ca orice operă ocazională și ca orice operă în genere, durerea și lupta lor e cu tiranul Episcop Antim.

Redau această misivă integral și în limba franceză, cum mi-a fost scrisă:

*Maison de Notre Dame,
le 19 Juillet 1954*

Mon Maître,

Je suis bien contente du plaisir que nous avons pu vous procurer. Je vous remercie du soin que vous prenez du développement de mon talent.

¹ Aceasta este versiunea corectă (Fond Penal – Dosarele C.N.S.A.S.).
(n.n.)

Vous avez eu la bonté de me recommander la lecture du Cantique de St. François – que je sais, presque par cœur –, dans une version française de Paul Claudel, qui était autrefois mes délices, ainsi que V. Hugo, Maeterlinck, Giraudoux etc.

J'ai publié trois livres de critique, c'est vrais, mais de poèmes (ce qui est presque la même chose, puisque les poèmes entraînent toujours la critique). En ce qui concerne le théâtre, je ne suis pas à ma pièce d'essai, mais je dois me restreindre aux possibilités que nous avons ici.

Agréez l'assurance de mon profond respect,¹

Monahia Teodosia

Unde este maica Teodosia?

Se află printre arestate, alături de Micaela?²

Când Maica Veronica venea la București, chemată în audiență de Patriarh, își lua pe cele două ajutoare: Micaela și Teodosia.

Micaela se află, sigur, la pușcărie. Se spune că la anchetă a luat asupra ei toate răspunderile, toate culpele, toate posibilitățile de pedeapsă, descărcând pe Maica Veronica de orice vină.

¹ Stimat Maestru al meu,/ Mă bucur că v-am putut procura un sentiment de plăcere./ Vă mulțumesc pentru grija ce o purtați evoluției talentului meu./ Ați avut bunătatea de a-mi recomanda spre lectură *Cantica Sfântului Francisc* – pe care o știu aproape pe dinafară –, într-o versiune franceză a lui Paul Claudel care, împreună cu scrieri ale lui Victor Hugo, Maeterlinck, Giraudoux etc., mi-au fost lecturi mai mult decât plăcute./ Am publicat trei cărți de critică, de fapt, de poeme (ceea ce este aproape același lucru, deoarece poemele atrag mereu criticile)./ În ceea ce privește teatrul, nu mă aflu la prima încercare, dar trebuie să mă mulțumesc cu posibilitățile pe care le avem aici./ Vă rog să primiți asigurarea celui mai profund respect. (n.a.)

² Afirmativ. Ambele erau arestate la acea dată (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

Din povestirile orale ale lui Aurel Leucuția și Gula Caranica (în lagăr la Ocnele Mari), din ceea ce știu de la amicul meu Alfred Hefter și de la clientul meu Eugen Titeanu, din ceea ce mi-a confiat Mihail Manolescu și generalul Coroamă și din ceea ce povesteau aghiotanții regali în lagăre politice – sunt în măsură să reconstitui odiseea lui Carol II, în faptele exacte, așa cum s-au petrecut ele.

Nu mă interesează aceste *anale intime*, ceea ce spune lumea, „*les on dit*”, ceea ce ar fi trebuit să se petreacă sau comentariul oamenilor despre fapte. Eu adun material, selecționat în prealabil, pentru o eventuală *Istorie contemporană*, după metoda juriștilor, care nu acceptă decât martori *de visu et de auditu*.

Carol II, primul născut al lui Ferdinand și al Reginei Maria, este fiul tatălui său, fiindcă Ileana și Mircea sunt copiiii lui Barbu Știrbey, amantul oficial mulți ani în șir al reginei.

Regele Kakadu¹ era un degenerat inferior. Urechile clăpăuge, aparatul genito-urinar slăbănog și sfincterul anal deteriorat (a murit de cancer la sfincter) nu formau un material de armăsar pentru o iapă de o mare frumusețe și vigoare, cum a fost Regina Maria.

Prințul Ferdinand era nepotul de frate a lui Carol I. și a fost ales ca moștenitor al tronului, fiindcă poeta Carmen Sylva n-a născut decât o dată, o fetiță, Maria, curând decedată.

Prințul cu urechile clăpăuge a fost repede însurat, fiindcă se îndrăgostise de Elena Văcărescu, domnișoară de onoare a Reginei și dorea s-o ia în căsătorie. Carol I s-a opus, ca și toți oamenii politici, pe considerentul rațiunii de stat. Dinastia străină Hohenzollern fusese adusă pentru ca să se

¹ Cum a fost numit Regele Ferdinand de către colegul său de liceu Hans Heinz Ewers, într-o nuvelă publicată, dar nestrânsă în volum, în urma demersurilor, cu bani peșin, ai atașatilor de presă de la Berlin, P. Ilcuș și Iosif Șchiopul, ca să nu afle țara că regele avea stomac deranjat și incontinență urinară. (*n.a.*)

extirpeze flagelul domniilor pământene, cu nepotismul și favoritismele lor.

Regina Elisabeta s-a exilat, romantic, la Veneția, solidară cu logodnica deflorată de prințul Kakadu, rămas nostalgic în arest acasă.

Pierre Loti a narat episodul în *L'Exilée*. Ceea ce nu mai știe Loti, am aflat eu din gura lui Vojen.

Politicienii valahi au trimis pe Carmen Sylva și pe Elena Văcărescu cu un aghiotant frumos, ofițerul artilerist Victor Vojen, conte francez decavat, cu misiunea de a seduce logodnica deflorată și de a o face de răs în fața reginei și a prințului moștenitor. Elena Văcărescu n-a păstrat fidelitate lui Kakadu în fața atacurilor abile și impetuoase ale unui Don Juan de tip d'annunzian, de o frumusețe de Adonis, aristocrat francez, lector asiduu al condotierului italian, ofițer de artilerie care primise misiunea oficială să asedieze, să spargă și să subjuge fortăreața de la Veneția.

Carmen Sylva, ca orice nemțoaică sentimentală, credea în fidelitate, în floarea albastră de nu-mă-uita și în jertfa de sine. Logodnica abandonată fusese luată sub oblăduirea sa: era orfană, poetă, fragedă, nedreptățită.

Când frageda Elena Văcărescu, ajunsă în 1927, la Paris, o hoască cu păr vopsit în roșu, cu cărnuri revărsate și râncede, a primit pe feciorul ofițerului d'annunzian și cinic byronian a făcut-o cu exclamații de bucurie și patimă melancolică. Feciorul era leit tatăl. Venise să facă artă dramatică și regie la Pitoëff. Visa să joace pe Romeo, pe Hamlet, pe Faust și rolurile lui Tony Bulandra. S-a lepădat cu oroare de Elena Văcărescu. Din cauza ei, pierduse pe tatăl său. Ofițerul francez și-a împlinit misiunea dată de Regele Carol I și de ministrul său valah de război. A sedus pe logodnica prințului. Primise o importantă sumă de bani pe care a risipit-o la curse, în jocuri de cărți. Maurul își făcuse datoria, maurul a trebuit să plece. Se căsătorise cu o indigenă pe care o iubea, dintr-o familie târgovișteană ca și Elena Văcărescu. I s-a dat o altă sumă de bani, pașaportul, și a trebuit să plece în Africa Ecuatorială. Fapta lui era reprobabilă, după codul de onoare al valahilor. Fusese un

instrument. Seduse o logodnică princiară fără s-o iubească. Primise și bani, după fapta sa. Era un simplu macrou. În Valahia, bărbații n-au voie să primească bani de la o femeie. Se pot uide pentru ele și sunt admirați. Se pot îmbogăți prin femei numai la ofițerul stării civile, cu foaie dotală în regulă, preluând obligațiunile unui cap de familie, intrând pe picior de egalitate în familia bogată respectivă. Nu e voie să jefuiești o văduvă bogată ca amant. O poți jefui ca soț.

Cu această morală specioasă, ofițerul d'annunzian Victor Vojen, care a sedus din ordin regal și din ordinul superiorilor pe logodnica prințului de coroană, a trebuit să părăsească țara, lăsând o soție și un copil legitim. Locțiitoarea Elenei Văcărescu la prințul Ferdinand a fost Maria de Edinburg, nepoata reginei Angliei și vara țarului, englezoaică sportivă, de mare frumusețe, de mare vitalitate și cu instinct artistic rafinat prin lecturile și tovărășia prietenelor sale nedespărțite, Martha Bibescu, Cella Delavrancea și Maruca Cantacuzino.

Acest quattor feminin reprezintă una dintre cele mai frumoase întâlniri de inteligențe și talente. Prințul Kakadu era un rățoi printre patru lebede.

Cu *fair-play*-ul tipic englezesc, Maria a fost fidelă lui Kakadu până în preajma celor 30 de ani, făcându-și datoria de a da la lumină progeniturile cerute de situație: pe Carol, moștenitorul prezumtiv, două fete, Elisabeta și Marioara, din care a făcut două regine nenorocite în mariajul lor și, în sfârșit, încă un prinț, pe Niculae, pentru orice eventualitate.

După ce-a dăruit doi băieți coroanei și tronului, și-a luat libertatea de acțiune.

După nașterea lui Niculae, a intrat în colaj public cu Barbu Știrbey, singurul bărbat pe care l-a iubit și l-a stimat. I-a născut pe Ileana și pe Mircea. Îmi povestea intendentul de la Buftea, Păsculescu-Orlea, de telefoanele numeroase ale lăuzei, schimbate cu Barbu Știrbey, între Cotroceni și Buftea, cu prilejul nașterii Ilenei și a lui Mircea.

Lucrurile se petreceau deschis, într-un cerc închis.

La Buftea, venea prințul moștenitor Kakadu cu amanta sa Martha Bibescu și cu Regina Maria, amanta amfitrionului

Barbu Știrbey. Singura care suferea era Nadia (Nadèje) Știrbey, soția amfitrionului, mamă resemnată cu 5-6 fete, și poetă în ore libere, pe care o publica C. Stere, confidentul ei.

Martha Bibescu a suportat pe Ferdinand câțva timp, de dragul prietenei sale englezoaice și din snobism, fiindcă Martha era îngrozitor de snoabă. Pe urmă, ea s-a îndrăgostit de Lordul Thompson, atașat militar, iar Kakadu a fost aruncat în brațele Olgăi Prezan, care-și iubea soțul ofițer, deși a fost concomitent amanta și a lui Ferdinand, și a lui Nicolae Filipescu, ministru de război, pentru a-și promova ofițerul. Olga Prezan a mai fost și amanta lui Ion Antonescu. În casa ei l-a împăcat cu nemții în 1939, cu sprijinul Veturiei Goga.

Pe urmă, Kakadu, ajuns Regele Ferdinand-cel-Loial, trăia cu țigăncile aduse în iatacul lui de generalul Enache Nicoleanu, prefectul Poliției Capitalei, sau cu actrițe la modă. Elvira Popescu i-a fost amantă în 1917.

În acest mediu de hândrălăi erotici au crescut și Carol, și Niculae.

În 1916, am fost coleg cu Niculae la un liceu militar de cadeți. Era înscris nominal, fiindcă nu audia efectiv. Pe vară, am făcut cu el un camping cu corturi. În iarna lui 1917, la Iași, pe când eram la liceele militare reunite, am fost o după-amiază întreagă musafir cu Moș Ajunul la Palatul regal, pe strada Carol. De la Nicky am aflat că tatăl lui, care a asistat la ceaiul nostru cu sticluța de rom Jamaica lângă el, a plecat fiindcă avea întâlnire cu o actriță îmbrăcată într-o rochie roșie și blănuri albe, care aștepta într-o limuzină trasă la un colț de stradă, de lângă palat. L-am urmărit până acolo prin troienele de zăpadă, în semiobscuritate. Eram niște copilandri. Se făcuse ora șase, poate șapte seara și ne-am întors la palat, rumeni de ger și de descoperirea noastră cu actrița în rochie roșie decoltată și blănuri albe. Mi s-a părut zeița Venus, venită să fure pe regele Midas, transformat în asin.

Pe-atunci, Carol nuntea cu Zizi Lambrino la Odesa, Regina Maria se distra cu Barbu Știrbey și cu ofițerii francezi, în compania Cellei Delavrancea, pe la spitalul de la Coțofenești, incendiat de ofițeri români geloși pe cei francezi, fiindcă au zărit,

noaptea, pe regină goală, suită pe Cella Delavrancea (căreia abia îi murise tatăl de inimă rea pentru dezastrele patriei).

Nu e de mirare că Barbu Știrbey a intrat în conflict cu Carol II, că s-au bătut pe treptele tronului și că Barbu Știrbey a trebuit să plece în exil în Anglia. De mirare a fost că Regele Ferdinand și-a dezmoștenit fiul prim-născut, prin actul de la 4 ianuarie 1927. La 19 ianuarie 1927, am plecat la Berlin cu Barbu Știrbey și am mâncat cu el la aceeași masă de restaurant. Ne-am împrietenit cu ocazia înzăpezirii trenului la Linburg. Se ducea la Berlin să-și logodească fata, pe Ileana, cu un prinț de Hochburg, cu care a făcut șase copii. Pe urmă, Știrboanca arzoaie l-a părăsit pentru un șofer și pentru un cupletist de cântece ușoare, compozitorul frumos Nello Manzotti, cu care a plecat prin Argentina, după ce se culcase, din calcule politice, și cu Emil Bodnăraș.

Elena Lupescu a căutat cu intenție să se încurce cu prințul Carol. Fusesse măritată cu locotenentul Tempeanu, a divorțat, și pe urmă s-a măritat cu politicianul Lupescu, țărănist de Râmnicu Sărat. Trăia în București. Era din neamul Wolf-ilor și al Miletinenilor, farmaciști de Piatra Neamț. Nu făcea copii. Umbla din bărbat în bărbat, ca să se căpătuiască. Nu era frumoasă. Era rezistentă la băutură, la pat, la nopți pierdute cu hândrălăi de genul lui Lupescu, un taur ambițios care ar fi vrut să ajungă ministru, cu ofițeri destrăbălați și dornici de nopți pierdute. A trăi viața în acea vreme însemna a juca poker, ruletă, a mânca bine, a bea bine, a risipi bani într-o noapte cât bugetul unui ofițer pe un an și a o lua *da capo* în fiecare seară. Cu Lupescu i-a mers câțva timp. Era un mascur și mascul ambițios, abrutizat de băutură, dar afacerist de ministere pe baza unui mandat de deputat. Cuplul era armonic, fiindcă Duduia știa să secondeze prin instinct, educație și vocație un afacerist deșăușat. Dar nu era prada visată. L-a urmărit pe Carol (așa cum mi-au spus sportivii Aurel Leucutia și Liviu Iuga) pe stadionul de la ANEF¹ și prin alte locuri de competiții hipice, până când a pus gheara pe el.

¹ Academia Națională de Educație Fizică. (n.n.)

Când a devenit amanta oficială a prințului moștenitor Carol, a aflat de tărașenie și Alfred Hefter, prietenul meu și cimotoia ei.

Elena Lupescu avea mare nevoie de bani. Divorțase de Tempeanu (soldă de ofițer). Divorțase de Lupescu (politician cheltuitor). Era cam dezbrăcătică. N-avea blănuri serioase. N-avea bijuterii. Dormea la o prietenă, unde avea garderoba în două geamantane. Pândise pe Carol pe stadioane, pe câmpiile hipice. Odată l-a așteptat, ca să iasă de la sora lui Ileana, care ședea în palatul de la Șosea. A apucat-o o ploaie și sta sub copaci. Carol II, care o remarcase pe stadion, a găsit-o udă learcă. I s-a făcut milă și a luat-o la volan. Ploaia cădea torențial, ploaie de iunie. Acolo, la volan, udă learcă, s-a agățat de gâtul prințului moștenitor, l-a sărutat cu efuziune și lacrimi. Carol a trecut-o pe pernele moi ale mașinii și a început *la dangereuse liaison*. A condus-o până la ușa prietenei sale. Nu l-a invitat sus, la ea, în camera mizeră. A obținut o invitație a doua zi la ora cinci, la un poker, la comandorul Tăutu, un deboșat ofițer de marină, cu o colecție celebră de poze pornografice. Sub ochii gazdei și ai celui de-al patrulea partener, Elena Lupescu l-a tras în dormitor ca o bacantă și au ieșit după două ceasuri de voluptăți.

Carol II nu s-a mai putut despărți toată viața de experta sa amantă.

Ca să pricep epoca... (21 iulie 1955)

Ca să pricep mai exact epoca în detaliile ei infinitezimale, m-am apucat să recitesc, alternativ, câte două ore pe zi, *Viețile* lui Plutarh (în traducerea lui M. Jakotă, unul dintre ultimii noștri eleniști) și pe Machiavelli (cele două volume, în interpretarea diplomatului nostru titular C. Antoniadă, fost ministru pe lângă Societatea Națiunilor, în epoca 1925-1935).

Traducerea lui Jakotă e limpede și fermecător-didactică. M-am cufundat în vârtejul pasiunilor antice elino-romane ca într-o bulboană cu apa vie a înțelepciunii. Antonius și Cato cel tânăr sunt figurile predilecte.

Interpretarea lui Antoniadă este stufoasă, judicioasă și cu intenții exhaustive. Se simte lampa cu ulei, adică efortul exagerat, cum se spunea despre discursurile lui Demosthenes.

Constat că vechile mele tomuri machiavelice cu îndelungi citate din *Principele* și din *Discorsi* sunt adnotate copios de cumnatul meu Lucrețiu D. Pătrășcanu, care și-a făcut ucenicia politică pe aceste file. Sunt două tomuri subliniate rând cu rând și adnotate viguros.

Faptul mi se pare remarcabil pentru înțelegerea evenimentelor de la 23 August 1944 și a ceea ce a urmat până la uciderea lui.

Unde le-a citit?

Evident, aici, în casa lui părintească. Erau în biblioteca mea.

Când le-a citit?

Trebuie să le fi citit nefericitul meu cumnat în epoca domiciliului său forțat de la Zamora (Poiana Țapului), dintre anii 1924-1944. Aici, în casa dinspre stradă¹, a stat singur, peste doi ani. Venea și Hertha din când în când. Noi ne stabileam numai în timpul verii. Raporturile dintre noi erau și-atunci destul de încordate, fără a fi rupte. Ne ironizam reciproc și civilizat. Eu n-aveam nicio încredere în cordialitatea lui, în autenticitatea și sinceritatea lui, din 1933, epoca polemicilor dintre „Stânga” noastră (revistă de intelectuali democrați și independenți) și „Frontul” lor, scos cu Sorin Darvale. (Cine era acest bizar Darvale? Sorin Toma, ulterior director la „Scânteia”? Sau pseudonimul lui, una din măștile cu care se camufla etern?).

Un atac stupid, mincinos și straniu contra mea și a lui Petre Țuțea-Boteanu (intelectual sincer, de mari calități) m-a aruncat în stupoare. Stupoarea a fost sporită, cu atât mai mult cu cât schimbam material de fotografii și texte între cele două reviste și ne aflam în comunitatea „frontului popular”.

¹ În anii '50, în această casă se afla instalat un punct de informare al Securității care avea ca misiune urmărirea permanentă a „obiectivului” - Dr. Petre Pandrea și familia -, care locuia în „Vila Pătrășcanu” (Dosarele de Urmărire Informativă, Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

Nu pot suporta loviturile piezișe și lașe. Eu mă lupt cu viziera ridicată.

A venit, a doua zi după atac, surâzător, și mi-a întins mâna.

Asemenea „machiavelisme” nu le pricepeam și nu le acceptam.

Și el încă nu citise pe Machiavelli! Nici nu avea nevoie!

Conform principiului, l-am iertat, dar nu l-am uitat.

De ce l-am iertat?

Grădina lui Dumnezeu este mare, mi-am zis. E mic-burghez rapace. A fost primul argument. Eu sunt kulak, adică *princepsan* cu complexe religioase ale faptelor bune cotidiene.

Dificultățile vieții unui revoluționar profesionist fără profesie lucrativă, în Valahia, sunt imense. A fost a doua argumentație. În viața lui a intervenit un animal de lux, Hertha, soția lui nefericit aleasă. A fost al treilea argument. Nu știam că Hertha îl va pierde, că-l va băga într-o serie de dificultăți și complicații nedemne de viața lui, de stofa sa intrinsecă, de vocația și reputația sa de „idealist” de până atunci.

Acest om era, inițial, sobru, aproape un puritan. Nu bea, nu mânca, nu fuma. Se mulțumea cu pâine și brânză, mâncate în fugă pe colțul unei mese din sufragerie și cu un pahar cu lapte rece aflat mereu pe masa de brad din mansarda părinților săi. Acolo își ducea, firește, pe „tovarășii” săi de conspirație, dar și nenumărate femei din „mișcare” sau văduve mic-burgheze, care nu-l costau nimic.

Odată cu mariajul său cu Hertha, a început mișcarea de translație: vilegiaturi la Balcic, Mamaia, Predeal și Păltiniș, restaurante, teatre și cofetării, alcoolizarea zilnică a Herthei, relațiile în *demimonde*-ul bucureștean, prietenii cu Gina Strunga, Cocea, Silber, teatraliști și teatraliste, o lume infectă, pretențioasă, fără scrupule, fără Dumnezeu, fără patrie, fără gust artistic, fără muncă, fără venituri sigure și, mai ales, avuabile. O lume trăind din expediente.

Între anii 1938 și 1944, începe epoca obscură a lui Lucrețiu Pătrășcanu.

Mașinațiile lui Herbert Silber și ale Herthei Schwammen, ale lui N.D. Cocea (etern *tapeur* al miniștrilor de interne) și

ale mediului lor infestat l-au dus la tragedia zguduitoare și nedreaptă care s-a soldat cu execuția sa din primăvara anului 1954, a tovarășilor săi de concepții politice, pentru păcate care nu-i aparțin, ci aparțin în exclusivitate compașilor.

Ce căuta Lucrețiu Pătrășcanu printre Silber și Cocea, amici de confiență în cea mai tulbure epocă: 1938-1944?

Herbert Silber și N.D. Cocea erau în solda tuturor Serviciilor Secrete și publice, lucrând în acord, cu bucata sau cu toptanul. Acest lucru este sigur. El nu credea, deși ar fi avut toate motivele neîncrederii, el care se ferea și de umbra proprie.

Judecătorul-instructor Alexandru Gh. Ionescu, care a lucrat ordonanța de trimitere în judecată a lui Moruzov (șeful Serviciului Secret), asasinat de legionari la Jilava (fiindcă vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Horia Sima, fusese anterior în serviciul său), mi-a spus că a găsit pe listele sale, ca informatori, pe... C.C. Giurescu și N.D. Cocea. Omul era, bietul de el, terifiat de această senzațională descoperire. Adoră pe acești scriitori, și-i găsea reptile! N-avea un gust prea fin: îi plăcea stilistul riguros Cocea și obiectivul istoric Giurescu. Unul nu era viguros și altul, un carierist anti-iorghist, publicat de Cocea la „Facla”.

Alexandru Gh. Ionescu este colegul meu de liceu, de universitate și de o viață întreagă. E magistrat de carieră. Băiat bun. Cinstit. Naiv. L-am ajutat cu cărți străine la confecționarea tezei sale de doctorat asupra „Spionajului economic”. Am mai ajutat și pe alții. Pe mulți din București.

Hazardul a făcut ca în comisia de teză, printre cei cinci profesori examinatori ai lui, să-l aibă și pe Mihai A. Antonescu. Ică Antonescu era colegul nostru de facultate. Când a ajuns Ică ministru de Justiție, în septembrie 1940, l-a pus la popreală pe Moruzov și a însărcinat ca judecător-instructor pe colegul său Alexandru Gh. Ionescu, de la cabinetul IV al Tribunalului Capitalei, să facă arestări și trimiteri în judecată.

În noiembrie 1940, Alexandru Gh. Ionescu a rămas fără client, fiindcă Moruzov a fost asasinat la Jilava.

A dat numai o ordonanță recapitulativă, prin care motiva confiscarea averii uriașe interne a lui Moruzov. Cât avea în

exterior? Bani pierduți. Fondurile secrete sub Carol II, între 1938-1940, se cifrau la jumătate de miliard anual.

Mi-a dat și mie să citesc această ordonanță *post mortem* contra lui Moruzov. Îmi citea din când în când lucrările sale cu caracter public, pentru a le pune virgula, pentru a le stiliza, pentru a-i mai da o idee. Era om conștiincios și ambițios la stilul lui. Eu am stil ductibil. Nu făceam discursurile funerare lui Madgearu? Nu lucram teze la felurite facultăți?

Din gura lui Alexandru Ionescu, judecător-instructor onest al Capitalei, am aflat că N.D. Cocea era în slujba permanentă a lui Moruzov, cu plic lunar. Nu m-am mirat. Nu m-am minunat. Omul fără pudoare privată și fără inhibiții literare care a fost N.D. Cocea era fatal să figureze în calitate de informator și pe listele Serviciului Secret al lui Moruzov, al lui Romulus Voinescu, al lui Vintilă Ionescu și pe listele tuturor fondurilor reptiliene din țara noastră. N-a scos gazetă cu bani francezi, la Petrograd, în toiul revoluției din februarie 1917?

Între 1938 și 1949, N.D. Cocea a scos revista „Era nouă”, în colectiv cu Andrei Șerbulescu (H. Silber) și bietul Ion C. Ion (Lucrețiu Pătrășcanu).

Care era intenția lui Ion C. Ion?

Să utilizeze formele și limitele legale pentru scopurile sale revoluționare. Era de absolută bună-credință.

Un fel de bună-credință există și la N.D. Cocea și la H. Silber. Ei credeau că induc în eroare burghezia pe care o disprețuiau și o combăteau sincer.

Dar... Există un dar... Ce căuta N.D. Cocea pe listele Serviciului Secret al lui Moruzov? Ce căuta Herbert Silber pe listele lui Eugen Cristescu?

Evident, ei erau agenți *dubli*, fiind cripto-comuniști (comuniști ascunși).

Printre acești agenți dubli și cripto-comuniști a șchiopătat penibil Lucrețiu Pătrășcanu între anii 1938 și 1944, socotindu-i platoșe și paveze.

Cum a putut fi atras printre ei? Cum a intrat între ei? Cum a stat șase ani în mijlocul lor?

Soția lui, Hertha, demimondenă și simili-artistă, l-a vârat în acest mediu infernal. Această femeie cu cap de oaie, de o senzualitate aprinsă și stearpă, cu pofte de lux și luxură, a fost pierzania lui. Cleopatră valahă pentru un Antoniu leninist.

Era prin anul 1943, îmi pare. Era vara, în toi.

Finul și prietenul meu Tiberiu Iliescu, directorul revistei estetizante și democrate „Meridian” de la Craiova (publicau acolo regulat Gh. Dinu, Mihnea Gheorghiu, Al. Balaci, Celac), a sosit în București. Lucrețiu Pătrășcanu și-a exprimat dorința să-l cunoască și el. Pledasem la Craiova și scăpasem 300 de comuniști de la moarte etc. Apreciam talentul și revista.

Ne-am dat întâlnire, în trei, la bodega Dragomir. Mă amuza întâlnirea.

Tiberiu Iliescu a avut nefasta inspirație să remorcheze pe Zalovici, prietenul lui de copilărie, evreu, licențiat în drept, care vindea cravate la Capșa. Mie îmi vânduse vreo trei-patru cravate. Lucrețiu Pătrășcanu a plecat imediat când l-a văzut pe Zalovici. Nici nu s-a așezat la masă.

Mi-a comunicat că era agent al Gestapoului. Să ne ferim de el. De unde știa acest lucru Lucrețiu? Evident (și abia acum îmi dau seama), de la H. Silber, care știa lista agenților Gestapoului de la Eugen Cristescu, în a cărui slujbă se afla.

Când mi-a spus că Zalovici este agent, eu n-am crezut pe Lucrețiu Pătrășcanu. Socoteam că este o psihoză a lui, eterna „agentomanie” a mișcării muncitorești. I-am comunicat lui Tiberiu, care a dat din umeri.

După 23 August 1944, Zalovici a venit la mine să se confeseze că a fost agentul Gestapoului, că spiona pe Tiberiu Iliescu, prietenul lui din copilărie, și cercul „Meridian”, pe mine și pe alți colaboratori ai „Meridian”-ului, dar că nu ne-a făcut niciun rău și a tras pe sfoară pe nemți, el fiind evreu.

Mi-am smuls părul din cap la asemenea argumentație, la asemenea morală imorală, amorală, machiavelică și năroadă.

Îmi cerea sfaturi.

I-am spus:

—Cum te va lumina Dumnezeu! Faci ce știi. Nu mă mai bag în troaca porcilor!

Zalovici a fost condamnat opt ani ca agent al Gestapoului și azi expiază la Aiud. Tiberică l-a iertat și uitat. Eu l-am iertat, dar nu l-am uitat.

Din cazul Zalovici, din faptul că Lucrețiu Pătrășcanu știa că Zalovici este agent, deduc că el știa acest lucru de la H. Silber. E o simplă deducție. Poate să mă înșel.

Prietenia lui Lucrețiu Pătrășcanu cu N.D. Cocea și H. Silber i-a dat posibilitatea, în orice caz, să cunoască amănunte tainice și să intre în combinația de la 23 August 1944, când rușii erau la Iași.

Lupta de atunci în București era între Gestapo (care dorea *status quo*) și Serviciul Secret al lui Eugen Cristescu care, la ordinul lui Ică Antonescu, trecuse cu arme și bagaje de partea aliaților (ruși, francezi, americani, englezi).

Cu prilejul loviturii de la 23 August, Florin Bengescu (subdirector al lui Eugen Cristescu) mi-a spus că au imobilizat telefoanele a 2.500 de agenți ai Gestapoului din Capitală. Printre agentele lor, se afla și actrița Elvira Godeanu, care a primit cadou un milion de lei fiindcă, în noaptea loviturii de stat, l-a reținut în patul ei pe generalul neamț Gerstenberg, comandantul militar al Capitalei. Nici Killinger (care s-a sinucis la ambasada sa germană), nici Gerstenberg n-au știut.

Cert este că Lucrețiu Pătrășcanu a avut înainte de 23 August conciliabule la Sinaia, cu Regele Mihai, căruia H. Silber i-a imprimat discursul pe o placă de patefon la Herand Torosian, acasă, că această placă de patefon a determinat trupele române să nu mai lupte cu nemții, ci să-i dezarmeze. La ceasul loviturii, Aurel Leucuția (manist) se afla cu Pătrășcanu și H. Silber acasă la dna Veturia Mănuilă, sora lui Aurel, așteptând pe Stârcea de la Palat să le comunice arestarea Antoneștilor. Sunt fapte istorice epatante de „complotiști” remarcabili.

Actul de la 23 August este încă în litigiu ca interpretare.

Cui a folosit? Cui *prodest*? A ieșit ca protest contra nemților, dar cui a folosit?

Partidul Comunist, prin Ana Pauker, l-a repudiat. Ar fi preferat să vină ca stăpână în furgoanele și pe coada cailor muscalilor.

În anul 1946, când Hertha și Lucrețiu Pătrășcanu au sărbătorit 23 August, printr-o masă oficială la „clubul miliardarilor”, oferită în amintirea acestui fapt istoric, corifeii comuniști au refuzat să ia parte. Au rămas cu Rădescu, Voitec, Silber și alte personaje minore politice de epocă, între care și cu eternul Mișu Ralea.

Ce-a fost discursul de la Cluj al lui Lucrețiu Pătrășcanu? O lovitură similară cu actul de la 23 August, un gest temerar de complotist în sânul propriului său partid, pentru a câștiga popularitate, pentru a pune în umbră pe Ana Pauker și Vasile Luca, dușmanii săi competitori la locul de întâietate pe ecranul politic. Hertha ar fi vrut ea să fie prima doamnă politică, iar nu Ana Pauker sau Liuba Chișinevscaia.

Destinul și paralelogramul forțelor politice au vrut altminteri: s-au instalat regele Laslo I (V. Luca) și regina Ana (Pauker), ucigându-l pe Lucrețiu și condamnând la 13 ani de pușcărie pe Hertha I.

Pe urmă, regele Laslo I și regina Ana au fost lichidați și a venit Ioșca I și regina Liuba.

Cine-i în realitate Ioșca? El este cancelarul de fier al Valahiei, Bismarck-ul nostru, de la 1944 până în 1955, fără întrerupere.

Pseudonimul său s-a numit și se numește Gheorghe Gheorghiu-Dej. El are caftan de la Kaganovici, unchiul soției sale Liuba.

Acum aflu că Dej va pleca ambasador la Moscova, Ioșca se duce plenipotențiar la Helsinki și Mihai D. Ralea urmează să gireze afacerile ca prim-ministru în epoca de tranziție. S-a semnat și ratificat Tratatul de pace 1955, trupele rusești urmează să plece și vom avea alegeri generale sub control internațional. Trupe turcești vor controla să nu se fure urnele. Încă o ironie a „istoriei valahe”. După eliberatorii noștri ruși, care ne-au scăpat din ghearele nemților, vor veni osmanlâii ca să ne scape din ghearele rușilor.

Nu cumva ne-am săturat de atâtea „eliberări”?

N-ar fi cazul să fim lăsați în pace și să nu ne mai elibereze nimeni?

Nemții au vrut să ne elibereze de iudaizarea economiei românești prin Horia Sima.

Horia Sima a protestat, la rândul lui, împotriva germanizării economiei române, fiindcă sașii acaparau averile evreilor.

Lucrețiu Pătrășcanu a complotat cu Regele Mihai I să aducă pe ruși cu un ceas mai devreme, ca să ne scape de nemți.

Lucrețiu Pătrășcanu a cerut la Cluj tricolorul alături de steagul roșu. A fost, în consecință, ucis, fiindcă a părut anti-sovietic.

Acum vin turcii să ne elibereze de ruși. E o speranță generală. Eu sunt mereu sceptic. Zâmbesc sarcastic. Atât. Mi-au mai rămas aceste rânjete, pentru istoria de mâine, pentru istoria faptelor de azi.

E drept că ceea ce vreau eu este o imposibilitate, o utopie. Utopia mea se numește helvetizarea României, autonomia ei, demnitatea și facultatea de a judeca, la propriu, în afaceri interne și în nevoi elementare.

Am găsit consilieri ruși până și la rectoratul lui Avram Bunaciu de la „Universitatea Parhon”.

Acolo unde au fost rectori Titu Maiorescu, N. Iorga și chiar Al. Rosetti, comandă niște bieți rusnaci fostului meu secretar, care n-a avut nici măcar timpul să-și dea doctoratul.

E admisibil?

În promoție cu poetul Tudor Arghezi intră la Academie, din ordinul lui Ioșca I, amicul meu Jean Gheorghe Maurer, avocat și jurist de clasa III, incapabil să scrie o petiție cu ortografie acătării.

E voie să fii academician fără titluri și lucrări?

Helvetizarea României ar însemna nu numai neutralitate, municipalizare, urbanistică pură, dar și o ridicare de nivel a României

Ne-am saturat de gâlme,acialmale, improvizatii și fanariotisme. Vrem orizont și maniere, nivel înalt și adevăr („high level and truth”).

Eu spun mereu: nu sunt român, mai ales nu sunt rumân, cum spunea Nae Ionescu, de predilecție, adică neo-iobag.

Eu sunt oltean și european, adică român liber în Valahia mea mică, încadrată prin destin în Europa Centrală, înainte de trecerea Dunării, în colț carpatin.

Am fost supuși austriecilor odată, și numai o dată, și numai 18 ani.

De la Dunăre până în munții Balcani, este o distanță ca până la București.

Pe urmă vine Bizanțul, după Balcani și în inima Capitalei, fiindcă, din nefericire, la București s-a instalat Bizanțul încă de la 1711 și a guvernat până în 1933. Cu moartea lui I.G. Duca, descendent din bizantini, ucis de legionari, s-a instalat Balcaniul cu comitagiile lui, adică alți 11 ani.

Alți 11 ani (1944-1955), aveam o atmosferă de comitagii bizantinizate, huligani de stânga, ucigași cu maniere de Țarigrad, recrutați dintre huliganii de dreapta și amestecați cu pleava Levantului, în numele nostru, al aborigenilor.

Ce reprezentăm noi, aborigenii?

O rasă foarte veche, adaptată acestui climat, adaptată acestor răutăți, având platoșa nepăsării în cuget, luând scutul plugului și coada Mioriței în mâini, zalele picioarelor goale, vitaminele vegetalelor, razele ultraviolete și fotosinteza solară în piele. N-avem piele groasă, ca emigranții de tip bulgaro-grec, ca Mihai Ralis, țigano-armenoizi ca Ghelmegean și Torosian, levantini ca Hertha, Ana, Silber, Ioșca și Liuba, grecotei ieșiți din spermă engleză ca Grégoire Gafencu, de-o pildă. Suntem fiii soarelui de pe aceste plaiuri, ultragiați și disprețuiți în bunătatea noastră fără margini, în amabilitatea princiară, în hărnicia noastră, când prindem pe ogoare razele ultraviolete.

Nous ne faisons pas de grasses matinées. Nu râdea armeanul Virgil N. Madgearu, în fața mea, de Grégoire Gafencu și Mișu Ralea, că se scoală la nămiază? Și adăuga, disprețuitor, despre românii fără „cultură germană”, că sunt leneși și pot fi oricând bătuți pe terenul lor. Dragă Doamne, eu reprezentam pe „românul germanizat”! N-a știut armeanul cu nume latin, conștient de hărnicia lui, coleg, prieten și naș al lui Max Auschnitt, cât mă ofensa în oltenismul meu pur, cât îi disprețuiam țărănismul lui de paradă!

Max Auschnitt știa, și proba oricând, că armeanul cu numele latino-maghiar (Virgil Madgearu) vinde oricând interesele țărănimii valahe intereselor sale pentru un blid de aur cu o linte de icre negre. Max Auschnitt era regele fierului. Grecul Malaxa știa, oricând, că Ion Mihalache – omul din automobilul și buzunarul său – armonizează interesele sale de miliardar cu interesele pălmașilor musceleni. Îi retrăgea stipendiile, automobilul și speranța de a-l aduce la putere printre fustele Duduii Elena Lupescu, ruda sa prin alianță.

Aghiotanții lui Madgearu erau, pe-atunci, Ralis și Ghelmegean.

N. Malaxa a trecut cu arme și bagaje la Horia Sima, pe care l-a stipendiat și văzut în vara anului 1940, la grajdurile sale de la Băneasa, noaptea, înainte de lovitura de la 6 septembrie 1940. Madgearu a trecut și el cu arme și bagaje la Horia Sima și elaborează un plan de redresare financiară pentru legionari, în momentul când a fost ucis de foștii săi elevi, deveniți legionari și neștiutori de marea politică. Ar fi trăit și Moruzov, dacă se mai întârzia cu 24 de ore. Canaris dăduse ordin lui Horia Sima de la Berlin. Cel puțin așa pretinde Ion-Victor Vojen *et il en sait quelque chose!*

Această legiune străină, conducătoare în Bucureștii veacului meu, compusă din bande și facțiuni cu dicțiuni tricoloră, țărănistă, democrată sau internaționalistă (gata să fraternizeze între ele în momentele lor grele), uzurpează puterea rând pe rând, dansând vals, rumba, polca, tiroleza sau cazaciocul, imaginându-și că ne-au câștigat inimile, fericindu-ne cu doctrinele lor fățarnice și planificările lor economico-financiare, fărâșându-ne bogățiile solului și subsolului, violentându-ne stilul de viață, amestecându-se în viața intimă ca îndrumători. Noi ne dăm la o parte, cu politețea unor fii de regi în fața mitocanilor și a valeților beți. Nu oftăm și nu ne plângem, fiindcă nu este de demnitatea noastră. Din mijlocul nostru răsar mereu luceferi ca Eminescu, Arghezi, Tudor Vladimirescu, Horia și Avram Iancu, Titulescu, Tătăărăscu, generalii cei mai bravi ai oștirii, plugarii mereu harnici, ciobanii matinali, minerii jerpețiți, cobilițarii ageri. N-am căpătat complexe de inferioritate,

fiindcă asimilăm liftele păgâne prin spiritul de toleranță și dulcele stil de viață al satelor și mahalalelor noastre. Am acumulat numai dispreț. Faptele lor le iertăm, fiindcă le înțelegem: sunt bieți emigranți febrili și obraznici. Am acumulat dispreț și iertare, dar nu uitare. E timpul să nu mai uităm. De-aceea, eu consemnez aceste fapte ale veneticilor din secolul XX, în prima lui jumătate, eu, pătruns de duhul cosmopolitismului contemporan, eu, căruia mi-e silă să mai vorbesc, să scriu și să gândesc în limba română, în aceste anale pentru uzul copiilor, nepoților și strănepoților mei, pe care le scriu *expres* în limba maternă cu atâtea șovăieli, picioroange și cârlige. De 25 de ani nu citesc decât germana, franceza, engleza sau italiana. Mi-e greață de producția autohtonă, care nu ne reprezintă, fiindcă este dirijată prin normative stupide de I.G. Duca, Elena Lupescu, baronul von Killinger și Ioșca Chișinevschi (11 ani).

Ce-avem și ce-am avut noi cu bizantinul descendent din Duca-Vodă cel rău, care a adus în Moldova numai foametă, jupuială și asuprire și care s-a certat cu Cantemirii? Ce-avem noi cu Elena și cu Ioșca? Cu ce drept proza și poezia lui Arghezi era comandată de baron? Fiindcă s-a certat Horia Sima cu generalul Ion Antonescu?

Arghezi n-a mai putut publica nimic, în ultimii 10 ani, fiindcă nu l-a lăsat Ioșca I. Pe urmă, Ioșca l-a cumpărat cu un automobil și cu o pensie de 2.000 de lei lunar și i-a mai dat 1.800 de lei pe lună, exact ca să nu moară de foame cu șase guri acasă, bașca mâțele și câinii. Tot orașul râde de Tudor Arghezi și aplaudă abilitatea Regelui Ioșca I.

Eu nu râd de Arghezi, ci deplâng umilirea cobilițarului poet compatriot, plâng umilința națională.

Ne-au mai rămas doar ochii, ca să plângem...

Dionysos, Christ și Platon (25 iulie 1955)

Când revăd bine lecturile mele și mă scrutez pe mine (lecturi reactualizate prin *Plutarh*-ul lui M. Jakotă), constat profilarea permanentă a sfârșitului lumii antice și, în toiul

lumii mele, la aproape două mii de ani după bătălia de la Pharsala, a celor trei figuri imbatabile și fără de care nu se poate exista decent în valea plângerilor: a lui Dionysos, a lui Christ și a lui Platon.

S-a spus că Platon prefigurează pe Christos, că-l anticipează un laic, Ioan Botezătorul.

Inexact. Platon rămâne eternul mandarin, gânditorul preocupat fără motive vane (interese, glorie, castă, clasă) de relațiile semenilor săi din Cetate.

Platon este bunul gospodar, figura ctitorială și seniorială, care se ocupă de fântânile, apeductele, șoselele, educația pupilor și interesele transpersonaliste și personale ale cetățenilor, căutându-le armonizarea intereselor, arătându-le drumul. Platon însemnează contemplația pură, dezinteresarea, detașarea laică.

Dionysos este, firește, omul tehnic, omul de lut, de sânge și de acțiune.

Plasma este la Dionysos. La el se găsește sămânța, cuminența pământului, nemurirea biologică prin urmași, seriozitatea adâncă și responsabilitatea pe acest pământ.

Christ este sacerdotul cu toate contradicțiile mărețe, cu sfâșierile lăuntrice pe muntele Ghetsemani, apelul metafizic și întruchiparea misterului cosmic.

Nu mă pot despărți de Dionysos, de lut, de carne, de cuminența pământeană, de orgoliul nemuririi biologice prin sămânță, prin copiii, nepoții și strănepoții mei.

Cum am să mă despart de Dionysos și de Tracii mei?

Când citesc pe Plutarh, mă uit cu atenție la Filip macedoneanul, la Lysimachos și la Dromichete, care erau din sămânța mea. Se lupta Demosthenes cu Filip, străbunul meu barbar trac. Sămânța lui Alexandru Macedon, educat de Aristoteles, a cucerit și Teba, răzând-o de pe suprafața pământului, lăsând numai casa lui Pindar. A cucerit și Athena, respectând pe Diogene. A cucerit Babilonul, încoronându-se împărat. A mers până-n țara lui Por, cu falanga lui macedoneană, însurându-și mareșalii, generalii și locotenenții cu fiicele și nepoatele satrapilor.

Marc Antoniu, alt strămoș al meu, a venit din nou cu oști asupra Atenei și a Antiohiei, până la Ecbatane, și a dat pilda

nemuritoare a amorului cu Cleopatra, amestecându-și sângele, odrăslind în cezarioni egipteni și ptolemei, colonizând dionisiac cu sabia și cu sămânța.

Urmașii lui Christ se uită reprobativ la tempestele lui Filip, Alexandru Macedon și Marc Antoniu. Ei sunt, ca și englezii de azi, retrași în carapacea dogmatică.

Când un „colaboraționist” a lăudat lui Demostene pe Filip, că este frumos și mai știe să și bea, elinul posomorât de ambiție, pelticeală și fonduri secrete persane, a răspuns jalnic, că ar fi elogii pentru o femeie și un burete. După oratorul cu lampa de ulei la frunte, frumusețea bărbătească dionisiacă a lui Filip sau a lui Marc Antoniu nu conta, iar vinul generos ar fi fost lichid pentru bureți.

La câteva generații, Marc Antoniu s-a încoronat la Athena ca noul Dionysos, răzbunând pe zeul ponegriț și neglijat de oratorul peltic, corectat prin eforturi personale și aur persan.

La început a fost Dionysos.

La început rămâne mereu Dionysos.

Pe urmă, vine Christ să îmblânzească fiarele stârnite de Dionysos în sufletele plebeilor, suflete de cavernă.

Și, peste tot, plutește detașat Platon, marele chivernisitor, încercând să pună ordine în Cetate, proclamând primatul artei, al contemplației și al estetismului fără sămânță, steril, într-o toridă singurătate.

Matchul generalilor cațavencieni (iulie 1955)

Astă-seară, se termină la Radio, și la Geneva, *matchul* între doi generali care seamănă cu Cațavencu: Eisenhower și Bulganin, SUA și URSS.

Eisenhower (*Ferometal*, cum i se spune criptic între noi, valahii) seamănă leit cu mareșalul nostru Ion Antonescu. Aceeași facondă de cavalerist, aceeași „cinste” și „utopie ideologică”, aceleași agresivități de semidoct.

Propunerea lui „strălucitoare și genială”, ca să se fotografieze, reciproc, din avion, fortărețele Statelor Unite și ale Rusiei Sovietice, m-a făcut praf.

Vulpea de Edgar Faure îl secondează umil.

Sir Anthony Eden asistă impasibil la această canonadă verbală de generali cașavenciști, Bulganin aducând omagiul (*captatio benevolentiae*) pentru „comandantul de oști”, etc.

Jukov a stat impasibil și neclintit, cu pomeții lui mongolici de piatră.

Ce va ieși de la Geneva?

O nouă amânare a conflictului armat? Eisenhower va fi trimis la plimbare în noiembrie 1956?

Sunt bune și întâlnirile ulterioare, fixate, în principiu, între miniștrii de externe, și, apoi, între cei patru mari, la „high level”.

Scăpăm pe-aici, prin Valahia, de o „nouă beleală”, cât timp ei tratează amical și cașavencian. Când se vor burzului, începe iar beleala noastră, a sateliților.

Deocamdată, situația este confuză. Când o chestiune nu merge, se deferă unei subcomisiuni. Dezarmarea s-a dat subcomisiunii de la ONU care se întrunește la 29 august, iar problema germană și pactul european de securitate colectivă va fi rezolvat în octombrie 1955 la Conferința miniștrilor de externe. Conferința s-a terminat în coadă de pește. Toți vor să câștige timp ca să se înarmeze și să facă propagandă (pregătirea sufletească pentru a se dovedi ineluctabilitatea războiului). Au reușit perfect. Ca simptom sinistru, notez, om liber, psihoza emigratorie care s-a abătut asupra Valahiei.

Fiindcă la Conferința de la Geneva s-a discutat despre ridicarea cortinei de fier și despre schimbul turistic, toți se văd în postură de turiști. Toți vor s-o șteargă. Biata țară, în care cetățenii nu mai vor să stea. La prima ocazie, când „beleala” încetează, lumea „bine”, lumea în care mă învârtesc eu, se aprinde de la focul emigrator. Rămân țărani și muncitorii. Resturile micii burghezii și noua burghezie falacioasă, intelectualitatea „progresistă” doresc să se expatrieze.

Care-s cauzele acestei psihoze?

În primul rând, arestările intempestive, brutale și nemernice, operate de trio-ul Luca – Pauker și Georgescu în epoca 1947-1952. Securitatea individuală nu mai este garantată.

În al doilea rând, lipsa de securitate economică. Epurări, comprimări, restructurări – nimeni n-are un câmp de muncă definit. Se mai adaugă cele două stabilizări, care au făcut din fiecare cetățean un paria economic, care n-are bătrânețea, boala și pâinea zilnică asigurate.

Eu pot trăi de azi pe mâine. Liber profesionist mandarin al împătimit, plecam în tribunal cu banii de tramvai și de țigări și veneam cu buzunarele și geanta doldora. Era o profesiune de excepție. N-aveam grija zilei de mâine, fiindcă o cuplam cu grija cotidiană a clienților. Nimeni nu-mi fura meseria.

Acum, am ajuns și eu un paria. Am tras soția și copiii după mine.

În 1948, mi s-a luat și libertatea pe cinci ani, pentru *incartade de langaj* în meserie. Apoi, am stat iarăși un an și jumătate în meserie și iarăși mi s-a luat, pentru aceleași *incartade*, care țin de esența profesiunii.

Avocatura a ajuns ancilla politicăstră? A fost garanția onoarei, averii și libertăților cetățenilor. A ajuns dublură de procuratură.

Toți sunt înspăimântați și nesiguri pe ziua de mâine. Toți se așteaptă la beleală. Politicienii de toate nuanțele au fost belțiți. Avocații poartă botniță. Scriitorii supralicitează în lichelism. Artiștii sunt măscărici fără vinuri și parfumuri, fără mătăsurii și boiele. Țăranii vor să scape de pământ. Muncitorii stau cu sabia lui Damocles a concedierii deasupra capului sau a „golului” birocratic de producție pe grumazul lor.

Situația psiho-socială a Valahiei *Anno Domini* 1955 se caracterizează prin labilitate, nesiguranță și confuzie.

Matchul generalilor cațavencieni la Geneva, dintre 18 și 24 iulie 1955, le-a sporit complexe.

Caracterologia de la Ocnele Mari

Știința și arta nouă a caracterologiei ar trebui să studieze și să descifreze omul prin hieroglifele lăsate de acțiunile sale.

Goethe recomandase, ca metodă de cunoaștere a omului, plecând de la elinul „cunoaște-te pe tine însuși”, tocmai calea aceasta a descifrării. Caracterul se întrevește în acțiune?

Încerc să fac aplicațiuni în amintirile celor aproape cinci ani ai mei de pușcărie.

La pârnaie și la nevoie se întrevește firea individului.

Acolo vezi pe viteaz, pe laș, pe aventurier, pe diplomat, pe negustor, pe serv – *in oro et in vitro*.

Eu am ieșit de la Aiud și Ocnele Mari cu detestabila reputație de viteaz. Sunt viteazul Nr. 1 al pușcăriilor organizate de triumviratul nefast Luca – Pauker – Georgescu. Sunt cântat în baladă, amintit în snoave, transfigurat în elegii de suferință și bravadă.

Sunt eu un viteaz?

Mobilurile acțiunilor mele nenumărate în cinci ani de pușcărie, ca și înainte de acești cinci ani, și plus alți 2-3 ani după ieșire, în total 11 ani, n-au pornit din bravadă și, cu atât mai puțin, din vitejie.

Nu sunt viteazul epocii 1944-1955, cum se spune. Nu dau cinci parale pe viteaz, în intimitatea mea, și nici pe soldat. Ceva mai mult: *soldateska* mă înfioară și mă dezgustă. Când accepți premisa, accepți și consecințele. În sinea mea, nu accept premisa de soldat.

Eu nu accept pe soldat, pe erou, pe viteaz – sau cum se mai cheamă – ca pe o premisă a Cetății și nici ca pe întâia coordonată a personalității mele mirifice sau insignifiante.

Fascinația mea este fascinația ctitorială, ziditorul de fântâni, de drumuri și instituții sau edificii publice.

Sfântul îmi impune, desigur. Mai mult decât sfântul, îmi impune sacerdotul. Între mistic și preot, încerc să găsesc fuziunea. Dacă nu se poate, optez pentru sacerdot. Apăr pe mistic. Mă simt bine cu popa.

Nu sunt nici mistic, nici soldat viteaz. Sunt altceva.

Eu am vrut, aș vrea și voi dori mereu să fiu ctitor, întemeietor și ziditor al lucrurilor utile și bune în Cetatea mea.

Această dorință mi-am realizat-o, parțial și imperfect, cu stiloul de jurnalist și scriitor. Mi-am realizat-o măreț, plinitu-

dinar, aproape până la demență, cu vorba, la bară, scăpând oameni de la moarte și năpastă, cu prețul libertății și chiar al vieții mele. Era în joc o instituție a țării: Justiția.

Când am intrat în pușcărie – presimțind că va fi de lungă durată – mi se răpise condeiul și glasul de avocat, cele două arme ale mele, armele ctitoriale moderne în Valahia.

S-a creat „*une détente*”, o relaxare în spiritul meu.

Înduram mizeriile cotidiene ale pușcăriei cu spirit sportiv, bagatelizând și ironizând permanent dificultățile, deseori execrabile.

Candidam, într-un fel, și la sfințenie, la reflexia religioasă intensă și la comportarea etică aferentă. Nu descopeream pe Dumnezeu în mine. Christ mi-era un prieten, cu parabole și gură de aur. Am descoperit, atunci, mandarinul din mine, pe intelectualul dotat cu memorie și multiple cunoștințe, de tip intelectualist, printre puii mei valahi, mai agrești, și am devenit dascăl, sânguincios profesor de limba germană, franceză, literatură, filosofie și juridicitate al co-deținuților, al fraților aflați în suferință. Eram belfer, filolog și, iarăși, avocat teoretician.

Nu puteam fi sfânt, nici apostol, nici propovăduitor, fiindcă-mi lipsea esențialul, adică credința. Discutam și disputam teologie ca un episcop ortodox, dar proclamam orgolios neantul, hazardul (contingența) și forțele oarbe ale istoriei universale pe care trebuia să le îndurăm cu răbdare, ca Iov din *Biblie*. Făceam post negru, în plină foamete, după pilda lui Iov.

Comportarea mea a părut eroică.

Nu porneam de la premisele vitejiei. Porneam de la sfințenie și, candidatura fiindu-mi respinsă, prin lipsa harului și a convicțiunii intime, am ajuns la pedagogia mandarinală.

Ceea ce a dat aspect de vitejie a fost spiritul sportiv cu care am privit, printr-o hotărâre inebranlabilă, iadul pușcăriei. Între 11 și 18 ani fusesem educat, ca *sportsman*, adică *fair-play*: ducerea la tăvăleală, umorul. Făcusem liceul de cadeți din Valea Voievozilor, la umbra unei mănăstiri.

Ceea ce a dat aspect detestabil, de vitejie, la un profil pur mandarinal, a fost meseria mea de avocat, deformarea profesională, așa zice, fiindcă luam la mișto, ca pe niște procurori,

pe niște directori și inspecitori nărozi, pe medicii penitenciari cu leafă și fără medicamente, prim-gardienii sau chiar bieții gardieni, exact ca pe acei cu care mă răfuisem în contradicțoriu, o viață întreagă, la bară. Eram neînfricat, fiindcă cunoșteam legile criminale ale adversarilor (deci, punctele lor slabe). Mă jucam cu ei, uneori în spirit sportiv, și, permanent, cu conștiința gravității momentului istoric: eram ultimul avocat cu trecut glorios printre ei (deținuți, ca și temnicheri), proclamând îndărătnic un corp de principii nemuritoare ale umanității și ale juridicității, începând cu *Digestele* împăratului Justinian și sfârșind cu legislația de la Nürnberg, din anul 1946, împotriva „apelor negre” asiatice, bestiale, nemernice și bolnave.

Toți avocații fugiseră de la apărarea comuniștilor în perioada anilor 1941-1944, cu prilejul faimosului proces UTC din 1942, în frunte cu permanentizatul lor decan C. Paraschivescu-Bălăceanu, fugarul cocoțat ulterior în frunte, din 1944 până în 1955.

Eu nu fugisem, cu riscul arestării mele, nici de la comuniști, nici de la Ghiță Pop, nici de la legionari.

Prestigiul meu era imens. L-am pus în balanță din nou, cu riscul vieții mele și, de astă dată, și al copiilor mei lăsați de izbeliște, pentru a scăpa oameni de la extincțiune fizică și morală, de la umilință și torturi neomenoase. Cât am stat la Aiud, nu s-a bătut. I-am înfruntat acolo pe chestiunea *Bibliei*, provocând hărmălaie asurzitoare și tapaj umoristic (respectul cărții și al Cărții Cărilor). Le-am atras atenția, în aprilie 1948, la Malmaison, că mă voi sinucide, dacă Țuțea și cu mine vom fi torturați.

Eu nu eram viteaz, eram un mandarin apărând o procedură milenară, principii juridice și oameni în suferință.

Nu eram nici apostol. În sufletul meu era *spleen*. Gândeam furibund asupra problemei neantului, mă luptam gâfâind cu Dumnezeu și Christos.

Când analizez atent așa-zisa „vitejie”, constat că erau trei lucruri în funcțiune:

1. falimentul candidaturii la sfințenie, prin lipsa credinței în Dumnezeu,

2. spiritul sportiv,
3. mandarinatul european și oltenesc printre „valahii puturoși” de sus (asupritorii) și cei de jos, valahii în suferință (co-deținuții).

Din această involburare a rămas, întreagă, realizată plenitudinar și în acțiune, fascinația exercitată asupra-mi de tipul ctitorial.

Am ajuns la cea mai înaltă onoare a vieții mele. Am fost propus de Mihail Manoilescu, și ales unanim, *Președinte al Academiei de sub pământ* de la Ocnele Mari, în anii 1949, 1950, 1951 și 1952.

Pe urmă, m-au dus la Uranus și Văcărești, bolnav-mort de icter negru, boala scârbei și a foametei.

În hieroglifele acțiunii mele s-a putut citi și descifra dorința cea mai intimă și mai arzătoare a vieții mele: a fi un ctitor pe aceste plaiuri natale. Să nu fii vierme. Să fii constructor și să promovezi viața.

În acțiune, mi-am descoperit esența, dorința și posibilitățile.

Într-adevăr, într-un ctitor zace un cadavru de sfânt, un viu mandarin detașat, un soldat curajos și un gospodar al Cetății. Plasma lui este dintre cele mai complicate.

De ce ar zidi pentru alții?

Când, la pușcărie, venea o comisie galonată, mă pregăteam ca pentru un *tournois* medieval, cu armura grea a curajului și cu sulița argumentelor juridice și morale.

Pentru ce? Pentru a menține moralul și un nivel înalt celor 1.200 de cetățeni ai mei, închiși în fortăreața de la Ocnele Mari, cu Turnul Alb la mijloc, cu faimosul Turn Alb, unde, din ordinul călăilor, eram musafir, cu tendințe de exterminare, permanentizate.

De fapt, nici nu mențineam eu moralul și nivelul. Era Vasile Hanu de la Alba Iulia. Era Stoian de la Bacău. Erau alții mai îndrăciți decât mine ca flacăra a inteligenței discursive, ca Petre Țuțea, de-o pildă, sau ca lebăda Mihail Manoilescu, care și-a cântat ultima melodie printre noi.

Eu dădeam expresie conturată juridic, tactic și cultural celor 1.200 de închiși.

Eram exponent, iar nu personalitate. Eram *Președintele unei Academii de sub pământ*, unde zăceau cele mai frumoase inteligențe ale Patriei.

Din cetățean al lumii, din nărvit cosmopolit și interpret al mapamondului, deveneam cetățean al patriei mele mici, în mare suferință nedreaptă. Mă aflam la o fugă de cal de Oltețul copilăriei. Frații erau în apropiere.

Ce-am realizat în acțiunea de la Ocnele Mari?

N-am făcut poduri, n-am zidit fântâni, n-am croit stadioane și n-am durat șosele pentru secole și milenii, ca strămoșii mei, latinii. Am ajutat să construim, în „comunitatea de dragoste și destin”, o Academie de sub pământ, o adevărată catedrală de cultură academică, aulică, impasibilă, seniorială și mandarinală, într-un moment de vijelie și năpastă, ca să rămână o pildă urmașilor noștri despre forța, echilibrul și înțelepciunea generației mele răstignite prin răzmerițe, războaie și revoluții. Am ajutat să zidim ctitoria *Academiei de sub pământ de la Ocnele Mari*, pentru mântuirea noastră personală din năpastă, spleen și sfadă. Eram conștient că ochii erau ațintiți asupra noastră și asupra mea. Se raporta la București, zilnic, orice mișcare, orice cuvânt¹, de către cei 80 de temniceri. Temnicerii recrutaseră informatorii² lor (câțiva nenorociți³). Cuvintele pot fi paloșe. Cu paloșul vorbelor mele și cu prezidarea *Academiei* îmi pecetluiam viața în onoare, demnitate și frumusețe. Paloșele înaripate ale cuvintelor se duceau și în alte pușcării. Eram conștient de pilda pe care trebuia s-o dăm. Pilda de măreție a

¹ Multe mii de pagini referitoare la ocnașul Dr. Petre Pandrea alcătuiesc Dosarele de Urmărire Informativă și Fond Penal aflate, actualmente, la C.N.S.A.S.. (n.n.)

² Mulți dintre zecile de informatori care l-au urmărit, permanent, pe Dr. Petre Pandrea, au depus mărturii în acuzare la procesul din anul 1959 (soldat cu o condamnare de 15 muncă silnică) iar alții și-au continuat activitatea, sânguincioasă, până la decesul survenit în 8 iulie 1968 (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

³ „Constatasem, la Aiud, în anul 1948, efectul cu Biblia. În anul 1949 am văzut efectele la Ocnele Mari, din spaima temnicerilor citați la Radio Ankara”. (n.a.)

omului valah în suferință, atât pentru dușmanii asupritori, cât și pentru semenii mai slabi.

Era pildă pentru copiii noștri. Pentru țară. Pentru umanitate.

De ce Lucrețiu Pătrășcanu n-a putut fi „agent” burghez până la 23 August 1944?

Nu mă interesează ce a făcut cumnatul meu Lucrețiu Pătrășcanu după 23 August 1944, după ce s-a instalat ca demnitar comunist în jilțul Ministerului de Justiție, păstrător al sigiliului țării și legiuitor din 1944 până în ianuarie 1948, adică trei ani și jumătate. Legile lui nu-mi plăceau, fiindcă aveau virgulele rău puse. Ca și filosoful C. Rădulescu-Motru, acest doctor de Leipzig în economia politică pune virgulele cam fantezist.

Comuniștii l-au ucis fiindcă l-ar fi prins „agent”, că ar fi avut legături cu Siguranța Generală burghezo-moșierească înainte de 1944. Ralea – om murdar la suflet și comportare – după ce i-a lustruit pantofii cât a fost ministru de Justiție, răspândește zvonul că, în calitatea sa de ministru al Muncii între 1938 și 1940, l-ar fi avut pe inginerul Belu Silber ca „expert” în „chestii comuniste”, cumpărat de Vintilă Ionescu și Eugen Cristescu, iar Lucrețiu Pătrășcanu, prieten cu Silber, ar fi fost, indirect, omul Siguranței Generale burghezo-moșierești.

M. Ralea minte din poltronerie și „carierism” (ca să se pună bine cu Maurer și Chișinevschi). Cât era ministru, a trimis vorbă soacră-mi, ca „să se astâmpere” fiul ei, fiindcă-l arestează, deși el era prietenul casei bătrânilor. Același lucru mi l-a spus și mie Ralea, în anul 1938, în holul Hotelului Palace din Sinaia. Era îmbrăcat în uniformă albă de vară, un fel de „marinel” domn Goe al Frontului Renașterii Naționale, și însoțea pe Armand Călinescu la același hotel. Eu dejunam cu ziariștii Alfred Hefter și Emil Serghie. Amenințarea cu arestarea se referea nu numai la Lucrețiu Pătrășcanu, ci și la mine, fiindcă începusem să pledez pentru muncitori în fața Curților marțiale.

Dacă Pătrășcanu ar fi fost „agentul” subalternilor lui Ralea, ar fi fost obedient față de subalterni și față de ministru. De ce-l amenința cu arestarea?

Lucrețiu Pătrășcanu a fost totuși arestat pe timpul guvernării lui Ralea ca ministru al Muncii. A fost dus în lagăr la Miercurea Ciucului, pe urmă, la Brașov.

În septembrie 1940, când s-au instalat la putere legionarii cu Ion Antonescu, a fost eliberat, printr-un ordin al Consiliului de Miniștri, la propunerea lui Alexandru Ghyka, împreună cu prințul roșu Scarlat Calimachi.

Cine a fost Alexandru Ghyka?

Ghyka era Directorul General al Siguranței legionare.

De ce l-a eliberat?

Prințul verde Alexandru Ghyka era văr cu prințul roșu Scarlat Calimachi și prieten de liceu cu mine, prestigios mandarin, încă din liceu. Ca să-și scape vărul și să mă servească pe mine (nu ne mai văzusem din timpul liceului și între noi a fost o mare afecțiune), l-a eliberat și pe Lucrețiu Pătrășcanu, cumnatul meu. Am trimis pe soacră-mea la el, cu o carte de vizită, cu un text amical și nițeluş ironic în franțuzește (*Cher ami, je vous envoie ma chère belle mère, qui est l'amie de votre belle mère et qui est, par dessus le marché, votre compatriote de Iassy*¹, ... lanțul slăbiciunilor lui Caragiale!...).

Așa era situația. Așa se obișnuia „entre les gens du monde”², cum ar spune amicul meu Vojen.

Acest prinț, înfocat legionar, era văr cu prințul comunist Scarlat Calimachi.

Soacra prințului verde (Orleanu) era prietena mamei comunistului Pătrășcanu, fiica rectorului universității ieșene.

Acest prinț, legionar antisemit, fusese prieten la cata-ramă în liceu cu un jurnalist al Sărindarului iudaic, un *blestemat* democrat și cumnat al comunistului roșu.

¹ Dragă prietene, din partea mea vine iubita mea soacră, prietenă a soacrei tale, care mai are și calitatea de a fi din Iași. (n.n.)

² În lumea bună. (n.n.)

Oamenii nu sunt de fier. Legionarul a cedat. A trecut peste „deosebiri de concepții”. Era om.

Deci, este o minciună că Pătrășcanu a devenit agentul lui Ghyka. Nici nu i-ar fi trecut prin cap lui Ghyka să-i facă o asemenea propunere dezonorantă. Între oamenii din lumea bună (*les gens du monde*) nu se fac asemenea târguri rușinoase. Deși pe altă parte a baricadei, în ochii prințului legionar, Pătrășcanu și Calimachi făceau parte din „lumea bună”.

El era verde. Ei erau roșii. N-avea importanță. Prin sânge și relații, făceau parte din același clan.

De altminteri, la Aiud, am avut conversații, în acest sens, cu Alecu Ghyka.

Adus la Interne ca să mărturisească o minciună, Alecu Ghyka a refuzat în mod constant. Se afla în celulă cu amicul meu, social-democratul titelist Duiliu Vinogradski.

Social-democratul era ținut la curent de prințul legionar cu presiunile morale care se făceau asupra-i. Îi admiră până astăzi eleganța atitudinii.

Mai am alte două detalii care-mi dovedesc imposibilitatea ca Lucrețiu Pătrășcanu să fi devenit „agent” al Siguranței.

Iată primul episod:

Eram prieten cu Tiberiu Iliescu, directorul revistei de artă „Meridian” de la Craiova. I-am botezat băiețelul: Petruș.

Prietenia noastră a început în anul 1941 și a fost intensificată prin vizitele mele, în toată epoca 1941-1944, la procesele din capitala Banilor Olteniei. Aveam un client „gras”, pe Mitică Encioiu, tăbăcar din Calafat, eliberat de mine într-un proces de sabotaj. Plătea *frais*-urile pentru chefurile noastre la „Ionuț” (25 de colaboratori ai „Meridian”-ului), plătea tipografia, ne-a plătit și botezul lui Petruș.

Tiberiu m-a ajutat să scap de la moarte, prin relațiile sale locale, 300 de comuniști și evrei, la Curtea marțială, prezidată de colonelul Popescu-Cetate, acuzatorul în procesul Anei Pauker. Am reușit să înmuiem dârzenia lui Cetate.

Acest succes inexplicabil a atras mirarea lui Lucrețiu Pătrășcanu și gloria mea. I-am explicat și culisa cu Tiberică, cu „Meridian”, cu profesorii locali care au chemat pe soțiile

judecătorilor, amenințându-le că le lasă copiii corijenți sau repetenți dacă soții lor vor dezonora Craiova, transformând-o într-un nou Katyn.

Atunci Lucrețiu Pătrășcanu a cerut să i-l prezint pe noul meu prieten antifascist și simpatizant al comunismului, nădăduind să-l racoleze la Partidul Comunist. I-am atras atenția lui Lucrețiu că nu este cazul, fiindcă Tiberică este un om independent, un fel de „pandrist”, care nu intră în comitete și comiții, care i se par caragialești.

Am fixat, totuși, o întâlnire de cunoaștere între Tiberiu Iliescu și Lucrețiu Pătrășcanu.

Întâlnirea trebuia să aibă loc, și a avut loc, la bodega „Dragomir”, la o oră matinală, când nu era lume și când puteam sporovăi tihniți la o masă rotundă, cu gustări calde și spriț rece.

Am plecat la ora 10 și la 10,30 am fost cu Lucrețiu la bodegă.

Tiberiu a întârziat un sfert de oră, poate o jumătate de oră, poate o oră. Era obiceiul lui.

A sosit, într-un târziu, escortat de inseparabilul său amic din copilărie și pramatie bucureșteană, H. Zalovici. S-a dovedit, ulterior, că Zalovici era agent al Gestapo-ului. Mi-a mărturisit-o chiar el după 23 August 1944.

Când, după ce le-am făcut prezentările, Tiberiu Iliescu s-a așezat la masă cu Zalovici, Lucrețiu Pătrășcanu a plecat imediat. Am crezut că are o altă întâlnire. Tiberiu a rămas supărat de plecarea intempestivă. Zalovici a rânjit galben.

După-amiază, Lucrețiu Pătrășcanu m-a căutat acasă, m-a așteptat și m-a avertizat să încetez prietenia cu... Zalovici, fiindcă este „agent”. Să-l avertizez și pe Tiberiu Iliescu.

De ce a fugit Lucrețiu Pătrășcanu, dacă ar fi fost și el agent?

Iată al doilea episod:

Ca să pregătească lovitura de la 23 August, Lucrețiu Pătrășcanu a părăsit domiciliul forțat de la Poiana Țapului. L-am adus la București sub pretext de boală și chiar l-am internat la Sanatoriul Saint Vincent de Paul. Mi-a cerut patru-cinci locuințe conspirative, la oameni de încredere ai mei. I-am oferit căsuța de la Băneasa, pe care o cumpărasem

din anii 1938-1939. Nu i-a plăcut. Dorea în oraș. Pentru eventualitatea „ascunderii”, urma să plece la fratele meu, căpitan de jandarmi în județul Făgăraș.

I-am oferit și am mers cu el la următoarele case conspirative:

1. în strada Labirint (la o nepoată și doi nepoți judecători);
2. în strada Ștefan Mihăileanu (la Gică Ciutoroianu, finul meu);
3. în strada Aquila (la N. Săvulescu, secretarul meu, nepotul finului, pe care l-am anunțat, în acest sens, că va veni să doarmă, se și cunoșteau);
4. în Calea Victoriei (la Mitică Brătulescu, colegul meu de liceu și secretar);
5. în Calea Victoriei (o garsonieră liberă a unui client).

A ales ca domiciliu strada Labirint, la nepoții mei judecători. Dormea, din când în când și în Calea Victoriei, în garsoniera goală, fiindcă îi predasem cheile.

Avea întâlniri conspirative și la Brătulescu, în Calea Victoriei.

Toate s-au petrecut între ianuarie 1944 și 23 August 1944.

Ce interes ar fi avut Lucrețiu Pătrășcanu să se înconjoare de aceste locuințe conspirative și de atâtea precauții, dacă ar fi fost agent?

Convingerea mea este că Lucrețiu Pătrășcanu nu a fost agent. Lucrețiu Pătrășcanu a fost un revoluționar sincer.

Uciderea lui, cu materialul publicat de gazete, este o mișe-lie și o terfelire a faptelor, a acțiunilor și a memoriei unui mort.

Puteau să-l lichideze în pușcărie, fără foc bengal infamant. Era în mâna adversarilor. Au vrut să-l lichideze și în trecutul său moral? Faptul mi se pare abject și mincinos.

Lucrețiu Pătrășcanu a avut multe defecte omenești. Până la 23 August 1944 a crezut sincer în ceea ce spunea și o făcea pentru intrarea comunismului în țara noastră. Greșeala lui capitală a fost încârduirea lui cu H. Silber (element dubios) și cu Hertha Schwammen (soția catastrofică, isterică și dementă, care s-a certat cu Ana Pauker și Liuba Chișinevscaia). Cele două regine l-au mâncat din pricina Herthei. Silber a fost pretextul.

Țin să consemnez aici, în acest *Jurnal al mandarinului*, că Mihai D. Ralea nu vrea răul patriei. De 28 de ani nu sunt de acord cu el, de când am avut prima polemică publică.

Lansasem *Manifestul Crinului alb*¹ în revista „Gândirea” și toate universitățile române s-au deschis cu referințe și comentarii dezaprobatore. Într-un aliniat atacam pe bătrânii universitari. S-a simțit vizat. Nu era nici bătrân, nici notoriu, ci un piccolo al lui G. Ibrăileanu. Era vizat Ion Petrovici și lista de universitari kantieri valahi.

M. Ralea a fost întotdeauna lichea. Se simte bine între cei puternici. De la praznicul boierilor, pică și pentru valeți. Are psihologie, mentalitate și maniere de valet de casă mare. L-am intuit din acest atac. Ne-a răspuns pe larg „Falanga” bucureșteană a lui Mihail Dragomirescu. Ne-au atacat ziarele și revistele curente. Universitarii au pronunțat alocuțiuni la deschiderea anului: Petrovici, școlar emfatic, Virgil Bărbat, pragmatic fricos, patern ca Mitru, violent și agramat ca Goangă. Ralea a făcut un lung comentariu în „Viața Românească”. Eram Erostrați ai culturii valahice. Numai Nae Ionescu și G. Călinescu au scris senin. Nae Ionescu a pus patetism în articolul său din „Cuvântul”.

La atacul lui M. Ralea am răspuns printr-un studiu lung în „Gândirea” despre *Statul raționalist și Statul istoric*.

Mi-am continuat legăturile cu G. Ibrăileanu. I-am trimis, de la Heidelberg, studiile despre *Montesquieu și Valahii*, rod al cercetărilor arhivistice de la Paris. Le-a publicat, neținând cont de lezarea discipolului său. Etc., etc.

Ralea nu vrea răul patriei. *Avocatus diaboli* i se spune.

Neant și Dumnezeu, la junimiști

În ineditele lui Eminescu, publicate de G. Călinescu sub formă de comentarii asupra operei, se întrevide primul român conservator care s-a scuturat de ideea de Dumnezeu și

¹ În anul 1928. (n.n.)

a pășit pragul Neantului cu terminologia epocii budhismo-schopenhauriene: neființă, Nirvana, haos, reîncarnațiuni, migrația sufletelor, etc.

*Din haos, Doamne, am apărut,
Și m-aș întoarce-n haos,
Și din repaos m-am născut,
Mi-e sete de repaos!... etc.*

D. Cantemir abandonase creștinismul. Intrase în iluminism. Reținuse ideea de Dumnezeu. Nu poate vehicula idei filosofice fără noțiunea centrală a divinității absolute, ca o premisă a gândirii umane.

Junimiștii sunt primii conservatori români care au abandonat pe Dumnezeu și mitologia creștină în intimitatea lor de gândire și convorbire, fără a se afișa zgomotos.

V. Pogor era ateu zgomotos, de factură franceză, în cerc restrâns „convorbirist”.

Maiorescu și Carp păstrau distanța aulică față de aceste probleme, soluționate, în sinea lor, în sensul lui Schopenhauer, cu pesimism amar și ceva buddhism. Politicieni fiind, și cu răspunderi publice, nu puteau juca pe față. Cărțile lor erau măsluite esoteric, olimpic, sarcastic, sardonice. Respectau biserica, templu mort, arătându-i interes artistic și – mai ales – politic: nu se umpleau templele cu valahii lor la Înviere?

Un junker latifundiar nu se pune în conflict ideologic cu iobagii săi – ar fi *shocking* – și niciun mandarin intelectual ca Maiorescu nu vine în conflict cu Cetatea sa pe reminiscențe, concepții sau resturi religioase.

Un mandarin se înfășoară în toga toleranței erasmice: nu este nici cu Roma, nici cu Wittenberg, nici cu Bizanțul. El pășește blând în Cetate, având alura ctitorială, dornic de înfăptuire în veac: cioplește în marmură, zidește fântâni, croiește drumuri de piatră, făurește legi.

Figurile atente ale lui Maiorescu, Carp și Eminescu, trei mandarina valahi care nu mai împărtășesc opiniile religioase ale Cetății, dar care se devotează Cetății, găsind punctele ei

nevralgice, dar și legături indestructibile cu oamenii ei (semeni lor), mi se par memorabile și aproape tragicomice.

Eminescu nu credea în Dumnezeu și în Christos. El făcea apologia Mușatinilor, a ctitorilor de biserici, pe latura hieratică, de artă plastică așa zice. Devine apărător al biologiei, al sangelui valah, deși capetele junimiștilor se despărțiseră de națiune într-o sfâșietoare solitudine.

Când Maiorescu notează etica grupului, caracterizat prin „rezervă, discreție, abnegație”, exprimă solitudinea funciară și o hotărâre mandarinală înduioșătoare, a prietenilor săi și a sa proprie. Romantica byroniană a adolescenței sale fusese sugrumată în platoșa detașării nirvanice și în abnegația stoică.

S-a dăruit, printr-un act gratuit de conștiință, grupului biologic național pentru care, de altminteri, nu mai avea nicio afinitate intelectuală, fiindcă Titu Maiorescu era realmente un cosmopolit. Era un cosmopolit prin educația de la Theresianum, un cosmopolit prin căsătorie berlineză, prin studii pariziene, prin gusturi și lecturi de conservatori englezi. Filosofia istoriei și filosofia politică sunt extrase din Burcke, Lord Macauley și Gibbon. S-a căsătorit cu o nemțoaică berlineză, Clara. A iubit, cu scandal, pe Mite Kremnitz, altă nemțoaică, iar Livia Dymsha, fiica lui, s-a căsătorit cu un diplomat baltic. Jurnalul său intim îl ținea în limba germană, împănat de franțuzisme. Stilul cotidian de viață era franțuzesc. Modelul de gândire și expresie politică, conservator-britanice. Filosofia, buddhistă. Estetica, platonizantă. De la valahi avea numai biologia și le mânca paralele.

Gândea nemțește, vorbea franțuzește, înfăptuia conservator-britanic.

A rămas fidel biologiei prin comportare etică și hărnicie. Încetul cu încetul, s-a eliberat de altoiul germanismului inițiat în fragedă copilărie. A abandonat pe Clara. A abandonat și pe Mite, cea „fragedă... ca floarea albă de cireș”, care ieșise din viața sa și a lui Mihai Eminescu, provocând neînțelegeri, și s-a rezumat la autohtona Ana. Ca și Petre Carp, nu s-a putut elibera politic de Berlin, în epoca 1914-1916.

Au rămas în teritoriul ocupat de trupele lui Mackensen. S-au eliberat complet de germanism abia în toiul ocupației. N-au pactizat cu inamicul german – prietenul lor de-o viață. S-au claustrat în dispreț de castă înaltă, cu protocol european, au revenit „la pământ”, cum ar spune Adrian Maniu, s-au comportat ca doi moșnegi din cronicile lui Neculce. Cosmopolitismul s-a evaporat, germanismul a fost disprețuit, biologia a ieșit la iveală, triumfătoare.

Nu s-a întâmplat la fel cu Henri Bergson?

Evreul polonez a întrupat aproape patru decenii Franța sorbonardă pe latura ei de finețe pascaliană (scăpându-i geometria raționalistă). S-a convertit la catolicism spre bătrânețe. După 60 de ani, Bergson gândea, scria și acționa catolic.

În preajma morții, cu șişul ocupantului hitlerist la gât, a primit sacramentele catolice și absoluțiunea de păcate a confesorului său creștin, dar a cerut ca osemintele să-i fie înmormântate în cimitir izraelit. Gest înduioșător până la sublim. Era de mult francez prin voință, gândire și simțire. Ancorase la sânul bisericii catolice, ca la „un liman de tihnă și împăcare”, cum spune versul lui Serghei Esenin. Biologia era ultragiată de ocupantul german hitlerist. A făcut act de adeziune la biologie. Osemintele s-au îngropat în cimitir, alături de moșii, strămoșii și co-naționali săi.

Gestul lui Bergson a fost un gest sublim protestatar, o ieșire genială dintr-un impas, într-un moment de excepție.

Carl Schmitt avea dreptate când spunea că excepția nu confirmă regula banală, adică la orice regulă există excepții. Excepția poate fi uneori altceva. Excepția ne arată cu claritate esența lucrurilor.

Comportările lui Bergson, Titu Maiorescu și Carp pe timpul ocupațiilor străine, prin care au dovedit adeziune la biologie, adeziune de moșnegi, din file de cronici, arată dificultatea cosmopolitismului ca regulă de viață și comportare etică.

Pe plan intelectual, cosmopolitismul este o realitate în anumite epoci ale istoriei.

Cicero era un filosof elin din școala stoică. În acțiune, s-a dovedit roman fără pic de greccitate: auster și inco-

ruptibil. Demosthenes, bun administrator, se lăsa stipendiat de perși, pe când Platon a ars degeaba gazul la Syracuse, temerar ca un soldat, ostaș al cuvântului și al faptei legate de cuvânt.

Cosmopolitismul contemporan este o teribilă realitate. Numai proștii o pot nega. Cosmopolitismul european își începe formularea teoretică cu Friedrich Nietzsche, *der gute Europäer*, cu ereditate poloneză, cu stilistică franceză, profesor elvețian de limba și cultura elină, locuind, de predilecție, în sudul Franței și în paradisul Italiei, singurul filosof german de fibră mondială după trinitatea incomparabilă Kant, Hegel, Schopenhauer.

Bunul european este indisolubil legat de ceea ce autorul lui *Zarathustra* a numit „nihilismul spiritual”¹. Maiorescu – Eminescu – Carp au suferit de acest nihilism european care a devastat inteligențele continentului de la 1850 și îl devastează până astăzi.

Istoria nihilismului spiritual european între anii 1850 și 1950 urmează a fi scrisă de un filosof recrutat dintre culturile și limbile minore – un danez, un român, un ceh sau un grec – preumblat prin peisajul culturii majore.

Care sunt culturile și limbile majore între anii 1850 și 1950?

Sunt în număr de cinci: culturile germană, franceză, engleză, rusă și italiană.

Junimismul nostru, de pildă, nu poate fi înțeles și explicat în nuanțele lui fără romantică germană și organicism englez. Ei erau romantici și organiciști, adică germano-britanici. Adversarii lor erau, însă, iluminiști de tip francez și carbonari mazzinieni, iar adversarul îi impune și extinde dimensiunile și limitele. Pentru junimismul român, trebuie informația la zi a patru culturi: iluminism francez, carbonarism italian, romantism german și conservatorism britanic.

Cum să ne explicăm pustiitorul nihilism spiritual european din ultimul secol?

¹ Der Geisteswissenschaftlicher Nihilismus. (n.a.)

El este urmarea directă a pașoptismului european. Întro-nându-se zeița Rațiunea și *le culte de l'Être suprême* (Robespierre), biserica a fost trântită la pământ cu templele, statuile, picturile și sacramentele ei. Cu mațul ultimului preot, pașoptiștii anticlericali consecvenți intenționau, teoretic, să spânzure pe ultimul rege. Doreau abolirea despoților și a sacerdoților, pentru a organiza paradisul egalitar, libertar și fratern. În Franța au sucombat în bonapartism. În Germania, Hohenzollernii și-au făcut mendrele prusace. În România, întorcându-se rotativa, în cap cu odraslele domnitorilor fanarioți, s-a ajuns la un constituționalism de tip conservator, o sinteză între liberalismul roșu al lui C.A. Rosetti - Carada și reacționarismul de tombatere latifundiar.

Drumul arătat de mandarinul junker Petre Carp și de mandarinul intelectual Titu Maiorescu a fost cel just.

Nu s-au jertfit zadarnic.

Lipsa de libertate și „anxioșii” ...

Stau de vorbă cu oameni simpli, cu oameni „anxioși” care n-ar avea niciun motiv să fie nemulțumiți de actualul regim comunist. Din punct de vedere economic, acum trăiesc mai bine decât înainte. Nivelul de trai n-are nicio importanță pentru ei. Ceea ce îi exasperează este lipsa de libertate, nu e vorba de „nivelul de trai” pe care nu-l gustă.

Ce este nivelul de trai? Drama confortului există la snobi, la gurmanzi sau *gourmeți*. Un om sănătos îngurgitează 2.400 de calorii și a soluționat problema pâinii zilnice chiar numai cu o pâine neagră de doi lei pe zi! Problema libertății este groaznică și spinoasă. Când am ieșit din lagăr, faptul de a avea permanent pe masă o pâine neagră de 2 kg. mi se părea o culme de confort culinar, iar faptul că mă puteam plimba, la orice oră din zi și din noapte, și puteam apuca pe orice uliță, stradă sau stradelă, mi se părea ceva mirific, magnific și stenic.

Altădată sufeream dacă nu aveam o economie minimală monetară pentru câțiva ani. De când cu reformele monetare

și stabilizările, m-am vindecat. Trăiesc de azi pe mâine, ca un vagabond din Maxim Gorki. Am căpătat, mulți dintre noi, mentalitatea de vagabonzi slavi. Socotesc că „vagabonzii” sunt cei mai adaptați situațiilor și mediului. Nu mă mai sperie nici ziua de mâine, nici moartea, nici arestarea. Am ajuns la atonie penitenciară, la indiferență.

Interlocutorul meu, om simplu, horticultor de meserie, și-a schimbat vreo două-trei meserii și faptul l-a exasperat. N-a fost niciodată arestat. De doi ani, de când îl cunosc, trăiește într-o continuă enervare și exasperare. Îl potolesc cu vorbele și experiența mea de pușcăriaș bătrân. E dezolant, totuși...

E dezolant, fiindcă problema nu are leac. Într-un regim burghez, ar fi trăit tot atât de anxios. Și-ar fi găsit alte motive: lipsa de avere, carierismul, avariția.

Am constatat că cei mai anxioși sunt și cei mai avari. Disprețuiesc pe anxioși, avari, mici și mari burghezi.

Pentru mine, lipsa de libertate nu are acest aspect. Lipsa de libertate are răsfângeri stupide asupra fenomenului creației științifice, artistice, literare. Știința, arta, literatura în RPR sunt o groaznică minciună și maculatură.

Stau de vorbă cu bonzii artei și literaturii: nimeni nu crede în ceea ce scrie, în ceea ce semnează.

O vastă, râncedă și oribilă ipocrizie!

Sterilitatea autoanalizei (29 iulie 1955)

Pericolul cel mai mare care pândește pe cel care practică autoanaliza este sterilitatea. Rezultatele autoanalizei mele de la 9 martie până azi, 29 iulie 1955, *epocă de răgaz*, contemplație și șomaj, sunt devastatoare.

Să le enumerăm:

1) știu ce este *ataraxia*; am ajuns, în orice caz, la un fel de imobilitate, oprind scurgerea elanului vital;

2) mi-am pipăit *rădăcinile* rurale ale strămoșilor trăind, între 9 martie și 9 iulie a.c., cu sapa-n mână, simțind euforia plenitudinară a acestei meserii princiare;

3) știu *limitele* strămoșilor: minime și maxime;

- 4) am falimentat din nou pe latura religioasă, o ultimă și dureroasă încercare;
 - 5) mandarinatul este carapacea organică;
 - 6) iubesc oamenii, dar nu-mi place să mă amestec printre ei (*amitié sans intimité et même une amitié lointaine!*);
 - 7) atonie pe latura teoretică;
 - 8) curiozitatea cunoașterii pure persistă, dar tincturată cu dezabuzare;
 - 9) istoria nu mă mai satisface, am făcut *le tour de la question* în drept, filosofie, economie, sociologie și literatură – și nu mă mai interesează nimic, în mod substanțial, ci doar ca puneri la punct;
 - 10) de când am trecut, și am văzut trecând pe cei dragi mie prin atâtea dureri și dificultăți, nu mă mai interesează nici sufletul oamenilor, nici durerile lor;
 - 11) nu mă mai interesează nici *Eul*, de când nu mai este o entitate indisolubilă și nedecompozabilă: l-am descifrat și descompus, regulat, în solitudinea celor cinci ani și în ultima solitudine de patru luni;
 - 12) neantul, plictisul, afaniseala – *l'ennui incurable* – de care suferea Louis XV, Edgar Allan Poe, Baudelaire, Mallarmé mă toropește, invadându-mi încheieturile cele mai ascunse, spulberându-mi iluziile de creație, elanul, activismul.
- Rămân într-o stearpă contemplație și în sterilitatea autoanalizei.

Coordonatele scrisului meu

Munca scrisului are câteva coordonate, *sine qua non*:

- 1) credința adâncă în ceea ce scrii;
- 2) corp de principii cu care argumentezi;
- 3) punct de vedere căruia îi dai glas;
- 4) public prietenos la care te adresezi;
- 5) dușmani cu care te războiești.

Ultimele două puncte se referă la ambivalența sentimentală inerentă omului (ură/iubire) și la instinctul lui de agresiune din care se nasc, printre altele, războaiele, polemicile, avuțiile, etc.

Care-s coordonatele scrisului meu?

Eu nu mai am public căruia să mă adresez. Scriu din plăcere pură, din obicei, din automatism (aș fi înclinat a zice). Corpul de principii folosit în argumentație s-a pauperizat. Am aruncat mult lest în ultimii zece ani. Nu mă mai interesează „chestiunea socială”, adică sociologia. Ea există, fiindcă există societate și omul înglobat în societate. Dar am făcut cu toții experiența pe pielea noastră că destinul omului (biologia și caracterologia lui) nu are nicio legătură organică cu societatea. Sistemul capitalist și sistemul socialist nu au absolut nicio legătură cu biologia, cu etica sau caracterologia. Nu e niciun plus de fericire biologică sub capitaliști, nici sub comuniști. Capitalismul are un singur avantaj: în epocile lui clasice, garantează *libertatea socială* a omului, *libertatea de exprimare*.

Libertatea intrinsecă a conștiinței gândului nu poate fi răpită nici în vasta temniță a socialismului pe care-l experimentăm. Le-am spus-o odată, cu orgoliu, la Ocnele Mari, în fața unei comisii de galonați:

—Eu sunt un om în lanțuri. Am legături la picioare, cătușe la mâini, zăbrele la ferestre, lacăte la șapte porți. Mi-ați pus pumnul în gură. Dar pe creier și pe suflet nu-mi puteți pune nici lanțuri, și nici cătușe, și nici nu veți găsi lacătul la care să păstrați voi cheia. Acest lacăt este conștiința mea și cheia se păstrează în colțul albastru și tainic al ei... V-a rămas pumnul, doctrina pumnului, dar aceasta este crimă contra umanității, Legea 207 etc. ...

Au simțit disprețul meu adânc în fața silniciei și nu s-au rușinat. M-au izolat pe trei luni în celula întunecoasă din Turnul Alb. Au făcut noi izolări: au adus pe Vojen, pe Chisălărescu, pe Hanu, pe Baci Pișta de la Turda (finul meu), pe Deciu Z. Codreanu.

Chelnerul Alexandrescu, un pitic ajuns director galonat, în blănuri și cu cizme lungi, peste genunchii cu rotule minuscule, a îndrăznit să spună, la zece noaptea, când ne plimbam în cerc:

—Tu meriți un glonte și pe urmă îți ridicăm o statuie. Întâi glonte, pe urmă statuia!

Am stat un moment și m-am gândit. Erau oameni în jurul meu și trebuia un răspuns chibzuit:

— Cine va îndrăzni să tragă un glonț în mine, va avea în schimb o spânzurătoare, de două ori mai mare decât statuia pe care vreți să mi-o ridicați.

Cu o zi înainte, venise la celulă și încercase să mă umilească, poruncindu-mi să umblu repede și să stau „drepti în fața lui”. Îmi venea până la buric. I-am șuiert pe limba protectorilor săi: *Niet Kultur*. A vrut să mă lovească în obraz cu palma lui mititică. L-am privit drept în ochi, ca Mihai Viteazul pe călăul cu securea. I-a căzut, literalmente, brațul jos, inert, de-a lungul trupului pitic. Acum, mă amenința cu glonte, fiindcă îi era mai ușor și putea să-mi făgăduiască și statuia. I-am făgăduit eu o spânzurătoare de două ori mai mare decât statuia mea, proiectată de el, după tragerea glontelui laș.

Ce mi-a mai rămas din coordonatele mele? Un orgoliu adânc, derivat din pofta de agresiune. Acolo, în pușcărie, aveam dușmani galonați și public prietenos, în zdrențe și lanțuri.

La bară, aveam procurori, cu deformări profesionale de călăi, public în sală, clientul și familia clientului.

Ce mi-a mai rămas, de la 9 martie 1955?

Foi albe și amintiri vinete, otrăvite. Fac purgație și Katharsis, autolimpezire.

Poate fi amintirea învolburată o suficientă coordonată pentru a polimeriza și a face un Katharsis operant în scris?

Mă îndoiesc. Vinetele amintiri otrăvite pot forma o parte din materia brută a creației? Parțial, foarte parțial...

Acest material nu mai poate fi pus în mișcare, nu poate fi însuflețit fără o credință adâncă în ceea ce scrii, fără corpul de principii pe care să le socotești nemuritoare, fără punctul de vedere exclusiv, fără publicul prietenos și fără dușmanul căruia să-i declari război de exterminare.

Eu mă zbat între socialism și capitalism. Nu mă mai interesează nici socialismul, nici capitalismul. Nu pot ancora nici în metafizica ierusalimitică. Cunosc vanitatea și inanitatea artei.

Mă preocupă numai probleme de biologie, caracterologie și etică. Comportarea vitală și comportarea morală a oamenilor, împletitura dintre viața vie (fără mortăciuni ideologice) și atitudinea lor printre semeni și evenimente: iată ținta atenției mele. Nu mă pot, firește, debarasa de sociologie, această disciplină a relaționismului interuman.

Pe de-o parte, am *omul biologic*, în făptura lui fizică (fizionomie, chereștea, aspect glandular), corelatele psihice (suflet) și mintale (doctrine, ideologii). Cum reacționează acest om biologic față de alt om biologic, în păienjenișul relațiilor de vârstă, sex, venituri? Aici începe drama, comedia, tragedia, farsa.

Să luăm un contemporan la modă, pe cel mai recent vicepreședinte de consiliu, pe Mihai D. Ralea. La el totul este farsă, grefată pe o biologie apetentă, de bulgăroi cu ceafa groasă, supunere lașă și frică față de boierii guvernanți de orice clasă, categorie sau eveniment. Nu prețuiește arta, știința, curajul, eroismul. Mimează, universitar, cultul științei și gustul pentru artă. Fondul este pur alimentar: să aibă pâine, brânză și ceapă multă pe masă. Sunt mâncărurile lui favorite. Are o spaimă cumplită, de emigrant bulgar, că le va pierde printre români.

Să luăm pe Dr. Petru Groza. La el este povestea eredității încărcate, romanice. Se crede dac, urmaș al lui Decebal la Deva-Sarmizegetusa. În fizionomia, biologia și comportarea lui tipică de *moral-insanity* eu citesc pe urmașul galerianului roman trimis, spre pedeapsă pentru crime capitale, la băile de aur și argint ale Hunedoarei, ca să umple tezaurul Romei. Sunt 19 secole de-atunci, adică două generații pe secol, deci un număr de 38. Nu s-a pierdut nimic din sămânța galerianului.

Dr. P. Groza și M. Ralea sunt cei doi demnitari mormoni ai țării mele. Au, public, două neveste, cu copiii respectivi. Au mai fost oameni cu copii de la două, trei, patru sau cinci neveste. Divorțau. Le luau, succesiv, după ce le părăseau, în rate, vărsându-și sămânța care odrăslea.

Acești mormoni contemporani n-au divorțat niciodată. Fiecare nevestă știa de cealaltă. Fiecare copil știa de celălalt.

Nu mă indignează, nu mă miră poligamia sau poliandria. Se practică și la noi. S-a practicat fățiș acum 2000-2500 de ani în clasele guvernante. De două mii de ani, atât poligamia, cât și poliandria, se practică pe ascuns. Nimeni nu îndrăznește, însă, să o afișeze public. Groza și Ralea fac excepție de la regulă. Sunt mormonii noștri fățiși și public afișați.

Când mă apuc să fac aplicațiunile mele de biologie, fizionomie și caracterologie, ajung la niște rezultate care ar duce la lapidarea mea în piața publică.

Noroc că nu mai am public, că mi s-au pus cătușele la mâini și pumnul în gât.

Dacă aș avea din nou libertatea la gazetă, aș plesni rapid un articol: *Doctrina pumnului*. Aș lua-o pe departe, reverențios și livresc, făcând exegeză la „doctrina bâtei” a lui Tudor Teodorescu-Braniște, aș trece-o prin Georges Sorel, prin sindicatele intolerante ale profitariatului român, care nu s-a ridicat la gradul de conștiință a proletariatului european, aș arăta specificul comitagiului balcanic și aș încheia, patetic, cu huliganii de ieri (huliganii de dreapta) și cu huliganii de astăzi (huliganii de stânga ai profitariatului paukerist), crescuți de provocatorul Vasile Luca și de marele doctrinar Teohari Georgescu, ideologul bâlbâit al pumnului în gâtleej.

Descripția biologică a lui Teohari ar fi un portret *à la Daumier*.

Fizionomia lui V. Luca m-ar inspira ca muza pe un poet.

Caracterologia Anei Pauker, cu infernalele ei complexe de inferioritate, mi-ar da ocazia unei analize subtile de psihologie abisală.

Dar – vai! – din coordonatele scrisului meu lipsesc elemente esențiale.

Mă mulțumesc cu aceste note de laborator, strict personale, strict intime, strict secrete¹, împrăștiate, fără arhitecto-

¹ Dimitriu Simona a locuit, „la comun”, cu familia Dr. Petre Pandrea („obiectivul”) în strada C. Sandu Aldea nr. 96, raion I.V. Stalin, București. Începând cu data de 11 noiembrie 1954 ea a acționat ca informatoare sub acoperire a Securității, sub numele conspirative

nică, fără artă, fără finisaj, pentru a-mi umple golul orelor matinale. Plictisul și afaniseala m-au invadat din nou cu apele lor negre, apele murdare ale accediei, ale unui incurabil *laedium vitae*.

Cocorii

În lagărul de la Ocnele Mari, la *Universitatea de sub pământ*, profesorul Ilie Ioan, șeful național-țărănist mihalachist al Olteniei noastre, a ținut o conferință, la cererea mea insistentă. S-a dedulcit. Pe urmă, cu voce monotonă, de litanie orientală, ținea cursuri regulate de literatură română, ale compartimentării didactice, cu formulări critice mnemotehnice din manuale, prelegeri utile.

Era un om din Argeș, cu un cap de țăran român frumos, cu o mustață largă și cu gesturi curioase și timide, de domnișoară de pension. Avea un trup perfect, fără pic de pilozitate, un bărbat țăran arhaic perfect, dar androgin în mâinile fine și picioarele cu fluire de Apollon.

Acest profesor cu faimă didactică (premiat), cu faimă de Don Juan (succese venerice printre profesoare) și faimă politică (șef de regiune), a ținut într-o seară o conferință naivă și inspirată, o litanie din adâncurile subconștientului, căutând să formuleze, conștient, rolul conducătorului. N-avea problematică filosofică, nici informația sociologică, nici nu cunoștea meandrele doctrinelor politice. Nu citise nici pe Machiavelli, nici pe Marx, nici pe Sorel, nici pe Aristot.

"Tania" sau "DS" (după caz). Având această calitate, ea a intrat ilegal și prin efracție în unica noastră camera și a fotografiat multe sute de pagini din aceste note-manuscris, *STRICT SECRETE*, pe care le-a predat apoi organelor de anchetă MAI, ca documentație incriminantă în instrumentarea procesului care s-a finalizat la 15 iunie 1959, cu o condamnare de 15 ani muncă silnică. Capăt de acuzare: *MANUSCRISE NEPUBLICE* (Dosarele Fond Penal și Dosarele de Urmărire Informativă, Arhiva C.N.S.A.S.). (n.n.)

A definit pe conducător ca pe cocorul din capul unghiu-lui, cel care conduce șiragul toamna, pe bolta albastră, spre țări mai calde.

Arhitectul Goj, cu inteligența lui ascuțită și cu sensibilitatea lui decadentă, a făcut asociația de idei cu emigrația noastră din străinătate, care are pretenția să vină în țară, în rolul de „cocori conducători”.

De-atunci, emigranților, le-a rămas numele de cocori.

Șeful cocorilor se numește azi Constantin Vișoianu, Vivy al nostru.

Am ascultat la Radio cum a depus jurământul de credință, împreună cu echipa sa ministerială, în fața fonfului și bălbăitului Rege Mihai I.

Au jurat să ne ferească, atunci când se vor întoarce. Au jurat să lupte pentru țară, cu icre negre, cu vin negru, fiindcă în neagra emigrație, chiar vinul este negru, cum spunea plângând, beat, la Capșa, părintele V. Lucaci, martirul cu permisele vagoanelor pline de slănă.

Au jurat cocorii să ne ferească.

Ne fereceau curând, dacă generalul Eisenhower și-ar fi pus cizmele pe masa verde a Conferinței de la Geneva, de la 18 iulie. Dar generalul Eisenhower, acest Ionică Antonescu american, nu și-a pus cizmele pe masa verde, nu și le-a pus fiindcă nu l-a lăsat Sir Anthony Eden. S-a apucat să psalmodieze, ca un quaker, cuvântări iluminate de pacifist naiv și bezmetic. A propus controlul armamentelor, fotografiatul reciproc al fortărețelor. A propus ceea ce nu trebuia, dacă ar fi cunoscut psihologia și de-aici, din regiunea cortinei de fier: spionaj, contraspionaj, agentomanie.

Încă o dată, Occidentul a dovedit că habar nu are de oamenii de aici, de mentalitatea lor, de ceea ce se petrece de 38 de ani pe aceste meleaguri.

Generalul Eisenhower n-a făcut nici pe placul cocorilor, nici pe placul celor 16 milioane de români, care așteaptă de 11 ani o eliberare care nu mai vine. Între timp, un grup restrâns de fanatici, cu o grupă selecționată de lichele, își face mendele cu 16 milioane de lași și vechi neoiobagi.

Pot să gândesc și să vorbesc așa, fiindcă eu mi-am permis să fiu un om slobod la gură, independent în opinii timp de 11 ani de robie babilonică, riscând cinci ani de pușcărie, șomaj, prigoană.

Cine-s cocorii? Îi știm, îi vedem ce pot, îi cunoaștem.

Marele cocor – micul Vivy Vișoianu – este un păduche, în sensul parazitismului. E deștept foc, dar e leneș. A fost păduchele Spânului (N. Titulescu). I-a murit spânul, a trecut păduche lat de pește, cel mai mare crap al Balcanului, numitul Barbu Știrbey, amantul Reginei Maria. I-a murit crapul? A trecut la piratul cu părul roșu (Max Auschnitt). L-a luat de la Paris, din brațele Ioanei și ale lui Mișu Ralea, care doreau să-l conducă înapoi în brațele Anei Pauker. Noroc c-a sosit de la New York stăpânul său Titan Nădrag Calan, luându-și sluga credincioasă.

Între Ana Pauker și Max Auschnitt, Vivy Vișoianu a preferat Klipporul lui Max pentru New York. S-a instalat în dependințele bancherului, s-a sfătuit cu el, au chemat de la Florența pe Regele Mihai I și Max Auschnitt își face micile și marile lui intrări în afaceri și lovituri financiare americane, cu ajutorul acestui bâlci politic. Auschnitt a investit 10.000 de dolari? A scos sau va scoate un milion de dolari câștig cu acești milogi politici. Adevăratul rege este Max I, care și-a format mica lui curte la New York.

Întâi, și l-a adus pe Vivy Vișoianu de la Paris.

Vișoianu l-a adus pe Mihai I, pe tavă, în sufrageria lui Max. Cum să nu i-l aducă?

Vișoianu făcuse un gest, pe când era ministru de Externe, și când Vișinski a venit la 2 martie 1946 ca să instaleze guvernul Dr. Petru Groza (la 6 martie 1946).

Vișinski a bătut cu pumnul în masă Regelui Mihai I.

Vișoianu a răspuns cu fermitate.

— *Je vous défends de parler ainsi à Sa Majesté, mon Roi!*¹

Cuvinte memorabile, pline de demnitate, ale exponentului unei țări mici, adresate unui mare moșic, reprezentând o țară imensă.

¹ Vă interzic să vorbiți astfel Majestății Sale, Regele meu! (n.n.)

Pentru aceste vorbe, Constantin Vișoianu a intrat, fără doar și poate, în istoria Valahiei moderne, aliniat cu moșnegii cronicarilor. Ce e drept, e drept. Nu i se poate răpi atitudinea vitejească de la 5 martie 1946. N-a putut face nimic. A luat drumul exilului. A devenit cocor. Nu-l iert însă că s-a pus la dispoziția lui Max Auschnitt, aducându-i-l pe fonf pe tavă.

Din guvernul pe care l-a format, văd că l-a înlăturat pe inevitabilul plăcintar și profitorist Grigore Gafencu, omul lui Esmée (*son homme de paille!*). N-a făcut deloc rău.

L-a înlăturat pe V.V. Tillea. Aici a greșit-o!

L-a înlăturat pe Mihail Fărcășanu, ziaristul talentat, și l-a luat pe financiarul liberal Assan. Departe-i griva de iepure!

L-a pus chiar pe social-democratul hazliu Iancu Zissu din baroul... București. În barou era complet necunoscut. Se cunoșteau din alte sectoare. În sfârșit, încheiem.

Din echipă face parte teologul catolic Augustin Popa, profesorul de drept canonic de la Blaj, figură remarcabilă în care ardelenii văd pe urmașul lui Iuliu Maniu.

Vivy Vișoianu a rupt-o cu legionarii. E vulpoi politic: îi utilizează, dar nu se aliază. Pot fi folosiți ca spărgători de fronturi înghețate, dar nu sunt *hoffärtig*. Cum ar putea apărea cu ei, braț la braț, la curtea regelui Max I, din dinastia pământeană Auschnitt, instalată, momentan, la Washington?

Jocul este subtil. Îl consemnez, cu detașare și luciditate și cu oarecare voluptate. Până când legionarii nu se vor lepăda de antisemitism, de antifrancmasonerie, terorism și antidemocratism, nu au drept în Cetate. Vor rămâne permanent la periferia ei, oricâte acte de bravură ar face, oricâtă virtuozitate electorală vor arăta. Sunt lucruri care se fac, și altele care nu se fac...

Poți face pipi, în văzul lumii, în piață?

Sunt lucruri care se spun, și altele care nu se spun. Există o doctrină politică secretă sau măcar confidențială. Cum poți spune public că ești antisemit? Că urăști poporul german? Așa ceva a spus-o Ilya Ehrenburg, ziarist erou, inconștient, însetat de sânge, și de *jus talionis*, azi porumbel și arhanghel al păcii, ziarist canibalic odinioară. Așa ceva a făcut Ana Pauker, când a trimis în Rusia Sovietică, la munci forțate

faraonice, pe sașii și șvabii de la noi, bărbați și femei, de la 18 până la 50 de ani. Huliganii de dreapta se aseamănă ca două picături de apă cu huliganii de stânga: ei nu respectă doctrina umanității și cred în violență. Nu le-a spus-o Marx, că violența este moașa Istoriei, că este locomotiva Istoriei, și cu alte comparații de prost gust, alegorii imbecile?

Istoria se face singură, vorba lui Tolstoi.

Istoria se face singură, repet eu și dezvolt: prin hazardul forțelor oarbe dezlănțuite.

Se descoperă mașina cu abur sau bomba atomică?

Nasul Cleopatrei este divin proporționat, Carol II se îndrăgostește de Lupeasca, Hitler are geniu oratoric, într-o țară de muzicanți puțin locvaci, Eisenhower este mistic, în loc să creadă în cizma violenței, ș.a.m.d.? Ei bine, iată factorii istorici!

Evident, violența își are rolul ei, când ai câștigat puterea. Masele de azi nu mai acceptă violența, nici n-o mai admiră. Nici n-au admirat-o vreodată, la noi, în Valahia. De aceea, atât legionarii, cât și comuniștii paukeriști au făcut impresia unor partide „străine”, a unor partide ale străinătății, amestecate buclucaș printre treburile și picioarele aborigenilor. Unii erau stipendiații Berlinului, iar Corneliu Z. Codreanu căuta zadarnic să se distanțeze de Berlin, Ana Pauker devenise de dreapta, trata cu călugărițele în afaceri teologice, se considera „națională”, patrioată și româncă get-beget. Nimeni n-a crezut pe Zelinski și nici pe Paukeroaia.

Politica este jocul speranțelor, grefat pe unele realități, aparențe capabile să nască, ulterior, alte realități noi.

Nici legionarii, nici comuniștii n-au păstrat aparențele și nici regulile jocului politic în Valahia. S-au grefat pe realități, mai exact pe anumite dureri, pe anumite realități morbide. N-au știut să facă un joc suplu, de mare anvergură, cu aceste grefe și cu aparențele lor. Au zăcut în mlaștina violenței și a tiraniei. Nici nu mă miră.

Corifeii legionarilor și ai huliganilor de stânga nu erau aborigeni. Erau emigranți străini, trăiți în atmosferă de familie de emigranți. Zelinski și Paukeroaia știau limba română. Ei nu erau români prin sânge, stil de viață, mod de gândire.

Fascismul român, luat în brațe de un ruteano-german, a fost o fantezie sanguinară.

Comunismul român, dirijat din 1944 până în 1952 de Ana Pauker și săcuiul Vasile Luca, a dat un faliment monstruos, fără elevație, izbind ca Ieremia în gard și în paragrafele Legii 207, a crimelor contra umanității.

Democratismul român a fost luat în brațe de Constantin Vișoianu. Prietenii mei îi mai zic și Zavaidoc. Pe nedrept. Vișoianu nu este țigan, ci român muscelean oacheș, de tip italic. Un ușor basedow îi dă asemănarea dezagreabilă cu vioristul țigan Zavaidoc. Fizionomia este românească, fecior de învățător sau popă. Am văzut tipul lor cu duiumul. Mai gravă mi se pare educația parazitară: păduche de spân, păduche lat de pește, păduchele omului cu părul roșu.

Ca ambasador la Haga avea bucătăria cea mai perfectă din regatul Bataviei, inclusiv coloniile. Știe, și-i place să mănânce. Știe să bea cu moderație. Nu-i place să muncească. Deși a câștigat ușor banul, știe să-l arunce ușor. Vine încărcat cu ipotecă. Mi-e teamă că, pus în situație de guvernant, va arunca pe fereastră banii visteriei, avuțiile cetățenilor și ale Patriei, nou Domn Goe de la Boteni, valet de casă a lui Titulescu, Barbu Știrbey și Auschnitt, valeții întrecându-și în defecte stăpânii.

C. Vișoianu a fost mereu „omul cuiva”. A devenit, în sfârșit, autonom. Va putea să gândească autonom? Nu-i va trebui „cineva” pe care să se sprijine? Cineva mai mare? În Mihai I nu și-a găsit omul. Se sprijină cămila pe-un gutui?

Cămila Vivy și gutuiul Mihai: iată viitorul care ne-ar fi așteptat, dacă Eisenhower își puneă cizma pe masa verde de la Geneva.

Cocorul Vivy s-a aciuat, temporar, în ramurile gutuiului Hohenzollern. Fac jurăminte solemne. Vor să ne ferească. Vor să revină în cârduri lungi, de emigranți dornici să devină, într-un tempo vertiginos, miliardari de California.

Am mai avut „californieni”: pe legionarii care au pactizat cu Ion și Mihai Antonescu și au intrat în sectorul economic.

Aceasta este a doua serie: cocorii de California.

Mihail Manoilescu a murit în închisoare. Știrile se confirmă în acest iulie 1955, când s-a dat drumul, în preajma Genevei, și lui Mihai Popovici, și lui Virgil Solomon, și lui Savel Rădulescu, și lui Emil Hațieganu, când s-a dat drumul la majoritatea demnitarilor fără pedepse judecătorești, curmându-se, după șapte ani, un arbitrar nemernic.

Mihail Manoilescu a murit. Acum, în ora morții lui sigure, aș vrea, în acest jurnal intim, să fiu drept cu el, și să fiu drept cu mine. Nu l-am iubit. Nu l-am urât. Nici nu m-a interesat. Exercita o ciudată fascinație asupra multora, cât timp a fost liber și a acționat afară. Exercita o reală fascinație și prin pușcării.

De ce nu avea niciun fel de „priză” asupra mea?

Mi se părea „semidocht” din punct de vedere filosofic și mânua terminologia aceasta cu greșeli care mă stupefiau, și care fascinau pe năvleți.

Era tipicul retor, poate un mare retor. Unii îl numeau orator. Avea mișcare, cursivitate, căldură, glas agreabil, cu „r” franțuzesc. Nu-l gustam. Îi vedeam mașinațiile, șolticăriile, indigența materialului.

Sunt prea pretențios? Nu. Sunt formalist, om al procedurii.

De ce se avânta Manoilescu în domenii pe care nu le stăpânea suveran?

Manoilescu n-avea bun-simț și avea prea mari ambiții.

El era inginer de poduri și șosele. Se pare că era un mare matematician. A fost primul din seria lui. Era inventator. Se pricepea la mașini. Avea fantezie. Era un fel de Edison valah, care n-a avut răbdare să stea în laborator și s-a pierdut în salonul politic.

Adora politica și saloanele.

Se credea bărbat frumos și avea, într-adevăr, un cap interesant. Nu putea fi un bărbat viril fiindcă avea mădulare gelatinoase, așa cum le are Mihai D. Ralea. Rotulele de la genunchi, încheieturile de la mâini și palmele lor parcă-s de cartilagii mucilaginoase. Nu poți da mâna cu Ralea, și nici cu

Manoilescu. Nu o dădeam, decât rareori, fiindcă aveam impresia că-mi rămâneau zgârciurile în palmă.

Capul era frumos, vivace, fruntea boltită, nas romanic, străpungător și îndrăzneț, aproape obraznic. Buze mari, cărnoase. Voce catifelată, de mare orator, dacă n-ar fi spus gogoși și n-ar fi vorbit în scheme, îndelung învățate, cu scop de a scoate ieftine efecte.

Mihail Manoilescu nu gândea propriu. Memoriza și expunea. Nu se putea concentra. Era veșnic ocupat.

Cu ce s-a ocupat Manoilescu toată viața?

În primul rând, cu sensibilitatea lui năvalnică, așa zice, cotropitoare.

În al doilea rând, cu o ambiție feroce, cu dorința, voința și arta de a fi în primele rânduri, de a fi o *divă*. Ca și N. Titulescu, avea ceva de actriță, iar nu de actor. Cred că glandele lor endocrine funcționau similar.

Incontestabil Mihail Manoilescu a fost cea mai mare divă, singura noastră divă a microfonului. Cine l-a ascultat la Radio, dând raport Patriei, asupra Diktatului de la Viena, nu-i va uita vocea cu gungureli de porumbiță, *lamentele* de Didonă vergiliană, plânsetul înecat în gâtlee. A leșinat la Viena când a semnat Diktatul care lua jumătate din Ardeal (dar îi lăsa mina de la Șorecani), a plâns suav, desuet și la microfonul bucureștean. Omul se emoționa sincer, ca actrițele de tip emotiv. Era și studios. Își studia și dirija emotivitatea reală. Nu știai când minte și când spune adevărul, când se iluziona sau tindea să iluzioneze pe alții.

Legase prieteșug la cataramă cu mine, la Ocnele Mari. Prietenia era unilaterală. Mi-o arăta el. Eu îi arătam politetea și curtoazia pe care o arătam și frizerilor noștri. Nu mă înșelam și nu-mi făceam iluzii asupra sentimentelor de prietenie. Deși mai în vârstă cu 12-15 ani decât mine și cu un trecut politic considerabil, eu fiind o enigmă, un veleitar sau un simplu independent, l-avusesem de două ori până atunci pe Manoilescu în buzunarul meu. Prima oară, la controlul averii lui sub Antonescu, când l-am avut client. Mi l-a recomandat *gratuit* Alfred Hefter, ca să joace comedia sărăciei lucii.

I-am pus actele în ordine contabilă, într-o avere considerabilă și cu o contabilitate detestabilă. N-aș putea spune dacă a fost, sau nu, hoț public. Avusese prea mari venituri dotale și personale și nu-i știam, pe moment, cheltuielile. Pe urmă, mi-am dat seama din poveștile lui de lagăr și ale altora că era un Lucius Licinius Lucullus în oștele pe care le dădea altora, că trăia pe picior exorbitant de elefantiasis (soția lui suferea de această meteahnă), cu valeți, cu *femmes de ménage* etc.

A furat banul public? Nu l-a furat?

I-am mai arătat amabilitate profesională după 23 August 1944, când era arestat. Trebuia să-i pledez procesul, tot *gratis*. Îmi dăduse cărțile lui cu dedicație.

Când a venit în lagăr, la Ocnele Mari, avea o atmosferă detestabilă: prevaricator de bani publici, om al Lupeascăi, slugoi care a cedat provinciile Patriei. Eu eram președinte virtual, mandarin, al lagărului, după isprava de la Aiud cu *Biblia*. Cunoscându-i sensibilitatea enormă, mi s-a făcut milă de el. Am avut milă de Manoilescu. Nu mă interesa ca om și ca gânditor. Savantlâcul lui era de-a doua mână, din cărți de economie politică germană sau franceză pe care eu le studiasem în manuale universitare clasice, pe care acest politehnician valah le-a descoperit rău, din surse imbecile, ca Francis Delaisi sau reporteri economici germani.

Mi s-a făcut milă, din primul moment, de sensibilitatea lui ulcerată. Când a sosit, a stat câțva timp la izolare, după obicei. Ne-am salutat, din depărtare. Părea un lăutar (șef de orchestră) ajuns în cruntă mizerie. Șefia de orchestră se vedea după paltonul blănit cu samur, pătat cu arpacaș și ciorbă de fasole. Manoilescu era leneș, avea oroare de apă, nu se spăla cu lunile, până când am băgat noi de seamă și-l obligam să-și frece gâtul și subțiorile. Nu cred c-am reușit să-l luăm mai mult de două ori sub dușurile calde și reci.

A fost primit dintru început cu râsete: legionarii (80%) și țărăniștii (5%) îi reproșau prietenia criminală cu Lupeasca și Carol II. Toată lumea îi reproșa cedarea Ardealului. S-a pus chestia Șorecanilor. Era ca un guzgan izgonit din toate părțile.

M-am pus chezaș pentru el, sfătuind amânarea procesului acestui politician. De vreme ce nu vor să-l judece comuniștii, cum să-l judecăm noi? Să aruncăm noi cu piatra, acolo unde nu aruncă Ana Pauker?

Comuniștii nu l-au judecat ca vinovat de dezastrul țării, fiindcă odată cu cedarea Ardealului, s-a cedat și Basarabia. Întâi, s-a cedat Basarabia, în iunie 1940, de către G. Tătărașcu, la injoncțiunea lui Hitler, și, în august, s-a cedat Ardealul, la Viena, de către Manoilescu. Alianța hitleristo-sovietică ar fi ieșit la iveală cu prilejul procesului.

Nu i s-a făcut proces.

Nici noi nu l-am mai judecat.

L-am pus să povestească Diktatul de la Viena. A repetat de nenumărate ori, pentru a se scuza.

L-am pus să povestească falimentul Băncii Blank, pentru a face plăcere xenofobilor din lagăr și pentru a-și bârfi Regele-Stăpân.

Manoilescu era o comoară de informații precise, contemporane. Avea o memorie proaspătă pe care nu și-a pierdut-o nici cu înaintarea foametei în rândurile noastre, odată cu înaintarea anilor de înfometare. Patru-cinci oameni și-au păstrat memoria intactă în această situație: Mihail Manoilescu, Petre Țuțea, Victor Vojen, Decebal Z. Codreanu și subsemnatul.

Când am organizat conferințele în camera VI, unde au intrat – prin voința administrației – cele 60 de „vârfuri” la izolare, ne-am transformat în *Academia de sub pământ*.

Titlul l-au dat după un roman al lui Ion Iovescu.

Propunerea de alegere a unui președinte care să organizeze dezbaterile, să dea și să ia cuvântul, să propună ciclurile cu subiecte a pornit de la inginerul Fotiade.

Propunerea de alegere a mea, ca Președinte al *Academiei de sub pământ*, a pornit de la Mihail Manoilescu. Am rămas surprins. M-am supus și am condus dezbaterile, renunțând la gloria de *débatteur parlementar*, rezumându-mă la funcția de Președinte de Cameră. Dădeam cuvântul, făceam scurte introduceri, fixam ciclurile cu subiecte. N-a fost niciun mur-

mur. Aveam răbdarea de la tribunal. L-aveam pe Manoilescu la picioarele mele, fiindcă eram monarh. Pentru a treia oară, îl aveam ca subaltern. Flateriile lui erau pitorești, subtile, ductibile. Nu mă îngrețșau. Știam vanitatea lui incomensurabilă, pofta de a deveni, dintr-un paria, prima violină a acestui parlament improvizat, al acestei *Academii de sub pământ*.

Mă temeam să nu ne intoxice cu locvacitatea lui de economist, fiindcă nu puteam propune să-și expună, în mod public, memoriile (singurul lucru pe care-l gustam la el).

Cursul lui de economie politică a început să devină didactic după trei lecții interesante.

Am propus să-l reluăm după ce vom elucida problema filosofiei istoriei.

Am vrut să-i dau o lecție de modestie. I-am întins o capcană. Manoilescu a făcut o lamentabilă lecție de filosofia istoriei. Eu am indicat, sumar, tematica, problemele, controversele. Și am dat drumul din cușcă leului Petre Țuțea. Circa 16 ore a dezbătut, cu o amploare, cu un elan, cu o informație și cu o oratorie divină, câteva din problemele ridicate de disciplina filosofiei istoriei, ridicate atât de pedestru de Mihail Manoilescu.

Era deosebirea dintre un poștalion și un avion.

Atunci și-a dat seama și restul celor 60 de intelectuali (profesori, ingineri, medici) de ceea ce însemna generația mea în materie de informație teoretică, de problematizare și de agonie spirituală.

Abia atunci a priceput Manoilescu prietenia mea cu Țuțea. Abia atunci au înțeles că bătrânii sunt galinaceea față de vulturii carpatini ai seriei noastre.

Pe cine ar putea alinia din generația lor drept echivalent al lui Țuțea? Manoilescu rămăsese palid, verde de invidie.

Pe cine ar putea alinia ca experiență, discursivitate, competență și subtilitate în materie de politică externă, egal cu Pavel Pavel?

Savel Rădulescu, împreună cu Manoilescu, vorbeau de noi ca de veleitari.

Eu îi prezidam pe cei 1.200 de co-deținuți, cu asentimentul lor, prin tact și arta elevației, chiar în mijlocul unei cocini de porci.

Țuțea îi făcea *knock out*.

Pavel Pavel îi uluia prin flegma lui britanică, prin paradoxuri caustice, prin știința precisă în tot ceea ce afirma, prin pozitivismul implacabil al analizelor.

Țuțea s-a împrietenit la cataramă cu Mihail Manoilescu. A încercat să mă convingă că opera lui franceză despre schimburile internaționale ar fi o „noutate economică”. Îi citisem opul. Citisem și comentariile preopinenților. Opusculе minuscule de economist diletant, de inginer speriat de speculațiunile intelectuale, de om intrat tardiv într-un domeniu pe care-l stăpânea cu zbenguiei de semidocht.

Mihail Manoilescu nu poate fi regăsit în opera lui de economist.

Mihail Manoilescu aparține politicii, intrigii palatine, a aparținut parlamentului, aparține salonului vieții publice. Rămâne acolo ca o figură de ambițios catilinar, fără curajul lui Catilina de a înfrunta furtunile lui Cicero. A preferat budoarul doamnei Lupescu. S-a încrezut în Gigurtu și Groza și n-a luat drumul străinătății. Ar fi dorit să fie expert financiar al Anei Pauker. A făcut chiar un memoriu, când Alexandrini a „tipărit” 1 milion de medalii de aur, vorbind de Gresham.

Cine nu știa aceste banalități economice? Că moneda proastă izgonește moneda bună și că nu poate fi o circulație paralelă?

Tătărăscu și Alexandrini au tipărit milionul de medalii de aur și l-au pus în circulație, pentru a pava cu aur iadul suferințelor în care avea să intre burghezia, cu gândul de a întări clasa lor burgheză.

Mihail Manoilescu n-avea conștiință de clasă, nici de rasă, nici de națiune. El a fost eterna divă, dornică să joace un rol de prim rang, chiar de rang secund, dar să joace mereu la rampă.

Ura fără fund

Ura fără margini este ura intrată într-un fundac din care nu mai poate ieși ca să-și împrăște balele și veninul.

Într-un joc facil de cuvinte, am putea spune că ura fără fund este ura intrată într-un fundac.

Răutatea benevolă

Cum am putea traduce pe românește „Schadenfreude”? Bucuria de a face răul? Germanica „Schadenfreude” este foarte răspândită în Valahia puturoasă de astăzi. Eu i-aș spune răutatea benevolentă...

Odinioară nu era o notă psihologică a poporului român. Azi este. Nu se generalizase obiceiul de a te bucura de nenorocirile vecinului. Dacă-i ardea casa, toată lumea sărea să i-o stingă, și-l adăpostea. Azi îl alungă de la poartă și-i toarnă gaz lampant peste casa incendiată. Să zică bogdaproste dacă nu toarnă gaz și pe el, să ardă ca un șobolan.

De unde provine răutatea inexplicabilă pe care o găsesc generalizată în 1955 și nu o găseam în 1926 și nici măcar în 1945?

Din frică.

Istoricii Revoluției de la 1789 consemnează fenomenul psihologic, denumit „La Grande Peur”, odată cu declanșarea marii Revoluții franceze.

În urma arestărilor masive din 1947 și 1948, s-a abătut o mare spaimă și asupra cetățeanului român. N-a fost niciodată un cetățean conștient, responsabil și curajos. Amintirile ancestrale de iobag și de animal vânat de către războinici (ocupanți străini) au creat cetățeanului român, în calitate de cetățean și în momente de ocupație, o psihologie de vulpe hăituită. Este iepure. Iepurele vânat pare naiv și scapă cu fuga. La noi, puțini au scăpat cu fuga-n munți. Au fost câțiva romantici. Iobagul rămâne pe loc, își face o carapace de ipocrizie, este *ad scriptus glebae*. Aici suportă intemperiiile cu viclenie și răbdare, amestec de vulpe și broască țestoasă.

Din frică se nasc șiretenia și răutatea. Lașitatea este primul aspect efemer. Vin epifenomenele cu caracter de permanentizare, adică răutatea benevolă și viclenia.

Vulpea nu umblă în cârduri, ca lupii, ci tiptil, tiptil, și singuratică. Așa-i omul valah în anul 1955.

În această epocă, între cetățenii români nu mai funcționează legăturile charismatice. Nu funcționează nici relațiile de rubedenie. De frică, fratele nu-și mai vede sora. Nu mai merg transmisiunile între prieteni. Prietenia este o mașină delicată, de fapt cuplarea a două mașini psihice cu *ruajuri* delicate. Solidaritatea profesională a zburat. Atomizarea psihologică din spaimă este fenomenul remarcabil contemporan. Îl consemnez fără nicio plăcere. Nu-i apa mea, în care înot și în care să mă simt comod.

Din atomizare, recte singurătate, pe bază de frică, se naște egoismul cel mai feroce. Nu e vorba ca din strachina ta să dai și altuia, creștinește, omeneste și rumânește. Acum ți se scuipă în strachină, dacă ai o bucată egală cu a lui. Dacă ai o bucată de carne de porc mai mare în strachină, riști să-ți dea cu lopata în cap. Nu ți-o ia. De obicei, ți-o fură.

Dezagregarea politeții sociale și a convenționalității amabile existentă în sânul țărănimii de toate categoriile, prezentă la muncitori și absentă – odinioară – numai la micii burghezi, la așa-numiții mitocani și râtani, a avut ca efect generalizarea mitocăniei și întronarea regalității râtanului.

Regele de azi este râtanul în orice compartiment al vieții sociale. Râtanul înspăimântat de răspundere și de arestare, râtanul înspăimântat că-și pierde pâinea, râtanul obsedat că vine inflația și el nu va avea nimic în strachină, râtanul cu răutatea benevolentă.

Râtanul conduce *cotillon*-ul în balul vieții contemporane.

Ipocrizia benevolentă, ca mască a vieții de relație, a fost aruncată la hala cu vechituri. A apărut în orice clipă rânjetul de fiară al răutății benevolente. Egoismul uman, în panică vitală, nudă.

Privesc, mă minunez și notez melancolic. Asta-i țara mea? Acestea sunt roadele socialismului? Cum s-a putut

ajunge la asemenea rezultate? Cum s-a putut promova și îngădui declanșarea „marii spaima”, spaima menținută ca tactică politică de stat?

Cui prodest? Cui folosește?

Apoi, folosește aparatului birocratic, acelor personaje sinistre pe care le întâlnești în posturile de răspundere și care seamănă cu porcii îngrăsați în preajma Ignatului. Mutra de odinioară a bancherului a reapărut sub mutra ministrului adjunct, a directorului, a membrului de Comitet Central, a instructorului, a delegatului. Îl pot identifica dintr-o sută. Nici nu sunt mai mult de 2% pe țară.

Printr-o organizare impecabilă, bazată pe frică și birocratizare amănunțită, se obține răutatea benevolentă, generalizată. Nu se mai poate vorbi de o solidaritate cetățenească. Nu se mai poate vorbi de o solidaritate de clasă. Solidaritatea națională este un mit. Toți sunt broaște țestoase și vulpi conduse la sută de câte doi porci mistreți, cu colții mari, care mănâncă jirul pădurii, untul ei, dulceața ei din afine și zmeură.

Organizația merge strună de 38 de ani. De fapt, de 28 de ani. Primul deceniu a fost elanul intelighenției slave utopiste, jertfa ei, puterea demoniacă de a organiza raiul pe pământ în locul și în contradicție cu raiul ceresc, îndemoniații dostoievskieni, posedații de o idee măreață. După zece ani, ideea a murit. Garda veche a fost decimată în procese senzaționale și spectaculoase care au avut darul intimidării. S-a instalat frica și porcii mistreți ca vătăfi.

Când încep mistreții să se certe între ei, apoi este vai și amar de vulpi și de broaștele țestoase. Căderi, epurări, cotituri, restructurări: cutremur de pământ economic! Nimeni nu mai e sigur pe libertatea și pâinea lui. Marea frică se declanșează periodic. Oamenii devin tăcuți, aproape hieratici. Ies la demonstrații cu steaguri, embleme și costume, se supun docil ordinelor, participă somnolenți la ședințe interminabile, sunt manechine, oameni vii-morți.

Care-s plăcerile lor?

Ah, tristețile lor plăceri!...

Întâia plăcere: că s-a terminat săptămâna de muncă silnică și vine duminica. Toată dimineața se doarme acasă, la înghesuială. Oamenii sunt, în general, somnoroși și nevropați. Nevropatia lor are un remediu: somnoterapia. Din cele 24 ore ale celei de-a șaptea zi a Domnului, se doarme 16 ore efectiv, patru ore se tolănește în pat, două ore se cicălește și se sporovăiește în timpul mesei, două ore se umblă sau se stă în curte dacă este soare, sau la cârciumă, dacă e ploaie ori ninsoare. Tinerii merg să prizeze opiu cinematografic.

Alcoolismul este pustiitor printre maturi, din pricina rachiurilor tari ca votca și otrăvitoare ca romul, ca *adio mamă* (galben) sau *te văzui printre morminte* (izvădă verde). A dispărut vinul bun, generos, țuica de prună, berea fermentată suficient. Berea se prezintă crudă în consumație și deranjează stomacul după două halbe.

MAT-ul de astăzi reprezintă cea mai atroce crimă premeditată împotriva națiunii. Am constatat la Periș, la Poiana Țapului, în margine de București și în nenumărate orașe de provincie pe care le-am colindat ca avocat, de la 11 mai 1952 la 9 martie 1955. E cea mai sinistă alcoolizare, abrutizarea brutei umane până la fleșcăirea conținutului cranian și dezlegarea membrelor lungi de trunchi.

Deja țuica de prună era un grav atentat la creierul națiunii mele, din moși-strămoși. Chircirea tipului de român, treptata lui scădere ca înălțime și greutate, constatate de medicii militari la recrutări în ultima jumătate de secol, era în corelație cu înmulțirea cârciumilor patronate de stat. Românul a băut și înainte țuică. Își bea recolta proprie. Bea la zile mari. Cârciuma patronată și stimulată de stat pune otrava la îndemână consumului cotidian. Aici era crima burgheziei incapabile de finanțare a aparatului de stat pe căi normale și care recurgea la stimularea plantării livezilor de pruni și la intensificarea consumului de basamac (apă cu spirt rectificat, scos din distilarea cerealelor putrede).

De la 1890 până la 1940, românul s-a chircit, s-a atrofiat, a scăzut în înălțime, lățime, greutate. Românul voinic „ca bradul”, falnic „ca stejarul”, țărâna rumenă ca „rășura” și ca

o „garofiță” deveniseră o raritate. Se înmulțește tipul scundac, firav, cu mâini de gândac și picioare de păianjen. Stărpiturile erau mai frecvente decât normalitățile. Omul înalt, voinic, rumen și voios devenise excepție. Femeia era palidă, scoabă, pastramă cu suflet, rea și nemulțumită cu bărbatul și casa ei.

Cârciuma patronată de statul burghez a contribuit la devitalizarea tipului național rural în epoca de înflorire a clasei de mijloc.

Cârciuma, denumită „bufet”, „alimentară” și „restaurantul” de azi, decimează, ca o mitralieră încărcată și pusă în funcțiune, la liziera Capitalei, în marile și micile orașe și în târgurile provinciale.

Țăranii sunt împilați de felurite cote. N-au nici bani. Când pun mâna pe bani, se întolesc sau își cumpără unelte și mobilă. Nimeni nu păstrează banii de frica inflației, deflației, stabilizării și reformelor monetare.

Pot spune că tipul rural s-a înfrumusețat în ultimii zece ani prin lipsa basamacului, fiindcă spirtul a dispărut de la țară. Izma și rachiul galben, pătruns în cantități insuficiente, sunt ingurgitate rapid de albăstrimea birocratică a satelor, călăii ei oficiali. Țăranul propriu-zis nu mai bea alcool cumpărat și continuă a-și consuma vinul de terasă sau cota de vin nobil rămasă, țuica de dudă sau de prună. Fizic, țăranul s-a împiciorongat. A ieșit la iveală, din nou, nodul vital, original, rumeneala în obraz, mustața ca vrabia, deasă și lucioasă, părul cu luciu natural, ochii vii și buzele pline, brațul voinic, picioarele mușchiuloase. Așa am constatat în regiunile de șes ale Alexandriei, prin Oltenia și Moldova. Fenomenul este mai izbitor la șes decât la munte. Cei de la munte depind de stat. Cei de la șes sunt mai autonomi pe glia lor. Femeile de la țară nu mai stau ofilite, gaițe nemulțumite, cu furca în brâu, cu un caier de lână pe sezon, pe maidanele ulițelor sau pe șoselele naționale, ciripind și sporovăind. Aleargă ușurele, trebăluind pe câmp sau în grădini, stimulate de spermatozoizi suficienți în pântec, hrana pântecului, condiția primă a frumuseții și a armoniei feminine. Copiii sunt rotunzi ca pepenii.

Un fenomen straniu: elementele cele mai îndrăznețe și cele mai vitale care plecau spre oraș s-au retras la țară, la locul de baștină sau prin colective mai îndepărtate. Cei mai buni rămân acasă. Cei mai proști pleacă la oraș. Proștii sunt mulți, mulți și proști. În special țiganii care aveau gospodării rudimentare, înjghebate în pripă după împrumutările din 1921 (Ionel Brătianu - Averescu) și 1945-1946 (Dr. Groza - V. Luca), lichidează și fug la orașe sau târguri, în posturi de răspundere. Se întorc înțoliți și în pantofi cu scârț-scârț. Lichidează locurile de casă și casele de chirpici în folosul autohtonilor care se îndatorează și își extind grădinile. Munca rurală este o muncă grea, sistematică și cu suită, care nu priește celor cu pantofi cu scârț-scârț, deveniți responsabili duri, asesori, călăi de toate nuanțele și categoriile. Călăii sunt străini în proporție de 99%.

Aborigenii se retrag masiv spre locurile de origină unde găesc soare, aer curat, vitamină, ouă, mămăliga națională (8% ulei) și, din când în când, o pâine dospită. Fug instinctiv de orașele și târgurile otrăvite cu „adio mamă” și „te văzui printre morminte”. Își păstrează echilibrul psihic. N-au răutatea benevolentă.

Cvasi-antropofagie

Când, prin august 1948, am venit eu la „Penitenciarul principal Aiud”, murise un deținut într-o celulă unde se mai găseau încă alți doi camarazi de suferință politică.

În „Celular” se aflau, după câte am constatat, *de visu et de auditu*, și pe propria-mi piele, câteva sute de asemenea încăperi, pe trei etaje, luminate permanent noaptea, ca un transatlantic feeric înaintând în oceanul tenebros.

Masa se servește de către gardieni. Ei deschid zăvorul și le dai gamela. Ți-o umplu cu polonicul. „A umple” este un eufemism. Îți toarnă un sfert, o jumătate, trei sferturi, rareori un polonic plin. Uneori nu trăgeau zăvorul, ci întindeai și primeai gamela prin „vizetă”, pătrat minuscul în fier forjat. Pe acolo mai intra împreună cu gamela și sfertul de pâine cotidian sau

deliciosul turtoi, raza galbenă, solară a înfometăților cronici. În 1947 și în 1948 coseau fân și-l puneau la cazan cu morcovi. Nu mai aveau nici turtoiul. Pâinea dispărea cu lunile.

Când a murit colegul de celulă, cei doi au ținut un consiliu secret și au hotărât să nu anunțe imediat moartea colegului pentru a fi transportat la cimitirul de alături. Îl vor ține trei zile. Nu ca să-l plângă. Ca să-i ia porția și s-o mănânce. Să-și astâmpere cârceii din burtă. Îi vor anunța moartea după cele trei zile ale ritualului funebru. Se dădea turtoi de trei ori pe săptămână, mălăieș cu o crustă inefabilă. Prietenii mortului s-au dedulcit ca urșii la miere și au ținut mortul în celulă până când a început duhoarea. Mai doreau să prindă încă un turtoi, pe care să-l împartă frățeste. Plâneau și mâncau. Nu simțeau duhoarea cadavrului. Au prins din aer gardienii rotofei cu narine grațioase, tapițate cu arterele sângelui bine hrănit și circulând rapid, stimulat de fripturi, răchie și vin de Aiud.

S-a făcut anchetă gălăgioasă de către administrație. Conclav între Covaci și Urdăreanu.

Co-deținuții au fost pedepsiți, în mod discret, cu „Neagra”.

Neagra

Ce-i „Neagra” la Aiud?

Ce-i „Neagra” la Ocnele Mari?

Ce-i „Neagra” la Pitești sau la Uranus?

Cameră la subsol, sau pe fiecare etaj, fără lumină, strâmtă, cu o ușă, o vizetă, și totul în ciment ud. Ca să se umezească și mai mult, mai toarnă și o garniță cu apă...

Le cunosc prea bine și pe propria-mi piele.

„Neagra” la Uranus este o noutate, o inovație: o celulă lungă și lată abia cât să încapă trupul pușcăriașului. Când ți s-a trântit ușa în nas și zăvorul a fost pus, constăți că te-a împins ca pe un pachet de carne macră (mai mult oase) și te strâng zidurile de ciment din trei părți. Zidurile sunt reci și umede. Te proptești cu toată forța și încrederea în ușa grea de stejar masiv ca să nu te cuprindă reumatismele de îndată.

Sciatica a sosit într-o jumătate de oră de lăncezeală pe cimentul umed care te cuprinde. Ușa de stejar are și câteva protuberanțe de fier care-ți intră în piept și spate după poziția adoptată. Cimentul năvălește insidios în oase.

Stai acolo, un ceas, două, trei, o zi, o noapte, o zi și o noapte, chiar mai mult. Stai în picioare, înghesuit, zidit în ciment, stejar și fier. Nu primești mâncare. Nu primești apă. Nu primești nimic. Vine câteodată un călău, în fireturi aurite, și-ți spune obrăznicii, te amenință cu bătaia, tortura, pat electric, execuție etc. Pe cel de la Uranus l-am făcut cârnat îndopat, vierme în brânza Anei Pauker, butoiaș de grăsime rancedă, lingău al vaginului Anei. Spuneau că-i miere, iar nu urină...

Răspunzi sau nu răspunzi, după feleșag și dispoziție. Încerci să te lași pe ciuci și nu poți de strâmtoare.

Aparținusem închisorii Uranus din București de la 2 februarie 1952 până în iunie-iulie 1952 și n-am crâcnit un moment. Mă amuza noutatea. Pe urmă, am început cu gurița să-mi apăr drepturile, acolo la „Neagra”. Venisem bolnav de icter, muribund. Eram după 14 zile de totală inaniție. Icterul infecțios izbucnise între deținuții de la Ocnele Mari, după o înfometare de patru ani, cosind o treime. Doream moartea. O priveam cu speranță și voioșie. În ultima zi de la Ocnele Mari, galben ca lămâia, am privit lung cerul, ducându-mă la WC, ca să deșert stomacul cu crampe, care nu putea deșerta nimic. M-am întors și am privit din nou bolta albastră. Mi se părea că printr-un efort de voință aș putea face saltul în gol. Eram ușor ca o pană. Aș fi vrut să-mi încordez arcul de oțel al voinței și să zbor ca un fulg de păpădie. Aveam impresia că suit pe o înălțime, întinzând brațele cu ultimul elan, aș fi putut să mă prăvălesc în lacul limpede al cerului. N-aș fi căzut în prăpastie, fiindcă nu mai aveam densitate. M-aș fi dus în infinitul cerului.

În celula neagră de jos, de la beci, și în celula de ciment Nr. 1 de la Turnul Alb, experimentasem deseori, în lungile ore de meditație, depășirea legilor materiei. Mi-am înălțat cu zece centimetri trupul, ca un fachir, dezlipindu-mă în întregime de patul de fier, acoperit cu rogojină, prin care ieșeau colții de fier. N-aș putea jura acum că m-am ridicat. Atunci,

eram sigur că am obținut efectul de levitațiune. Nu am comunicat nimănui experiențele spiritiste și fahirice de levitațiune pe care le obțineam, din când în când, în solitudinea celei Nr. 1 din Turnul Alb și în „Neagra” de la Ocnele Mari, cu un trup macerat de foame, cu o minte limpede și cu o voință încordată. Eu știu și astăzi că am depășit materia, că mă ridicam încetinel, centimetru cu centimetru, trupul părând un fulg. A fost părere? A fost realitate? Atunci știam că este realitate. Acum, cu stomacul plin, fără castitate și post, înconjurat de nevăstă și copii, plin de griji, așteptând în vizită la mine¹ prieteni și rude, mi se par utopii și halucinații, stări malade de înfometare, deznădejde și solitudine ale unui pușcăriaș în al IV-lea și al V-lea an de „pârnaie”.

Dar eu nu eram deznădăjduit. N-am avut nicio secundă impresia că viața mi se va termina, acolo, așa cum a venit insidios apa neagră asupra fratelui meu bun, asupra lui Fra Giorgio Grama de la Năsăud, cu studii de 11 ani făcute la Roma, și l-a copleșit într-o după-amiază, pe când căram împreună pietre cu roaba, pe stadionul cu noroi.

Nu am suferit în viața mea de solitudine. Am dorit și doresc pustnicia, deși soarta mi-a hărăzit să trăiesc printre oameni, printre mulți oameni, în familie, în cazarmă, în barou, în pușcărie. Nu am suferit niciodată de foame, *psihic*, decât după ce am ieșit din încercuire, temniță, internat sau cazarmă. Puneam dărabii de pâine neagră la adăpost.

Foametea psihică nu încetează nici în sufrageria mea, înconjurat de căldura familiei. Nu știu dacă va fi mâine, pâine.

Foamea fizică îmi provoca numai cârcei în stomacul pe care-l strângeam implacabil. Golul pântecului meu lipit de șira spinării, în locul protuberanței de protopop, de odinioară, îmi făcea chiar plăcere, îmi dădea o senzație de puritate

¹ Fiecare vizită, fiecare mișcare din casă, nenumărate conversații, obișnuite și private, erau consemnate în scris și raportate Securității de către informatoarea Dimitriu Simona (nume conspirative „DS” și „Tania”. (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

și cârceii îmi dispăreau. Cu stomacul supt și la orizontală gândeam liniștit.

Mi se împăienjeneau ochii și aveam scurte ameteți, mai frecvente între 10 și 12 dimineața, așa cum aveau și ceilalți deținuți, din pricina înfometării permanente. Obişnuiam să petrec aceste ceasuri dezagreabile cu somnul cel mai lin. Le socoteam ore înjosoare. Depășeau arcul voinței mele și luciditatea implacabilă, eterna mea amabilitate mandarinală, care însemnează supraveghere strictă de sine. Mă supravegheam în raporturile cu alții și constatam cu stupefacție unde nu mă mai aveam pe mine singur în frâu, leșinuri scurte, vedere împăienjenită. Nu mărturiseam. Ascultam mărturiile. Vegheam.

La „Neagra” și la „Turn” dispăreau absențele, fiindcă, probabil, puțină energie alimentară nu se mai risipea în conferințe, conversații și încordarea de a nu face greșeli de egoism bezmetic.

Rămâneam cu *Eul*, în dezbateri prelungi, cu memoria fabuloasă și cuminte, care nu mă părasea. Depozitele memoriei sunt stranii și se deschid ca niște comori, dacă le știi cifrul.

De pildă, am renunțat patru zile la alimentație, cu dragă inimă, după scandalul iscat între mine și colonelul Bădică, care m-a pedepsit la post negru, la „Neagra”. Am făcut-o pentru a continua și perfecționa experiențele de levitațiune și depășire a materiei. Gamelele cu fasole și arpacaș stăteau jos pe ciment. Puteam să întind mâna să le iau, fiindcă Bădică, la gară, în drum spre casă, a revenit, parțial, asupra pedepsei. Să primesc rația jos, la beci, la „Neagra”. Puteam să-mi iau sferturile de pâine. Mă îmbia călăul Sârbu, înfricoșat și tâmp, care avea 16 copii. L-am biruit definitiv pe temnicerul Sârbu, și l-am scos și din lupta de persecuție a lagărului prin exclamația lui, la finalul celor patru zile de post negru:

– Domnule doctor, dacă puteți face posturi negre ca ăsta din India¹, de care tot vorbiți în lagăr și mi-ați povestit și mie, de ce nu faceți un post special ca să plece rușii din țară?

¹ Mahatma Gandhi. (*n.a.*)

În cele patru zile și patru nopți, de fapt în întuneric permanent, am făcut câteva concentrări de energie și voință, obținând patru levitațiuni de pe patul de fier. Le-aș fi putut prelungi până în tavan. Știam că nu pot depăși tavanul, fiindcă nu sunt fantasmă, nu sunt încă fantasmă. Duhul meu mi s-a părut, atunci, ca un caier de luminozități, gata de a părăsi oricând trupul la comanda mea. Nu am vrut să mor. Trebuia să domesticesc călăul Nr. 1 al ocnelor, pe Sârbu, temnicerul subaltern, gata de a lua mitraliera să ne secere, la primul ordin verbal de „sus”. L-am îmblânzit, după ce-i sictirisem „superioru”, pe colonelul Bădică, chiar în fața lui, și înfricoșasem pe Florescu, directorul pușcăriei, care venea de două ori pe zi să mă roage, insistent și milog, să mănânc. Caietul de luminozități nu putea părăsi trupul – chivot sacru al duhului – până când nu-mi îplineam mesajul. Micul călău observase obediența și înfrângerea colonelului pe care-l făcusem „cârnat îndopat” și „tinichigiu”, în timp ce noi, intelectualii și mandarinii Olteniei, pieream de foame. Nu mai e mămăligă și „făsui” în Oltenia noastră? Pronunțam „făsui” în loc de fasole, în dialect, pentru a împlini vraja și a ușura comprehensiunea lor nătângă. Pe Sârbu îl impresiona titlul de „doctor” al deținutului scheletic. Îl intimida faptul că, afară, medicul-șef al raionului Vâlcea era fratele lui, sânge din sângele lui, oameni ai acelorași plaiuri, ca tinichigiul Bădică, ajuns „cârnat îndopat”. Interziceam colonelului și directorului să mă tutuiască. Să-mi spună „domnul doctor”. Le-am fost doctor în tribunale, la apărare, și am să le mai fiu, curând, dar nu lor, ci altora care vor merita, prin purtarea lor, pe aceste vremuri de furtună națională.

Temnicerul Sârbu păzea coridorul, cu ordin special de la Bădică, să stau patru zile la „Neagra” fără pâine, fără apă. Bădică revocase, într-adevăr, ordinul de înfometare, menținând pe cel de izolare și Sârbu stătea de strajă, inutil, tâmp, fiindcă avea cheile și zăvoarele de la celulă și de la ușa beciului. Îi auzeam tropăitul știfturilor și al potcoavelor de la cizme pe cimentul înghețat al coridorului subteran. Era îmbrăcat în șubă nouă, cu veston gros, cu șal și pulover de lână

țurcană, împletite de nevasta lui, cu 16 copii, pe care-i păzea de foame prin slujba de călău. Eu aveam o poclaviță militărească subțiratică, un palton oarecare și o căciulă jerpelită, imitație de astrahan. Știa Sârbu că am și eu copii, și am și eu nevastă. Îl intimida, afară, cu deosebire, cumnata mea Margareta, soția doctorului, fiica inginerului-șef al regiunii, cu păr blond-roșcat, gureșă și bună ca pâinea caldă, pentru toți bolnavii regiunii, pentru cei fără slujbă, fără rost, la fel ca și soțul ei, cu părul timpuriu nins.

Îl înspăimântau intelectualii, „mandarinii”, oamenii noi ai O!teniei, conduși în viață fără rosturile materiei, depășind materia, conducându-se după principii de idei, de dreptate, de cuminenție, de doctrina străbunilor, aflați printre oameni, oameni ca toți oamenii, conducându-se în viața lor personală ca zeii, încercând să fie îngeri într-o lume de iad.

Temnicerul Sârbu își îndesa căciula și-și proțăpea potcoavele de la cizme în fața ușii. Deschidea ușor vizeta. Când nu primea răspuns imediat, descuria ușa, aprindea un chibrit să cerceteze complotul încăperii și avea chef de vorbă. Întins pe rogojină, cu ochii ațintiți în negura tavanului sau cu ochii închiși, în somnolența visărilor, îi deschideam, și-i aplecam greoi spre pupilele lui, la lumina chibritului. Își închidea regulat pleoapele. Pe urmă, îl fixam cu intensitate, mă lipeam cu spatele de zidul umed și sporovăiam litanii pentru un cap obtuz, un suflet negru, închis în sine, un tată, în spaima creșterii celor 16 copii aflați în răspunderea lui, purtați în spinare, și ieșiți din sângele lui, din carnea lui, din pofta lui.

Când a auzit imprecăția calculată: „Copiilor dumitale are să le fie rușine că au avut un asemenea părinte”, parcă l-am lovit cu leuca la tâmplă. „Are să le fie rușine că-i cheamă Sârbu, că sunt copiii temnicerului de la Ocnele Mari.”

A bombănit ceva și am continuat cu persistență, cu furie, cu pasiune, persuasiv și frățesc, aproape tandru în final, fiindcă nu s-a dezlipit de zidul de ciment din fața mea.

S-a strecurat pe ușă și nici n-a mai închis-o.

Afară sufla vântul, intrând voios în celulele goale, deschise, lovind ușile scârțâinde și fugărind frunzele de fag

pătrunse printr-o fereastră a celulei lui Mărunțelu, tâlharul faimos, și beciul țiuia de la un capăt la celălalt. Din cele 16 celule, la nivelul pământului, numai două erau complet negre. Celelalte 14 aveau geamuri mici, cu zăbrele groase.

M-am întins cu mâinile sub cap, proptindu-le pe cele trei buturugi acoperite cu prosopul. Buturugile erau prea tari și mă dureau mâinile.

Îi ascultam plimbarea furioasă, de om deșteptat dintr-o lovitură cu leuca în moalele capului sau la tâmplă, zornăind cheile în mâinile cu mănuși de lână, tricotate cu un singur deget, așa cum fac țărăncile pe plaiurile noastre.

Mi-a fost milă de nevasta lui, de copiii lui. Ce sunt ei vinovați că au ca soț și tată un temnicer bătauș, gata să asasineze din ordin. Mie îmi turnase o garniță de apă pe ciment, să răcesc și să mor. Nu mi-a fost milă niciun moment de el. Nu aveam nici dispreț. Era ca trăznetul, ca fulgerul, ca grindina – un element al naturii, pentru care trebuia găsit un remediu ca să nu se abată asupra capetelor noastre lipsite de apărare. Ar fi poftit să dorm în apa cimentului, turnată din inițiativa lui, în „neagra” sortită să stau patru zile. M-a mutat indignat, alături, chiar Florescu, când i-am atras atenția că nu sunt judecat și nici condamnat la moarte și că va răspunde de moartea mea.

L-am chemat: „Sârbule, ia vino, bre, încoace”.

A venit târându-și pașii. N-a mai aprins chibritul. I-am vorbit pe întuneric de Mahatma Gandhi, de acest țigan, fecior de prim-ministru, brahman, iubitor de paria, de la care am învățat atâtea. Ca orice oltean neaoș și incult, disprețuia pe țigani. L-am uimit nemăsurat, că eu, „doctorul”, fratele medicului cel mare al regiunii, mă las fascinat de un țigan. I-am vorbit îndelung de studiile lui Gandhi la Londra și de studiile mele la Berlin, cum Mahatma nu s-a dat de partea englezilor, cum a rămas cu țiganii lui, după cum eu nu m-am dat cu nemții, ca Antonescu, când ne-au cotropit țara, pe când el executa ordinele lui Antonescu, azi împușcat, ci am apărat pe muncitorii români comuniști, pe evreii persecutați de români și nemți, pe bapțiști și maghiari, fiindcă erau oameni în suferință, iar omul nu trebuie să persecute pe om,

pentru idei sau fiindcă aparține altei nații. Omul merită pedeapsă pentru fapta lui nebună. Bădică și Florescu s-au pus la dispoziția unei femei nebune ca Ana Pauker, a unui pitic fonf ca Teohari, a unui săcui bolnav ca Vasile Luca și ne persecută pe noi toți. Vrea să fie răspunzător ca Bădică și Florescu? Cine-i el? Ce face el? E judecătorul nostru să ne judece pe noi, oameni nejudecați și necondamnați? Dacă Antonescu îi dădea ordin să împuște fără judecată pe Dej, care a stat șase luni în celula în care stau eu la Turn, trebuia să-l împuște, să-și ia răspunderea din senin? L-a avut și pe Dej o jumătate de an. Mă are și pe mine. I-a turnat garnița cu apă în celulă, să moară de mâna lui? De ce-și pătează degetele cu sânge?

Această altercație și litanie a avut loc în prima noapte.

I-am ordonat într-un târziu, spre miezul nopții, să tragă zăvorul de la celulă și să încuie lacătul de la beci și să plece acasă, la nevastă și copii. Cearta cu Bădică avusese loc în Turn, la prânz, în fața lui și a lui Florescu, directorul.

„Acum, Florescu este la manichiurista lui adusă de la București. Și-a părăsit, ticălosul, muiera cu patru copii, lăptăreasa care aduce lapte sorii mele de la Craiova. Un dobitoc! Păi n-are să-l părăsească manichiurista, dacă i se scot galoanele? Își dă leafa copiilor și banii cazonului nostru pe curvă. Nenorocește pe copii, pe nevastă, pe noi, ca să-i cumpere brățări, mobilă și blănuri? Păi, nu mi-a spus mie Tatiana, pungășoica adusă la Turn, că o „scoate” să-i facă manichiura și părul? Eu știu totul, fiindcă sunt cu ochii în patru. Eu știu și binele și răul de aici. La mine vin toți și se spovedesc, ca la popă. Nu sunt popă, ci doctor. Lui frate-meu, medicul, i se spun betșugurile trupului, la mine vin oamenii și-mi spun betșugurile sufletului. Du-te acasă, fără grijă, fiindcă Florescu este în brațele curvei lui, acum, trecut de miezul nopții, iar Bădică este în drum spre București, dacă nu s-o fi abătut pe-acasă, la Craiova noastră. Nu te știe nimeni că ai părăsit pază. Du-te acasă și să nu spui nimic la copii. Ei nu sunt vinovați de slujba ta. Sfătuiește-te cu muiera. Nădăjduiesc că n-ai lăsat-o și tu, cum a făcut Lupu, primul gardian, cu a lui, de când ați încălțat cizme

de iuft, în loc de opinci, și mantale îmblănite și căciuli de samur, în loc de miel. N-a venit la mine să-i fac petiție introductivă de divorț? Nu-l vindecă Bubu¹ de sifilis? Nu-ți pierde mintea! Sfătuiește-te, pe șopocăite, cu muierea și nu deștepta din somn copiii. Ce-am spus eu despre tine, am și uitat. Să nu mai bați. Du-te acasă, la căldură, nu mai îngheța pe coridor, mănâncă ceva și vino în zorii zilei, când apare Florescu de la curva lui. Eu am să dorm câteva ceasuri, sau am să încerc să mă rog pentru iertarea păcatelor tale și am să mă rog fierbinte la Dumnezeu ca să nu cadă năpasta asupra copiilor tăi. Să nu mai loviți deținuți politici, nejudecați și necondamnați, cum ai lovit pe colonelul Chisălicescu. Acesta este băiatul unei văduve, care a învățat carte, și a pus tresă lângă tresă până când a ajuns colonel. E mare lucru să ajungi colonel în armata română. A făcut școală militară, școală de Stat Major... Noapte bună!”

Terminasem. Sârbu a tras zăvorul și a pus lacătul la celula neagră.

M-am întins să-mi fac experiențele de levitațiune. N-am mai putut realiza nimic. Îl auzeam plimbându-se, cu pași grei, morocănoși, de cizme cu știfturi și potcoave. M-am cuibărit de frig, cu genunchii la bărbie. Cheile zornăiau în buzunarul șubei lui îmblănite. A mai făcut câteva ronduri. Pe urmă, a încuiat cu lacăt ușa beciului și a plecat la casa lui, la muierea lui, la plozii lui.

A venit dimineața cu gamela plină de terci gros și cu o lingură nouă.

— Luați, domnule doctor, cât e cald!

Nu închisesem ochii.

M-am sculat în picioare, punându-mi bocancii.

Gamela cu terci fumegând și cu lingura nouă (de-acasă?) le strecurase prin vizetă. Din coridor, venea o șuviță de lumină prin vizetă.

I-am privit degetele butucănoase, unghiile mari cu niște așchii de lemn, mâini de tăietor de lemne.

¹ Deținutul politic, Dr. Ovidiu Munteanu. (n.n.)

— Ai tăiat lemne, acasă, înainte de a veni?

— Dar de unde știți? N-am tăiat azi-dimineață, ci azi-noapte, când am ajuns. Se sfârșiseră. La copii se stinsese focul. Se stinsese focul și la bucătărie, unde dorm cu nevasta. Dar m-am spălat pe mâini și azi-noapte, după ce am tăiat lemnele, și azi-dimineață, când am venit la slujbă. Pofțiți și sfertul de pâine.

— Nu-ți spun de-asta, de curățenie. Dumneata ai mâini curate, ai încă mâinile curate. Ți-am văzut țăpligi în carnea deștelor și aseară, la lumina chibriturilor, nu le aveai.

Spărsese, probabil, cu toporișca scânduri și se ajutase cu mâna ca să le mărunțească și să aprindă focul. Avea două țăpligi în mâna dreaptă.

— Am tăiat într-un fiștigoii aproape un stângen de lemn cu fierăstrăul și cu săcurea, ca să am pentru mai multă vreme. Nevasta s-a apucat să-mi prăjească niște pește de la Olt, niște scobari aduși de băiatul cel mare. N-aveam chef de mâncare după cele ce mi-ați spus.

— Și ți-ai vărsat focul în tăiatul lemnelor? Nu ți-am vorbit cu răutate. Ai întrebat pe nevastă de ceea ce faci și trebuie să faci aici?

— ... Mda...

Pe urmă, s-a uitat la țăpligi. A scos un ac de siguranță de la reverul mantalei și le-a scos cu îndemănare.

— Nevastă-mea este mai deșteaptă decât mine. Cunoaște pe fratele dumneavoastră, doctorul, îi cunoaște soția, pe doamna Margareta, fata inginerului-șef al Vâlcei care a murit cam demult. Bătrâna trăiește la vie. Băiatul, judecător la Drăgășani, a fost și el arestat...

A aprins chibritul. Mi-a întins lingura și gamela. Le-am primit și le-am așezat jos, pe ciment.

— De ce nu mâncați?

— Aș vrea să fumez o țigară. Dă-mi o țigară.

— Nu fumez. Când ai 16 copii, nu ai din ce să fumezi! Am să vă aduc de la cancelarie sau de la vreun gardian. Mă duc mai bine să vă aduc de la hoți (aveam și o secție, izolată, de drept comun).

—Nu te duce. Nu mai fumez decât rareori. Ți-am cerut o țigară, fiindcă nu vreau să mănânc. N-am mâncat nici arpacașul de aseară, nici fasolea de la prânz, nici pâinea.

—De ce? Tov. colonel Bădică a revocat ordinul ca să nu vă dăm de mâncare. L-a revocat în gară, înainte de-a pleca cu trenul. Avem numai ordin să vă ținem patru zile la „Neagră”.

—Da, da, știu, mi-ai spus aseară. Dar n-a revocat ordinul în fața mea. Nu l-a revocat în fața lagărului. Ce-o să creadă prietenii mei, și bucătarii, când or să vadă că-mi aduci mâncare? Că m-am dat cu voi? Că am devenit codoș ca nenorociții pe care-i aveți printre voi? Nu-mi pasă de vorbe. Vreau să postesc și să mă rog.

—Trebuie să mâncați. Așa am primit ordinul.

—Porunca lui Bădică, de patru zile post negru, trebuie revocată în fața mea și a altora. Asta-i una la mână. Cu forța nu mă poți sili să mănânc. A doua la mână. Și pe urmă, să încerc să mă rog pentru mine, pentru tine, pentru copiii tăi și-ai mei. Nu mai pot să mă rog de multă vreme. Poate am să reușesc în aceste zile de pedeapsă la „Neagră”.

Temnicerul Sârbu a aprins alt chibrit. A privit gamelele cu terci, cu arpacaș și cu fasole. Sfertul de pâine era pus pe arpacașul cu pojghiță tare, de culoare vântată, aproape albăstruie.

—Du-le doctorului Ovidiu Munteanu, du-le lui Țuțea și cui crezi tu de cuviință. Eu nu mănânc patru zile.

S-a scărpinat în capul cu păr des și sur ca sarea.

—Trebuie să mânânci!

(Așadar, a început să mă tutuiască.)

—Nu vreau. Țin post patru zile. Nu vă cer un plus, ci un minus. Sunt liber măcar să nu mănânc.

—Nu ești liber. Trebuie să mânânci ce-ți dăm.

—Dar, dacă-mi dai otravă?

L-am privit, intens, în pupile, când a aprins un nou chibrit, în tăcerea de plumb căzută peste noi.

A luat lingura și a gustat din cele trei gamele.

—Nu vreau să te supăr. Nu mănânc. Vreau să postesc și să mă rog pentru iertarea păcatului că ai lovit cu cheile peste

obraz pe colonelul Ionel Chisălicescu, prietenul meu... Te-am văzut cu ochii mei, când ai îndrăznit să-l bați.

Temnicerul s-a supărat.

— Dacă nu mănânci, arunc mâncarea în tinetă. Am nevoie de gamele.

Tineta era hârdăul cu necurătenii (urină, fecale). Stătea în colțul din fund, în apropiere de gamela cu fasole.

— Nu-i păcat să arunci pâine și mâncare în hârdău, când sunt oameni înfometați în lagăr? Vrei să ți se usuce mâna?

— Cum să mi se usuce mâna?

— Ți se va înțepeni și usca mâna, dacă arunci mâncarea în tinetă și dacă vei mai lovi oameni nevinovați.

— Vrei să mă blestemi? Sunt prost că te ascult!

— Nu ești prost că mă asculți, fiindcă eu știu mai multă carte. Am văzut multe, am trăit mult. Suntem de aceeași vârstă. Sunt de-aici, de pe Olteț. Într-o goană pe un cal bun, dacă mi l-ar da pe înserate, aş ajunge acasă la prima, poate la a doua cântare a cocoșilor. N-aș lua drumul mare. Aș merge pe potecă, prin răchite și zăvoaie, pe malul apei, până la balta mare a gării. Acasă.

— Ai vrea să fugi? Să mă faci complice?

— Acum ești prost. Nu eu te-am învățat să încui celula și beciul și să te duci acasă, la căldură și la nevastă? Tu ești o verigă dintr-un lanț. N-ai cheia de la lacătul lanțurilor mele.

Între timp a picat și directorul Florescu, ras proaspăt, pudrat, ferchezuit, cu ochi vineți de pește mort, cu nas lung, subțire, înalt, elegant, mirosind a parfumuri tari, toate de la curtezana lui lăncedă; destul de spătos, înfrigurat în blana de samur, cu cizme moi, înalte, până dincolo de rotulă, ca un mareșal napoleonian, plin de fireturi.

— Tovarășe director, deținutul nu vrea să mănânce.

A aprins un chibrit și i-a arătat cele trei gamele, cu colțul de pâine pe arpacașul vânăt albăstrui.

Mi-am scos căciula și am trântit-o pe rogojina patului.

— Dați-mi o țigară!

A scos tabachera de argint și mi-a oferit o țigară.

Chibritul temnicerului se stinsese.

Mi-a dat foc din bricheta directorială de aur.

—Frumoasă brichetă, am spus cu voioșie.

—De ce ne faci greutăți? Suntem trei olteni, care n-au nevoie să-și facă viața amară unul, altuia. Fiecare stă la locul lui.

Am vrut să răspund: tu mănânci, el bate și eu rabd. Nu m-am pripit:

—Hm... Oltenia, țara mea, provincia mea. Nu mai e mămăligă și făsui pe la noi? Ne faceți de râs pușcăriile din Oltenia. Sunt aici în lagăr 1.200 de intelectuali din țara românească. Eu sunt unul din cei 1.200 de deținuți, dar parcă mă simt vinovat, personal, de modul cum sunt primiți și tratați aici. Mă simt gazdă, fiindcă sunt oltean de-ai voștri. Îmi crapă obrazul de rușine. Pute țara de mămăligă și făsui și noi, de ani de zile, răbdăm de foame. Ați primit ordin de exterminare prin foamete? Ordinul este ilegal și constituie o crimă contra umanității, în conformitate cu Legea 207. Nu aveți voie să executați un ordin ilegal, nici verbal și nici scris. Să vie primul procuror de Vâlcea să stau de vorbă cu el. Șeful procuraturii este obligat, prin lege, să facă o vizită lunară la penitenciar, ca să nu stea aici deținuți fără mandate de arestare sau cu mandate expirate. Are obligația să verifice, lunar, valabilitatea mandatelor de arestare. El este șeful vostru direct, organul tutelar. Nu aveți voie să participați la un asasinat în masă. Vă dați seama de răspunderi?

Florescu a rânjit:

—Ce procuror? Care procuror? Voi, avocații, ați nenorocit țara. Noi, muncitorii, o salvăm și facem dreptate. Nu-ți place fasolea și ai dori curcani cloncănind ca la Periș?

Sârbu a intervenit cu blândețe:

—Înainte, o dată pe lună, venea primul procuror în inspecție la penitenciar. De ce nu mai vine acum?

—Tacă-ți fleanca, Sârbule!

Am reluat calm argumentația:

—Nu cer să-mi aduceți, fripți pe tavă, curcanii mei de la Periș. Cer să dați mămăligă cu făsui, să se sature oamenii din lagăr. Eu nu mănânc patru zile. Nici apă nu beau. Colonelul Bădică trebuia să-și revoce ordinul, nu la gară, în fața

voastră, ci în fața mea și în fața celor care l-au auzit când a dat ordinul. Trebuia să-și înghită ordinul ilegal în fața mea. Ne vom mai întâlni în viață. Chiar dacă voi mă omorâți în lagăr, eu nu sunt singur pe lume. Am doi copii, un băiat și o fetiță. Am nevastă. Mai am nouă frați. Am o soră. Am 27 de nepoți. Am și strănepoți de la frați. Am veri. Am fini. Am avut clienți pe care i-am scăpat de la moarte. Am avut la Craiova, într-un singur lot, trei sute scăpați de la moarte. Se va găsi unul care să cerceteze cauzele morții mele. Nu vă ameninț. N-am amenințat pe nimeni în viața mea. Vă chem la ordine și legalitate. Viața mea, în ochii mei, n-are decât valoarea unui fulg de păpădie.

Bricheta de aur s-a aprins din nou în întunericul celulei negre.

Mi-a întins țigara albă.

N-am mai luat-o:

— Îmi face rău pe inima goală.

Florescu și-a aprins țigara și a rânjit:

— Am văzut pe frate-tău, casierul de la gara Craiovei. L-a mutat disciplinar din pricina ta. Am văzut și pe doamna Frunză, sora ta. Plânge mereu.

— Când ai văzut-o? De ce te ții de bancuri? Nu ți-ai părăsit nevasta pentru manichiurista din Capitală? Ai mai fost pe-acolo, pe la noi, la Craiova, în mahalaua orbeților?

— Nu se cheamă mahalaua orbeților. E alături. Dincolo de Bulevardul Gării. La noi, e mahalaua măgarilor.

— Curat măgari! De ce ți-ai părăsit copiii?

— Nu i-am părăsit. Pe băiatul cel mare l-am trimis astă-toamnă la Sverdlovsk, să studieze ingineria. Nevasta nu mai corespundea rangului. Mă bătea la cap. Îi turuia gura! E o cață. Parcă n-o știi!

— E o femeie de treabă, care ți-a crescut copiii, când umblai ca electrician și instalator de apă la robinetele rar stricate din mahalaua noastră; umblai teleleu Tănase pe la georgiști, țărâniști și social-democrați. Omul și polul. Ce mai face Costel Dianu și Mircea Lepădătescu? Tot colonei pe lângă Bunaciu, secretarul meu?

— Bunaciu este ministru de Justiție. Ba, pardon, e ministru-adjunct la Externe, pe lângă Ana Pauker.

— A ajuns din cal, măgar? Din ministru plin, ministru-adjunct?

— Costel Dianu a căzut. E șomer. Mircea Lepădătescu, tot șomer.

— Nu s-au înscris în baroul Craiova sau București?

— Am vorbit cu Costel Dianu și de dumneata. Nu-l primește nicăieri. Când cazi, e rău.

— Nu ți-e frică de cădere?

— Dacă mai stau de vorbă cu tine, am să cad. Ți ordon să mănânci.

— Nu-ți dau voie să mă tutuiești, când ești cu mine între patru ochi, și nici când ești cu Sârbu, care ne știe pe amândoi ce suntem și ce-am făcut. Te rog să-mi spui și dumneata, „domnul doctor”. Nu mănânc decât dacă vine cârnatul indesar Bădică și revocă ordinul. Voi executați ordinele. Ne veți uide dacă el poruncește. Are să vă sece mâna când ne veți lovi și dacă veți trage în noi.

Au plecat.

La prânz și seara, Sârbu a adus gamelele, a aprins o lumânărică și le-a așezat frumos, de-a lungul zidului umed, cu ciuperci minuscule. Le număra conștiincios.

Pe urmă a exclamat:

— Blestemul tău nu s-a prins! Nu mi-a înțepenit mâna! Vezi?

Aducând terciul dimineața, Sârbu ofta de zor și pufăia în mustața cărunță ca sarea de vite, când se scoate din ocnă:

— Uf, uf, mă doare mâna dreaptă de la cot. M-au ajuns blestemul și vrăjile tale. M-a tras nevasta cu untdelemn și oțet toată noaptea de braț, mi l-a frecat, dar tot mă doare. Mă doare rău.

I-am luat lumânărica din mână, am ridicat-o spre fața lui și l-am privit țintă, râzând:

— Te-a tras nevasta numai de mână, toată noaptea, sau ați pus la cale și zămislirea celui de-al 17-lea copil?

— Păi, să vedeți, este în a cincea lună...

—Și, ce, nu mai merge? Tu doar o lași borțoasă și te duci la alta, stearpă? Așa-i obiceiul pe la Vâlcea?

— Merg pe ea și în luna a noua, cu o zi înainte de a făta. Când se rupe mațul pruncului și începe a curge apa lui din burta maică-sii, o las în voie și n-o mai călăresc șase săptămâni. Am încercat mai devreme. Nu mă lasă *neam*, muiere afurisită!

Vorbea în „dialect” pe voie, un biet maț de om. Apoi a scâncit gros, ca un urs răgușit:

— Zău că nu mai am gamele. Tovarășul director a poruncit să vă aduc regulat porția. A dat ordin ca la fasolea de la prânz să vă pună prăjelniță multă și ulei. Eliberați-mi o gamelă.

— Florescu crede că eu fac prinsoare cu el? Mă țin de rămășaguri? Care pe care? Eu fac post negru, ca să ți se ierte ție păcatul, că ai lovit oameni nevinovați. Nu vreau să cadă păcatul pe capul copiilor tăi. Ce-mi pasă mie de Florescu? E un ticălos care și-a părăsit nevasta și copiii, când i-a mers bine. Poate să se ducă și la curvă. Eu nu sunt fățarnic ca popii. Dacă-l țin curelele, să-și ia zece ibovnice, dar să nu-și părăsească copiii și muierea, mama copiilor. Îi dă și muierii lui ceea ce dă și ibovnicelor, dacă-l țin curelele să le întrețină pe toate. Numai să nu se bată între ele. N-o fi neam de turc? E cam spânatic. Se grozăvește cu ceea ce are în pantaloni. Curva se uită la galoane și la portofelul de la buzunarul pieptului. Dacă era grozav în pantaloni, nu-i cumpăra brățări. O cumpăra cu îmbrățișări la pat. Își ținea și muierea la Craiova. N-are decât gogoși în gură și gogoși goale în pantaloni.

Sârbu nu se așteptase la asemenea trivialități de la un sfânt în post negru.

— Au, au, mă doare mâna!

— N-are să te mai doară, Sârbule, decât două zile. Ai răcit. Poate că ți-ai sucit-o din cot când ai tăiat lemnele, în noaptea aceea, când ți-am spus că o să le fie rușine copiilor de numele tău, că o să le fie rușine că tu le-ai fost tată. Eu sunt de vină în toată afacerea cu mâna ta. Nu trebuia să-ți spun asemenea cuvinte grele și să te superi pe stânjenu de

lemne. Roagă-ți nevasta să te tragă în fiecare seară cu untdelemn și cu puțin oțet amestecat cu o rădăcină de hrean ras. Dacă ai o blană de iepure, leag-o de-a lungul mâinii. Eu nu sunt vrăjitor, mă! Să-ți scoți scornitura asta din cap! Să-ți tragă tare mâna din cot. Ia, vino, să ți-o smucesc eu!

— Mă doare rău mâna, zău!

I-am smucit-o de câteva ori și i-am spus:

— În două zile îți va trece.

Am pus mâna pe umărul lui și am repetat de trei ori, privindu-l fix în ochi:

— În două zile îți va trece (temnicerul se autosugestionează la parascoveniile mele).

A adus regulat nouă gamele: trei cu arpacaș gros, trei cu fasole (ultimele două cu prăjelniță bogată, uleioasă), trei cu terci și trei sferturi de pâine. Le alinia cu grijă. Pâinea stătea pe arpacaș.

Nu m-am atins de nimic.

Aprindea de fiecare dată lumânărica și număra mirat și conștiincios. Tăifăsuia vrute și nevrute, câte un sfert de oră. Dimineața venea și directorul, bosumflat. Pleca bosumflat. Nu-mi mai oferea țigări, cum făcea întotdeauna.

Seara, Sârbu rămânea până când se liniștea zumzetul lagărului cu 1.200 de pușcăriași. Îl îndemnam să plece, la căldură și muier. Îmi vorbea de zumzetul pe care eu nu-l auzeam până în celulă, la „Neagră”. Tropăia pe cimentul înghețat până când pleca restul gardienilor, între șapte și zece seara, zornăind cheile și rumegând parabolele mele de la cina cea de seară neatinsă. Pe urmă, deschidea celula neagră, aprindea lumânărica, își așeza scăunelul în ușă, o stingea și asculta, pe întuneric, litanii, sporovăielile și cuvintele mele, povești din copilărie și de la studii, istoria lui Mihai Viteazul, ca Ban al Olteniei, înfruntând gâdele, moartea domnului Tudor Vladimirescu, ciopârțit în fântâna de lângă Golești, Păunașul Codrilor și Iancu Jianu, moartea lui Constantin Brâncoveanu în fața Sultanului, când n-a îngăduit să i se mântuiască zăpârstea, feciorul ultim, Radu, care vrea să-și schimbe credința, cu prețul vieții.

—Păi, dacă vrea Sultanul să-i scape zăpârstea cu viață, de ce nu l-a scăpat, de vreme ce avea puterea și copilandrul a vrut să tragă la legea turcească?

Sultanul a pus două condiții lui Radu Brâncoveanu:

- 1) să treacă la legea turcească,
- 2) să ceară voie și să primească învoirea tatălui.

N-a împlinit condiția a doua. N-a vrut tatăl lui, Vodă Brâncoveanu. L-a rugat în genunchi. I s-a tăiat capul și lui și lui taică-său. Știi unde s-a născut Constantin Brâncoveanu? La noi, în Oltenia, în Brâncovenii Romanațiului. Dacă aș avea un cal bun, pe Bandy al meu, de-o pildă, și mi-aș pune șeaua, până în zori aș fi acasă, pe Olteț, aș descăleca acolo, aș mânca o strachină cu lapte și cu mămăligă caldă. Pe urmă, aș încăleca roibul și m-ar duce până la Brâncoveni, la Vodă. I-aș privi cula. M-aș plimba prin grădina păraginită. M-aș întoarce pe seară. N-am nevoie nici de cal, nici de permisiunea ta. Închid ochii și fac drumul de la Ocnele Mari pe roibul meu înspumat, adus special de la Periș. O iau pe potecă, de-a lungul zăvoaielor, ajung în fundul viei plantate de tata, descalec sub nuci, îl priponesc de-un păr văratic, mă întind un ceas sub umbra deasă a nucilor, mă duc la ciutura cu apă de la fântână, mă spăl și mă prezint acasă la frate-meu și la nevasta lui, unul din cei nouă frați ai mei și-i cer să-mi dea o strachină cu lapte cald și mămăligă rece sau lapte rece și mămăligă caldă. Acolo, da, aș mânca. Pe urmă, pornesc buiestrul prin hățișuri, mlădițe și răchitișuri pe drumul Mărgăriteștilor și o întind la Brâncoveni. Cu ochii închiși stau de vorbă și cu stafia lui Brâncoveanu. O văd. O aud. O ascult. Nu trebuie să te temi de stafii. Brâncoveanu nu e o stafie. El e o umbră. Noi putem deveni stafii, fiindcă suntem oameni de rând și suntem plini de păcate. Vodă Constantin a murit în moarte de viteaz și de martir...

La miezul nopții, temnicerul buimăcit și domesticit pleca spre casă să-și pună blana de iepure la cot și umăr, unde-l mai dureau.

În ultima seară, la șapte, a sosit vesel. Nu-l mai dureau nimic. A așezat gamela la locul ei. Nu m-am atins de ea.

— Nu mâncați acum, că s-a terminat pedeapsa?

Am clătinat negativ din cap.

Atunci, a izbucnit, uluindu-mă cu vorbele lui năimite:

— Dacă puteți face atâta post negru, domnule doctor, de ce nu faceți un post special, ca să plece rușii ăștia din țară? Zău, să-l faceți!

Eram turtit, copleșit, uimit. Aș fi vrut să râd. La așa ceva nu mă așteptasem. Nici n-aveam ce să-i răspund, nici n-am avut timp. Sosise directorul cu cizme napoleoniene moi și înalte peste rotulă, ferchezuit, proaspăt ras și pudrat. Mirosea numai a colonie. Mi-a întins o țigară. Am refuzat surâzător:

— Nu merge pe inima goală!

— Cum pe inima goală? Pe burta goală?...

Nu pricepe limba boierilor de București...

Bricheta de aur s-a aprins nervoasă. Împreună cu temnicherul, au numărat nouă gamele cu mâncare și patru bucăți intacte de pâine. Le-a luat în mână și le-a studiat pe o parte sau alta.

— Poate a venit vreun șoricel să le ciupească. Eu, unul, nu l-am simțit.

— N-a venit niciun șoricel. Fă-ți bagajul, fiindcă s-a terminat pedeapsa tovarășului colonel Bădică. Te duci la camera VI, la vechiul loc.

Mi-am strâns bulendrele cam obosit și nemulțumit că nu-mi pot continua introspecțiile, analizele și experiențele cu levitațiunea. Am știut, însă, că temnicherul Sârbu nu va mai trage cu mitraliera în noi, dacă i se va ordona, oricine i-ar fi ordonat. A cerut să fie dat la grădinile pușcării. Închidea ochii, când deținuții, în primăvară, mâncau ceapă și usturoi verde, măceșele din anul trecut sau cireșele pârguite. Aflase și el despre vitamine și despre viața omului în pușcărie, și aceasta în valea plângerii, care-i viața noastră a oamenilor. Într-un târziu, l-au dat afară. Copiii se hrănesc și singuri sau cu ceea ce le aduce el ca salariu de muncitor la salină, la ocna de-alături, mecanizată până în măruntaiele pământului, care are nevoie de 3-400 de lucrători.

Scoate sare de la ocna, dar nu-i e rușine. O spune fățiș, acasă, sau între patru ochi, vreunui prieten:

– Mai bine scot sare din ocnă, decât să mai fiu gardian la Ocenele Mari!

Tufus

Este o maladie a tălpilor picioarelor.

Se depozitează săruri la încheieturi și, prin reflex și depozit, ai impresia că tu, om voinic, calci pe ace.

N-am avut niciodată această impresie, n-am suferit de tufus.

Primul care a suferit a fost socrul meu, D.D. Pătrășcanu. Stătea în inactivitate forțată, deși era – caracterologic și biologic – o veveriță.

Se certase cu Vintilă Brătianu (un om mărginit și mare) pe chestia nemților și a rușilor în țară.

Să ne ocupe nemții?

Să ne ocupe rușii?

Asta era substanța polemicii între steriști și brătieniști. Constantin Stere era din Basarabia, știa rusește și avea oroare de... ruși.

Brătienii știau numai franțuzește, aveau tradiții pașoptiste și credeau că vor veni franțujii să ne ocupe. Au adus o misiune militară, în frunte cu generalul Berthelot, căruia românii i-au spus burtălău.

Ne-au ocupat nemții, cu Mackensen.

Steriștii se temeau de ruși (niciunul nu știa rusește) și s-au trezit cu nemții, pe care brătienii și takiștii i-au adus ca ocupanți în țară, ca risc profesional al lor.

C. Stere a scăpat de pușcărie.

Au intrat ca țapi ispășitori nemțofili, fără să știe germana, așa-zisul poet Tudor Arghezi, prozatorii D.D. Pătrășcanu, D. Karnabatt (nume nemțesc, habar n-avea de ei), Beno Brănișteanu, Gala Galaction, Dem. I. Theodorescu etc., etc.

Dem. I. Theodorescu (*last but not least*) era prieten cu Nae Ionescu. A lăsat niște romane de primul rang ca documentare, slabe ca artă: „În cetatea idealului”, „Sub flamura roșie”, etc.

Se cam vede cum mergea treaba prin lumea acestor viermi în brânză.

Au stat la pușcărie și Arghezi, și Dem. I. Theodorescu, și socru-meu, până când i-a scos... N. Iorga.

La București faci politică, și jurnalistică, sau universitar, ca să poți scăpa oameni din pușcărie, din când în când, când vrei.

N. Iorga ciupea ceva politică (a ajuns chiar prim-ministru, foarte târziu), era un universitar faimos și un foarte bun și foarte mare ziarist.

A putut scăpa pe Tudor Arghezi, Dem. I. Theodorescu și, indirect, pe socru-meu.

Ionel Brătianu a vrut să-l aducă în partid. D.D. Pătrășcanu fusese bun elector de Bacău și umbla cu petiții prin ministere, inclusiv cu petiția lui Aurel Vlaicu.

S-a opus Vintilă Brătianu, câinos și fără umor.

Socru-meu scria cu mare talent umoristic, deși, personal, era tragic, anxios, prăpăstios, bun și naiv. Ionel Brătianu l-a întâlnit, întâmplător, în Cișmigiu. Scriitorul îi fusese musafir la *Florica*. Ionel Brătianu, moșic, chiar în Cișmigiu (nu era om de lume, nu aparținea *aux gens du monde*, ci boemei), i-a refuzat mâna întinsă.

Socrului meu i s-a tăiat pensia legiuită. A fost decretat legal „trădător”, deși era liber și mulți dintre comparații lui scriau în presă: Beno Brănișteanu a ajuns mare gazetar democrat, Arghezi a scris la „Cugetul românesc” al lui Pillat¹-Brătianu; Mircea Cancicov a ajuns ministru de Finanțe; C. Stere a făcut guvern cu Barbu Știrbey; Gala Galaction a ajuns profesor de teologie în capitala Basarabiei. Mă rog, toți s-au aranjat.

Numai bietul meu socru, scriitor de nuvele umoristice, s-a apucat de gramatici și manuale didactice de istorie. Muncea ca un câine. Marfa-i mergea.

Veveriță, în schimb, nu mai umbla, stătea la masa de scris.

S-a îmbolnăvit de tufus. Avea ace în picioare. Doctorii i-au recomandau *Urodonal*. Niciun efect serios. Eu i-am reco-

¹ Ion Pillat era nepotul lui Brătianu. (*n.a.*)

mandat... vin intern. Bea foarte moderat. Era băutor de cafea cu lapte.

A început cu vin tonic.

Pe urmă, mă lua de la gazetă să mâncăm, seara, împreună. I-a dispărut tufus-ul.

Mă cam plictisea socru-meu. Îmi ocupa orele care se dau camarazilor de generație.

Un alt bolnav de tufus l-am găsit pe Al. Halunga. A venit azi, însoțit de Nicu Deleanu, social-democrat *à la* Voitec.

Mi-a povestit cum s-a vindecat de tufus. Exact ca și socru-meu.

Cu vin te vindeci de multe boli.

Nu e vinul rază de soare concentrat?

Licheaua Nr. 1

Suntem o țară mică, o țară de lichele.

Suntem 16 milioane de români, 16 milioane de lichele.

Cine e licheaua Nr. I?

Licheaua Nr. 1 nu e Dr. Petru Groza.

Acesta este un urmaș de asasini latini, strămutat în Dacia ca gâde al lui Decebal (noroc că s-a sinucis!), educat la Viena (de la gentry-ul maghiar a învățat să se îmbrace exagerat!). Un provincial năimit în Capitală. Șmecher. Vital. Ca toți asasinii.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Ioșca Chișinevschi, cancelarul de fier al Valahiei în epoca 1944-1953. Ioșca este un semidoct, un țârcovnic, contabil de curs seral. Are legături de rubedenie cu Lazăr Moiseevici Kaganovici, iar, la noi, în Orient, există dinastii: Cantemirii, Brâncovenii, Sturzeștii, Bibeștii, Kiupoului, Romanovii, Kaganovicii. El este un biet țârcovnic dintr-o ilustră dinastie.

Licheaua Nr. 1 nu e nici Ghiță Dej sau Ghiță Apostol. Ei sunt doi groștei, doi purcei, doi țișănuși, pseudonimele lui Ioșca. Unul chelner, altul cheferist.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Mihail Sadoveanu: și-a apărut creația personală, după cum Ceahlăul își apără ienuperii și

floricelele pe livezi. El e Ceahlău: își apără vegetația. A vegetat și a rodit în fiecare an, în fiecare zi.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Tudor Arghezi, care a pactizat cu ocupantul, după 11 ani de butade. A îmbătrânit, s-a îmbolnăvit.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Mihail Roller: un nenorocit de arhivist, care a terorizat Academia.

Licheaua Nr. 1 nu este nici P. Constantinescu-Iași: un sifilitic tratat (cu Werner-Yaurey – malarioterapie), căruia i-au dispărut încrețiturile pe creier și – deci – memoria.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Prof. Dr. C.I. Parhon: un biet profesor umanitarist condus de dr. Milcu, gineri-său, bulgar oltean, carierist.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Zaharia Stancu: un pokerist politic, un cafegiu de Turnu Măgurele.

Licheaua Nr. 1 nu este nici... Tudor Vianu, nici Bălăceanu, nici Iuliu Hațieganu etc.

Licheaua Nr. 1 este: Mihai D. Ralea.

Mihai D. Ralea a acceptat să fie vicepreședinte de Consiliu în ceasul al XI-lea, când toate lichelele aveau nevoie de cineva cu prestigiu universitar, politic, ziaristic, scriitoricesc, etc.

Mihai D. Ralea camuflează vermina și suferința.

Mihai D. Ralea este de trei săptămâni vicepreședinte de Consiliu, strict confidențial, secret, rușinos, etc.

A luat în primire: leafă, mașină, birouri, șefi de cabinet, etc.

A plecat la Dobrina să se odihnească de atâta muncă depusă ca nou vicepreședinte de Consiliu.

În 90 de zile, rușii trebuie să părăsească țara. A fost anunțat Ioșca.

La Budapesta, a început panica.

Ioșca maghiar (Mathias Rákoczi) a început arestările.

Vor începe și aici.

Ralea patronează totul, totul, orice, numai ca să aibă auto, titlu, baftă, bani, brânză!

M. Ralea este Licheaua Nr. 1 a României: un vierme în brânza anticamerei, în brânza tuturor anticamerelor, cu riscul de a aresta și decima 15.999.999 de rumâni din 16.000.000 de ființe!

Înceleştarea politică a ajuns la un regretabil paroxism. O ştire necontrolată a ziarului englez „Observer”, transmisă de la corespondentul său de la Viena şi difuzată la Radio America, prin care se anunţă plecarea trupelor sovietice din Ungaria şi România în termen de 90 de zile (28 iulie – 28 octombrie 1955), a creat alarma. Pe terenul psihologic, a ceea ce s-a numit „La Grande Peur”, se grefează uşor zvonul abracadabrant, alarma chiliastică.

Cobor, în vale, să-mi întâmpin oaspeţii, N. Deleanu şi Al. Halunga, ambii universitari, oaspeţi de vară ai Republicii, la Castelul Peleş. S-au anunţat în vizită¹ cu trenul de 9h 25'.

Sunt, la rândul-mi, întâmpinat şi reţinut de două ţărânci analfabete², ca să-mi spună, blestemându-i, de plecarea ruşilor din ţară şi de prăbuşirea iminentă a regimului. Le potolesc.

Îmi întâlnesc amicii. Am stat cinci ore la un pahar de vin acru, schimbat cu câteva sticle de bere de căciulă. Al. Halunga bea slab, din motive igienice. Nicu Deleanu e băutor domnesc, de o rară vitalitate. Amintiri, bancuri, mandarinisme, paradoxuri literare, ca să-i uluiesc, ispitire din parte-mi, ca să mă orientez în veac şi să aflu detalii exacte pentru cronica mea valahă.

De la Al. Halunga, asistent al lui Virgil N. Madgearu, mi s-a confirmat faptul că... Virgil Madgearu, secretar al Partidului Naţional-Ţărănesc, ucis de legionari (echipa Traian Boeru – Dacu – Ştefăniţă Cojocar – în litigiu?), a lucrat proiecte de legi economice pentru regimul Antonescu – Horia Sima. Ministru coordonator al economiei era tânărul general de brigadă Dragomir, doctor în economie politică. Consilierul lui intim era Virgil N. Madgearu, cu avizul mareşalului Antonescu şi al lui Horia Sima. De frică, Madgearu îşi oferise serviciile de tehnician celei de a doua dictaturi, după ce se răfuise cu

¹ Vizită consemnată, şi pe larg detaliată, în Dosarele de Urmărire Informativă (Arhiva C.N.S.A.S.). (n.n.)

² Ambele, informatoare ale Securităţii (Dosarele de Urmărire Informativă, Arhiva C.N.S.A.S.). (n.n.)

dictatura regală și fusese arestat de elevul său, Mihail Ghelmegeanu, ministru de Interne și valet regal. (A fost luat de acasă de echipa celor trei, sub pretextul de a da declarații la prefec-tură, după care, sub cuvânt de onoare, va fi readus acasă. Promisiunea nu a fost onorată. A fost, apoi, ucis ca un câine bolnav, în pădurea Snagovului, care cunoscuse atâtea vijelii politice și asasinate de oameni de stat).

Al. Halunga a găsit pe biroul lui un bloc-notes care conținea *îndrumări* pentru legi economice și financiare noi, pe care urma să le propună generalului Dragomir în Consiliul de Miniștri și să le pună în aplicare. Virgil N. Madgearu era, deci, ministru oficios de Finanțe al lui Antonescu și Horia Sima, ministru confidențial, așa cum este Mihai D. Ralea, azi, vicepreședinte de Consiliu, secret, confidențial și rușinat.

Rămân perplex asupra duplicatarilor în Valahia.

Duplicitatea politică este blestemul cel mare al vieții noastre publice.

V. Madgearu avea ca ideal pe Vintilă Brătianu.

În fond, el era un liberal, omul marii finanțe, prieten intim și naș al lui Max Auschnitt. Tot ceea ce făcea, ca țără-nist, era de fațadă.

Mă uit la acești universitari ai Republicii, indiferent de proveniența lor (unul madgearist, altul social-democrat de-ai lui Ștefan Voitec): trăiesc în ambiguitate, în promiscuitate sufletească.

Ei sunt categoric liberali, ca factură ideologică și concep-ție economică. Totuși, servesc Republica în calitate de univer-sitari. Sunt impacientați că nu vor mai fi angajați și anul acesta. Se pare că decanul – un tânăr evreu Puiu C. – a prins vânt de starea lor sufletească și mintală. În loc să fie bucuroși să părăsească un post și o atitudine în care nu mai cred, care-i pune în conflicte de conștiință, plâng și mănâncă, se înghe-suie la praznicul idealului lor defunct, sughit și beau, își șterg lacrimile și iarăși mănâncă.

Problema culinară este insolubilă în mod cert pentru intelectualii țării mele. De ce? Nu știu să doarmă opt ore, nu știu să mănânce pâine neagră, nu fac regulat amor fizic.

Nu este vorba de poveștile lui Odysseus, eroul lui Homer. Este vorba de vecinul meu, Ulysse Negroponte, ginerele lui G. Tătăărăscu.

I-a sosit un frate care a stat nouă ani în Rusia, la început la Lubianka, apoi în lagăre depărtate, până când a ajuns la cercul polar.

În poveștile Lubiankăi am recunoscut experiențele mele de la Uranus. (Pssst... pssst... Nimeni nu vorbește o vorbă... Nimeni nu trebuie să recunoască pe altul...).

Câteva inedite: „În Rusia, «codoșii» sunt căsăpiți de co-deținuți, trupurile aruncate la closet, iar hârca este așezată în pragul locuinței directorului. Se împiedică, dimineața, de ea...”

„Pinguinii își joacă mâna stângă pe care o taie și o dau învingătorilor...”

„Prin lagărele rusești au trecut 50 de milioane de deținuți...”

Alta: „N-am cunoscut femeie sovietică decât sub forma unui conclav de trei doctorițe, care veneau semestrial, ne dezbrăcau în pielea goală, ne pipăiau la popou, ca să vadă dacă nu am căpătat distrofii și spuneau regulat: „Хорошо, первый раз!”¹.

Alta: „Un rus condamnat, inocent, la 25 de ani, a fost grațiat după opt ani. A spus bogdaproste că a scăpat atât de ieftin”.

„Rusul e crud dacă te simte slab fizic. Dacă-l plesnești, îți devine cățel. Respect față de forța fizică. Lipsă de juridicitate. Lipsă de respect față de om... El a lucrat în mine de cărbuni la cercul polar... Românii s-au purtat bine în lagăre. N-au dat procente de codoși și nici de lași, ca nemții”.

Observație comună: avem talentul de a suporta suferința, de a o îndura cu resemnare, voioșie și demnitate.

¹ Bun la muncă, clasa I! (n.a.)

Paradis pământesc

Nu-mi pot imagina paradisul celest.

Paradisul pământesc îl știu: soț puternic cu soție sănătoasă, copii cuminți și sănătoși; în rezumat, familie unită și prolifică.

Pierderi

Cine a pierdut creditul și-a furat singur căciula.

Nădejdea

Nădejdea este pârghia arhimedică în viața internă a omului. Nu vedeți bancheri care se sinucid și cerșetori voioși?

Umbra ființei tale

Femeia este datoare să dea ascultare bărbatului?

Femeia are drepturi egale cu bărbatul?

Iată o dilemă care este o pseudo-problemă.

Femeia nu este sclava bărbatului și nici jandarmul lui.

Femeia este umbra ființei soțului. Ea are aceleași drepturi, aceleași gusturi, aceleași aspirații, același destin.

Am citit cândva *Omul fără umbră* de Adalbert von Chamisso. Bărbatul fără soție este ca omul fără umbră. Bărbatul viu are umbra ființei sale – pe femeia aleasă și dusă în fața altarului.

Sila

Am văzut în ultimele săptămâni un om bolnav de silă, avocat în vogă, punând pernele pe telefon, refuzând pragul pentru clienți, refuzând bani, având conștiința încărcată că nu-și poate face meseria în mod onorabil, îmbolnăvit de silnicia generală, de jalea clienților nedreptățiți și am înțeles

dictonul biblic „fericiți cei însetați după dreptate”, și am mai înțeles că poți fi adânc nefericit, dacă nu mai poți împărți dreptatea. Acest mandarin poartă numele unui vechi cronicar moldovean. De boala lui am suferit și eu în epoca anilor 1944-1948. Pe urmă, m-am liniștit, intrând în pușcării, cu fruntea sus, după pledoarii zguduitoare ca geamătul.

Eu nu vreau nimic...

Eu nu vreau nimic. Aș dori ceva ordine procedurală și nițică gospodărire în Valahia mea puturoasă.

Nu știu nimic

În fond, nu știu nimic, în afară de procedură și observație.

Forță și procedură

Forța este imbecilă, procedura este vană, observația ră-mâne.

Realism și onoare

Toți realiștii ajung la dezonoare (exemplu: G. Tătărașcu, M. Ralea etc.).

Contabilitate

Am un prieten scânteietor care nu are contabilitatea bugetului personal și trece drept escroc, deși este de o dăr-nicie princiară.

Împrumută de la prieteni virtuoși și femei bogate și dăruiește prietenilor bețivi.

Nu-l aclam, nu-l detest.

Am avut prieteni și rude de-o contabilitate strictă, un pseudonim pentru zgârcenia maximă.

Un socru, de pildă, înainte de a intra în agonie, i-a dat ginerelui său bani pentru transportul său cu automobilul la spital.

Nu-l aclam, nu-l detest.

Cadou util

Am primit și am dat tot felul de cadouri în calitate de naș. La nunta mea, socrul meu a avut bizara idee de a-mi dăruia o pereche de foarfeci pentru unghiile de la picioare. Aproape că m-a jignit. Aveam unghii perfecte, roze, n-aveam bătăături, făceam baie zilnic. După 25 de ani, mai am încă acei foarfeci. Aproape două decenii s-au dovedit de o bizară utilitate, fiindcă după cinci ani de la nuntă au început alergăturile de avocat. În Valahia, avocatura se face în proporție de 80% cu picioarele, 10% jurisprudență și 10% noroc!

Bahică despre creștinism, francmasonerie și comunism

Suntem la banchet nocturn prelungit, când începe ora vânăta a melancoliilor, care se revarsă în falduri mătăsoase și violete.

N-o vedeți? Melancolia e violetă și ora dimineții bahice e vânăta!

Vreți să țin un toast despre cele trei idealuri mărețe ale umanității, răsărite în trei etape istorice, experimentate pe toate longitudinile și latitudinile planetei? Azi, le trăim, încăierate și sângeroase în mica noastră Valahie.

Vreți să vorbesc despre creștinism, masonerie și comunism? Se pare că Hiram, fondatorul legendar al masoneriei, a trăit cu 3000 de ani înainte de Christos, cam pe aceleași meleaguri sacre, pământul ales al Ierusalimului. Pe urmă, a venit Divinul și Nazarineanul. Apoi, în secolul XIX, Karl Marx, născut la Trier în Germania, cel care a încăierat azi planeta cu dialectica materialismului istoric.

Masoneria are în istorie, momentan, o coloratură franceză, fiindcă a izbucnit istoric, pentru prima dată, virulent, cu

viziera ridicată, la 1789, în cluburile iacobine pariziene. S-a retras în umbră și în teoria elitelor. Are o vechime de trei milenii. Platonismul este pe același val.

Comunismul are coloratură rusă prin Lenin și Stalin, dar îl găsim și la essenienii biblici și în teocrațiile iezuite fondate după Columb, în America de Sud.

Creștinismul este așa cum îl știți. Patriarhul omoară pe Vladimiriști și pe maica Micaela, înghite pe Măicuța Veronica și trimite la ocnă, pe viață, pe Ioan Silviu Iovan, preotul mănăstirii.

Generația mea valahă a dat târcoale la toate aceste trei idealuri. Unii s-au cantonat într-unul singur. Alții au experimentat câte două. Eu am dat târcoale la toate cele trei idealuri (fără a ancora vreunde) și, în 25 de ani, le-am experimentat, pe pielea mea, cu lacrimile, cu sudoarea, cu sângele meu. Eram născut creștin, din tată religios și mistic, am luat în serios acest ideal, dar nu l-am putut realiza și nici asimila spiritual. Am rămas până astăzi cu nostalgia ierusalimitică și cu practica de fier a carității zilnice, care este rezultatul experienței mele printre protestanți, fiindcă de la popii mei înveți mai degrabă hapsâneala, nesimțirea și egolatria familială.

De aceea, îmi permit să intru cu fruntea sus în templele creștine de toate confesiunile (catolică, ortodoxă, protestantă), fără a mă simți intrus sau fără a avea senzația că murdăresc aceste temple cu hoitul meu. Mă duc și în templele mozaice. Am fost martor principal (un fel de naș) la cununii israelite. Pe mulți îi iubesc. Am fost prieten cu rabinul din Viena.

Nu mi-am permis să intru în templele masonice.

N-am făcut-o din reticență, ci pentru a-mi păstra mâinile libere.

Dar cine n-a vibrat pentru libertate, egalitate, fraternitate?

Cine nu vibrează încă pentru aceste idealuri inaccesibile?

Am fost simpatizant al comunismului până la 23 August 1944, dar, din prudență, nu mi-am îngăduit să mă înscriu în

partidul Anei Pauker, fiindcă idealurile se terfelesc și autonomia personalității este un prețios deziderat.

Râdeam când mi se spunea: „cine nu-i cu noi este contra noastră”!

Am pățit-o! Am plătit-o!

De ce am fost atât de șovăielnic? De ce am fost atât de neîncrezător?

Nu regret, fiindcă am plătit-o cu ani grei de experiență nouă în iadul pușcăriilor republicii *ana-teohariste*.

Instinctele mele țărănești îmi spuneau că aceste idealuri grandioase sunt repede terfelite și schimonosite când se pun în practică.

Trăim o epocă masonică și comunistă. Aici este bătălia. *Illic iacet lepus.*

Zadarnic încearcă să se amestece Vaticanul ca partener egal. Masoneria capitalistă se duelează, pe dimensiuni planetare, cu ideologia comunistă proletară. Pangermanismul, panslavismul, iudaismul – sunt prostii!

Ce ne interesează pe noi, țărani valahi, acest gigantic duel?

Noi avem o doctrină milenară, unde s-au concretizat înțelepciuni, experiențe, rituri, comportări; avem, în special, o etică rurală, de o neasemuită frumusețe, în conformitate cu biologia, fuzionată organic cu câteva climate de morală creștină, de un realism fără pustiire materialistă, de o onorabilitate de gentilomi, de o puritate a florilor de crin. De această realitate putem fi mândri, până la orgoliu dement, cum este în cazul meu, care predic doctrina străbunilor.

Eu îmi ridic paharul pentru menținerea moralei țărănești (ospitalitate, toleranță, rezervă, măsură, autolimitare, voioșie, ironie, cultul străbunilor, pomană, bravură civico-militară), pentru triumful ei în lume ca un far luminos în beznă care ne înconjoară, ca un medicament și pentru orășeni, aceste flori otrăvite ale asfaltului.

Să cânte muzicile *a giorno*, vorba lui D.R. Ioanițescu.

Prefer pornografii decât pe falsificatorii de monedă literară gen Bourget, Dickens, Turgheniev, Sadoveanu sau Selma Lagerlöf.

Cum poți fi romancier al vieții nemijlocite, fără sex și fără pat?

N-a vorbit Tolstoi de tragedia alcovului? Cum poți fi filosof fără biologie necruțătoare? De la Schopenhauer, s-a sfârșit cu divagația tomistă și neotomistă, cu idealismele ieftine, cu politicele marxiste sau clericale.

În materie de genetică și de superfetații, reflexele și divagațiile instinctului genezic vor trebui să meargă adânc, fără opreliști și fără spaima de a fi taxat pornograf. Istoria antică, medievală și modernă nu poate fi evocată și scrisă fără o istorie sinceră a moravurilor și a moralei respective.

Reactorul economic joacă rol secund față de teoria sămânței, față de cultul idolatru al osului domnesc, care a umplut istoria universală până deunăzi, până aproape de 1848, când s-a lichidat conducerea după aceste criterii.

1956

Bulgări și stele (7 aprilie 1956)

Veneam de la Gara de Nord, trist, melancolic, stupidizat pe chestii familiale.

Într-o singură zi, aflasem decisiv:

1) că fiul meu vrea să-și schimbe facultatea de la medicină generală (mare onoare în Valahia puturoasă) cu o facultate obscură (geografie? biologie? științe naturale?);

2) că Didă, fratele meu, șef de gară la Piatra-Olt, a fost trimis în judecată, după 10 luni de arest preventiv, pentru uneltire contra ordinii sociale sau catastrofe feroviare. Deci, amenințat cu moartea sau MSV¹;

3) că Lucrețiu Pătrășcanu, fratele soției mele, a fost ucis la un ceas după verdict, în ghereta de la Tribunalul Gh. Gheorghiu-Dej (fost Știrbey Vodă). Tot aici, din ordinele lui, au fost condamnați la moarte Ică și Mareșalul Antonescu. Sângele, sânge cheamă. I-a venit și lui rândul acum, spre nefericirea soției mele, care-l plânge de când o știu, adică de 24 de ani. Spre nefericirea noastră, a mea, a copiilor mei.

Arestări, lagăre, ministeriat efemer și moarte.

Aceste știri tulburătoare le-am primit, succesiv, în circa opt ore.

După aceste știri, am avut numai neplăceri.

Poetul N. Crevedia – autor de bulgări și stele – a fost întâmplător întâlnit pe Grivița, când veneam de la gară, unde mă dusesem să-mi chem nepoții avocați, ca să vină să apere pe unchiul lor. Poetul Crevedia a fost foarte amabil. Am întâlnit niște teleormăneni care nu puteau cumpăra pâine, fiindcă n-aveau buletin de București. Am bătut în geam la o brutărie să mi se dea niște pâine pentru ei. Poetul distins a fugit. Au fugit și țărani.

Halal măscărici, halal țară!

¹ Muncă silnică pe viață. (n.n.)

Majoritatea femeilor intelectuale sunt sterpe. Dacă au făcut câțiva copii, speriate, s-au castrat singure, cu avorturi, băgându-și în uter un fus, un forceps sau alte nemernicii. Cu asistența moașelor criminale și a mamoișilor, li s-a strangulat canalul deferent. Nu mai sunt fecunde. Copulează fără suc seminal, numai cu un suc prostatic. Li se schimbă caracterul și însăși ființa fizică. Aparent se înfrumusețează.

Această crimă de genocid se comite pe scară întinsă în Occident, în Europa Centrală și a început – de vreo 20 de ani – să fie modă în Balcani.

Nu sunt de-acord. De ce? Dacă noi bărbații ne-am castra benevolent sau ne-am lăsa castrați, ce dracu' ar mai rămânea din noi?

Femeile contemporane, la mare modă, sunt eunuce *voluntar*. În loc să facă plozi, se ocupă cu fleacuri profesionale și politice sau chiar de moda adolescentelor.

Puah!...

Chestii bănești

A. Dumbrăveanu îmi amintește că Virgil N. Madgearu mă iubea foarte mult. Așa este. Aveam în comun disciplina și cultura universităților germane. Ne sculam amândoi la patru și jumătate dimineața.

Mă cheamă într-o zi:

– Ascultă, dragă, tu te scoli la cinci dimineața în mod regulat?

– Nu. La patru și jumătate!

A zgâit ochii:

– Vei cuceri Bucureștiul. Ăștia se scoală la 10 și sunt gata la 12, când noi ne-am terminat munca.

Aurică Dumbrăveanu adaugă:

– Te iubea nu numai fiindcă erați amândoi matinali, te iubea fiindcă nu luai șperț, nu puneai pile, nu înghițeai pă-

sărici de aur. Erați câțiva articlieri, se numărau pe degete, care refuzați bani, în afară de salarii: Mihail Sebastian, Tudor Teodorescu-Braniște, Petre Pandrea. Cum a fost chestia cu subvenția Primăriei?

— Aveam și mai am un prieten, permanent sărac: pe Alecu Mihăileanu. Un comunist sincer de la întemeierea partidului. Trăgea mâța de coadă și o trage și-acum. Alții, ca Ralea și ex-iunianistul Jean Maurer, au dus-o bine și sub burghezie, și sub comunism. El o duce permanent prost. A fost și a rămas un comunist fanatic, sectant, sanguinar, de tip stalinist și terorist. Noroc că n-a fost luat în serios și pus în posturi de răspundere.

Alecu Mihăileanu avea o cumnată funcționară la Municipiu. M-a pus pe o listă de prebende acordate, de Paște, jurnaliștilor. Era o sumă mică, aproape mizeră, un salariu de arhivar pe-o lună. Casierul n-a vrut s-o plătească direct, în mâna lui Alecu Mihăileanu. A cerut să vină ziaristul respectiv, să semneze chitanța. Eu nu știam nimic. Alecu și-a luat inima în dinți și m-a rugat să vin, să încasez banii, și să-i dau lui, ca să facă un Paște decent cu copiii (Săndel și Tudorel). M-am dus. Era act de caritate.

După Paște, lista jurnaliștilor cu prebende a apărut pe masa tuturor directorilor de gazete. Jubilare. Pandrea s-a dat pe brazdă.

Constantin Graur și Labin m-au luat de-o parte și mi-au spus confidențial:

— Nu te muștrăm că ai înghițit o păsărică de aur. Îți reproșăm că a fost prea mică.

M-am înroșit și le-am dat explicația. Graur nu m-a crezut. Labin m-a crezut. Prebenda echivala cu o șeptime din salariul meu. Eram ordonat financiarmente, ca aproape întotdeauna. Nu beam pe-atunci deloc, și cheltuiam numai pentru un pachet de țigări zilnic, o cafea și patru bilete de tramvai. Aveam bani suficienți și în bancă, și acasă.

M-a chemat și Virgil N. Madgearu, directorul efectiv și financiar al ziarului „Dreptatea”. Din două lefuri aveam salariu de ministru.

Întâlnirile noastre erau la 6 dimineața. Mi-a predat o carte, de Carl Landauer, proaspăt sosită, despre Planwirtschaft¹, rugându-mă s-o citesc și, când ne vom vedea, să-i fac un rezumat oral. La plecare, mi-a semnat o gratificație de 40.000 de lei din partea gazetei:

– Ești însurat, ai copil, ai greutate noi.

Nu mi-a suflat un cuvânt de prebenda municipală. Am bănuț-o. Am refuzat net gratificația care reprezenta salariul unui tânăr judecător pe zece luni și era destul de ispititoare. A insistat:

– Gazeta a primit o subvenție importantă. Eu sunt stăpânul financiar al gazetei. De ce să ne refuzi și să primești de la Primărie o sumă minoră?

Am repetat explicațiile cu gestul pascal caritabil față de un prieten în suferință. Madgearu m-a crezut imediat și m-a luat în brațe afectuos. A dat să pună banii în sertarul biroului. Am replicat jovial:

– Acum puteți să mi-i dați. Se apropie concediul și vreau să plec cu nevasta în Italia. Îmi vor prinde bine.

– Este adevărat că ai refuzat să iei 80.000 de lei de la N. Titulescu și salariu lunar al tuturor cronicarilor de politică externă de 30.000 de lei?

– Am refuzat. De la gazeta mea nu refuz o gratificație.

– Dar de ce ai refuzat să iei cota de 40% din cei 200.000 de lei dați administratorului nostru Valentin, de către Bujoiu de la Petroșani?

– Eu am scris în mod sincer *Petroșanii sau viermii pământului*², comentariu la romanul anost al lui Carol Ardeleanu. L-am scris dimineața, cu lacrimi în ochi, amintindu-mi de o excursie de licean, în minele și măruntaiele carbonifere, de

¹ Economie planificată. (n.n.)

² Toate întâmplările menționate mai sus le-am regăsit în parcurgerea Dosarelor de Urmărire Informativă, din perioada respectivă (probabil, anul 1937). Urmărirea și consemnarea fiecărui pas și eveniment din viața Dr. Petre Pandrea a început încă din anul 1931 (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

viața de trudă și mizerie a minerilor. Bujoiu a crezut că e o campanie de șantaj a gazetei. Să-i fie de bine. Eu nu mă pot atinge de cota de 40% a banilor ruși de la gura minerilor, de la bucățița de pâine a copiilor.

— Intrau tot în buzunarul lui Bujoiu. Mai bine au intrat la gazetă.

— Nu știu. Chestia ar fi fost murdară pentru mine. Lucrurile sunt complicate. Nu-mi convine nici faptul că oficiile de studii economice conduse de Ernest Ene – *ubi Ene, ibi bene!* – au elaborat planuri de etatizare a marilor industrii și hârtia pentru tipărirea broșurii a fost cumpărată din proaspăta subvenție a lui Max Auschnitt. Sunt incongruențe, care nu-mi plac. Viața e complicată.

Ne-am plimbat pe Șoseaua Kiseleff, și pe urmă ne-am dus la treburile.

Ne-am despărțit melancolizați în dimineața de mai revărsată ca un triumf al exuberanței, al parfumurilor, al florilor, în cântec de vrăbiuțe și cintezoii.

Inima și mintea mea erau copilăroase. Aveam emoții socialiste. Nu puteam avea convingeri marxiste ferme, nici program sectar, pendulam între biologia plenitudinară și morala puritană.

Mi-am luat nevasta la braț, iar cu banii lui Virgil N. Madgearu am scos bilete de tren și am plecat în Italia, la Roma, la un congres de criminologie. Apoi la Napoli și pe urmă, am ancorat pe insula Capri. Între timp, m-am despărțit de Madgearu, fiindcă în 1937 a aprobat pactul electoral al lui Iuliu Maniu cu legionarii și eu am fost de părere că puțină democrație poate scăpa mai ieftin sub faldurile doamnei Lupescu și ai hlamidei jingoase a lui Carol II, decât într-o alianță care promova ca partid de guvernământ pe legionari, care ne vor căsăpi. Madgearu a murit sub gloanțele prietenilor săi recent, fanatizați, în timp ce le elabora legi financiare proaspete pentru a pune ordine în bugetul dat pe mâna lui Papanace (neofit în materie). Madgearu a pățit-o exact ca Lucrețiu Pătrășcanu și Belu Silber (colaboratorul său aulic și intim).

—Noi ne plimbăm, dragă Aurică, în 1956, pe bulevardele Capitalei, și depănăm amintiri elegiace. Suntem oameni mediocri. Mediocrilor nu le plac excesele. Suntem centriști. Vara aceasta plec la sapă la Periș.

Ah, dacă aş reîntra în avocatură, să fiu iarăși principe al liberei profesiuni, să fiu robul clientelei, în genere, și robul nimănui, în detaliu.

Mirajul Vladimireștilor

O zi și-o noapte am stat iarăși sub mirajul Vladimireștilor, *in accedia, taedium vitae, spleen* sau melancolie, sau cum li se mai zice.

A venit un om în cârje, relativ tânăr, 34 de ani, cu morbul lui Koch căpătat în șase ani de pușcării. A stat patru ani cu mine la Ocnele Mari, era unul din cei 1.200 de inși. A mai stat cu mine patru luni și la Aiud. Era unul din cei 8.000. Îi uitasem numele. Poate nu l-am știut niciodată. I-am recunoscut fizionomia, fiindcă am întâlnit-o la Vladimirești, în 1954, într-o dimineață de Cireșar înflorit. Nu-l chema Teodoru?¹ Parcă așa.

Este și el un „vladimirist”, unul dintre numeroșii adepți ai Măicuței Veronica și ai părintelui Ioan. Eu nu sunt decât un spectator, un călugăr alb, cu mâini albe de prelat medical, cu intenții pure de comprehensiune și de ajutorare a lor, căzuți în grea suferință.

I-am asistat un an și jumătate cu sabia cuvântului, cu dalta peniței. I-am ținut liberi. Am căzut eu. Au căzut și ei.

Mi-a relatat procesul în amănunțime.

Au fost scoși noaptea din Mănăstire, de ofițeri de Securitate. Li s-au pus pistoalele la tâmplă. Tiberiada făcea de gardă la poartă. Erau 50 de ofițeri și 250 de milițieni. Tiberiada a dat alarma. S-a suit în clopotniță și a început să sune clopotele tânguitoare și jalnice. Până să se trezească măicuțele, ofițerii

¹ Martor mincinos în acuzare, în procesul intentat avocatului Dr. Petre Pandrea în anul 1959, soldat cu o condamnare de 15 ani muncă silnică (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

s-au postat la chilioare, cu revolverele întinse, dând ordin ca nimeni să nu miște. Percheziții. Măicuța¹, Părintele Ioan și Micaela au pogorât în hrubă, la tipografioara unde lucra, de cinci ani, un fugar politic. Nu tipărea decât cărți de rugăciune. La casa de oaspeți, au mai găsit un alt fugar. Nu știau că acest oaspete ucisese ofițeri de securitate și milițieni. Nici nu le spusese secretul lui, decât poate la spovedanie.

Au arestat căpeteniile. Au arestat și câteva duzini de țărani, pentru a intimida împrejurimile și pe susținători. Au arestat călugării de la Mănăstirea Sihastru veniți de la Ploscuteni, în monom, pe jos, de la o sută de kilometri distanță, recitând rugăciuni, pentru a despresura mănăstirea-matcă.

După plecarea autorităților represive, Tiberiada a bătut clopotele trei zile și trei nopți. Țipete. Plânsete. Jale. Câțiva agenți secreți veniți sub formă de pelerini, cu pistoale în buzunarul pantalonilor, au fost dezarmați și bătuți până la sânge de călugărițele înfuriate. S-a tras cu armele, și la ridicarea căpeteniilor, și ulterior.

S-a trimis de la București o stareță „pe linie”, care fuma trabucuri de foi și bea vinul din butoaiele pentru cuminecătură. Cele trei sute de călugărițe fecioare erau lacto-vegetariene. Renunțau la carne pentru a posti permanent și a se putea împărtași zilnic. Stareța mânca găini și bea stacane cu vin. Pe urmă, își aprindea trabucul. Asemenea stareță a fost imediat izolată.

Maica Tiberiada a luat conducerea mănăstirii și măicuțele au ascultat-o ca pe Maica Veronica.

Procesul a avut loc după un an de cercetări. Circa opt luni, Maica Veronica a fost ținută în claustrare, la Mănăstirea Tigănești.

Mă aflu la Periș, unde scriam la cartea despre Vladimi-rești, săpam în vie, puneam zarzavaturi și defrișam paragina fermei mele. I-am trimis trei trandafiri cardinali și o lungă scrisoare² de afecțiune și omagiu.

¹ Maica Veronica. (n.n.)

² Scrisoare care nu a ajuns niciodată la destinatară, fiind reținută de Securitate și aflată la dosarul cauzei (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

Zdrobirea carierei mele de avocat a început cu surghiunul la Alexandria, pentru ei.

Procesul a avut loc în cursul lunii martie 1956, la Galați.

Capetele de acuzare:

1) complicitate cu asasinul autorităților represive (de fapt, omisiune la denunț); 2) complicitate cu fugarul politic; 3) imoralitate; 4) răzvrătire; 5) complot etc.

La capitolul „imoralitate”, Maica Veronica a cerut expertiză ginecologică, pentru a se dovedi fecioria sa și a călugărițelor arestate (Micaela-substareța, Feodosia-bibliotecara, Epiheria, plus altele, în total șase).

Asasinul autorităților represive a fost condamnat la moarte. La proces a declarat cu cinism că-i pare rău că n-a putut omorî mai mulți.

Părintele Ioan Silviu Iovan, ieromonah, duhovnic și predicator inspirat al Vladimireștilor, a fost condamnat la muncă silnică pe viață.

Micaela Nicoară a fost condamnată la 20 de ani.

Maica Veronica (Vasilica Barbu) a fost condamnată la 15 ani.

Celelalte călugărițe au fost condamnate la 10, 8, 5 și 4 ani.

Procuratura n-a fost mulțumită cu acest verdict. Ar fi vrut mai mult sânge, mai mulți ani de pușcărie. A făcut cerere de îndreptare. S-a admis cererea de îndreptare și Micaela a luat MSV¹, Maica Veronica 20 de ani, iar restul călugărițelor câte 15 ani.

Securitatea a trimis din nou 50 de ofițeri la Mănăstire și a remorcat 150 de milițieni cu pistoale. Au evacuat pe călugărițe. Le-au dezbrăcat de rasa monacală, le-au pus rochițe și basmale și le-au trimis la domiciliile părinților lor. Au fost trimise „la urmă”...

Mirajul Vladimireștilor a luat sfârșit.

Prin acest martiraj, povestea religioasă de-abia începe.

Cu fapta, trupul și suferința lor morală și fizică, Vladimireștii și-au dovedit credința neînfricăată, dorința de jertfă, curajul de înfruntare a lui Antichrist.

¹ Muncă silnică pe viață. (n.n.)

Adeptii lor se cifrează la mii și zeci de mii.

Din când în când, mă trezesc cu femei și bărbați în toată firea, care mă întreabă emoționați:

– Este adevărat că ați fost avocatul Vladimireștilor?

Numele meu circulă odată cu *legenda* mănăstirii. Nu le vine să creadă că exist în carne și oase. Ca și sfântul Toma, ar dori să-mi pipăie hainele și trupul pentru a se convinge de realitatea mea fizică. Pelerinii Vladimireștilor vin acum în pelerinaj la mine¹.

Eu fac o profeție în aceste file, pe care am făcut-o, oral, în fața Patriarhului Marina și a anturajului său: după Marina, va veni ca patriarh ieromonahul Ioan Silviu Iovan. Va fi un patriarh similar cu Șaguna. Nu va muri în pușcărie². Va fi vlădică. Va încerca să treacă biserica ortodoxă la catolicism. Atunci, se vor despărți apele. Micaela³ va milita pentru catoli-

¹ Informatoarea Securității cu nume conspirative "DS" sau "Tania", după caz (numita Dimitriu Simona), descria amănunțit orice persoană care pășea pragul locuinței Dr. Petre Pandrea, precum și conversațiile ce aveau loc acolo. De menționat că familia noastră era compusă din patru persoane și fiecare dintre ele se regăsește în sute de pagini din aceaste dosare. Zeci de pagini mai sunt „rezervate” călugărilor și călugărițelor ce veneau în calitatea lor de clienți. În perioada anilor 1954-1957, Dr. Petre Pandrea a fost avocatul ales al Mănăstirilor Vladimirești, Sihastru, Copăcenii-Vidra. A plătit cu ani grei de pușcărie „excesele în apărarea” clienților săi. (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

² În anul 2003, l-am întâlnit, personal, pe ieromonahul Ioan-Silviu Iovan, preot duhovnic la Mănăstirea Recea. După ani grei de închisoare, era la fel de conștient și de mândru de misiunea sa creștină. A decedat de curând. (n.n.)

³ Maica Micaela a murit în detenție, la Sighet, trupul fiindu-i aruncat la groapa comună a pușcăriei. O mână de pământ, de la presupusul loc de veci, a fost adus, în mare taină, de către o măicuță de la Mănăstirea Vladimirești, pământ îngropat în cimitirul Mănăstirii. Astfel, simbolic, Marietta Iordache, subștarea Mănăstirii Vladimirești, se odihnește, pentru totdeauna, lângă Maica Veronica și celelalte surori întru suferință. (n.n.)

cism. Maica Veronica¹ va rămâne în câmpul ortodox. Va începe o dihonie dintre cele mai mari, dintre clerul de sus și clerul de jos. Prin comparație, dihonă de astăzi a fost un fleac.

Eu voi fi de partea ortodocșilor. Vom rămâne puțini. Maica Veronica va fi în lagăr cu actualii ei adversari, care par ireductibili: cu Sandu Tudor, cu fratele Andrei Scrima. Patriarhul va fi la Mănăstirea Sihăstru, bătrân, în penitență, ținut din mila lui Simion Oveza și a lui Nectarie Cristisor, care va îngriji de unchiul său, episcopul dr. Anton de Buzău, care s-a purtat cu el ca lupii turbați.

Vom fi puțini. Îmi voi tipări *Cartea Vladimireștilor*². În bătaia confesională angajată, voi scoate *Epistolele de la Mărgăritești*³ și va fi o dihonie și mai mare, fiindcă voi chema protestantismul la alianță cu ortodoxia împotriva catolicismului cotropitor.

Vom pleda multe litigii de drept canonic referitoare la biserici și mănăstiri, dintre ortodocșii persecutați și catolicii invadatori și persecutori. Va fi ultima fază a activității mele juridice.

Mă voi purta mereu cu eleganță, călugăr alb în bătațiile confesionale, așa cum m-am purtat în bătațiile sociale și politice de astăzi.

Pe urmă, voi închide ochii la Mărgăritești⁴ și voi fi înmormântat în țințirul ortodox de pe Olteț, lângă mama și tata, fericit de a fi scăpat din valea plângerii, de zbulium și

¹ În anul 2003 am întâlnit-o, personal, pe Maica Veronica, Stareță la Mănăstirea Vladimirești, ambele renăscute din cenușă, la propriu și la figurat. (n.n.)

² Acest manuscris a văzut lumina tiparului la Editura Vremea, abia în anul 2003, sub titlul ales de autor: „Călugărul Alb”(n.n.)

³ Manuscris nerecuperat de la SRI în toamna anului 1997, împreună cu celelalte 7.000 de pagini de manuscris confiscate de Securitate în timpul perchezițiilor efectuate cu prilejul arestării de la 23 octombrie 1958. (n.n.)

⁴ Viața a decis altfel: după o grea și neiertătoare suferință, Dr. Petre Pandrea a închis ochii la 8 iulie 1968, pe un pat de spital din București. (n.n.)

de oameni neînțelepți, pentru a intra în neființă, în Turnul de Ivory al mormântului, de unde voi păși în Neant.

Profilul Micaelei, substareța Vladimireștilor

Patriarhul Marina a botezat-o „spiridușul” Vladimireștilor. A vrut să fie ghiduș și patriarhal. Epitetul a rămas.

Fratele Andrei Scrima, bibliotecarul și creierul Patriarhiei, a denumit-o *spiritus rector*. Eu am spus-o reverențios și visător bibliotecarului: *c'est une abbesse. C'est une vraie grande dame!*¹

Starețul Daniil de la Rarău (poetul Sandu Tudor) o urăște de moarte, cu o nuanță de dispreț mascul. Le-a spus-o categoric în sobor: „Femei ca voi am avut eu în tinerețe câte cinci pe zi la patul meu”! Nici nu-l interesează monahismul feminin. El vrea să crească monahismul mascul.

Micaela îl disprețuiește, la rândul-i, ca pe un poltron, ca pe un moșic și ca pe un hoțoman, un șoarece intrat la miere în stupul mănăstirilor, ca să treacă prin furtuna vremurilor.

El, fostul ofițer de marină și director de gazetă – poet și stareț –, să reapară la suprafață, pe Calea Victoriei, între Capșa și Palat, cu pălăriuța de *dandy*, cu barbișon și cartea mistică în marochin, la subțioară.

Micaela l-a disprețuit și l-a înfruntat. A înfruntat și pe patriarh. Venea în București, ca să preia și să plătească lâna repartizată în cotă, de Ministerul Comerțului Exterior, pentru covoarele mănăstirii, căutate pe piața suedeză, și era poftită, în audiență, la ceai patriarhal. *Elle faisait la sourde oreille. Pourquoi?*² Pentru că nu frecventa pe moșici. Cum să nu înfrunte liota metropolitană a lui Sebastian Rusan de Iași și pe negustorașii episcopali de Buzău? Nu l-a înfruntat ea în anul 1938, chiar pe Regele Carol II, cu târla lui de demnitari, de pe careul de la ANEF? Cum să nu înfrunte pe patriarhalioți?

Cine este Maica Micaela?

¹ Este o stareță. Este o adevărată mare doamnă! (n.n.)

² Se făcea că nu aude. De ce? (n.n.)

Se numește Marietta Iordache și este sora lui Nicoară Iordache din Nicoreștii Tecuciului, ucis de Armand Călinescu și Carol II în cumplita prigoană și persecuție politică a anilor 1933-1940. Face parte dintr-o familie de răzeși și podgoreni avuți din ținutul Moldovei de Jos. În fiecare toamnă, soseau la Vladimirești poloboacele cu vin de Nicorești, din cota de moștenire a Micaelei, moștenire preluată de mănăstire, conform regulilor monastice. A absolvit liceul teoretic cu distincție. Frațele ei Iordache Nicoară era avocat, cu reputație incipientă și scriitor cu avânt începător, în zbor de aripi largi, brusc curmat.

Marietta Iordache, proaspăt bacalaureată, nonșalantă femină, tandră și pură, evolua cu grație de gazelă printre ideile politice și idealurile de scriitor ale fratelui Nicoară. S-a înscris la Litere și Filozofie. Fiindcă era sportivă, s-a înscris și la Academia Națională de Educație Fizică, pentru a se face, eventual, profesoară de gimnastică. Iubea sportul, aerul, lumina. Umbla în *short* trei anotimpuri pe an. Avea o anatomie agreabilă de tânără zeiță, de Diană virginală. Când a intrat la mănăstire, mărturisea într-o spirituală epistolă adresată unei colege, că un singur lucru o stânjenește în noua viață: nu mai poate purta *short*! Trebuie să poarte fuste lungi!

Prigoana începută în anul 1935, odată cu asasinarea primului-ministru I.G. Duca, șef liberal, care a refuzat candidatura grupării celei noi, intitulată *Totul pentru țară*, a culminat în anii 1938-1939. N. Iorga a făcut proces lui Corneliu Z. Codreanu pentru o epistolă anodină, care i-a adus o condamnare de șase luni. Apoi, a venit rapid o condamnare de zece ani și apoi, asasinatul fizic de la Tâncăbești.

Ziua de 8 iunie se sărbătorea cu mare fast în anii 1930 și 1940. Era ziua când a pogorât din avion prințul pribeag Carol, venit din exil, întâmpinat de o țărancă tânără care prăsea într-un lan cu porumb și i-a întins un urcior cu apă. Simbolul fusese găsit. Îl întâmpinase Țara, pe galantul principe, însetat de dorul Patriei, printr-o femeie, cu un urcior arhaic, urându-i bun soset, la ieșirea din avionul poznaș căzut în pană.

Sculptorul Constantin Baraschi, care a făcut atâtea „stalini” și „soldați sovietici eliberatori”, a încercat să nenorocească și

această scenă simbolică a guvernanților de odinioară. Sculptorul este un măscărici, care lucrează după comandă, ca artiștii Renașterii, ca Benvenuto Cellini, căruia îi cunoaște în amănunt secretul tehnicii statuare și aurare.

La 8 iunie 1939, Carol II, înconjurat de demnitari, sărbătorea pe stadionul de la ANEF, cu tot fastul regal, instalarea sa ca dictator, după modificarea Constituției din februarie 1938. Puterile lui erau nețărmurite. Demnitarii se plecau servili. Printre ei se afla, în fireturi și costumație albastră, și sorbonardul Mihai Ralea. Iordache Nicoară zăcea la pușcărie, înconjurat de camarazii lui de luptă. Istrate Micescu, prințul avocaților, modificase Constituția într-o noapte, abolise libertățile și primise un onorariu de opt milioane de lei.

Marietta Iordache era studentă la ANEF, gimnastă încercată, cu vechime. Era și o studentă distinsă a profesorului Nae Ionescu, stimată de Octav Onicescu, care predă cursuri de matematici și filosofia științelor, remarcată de Gh. Zapan, profesorul de psihotehnică, sosit de la Berlin cu o teză mult controversată.

Se afla în careul de gimnastică, în grup, ca o anonimă, evoluând grațios și ritmic, sub privirile benevolente ale demnitarilor. Când s-a apropiat de microfon, l-a luat fulgerător din mână *speaker*-ului și a scandat lozincile celor aflați în închisoare. Stupoare. Scandal. A fost arestată. Dusă la poliție, a fost maltrată, ca să se afle complotul, complicitățile și vinovățiile. Marietta, sora lui Iordache Nicoară, n-avea complici. Făcuse un gest premeditat, solidar și solitar. Dacă ar fi luat revolverul și ar fi tras, ar fi fost un gest anarhist. Dar Marietta Iordache nu era o anarhistă. Era o sportivă îndrăgostită de aer, apă și lumină, care evolua sub lumina cea mare a credinței lui Christos și a luptei contra tiraniilor.

După lungi interogări și torturi, a fost internată, cu domiciliu forțat, la Mănăstirea Suzana din Prahova. Acolo se mai aflau alte opt deținute politice, între care și Mary Polihroniade, englezoaică născută și crescută în România, femeie bravă, protestantă, puritană și sportivă, soția colegului meu de facultate și bară, Mișu Polihroniade. De la ea știu aceste detalii. Prietenia

lor a fost totală. Erau închise într-un turn de mânăstire, păzite de un pichet de jandarmi. Șeful postului de jandarmi era un credincios, lector cotidian al *Bibliei*. N-au dus-o prea rău. Spiridușul din Micaela-Marietta nu-i dădea liniște.

O aștepta și un proces greu cu muncă silnică pe viață.

A escaladat turnul, a evadat, și-a fracturat piciorul, fiindcă sfoara a fost prea subțire și s-a rupt. A ajuns cu bine într-un ascunziș.

S-a reîntors. De ce? Aici începe senzaționalul, care demonstrează esența fecioarei.

Prietenele din turn au implorat-o să se întoarcă. Șeful postului de jandarmi n-a întors calimera, n-a torturat pe deținutele din turn ca să afle complicități. Citea *Biblia* în continuare. Din respect pentru temnicer, Marietta s-a predat. Au mai rămas acolo câțeva vreme. Gardianul n-a fost pedepsit.

Crugul evenimentelor s-a succedat cu viteză vertiginoasă.

Gruparea politică a Mariettei Iordache a ajuns la putere și a comis atrocități abominabile: asasinările lui N. Iorga și Virgil Madgearu, masacrarea demnitarilor politici adversari de la Închisoarea Jilava, molestarea evreilor etc., etc.

Marietta Iordache, Diana virginală și sportivă, îndurerată și jignită, s-a dus la mânăstire, ca să se roage pentru iertarea păcatelor comise de coreligionarii politici. Sora Marietta a devenit maica Micaela.

Maica Micaela n-a intrat la mânăstire din decepție erotică, fiindcă logodnicul ei ar fi fost ucis de Armand Călinescu, Ralea și Carol II, așa cum pun în circulație, ca o sfruntată minciună, Sandu Tudor și fratele Andrei, cu banda lor patriarhalioasă.

Maica Micaela a intrat în nobilul cin călugăresc, ca să se roage pentru iertarea păcatelor altora. Nu se roagă călugări pentru iertarea păcatelor noastre, ale laicilor? Câte păcate poate să aibă o fecioară sportivă, iubitoare de aer, apă și lumină?

Maica Micaela n-a avut niciun logodnic ucis și nici vreun logodnic viu. Logodnicul ei ales este Christos. Ea este mireasa lui Iisus.

Maica Micaela n-a păcătuit în scurta și furtunoasa ei viață laică. Iubea sportul pe stadion și munții. A comis două

infrațiuni statale: a înfruntat prin cuvinte parlamentare pe un rege tiranic și a fugit de sub paza unui temnicer. Dar, fiindcă temnicerul era blând și omenos, s-a reîntors de bună voie în capcană, ca să nu sufere bunul temnicer, ea riscând să fie condamnată la muncă silnică pe viață pentru înfruntarea și ofensa adusă regalității.

Marietta, pură, virginală și înfruntătoare, a intrat în mănăstire și a luat vâlul și straietele negre. A intrat ca să se roage pentru păcatele altora. Multe tinere băteau la poarta Mănăstirii Vladimirești. Maica Veronica puneă condiția prealabilă a fecioriei. Multe solicitante mințeau. Veneau după decepții erotice. Nu stăteau multă vreme. Una a plecat după un an și jumătate, fiindcă simțea că o frige pământul Vladimireștilor sub tălpi. Mințise.

Micaela a intrat în mănăstire cu avântul ei sportiv, cu chibzuință și capacitate organizatorică, plină de elan, de osârdie și dorință de izolare. Și-a îngropat 16 ani de tinerețe și energie sub zidurile celei mai noi mănăstiri a țării mele, mănăstire cu specific unic în Balcani și răsăritul ortodox: o mănăstire a fecioarelor benedictine cu deviza *ora et labora!*

Misterul Vladimireștilor

Am discutat despre Vladimirești, cu Mary Polihroniade și cu soția mea, acasă la noi, la o ceașcă de ceai tare, cu un strop de lapte, *à la mode anglaise*. Mary este prietena de tinerețe a maicii Micaela și este prietena mea, promoția mea. Suntem trei temperamente felurite și judecăm un fenomen misterios. Cele trei sute de măicuțe zac în pușcărie, în surghiun și în difamație oficială. Părerile noastre contrazic opinia curentă. Mary își cunoaște prietena și în momente luminoase și în momente decisive. A stat 2-3 zile la Vladimirești, împreună cu o cumnată a ei, preoteasă mistică și bigotă. Primul soț, ucis politic; al doilea zace la Aiud de opt ani. Englezoaică bravă, nu se predă în fața vieții. S-a dus la Vladimirești, la rudele soțului, care o numesc „Miela”, miel blând, în loc de Mary. S-a revăzut cu Marietta devenită Micaela.

După două zile, părintele Ioan a chemat-o la spovadă. Ea e protestantă. A refuzat și a doua oară. Au lăsat-o în pace. Entuziasmul ei pentru mănăstire este fără reticențe. Admiră ordinea, curătenia, munca de-acolo. Nu e entuziasmată de părintele Ioan. Nici de Măicuța Veronica. O adoră pe Micaela.

Discutăm îndelung. Le citesc epistolele Micaelei, ale Veronicăi, ale Fedosiei. Rămâne înmărmurită. Grandoarea fenomenului Vladimirești sporește în ochii englezoaicei, sporește prin elevația, feeria și frumusețea epistolară a călugărilor și a călugărilor sihaștri cuți. Pe mine cultura lor mă lasă rece. Iubesc timbrul, autenticitatea, pasiunea sinceră întru Christos. Nu trăiesc ca fiarele pentru rumigație. Sunt oameni cu nevoi sufletești și intelectuale.

Soția mea pune în discuție explicațiile mistice ale fenomenului misterios al Vladimireștilor. Englezoaica lucidă, robustă și realistă, protestantă și puritană, înclină să vadă și ea „mâna lui Dumnezeu” în această „grădină a Maicii Domnului”. Soțul ei, intrat laic în pușcărie, a devenit credincios fervent.

Curm discuția. Nu neg misterul cosmic. Neg planificarea divină în treburile pămâtenene.

Declar solemn și glumeț:

— Eu știu misterul Vladimireștilor!

— Care? În ce constă?

— Misterul Vladimireștilor constă în misterul luminos al personalității energetice. Misterul se cheamă energia, vocația și forța Măicuței Veronica și ale maicii Micaela, care au știut să-și adune în jurul lor, pe bază de afinități electice, alte 300 de Veronici și Micaele. Care erau aceste afinități și idealuri? Dorința și voința de puritate, de jertfă și muncă zilnică în realizarea unui ideal pios.

Aceste femei și-au luat meseria în serios. Au intrat la mănăstire ca fecioare, ca să se roage și să aducă glorie lui Dumnezeu. Voința lor era planificată, centuplată. Nu făceau greșeli, fiindcă aveau un drum croit și bătătorit. Respectau cu strictețe regulile jocului. Au vrut să fundeze o mănăstire cu fecioare și nu s-au abătut de la regulă.

Într-o țară de târfe și femei lejere, au dat pilda cumițeniei. Într-o regiune de oameni nespălați, vestmintele și locuințele lor sclipeau de curățenie și artă feminină, într-o țară de oameni hapsâni și egolatri, ele practicaau caritatea și abnegația. Într-o țară cu morală și credință laxă, erau intransigente cu sine, blânde cu cei asuprași și tolerante cu năpăstuiții, înfruntătoare cu asuprașii, fie că s-au chemat Carol II sau Marina. Într-o țară de individualism exagerat, unde până și mănăstirile cultivă tipul de călugăr egolătru și meditativ, ele au adus în viață și proprietate o instituție colhoznică, așa zice, dacă n-ar fi vechea viață comunitară arhaică. În mod ciudat, comuniștii admirau Vladimireștii și Sfânta Mănăstire Sihăstru ca pe două mănăstiri colhoznice, unde se practica viața de obște, spre deosebire de alte mănăstiri, unde călugărul are gospodărie individuală. Într-o țară de oameni buni dar lipsiți de metodă în muncă, vladimirismul a reprezentat și reprezintă ideea de muncă organizată, inteligentă, artistică și fără preget.

Misiunea Vladimireștilor s-ar putea termina aici, adică, pot pieri prin pușcării căpeteniile lor. Călugărițele și călugării sihăștri se pot pierde și risipi. Pilda însă a rămas biruitoare, unică și – probabil – invincibilă în sânul bisericii ortodoxe viitoare.

S-a terminat cu acel călugăr păduchios, pântecos și indolent.

S-a terminat cu grajdurile metropolitane unde oficiază armăsari ca Sebastian Rusan, cu 16 copii de la mai multe muieri.

S-a terminat cu ipocrizia lui Antim, cu indolența lui Marina, cu intrigile de galbenă hienă ale savantului Andrei și cu contorsiunile de măscărici inconștient ale stareșului Daniil, cu osânza lui Grigore Lăzărescu, cu aventura sordidă a lui Valerian de Oradea.

Un aer proaspăt a intrat în biserică odată cu această serie memorabilă teologală: puritatea Veronicăi, sănătatea sportivă, de gazelă, a Micaelei, fervoarea dulce cu Simion Oveza și Teoctist, candoarea cu Nectarie Cristișor.

Împins de dor, am plecat spre Vladimirești, să mai văd încă o dată lanurile unde o fetiță de țăran a avut o viziune serafică și a primit poruncă să zidească o mănăstire. Vream să mai stau și să mă odihnesc la umbra Mănăstirii, în *Grădina Maicii Domnului*¹. Sunt obosit de moarte și întristat până în adâncuri. Un sloi de gheață mi-a cotropit inima. O ceață deasă, ca o pâclă de noiembrie, mi se lasă pe ochi și mi-i împăienjenește. Numai dorul încordează arcul voinței.

Am plecat la drum prin pustietatea Bărăganului. Am ajuns în gara mică, târziu, noaptea. Din depărtare, nu mai sclipesc luminile de transatlantic ale Mănăstirii Vladimirești, care plutea, mai anii trecuți, ca o imensă navă pe oceanul întunericului. Peste întuneric s-a suprapus alt întuneric.

Cunosc drumul de parcă ar fi în palma mea.

L-am făcut pe jos, ca alți pelerini, care veneau să ia lumină și balsam pentru sufletele lor îndurerate.

L-am făcut pe noroaie, în căruță cu boi.

L-am făcut cu bidiviii mănăstirii, conduși de monahia Tiberiada.

L-am făcut cu limuzina Patriarhiei, în faza primară a tratativelor, pentru concordat și aplanare pașnică.

L-am făcut sub ploaie și lapoviță, sub vânt necruțător, împreună cu Teoctist, starețul Sfintei Mănăstiri Sihastru și cu Nectarie Cristîșor. Era în decembrie 1954. Conflictul ajunsese la paroxism și am fost chemat, de urgență, să ne sfătuim cu soborul vladimirist, în frunte cu măicuța Veronica, cu Micaela și cu duhovnicul Ioan.

Înaintează cu greu, gâfâind. Vântul de primăvară bate ușor și drumurile s-au zbicit. Altădată aș fi mers ca o rândunică. Acum, mă simt gârbov, cu gura coclită, cu picioarele legate de butucul dezastrului și al neorânduiei, șubrezit de melancolie și indiferentism față de viață, de elan și de speranță. Nu mai nădăjduiesc nimic, nu mai doresc nimic. Prietenii mei

¹ Denumirea Mănăstirii Vladimirești. (n.n.)

monahi și monahițe zac în pușcării sau în prigoană, răspândiți ca turturelele în fața vânătorului sălbatic. Eu însumi, trimis și ieșit din surghiun alexandrin, intrat în șomaj bucureștean de peste un an, pălmaș și vagabond la Perișul iubit, fără rosturi și fără țintă zilnică, mă asemui cu o frunză galbenă de nuc amar, în bătaia viscolului. Un tainic resort m-a îndemnat și trimis aici să mai văd cetatea slăvită, clădită de monahiile fecioare și să fac un popas în *Grădina Maicii Domnului*, odinioară plivită de mânuțele lor harnice. Unde sunt florile? Unde sunt dangătele? Unde sunt cântecele lor cristaline? Unde e forfeta? Un vâl de întunerici s-a așezat, opac, în față-mi. Instinctele mă conduc infailibil. Iată, cele trei cruci. Fac cotitura și urc colina. O liniște mormântală mă împresoară ca o vată neagră și încearcă să mă sufocă. Mă despresor cu greu, aprinzând o țigară. Surâd la amintirea certurilor benigne cu iubitele mele călugărițe, doctorițe în textele biblice, care nu puteau să-mi arate textul interzicerii tabacului. N-a venit iarba dracului la noi, după Cristofor Columb, la 15-16 secole după Christos? Le înfundam cu arguții și argumente ieftine de retorici de bâlci. Se înclinau și-mi aduceau argumente medicale. Eu mă înfoiam ca un păun, aruncând altă serie de bagatele: *invidia medicorum pessima*, dacă intri pe mâna doctorilor, te îmbolnăvești de-a binelea. În duhoarea de urină a tribunalelor, fumul de tutun este smirnă și tămâie. Tutunul este unica voluptate nevino-vată descoperită de om, fiindcă plăcerile pântecului și ale patului sunt cunoscute și reprobate de la Adam cu Eva lui, pe când iarba lui Nicot atâta, nu satură niciodată, nu face rău semenului etc. Călugărițele sclipeau viclene din ochișori, se minunau de slăbiciunea arhiepiscopului lor laic, își aminteau de tatăl lor și aveau sentimente filiale față de mătahăloasele ființe ale lui Dumnezeu denumite „bărbați”, pufneau în râs și aduceau repede bucatele. Numai Maica Veronica nu se supăra niciodată. Ea era deasupra acestor nimicuri, deși stâr-pise buruiana pe șapte sate din împrejurimi, prin evanghelizarea faptei fără cuvinte. Știe că dacă se pogoară harul asupra tidvei încăpățănate, vor dispărea și viciile benigne sau

maligne ale călugărului alb. Avea tact, răbdare, prudență și dragoste nețărnută.

Fumez câteva țigări și mă plimb în fața porților și a casei de oaspeți. Pustiu și întuneric beznă. S-a cuibărit o cucuvea, care cântă monoton și nostalgic. Gardurile stau prăvălite sinistru la lumina gălbuie și săracă a chibritului meu.

Trag fumul adânc în piept și-mi spun: răbdare și tutun!

Va mai reînvia mănăstirea păraginită? Vor mai bate clopotele? Voi mai revedea forfota de pelerini și de călugărițe agere? A murit ordinul călugărilor benedictini valahi înainte de eflorescență?

Aici a fost *Grădina Maicii Domnului* în Valahia, prima experiență sinceră a unor călugărițe fecioare, care credeau sincer în Dumnezeu și în Maica Domnului, care se rugau sincer, care munceau cu râvnă spre glorificarea bisericii. Lepădaseră contemplația tradițională, incuria, delăsarea, sofisma, amestecul de bine și de rău, tinzând spre perfecțiune și parcă atingând-o, rugându-se lui Iisus și Fecioarei.

Cucuvaia cântă monoton și sinistru a moarte.

Încerc să cad în genunchi și să mă rog sincer pentru reînvierea pajiștilor din grădina edenică. Nu pot. A început să bată burnița. Timpul e schimbător și nepropice. Fulgi de zăpadă se topesc pe fruntea fierbinte. Cucuvaia cântă cu obstinație. Doresc din toată inima sănătate prietenilor mei sihaștri, duhovnicului meu și măicuțelor vladimiriste din pușcării. Vor trece prin mare încercare, prin acel iad terestru de unde eu am ieșit cu gustul morbid al cenușii neantului. Nu pot să îngenunchi și să mă rog. Sunt singur. De ce m-aș minți? Încerc să mă închin. Nu mi-e rușine să mă închin în biserici, din respect pentru credincioși. Aici sunt în catedrala Naturii. Pe fundalul ei vast, se profilează turla micuță a Vladimireștilor, imperceptibilă, pe lacul de întuneric al nopții. Nu mă pot închina decât la natură, după alte ritualuri decât cele ale călugărițelor dragi. Sunt un călugăr alb. Iubesc armonia, cosmosul, sănătatea, florile și roadele pământului. Nu am noțiunea păcatului. Surâd la imaginile lubrice ale bunelor fecioare și ale curaților mei monahi despre păcatele lumești carnale. Ah, da, există păcate grele:

minciuna, ipocrizia, boala nevindecată, nesimțirea egolatră, sterilitatea fizică și stârpiciunea sufletească, descompunerea morală – catastiful e lung, lat și gros.

Valorile morale ale monahismului nu coincid decât în parte cu valorile mele morale de călugăr alb, poreclit „mandarinul”.

Valorile metafizice ale monahismului sunt sumbre și strâmbe. Le respect dar nu le împărtășesc.

Valorile estetice ale monahismului sunt sumare, cu grațioasă stilizare, fără forța vieții plenitudinare, armonice și umane.

Cucuvaia cântă obsedant în depărtata clopotniță.

Mă înfurii și-mi vine să plâng. Să fie un cântec de adio?

Așa se termină paradisul din *Grădina Maicii Domnului*?

De ce nu te însori, Nectarie Cristișor?

Printre călugării de la Sihastu, cel mai drag inimii mele era Nectarie Cristișor.

Îl iubeam pe contorsionatul, complicatul și pateticul intelectual, care era Simion Oveza, trecut de pe băncile universității în mijlocul pădurii de la Sihastu.

Îl revedeam pe starețul Teoctist, blând ca un miel, forte ca un berbec, dulce la grai ca un fagur de miere.

Nectarie Cristișor mi-era simpatic și mai apropiat sufletește. Îl botezasem Mercurius, fiindcă era iute de picior. El era curierul-fulger al mănăstirii, parcurgea distanțele între Sihastu, Vladimirești, Adjud, Poiana Țapului și București într-un timp record, remorcând parcă locomotivele cu aripile de la picioarele sale dotate cu un motorăș atomico-mitologic.

Era scund, subțire, de factură inițial athletică, sub aparența de tinerel, tras printr-un inel. Putea să pozeze pentru *Ciobănașul* lui N. Grigorescu, la un penel având culori, exclusiv, roze și aurii. Numai comănacul și hainele erau negre, iar ochii, albaștri, mirați și cu nevinovății viclene. M-a însoțit în drumurile mele de apărător al obștii sale monahicești la tribunalul raional Adjud sau la tribunalul regional Bârlad. Mă lua, la termen, de la Poiana Țapului sau de la București, spre cele

două tribunale sau la consfătuiri cu Vladimireștii. N-a vrut niciodată să mănânce în vagon-restaurant, în cârciumi sau în restaurantele luxoase pe unde îl invitam la ora cinei sau a prânzului. Mânca din traistă, invariabil, pâine și brânză.

Paharul cu lapte era idealul său alimentar în zilele de fruct, pâinea neagră și paharul cu apă, în zile de post. Avea o energie nativă miraculoasă, o bună dispoziție permanent euforică și gluma nu-i lipsea de pe buzele prea roșii de Făt-Frumos moldovean, năzdrăvan, încălțat cu invizibile cizme de șapte poște, care-i aduseseră și porecla mea de Mercurius Cristișor.

Se ferea de porecla Mercurius, când îi dezvăluisem că zeul antic figura în paritate pentru călători, avocați, negustori și hoți.

Eu, avocat hâtru, pe când mă găzduise la un țarcovnic de la Adjud, într-o casă curată ca un pahar, unde evoluau femei devote și fecioare frumoase pioase, îi pusesem, abrupt, întrebarea:

— De ce nu te însori, Nectarie Cristișor?

A lăsat ochii în jos, rușinat de rușinea mea. Îi pusesem întrebarea în fața unor fete nubile, cuminți, pioase, dar dornice de măritiș. Am persistat, după ce descususem pe fecioare:

— Dacă vă dă afară de la Sihăstrie Episcopul Antim, în procesul de evacuare de la Adjud, ce vă rămâne de făcut? Și tu, și Simion Oveza sunteți caterisiți definitiv din cinul călugăresc. Sunteți flăcăi curați și vă puteți reface viața, întemeind căsnicii curate, cu prichindei frumoși, sănătoși și mulți.

Fecioarele au pus ochii în pământ. Gustau gluma, dar nu se așteptau la ea din partea apărătorului călugărilor. I-am mai repetat gluma între patru ochi lui Mercurius, ca un sfat. Nici n-a vrut să audă. I-am pus brutal întrebarea:

— Crezi că nu poți trăi ca un călugăr alb, mirean fiind, întemeind un cămin, având grijile și obligațiile lumești? O, este cu mult mai greu de a trăi drept ca bradul și curat ca apa de izvor, în mijlocul murdăriilor Babilonului! În sihăstria voastră, sunteți mai feriți de ispita banului și a deșertăciunilor. Nu sunteți feriți de ispita carnală. O, nu! Voi o știți prea bine. Ea se curmă numai prin căsătorie și astfel seci brusc o băltoacă de venin și concupiscentă. Luther a avut dreptate

când a poruncit clerului său să se căsătorească, aruncând rasa catolică și dând pilda mariajului, a continuării sămânței și a seminției umane.

Argumentația lui Cristișor era înduioșătoare:

— N-au călugării niciun rost pe lume? Nu sunt ei candelile aprinse ale rugăciunii pentru glorificarea lui Dumnezeu și slava lui Christos? Nu sunt destule păcate pe lume? Nu trebuie să ne rugăm pentru iertarea lor?

— Nu cunosc noțiunea păcatului. Cunosc codul penal și codul moral. Acestea sunt convenții pe care omul le respectă din convicțiune interioară sau coercițiune exterioară. În epocile revoluționare, codul penal și codul moral sar în aer, suferă o refontă radicală. Nu am nimic de-a face cu păcatul teologal. Nu-mi place noțiunea de păcat, fiindcă are o mi-asmă hidoasă, carnală, atacă centrul motor glandular și seminal al omului, perpetuarea speciei, frumusețea magnifică a iubirii. De ce să terfelim actul genezic din care ne-am născut? De ce să terfelim pe mama și pe genitorul nostru? Actul de procreație este alfa și omega, începutul și sfârșitul vieții. De ce să pângărim viața? Fără forța seminală – nu există nici forța de creație artistică și nici cea intelectuală. Nu am văzut scapeți printre marii creatori. Poate că o zăgăzuire a talazurilor duce la o forță nouă, o forță sporită, dar talazul trebuie să existe. Sunt poate, în ochii tăi, un bătrân verde și păgân nerușinat. Mă simt de vârsta piramidelor, parcă am trăit pe vremea anticilor senini, resemnați în fața destinului necuprins și împlinind regulile vieții strămoșești fără a schimba o iotă. Nu vorbim aici de tinerețe și bătrânețe, ci de eternitate.

Natură diversă și unduitoare

Am continuat: Ce știu eu? *Que sais-je?* Unde-mi pun balanțele?

Poate că mă ratașez și repet cazul acelei familii spirituale din care a ieșit Montaigne, adică *la nature ondoyante et diverse*.

Eu știu că nu știu nimic. Dar știu și-mi cunosc instinctele, bucuriile, durerile, plăcerile și tradițiile străbunilor mei. Ei

bine, aici sunt inflexibil, incorigibil și inalterabil. Nu am găsit încă apa regală corozivă să-mi deterioreze platina moștenită.

Eu știu ceva! Natura mea este precisă: se schimbă, unduitoare și diversă, după atmosfera înconjurătoare, după așa-zisul mediu și după epocă. Dar ce mă interesează – în fond – din epocă? Ce mă interesează mediul, când forța mea intrinsecă nu este dictată de mediul înconjurător? Mă interesează biologia și psihologia mea, a copiilor, a fraților, a rudelor, a semenilor. Știu lucruri limitate și – oh! – cât de multe... Contemplu fluviul vieții ca La Boetie, în versurile dedicate lui Marguerite de Carlo, devenită soția sa:

*Ainsi voit'on, en un ruisseau coulant
Sans fin l'une eau après l'autre roulant*

*Toujours l'eau va dans l'eau; et toujours est-ce
Mesme ruisseau, et toujours eau diverse...¹*

Ce știm noi? Ce știu eu? Unde-mi pun balanțele?

La noi, în Oltenia, s-a schimbat „balanța” în „palanță”. Fiecare poartă la noi o pereche pe umăr, atârând ca un vâtrai și ne scobește rău clavicula. E blestemul lui *homo faber* în regiunea mea: sapa în palmă și palanțele cobiliței pe claviculă! Nu le pot părăsi. Am venit cu cobilița jurisprudenței printre semenii mei bucureșteni și mă conduc după principiile nemuritoare ale doctrinei romane, ale moralei creștine și după viață. Acolo unde nu pot concilia textele juridice (sau sunt texte fabricate de legiuitori demenți), acolo unde morala religioasă mi se pare obscură și prea exigentă, mă duc la mama Natură, care nu mă minte, fiindcă o mamă nu-și minte feciorul. Peste Drept și Religie este Natura umană, înfiorătorul mister cosmic, cu regulile lui inflexibile, înscrise în fiecare celulă. Savanții de azi scrutează atomul. De la infinitul mare insondabil s-au coborât la infinitul

¹ Și astfel, undele apei își urmează cursul fără de sfârșit,/ Mânate mereu spre același loc,/ Pârâul pare mereu neschimbat,/ Dar apele-i niciodată nu se aseamănă (n.a.)

mic. Îl bombardează și-l descompun, dezlănțuind energii noi din micile particule. Experiența nu mă umple decât de admirație relativă. Nu tresar. Nu se face un progres mai mare de un milimetru și limita este acest milimetru. Natura trebuie respectată, cosmosul admirat și sondat în continuare, chiar cu riscul de a nu ajunge decât limita acelui milimetru, dar trebuie să avem conștiința acestui obstacol. Coadă păunului nu se poate înfoia pentru asemenea fleacuri. Progres moral nu există în ultimele două milenii. Nu-l văd, nu-l simt. Progres juridic de la *Digestele* lui Justinian nu s-a mai făcut. Cine afirmă contrariul este un prost de rea-credință. Avem chiar un regres în aplicarea dreptului. S-au comis, în numele ordinei juridice, atâtea bestialități juridice pe timpul lui Hitler și al lui Beria (protejat de Stalin), atâtea ignominii în Italia mussoliniană și în democrațiile populare în epoca 1945-1955, încât îmi crapă obrazul de rușine că aparțin tagmei jurisconsultilor.

Nu există progres moral și nici progres juridic. Nu există progres literar sau filosofic. Este mai interesant Șolohov decât Homer? Sau Jdanov decât Aristoteles? Joja e mai mare decât Vasile Conta sau Platon?

Singurul sector unde asistăm la progres și la modificări radicale este sectorul tehnic (matematica și științele naturii). Științele spiritului nu se urnesc din loc de două mii de ani.

Care-i concluzia înțeleaptă?

Înțelepciunea este de a trăi plenitudinar și în plan elevat dramele și problemele spiritului, de a repeta, generație de generație, ceea ce au făcut înaintașii.

De aceea vă iubesc ca pe o parcelă a străbunilor, vă respect, dar nu trec cu voi.

Peste creștinism este Natura. Peste vladimirism este bisERICA...

Familie improșcată

Suntem o familie de „mari nervoși”, de rebeli politici și de nonconformiști. Ce blestem apasă asupra casei noastre? Într-o singură săptămână, am primit două știri de trăsnet și fulger:

1) Tudor, fratele meu mai mare, este trimis în judecata Tribunalului Militar Teritorial – dosar 730/1956 – pentru sabotaj contrarevoluționar, într-un lot de nouă acuzați;

2) casa părintească, luată în grijă de alt frate mai mare, a fost scoasă la licitație și preluată de fisc pentru o datorie de 17.000 de lei, impunere exorbitantă, pentru motive de persecuție politică.

Pe un frate îl așteaptă moartea, altul este în faliment.

Toată viața lor, ambii frați au fost democrați, progresiști, sincer devotați clasei muncitoare. Au fost membri de partid comunist.

Iancu a vrut să plece în Spania ca să lupte de partea rușilor, să moară pentru cauza proletariatului. L-am împiedecat eu, fiindcă mi se părea pur romantism revoluționar: trăiau bătrânii și ar fi murit de durere. A luptat ca un leu pentru partidul comunist în regiunea lui. A fost ridiculizat. S-a retras din joc, când s-a dat ordinul barbar ca să fie scoși oamenii din vatra lor, cu un gemântănaș, pe motive de chiaburie. A fost scoasă din casă propria sa rudă, un cumnat, un om harnic, care agonisise, prin jertfă personală de 30 de ani, pentru a-și mărita fetele cu intelectuali. A plecat din partid.

Tudor s-a retras după ce a fost băgat opt luni la închisoare, pentru sabotaj agricol. Femeia lui, Tudorița, avea o vacă și o vițea și trebuia să dea o cotă de 1.000 de litri de lapte anual; avea ceva pământ și a fost pusă la cote gigantice, persecutorii. S-a vindecat de idealism marxist, cu pușcării agricole. Acum este cu șbilțul la gât, ca sabotor contrarevoluționar, fiind funcționar cheferist (fost șef de gară, la Piatra-Olt), în preajma pensiei.

Eu am stat cinci ani la ocnă, pe degeaba, după ce scăpasem, gratuit, de la moarte, sub trei dictaturi fasciste, o mie de comuniști, antifasciști și evrei.

Vărul nostru, Vasile Băloiu, a stat șase ani la ocnă, în calitate de social-democrat titelist.

Suntem o familie împrăștiată cu noroi și calomnie.

Din partea soției mele, situația este și mai tragică: Lucrețiu Pătrășcanu, fratele ei, fostul ministru comunist de Justiție, a fost condamnat la moarte și executat.

Doi veri au murit în pușcărie (generalul manist Grigore Stoika și economistul lupist N.N. Stoika). Al treilea, colonelul Stoika (toți maniști), zace la Galați, în cea mai grea temniță.

Niciunul n-a fost huligan. Toți erau democrați și progresiști.

Ambele familii n-au dat niciun legionar, niciun antisemit, niciun huligan.

Toți au cultivat floarea rară a omeniei, măsura, cumințenia și caritatea.

Rezultatul? Împroșcare cu noroi, calomnie, otrava minciunii.

Este drept că ambele familii au până în cele mai de jos mlădițe ceva scânteietor, inteligent, suav. Nu sunt filistini. Nu sunt josnici. Umblă după idealuri și au mintea rapidă, vorba înflorată, hazoasă și inteligentă. Ochii lor sclipesc de bunătate înlăcrimată și de perspicacitate.

Revoluția scoate la iveală otrepele, estropiații, complexații de inferioritate.

Ambele familii sunt sănătoase, se bucură de longevitate, au lipici erotic, au mari succese, femeile la bărbați și bărbații la femei. Au arta vieții intime. Nu am văzut femeie plângându-se de un bărbat din familia noastră. Se atașează de ei în calitate de soți sau amanți. Nu am văzut bărbat străin plângându-se de femeile din spița noastră, că ar fi leneșe, necinstite, lălâi sau murdare.

Împerecherea dintre Tata-Ion și Ana a fost fericită, ca sănătate și vitalitate. Băieții lor au posedat și vânat cele mai interesante femei din regiunea și raza lor vizuală. Nepoții par fii de regi. În orice mediu s-ar afla, devin imediat excepționali și centre energetice de atracție *in melior* și niciodată *in pejus*.

În vatra și familia noastră împroșcată și încercată de dureri cumplite, nu a prezidat și nu prezidează geniul răului. Se enervează numai geniul binelui. Larii familiali nu s-au schimbat. S-au schimbat vremurile.

Cu atât mai rău pentru vremuri!

Îngăduința reciprocă este secretul vieții de familie, de internat, de cazarmă, de pușcărie și de profesiune. Dacă nu se formează un spirit de corp, care presupune mândrie, dacă nu se stimulează încolțirea și creșterea acelor semințe ale afecțiunii, dacă nu se toarnă în permanență uleiul îngăduinței peste aceste mașinării de colective umane, viața devine un iad.

Pericolul grupurilor familiale și ale altor colective este egolatria.

În Valahia, egolatria se numește „mitocănie” (are parfum de mititei usturoiați, de șpriț, și-n ultima vreme, de votcă). Egolatria valahă suferă de sațietate și obezitate. Are tot dichisul și tacâmul. Nemții au pe Wagner care a creat „eine Musik für dicke Leute”, o muzică pentru oameni grași, după spusa nedreaptă a lui Nietzsche. Valahii au pe Maria Tănase, mahalagioaică de la Bucovățul craiovean, care alintă și alină cu valurile de sunete ale gâtlejului ei găjâit de șpriț și tutun, stilizări de muzică populară. Li se umezesc ochii porcini: au lacrima facilă, ștersă pe furiș. Zeița lor muzicală este exact la nivelul auditorilor.

Consemnez un detaliu memorialistic.

Am fost timp de șase ani avocatul acestei dive, un avocat îngăduitor, medic fără arginți, fiindcă în brelanul meu de apărător trebuiau să figureze permanent „așii”.

Am avut grijă de Maurice Nègre, ziarist francez, corespondent la „Havas”, probabil spion *au Deuxième Bureau*, condamnat, ca atare, la opt ani închisoare. Maria Tănase era metresa lui. I-a izgonit nevasta cu copiii din țară. În calitate de româncă, nu putea lua contact în pușcărie cu un spion străin. Avea crize de conștiință, că nu putea să-i ducă pachet cu rufărie și alimente. I-am liniștit crizele. Am făcut petiție la Ministerul de Justiție, Direcția generală a penitenciarelor, unde figura colonelul Alexandru Petrescu. Mi-am călcat pe inimă, fiindcă eram certat cu el. Dăduse pedeapsa cu moartea într-un proces, fără a admite un probatoriu dactilografiat, concludent și util.

Am depus mandatul, am declarat că nu mă pretez la o comedie judiciară de cazarmă și el m-a făcut prost crescut.

A fost bucuros să mă servească și să aplaneze conflictul. A găsit o soluție elegantă: cântăreața valahă va lua contact cu amantul ei, spion francez, îi va înmâna rufe și mâncare în prezența avocatului și a delegatului său, înalt funcționar, care cunoștea perfect limba franceză, ca să nu se facă schimburi de informații cu caracter de spionaj. Funcționarul va prezida întrevederea. Avocatul va asista pe divă.

Întrevederea celor doi amanți a fost emoționantă, reținută și omenească, plină de duioșie. Între gratiile de la Văcărești, s-a jucat o piesă pe placul meu: conținut dramatic, formă clasică. Eram spectator și autor.

După aplanarea acestei probleme, i-am soluționat procesul fiscal, complicat, al tatălui ei, florar bucureștean, impus la taxe de lux. I-am deblocat impunerea, fixându-i regim de agricultor. În loc de plată fiscală pentru crizanteme, plătea ca pentru păpușoi sau dovleci. Diva era încântată. Am petrecut după-amiezi agreabile la bătrân, totdeauna păstrând formele decente între medic și pacientă, fiindcă niciodată nu m-am atins de clientele, guvernantele și servitoarele mele. Nu vream să mă fac de râs. Nu prezenta forme apetisante. Era o femeie inteligentă, artistă de succes, cu draci la chef. Mi-era de-ajuns. M-a făcut de râs o singură dată. Într-o seară cânta la barul din grădina de vară „Vișoiu”. M-a chemat să pledez al treilea proces al *duegnei* sale, Jeana Doljan. L-am pledat și l-am câștigat, recoltând un secretar nou în persoana judecătorului de ședință, care m-a rugat să-l primesc în echipa mea.

Nu venisem singur la grădina de vară cu șpriț, mititei și fleici, ci înconjurat de colaboratori, ca un comitagi balcanic opulent. Era în anul 1942. Grădina de vară „Vișoiu”, la Șosea, era luminată *a giorno* cu lampioane. Era forfotă de sâmbătă seara. Când am intrat, luminile s-au stins și Maria Tănase a început să cânte la microfon unul din cântecele ei de inimă albastră.

Ne-am strecurat tiptil spre o masă liberă din preajma ei, pe care a găsit-o secretarul și finul meu, Gică Ciuturoianu.

Maria Tănase m-a zărit. A holbat ochii de bucurie. Am salutat-o cu o înclinare ușoară, ca să n-o deranjez în exercițiul funcțiunii muzicale și microfonice.

A zbierat în microfon:

— Vin' la taica să te pup!

M-am fâstâcit. Am pășit, penitent, în conul de lumină al cântăreței, în privirea tuturor spectatorilor și m-a țucat, zgomotos, pe amândoi obraji. Și-a continuat cântecul cu antren îndrăcit. Pe urmă, s-a așezat la masa mea.

A doua zi, toată Capitala a aflat că Maria Tănase a părăsit lingoarea ei erotică pentru Maurice Nègre și se consolează cu avocatul ei. A aflat și soția mea. Am suportat incongruența și furtunile.

I-am mai pledat al patrulea proces, împotriva unui director de teatru, punându-mi în cap o lume întreagă. Era prin 1946.

Când, în 1953, am venit în Capitală, după cinci ani de pușcărie, am vrut s-o văd și s-o aud pe Maria Tănase la Arenele Romane cântând „cântece ale popoarelor”. Mi-am scos bilet. Am văzut-o și am auzit-o. Eram aproape în zdrențe și încă slăbit de înfometarea îndurată. M-am despărțit à l'anglaise. N-a dat niciun telefon. Reintrat în avocatură, recoltând vechile triumfuri, a devenit iarăși de o amabilitate rară. De un an sunt șomer. M-am dus la Capșa, la colțul șomerilor, să-mi caut un amic, șomer și el. Maria Tănase tocmai primise Premiul de Stat, în valoare de 50.000 de lei. Cânta aici în fiecare seară. M-a zărit și a exclamat, tam-nesam:

— Sunt fără sfaț!

Am dat din umeri. Se referea, probabil, la tot colțul de intelectuali șomeri. Nu m-am simțit vizat și nimeni nu știa că îmi datorează patru procese gratuite.

În sinea mea, am spus:

— *Charité bien ordonnée commence par soi-même!*¹

Alături, se afla profesorul universitar Dan Barbilian. În orele sale libere, măscărici: poetul Ion Barbu. Pe timpul le-

¹ Milostenia trebuie să înceapă cu propria-ți persoană. (n.n.)

gionarilor, ca să se facă din conferențiar, profesor universitar plin, a scris un articol nărod politic intitulat „Slavă ție, Führer”! Era prin noiembrie 1940. Gazeta se numea „Cuvântul”.

După 23 August 1944, au vrut să-l belească, să-l pună pe lista intelectualilor vinovați de dezastrul țării. Stătea minimum zece ani la Aiud, alături de Ion Dimitrescu de la „Curentul” (sinucis), de Romulus Dianu (abia ieșit), de Prundeni etc.

Ion Barbu știe să sune la poarta de din dos. Și-a trimis soția de nenumărate ori cu scrisori plângătoare. În final, l-am invitat la mine, după ce am obținut salvarea lui; i-am dat în dar cărțile cu dedicație și o altă consultație juridică. Am primit o lungă colachie.

Am ieșit din pușcărie. S-a bucurat sincer. S-a bucurat și mai mult, când steaua mea a început să se ridice. Când am rămas iar șomer (cum a aflat?), s-a scuzat și el, tam-nesam, că nu poate să mă ajute bănește. Bea cafea cu frișcă, mânca jofră de șocolată și pateu cu brânză. Nu mi-a oferit nimic, deși aș fi poftit o jofră. M-am sculat și nu-i mai dau bună-ziua în sinea mea. Am mai stat la conversație și ieri cu el...

Măscăriciul valah, de ambe sexe, este înfiorător de mitocan.

Furtul lui Nae Ionescu

Furtul lui Nae Ionescu în dauna Băncii Blank – în versiunea lui H. Soreanu – s-a cifrat în anul 1922 la suma de 800.000 de lei. Se întâmpla pe vremea când era director la *Centrala Cărții*, care făcea oficiul de distribuire în țară a cărților editurii *Cultura Națională*.

Mauriciu Blank instaurase un sistem *sui-generis* pentru hoții mici ai băncii. Cei mari se bucurau de impunitate; se numea *comision*; el primea dobânzi, iar fiul său tantieme. Micul hoț era obligat să semneze o declarație, în trei exemplare, că a furat; i se făcea morală în fața funcționarilor și nu mai era trimis la Parchet. Scarlat l-ar fi dat în gât pe Nae Ionescu. I s-a descoperit lipsa de 800.000 de lei (din ei și-a cumpărat și mobilat o casă, fiindcă stătea la hotel, cu nevasta și copiii). Nae avea o priză prea mare asupra lui Aristide

Blank, care dorea să ajungă ministru de Finanțe cu ajutorul „echipei” sale de intelectuali, în frunte cu Nae Ionescu, V. Pârvan, Marin Simionescu-Râmniceanu.

Mărturia a fost trimisă lui Aristide Blank la Paris, aflat în preumblare pe-acolo. A rămas consternat. H. Soreanu crede că nici Aristide, nici Nae, n-au putut ajunge miniștri din această „banală” pricină de 800.000 de lei. Nae Ionescu, eșuat și falit pe sector bancar, unde avea șansa să ajungă prim-procurist, s-a apucat de jurnalistică. Din 1924 până în 1928, sprijinit de țărâniști, a vrut să devină ministru. În 1931, a vrut să-l facă Iorga. N-a putut, fiindcă era acest obstacol, plus faptul că războiul l-a făcut în lagărul de internați din Germania, unde a fost surprins; a fost scos și făcut funcționar la o editură catolică. Ei și? Aceste două obstacole în cariera lui Nae Ionescu sunt iluzorii. Nae Ionescu n-a vrut să fie ministru, a căftănit pe alții și n-a vrut niciodată să primească un caftan.

În lagărul de la Göttingen, s-a întâlnit cu Jacques Maritain și a avut o criză mistică. S-a convertit la catolicism. Pe urmă, a trecut la editura catolică, unde cenzura pe abatele Seipel, fiindcă nu se afla pe linia de strictă observanță. A revenit la ortodoxie începându-și marea, tulburătoarea carieră politică și culturală, care se aseamănă cu cea a lui N. Iorga și C. Stere.

Nae Ionescu și C. Stere n-au fost miniștri, dar sunt cele două personalități politice zguduitoare:

Stere în epoca 1905-1930 și Nae Ionescu între anii 1925-1940.

Mult zgomot pentru nimic

Se face acum mult zgomot pentru Titel Petrescu.

Am fost să-i fac o vizită la Sanatoriul Parhon, fostul spital al călugărițelor franceze din ordinul Sfântului Vincențiu¹. Este internat pentru o operație de prostată. Stă în camera 55, împreună cu soția sa (prietena Zozăi Costescu-Comăneanu, mătușa noastră).

¹ Sanatoriul Saint Vincent de Paul. (n.n.)

Soția Petrescu formează un cuplu agreabil, armonic și adorabil, cu o feerie în alb a părului, de vechi marchizi versaillezi de dinainte de Revoluția din 1789. Le-am adus în dar *Les Essais* de Montaigne, cartea mea de căpătâi din ultimele luni, ca să le fie balsam în deznădejdea și rușinea publică în care se zbat. Eliberat după opt ani de închisoare ucigașă, Titel Petrescu s-a sinucis politicește printr-o scrisoare de adeziune la regim, similară cu cea a lui Ionel Pop (nepotul lui Iuliu Maniu) și a lui G. Tătăărăscu, scrisori extorcate prin teroare, oboseală nervoasă, avitaminoză și înfometare. Opinia publică este indignată pe victime, că n-au rezistat până la finală. Eu sunt indignat pe escrocii și șantajștii politici, care le-au extorcat misivele de adeziune.

Am venit să-i fac o vizită de bolnav, hotărât să nu ating niciun punct nevralgic politic, în calitate de portretist-statuar și de cronicar umil al timpurilor tulburi și încâlcite pe care le trăim. Aș vrea să-i palpez, cu degetele mele de sculptor diletant, arcașele proeminente ale ochilor, nasul ușor arcuit și puternic, lobii regulați ai urechilor, maxilarele potrivite, bărbia epicureică și buzele încă roșii la 70 de ani. Soția veghează ca un înger zvelt, felin și plin de finețe. Între acești valahi autentici este o atmosferă franceză, din vechiul regim. Ea este fiica celebrului băcan Zaharia Furnică, ardeleancă la origine, cu o avere frumușică. S-a îndrăgostit de studentul cu lavalieră și au plecat împreună la studii, la Paris, unde au intrat în mișcarea muncitorească.

Regretă, azi, că n-au devenit cetățeni francezi și să rămână, definitiv, acolo, așa cum le-a fost intenția în anii studenției.

Titel Petrescu adaugă cu modestie și regret:

— Am socotit că în Franța erau destui socialiști și în România prea puțini!

Fusese coleg cu Cristian Racovski. Intrase la Paris în cercul lui Paul Boncour, căsătorit cu actrița româncă Maria Ventura de la *Comédie Française* și intenționase să intre ca secretar la el.

S-a reîntors în țară, dar Parisul a pus definitiv pecetea în stilul ulterior de viață și acțiune socialistă a lui Titel Petrescu.

Nu mai purta cravată, ci lavalieră. Nu avea cămăși scrobite și gulere tari à la Take Ionescu, ci impecabile albituri moi sau discret colorate. Avea o casă civilizată, cu veselă de porțelan și argintărie în felul lui Léon Blum. Scia articolul de fond la ziarul „Socialismul”, dar gazeta apărea sporadic. Nu era un articlier propriu-zis. Făcea avocatură, dar n-avea talentul briliant de pamfletar, polemist și penalist al lui Aristide Briand și nici arguția savantă, ductibilă și umanistă de jurisconsult statal a lui Blum. Făcea o avocatură comercială, cu litigii bancare și negustorești, foarte probă și delicată. Era la periferia conducerii mișcării muncitorești. Nefăcând copii, dna Titel Petrescu n-a putut să se ocupe nici de muncitorii bolnavi, nici de copiii bolnavi ai muncitorilor deținuți în închisoare sau năpăstuiți de patroni ori de șomaj. Soția sa, cu care forma un cuplu agreabil și ideal, se ocupa de Societatea pentru protecția animalelor (SPA), împreună cu doamnele din înalta societate bucureșteană. Era prietenă intimă cu Zoza, bogata mătușă, fără copii, și cu Irina Malaxa, soția industriașului, cu cap de oaie capie, prietena Lupeascăi, metresa regală. Titel și cu fata băcanului Furnică erau de-o puritate angelică, dornici de reforme sociale. Au fost expulzați de la conducerea socialismului de plebeii I. Mirescu – Flueraș – Jumanca. Viața lor particulară a intrat în cercuri incongruente înalt burgheze, iar viața publică le-a fost fără rost și rod timp de un sfert de secol (1920-1945). Erau sinceri socialiști în tinerețe. Au rămas pe aceste poziții. Nu li s-a dat ocazia să militeze. Nici nu aveau stofa marilor agitatori.

Titel Petrescu nu are o inteligență scormonitoare și nici copleșitoare. A scris o carte probă de arhivar despre *Mișcarea socialistă*. Socialismul democrat fusese monopolizat de Mirescu – Flueraș – Jumanca, iar marxismul comunist de Ana Pauker – Vasile Luca și Lucrețiu Pătrășcanu.

Între aceste grupări s-a intercalat nuanța unitariană a doctorului Ghelerter, la care s-a raliat Ștefan Voitec, ca secretar personal, și contabil la Banca de Credit Mărunt, fondată, cu banii evreilor bogătași americani, în scopuri caritabile. Făceau caritate și ciupeau și puțină politică. Au

fundat Spitalul Caritas. Au fundat un partid cu două, trei, patru, cinci persoane: Ghelerter, Voitec, Popovici, Moșcăuțeanu. La ei n-a intrat nici Titel, nici Lothar Rădăceanu.

În 25 de ani de activitate socialistă, Titel Petrescu n-a fost niciodată ales deputat de opoziție. A fost ales Lothar Rădăceanu, cu gruparea și concursul robuștilor sindicalişti plebei Mirescu - Flueraș - Jumanca.

Cine-i Lothar Rădăceanu? O pramatie nemaipomenită, un aventurier de Cernăuți, doctor în filosofie de la Viena, prost jurnalist, prost vorbitor, detestabil caracter și găman. Îi plăceau vinul, muierea și muzica, *Wein, Weib und Gesang*, după tipicul habsburgic al noctambulilor. Lothar s-a aliat cu syndicatele plebeilor și, pe urmă, cu Ana Pauker, uzurpând locul lui Titel Petrescu, locul socotit predestinat de lider intelectual al mișcării muncitorești valahe. Mâncarea nu se dă celui pentru cine se pregătește, ci pentru cine se nimerește. Titel Petrescu s-a pregătit din fragedă tinerețe pentru a juca rolul de intelectual romantic socialist printre uvrieri nespălați.

După plecarea lui C. Stere, Morțun, Radovici și G. Ibrăileanu din mijlocul generoșilor, pentru a face poporanism în paginile „Vieții Românești” și liberalism în partidul lui Ionel Brătianu, mișcarea socialistă a fost decapitată. Cristian Racovski, medic și revoluționar de mare temperament și anvergură internațională, bulgar de origine și cu accent atroce slav în cuvântări, nu putea înlocui splendida echipă a generoșilor poporaniști.

Elevul său, Titel Petrescu, cu înfățișare de marchiz, flancat de o figurină versailleză, s-a lovit de robustețea, aparent aulică, a doctorului Lothar Rădăceanu și de stânca plebeilor semidocti monopolişti.

În mai 1944, Lothar Rădăceanu spunea:

— Mai bine cu Hitler la Moscova decât cu Stalin la București.

Titel gândea identic și scrisese în „Socialismul” său: „Stalin, măcelarul din Piața Roșie”.

Rădăceanu prospera cu negoț de ceasuri sub Hitler, între București și Berlin. Numele din pașaportul său era *Herr*

Wurzel. Putea trăi. Dacă venea Stalin, îi era teamă că-l belește. A venit Stalin și caftanul s-a dat Anei Pauker. A intrat sub poala ei. Pe urmă spunea:

– Dacă vin anglo-americanii, trupurile noastre vor zăcea spânzurate în pari, în piețe publice.

Nu se poate face istorie contemporană fără sentimentul fricii. Panica a dictat acțiunilor omenești. Lothar Rădăceanu a trăit ca un bei în Valahia anilor 1945-1955, divorțând de nevasta (o pramatie socialistă care se îmbrăca complet în roșu) pe care o furase prietenului său, ziaristul N. Deleanu, încârdându-se cu metresa unui ambasador al poglavnicului croat din epoca 1941-1944, în timp ce Jeny Deleanu-Rădăceanu trăia cu Marcel Rottman, directorul său de cabinet, toți ținând hangul Paukeroaiei, până când a căzut. I s-a luat firmanul de la Sublima Poartă moscovită în favoarea Liubei Kaganovici-Chișinevschi. Lothar Rădăceanu s-a refugiat sub fustele ei. S-a apucat de pacifism și a murit intoxicat de o răchie suedeză, luată în cantități prea mari la Stockholm.

În perioada 1944-1945, până la moartea emulului său Lothar Wurzel-Rădăceanu, Titel Petrescu a fost pentru o scurtă perioadă vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. Prezida un general oarecare de la Palat, un anume Sănătescu. Figurau patru vicepreședinți de consiliu: Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Titel Petrescu și Lucrețiu Pătrășcanu.

Ultimii doi se detestau sângeros. Titel socotea pe Lucrețiu un fanatic sectant. Lucrețiu îl taxa de oportunist burghez. Nu aveau aproape nicio relație personală, după cum s-au evitat 25 de ani, deși erau în același minister. Pe urmă, Ana Pauker a scos din cutie pe generalul N. Rădescu. Am fost de față când Rădescu făcea anticameră la Ana Pauker.

Paukeroaia mă chemase să preiau direcția „Scânteii”, condiție prealabilă pentru a pleca în străinătate, pe sector diplomatic, fie la Roma, fie la Berna sau Bruxelles. Trebuia să fiu gata în orice moment pentru ONU, ca delegat juridic, împreună cu Titus Cristureanu, ca delegat economic, atunci când țara va fi primită în acest for internațional.

Un instinct sănătos îmi dicta să mă retrag la Periș, la ferma mea cu trandafiri, să-mi tipăresc cele patru cărți aflate în manuscrise dezordonate, scrise în zbucium, sub cele trei dictaturi și să-mi văd de treburile mele private.

N-am reintrat nici în jurnalistică.

Am declinat și onoarea plecării în diplomatie.

Fusesem diplomat în tinerețe, între 1928 și 1931. Cunoșteam vacuitatea acestei vieți. Fusesem penalist și eu nu pot scrie având cătușe pe condei, după cum nu pot pleda cu pumnul în gură, ci cu pumnul bătând în masă, când e vorba de inocenți.

Am tranșat cu o glumă propunerea Anei Pauker, numind-o „ma chère Ana”, *l'astre noir de la politique contemporaine, comme vos cheveux d'autrefois*¹, grăbit să dau locul la audiență lui N. Rădescu, impozantul general. Atunci a avut loc scena memorabilă:

— Ce-i cu geanta asta de avocat?

— Nu-s avocat, ci moașă!

— Cum?

— Păi, moșesc guvernele. Generalul N. Rădescu așteaptă în anticameră, ca să-l fac prim-ministru.

— Lasă-l să aștepte. *Le jeu en vaut la chandelle, pour lui. Et pour moi, je n'en sais rien*². Mai bine să continuăm dezbaterea despre Romain Rolland.

Am fost făcut praf. Mi-am aruncat ochii pe geam, să dau o replică glumeață. Am văzut casa arsă a Doamnei Lupescu, în bombardamentele aeriene din vara anului 1944.

— Știi cine a locuit aici?

Ana Pauker făcea pe *niznaia*.

— Și ea făcea guverne, ca și tine.

Plus ça change, plus c'est la même chose.

*La même Jeannette autrement coiffée!*³.

¹ Draga mea Ana, astru negru al politicii contemporane, ca pletele voastre de odinioară. (n.n.)

² Pentru el, jocul merită jucat. Iar pentru mine, habar n-am! (n.n.)

³ Cu cât se schimbă, cu atât totul e neschimbat. Aceași Jeanette dar altfel pieptănată! (n.n.)

— Măi, măi, ești mai rău decât un câine negru în cerul gurii. Păi tu mă compari cu Lupeasca?

Am făcut o piruetă apologetică a femeilor deviatoare de la marxism:

— Femeile joacă un rol imens în istoria universală, mai mare decât proletariatul. Dacă Cleopatra avea un nas cârn sau borcânat, istoria ar fi fost alta. Avem tradiții glorioase feminine în Valahia: Regina Maria, M-me Lupescu, Veturia Goga, Mița Antonescu, Ana Pauker. Noi, bărbații, ar trebui să purtăm fuste și voi să îmbrăcați pantaloni. Plec, să dau locul generalului N. Rădescu, paiața ta la guvernare. Vom mai sta de vorbă.

Rădescu a ajuns la guvernare și, după două-trei luni, o denunța vindictei publice în întrunirea de la Aro: „Doi străini, fără patrie, fără credință și fără neam, Ana Pauker și Vasile Luca, vor să ne sugrume națiunea!”

N. Rădescu a fost adus la putere de Ana Pauker. Ea l-a adus pe Lothar Rădăceanu; l-a eliminat pe Titel Petrescu, l-a eliminat și pe Lucrețiu Pătrășcanu.

Titel Petrescu a fost întemnițat în 1948 și a ieșit în 1956. A stat în beciurile de la Interne. I s-a făcut proces și a fost condamnat la 25 de ani muncă silnică. A fost dus la Sighet. N-a văzut lumina soarelui opt ani. A avut o rezistență fizică uimitoare.

Acum e vorba să se facă procesele lui Tudor Ionescu, care i-a plastografiat scrisoarea și al anchetatorilor, care i-au înscenat procesul.

Himere și realitatea lutului

Antichitatea elino-romană a cultivat realitatea lutului uman în palestre, pe câmpuri de bătlăie, în agricultură, cu Cincinnatus, care se reîntorcea la coarnele plugului, în poetica lui Horațiu și a lui Teocrit, în therme și agora. Se supuneau destinului cu resemnare stoică sau cinism bahic, în Saturnalii și mistere eleusiñice, în cultul lui Dionysos și al însoriturii Apolo. Cultul trupului, ca o realitate fundamentală și pre-

misă a cunoașterii, ducea la echilibru psihic și armonie cu destinul limitat uman. Deasupra plana „ananke”, „moirele”, Jupiter Tonans, ascultau de chemările lui Marte și se temeau de idele lui.

Când recitești pe Plutarh, concomitent cu *De imitatio Christi*, treci de pe un vârf de munte direct în prăpastie. De la conștiința limpede, te scobori în tenebrele subconștientului. Sofiștii par logicieni impecabili față de textele himerice, absconse și întortocheate ale Sfântului Augustin.

Lumea modernă încearcă să revină la Antichitate prin efortul grandios al Renașterii, care se continuă până astăzi și nu se poate debarasa de Evul Mediu, evul credinței evlavioase, contorsionate și al elanurilor mistice, care neagă elanul prob și natural al lutului. Trupul a fost îngenunchat în Evul Mediu, supus la presiune și distilat pentru a-i scoate parfumul rozei mistice.

Ce imbold straniu a determinat istoria universală să părăsească potecile dumbrăvilor eline și *via regia* romană, cu ordinea ei juridică desăvârșită, pentru a aluneca în prăpăstiile Evului Mediu, ca să culeagă, din când în când, floarea reginei credinței absolute și bigote?

S-a cules din când în când această floare a reginei, fiindcă realitățile fundamentale ale lutului au rămas neclintite. Nu se poate pricepe absolut nimic din istoria militară, politică și diplomatică a Evului Mediu, dacă nu se ține cont de teoria sămânței. Osul domnesc guverna și bătăliile se dădeau, în nenumăratele certuri de moșteniri, pentru a se întrona un urmaș de os împărătesc, regesc, voievodal sau princiar. Evul Mediu a avut cultul biologic al seminței selecționate, care contrazicea flagrant doctrina egalitară a creștinismului, proteguitor al omului de rând, al celui năpăstuit și estropiat. Problema dinastiilor este o problemă de argumentație pur biologică și descifrează toată politica și agitația militară a Evului Mediu, care are ca far călăuzitor mitologia „osului domnesc”. Zadarnic vom aplica noțiuni și argumentații materialiste, idealiste, spiritualiste – nu vom pricepe nimic dacă nu revenim la biologia elementară a

sămânței, a eflorescenței glandelor seminale umane. Până târziu, în secolul XIX, blazonul, heraldica și ereditatea au jucat un rol hotărâtor în determinarea corelațiilor viețuirii sociale, culturale și economice. Se întemeiau dinastii noi, din condotieri nou ieșiți din poporul abisului, dar Napoleon a trebuit să părăsească și pe Josefina și pe Maria Walewska, pentru a se căsători cu Maria Luiza de Habsburg, pentru a legitima noul regim răsărit pe rămășițele vechiului regim.

De la Antoniu până la Napoleon Bonaparte, problema sămânței selecționate și a pântecului ales apare eclatant, fără linii de discontinuitate, ca o apologie a lutului în istorie, lutul care germinează, consolidează, formulează și operează radical, peste himere și superfetații ideologice.

Cheia istoriei universale n-o văd nici în factorul economic, nici în factorul spiritual, nici în idei și nici în substratul relațiilor de producție. Cheia istoriei universale o văd în biologie, în bătaia elitelor selecționate natural și care-și imprimă, rând pe rând, sigiliul în politică, în cultură, în economie.

Istoria nu se face singură, cum socotește Tolstoi.

Istoria nu se face pe schimbările în tehnica de producție, cum socotesc socialiștii.

Istoria se face de eroi, dar nu în sens carlylian, ci în sensul elitelor cu bogată vitalitate, selecționate pe cale naturală, aproape anonim, pătrunzând fulgerător pe arena publică și confiscând bunuri economice și culturale. Rolul personalității devine eficient, întrucât știa să se transforme în exponent. Eu aș pune accentul pe experiență, iar nu pe personalitatea absconsă și genială. Istoria nu este condusă de genii, ci de exponenți. În conducător, se oglindesc cei conduși. Prin această oglindire, se consumă faptul interferenței. Personalitatea este lăbărtată și obositoare. Exponentul oglindește și rezumă condensat, grație vitalității sale, inițial exuberantă și concentrată, tipul epocii, nostalgia ei, dorințele și interesele timpului, judecățile și prejudecățile semenilor. Răzbate singur înconjurat de aplauze și aprobări.

Despre rolul exponentului în istorie va trebui să se mediteze mai cu temei. Opoziția factice de azi dintre sociologie și

filosofia istoriei, între personalitate și mase, unii punând accentul pe rolul personalităților și ceilalți crezând orbește în rolul creator al maselor, ar putea fi lichidată în sinteza superioară a exponentului, concentrat și vital, care este o personalitate oglinditoare a aspirațiilor maselor dornice de conducere. Masa este amorfă, turmă anonimă, incapabilă de conducere. Elitele conduc în democrațiile occidentale, sub forma activului de partide, alternante la guvernare, care se strâng lunar pe platforma francmasoneriei sub forma agapelor. Elitele se mai strâng duminical în biserici, sub forma catolicismului sau a prediciei protestante. Elitele mai au cluburile închise și amicale, saloanele și redacțiile.

În Orientul satrapic au existat și există camarilele, activul de conducere al partidului monolitic și monopolizator.

Formele sunt identice în Orient, ca și în Occident.

Noutatea introdusă de la Montesquieu, și realizată parțial prin 1848, și cu caracter de generalitate abia în secolul XX, este controlul periodic al guvernanților de către mase, prin vot universal, direct, obligatoriu și secret.

Această noutate trebuie menținută și a dat rezultate excelente în Anglia, în SUA, în Elveția și în democrațiile scandinave.

Nu conduc masele, ci conduc elitele culturale și tehnice, așa-zisa tehnocrație. Nu se instalează miliardarii la conducere. Li se dă peste bot, ca în cazul Roosevelt, care a organizat, în embrion, formula magnifică a tehnocrației mandarinale, în epoca *New Deal*. În momente de criză, masele amorfe și miliardarii acefali nu pot spune niciun cuvânt. Nu au ce spune. Atunci, intervine tehnocratul occidental, sau mandarinul, după terminologia noastră orientală, pentru soluționarea crizei de supraproducție sau creștere. În momentele normale, ușor constatate în institutele de conjunctură înființate pretutindeni (plebea cunoaște Institutul Gallup) – libera concurență, efortul individual și blestemul lui Adam pot funcționa fără stinghereală. Am spus-o cu multă vreme în urmă. Soluția crizelor atroce în care se zbate globul se află demult în buzunarele noastre, ale mandarinilor și tehnocraților:

1) *laissez-faire, laissez-passer*, pe tot globul, cu respectarea principiului administrației locale în materie urbanistică și culturală;

2) asigurări sociale pentru bătrânețe, boală, invaliditate și șomaj (realizările nemuritoare ale lui Bismarck și Planul Beveridge);

3) rooseveltianism New Deal în momentele de criză ciclică (șapte ani grași, șapte ani slabi), când statul omnipotent și intervenționist impune ascultarea maselor și capitaliștilor, deopotrivă, maselor – fiindcă li se dă liniștea și capitaliștilor – fiindcă li se taie reescontul.

Soluția există în buzunarele mandarinilor și tehnocraților.

Câte secole vor trece până va fi pusă în aplicare?

Economistul Țuțea

Petre Țuțea a condus ani în șir Oficiul de Studii al Ministerului Economiei Naționale. Aceste oficii fuseseră înființate de Virgil N. Madgearu în scurta guvernare Vaida, dintre 1931 și 1932, când începuseră dihonile din partidul lor cu Maniu, și când armeanul gălățean, camarad de școală, de arme financiare și nășit al lui Max Auschnitt, a încercat să modernizeze aparatul de stat. Averile publice le-a transformat în regii autonome, după principiul rusesc al lui „хозпачиџ”, fiindcă Madgearu urmărea atent experiența sovietică, iar cartea sa de bază, *Agrarianism, capitalism, imperialism*, este o pastişă teoretică după două lucrări ale lui Lenin: *Dezvoltarea capitalismului în Rusia* (cercetare statistică din tinerețe) și *Imperialismul, ultima etapă a capitalismului* (operă de maturitate).

În calitate de ministru de Finanțe și director economic în a doua guvernare a partidului „său” țărănesc valah (el era un armean oligarh și vagabond, ca factură), reușind să înlăture pe Mihai Popovici (politician foarte controversat), primul-ministru al finanțelor, Madgearu s-a hotărât să se înconjoare de un „trust de intelectuali”, după modelul *brain trust* al lui Roosevelt. Ne aflăm în anul 1932 și *New Deal* a început cu Felix Frankfurter, încă din 1929, în SUA. Madgearu era à la

page, amator de noutăți teoretice financiare și economice. Acest tineret de aur al țării (*la jeunesse dorée, les jeunes loups*) a fost plasat la Oficiile de Studii de la Banca Națională, de la Ministerul Finanțelor, de la Economie, prin contencioase și institute de conjunctură și statistică.

Sufletul Oficiului de Studii de la Finanțe era Mircea Vulcănescu, o rudă a mea de sânge, pe linie maternă, din cătunul Teiș (Oltenia). L-am regăsit în București, la YMCA și la Paris, gravitând pe lângă Nae Ionescu, pe care-l socotea noul Socrate al Balcanului. Om neliniștit și neliniștitor, hapsân în teoria cunoașterii și în materie culinară, encicloped și limbut, versatil, ductibil, de o suavă puritate, cu care m-am ciorovăit din 1923 până în 1947, când l-am îmbrățișat, plângând, pe când ieșea din boxa acuzaților, ca „vinovat de dezastrul țării” sub ministeriatul cumnatului meu, Lucrețiu Pătrășcanu. Fusesse ministru de Finanțe, tehnician strălucit sub Antonescu, evitând inflația, dând, împreună cu generalul Arbore, peste bot nemților și dând pâine albă și zahăr populației.

Acești patrioți stăteau în boxa acuzaților, la instigația Anei Pauker și a *silberilor* ei, cu girul infelicitului meu cumnat. Nu se mai ținea cont de prietenie, onoare, puritate. Saturnaliile sclavilor guvernanți erau în toi.

Când l-am văzut și pe el în boxă, cum l-am văzut și pe Eugen Demetrescu, colegi și tehnocrați străluciți care au rulat miliardele avuției publice, fără să se atingă cu o centimă, în afară de salariu, într-o Capitală de șperțari și incompetenți, m-a cuprins o furie și o deznădejde de nedescris. În această stare sufletească, am sistat munca de scriitor, fiindcă publicam, an de an, câte o carte, într-o cadență care urma să dureze minimum o decadă (între 1944 și 1947, publicasem *Criminologia dialectică*, *Portrete și controverse*, în două volume, plus *Pomul vieții*), hotărând părăsirea Turnului de Ivory, ridicat după 23 August 1944 în Perișul meu iubit și înflorat, pentru a purcede în Agora, sub formă de jurnalist și avocat penalist, pentru a pune ordine într-o Cetate bezmetică, ajunsă sat fără câini.

Am scris trei mici pamflete contra titularului Justiției, propriul meu cumnat, pe care l-am considerat principalul

vinovat al dezmațului judiciar care trimetea, cu forme ipocrite, în ocne și penitenciare, pe oamenii cei mai cinstiți și mai străluciți ai țării mele.

S-a făcut o excepție pentru Țuțea. Imediat după 23 August, național-țărăniștii puseseră mâna pe acest departament și au vrut să-l epureze. După decapitarea profesională, ca șef al Oficiului Economic, urma decapitarea judiciară și încarcerarea. Legea de epurație Pătrășcanu era laxă și dădea câmp liber de acțiune tuturor sicofanților. Din înghesuiala de după 23 August 1944 până la 13 aprilie 1948, l-a scăpat Radu Paul¹, cavaler mânăstirean, prieten mai tânăr al lui Țuțea și al meu, care a luat avizul lui Mihai Levente (alt elev de liceu militar, ex-cadet craiovean, cu instincte sanguine și șbilțar) și l-a pus sub nasul lui Pătrășcanu. Ministrul de Justiție nu-l suporta pe Radu Paul, socotit marxist, cu tendințe naționale. Ironia sortii a vrut ca Pătrășcanu să sfârșească pe eșafod, pentru discursul de la Cluj, unde ideile lui Karl Marx se amestecau cu proza infectă a lui Stelian Popescu.

Presat de Mihai Levente și Radu Paul, Lucrețiu Pătrășcanu a dat ordin să nu se atingă nimeni de un fir de păr din capul lui Țuțea. Ordinul era binevenit, deși hilar formulat, fiindcă Țuțea are o pleșuvie crasă.

Lui L. Pătrășcanu îi era teamă și de gura mea. Aflase că nu-l mai scoteam din „bestie politică”. Îl cunoscuse pe Țuțea la mine în casă și-i admirase inteligența, retorica, ridicată ușor la oratoria cea mai spectaculoasă. Nu mâncase Țuțea², la noi în casă, în Bulevardul Maria 57, în 1932, timp de 19

¹ În Dosarele de Urmărire Informativă „Pandrea Petre și alții” (aflate la C.N.S.A.S.), se regăsesc Petre Țuțea, Sorin Pavel, Radu Paul, Pavel Pavel, Radu Popescu, Titus Cristureanu, Emil Popovici, Duiliu Vinogradski, Emil Serghie... Aceste dosare acoperă perioada anilor 1931-1968, însumând 14 volume, fiecare având în medie 500 de file... (n.n.)

² În anii 1956-1958 și 1964-1968, *Domnul Țuțea* (Petre Boteanu-Țuțea) era invitat permanent la noi, la dejunul duminical, care, de cele mai multe ori, se prelungea până seara târziu, după cină, spre regalul nostru, al convivilor. (n.n.)

săptămâni, cât am scos revista „Stânga”? Nu ne împrumuta clișeele din albumele sale Käte Kollwitz, Grosz și Masereel, și nu-i publicam materialul care nu încăpea în confidențiala-i revistă „Frontul”, scoasă cu Sorin Darvane? Ne certasem pentru o notă intrigantă, apărută hodoronc-tronc în „Frontul” său, în care și eu și Petre Boteanu (pseudonimul lui Țuțea) eram denunțați vindictei publice ca „diversioniști” și „antisemiți” (directorii trustului nostru editorial se chemau Constantin Graur și Emil Pauker, *ambii evrei*). Am rămas trăsniți de infamie. Noi eram sinceri democrați progresiști, aproape filosemiți. Țuțea era aproape logodit cu o fată deșteaptă, evreică din dinastia care conducea trustul de presă democratică. Antisemiții din România se recrutează de obicei dintre moldoveni molâi, intrați în concurență economică cu aprigii negustori evrei.

Cum puteam eu, oltean aprig în materie economică și profesională, să-i invidiez pe evrei sau să-mi fie frică de ei?

Cum putea Țuțea, un muscelan senin, care n-a văzut, ca și mine, decât foarte târziu, evrei la față, să invidieze și să urască un popor care ne-a dat atâtea comori de inteligență și sensibilitate religioasă? Cum poți urî pe compatrioții lui Christos și ai lui Bergson? Un filosof nu poate comite asemenea grosolănii. Ar fi o lipsă de bun gust.

Oltean, european și cetățean al lumii

Mă simt oltean, european și cetățean al lumii. Pot face traiectoria planetei, fiindcă am stat 52 de ani înrădăcinat în solul natal, copac cu coama rotată în sus, nuc amar, fără a mă claustra vreunei idei, de oriunde ar fi venit, numai pe temeiul că este o idee și o experiență „străină”.

Am repudiat și asimilat idei după criteriul afinităților elective. Xenofobia îmi este cu adevărat străină. Deși oltean get-beget, xenofilia este slăbiciunea mea.

Dacă poetul Camil Baltazar s-ar îmbolnăvi iarăși de tuberculoză, ca în tinerețe, și Al. Philippide ar cădea din nou în darul beției, poate că muzele i-ar îndrăgi din când în când. I-ar săruta pe buzele reci și uscate.

Fără tuberculoză, Baltazar a ajuns ca un patron de frizerie, bondoc, gras, rumen și banal.

Fără alcool, Philippide face traduceri impecabile, care dovedesc fidelitate și osârdie. Harfa personală a atârnat-o în cui.

Fapta rea a lui Tudor Arghezi

Tudor Arghezi a început să se dea la fapte rele. Ultima lui escrocherie (între anii 1944 și 1955) a fost să dovedească atitudinal că nu-i escroc. Și-a revenit la normal, vorba lui Șerban Cioculescu. În Arghezi zace, în mod permanent, infractorul de anvergură. La el, escrocul nu suferă tot timpul de insomnie.

Ultima faptă rea: atac parșiv împotriva „generoșilor” C. Stere, G. Ibrăileanu, V. Morțun, Radovici etc., pe care i-a uns la ținutului popoului o viață întreagă, prin scris și viu grai. Acum este de bon-ton să fie ironizați grosolan și generoșii, după reconsiderarea până și a lui Liviu Rebreanu, spion austriac în războiul din 1916-1918 și colaboraționist antonescian în al Doilea Război Mondial.

Ispite

Fiul meu a tratat cu Editura Tineretului, pentru publicarea primei sale cărți, *Hoinar în Bucegi*.

Mi se trimite insistent vorbă să viu să închei două contracte: un contract pentru *Abraham Lincoln* (portret) și al doilea, pentru un portret al *Craiovei*. Iașiul va fi făcut de G. Călinescu. Se condiționează, oarecum, publicarea cărții fiului meu de contractele mele. Cuțitul mi-e la gât. Trei contracte

însumează 37.000 de lei aconto, adică întreținerea familiei pe doi ani. Am fi asigurați pe zece ani. Le pot scrie în opt luni! Am 200 de lei în casă. Nu-mi ajung nici măcar pentru 15 zile!...

Ce mă fac? Vând Perișul și boarfele din casă?

Dacă nu le-aș avea, aș intra salahor.

*Parmi les lépreux*¹

Am impresia ciudată că pășesc printre leproși.

Jenică Protopopescu² este un client al meu, trecut prin ciur și prin dârmon. Negustor intern și internațional, a avut o singură stea polară: să facă avere cu maximum de efort în minimum de timp. A reușit. A făcut o avere formidabilă pe care a pierdut-o, tot așa de repede, după cum a câștigat-o.

Povestește că, după abdicarea Regelui Mihai, a simțit că are... guturai. Vroia s-o șteargă în străinătate. Monarhia îi dădea o garanție. Fără monarhie, venea beleaua.

Era prieten cu Bâzu Cantacuzino. Avea parale multe și Bâzu n-avea sfanț, fiind cartofor. I se ridicase brevetul de zbor în străinătate. A devenit turnător, adică agent de Securitate. La el veneau propuneri de la bogătași dornici de a fugi în străinătate. Nu știau că și el este pus pe lista neagră. Știau că Ana Pauker și-a încredințat oscioarele până la Paris vigilenței acestui pilot, os domnesc fanariot.

Bâzu Cantacuzino, pentru a recăpăta dreptul de zbor, a turnat pe bogătași și prieteni. Așa a ajuns Jenică Protopopescu la pușcărie. Tentativă de trecere frauduloasă peste frontieră.

Lui Bâzu i s-a redat dreptul de zbor. A zburat până la Milano cu primul avion de pasageri. De acolo, a telefonat Legației, la Roma, ca să se trimită aviator din țară, pentru a prelua avionul. El nu se mai întoarce...

¹ Printre leproși. (n.n.)

² Martor mincinos în acuzare, în procesul penal intentat Dr. Petre Pandrea în anul 1959, soldat cu o condamnare la 15 ani muncă silnică (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

Alta:

Dr. Schineanu a fugit la Viena. Americanii nu vor să-l primească și să-i recunoască dreptul la azil politic. A telefonat lui Duiliu Vinogratzki, ca să intervină la Titel Petrescu, acesta să intervină – lanț al slăbiciunilor – la Schönfelt, ministrul plenipotențiar american la București, ca să-l recomande ca emigrant social-democrat. Vinogratzki nu i-a mai spus lui Titel, care nu frecventa ambasada americană. A anunțat pe dna Schineanu că soțul i-a ajuns la Viena. Între timp, onorabila doamnă devenise agentă provocatoare. Și-a anunțat instituția despre situația soțului și despre telefoanele date prietenilor din București. Au înfundat toți pușcăria. A fost cap esențial de acuzare pentru Vinogratzki și Titel.

Cazul Bâzu, cazul Roxi Pavel, cazul Radu Popescu, cazul dnei Schineanu îmi dau impresia că pășesc printre leproși.

Comoția de la 10 mai 1956

Prea multe senzații tari.

Abia s-au împlinit doi ani de la uciderea senzațională și mișlească a cumnatului meu Lucrețiu Pătrășcanu (implicat acum trei ani într-un proces de înaltă trădare titoistă). Faptul s-a consumat, la trei săptămâni după moartea naturală a soacrei mele, Lucreția D. Pătrășcanu, care și-a așteptat fiul adorat până în ultima ei clipă de viață.

La ceasul de față, Tito este șeful Internaționalei a III-a moscovite, care ar fi vrut acum trei ani să ucidă pe Iuda-Tito și a ucis pe Gheorghii Dimitrov.

La 10 mai 1956, adică recent (azi este 22 mai 1956), am avut comoții tari. Teodor Marcu, fratele meu de sânge, șef de gară, a fost implicat într-un proces de sabotaj contrarevoluționar, pedepsit cu moartea.

A avut loc ședința. Ne-am așezat spalier trei frați, fiicele și fiul candidatului la moarte, nepotul lui, ca avocat, și alt avocat, prieten al meu, plus prieteni de-ai lui și de-ai feciorului său.

S-a remontat. A depus în conformitate cu adevărul. Chiar procurorul a cerut eliberarea provizorie. A fost eliberat. Triumf. N-a fost eliberat imediat, ci abia după șapte zile. A venit la București, a intrat la ora 11 noaptea în camera noastră (avem una la patru persoane), cu pantalonii ruși, ca un vagabond. L-am ospătat, l-am mângâiat, i-am pus un pat de fier, unde s-a putut, i-am pus saltea de lână cu cearceafuri albe. Îi era frig între pături. N-am avut altă plapumă. I-am pus și paltonul peste el. N-a putut dormi. Eu am adormit adânc. Nevasta mea i-a făcut ceai fierbinte și a adunat tot ce era de mâncare prin casă: slăninuță, margarină, pâine neagră și resturi de gem de gutui. Dimineață, la ora nouă, i-am vizitat feciorul la facultate. Apoi, la ora douăsprezece și jumătate, l-am expediat acasă, în Oltenia. Era fericit.

Mie mi s-a luat o piatră de moară de pe piept.

Confesiunea lui Geo Bogza

Pavel Pavel îl întâlnește pe Geo Bogza la un spectacol teatral maghiar. Ploua cu găleata. Geo dă telefon la Academia RPR ca să-i vină mașina.

Conversație de circumstanță, apoi confesiune patetică:

—Eu nu sunt înscris în Partidul Comunist. Le-am dat o mână de ajutor. Nu ai pe cine ajuta. Sunt niște ticăloși. Da, nouă, câtorva scriitori, ne-au creat condiții de viață luxoasă. În jurul meu sunt 60 de cerșetori din familie și foști prieteni. Mor de foame. Poți trăi în aceste condițiuni? De altminteri, evenimentele internaționale sunt în curs și vom asista la multe prăbușiri.

Așa vorbește un pilon al regimului, farul său cel mai strălucitor!

Gafe

Nevasta mea are specialitatea sincerității totale. În langaj cotidian, sinceritatea poate lua aspectele gafei. Eu prețuiesc sinceritatea, deci înghit, surâzător, și gafele.

În mai-iunie 1944, am prezentat cumnatului meu Lucrețiu Pătrășcanu, pe A. Bunaciu, colaborator al meu, fiindcă nu se cunoșteau personal.

În 1945, Lucrețiu Pătrășcanu, ajuns ministru al Justiției, numește pe A. Bunaciu acuzator-șef la Tribunalul Poporului. Fac glume în familie:

– Marele Lucrețiu a numit pe marele călău!

Nevastă-mea întâlnește, întâmplător, pe Bunaciu, care se îngâlbeneste:

– Ești fericit că te-a pus în postul de mare călău? Știi că acuzatorii poporului din Bulgaria au fost uciși de populație?

(Informația ultimă o aflate tot de la mine.)

Tot eu am făcut cunoștința lui Bunaciu cu Ana Pauker. A trecut cu arme și bagaje în lagărul ei. Marele călău a devenit marele inchișitor al lui Lucrețiu și al Herthei (Emma Bunaciu se certase cu Hertha Schwammen), a strâns material compromițător contra lui, „șovăielile oportuniste”, cum le-a taxat în primul său *interview*, după ce i-a luat portofoliul și l-au trimis pe eșafod.

Altă gafă a nevestei mele, la recepția lui Dimitrov, din ianuarie 1948 la Palatul Regal. Ana Pauker făcea onoruri de regină, ca amfitrioană în Palatul părăsit de Mihai I de Hohenzollern, înconjurată de damele sale de onoare din înalta aristocrație, Maria Rosetti și Micaela Catargi, născută Ghyka. Mihail Sadoveanu fusese numit în prezidiu, un fel de ciozvârtă de rege.

Nevasta îl cunoștea de copilă pe ciozvârtă:

– Vă felicit, domnule Sadoveanu, dar nu vi se pare că înaintați prea repede?

(M. Sadoveanu fusese președintele Senatului sub Averescu – Goga).

În ianuarie 1948, l-am văzut cu ochii mei jucând, borțos, rustemul, hora, sârba și alunelul cu Ana Pauker, care dansa ca o vacă încălțată, cu plete de plăieș moldav, tăiate pe ceafa groasă. Cu un an înainte, lustruise cu Ralea, matinal, în mica anticameră, pantofii lui Lucrețiu Pătrășcanu.

În iunie 1948, Lucrețiu Pătrășcanu a fost arestat.

În octombrie 1948, M. Sadoveanu, obedient Anei Pauker, tăia pensia bătrânei sale maici Lucreția, prietenă de-o viață întreagă cu el, ale cărei alivenci moldovenești le mâncase cu poftă ani în șir.

Să mă mir că Sadoveanu a semnat cu mâna lui retragerea pensiei de urmaș a soacrei mele, Lucreția Pătrășcanu, de la Uniunea Scriitorilor, fiindcă feciorul ei căzuse în dizgrație?

Gafa lui D.D. Pătrășcanu

Și socrul meu era un delicios gafeur.

După căderea din prima guvernare național-țărănistă (1928-1930), Virgil N. Madgearu se hotărâse să organizeze serios presa partidului. „Ordinea” lui Burileanu luase în țarbă pe corifeii național-țărăniști, publicându-le vilele somptuoase, achiziționate în timpul guvernării, ca dovadă a capacității lor de furt din banul public. Pozele au fost de mare efect. Au cumpărat pur și simplu gazeta și au numit ca director pe un oarecare ofițer-aventurist Virgil Cherciu. Treaba a făcut-o Mihai Popovici. Nu era o treabă! Gazeta a murit odată cu Burileanu și a reînviat ca o fițuică ilustrată, confidențială, sub conducerea „cherciului”, devenit celebru prin Ileana, soția lui, o Cosânzeană veritabilă de Mehedinți, fostă dactilografă, din ai cărei conduri și sex avocații locali beau șampanie. Ileana Cherciu a încasat o despăgubire considerabilă de pe urma soțului ucis în accidentul de avion comercial LARES. Pe urmă, a devenit metresa lui Ică Antonescu, care a depus în Elveția, pe numele ei, câteva milioane de franci elvețieni, urmând să vină și el, ulterior. N-a mai venit.

Virgil N. Madgearu s-a hotărât să facă alte achiziții de condeie.

A vrut să facă din „Dreptatea” o foaie doctrinară, de stil occidental, cu condeie docte. A recurs și la mine. Abia picasem din străinătate și-mi făceam armata. Am intrat în redacție, în februarie 1932, iar în aprilie, m-am însurat. Când ieșeam de la cazarmă, eram îmbrăcat civil. Purtam platoșa sub veston civil. Condițiile mele au fost benigne:

- 1) nu mă interesează salariul,
- 2) vreau un birou elegant, cu telefon,
- 3) nu mă înscriu în partid,
- 4) scriu articole zilnic și
- 5) semnez, numai când îmi convine.

Prima condiție i-a uimit.

Eu mai aveam 40.000 de lei în bancă și puteam trăi modest, cu nevasta, fără salariu, doi ani. Socrul meu ne-a asigurat și el condițiuni cam scoțiene: casa și masa gratuit timp de un an. Deci, trei ani ne puteam amuza tihniți. Nu beam, nu fumam, aveam strictul necesar și disprețuiam banul.

Socrul meu avea multe parale și era, ca mulți bărbați, chibzuit până la zgârcenie. Îl nelămurea faptul că nu cerusem foaie dotală, că veneam încărcat cu daruri alimentare sosite din Oltenia (porci tăiați, lăzi cu struguri) și salariul era păstrat de fiica lui. În Moldova, bărbații mănuiesc banii și-și terorizează nevestele. În Oltenia, soția administrează banii, iar soțul pleacă cu *Taschengeld*¹, exact ca în Germania. Din această pricină, femeile capătă răspunderea gospodăriei și menajul nu este tulburat și otrăvit de certuri pecuniare. Galanteria mea l-a sedus pe socru. S-a apucat să dea mese somptuoase. Mi-a arătat acțiunile sale și renta de stat în valoare de un milion, numai cele de la împrumutul din 1929 (Krüger, Mihai Popovici). Nici nu m-am uitat la ele.

— Nu te interesează acțiunile, rentele, banii?

— Nu. Dacă am ce mânca, mi-este suficient. Păstrează-le pentru copiii mei. Mă scutești pe mine ca să le mai câștig.

Îl invitasem toată vara la Mircea, seara la Luzana, Suzana, Pariziana, și plăteam eu. Câștigasem mult din colaborări la reviste și jurnale, semnate și nesemnate. Nu știam ce să mai fac cu banii.

Toamna, s-a apucat să organizeze dejunuri și cine în onoarea prietenilor săi, persoane simandicoase. Așa i-am avut invitați pe Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Ion Al.

¹ Bani de buzunar. (n.n.)

Brătescu-Voinești, Panait Istrati, G. Ibrăileanu, M. Sevastos, Eugen Filotti, Dem. Theodorescu, ș.a.

Soacra mea era o amfitrioană înăscută. Ibrăileanu îi spunea „contesa germană”. Era, realmente, baroană habsburgică, tatăl ei fiind Demetrius Stoika, *Graf von Wenezei und Salla*, doctor în filosofie de la Viena, adus de Simion Bărnuțiu ca profesor de latină la Universitatea din Iași, căsătorit cu o moldoveancă Drăghici, moartă tânără, căsătorit cu altă moldoveancă din care a ieșit Mihai Gheorghiu-Bujor, faimosul socialist și revoluționar.

Mediul literar era amuzant, instructiv, cam solemn, uneori nesărat. Stricați de cafeneaua berlineză și müncheneză, literații valahi nu ofereau mare lucru. Eu mă împrietenisem, la cataramă, cu Virgil N. Madgearu, cu toată diferența de vârstă existentă. Am mai spus-o. Ne sculam dimineața la ora cinci, într-o țară cu intelectuali leneși și noctambuli. Aveam temelie comună în cultura germană. Eu aveam legături intime cu marea presă democratică „Dimineața” și „Adevărul”. Îi făceam chiar discursuri funerare, fiindcă Madgearu nu avea coardă lirică. Fusesse omorât un partizan în alegeri și Madgearu trebuia să rostească un discurs în calitate de secretar general. I l-am creionat în trei sferturi de oră și a rămas uimit de facilitatea debitului liric într-un necrolog improvizat. Apela fără jenă la mine și aprecia discreția mea. Mă chema în biroul său de-acasă, din strada Vasile Conta sau în biroul partidului, din strada Clemenceau 9. Răspundea la telefoane, fără să mă deranjeze. După o conversație de-o jumătate de oră, i-am făcut și o polemică cu Nae Ionescu, pe trei coloane de gazetă, în cea de-a doua guvernare național-țărănistă, pe când era ministru de finanțe. I-am citit-o după trei ore și n-a schimbat niciun cuvânt.

M. Ralea și M. Ghelmegeanu au observat priza pe care o aveam asupra secretarului general, moașă de miniștri. În căutarea portofoliilor, au căutat să se pună bine și cu acest nou venit. Pe Ralea nu-l gustam. Avusesem o polemică publică cu el și-l numisem piccolo al „Vietii Românești”. În politică, avea gustul morbid al anticamerei. Avea talent la

scris dar nu scria articole politice din teama de răspundere, lenevie și prudență. Nae Ionescu scria zilnic, ca și Octavian Goga în opoziție. Partidul lor avea pe-atunci patru conducători: Maniu, Mihalache, Dr. Lupu și Madgearu.

Maniu mă stima, fiindcă scrisesem o carte despre Simion Bărnuțiu, „unchiuțul” său.

Cu Ion Mihalache făcusem cursuri particulare și confidențiale despre Werner Sombart. Învățătorul de la Topoloveni descifra cu oarecare dificultăți imensul *Der moderne Kapitalismus* și eu îl ajutam, proaspăt sosit de la Berlin, unde îl audiasem în carne și oase. Naivul autodidact, cam țăranos și speriat, era fericit să parcurgă arabescurile sombartiene cu sprijinul meu.

Dr. N. Lupu dăduse după primele articole un dejun la Capșa, în onoarea mea.

M. Ralea și M. Ghelmegeanu au depistat aceste prize de proaspăt jurnalist în vogă. Ei așteptau în anticameră, rămânând câteodată ore întregi. Eu eram chemat și intram înainte. Copoiul Ralea s-a anunțat la soacră-mea, cerând să fie invitat la dejun împreună cu ginerele ei, proaspăt sosit din străinătate. Eu am refuzat net. Când Ralea mânca la parter, eu mâncam în sufrageria noastră de la etaj. De altfel, deși aveam bucătărie comună, sufrageriile erau separate și nu ne deranjam decât cu ceremonial.

Într-o duminică, aveam invitați la masă pe romancierul Liviu Rebreanu, pe Eufem Mihăileanu și pe Dem. I. Dobrescu, fost Primar General al Capitalei. La ora cinci după-amiază s-au anunțat M. Ralea și M. Ghelmegeanu. A trebuit să-i primesc. N-am avut încotro.

Nevasta a făcut o primă gafă:

— Spuneți-mi, e frumoasă fetița dv.?

— Orice tată crede că fetița sa e frumoasă.

— Spuneți-mi mie, cu cine seamănă? Cu dv. sau cu madame Ralea?¹

A doua gafă a făcut-o D.D. Pătrășcanu.

¹ Doamna Ralea era monstruos de urâtă. (n.a.)

A început o filipică îngrozitoare împotriva lui Virgil N. Madgearu. Eu n-am suflat o vorbă. Ralea și Ghelmegeanu l-au apărat molâu. Pe urmă, cei doi au raportat secretarului general opinia socrului meu.

Madgearu mi-a reproșat-o amarnic.

Ce puteam face?

Atunci, s-a rupt căruța prieteniei noastre.

Gafele Pătrășcanilor se țineau lanț.

Evul Mediu și teoria sămânței

Am urmărit câteva manuale școlare cu istoria Evului Mediu. Toată istoria politică devine indescifrabilă fără problematica succesiunii ereditare, a spiței, a sămânței. E o cheie univocă bizară pentru un ochi modern. Bătrânii pricepeau mai ușor. Eu am început să mă uit la priveriștea lumii cu ochi bătrânești.

Eleganța lui Petru Dumitriu

Horia Lovinescu – nepotul criticului Eugen Lovinescu – are succes de dramaturg.

Petru Dumitriu este romancierul *en vogue* al Republicii. Romancierul nu este prea citit. Este bine cotate de critica ideologică. Scrie romane *à thèse*, unde denigrează burghezo-moșierimea, făcând-o criminală, sadică, dementă, putredă, etc. Tematică similară găsim și la Horia Lovinescu. Originea lor socială este similară. A survenit o rivalitate.

Horia Lovinescu a scris o nuvelă unde pictează menajul prim al lui Petru Dumitriu cu scriitoarea Henriette Yvonne Stahl, o vampă-hoașcă cu 20 de ani mai în vârstă decât proaspătul romancier. Dramaturgul a prezentat-o la „Viața Românească”, unde prezida ca director chiar romancierul Petru Dumitriu.

Rumoare.

Gorjeanul a schițat și efectuat un gest de eleganță. A citit-o amicilor în manuscris. Știa că este vizat, fiindcă era *secretul lui Polichinelle* în mahalaua literară bucureșteană.

—Trebuie s-o public. Dacă o refuz pentru lipsă de talent, fiindcă nuvela este fără talent și inspirație, se va spune că n-o public din rachiună.

I-a dat drumul.

Lovitura de sabie a lui Horia Lovinescu a fost o lovitură în apă.

Graur nu cunoaște pe Emil Pauker

Întâlnesc pe filologul Al. Graur și-l întreb de sănătatea lui Emil Pauker, proaspăt ieșit din pușcărie.

Dă din umeri, nedumerit și enervat:

—Habar n-am. Nu prea avem relații cu el.

Ce scârnăvie! Graur nu cunoaște pe Emil Pauker? Este ca și cum ai spune că popa nu-și cunoaște preoteasa cu zece copii.

Graur și Pauker sunt două familii înrudite, încuscite, în destin comun de o jumătate de secol. Graur era director politic al Trustului de presă democratic din România, iar Emil Pauker era directorul administrativ. Unul avea taraba și altul avea tarapanaua.

Al. Graur este nepotul lui Constantin Graur. Scria articole pitice de filologie, semnate Gh. Reviga. Trecea pe la casa lui Pauker după bani. Acum nu-l mai cunoaște. Cum să-l cunoască, dacă abia a ieșit din pușcărie? Nu-l mai poate plăti, nu-l mai cunoaște. Ar putea să-i strice și taraba filologică și tarapanaua pungii.

Drum fără pulbere

„Dunăre, Dunăre, drum fără pulbere”, spune versul popular.

Petru Dumitriu a luat titlul pentru un roman penibil, tratând despre canalul Dunăre-Marea Neagră, ordonat de banda Pauker – Teohari – Luca pentru chinuirea deținuților politici. Canalul a dat fiasco. Acolo s-a scurs multă sudoare, sânge și lacrimi.

Am vorbit de câteva ori cu acest romancier gorjean.

I-am plasat-o şuierător:

– „Dunăre, Dunăre, drum fără pulbere”, betonat cu sângele deținuților politici. Canalul și romanul au fost mai mult decât greșeli. Au fost crime.

Romancierul s-a îngălbenit. De-atunci, mă înjură.

Eram la sărbătorirea de 75 de ani ai lui Sadoveanu.

Ana Pauker dă recepții... (25 mai 1956)

Nu mai știam nimic despre Ana Pauker, astrul negru al firmamentului politic românesc. Azi, aflu două vești autentice.

Florela Bârsănescu este profesoară de limba română la o școală medie din Floreasca și o are colegă, profesoară de limba rusă, pe Tania Pauker-Brătescu.

A fost invitată la o recepție. Sandviciuri cu icre de Man-ciuria, brânzeturi fine, prăjituri, bere la gheață.

Onorurile casei le-a făcut Ana Pauker. Ponosită, dar mușcătoare. Între altele, a spus:

– M-a căutat la controlul averii până și în popou.

Care-i tâlcul?

Ana Pauker a primit în dar bijuteriile dnei Estera Nicolau, moartă de cancer. Înainte de expiere, neavând copii și rude, pentru ca bijuteriile să nu cadă în mâinile rudelor române ale soțului moldovean, le-a dăruit Anei Pauker, divina regină neîncoronată a Valahiei din anii 1950.

De unde le avea Estera? Din șperțurile încasate de la furnizorii statului în numele soțului, fost câteva decenii director în Ministerul Lucrărilor Publice, secretar general, profesor la Politehnică, ministru. Ea pretindea că le-a moștenit de la o rudă din Egipt.

Fumisterie, golănie, escrocherie.

Ana Pauker a mai pus laba și pe bijuteriile dinastiei de milionari olteni Dina și Jean Mihail. Patru generații de femei au fost împodobite de acești arhimilionari casnici.

Am văzut cu ochii mei inventarul și lăzile cu bijuterii. S-au evaporat în 1946, fiind confiscate și predate Anei Pauker la Comitetul Central.

Ce-a făcut Ana Pauker?

Și-a măritat fata cu dr. Brătescu. I-a numit pe amândoi la ambasada din Moscova, pe când era ministreasă la Externe. Au transferat bijuteriile la Stockholm. Acolo a început vânzarea lor și acumularea de valută. Dolari. Serviciul sovietic de informații a fost sesizat. Așa a căzut Ana Pauker. Își acumula devize în depozite din străinătate, dovedind astfel că nu are încredere în stabilitatea regimului stalinist, deși își ucisese soțul – pe Marcel Pauker – pentru a dovedi marea sa fidelitate.

O altă cauză a căderii a fost refuzul lui Vasile Luca de a preda Moscovei rezerva de aur a Băncii de Stat a RPR.

Mie nu-mi vine a crede.

A doua știre primită, după cea de ieri, este din gura lui Adrian Dimitriu, culeasă de Duiliu Vinogradzki, ambii social-democrați titeliști.

Duiliu a vizitat pe Adrian la Spitalul Elias, unde-și pune în ordine dantura distrusă de bătaușii lui Bunaciu în 1948. Azi, Bunaciu face legătura dintre Adrian și Comitetul Central al PMR. Îi reface dantura chiar bătaușul.

La spital vine din când în când și Ana Pauker, pentru a-și repara betșugurile bătrâneții. Este cam cocârjată, ca o vrăjitoare.

Avram Bunaciu s-a întâlnit cu Ana Pauker și s-a prefăcut că n-o cunoaște.

Ea l-a scos din anonimat și l-a bombardat ministru de Justiție.

Ea vizita expozițiile „vieții fericite” organizate de Emma Bunaciu.

Ea l-a luat cu sine pe sectorul extern, făcându-l ministru adjunct la Ministerul de Externe.

Când a căzut Ana Pauker, Bunaciu intrase în grațiile lui Ioșca Chișinevski. L-a bombardat rector al universității, fără a avea doctorat. L-a făcut pe urmă vicerege, pentru a flanca pe Dr. Petru Groza.

Dacă va cădea Ioșca, se va preface că nu-l mai cunoaște?

Siguramente. *Le roi est mort, vive le roi!*

Am stat câțiva ani la Ocnele Mari cu social-democratul Ion Mirescu.

Mi-a povestit despre guvernul pregătit la 6 martie 1945 de partea adversă, cu Max Auschnitt la Finanțe și cu sine la Ministerul Muncii. El n-a fost încă ministru și ardea de nerăbdare să strălucească și el, măcar o lună, ca ministru, pe orizontul politic, să intre în competițiune cu iluștrii ministerialiști briandiști apuseni.

A stat arestat din 1948 până în 1956, lung stagiul de mizerie și suferință: L-a scos admonestarea lui Gaitskel, la dineul oferit lui Bulganin – Hrușciiov, în capitala Marii Britanii.

Onoarea de președinte la Confederația Generală a Muncii a fost oferită acum lui Gh. Apostol.

Pentru Mirescu este prea puțin. Vrea post de ministru, de vicepreședinte de consiliu sau chiar de prim-ministru. Stă cu soția într-o vilă somptuoasă a Comitetului Central, după opt ani de pușcărie, de cărat rahat, de foamete, de bătaie, de insulte.

Nu trăim în plină teologie medievală?

Toast sub copacul nemuririi

Cu prilejul tăierii moțului micului țișănuș Cupidon Mahulea, am rostit un mic toast, în calitate de naș:

—Ne aflăm sub un nuc, strânși la banchet și veselie. Suntem 50 de persoane, tineri și bătrâni. Nucul este copacul nemuririi. El durează sute de ani. Pentru viața noastră în această vale a plângerii, el este simbolul măreției și al nemuririi. Se ține drept, voinic, are coroana rotată, dă rod bogat. Să facem legământ. Peste 20 de ani să ne întâlnim împreună, cu toții, în aceeași zi. Eu voi avea 72¹ de ani și o barbă albă. Vreți să-mi

¹ Dr. Petre Pandrea nu și-a mai putut respecta legământul. A murit la 64 de ani de cancer la ficat, ca urmare a hepatitelor infecțioase contractate în lagărele de exterminare comuniste (1948-1952; 1958-1964). (n.n.)

făgăduiți că veți trăi cu toții, să ne întâlnim aici? Poate că peste 20 de ani voi cununa pe Cupidon Mahulea cu o Ileană Cosânzeană. Vreți să ne întâlnim atunci?

— Da, da!

— Mulți ani trăiască și să trăim!

Stereotipie

Toată lumea vrea să facă profeții și te întreabă despre evoluția evenimentelor. Dau răspunsuri stereotipe:

— Ce-a fost nu va mai fi, ceea ce este nu mai poate rămâne. Când va fi schimbarea? Peste 3 luni, 3 ani, 30 de ani, 300 de ani sau chiar 3.000 de ani. Dacă nu vă place, luați numerele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 sau 9.

După râsete, încerc seriozitatea patetică:

— Nu știu nimic. Nici Hrușciiov, nici Eisenhower nu știu nimic. Nici Dumnezeu nu știe, fiindcă nu se ocupă de noi.

Totul este *Neant*, prezidat de *Hazard*, iar istoria universală este condusă de *forțe oarbe*.

Izolarea

Izolarea mea la ceasul de față este desăvârșită. Mă aflu ca și perfidul Albion într-o *Splendid Isolation*. Am valențele deschise către cele patru puncte cardinale. Parcurg cercuri hermetice și publice, publiciști rafinați și țărani gușați, cu o dezinvoltură și o plăcere egale, egale doar de plictisul meu iremediabil mandarin.

Hazardul a vrut ca să am o bază insulară solidă în Perișul meu iubit, cetate de verdeață, tihnă și împăcare. Mi-a furnizat luna aceasta suma de 4.000 de lei, pentru o parcelă de 500 mp, sumă pentru care un mic salariat muncește doi ani, sau, eu ar fi trebuit să funcționez un an ca magazioner sau paznic. Sunt singurele slujbe care îmi sunt oferite. În mod bizar, socialismul m-a condamnat la inaniție, lenevie sau sinucidere. Am ales tipul de rentier. Nu mi s-a expropriat încă gura de rai a copiilor. Nu este decât o grădină de 15.000 mp cu 2.600 de vițe, 50 de pomi fructiferi și 10.000 mp teren

arabil în câmp. Acolo, aş putea trăi o veşnicie singur, în contemplaţie, muncă manuală de opt ore şi tihna scrisului, alte opt ore. Trebuie să-l ciuntesc 2-3 ani, până când îmi iese băiatul medic şi îi voi fi bursier până la pensia mea de 300 de lei lunar, pe care abia aştept s-o consum la Periş!

L'homme propose et Dieu dispose...

Creaţie, timp, bani

Creaţia scriitoricească presupune timp liber, iar timpul este bani (*Times is Money*). Am ştiut acest lucru în tinereţea mea. De aceea, am încercat întâi să fac bani investiţi în pământ pentru a avea timp şi pe urmă, pentru a putea crea în scris.

Deci, titlul ar fi: bani, banii reprezintă timpul liber, timpul liber este indispensabil creaţiei scriitorului.

Singurul Şolohov...

Singurul scriitor sovietic rămâne Şolohov.

El are o gospodărie printre cazacii lui de pe Don. Acolo a avut timp liber şi a scris. S-a reîntors mereu pe Don. E musafir la Moscova. Cum a scris Tolstoi? Cum a scris Turghe-niev? Cum a scris Gogol? Marii scriitori orientali sunt legaţi de o bucată verde, unde au tihna şi siguranţa. Pilda lui Rabindranath Tagore mi se pare iarăşi memorabilă.

Fericirea de a avea o soră

Lucreţiu Pătrăşcanu avea o natură intrinsecă delicată. Ţinea foarte mult la unica lui soră, care-i soţia mea. Când, după băieţelul meu Andrei, la câţiva ani mi s-a născut fetiţa, „la princesse de mon âme, lumière de mes yeux”, Lucreţiu i-a spus tinerei mame:

— Ce fericit va fi fratele, că de-acum înainte are şi o soră!...

Un fin, căruia i-am botezat acum 15 ani un băiat, a divorțat de două ori și-i era lehamite de căsătorie. El este cam bețiv și brutal. Șovăia să se recăsătorească. Găsise o femeie tânără, divorțată și fără copii, îndrăgostită de el și dornică de jugul căsătoriei, a doua pentru ea, a treia pentru el.

Finul îmi cere sfatul. Șovăi. Nu dau sfaturi în materie de carieră și căsătorie. Alegerea trebuie să fie individuală, fiindcă nevasta și meseria îți rămân o viață întreagă pe brațe și trebuie să porți răspunderea exclusivă, să nu regreti pasul și să nu dai vina pe alții.

Finul insistă pentru un sfat de la naș și prieten.

Răspund cu brutalitate:

— Cât timp ți se scoală penisul și ejaculezi, trebuie să ai femeie la pat, dacă ești laic. Dacă vrei să te călugărești, trebuie să fugi de femeie la pat. Tu ești profesor și n-ai încotro. Ești obligat la o viață obișnuită. Chiar dacă ai fi preot, nu ți se îngăduie celibatul. Ar trebui să-ți mai stăpânești dipsomania drojdieră și brutalitatea. Bea vin și nu-ți mai schimba nevasta. Țuicarii, drojdierii și votcarii nu se pot căsători decât cu femei inferioare care, dacă nu sunt bătute, socotesc că nu mai sunt iubite. Tu ți-ai ales soții intelectuale de trei ori și fugi de mujice. Nu te mai purta ca un mujic și termină cu drojdia.

Ordinea

Ordinea începe cu supravegherea de sine și cu aranjarea lucrurilor în locuri fixe.

Aș rezuma, așa cum o fac, permanent, cu Nadia și Andrei: fiecare lucru la locul lui!

Premisa ordinii este memoria, plus tradiția.

Oameni fără memorie

Sunt oameni care n-au memorie și oameni care nu vor să aibă memorie. Din ultima categorie se recrutează egolatrii.

Egolatrii pot fi extrem de valoroși. Sunt dotați natural dar detestabili în raporturile cotidiene. Cu egolatrii nu poți intra în tovărășie. Îți fac boroboațe cu cea mai mare bună credință.

Feriți-vă de oamenii fără memorie.

Veleitarii

O categorie dezagreabilă în concertul cotidian sunt veleitarii.

Prin ce se caracterizează veleitarul? Parcă ar avea muștar în popou. Nu stă pe scaun, nu stă în casa lui, nu stă în branșă, nu stă în slujba pe care o are. Instabilitatea psihică și ambiția năucă, plus cruzimea, îl fac pe veleitar foarte util în epoci revoluționare și tulburi. Veleitarul pescuiește în ape tulburi. În epocile constructive și tihnite, le închizi ușa în nas sau îi arunci la gunoi.

Unde-i mormântul lui Attila?

Attila învins de amicul său Aetius¹, siderat de mirajul Romei eterne (cetatea adolescenței sale), pe care a cruțat-o de jaf, se reîntoarce în câmpiile noastre panonice, se pregătește de căsătorie și este otrăvit în noaptea nunții. Șovăirea în fața Romei l-a costat viața. Joimirii săi i-au pus trupul în trei sicrie: de aur, de argint și de fier, deasupra. Pentru a nu i se afla vreodată mormântul, cavalerii însoțitori și ucigași au sugrumat pe gropari. Enigma și grandoarea strămoșilor mei mongoli (pe latura maternă) le descifrez în acest sigiliu tainic al morții și al mormântului lui Attila.

¹ Con-scolar cadet la Roma, general apoi, a contribuit la înfrângerea lui Attila pe câmpiile Catalaunice, la Châlons-sur-Marne (sic!). (n.a.)

Joimirii l-au ucis, fiindcă Attila a șovăit. Nu mai era un mongol. Se romanizase în anii de studii la Roma. Băștinașii n-au priceput și n-au acceptat sinteza latino-altaică, universalitatea catolică. L-au înmormântat fastuos, tainic și mongolic.

În istoria patriei, găsesc permanent amestecul de asiaticism altaic și de latinitate. Purtarea lui Mihail Sadoveanu – morala, filosofia, pofta de fast cinegetic și dregătorii – este învăluită în taina masoneriei moldave, unde și-a regăsit un pseudonim al misterului ancestral mongolic, s-a exteriorizat în cruzimi față de prieteni și gineri, s-a căsătorit a doua oară cu cea mai bună prietenă a fiicei sale. S-a supus tuturor stăpânirilor cu obediență asiatică și cu argumentații de șiretenie mediteraneană, cu poftă de putere tăcută.

Privesc pe Gh. Tătăărăscu, despot asiatic învins, sau pe N. Titulescu, satrap și eunuc, pe Constantin Argetoianu, corcitură de latin și ȝigăn tătărăsc, în gusturi și fizionomie, langaj și comportare. Pupa tălpile lui Barbu Știrbey și ale Lupeascăi, dar declara în public că ȝăranilor le put picioarele. Și cum spunea Petre Carp? Dați-mi puterea și am opinia publică, parlamentul și tot ce poftiți alături de mine. Credința în violență, supunerea față de lubricitatea stăpânitorului, lipsa de jenă, aș zice de oarece decență, pofta de grandoare și cenușa ei, zac în fierea politicianului valah, fie voievod, fie administrator de plasă.

Unde zace mormântul lui Attila? Mormântul lui Attila zace în sufletele noastre, în colțul cel mai albastru...

Câinii și pisicile

Viața unei gospodării rurale este ctitorită și coordonată de copii, boi de muncă și vacă de lapte. Opulența este dată de porc și păsări. Viața sentimentală este dezvoltată la săteni prin atașamentul copiilor față de câini și pisici, al bărbaților pentru cai și al femeilor pentru mioare. Cosmosul rustic este total, ca într-un manual didactic.

Copiii mei au gusturi și resturi de ruralitate de la Periș și viroagele carpatine unde au trăit până acum puțin timp. Mi-au

adus un câine și o pisică prolifică într-o cetate blestemată, de peste un milion de locuitori, cu vecini răi¹ și rău crescuți, care se detestă reciproc și detestă blândețea animale. Loialitatea și afecțiunea câinelui meu Țuți și duiosia maternă a Țuletei, pisicuța noastră, modul ei de îngrijire a celor patru pisoi, vioiciunea pisoilor mă dispensează de a mai iubi sau a mă mai preocupa de vecini sau bucureșteni. Mizantropia ia forme clasice: iubești animalele și disprețuiești oamenii. Fetiței mele îi spuneam „Sălbăticuța din Poiana”, și băiatului, „Hoinarul Bucegilor”.

Poetul Tudor Arghezi a anunțat pe vremea studenției mele *Cartea mîțelor* și *Cartea câinilor* și nu s-a ținut de cuvânt. Se pricepe la ele, fiindcă Arghezi – cărbuneștean gorjean – este un cioban rămas fără oi, gospodar oltean harnic, cu toate mitocăniile lui piteștene și bucureștene. Pe cele șase pogoane de la Mărțișor, unde și-a plantat livada, vinde sezonier caise, cireșe și vișine, mai scumpe decât la Athénée Palace, diverșilor ciraci și amatori de autografe. Mitzura și Baruțu au crescut între mîțe, găini și câini. Coana Paraschiva, bucoveneancă trupeșă, a stărostit și odrăslit Mărțișorul după reguli sănătoase țărănești. Numai clădirea arhitectonică ridicată succesiv, pe măsura încasărilor și ventuzelor aplicate de poet când lui Malaxa, când Regelui Carol II, aduce vagamente a mănăstire, cu arhondarul, trapeza, multiplele celule laterale. Reminiscentele ieromonahului Iosif Tudor Arghezi de la Mănăstirea Cernica au fost prea puternice pentru a croi stil de fermă sau de *gentilhomme campagnard*. Stilul mănăstiresc este aport decisiv și în poetica argheziană, nu numai în viziunea sa gospodărească și arhitectonică.

Arghezi se poartă ca stăpânitor, cum se poartă un ierodiacon sau ieromonah cu episcopii: obedient, respect formal, dar egalitate perfectă în materie de principii, doctrină morală și texte ale Sfintei Scripturi. Un ieromonah trăiește chiar mai plenitudinar și mai atent Evangheliile decât un înalt prelat obligat să facă concesiuni puterii laice, pentru a-și susține rangul sacerdotal.

¹ Vecinii răi (familia Dimitriu: socrii și noră) au fost informatori ai Securității Politice (Dosarelor C.N.S.A.S.). (n.n.)

Deși nimerit în tinerețe în banda lui N.D. Cocea și Bogdan-Pitești, esteți fără stil moral, Tudor Arghezi, incendiar și anarhist, fascinat ca și Gala Galaction de Sar Peladan, n-a lunecat pe panta viciului, a descompunerii fizice și morale. Din gustul morbid pentru apași, Arghezi a trăit printre estetomani, erotomani, vicioși și revoluționari. S-a păstrat totuși decent în comportare față de coana Paraschiva și copilașii rumeni, rubicond și borțosel, cu mustăcioară neagră, stufoasă, ca un vrăbioi, gospodar și măscărici în stil. Nu se speria de mărimi precum Gala Galaction, țigan șătrar, sau Nichifor Crainic, alt țigan, care a scris versuri cu aleluia pentru curvarul de Carol II, ca să-l facă ministru al Propagandei. L-a tapat pe rege de parale, l-a făcut voievod al culturii, ca și Sadoveanu, ca și Galaction, ca și majoritatea scriitorilor. Îl tapa cu ușurință și ceremonial. A fost odată în audiență la rege, cu Nichifor Crainic. Regele i-a tratat cu trabucuri havane. Crainic a aprins-o și a pufăit-o regelui în nas. Pe urmă a plecat. Regele a vrut să i-o aprindă și lui Arghezi, deși a înghețat, când Crainic i-a cerut bricheta. Hohenzollernul era un golan cu etichetă, gata să se golănească și cu acești scriitori. Arghezi n-a vrut să aprindă havana. Nu fumezi? Ba, fumez, dar vreau s-o păstrez ca amintire. I-a mai dat una. A refuzat s-o aprindă, fiindcă nu poate trânti fumul în fața Regelui. Regele l-a umplut de bani, atât cât putea un Hohenzollern, o dinastie extrem de zgârcită și de acumulatoare. Nu-și pingelea Regele Mihai singur papucii de casă?

T. Arghezi a pactizat cu nemții sub ocupația din 1916-1918, împreună cu Dem. I. Theodorescu, Ioan Slavici, Beno Brădișteanu; au scos gazete pentru Kommandatură. Ionel Brătianu l-a închis, împreună cu Gala Galaction și D.D. Pătrășcanu. Au stat împreună la Văcărești. Gala Galaction și Arghezi s-au chivernisit, și-au făcut grădiniță cu zarzavaturi și flori, celulele sclipea de curățenie.

Pe Arghezi și pe Dem. I. Theodorescu i-a scăpat N. Iorga, marele cărturar. A venit la pușcărie, la vorbitor, și i-a pus să semneze o petiție, pe care au semnat-o cu ochii închiși. Când Arghezi s-a dus să-i mulțumească, N. Iorga i-a arătat un colț de masă de redacție la „Neamul românesc”, pu-

nându-l sub comanda lui N. Georgescu-Cocoș. Arghezi a preferat să se ducă la „Cugetul românesc”, revista scoasă, din motive de prestigiu extern, de Ionel Brătianu, stăpânul politic al lui N. Iorga, care-i închisese dosarul la Curtea Marțială pentru înaltă trădare și pactizare cu inamicul. N. Iorga s-a înfuriat și a început hâra lui cu Arghezi, din 1920 până în 1940. Poetul obișnuia să spună: Iorga te scuipe galeș și pe urmă pretinde să-i mulțumești.

T. Arghezi a pactizat pe urmă cu toate partidele: și cu socialiștii, și cu liberalii lui Gh. Brătianu, și cu democrații lui Aristide Blank, și cu reacționarii partidului.

Pentru legionari, a scris o baladă sinceră și neplătită.

Pe timpul dictaturii mareșalului Ion Antonescu, a făcut un gheșeft fabulos cu Ică Antonescu, vicepreședinte de Consiliu și ministru de Externe. Ică se afla în hâră cu Killinger și Goebbels. Ar fi poftit să încheie pace separată, împreună cu Italia. A sondat pe Ciano și tratativele de spargere a Axei n-au mers din pricina încăpățânării întru fidelitate a celor doi dictatori locali, Mussolini și mareșalul Antonescu.

Când Killinger a prins a fi prea obraznic în Valahia, Ică Antonescu a chemat pe directorul ziarului „Informația zilei” (un teolog răspopit și agent de Siguranță), i-a dat trei milioane de lei și i-a comandat un pamflet. A fost făcut de T. Arghezi. Așa s-a născut faimosul articol *Baroane*, care a zguduit România în anul 1942.

Toți au crezut că articolul a scăpat prin miracol de la cenzură. Nu știu dacă Arghezi a împărțit frățeste banii cu teologul director. A trebuit să facă puținel martiraj în lagărul de la Târgu Jiu. Duplicitatea bizantino-balcanică a luat forme amuzante. Arghezi a fost eliberat după 23 August ca erou și martir, deși scrisese articol comandat și plătit de guvern.

După 23 August, s-a certat cu familia Sorin, Ana și A. Toma, publiciști fără talent, ascunși sub pulpana Anei Pauker și a lui Iosif Chișinevschi (cancelarul de fier al Valahiei din 1944 până în 1956).

A. Toma ar fi vrut să ia premiul național de poezie, cu versuri schiopătânde, ca și autorul. Triviale, searbăde.

Juriul a preferat pe Arghezi. Sorin Toma a scris o impresie prolixă despre *Poezia putrefacției sau Putrefacția poeziei*. Pe urmă, războiul a încetat. A. Toma i-a trimis versurile sale pe hârtie cretată și legate în piele de căprioară. T. Arghezi a declarat că-i fac impresia unei batiste cu muci uscați. Iar s-a rupt căruța. După un deceniu de cvasi-înfometare, de bravadă, butade și bancuri, T. Arghezi s-a hotărât să capituleze. Ajunsesse un corifeu al opoziției și rezistenței. Măscăricii nu pot trăi decât în ape calde guvernamentale. Sunt ca jigo-diile de lux, care au nevoie de păpică și lăptic.

Îmi spunea Pavel Pavel că *Baroane* a fost tradus în englezește de a doua zi și publicat în presa londoneză, arătându-se grozăvia rezistenței române. Era o rezistență stipendiată guvernamental.

T. Arghezi a vrut să repete, în 1955, cazul din 1943.

Cancelarul de fier Chișinevski s-a deplasat personal la Mărțișor și a întârziat cu un sfert de oră. Pană de cauciuc. S-a scuzat.

Arghezi a replicat:

— Vă aștept de zece ani, nu de-un sfert de oră!

A fost ales membru la Academie, a încasat bani, a primit cadou un automobil (a cerut, pe deasupra, plata șoferului, benzina, uleiul și, în mod regulat, reparațiile), s-a apucat să scrie un nou *Baroane*, în ciclul său 1907, sub titlul *Instigatorul*. A surprins bunăvoința și bunăcuviința lui Demostene Botez, responsabil pentru „Tânărul scriitor”. Stupoare în București. Confiscarea revistei. Represalii. Nu s-au mai făcut represaliile contra poetului, fiindcă s-a apucat să laude pe stăpâni și să înjure adversarii. Șerban Cioculescu a spus: ultima escrocherie a poetului a fost aparența lui de onestitate. N-a rezistat prea mult în „rezistență”.

Românii nu pot și nu știu să facă rezistență.

Sub cotropirea hitleristă, când a curs sângele gârlă în Iugoslavia, în Bulgaria, în Polonia și în Ungaria, Partidul Comunist n-a avut decât un singur proces prin care urma să se facă un sabotaj revoluționar.

S-a aruncat o bombă care a fâsâit la Constanța, la un depozit de echipament. Această bombă a fost aruncată de un

agent provocator, fiindcă Victor Dușa – capul lotului – n-a știut de ea. Procesul Dr. Kornhauser – Ada Marinescu – Lili Paneth a fost numai o pregătire a unui laborator chimic cu creioane incendiare și eventuale bombe. N-a ieșit din faza preparativelor și a tentativei (acte preparatorii).

După Stalingrad, universitarii care preamăriseră masa-crul au făcut o suplică pentru ieșirea din război și au rămas la catedră. Ică Antonescu a pregătit o listă cu 300 de intelectuali și 30 de milioane de franci elvețieni pe care să-i transmită în Elveția, în pază. N-a apucat să-și pună planul în aplicare.

După 23 August 1944, intelectualitatea ar fi pactizat dintru început cu Armata Roșie și comuniștii, dacă n-ar fi fost confuzia guvernării cvadripartite.

Măscăricii n-au răspunderi politice, nici răspunderi cetățenești sau gospodărești.

T. Arghezi are stofă de măscărici, pe un fond de gospodar monah.

Nășitul

Nășitul este una dintre cele trei profesii ale mele:

1) naș, 2) avocat, 3) scriitor.

În fond, eu aș fi vrut – bovaresc – să fiu scriitor. N-am putut, din cauza evenimentelor și din faptul că m-am trezit la căsătorie (în loc să stau singur cu nevasta), împovărat cu soacră, socru (adorabil), mătușă (de o frumusețe și bunătate desăvârșite) și toți ai lor. Mai veneau, câteodată, și neamurile mele. Rezultatul a fost dezastruos. Din cel mai fecund, mai cuminte și mai harnic scriitor al generației tinere, am ajuns cel mai solicitat avocat al baroului Ilfov. Ilfovita este o boală.

Avocatura? Puah!

Am încercat să fac din avocatură un sacerdoțiu, o cuminenție a pământului, o pasăre măiastră, o pasăre de foc, un martiraj și o ostășie. Avocatul este omul care apără cu știința, arta și pieptul său.

Cu ocazia ultimului meu nășit, verișorul miresei mi-a pus întrebări despre avocatură. Întrebări insidioase.

Pe cine am cununat? Pe vechiul meu prieten Tiberiu Iliescu, aflat la a treia cununie. I-am fost naș de botez la primul și unicul său băiat, pe care-l cheamă Petruș. Atât. Am acceptat a treia căsătorie la ofițerul stării civile și, probabil, îl vom căsători religios, ca să termin.

La ofițerul stării civile, Tiberiu Iliescu a avut doi olăcari. M-a ales pe mine și pe Fănică Gheorghe-Grădiștea. Fănică a întârziat. Eu am avut grijă să-mi iau un aghiotant, pe Miron Radu Paraschivescu, poetul-laureat, care a și plătit 100 (una sută) lei colațiunea – aperitiv de după nuntă.

Aghiotantul meu olăcar (aflat la a patra căsătorie) și finul meu ginerică (aflat la a treia căsătorie) au început să şușotească și să facă glume:

— Când împlinim cincinalul?

Ce însemna cincinalul?

Pe limba valahă ortodoxă, însemnează:

— Când ajungem la a cincea căsătorie?

Inima mea ortodoxă și morală a sângerat.

Petrecerea s-a început la șapte seara și a durat până după miezul nopții. Am sporovăit cu toții.

Chitanțele lui Lucrețiu Pătrășcanu

Poetul-laureat Miron Radu Paraschivescu îmi povestește la nuntă, între două pahare cu vin, fragmente din procesul cu pedeapsa capitală a cumnatului meu Lucrețiu Pătrășcanu, așa cum i s-a relatat de către un ofițer de securitate, care a fost martor ocular la proces.

Între altele, i s-au prezentat chitanțele de la Siguranța Generală burgheză, prin care se dovedea că era agent stipendiat, iar nu un revoluționar idealist.

Lucrețiu Pătrășcanu a rămas consternat.

Evident, chitanțele erau falsuri, plastografii ordinare.

A izbucnit ca un leu lovit de copita măgarului:

— Pentru asta mă țineți arestat de șase ani, ca să-mi prezentați niște falsuri? E o mișelie!

... Când te gândești că Titel Petrescu a fost decapitat de la conducerea Partidului social-democrat pentru o scrisoare plastografiată de ing. Tudor Ionescu!

Când bietul Titel Petrescu s-a plâns Procuraturii, și când judecătorul-instructor care a anchetat și a constatat falsul a vrut să aresteze pe plastograf, ministrul de Justiție a acoperit falsul și a amnistiat pe plastograf.

În procesul său personal, s-a procedat exact după metoda brevetată a înscenării și a plastografiei. N-a mai fost nevoie de amnistie. Judecătorii nu au fost imparțiali. Erau slugi devotate și hotărâte să execute porunca. Au acceptat falsurile drept chitanțe adevărate. Nu se confirmă proverbul popular, „ce ție nu-ți place, altuia nu-i face”?

Ceea ce este mai tragi-comic în această chestie cu chitanțele lui Lucrețiu D. Pătrășcanu, care ar fi vrut să-l scoată drept venal, concupiscent de bunuri materiale și arghirofil, este faptul că acest om nu punea preț pe bani și nu avea nevoi materiale. Nu bea, nu fuma, nu se îmbrăca luxos, nu juca poker sau alte jocuri de noroc, nu avea niciun viciu, aproape nu mânca. Mâncarea lui favorită era pâinea neagră cu brânză albă de oi sau vacă, adică mâncarea cea mai ieftină din Moldo-Vlahia. Dacă avea și două-trei tomate la pâinea cu brânză, termina dejunul sau cina. Acest om, literalmente, nu mânca nimic, dacă n-ar fi avut grijă mama, sora sau prietenii să-i dea să mănânce. Nu suporta niciun fel de alcool, nici cafea neagră. Marele său lux era ceaiul sau cafeaua cu lapte. Idealul culinar erau două cafele cu lapte pe zi, cu caimac mult și două bucăți moi de cozonac afânat moldovenesc. Nu cerea nicio-dată. Mama, sora sau mătușa lui, Cornelia Stoika (frumoasa logodnică a lui N. Iorga), trei femei care l-au adorat și l-au plâns o viață întreagă, aveau grijă să-i trimită, dimineața și seara, cozonacul și cafeaua cu lapte. La prânz, îl trăgeau cu otgonul de la mansardă (unde citea, scria sau avea taifasuri cu revoluționarii săi) ca să-l scoboare în sufragerie. Ciugulea din felurile variate de mâncare, fiindcă tatăl lui era *un fin gourmet*, iar maică-sa o artistă în materie culinară. Soacră-mea obișnuia să spună că și-a petrecut viața în trei ocupații cu vocație:

bucătăria, muzica și lectura. Avea o vocație culinară, dar n-avea poftă de mâncare. Soțul mânca la prânz cu poftă, seara cafea cu lapte și cozonac proaspăt. Copiii ciuguleau. Ea menținea standardul. Nimeni nu-i prețuia arta, inclusiv ginearele, cu stomac de struț, trecut prin cantine de licee militare, pensiuni străine, cazărmi, ca și primul fecior, ca și al doilea, fiindcă primul fecior făcuse liceu militar și era ofițer, al doilea făcuse liceu internat și studiasă în străinătate cu bani puțini, numărați de un tată econom până la zgârcenie.

Lucrețiu era sobru până la incurie și delăsare de sine.

Îmi cerea uneori bani, dar îmi cerea sume derizorii: bani de tramvai. Îi ofeream mai mult. Spunea timid:

— N-am nevoie. Vin săptămâna viitoare și-i iau. Altminteri, trebuie să-i dau vreunui tovarăș în suferință mai mare. Eu am casa și masa asigurate. Îmi trebuie doar de tramvai.

Haine îi făceau mama și sora lui (care avea în păstrare punga mea de avocat, cu drept de dispoziție nelimitată, după obiceiul oltean, că muierea ține cheile și banii).

Sinistra farsă de a acuza un om lipsit de nevoi, drept un ticălos venal, șperțar și arghirofil, a fost cea mai sinistră farsă a tiraniei triumviratului paukerist – teoharist – lucacist, desăvârșită, de succesorii lor, cu pedeapsa capitală.

Sensul vieții (mai 1956)

Materialistul vulgar spune: să-ți umpli și să-ți deșerți zilnic mațul gros, să-ți storci lichidul seminal regulat și cât te țin curelele.

Idealistul vaporos proclamă: să alergi după năluci cu denominațiuni glorioase.

Religiosul zice: am venit să împlinesc voia lui Dumnezeu.

Mandarinul suspină: sensul prezenței mele în lume este de a împlini și respecta doctrina strămoșilor; pentru a odrăsli; pentru a venera nălucile glorioase; să lupți și să te plictisești nițel, mereu detașat, observator lucid și neînfricoșat.

Sensul muncii este în ultimă instanță împlinirea personalității, punerea sigiliului tău în lut și salvarea din golul psihic și hăul metafizic (în afară de boscorodelile utilitare de hrană, veștminte și bordei).

Dacă poți uni munca și dragostea, dacă mai ai siguranța rodurilor (avere și copii), poți întemeia un mic paradis terestru în sistemul proprietății private capitaliste. Goana după avere și grija de creștere a copiilor declanșează forțele latente și personalitatea se rotunjește în sănătate psihică și fizică. Forțele latente iau calea puritanismului: economie până la avariție, moderație în comportare, securitate până la plictiseală. Cei care nu reușesc la avere și cămin rodnic au nădejdea reușitei. Trinitatea biblică – credință, dragoste, nădejde – devine în cadrul proprietății quiritare: muncă, dragoste, nădejde.

Care-i sensul muncii în sistemul socialist? Din cauza reformelor monetare dese și a instabilității financiaro-politice, securitatea vieții materiale s-a spulberat. Odată cu această spulberare, s-a evaporat autonomia personalității. Parodia juridică și deseale arestări nefondate rup șira spinării individuale. Apar turmele de sclavi.

Fericiți cei care cred în viitorul paradiziac al comunismului! Ei sunt senini, dogmatici și intransigenți, ca orice credincios bigot. Ei sunt capabili de visuri, de crime. Îi văd foarte rar. Li văd foarte des în scris și în numeroasele festivități orale pe care regimul le organizează periodic. Când îi cercetezi intim, dai de o ipocrizie râncedă. S-a ajuns la un atroce ideal materialist și vulgar: să-mi umplu cotidian mașul gros și să-mi storc lichidul seminal în acea plăcere procurată de acel instinct atât de van care se abate și la păsări de vreo două ori pe an!

Sensul muncii în ordinea socialistă s-a redus la procurarea de alimente și de țoale, pentru a căpăta strălucirea cocosului și a păuniței. Nu se mai fac economii pentru locuințe de durată, pentru strănepoți și răs-strănepoți. Nu se mai cum-

pără mobilă grea. Nimeni nu se mai restrânge și nimeni nu muncește mai mult de opt ore. Înainte se muncea dublu și cu spor. Stimulentele erau reale. Azi, stimulentele sunt artificiale.

Sensul dragostei

Dragostea este o tânguire bruscă și năzdrăvană de acuplare a valențelor proprii cu valențele ființei iubite, de contopire a două ființe într-una. Unificarea psihică prin dragoste fizică este o imposibilitate fără rodul copiilor. Când dragostea rodește, uniunea corporală și sufletească s-a perfectat. Așa îmi explic raritatea cuplurilor armonice fără copii, iadul lesbienelelor, nefericirea patetică a lui André Gide, sfârșitul tragic al poetesei Sapho.

Sensul creației

Creația derivă din plus de vitalitate și din efervescență psihică.

Efervescența poate fi ca la Goethe: tone de uraniu în subconștient, radium în conștiința luminoasă cu emanațiuni permanente de raze fără a pierde din substanță.

Efervescența psihică mai poate fi determinată de boală (spirochetă, alcool) și degenerescență. Ultimul caz este foarte des la creatori: natura subminată se salvează încă o dată, fiindcă natura tinde la nemurire și fixitate.

Iubesc creația din plusul de vitalitate: ea este armonică, rodnică și sană. Omul vital își pune sigiliul personalității în lut (în materie) și în duh.

Sensul prieteniei

Sensul prieteniei este sfatul, verificarea experiențelor și schimbul lor în viață.

Sensul cenei

Omul religios trăiește la mănăstire sau în mici comunități, unde fapta zilnică poate fi unită cu dragostea în nădejdea de mântuire și credință.

Omul artist trăiește în cene axate pe cafea, pe o revistă sau în jurul unui Mecena.

Cafeneaua este templul artistului: *Closerie des Lilas, La Vachette, Romanisches Kaffee, Terasa Oteteleșanu, Capșa*.

Revistele rodnice se scot pe baza afinităților electivă – cu un meșter Manole care-și zidește viața, soția și cariera la edificiul monumental, care-i aduce o glorie specifică.¹

Mecenații faimoși ai istoriei universale și-au adunat artiști în cenaclul lor și au fundat stiluri memorabile: Republica lui Pericle, Augustus, Lorenzo Magnificul, Louis XIV, ducele și ducesa Amalia de Weimar, ducatele italiene, Elisabeta și ducele de Essex.

Filosoful creează în singurătate și butoi ca Epicur, Socrate, Kant, Schopenhauer, Nietzsche.

Omul politic sculpează în carnea și psihicul plebei. Are destin ignobil.

Sensul prohabului la scriitori

S-a înrădăcinat ideea de a se cerceta viața intimă, erotică, a scriitorilor pentru a scoate concluzii de valorificare.

Eroare grosieră.

Nu mă interesează prohabul scriitorului, ci talentul lui.

Toți bărbații au penis și testicule. Are și scriitorul. Ei și? Ce concluzii poți trage din privirea cu lupa analitică a prohabului?

În conformitate cu dreptul de liberă cercetare a vieții și operei scriitorilor, criticii și istoriografii literari pot consemna aceste realități, ca material documentar.

La organizarea materialului, adică atunci când se pășește în faza a doua a valorificării critice, nu trebuie ignorată dis-

¹ Pildă: T. Maiorescu, G. Ibrăileanu. (*n.a.*)

tinția fundamentală din logică despre judecățile de valoare și judecățile de realitate.

Sensul pungii la scriitori

Se mai cercetează cu asiduitate și punga creatorilor de către marxiștii mecaniciști.

Karl Marx a fost sărac și Friedrich Engels a fost bogat. Această diferență nu i-a împiedecat deloc să fie prieteni și să scrie împreună „Manifestul Comunist”. Goethe a fost deasupra nevoilor bănești toată viața sa, iar Honoré de Balzac a fost biciuit de datorii. Ce concluzii putem trage asupra creației sub aspectul pungii? Niciuna, fiindcă Balzac era conservator, monarhist și catolic, pe când Goethe era iluminist, liberal, progresist, cu un final aproape sovietic în *Faust II*. Cazul se repetă în cazul latifundiarului conte Lev Tolstoi (idealist comunitar religios, împărțindu-și averea), în comparație cu ocnașul Dostoevski, apologet al bisericii pravoslavnice, al țarismului, al mesianismului naționalist retrograd rus. Pașoptiștii moldo-valahi erau boieri iluminiști generoși.

Tombaterele conservatoare, retrograde, maurassiene din România au fost doi ziariști țigani famelici (Șeicaru și Crainic), un alt ziarist pasionat (Toma Vlădescu) și doi escroci (Eugen Titeanu și Ilie Rădulescu-Lăptărie). Toți căutau să facă avere, erau pirați sau, după expresia lor, „apași ai presei”, „apași ai clondirului cu cerneală”, teorie aplicată firește adversarului, cu excepția lui Toma Vlădescu, un fiu al Franței, un parizian deșrădăcinat ajuns pe cheiurile malodoriante ale Dâmboviței.

Nici prohabul, nici punga nu sunt determinante pentru creatori. Ziariștii valahi citați puteau face pungășii la stânga democratică. N-am avut și noi pungășii emeriți ca Scrutator, H. Soreanu, Vineia, Cocea, Zaharia Stancu și un puritan ca Tudor Teodorescu-Braniște, echivalentul lui Toma Vlădescu de la dreapta?

Nici sărăcia, nici bogăția nu colorează, specific ca turnesolul, creația mandarinală. Extrema pauperitate împiedecă cre-

ația. Lipsa cenacelor libere și a libertăților cetățenești sau originare închistează și usucă pomul de aur al rodniciei mandarinilor. Pilda eclatantă a fost tirania fascismului mussolinian, a hitlerismului german și a stalinismului sovietic, unde s-au aruncat tone de monezi-hârtie în propagandă și au ieșit tone de maculatură.

Fără respectarea artistului și a savantului, fără garantarea, pentru creatori, a libertății de creație implicată în libertatea cetățenească, grădina mandarinilor se păraginește. Societatea respectivă ajunge o turmă de iepuri și de robi.

Actriță și țărancă păscând iarba

Într-o după-amiază, o țărancă în miezul vârstei, cu furca de tors la brâu, păștea vaca pe scarpa de la Periș. A avea ceva maiestuos și calm în făptura ei. Părea o actriță dintr-o piesă rurală sau istorică, respirând talentul echilibrului interior.

Pe urmă, m-a străfulgerat un gând simplu: destinul acestei țărănci este tot atât de luminos și împlinit ca și cel al Eleonorei Duse, ceva mai fericit decât al amicelor mele Lily Carandino, Sorana Țopa, Marietta Sadova sau Marietta Anca, prestigioase societare ale Teatrului Național al Capitalei. Am zărit recent pe Sorana oficiind ca o preoteasă la bătrânețe în templul ei teosofic și m-am scandalizat. Am văzut-o pe Marietta Anca în lux și răsfăț culinar la Athénée Palace cu sculptorul Anghel, ultimul amant, și am dat din umeri compătimitor privind ridurile ei și părul lui de cenușă, în comparație cu rumeneala țărăncii care paște vaca așteptându-și soțul robust ceferist.

Marietta Sadova, altă amică a mea, dă interviuri gazetelor, scoborând din avionul de Moscova. Acasă, o așteaptă pereții reci. Soțul, Haig Acterian, i-a murit pe front în 1941, cu 15 ani în urmă, și ea îl plânge mereu.

Țărancă de la Periș are destin luminos și plenitudinar, echivalent numai cu al Eleonorei Duse și cu al Sarei Bernard. Pe un cerșetor reușit și resemnat îl asemăn cu un faraon, pe un plugar gospodar cu un bun rege, fiindcă el este rege în gospodăria lui, iar soața lui, o regină venerabilă.

Echilibrul interior: iată piatra unghiulară în judecarea persoanelor care se ridică la personalitate.

O personalitate își asumă și-și împlinește toate obligațiile pe treptele vârstei: flăcău șturlubatic, logodnic suav, soț puternic, gospodar harnic, bătrân înțelept nins de ani și înconjurat de nepoți. La fel cu femeile. Dacă-s sterpe, îs sterpe. Să fie călugărițe.

Conversație cu Geo Bogza

Am avut în decurs de-o săptămână a patra chemare telefonică a lui Geo Bogza. Își dă toată osteneala să-mi curme șomajul meu de 14 luni și să mă plaseze în câmpul muncii cercetătorilor academici. Pe schemă sunt libere 27 de posturi. E o muncă de jos.

Mi-a relatat conversația cu Gogu Rădulescu, șeful economiștilor:

— A, dacă ar fi vorba de Ionescu sau Popescu, chestia ar fi simplă. Dar este vorba de o personalitate politică de primul rang.

— Dragă Geo Bogza, protestez! Eu sunt apartinic, fără a fi apolitic. Acest lucru pe care mi-l relatezi cu Gogu Rădulescu mi s-a întâmplat de 200 de ori, fiindcă pot spune ca Mme Recamier: *mes deux cents amis*.

Am și eu două sute de prieteni, care au încercat să mă plaseze, să mă ia sub oblăduirea lor în instituții sau pe șantiere. La toți li se întâmplă la fel. Sunt condamnat de 14 luni la șomaj și inaniție, cu trei persoane lângă mine. Am să cer patru pașapoarte și plecarea în Israel sau în Australia. Eu constat că am ajuns indezirabil în patria mea. Nu pot intra nici ca salahor pe șantier. Am încercat să intru ca porcar, dar șeful contabilității, care mi-a fost client, „șeful cadre și salarii” și alți șefi și para-șefi, preferă să mă invite la masa lor, la ospete, la vânătoare și pescuit, să se cotizeze și să-mi plătească un salariu, decât să-și asume răspunderea și să-mi dea un post de porcar. Nu pot trăi ca un parazit. Prefer să plec în Australia, cu o haltă în Israel. În Israel am foarte mulți clienți din penal, evrei scăpați de la moarte pe timpul prigoanei rasiste de sub cele trei dictaturi fasciste.

Nu știu ce a mai gândit academicul și academicianul meu amic.

Constat că președintele Republicii, secretarul prezidiului (vicerege), doi academicieni, un conducător de institut de economie, cu 27 de posturi libere pe schemă și 200 de conducători de șantier (clienți, secretari), nu pot să-mi dea un post mizer ca să pot hrăni, la minimal, cele trei guri, care sunt în responsabilitatea mea. Singur fiind, aș putea trăi, schimnic, la Periș, cu sapa și hârlețul în mână.

Plăcerea asasinatului

Într-o revistă pariziană din aprilie 1956 („Les Arts”), găsesc o anchetă cu răspunsurile a șase scriitori de romane polițiste despre le *plaisir du meurtre*. Dacă Babilonul ar fi cunoscut imprimeria lui Guttenberg, așa ar fi scris. Sodoma și Gomora surâd satisfăcute. Copiii noștri citesc ahtiați asemenea noutăți occidentale, de care ți-e lehamite.

Pe vremea mea, Berlinul era tot un soi de Babilon. Venisem la 22 de ani și am stat până la 27 de ani. M-am refugiat în bibliotecă, axat pe CVJM (YMCA berlineză), acea YMCA puritană, utilă și internațională, cu atmosferă în care *Eul* își poate căuta rădăcinile, problemele specifice, simte drama lumii și a națiunilor, drama metafizică și socială, în condițiuni sanitare și sportive agreabile.

Dacă citești zilnic numai „Arta” pariziană, ajungi apaș, pauper, invertit, nemernic, sadic, masochist și alte excrescențe și exacerbațiuni de nevropați.

Tarabă fără tarapana

Editura Tineretului mă cheamă să semnez un contract despre Lincoln, portret pe 120 de pagini, în valoare, se pare, de 10.000 de lei. Suma pare frumușică. L-aș putea scrie în două săptămâni și mi-am asigurat cantina pe 20 de luni. Textul meu are să primească obligatoriu colaborarea năvleților. Guy Mollet spunea recent că mai sunt două-trei linșaje pe an în SUA, deci

persecuția rasială contra căreia a luptat Abraham Lincoln s-a evaporat. Idealurile lui s-au realizat. Politrucii literari valahi îmi vor băga clenciuri și clișee prin care să se demonstreze că sunt linșați două-trei milioane anual.

Renunț la semnarea contractului.

Nu le spun gândurile. Caut o butadă.

— Cât sunt plătit?

— Nu știu.

— Cum nu știți? Păi o editură este și o tarabă. Cartea e și o negustorie.

Politrucii se înroșesc.

— Să întrebăm la contabilitate.

— Orice contract se semnează la categoria III cu tiraj de 6.000 de exemplare. Dumneavoastră veți fi de categoria I cu minimum 18.000 de exemplare. La început, însă, acoutul de 25% nu face decât o mie și ceva de lei.

— Prea ieftin. Voi aveți tarabă dar n-aveți tarapana.

Baia cu lapte de capră a lui Tito

Calomniile balcanice sunt turbulente și savuroase.

Prietenii mei iugoslavi, fugiți de la Tito pentru a emigra în paradoxul stalinist unde au fost arestați câte patru-cinci ani, au stat și cu mine la închisoare. Furioși pe Tito, îndurau martirajul în iadul teoharisto-paukerist, cu ochii țintă la Mecca – Moscova. Pentru a-i scoate din tendințele sinucigașe, îi băgam în frivolități sud-est europene și levantine.

Pentru mine, Tito era un comitagiul balcanic.

Începea ora bârfei. Prietenii mei iugoslavi fuseseră ofițeri de Udba, partizani comuniști fanatici în lupta contra cotropitorului hitlerist. Îl cunoșteau pe Iosip Broz Tito. Făcea dimineața baie în lapte de capră, ca Popeea și Mesalina, împărătese romane deșuchate, care se îmbăiau în lapte de măgăriță, pentru catifelarea pielii. Și-a comandat costume de vânătoare din piele de cerb. Își aducea actrițele și cântărețele cele mai apetisante pentru patul său din palatul alb de la Belgrad, din castelul de la Bled sau din cel de la Brioni.

Toate treburile dinlăuntru ale guvernării le făcea Rankovici, omul care nu râdea niciodată. Când ziariștii au arătat o poză mamei sale, cu junele surâzător, ca ministru de Interne, măicuța bătrână a protestat:

— Nu poate fi feciorul meu. El n-a râs niciodată.

E drept că nu-l mai văzuse demult.

Fiul lui Tito a luptat în armata sovietică, ofițer contra hitleriștilor. Și-a pierdut o mână. Venit *kronprinz* la Belgrad, s-a apucat de chefuri în *șantane* și localuri de lux. Spărgea oglinzi costisitoare.

Rankovici l-a chemat la Ministerul Internelor, i-a tras două perechi de palme și i-a dat arest la domiciliu timp de șase luni. Tito a aprobat măsura.

La Udba se practicau torturile chineze, cu picătura de apă pe creștetul capului și cu șobolanii pe pântec. Se aduceau în colivia de sârmă șobolani înfomețați și se puneau pe burta deținutului. Chițcanii chițăiau. Chițăia și deținutul înspăimântat de șobolanii care-i devorau intestinalele.

Când eram furios, în prima fază a arestării mele, la Malmaison și la Pitești, am avut și eu asemenea gânduri de răzbunare împotriva Anei Pauker. I-aș fi băgat șobolanii în vagin. Am râs cu dr. Sandu Lieblich pe această chestie. El pretindea că i-ar fi făcut plăcere...

Când am spus lui Emil Serghie și lui Otto Marcovici că inginerul Herbert Silber, denunțat de H. Soreanu ca agent, abia așteaptă să fie eliberat ca să-i ucidă întâi soția și să-l facă să sufere, ei au exclamat:

— Dacă i-ar ucide nevasta, i-ar face mare plăcere!

Valahii și balcanicii sunt infernali în bîrfă.

Paralele de Plutarhos

Istoria lui Plutarhos este scrisă din mici anecdote, din fapte diverse semnificative, așa cum încerc eu să le strâng, pentru istoria contemporană a valahilor. Acest crug al mandarinului valah începe metodologic cu Plutarhos, și sfârșește cu el. El scrie despre personaje universale și eu creionez cu un fleac de talent, flecuștețe și fleacuri avortonale umane.

Țuțea despre țigani

Azi, duminică 20 mai 1956, sunt invitat la o masă câmpenească de frații țigani Mahulea. Locuiesc în Șoseaua Chitilei, în mahala țigănească de ceferiști, în plină câmpie înflorată, într-o căsuță curată, cu câțiva pomi fructiferi. Trebuie să le fiu naș, mai târziu. Cu greutate, mișc pe soția mea și pe soția secretarului, moldovence rasiste. Moldovenii nu suportă străinii de niciun soi. Sunt de o xenofobie profundă, chiar dacă afișează toleranță verbală sau apatie. Se clustrează cu obstinație în clanurile lor, vizitați de patru secole de hoarde tătar-est, căzăcești, leșești, muntenesti și ungurești.

Îl invit pe Țuțea, ca drept al nașului de a avea musafiri de marcă. Refuz net. Este pentru sterilizarea țiganilor și a jidanilor sau alungarea lor în India sau Palestina. Huliganismul lui mă întărește. E huliganism de dreapta, similar cu huliganismul de stânga, practicat contra noastră de Ana Pauker și acoliții ei.

O, temps, suspend ton vol!

O, clipă, suspendă-ți zborul!

Ieri la ora 12,15 am expediat acasă, în Oltenia, pe fratele meu, șef de gară, eliberat provizoriu după un an de arestare, implicat pe nedrept într-un proces de sabotaj contra-revoluționar. A intrat noaptea pe ușă, ca un vagabond și fur, fantomă halucinantă, în zdrențe. L-am spălat, l-am ospătat, l-am îmbrăcat, am surâs cu lacrimi, l-am mângâiat, l-am alintat și de-abia a adormit.

E duminică matinală calmă. Am pus pe masă lapte, pâine proaspătă, puțină dulceată de gutui. La prânz plec cu nevasta, naș, etern naș, printre plebei. Până atunci, mai avem două-trei ore de acalmie, cu muzică de Chopin la radio. Am bani și tihnă trei luni.

O, temps, suspend ton vol!

Printre popoare conlocuitoare

Duminică, 20 mai 1956 am fost primit, cu tot ceremonialul, în calitate de naș, la familia țigănească Costache, Ilie și Vasile Mahulea. Deocamdată am tăiat moțul drăgălașului Cupidon Mahulea – ce nume, pentru Dumnezeu! – în vârstă de doi ani și jumătate. Au asistat 30 de persoane din familia lor, un perceptor român *pour le Dauphin* (teolog catolic ratat), un poet român cu soția, profesoară la școala elementară a puradeilor, eu și secretarul meu avocat, cu soțiile.

Masă bogată, cu lăutari, întinsă sub un nuc umbros. Bogăție culinară. Toți țiganii perfect îmbrăcați. Noi, românii, mai nevoiași.

Nu mă pot plânge. Mi s-a arătat un respect nemărginit. Am oficiat nașitul după reguli sacramentale. Și totuși, inima mea era îndurerată.

Mi-am surprins sentimente elegiace șovine. Popoarele conlocuitoare sunt în mare progres de confort material, de școlarizare a copiilor, pe când Valahii dau înapoi ca racul. Am simțit invidia, galbena invidie, sălășluind în incinta sufletului meu. E ceva neobișnuit, fiindcă așa ceva izgonesc mereu. M-am lăsat pradă invidiei. Pesimismul cel mai negru asupra destinului rasei mele. Nu cumva suntem un soi de piei roșii în Statele Unite ale Americii? Nu cumva suntem băștinașii care nu mai țin pasul în concurență cu popoarele conlocuitoare și suntem sortiți exterminării lente?

Mariaj și burlăcie

Cea mai proastă căsătorie este mai profitabilă masculului decât burlăcia cea mai daurită: patul, ordinea casei, sănătatea, progenitura. Dacă nu are vocația matrimonială, nimic nu-l împiedecă, dacă este cu adevărat un padișah, să-și aleagă marea cadână pe care o aduce în gospodăria sa. Dar, de obicei, Don Juan n-are casă, n-are masă, n-are gospodărie, este un bărbățel estropiat, un bărbătuș din specia fluturelui care umblă din floare în floare, o chenzină pe an. Am

observat că Don Juan nu are copii. Să fie sterp? Armăsar copulativ fără odrăslire? Nu. De fapt, Don Juan prelungește perioada de incubație pasională – sucește capul fetelor și nevestelor în perioada premergătoare, se suie cocoșește o dată și, apoi, dă bir cu fugiții. Îl interesează mai mult regretul femeii, decât bucuria ei. Bucuria lui este suferința iubitei. Don Juan înfășurat în elegie și mister nu se preocupă de coît, ci de plăcerea premergătoare.

Este un adolescent etern? Este un obstaculat? Este un bătrân cu erecție dificilă?

Templul și sucursala

Capșa, la ceasul de față, este marele templu al cugetării libere și al limbilor ascuțite, iar cofetăria Nestor este sucursala.

Toți guvernanzii au fost furioși pe cafeneaua valahă. Cafeneaua este salonul democrației. Pe vremuri, era și anticamera puterii, fiindcă la Capșa se dă râmau și se puneau la cale guvernele. Între Capșa și Palat, se urzeau destinele țării. Muncitorimea era un proletariat de tinichea și țărănimea un sac de cartofi. Puterea era în prohabul lui Barbu Știrbey și între coapsele Reginei Maria. Untul era cules de Ionel Brătianu, care ținea de nevastă pe baldăra Eliza, sora lui Barbu Știrbey. Ferdinand – Regele Kakadu – cu urechi clăpăuge, fără conversație și cu ștremeleag bleg, se plasa când în vaginul Marthei Bibescu (care visa numai heraldică, suportând pe Kakadu, consolându-se cu plebeul Thompson, apoi Lord of Cardington), când între picioarele albe, de spermanțet, ale Olgăi Prezan (metresa lui Nicolae Filipescu și a viitorului Mareșal Ion Antonescu), când printre lianele Elvirei Popescu. Cu actrița a pățit-o rău. Într-un moment de efuziune, i-a scris o dedicație pe fotografia sa cu urechi clăpăuge: *À ma chère Elvira, mon ange gardien et ma seule consolation dans ce pays de malheur*¹, a stârnit o furtună guvernamentală și

¹ Dragei mele Elvira, îngerul meu păzitor și singura mea consolare în această țară nefericită. (n.n.)

patriotardă într-un pahar cu spermă. Regele Kakadu s-a consolat ulterior, inclusiv cu țigănci furnizate de generalul Eraclie Nicoleanu.

Prințul Carol s-a certat cu maică-sa, palmuind pe Barbu Știrbey. A fost exclus de la succesiune, prin actul de la 4 ianuarie 1927. A revenit la 8 iunie 1930, flancat de o tigresă – Elena Lupescu –, domnind nestânjeniți până la 6 septembrie 1940, jecmânind țara, acumulând în străinătate averi de miliarde. Capșa a intrat în amurg. A fost o meliță care a măcinat fără câneapă și fără grâu. Era sediul opoziției și al cancanurilor. Ce este un cancan? Un adevăr oficial ascuns de ochii și urechile plebei. Funcțiile de anticameră și salon ale democrației s-au împlinit la Capșa, Corso, Nestor, Elita, Wilson etc.

Pe timpul lui Antonescu, cafenelele au devenit bursele samsarilor. Puterea s-a mutat la cazarma lui Antonescu și în Legația germană. Samsarii s-au umplut de bancnote ca furnizori de război, au plecat californieni în Bucovina, în Basarabia și în Transnistria. Veturia și Mița Antonescu încurcau și desfăceau ițele.

Pe urmă, a venit prăpădul Anei Pauker, al Herthei Schwammen-Pătrășcanu și al Liubei Chișinevschi, paradis pe care-l avem în continuare cu foc bengal, confetti însângerate, zaharicale de propagandă și minciună enormă.

Invitație la sinucidere

Mihai A. Antonescu trimetea lui Victor Iamandi, în toamna anului 1940, o invitație la sinucidere, prin soția sa Aneta, trimisă cu o petiție de a fi scos din Penitenciarul Jilava și internat pentru boală în sanatoriul călugărițelor franceze de la Șoseaua Jianu.

Ică Antonescu nu l-a scos.

Victor Iamandi a fost ucis de legionari.

Ică a fost împușcat peste șase ani.

După sinuciderea lui Fadeev, Leonte Răutu a convocat pe scriitorii republicii, i-a făcut vinovați de stalinism și i-a invitat la sinucidere, după pilda lui Fadeev.

Al. Jar, văduvoiul Olgăi Bancic și obedient romancier fără talent, s-a supărat. A fost dat afară din Uniunea Scriitorilor. Nu s-a sinucis nimeni până la ceasul de față. Pe când L. Răutu va urma pilda lui Ică? Adversarii lui Al. Jar insinuează că el ar fi trimis-o pe Olga Bancic pe eșafod, denunțând-o Gestapoului, ca să scape el cu viață.

La mișto!

Este epoca miștoului!

Fiecare ia la mișto pe altul, plătindu-și polițele.

O epocă sumbră, cumplită, năroadă, stupidă.

L. Răutu ia la mișto pe Al. Jar.

H. Soreanu ia la mișto pe ing. Herbert Silber.

Eu, pe cine să iau la mișto pentru o suferință de ani și ani? Eu am iertat pe toți și încerc să uit.

Din nefericire, am o memorie fotografică.

Boris Pilniak

Talentatul scriitor Boris Pilniak a fost ucis de Stalin.

Tot Stalin și staliști au ucis pe Meyerhold, un regizor de teatru ceva mai mare decât Stanislavski și Gordon Craig. Ei au împins la sinucidere pe Esenin, Maiakovski și Fadeev.

Hecatomba este uriașă.

Iarăși, Hertha rediviva (28 mai 1956)

Cumnata mea, Hertha Pătrășcanu, a ieșit din pușcărie azi, 28 mai 1956, condamnată la 18 ani, grațiată, după ce a stat în domiciliu forțate (primii ani), și apoi în grele penitenciare.

Traectoria ei a fost vertiginoasă, capricioasă și stranie. Unică fiică a unei corsetiere din Cernăuți, căsătorită cu un oarecare israelit Schwammen, care ținea o limonagerie la o răscruce de străzi. Lucra, deci, sezonier. A murit tânăr. Hertha l-a botezat „Antiquitätenhändler”, negustor de anti-

chităţi. Fiica era o fantezistă. De când limonada se păstrează ca antichitate? Se trezeşte, se trăsneşte, se împute.

Hertha a fugit cu un bătrân negustor la Viena, pe când era elevă. A făcut şi ceva trotuar, pe la Paris. Sporovăia nemţeşte şi ceva franţuzeşte. L-a pescuit pe Lucreţiu prin 1934-1935 şi s-au căsătorit în 1938, fiind botezată de Gala Galaction drept Elena Pătrăşcanu.

Era o simili-artistă, cu vocaţie de prostituată. Eu îi cunosc vreo trei-patru amanţi, cât era nevasta cumnatului meu. Ne-am şi certat pe aceste chestii, fiindcă îi plăceau pasiunile fără perdea, dedându-se în târbacă prin grădini de vară cu craii ei de şpriţ şi mititei. Hertha era, de altminteri, o alcoolică înveterată. Cum dracul' o iubea cumnatul meu? Se confirmă proverbul german: „Eine betreudene Frau ist ein Engel im Bett?”¹

Dicteu suprarealisto-psihanalitic

Metoda mea de lucru literar este dirijată de următoarele sfaturi:

1) sfatul horaţian – *nulla dies sine linea*² (sfat pe care-l dau şi altora);

2) strângerea borhotului după metoda dicteului suprarealist, de fapt, revărsarea Katharsisului aristotelic sau a subconştientului, scoţând din străfundurile abisale psihologice tot felul de drăcovenii, măşcri, mâl şi perlele scoicilor bolnave;

3) condensarea borhotului în a doua versiune, după reguli gramaticale şi logice;

4) şlefuirea artistică de giuvaiergiu pătimaş şi trierea ultimei versiuni.

Ce reprezintă borhotul?

Bogăţia livezilor subconştientului şi ghirlandele florale ale raţiunii conştiente. Totul intră în fermentaţie. Pe urmă,

¹ O femeie beată este un înger la pat? (n.a.)

² Să nu treacă o zi fără a scrie un rând. (n.n.)

intervine alambicul și, din mai multe butoaie, scoți câteva damigene de licoare. Aceste damigene mai trec prin focul și apa rece a alambicului, spre a da o esență prefriptă.

Apoi, se trece în sticle și se depune la învechire, adică rafinamentul giuvaiergiului.

Așa aș vrea să scriu *Cavalerul Floare-de-Crin*.

Borhotul va avea 10.000 de pagini.

Condensarea în alambic va da 2.000 de pagini.

Prefrigerea va ajunge la 1.000 de pagini.

Șlefuirea va înlătura 200 de pagini și vor rămâne numai 800 de pagini.

Voi avea oare răgazul? Voi mai găsi pasiunea necesară acestei munci literare pentru un gen unde n-am încă nicio experiență? Nu va fi o grandioasă ratare a vieții mele, într-o halucinație livrescă?

Viața-i dulce, viața-i scurtă și mă aflu *nel mezzo del camino*!

Nu cumva mă găsesc pe un drum greșit?

Ideea conservatoare în Valahia

Ideea conservatoare este foarte puternică în Valahia. Aproape n-a existat revoluționar sau progresist în Moldova, provincie bântuită de la 1200 d. Chr. de tot soiul de invazii.

Mihail Kogălniceanu, care a eliberat pe țigani, a secularizat averile mănăstirești și a făcut prima împrăștiere a țăranilor, are o doctrină tipic conservatoare în discursurile, opurile și opusculele sale. Un soi de Lord Beaconsfield moldav.

Ardelenii sunt educați în spirit habsburgic și în occidentalism, în doctrina Școlii Latiniste și în catolicism. Acolo a apărut și teoreticianul Aurel C. Popovici, conservator sistematic, conștient, care a scris în anul 1911, cu oarecare răsunet internațional, cartea de inspirație engleză Tory, *Die Vereinigten Staaten von Groß Österreich*¹.

¹ Statele-Unite ale Austriei-Mari (*n.a.*), carte tradusă în românește de Petre Pandrea (*n.n.*).

Toți revoluționarii din Oltenia erau constructivi și pozitivi: Mihai Viteazu, Tudor Vladimirescu, generalul Magheru, Popa Șapcă.

Literații lor cei mai revoluționari ancorează în artă clasică, aproape conservatoare, ca Tudor Arghezi și sculptorul C. Brâncuși, inspirat din folclor.

Filosoful Motru a continuat pe Titu Maiorescu și P.P. Carp, pe Mihai Eminescu și linia „Convorbirilor literare”.

Cele mai prestigioase capete politice sau literare au fost capete conservatoare.

Liberalii și progresiștii, deșărații și revoluționarii s-au recrutat dintre munteni și, de predilecție, dintre meteci.

Aer și zefir

Odată cu ieșirea Herthei Pătrășcanu din pușcărie se verifică dilema lui Lucrețiu Pătrășcanu: a murit sau n-a fost executat?

De vreme ce s-a dat drumul la tot lotul de condamnați din procesul său, urmează să apară și el la suprafață, sub o formă sau alta, dacă mai supraviețuiește.

Nevasta mea plânge, se lamentează, încearcă să se resemneze.

— Au ucis pe omul cel mai blând, mai bun, mai plin de abnegație. Au lovit tocmai în el și a scăpat bestia de Silber și escroaca de Hertha, prostituata mârșavă.

— Hertha se va certa acum cu Dina Cocea pe Al. Brătășanu.

— Cum?

— Nu știi noutatea? Dina Cocea s-a măritat cu Al. Brătășanu, fostul amant al Herthei Pătrășcanu. Cel puțin așa credea lumea. Când Lucrețiu era închis în lagărul de la Târgu Jiu, soția sa se ducea să se... odihnească împreună cu acest pictor scenograf la Osica-Romanați, moșia Brătășenilor. Făceau băi de soare și nudism împreună, spre exasperarea și mirarea țăranilor, care nu înțelegeau pe fârlângăi. Ți-amintești că am făcut observații Herthei, că se dă în târbacă în Oltenia, ceea ce

este inadmisibil. Poate să-și dea poalele peste cap printre țigani ei din București, dar în patria mea să se poarte cumsecade. Osica este la 30 de km de târgul meu natal și am rude pe-acolo. De-acolo se trage familia Șuculeștilor. Cu Paul Brătășanu – vărul lui Alexandru – sunt prieten și din gura lui am aflat de senzaționalele băi de soare ale cumnatei lui Pandrea, în pielea goală, cu derbedeul de Paris, scenograful Brătășanu. Nu i-aș fi spus lui Lucrețiu. Adică, erai și tu de față, când ne-a relatat Paul. Ca să preîntâmpine situația și să îmbrobodească pe bărbat, Hertha a povestit lui Lucrețiu că Al. Brătășanu este... pederast și că n-a găsit niciun inconvenient să se ducă în compania lui să facă baie de soare nudistă. Ți-amintești furia concentrată și naivitatea lui Lucrețiu, când ne-a relatat știrea viciului ascuns al lui Brătășanu și aerul de triumf, când a adăugat:

– Credeai, dragă Petrache, că eu sunt un soț complezent?

– Nu cred că ești un bărbat complezent și nici n-ai avea motive materiale sau morale. Dar cred că nici Hertha și nici tu nu păstrați aparențele. Nu mă interesează fondul. Mă interesează forma.

– Ești adeptul codului manierelor elegante burgheze?

– Sunt pentru codurile juridice și codurile moravurilor. Eu știu că în această materie *forma dat esse rei*, forma dă substanța lucrurilor, iar când o femeie stă goală o lună toridă de vară, în preajma unei ființe, chiar hermafrodite, ca acest pictor scenograf, îi răscolește hormonii. Nu este exclus ca Hertha să fi făcut și vreo binefacere și să-l fi adus pe calea adevărului și la doctrina strămoșilor, a amorului clasic ciobănesc.

– Bancuri!

Faptele s-au petrecut în 1942-1943.

În 1953, Dina Cocea, vampa, se căsătorește cu invertitul Herthei. Erau bancuri de-ale Herthei. Brătășanu era amantul ei.

Cearta mea cu Lucrețiu Pătrășcanu din anul 1932

Pe Lucrețiu Pătrășcanu l-am cunoscut vagamente la Berlin, în 1930. Venise ca delegat al Partidului Comunist la un con-

gres al partidelor muncitorești țărănești din sud-estul european, regizat de Moscova. Când am citit în *Rote Fahne* și în *Welt am Abend* (gazeta-revolver a lui Willy Münzenberg, care s-a certat cu Moscova pe tema pactului Ribbentrop – Molotov), că va vorbi și un român, m-am dus să-l ascult din curiozitate.

Oratorul mi s-a părut cam palid și germana lui cu intonație deficitară. N-avea elan, cursivitate și nici substanță. Mai mult, citea și improviza în stil de rezoluție. Am stat de vorbă cinci minute pe culoar și nici omul nu mi s-a părut interesant. Am plecat după Willy Münzenberg și Egon Erwin Kisch la *Rotes Kabaret* în Wedding, împreună cu Antonia Hiller, care era un soi de secretară a lui Willy Münzenberg și o „activistă” turbată. Morbul turbării își făcea la mine incubația.

Când am venit în țară, am stat trei luni acasă în Oltenia (februarie, martie, aprilie 1931) și în mai am sosit la București, unde am picat în cercul lui Imre Aladar, Eufem și Alexandru Mihăileanu, Petre Zissu și Petre Grozdea (ambii avocați).

M-am înscris în barou, fratele meu Iancu mi-a plătit taxele restante de avocat pentru perioada 1926-1931 și mai aveam încă 40.000 de lei în bancă. În toamnă urma să-mi fac stagiul militar.

L-am văzut și pe Lucrețiu Pătrășcanu de câteva ori, prin mai, iunie și iulie 1931. Mi s-a părut amabil, cuminte și onorabil. Colegii mei de avocatură Petre Zissu și Petre Grozdea erau într-o sinistră alcoolizare și eu nu beam decât cafea cu lapte.

În septembrie 1931, am început să scriu la Trustul „Adevărul”. Pentru început, articolul de fond al „Adevărului literar”, condus de M. Sevastos, prieten cu familia scriitorului D.D. Pătrășcanu.

Stăteam la hotel și dimineața făceam ședințe telefonice cu amicii.

Când am început să public articole în presa democratică și o suită de articole în „Viața Românească”, prietenii din stânga comunistă, în frunte cu Lucrețiu Pătrășcanu, s-au burzului. Scosesem patru numere dintr-o revistă personală, „Viitorul social”, având și colaborările lui Lucrețiu Pătrășcanu și ale lui

P. Constantinescu-Iași, dar paginile erau deschise și pentru Haig Acterian și pentru un tânăr profesor de filosofie pe care-l chema Horia Sima, care mi-a adus un articol nepublicabil. L-am rugat să-l refacă pe ici, pe colo, prin părțile esențiale.

Atunci a început hâra cu Lucrețiu Pătrășcanu. Le-am spus-o lămurit că eu sunt antifascist, democrat și progresist, că nu accept înscrierea în Partidul Comunist, fiindcă nu sunt de acord pe chestia agrară și pe alte puncte de program (dictatura proletariatului, teroarea, lipsa de libertăți, abolirea parlamentarismului). Moscu Cohn, care avusese o discuție aprinsă pe chestia *Empiriocriticismului* lui Lenin, decretat de mine ca o carte proastă și o colecție ageamie de recenzii în materie de metafizică și teoria cunoașterii, credea că-mi face plăcere când m-a amenințat cu o carantină de cinci ani, necesară înscrierii în partid. Am râs. Am să aștept și 30 de ani și tot n-am să mă înscriu într-un partid care socotește *Empiriocriticismul* o carte epocală și îndrumătoare. E o carte proastă și un fleac. Eu nu sunt nici măcar materialist. Eu sunt cu dialectica hegeliană, dacă vreți, un hegelian de centru. Mă interesează experiența rusă ca experiență. N-am să scriu în viața mea pentru dictatura proletariatului și împotriva religiei. Cel mult, am să tac, dar n-am să fac apologia dictaturii tinichigiilor și nici nu voi lovi vreodată în biserică, în nicio biserică, fiindcă religiile și preoții joacă un rol esențial în viața oamenilor, începând din cavernă până astăzi și de-a pururi, în vecii vecilor.

Cred în rolul intelectualilor, al sacerdoților, al mandarinilor și al tehnocraților. Georges Sorel a fost un rău-făcător, când a bârfit pe intelectuali și a ridicat în slăvi proletarii. Cartea lui Eduard Bath despre *Faptele rele ale intelectualilor* (*Les méfaits des intellectuels*) este o carte criminală și un fleac teoretic.

Ruptura cu Lucrețiu a fost clară și categorică dintru început. Acest fapt nu ne-a împiedecat să rămânem în raporturi cordiale, intensificate și prin faptul că m-am căsătorit cu unica lui soră, de care era legat printr-o mare afecțiune, întreaga familie fiind strâns unită într-un *sacro egoismo familiare*, ca să pastişăm *sacro egoismo nazionale* a lui Benito Mussolini.

Cearta a început în anul 1932, când am scos, cu un grup de prieteni tineri țărăniști și din alte partide, revista „Stânga” (linia generală a vremii), care a cunoscut un imens succes, ajungând la un tiraj de 80.000 de exemplare. Împreună cu P. Boteanu-Țuța am scris mai mult de jumătate din revistă, fiindcă ne-au fugit colaboratorii, amenințați cu arestarea de tersitele polifemice Armand Călinescu, subsecretar de Stat la Interne.

Lucrețiu Pătrășcanu scotea și el o revistă confidențială, „Frontul”, cu un oarecare Sorin Darvale. Cine era? Șt. Voicu? Sorin Toma? Bercu Zaharescu? Nu știu. Acolo a apărut un atac mârșav împotriva lui Petre Țuța și a mea. Eram denunțați, pur și simplu, ca antisemiți, diversioniști și alte insulte. Noi sufeream de filosemitism (Țuța era cvasi-logodit cu o evreică), lucram din idealism, abnegație și bună-credință. Nu primeam nicio retribuție de la o revistă cu un tiraj de 80.000 de exemplare, pe care, în ultimele 5-6 numere, o redactam aproape în exclusivitate, sub tot soiul de pseudonime. Lucrețiu Pătrășcanu era la curent cu temperatura morală și febra noastră intelectuală. Ne vedeam acasă, aproape zilnic, și mâncam, uneori, împreună. Atacul mârșav mi s-a părut de-o grosolănie și de-o perfidie ieșite din comun. L-am scos definitiv din rândul prietenilor mei. Prietenia noastră nu s-a mai refăcut de atunci. În timp, i-am dat asistență pecuniară din milă și din obligație familială, l-am ajutat în cele mai grele momente ale lui, dar o tovărășie cu el mi s-ar fi părut o enormitate. Era impulsiv și lipsit de scrupule pentru a fi un amic sau tovarăș de întreprinderi ideologice. Certurile s-au repetat în anii 1937-1938, odată cu evaluarea situației generale politice. El socotea că forțele de stânga trebuie să meargă cu Iuliu Maniu, de care era fascinat, dar față de care eu aveam o atitudine critică, fiindcă Iuliu Maniu a cochetat cu legionarii până la alianța electorală din cadrul alegerilor din decembrie 1937. Eu am socotit că democrația nu mai are alt refugiu, pentru cei care vor să guverneze, decât între fustele dnei Elena Lupescu și între cracii lui Carol II, muncitorimea fiind molipsită de morbul verde, iar țărănimea fiind un sac de cartofi. Eu n-am încrucișat brațele. M-am prezentat ca avocat

la curțile marțiale, făcând rolul de bun samaritean pentru toți cei răniți, ofensați, umiliți, zdrobiți de tăvălugul dictaturilor.

Nici acest lucru nu l-a înțeles Lucrețiu Pătrășcanu.

El avea mentalitatea revoluționarului de profesie, care nu „pactizează” cu inamicul și stă, parazită, cu brațele încrucișate. El a văzut în avocatura mea doar latura de cobilițar oltean, dornic de câștig, fără să vadă pe medicul printre leproși penali.

Revoluționarul profesionist are regulile lui strict-deontologice, idiosincraziile, idealurile, afectele, sindroamele și comportările specifice. Situația similară se regăsește și la politicianul profesionist, al cărui prototip a fost Iuliu Maniu și pe care-l repetă amicul meu Pavel Pavel, aghiotantul său preferat într-o vreme (1930-1940), când s-au certat pe tema legionară. Omul politic profesionist democrat stă la hotel și cafenea. Conservatorul frecventează saloanele. Aristide Briand era omul strălucit al cafenelei și Clemenceau al saloanelor. Ambii practicaau redacția și – evident – parlamentul. Omul politic de tip superior trebuie să-și păzească meseria. Cabinetele de medic, de inginer sau avocat sunt incompatibile cu ocupația politică absorbantă. Pătrășcanu își părăsise meseria de avocat – după ce luase câteva scatoalce de la huliganii din Cernăuți. Readucerea la bară nu i-a surâs. Deși în perioada 1939-1940 i-am dat ocazia să câștige 400.000 de lei dintr-un proces comun, bani cu care puteai cumpăra o casă, demersul s-a oprit aici. Măcar am încercat.

Revoluționarii de profesie

Am cunoscut câțiva revoluționari de profesie și aș vrea să-i descriu în amănunt, deși acești oameni sunt mai fugaci decât vântul, mai imprecisi decât coca, mai neașteptați decât hazardul și mai stupizi decât pietrele. Seamănă cu habotnicii, cu adventiștii, cu vladimiriștii, cu dogmaticii. Au dogme, intransigențe pe fleacuri și stele polare pe care noi, laicii și spiritele libere, nu le vedem pe cer.

Immanuel Kant obișnuia să spună: „Hume, empiristul englez, m-a deșteptat din somnul meu dogmatic”.

Acești profesioniști sunt niște dogmatici letargici.

Revoluționarii de profesie sunt niște dogmatici și niște fanatici dezagreabili. Altminteri, în alte chestii, sunt oameni ca toți oamenii, cu nas, urechi, cap și picioare. Ei nu cunosc proverbul valah „unde nu-i cap e vai de picioare”! Au cap, dar nu gândesc cu el, ci cu al altora; dogme adoptate și ale dogmaticilor similari. Au picioare, dar sunt de plumb, dacă li se ordonă rezistența. Au suflet, dar pot deveni asasini, oricât ar fi de candizi și delicați. Am cunoscut câțiva revoluționari de profesie dintre cei mai prestigioși în sud-estul european. Max Weber a scris despre *Berufspolitiker*, despre politicienii de profesie ai burgheziei, democrației sau aristocrației. Îi cunosc și pe ăștia. Acum este vorba despre revoluționarii de profesie, despre huliganii de stânga și huliganii de dreapta la noi, în Balcani, despre fenomenul comitagiilor și al gangsterilor.

Am să încep, cronologic, cu anul 1928, când am cunoscut pe Gheorghi Dimitrov, primul revoluționar de profesie, aflat la Berlin sub pseudonimul Ivanov, ucis peste 20 de ani, de Ana Pauker și Stalin, într-un sanatoriu la Moscova etc., etc., etc.

Aș vrea să evoc zilele și nopțile petrecute cu Gheorghi Dimitrov la Berlin, în epoca studenției mele (1926-1931), cele două recepții de la București, din ianuarie 1948, și vizita lui la mine, la Periș, conversațiile în jurul volumului *Helvetizarea României*¹ și a neutralizării spațiului balcanic.

Ne-am despărțit, făgăduindu-mi ceva, fără să-l rog:

— *Dreimal Schweiz!*

Formula enigmatică am înțeles-o peste trei luni, la pușcărie. Însemna neutralitatea Bulgariei, a României și a Iugoslaviei. *Dreimal Schweiz!*

Etc., etc., etc.

¹ Cartea mea pe care Ioșca Chișinevschi a refuzat s-o lase să vadă lumina tiparului. (n.a.)

După nenumărate peripeții, și la mai mult de jumătate de veac, *Helvetizarea României* a văzut lumina tiparului în anul 2001, la Editura Vremea. (n.n.)

După ce-a fost câteva luni ministru de Externe al României în cabinetul generalului Rădescu, Constatin Vișoianu, vechi titulax și litvinovist, prieten intim al lui Ralea, a intrat, purtând uniforma albastră, în *Frontul Renașterii Naționale* al Regelui Carol II, având ca secretar general pe Ernest Urdăreanu, carierist furibund.

S-a certat rău de tot cu Vișinski și comuniștii în noaptea de 5 spre 6 martie 1946. Vișinski ar fi trântit cu pumnul în masă Regelui Mihai I, cerând Guvern Dr. Petru Groza, iar Vișoianu s-a formalizat, spunându-i:

— *Je vous défends de parler ainsi à Sa Majesté, mon Roi!*¹

Gestul și replica de cavalier medieval a stârnit rumoare, senzație și pasiune.

Vivy (cum îl alintă prietenii) a trebuit s-o șteargă în străinătate în uniformă de colonel englez. La München, a făcut o haltă de ajustare, a fost interogat de ofițeri anglo-americieni, care se temeau să nu fie un spion strecurat sub forma unor certuri aparente. Ajuns la Paris, a rămas fără bani. Dăduse dispoziții de plata unui cec în valoare de șase milioane de franci elvețieni, antedatând o telegramă, după ce picase de la putere, prin care împuternicea pe ambasadorul Crețianu de la Ankara să încaseze cecul de la o bancă elvețiană. Nu mai avea putere, *imperium*. A comis un fals. Fiindcă a măsluit realitatea a fost arestat 24 de ore și, mai apoi, eliberat. Nici astăzi nu se cunoaște, exact, limpede, afacerea. Crețianu nu voia să-i dea niciun ban din comoara Nibelungilor, lăsată de Ică, și picată în buzunarul acestui grof, căsătorit cu fiica lui Barbu Știrbey, cea divorțată de Boxhall. (O afacere de nouă milioane de franci elvețieni a făcut Barbu Știrbey ipotecând Buftea pentru 400 de milioane lei, împrumut făcut la Banca Românească înainte de 1944; i-a transferat în Elveția la bursa neagră și i-a plătit în anii 1945-1947, el și moștenitorii săi, cu câteva lăzi de mere pline

¹ Vă interzic să vorbiți astfel Majestății Sale, Regele meu! (n.n.)

cu lei devalorizați. Banii au intrat în patrimoniul familiei, în valută străină, și pot trăi câteva sute de ani pe-acolo.)

Vivy era fără un sfanț la Paris.

S-a întâlnit cu Mișu și Ioana Ralea. Au dejunat și cînat împreună. Ralea era ambasador la Washington, în slujba Anei Pauker. Vivy se simțea emigrant famelic. A început să plîngă. El este legat de sarmale, mititei, vânătoare, șpriț și plaiuri românești.

Ralea i-a propus să scrie o scrisoare Anei Pauker, prin care să-i ceară iertarea și permisiunea de a se reîntoarce.

Între timp, a sosit cecul lui Max Auschnitt.

A fost salvat la momentul oportun. Scrisoarea a rămas.

A plecat în America, unde a fost primit sub Statuia Libertății de amicul și patronul său, Edgar. L-a suit în automobil și au plecat în zona de agrement pe care Max Auschnitt a avut grijă să o cumpere din vreme. Max n-a putut fi ministru de Finanțe în cabinetul N. Rădescu. A știut să-și aranjeze finanțele cu Virgil N. Madgearu, cu Regele Carol II și cu alți potentăți politici, cu care s-a certat și s-a pupat. Banii depuși în străinătate i-au rămas. A luat sub oblăduirea sa și pe Vivy. Trebuie să ai și un bufon, sau o rudă săracă, prestigioasă, la mesele cu musafiri de marcă de pe noul continent sau în orele de *spleen* ale unui miliardar...

Lucrețiu Pătrășcanu: comedia judiciară, comedia reabilitării

După comedia judiciară în care Lucrețiu Pătrășcanu a fost asasinat, începe comedia reabilitării.

Un prieten îmi comunică, strict confidențial, că Iosif Chișinevschi – cancelarul nostru de fier al Valahilor puturoși – a decretat într-o ședință secretă a Comitetului Central al PMR, la care s-au luat și note stenografice, că Lucrețiu Pătrășcanu a fost „un erou al clasei muncitoare”. Vinovați de moartea lui ar fi stalinisti.

Stau și mă crucesc. Tocmai cancelarul de fier care a patronat arestarea lui din 1948 și omorul său din 1954 vine să

facă *mea culpa* și să-l proclame erou și martir al proletariatului?

Stalin a murit în primăvara anului 1953.

Pătrășcanu a fost asasinat cu un an mai târziu, în primăvara anului 1954, de către actuala echipă de guvernare. Ei n-au fost staliniști?

Bine, să acceptăm că staliniștii au fost cei din echipa Ana Pauker – Vasile Luca – Teohari Georgescu, răsturnați în anul 1952. Teohari, cu Ana și Luca au arestat pe Lucrețiu Pătrășcanu în 1948, luna iunie. L-au ținut arestat până în iunie 1952, când au fost doborâți. Pătrășcanu a fost ținut arestat, în continuare, încă doi ani, judecat și executat în 1954.

După comedia judiciară combinată de Paraschivescu-Bălăceanu și Rudolf Rosman, urmează comedia reabilitării cu aceiași șefi.

Ipocrizia este demnă de Tartuffe.

Unde stăm rău?

Unde stă răul acestui sistem cu asasinate promovate în comedii judiciare? Stă în oameni? Stă în sistem?

Cert este că s-a realizat o generație de oameni nervoși, nevropați, timorați până la lașitate, nerușinați în violență, josnici în cruzimi, nătărăi în raționamente. Sistemul însuși este defectuos. Lipsa de libertăți și de proprietate individuală minimală (care asigură un minimum de decență și de demnitate umană) deschide drumul tuturor erorilor, drumul cu pavajul spinărilor încovoiate, lipsa de răspundere prin divizarea ei, anarhia lașă și improductivitatea. Impostorii cu vechime se pot cățăra în posturi de conducere.

Pentru conducere, se cere *charismă*.

Charisma a fost desființată și înlocuită cu frazeologii de țârcovnici pe linie, bieți oameni incuți, uneori bigoți, deseori escroci.

Șt. Antim a murit, așa cum a trăit: bârfind.

A murit bârfind pe I. Lespezeanu, un mărunț gazetar și un om ratat, altminteri inteligent. Stăteau la șuete și-și dădeau importanță.

I. Lespezeanu se socotea mare comunist și om de stânga. Nimeni nu-i arăta vreo considerație, în afară de Vasile Luca.

Șt. Antim se considera mare publicist democrat. Nimeni nu-l băga în seamă, în afară de ing. Ion Gigurtu.

Se lipiseră ca ventuzele de doi financiari. Când au pierit cei doi finanțatori, au pierit amândoi. Mai târziu, a pierit I. Gigurtu, și Șt. Antim s-a lipit lipitoare de lipitoarea Lespezeanu, lipit de Vasile Luca. A supraviețuit câțva timp. Când V. Luca a căzut în dizgrație, lipitoarea Lespezeanu n-a mai avut ce suga. Șt. Antim a înghețat. Înainte de a îngheța definitiv, a bârfit pe lipitoarea unde se lipise, adică pe Lespezeanu.

De la Șt. Antim știu cele două butade.

Despre Kalman Blumenfeld-Scrutator, ziarist impertinent al „Adevărului”: dacă este adevărat că *dans chacun sommeille un cochon*¹, apoi la Blumenfeld, porcul suferă de insomnie.

Despre conu' Costică Graur: trei nume, trei minciuni.

Îl cheamă jupân Ițic Brauer. (Șt. Antim era evreu).

Tito își frânge gâtul? (1 iunie 1956)

Iosip Broz Tito a trecut cu tren special prin țara noastră, plecând ca musafir de onoare la Moscova. De fapt, se și vede nu ca musafir de onoare, ci ca noul Papă III la Roma. Se înșeală. Este numai un comitagiul balcanic, o unealtă oarbă, când în mâna Londrei, când în mâna Moscovei.

Își va frânge gâtul curând.

Parcă are muștar la popou, fiindcă suferă de o manie ambulatorie mai acută decât nevropatul Jean-Jacques Rousseau,

¹ În fiecare dintre noi zace un porc. (n.n.)

fără talent de orice fel, agitat și agitând. Se vede că timp de 40 de ani a făcut parte din *Agitprop*. A apărut în Abisinia, vânând lei, s-a plimbat pe elefanții sacri în India, a cumpărat parfumuri la Paris, s-a dus la Washington și Londra. I s-au publicat toate titlurile: o listă de țar și de satrap persan. Biografia este un mișmaș de fugi, plecări, duceri. Nu-i pe gustul meu. Nu reprezintă nimic din țăranul balcanic, nu este un hâtru bun de glume ca Nastratin Hogeia sau cel puțin ca Hrușciiov, n-are rafinamentul elocinței ca Titulescu sau Venizelos, n-are patina artiștilor statuari ca Meštrović sau Brâncuși, fiindcă în omul politic se află, îndeobște, un sculptor ratat care sculptează în vermina și în sufletele umane. Nu i se cunoaște o formulare, o butadă, un gând elevat și original sau semnificativ. Frazeologia lui este stereotipă, scoasă din rezoluții. Instinctul de manevră și conservare este real. Când Stalin i-a chemat la Moscova pe Tito și Dimitrov, Tito a semnat cu ochii închiși (după cum a mărturisit) și a plecat fuga-fuguța la Belgrad. Dimitrov a cerut timp de gândire, a tratat, a refuzat și s-a întors la Sofia, pe catafalc.

În gara Băneasa, Tito a fost salutat de Gheorghiu-Dej care, în anii 1948-1949, l-a făcut Iuda Tito, și de Chișinevschi, care l-a asemănat cu un abuziv pașă turcesc. Acum îi ling tălpile, ca noul Papă să le prelungească investitura.

Tito este astăzi la apogeu. Cei care l-au injuriat îl adulează. Fac o profeție: nu vor trece patru luni și Tito va fi lichidat. Este ca o prostituată de maidan în care și-au pus încrederea și Londra și Moscova. Înșeală și pe unii, și pe alții, făcându-și mendrele, sindrofiile și cumetriile lui balcanice.

Amnezia

Uitarea este un lucru admirabil pentru buna cinestezie psihică:

*Uitarea le închide-n scrin
cu mâna ei cea rece,*

*și nici pe buze nu-mi mai vin
și nici prin gând mi-or trece.*

(M. Eminescu)

Din nenorocire, oamenii au memorie.

Guvernanții actuali n-au memorie sau, mai exact, nu vor să aibă memorie. Dar guvernanții nefericiți au memorie.

Cum pot uita lectorii pe Dumitru Corbea, poetul care a făcut cele mai hidoase poeme proletcultiste și a cultivat cel mai lingușitor cult al personalității?

Spunea așa:

Ana, Luca și Gheorghiu-Dej.

Ana e popor.

Ana noastră,

Ana tuturor.

Acum, D. Corbea dă interviu la „Gazeta Literară”, revoltându-se contra proletariatului și a cultului personalității.

Alexandru Jar a scris cele mai tâmpite romane politice. *Sfârșitul jalbelor* face apologia lui Dej într-un naturalism vulgar. *Borna* este o ladă cu gunoi anti-titoist. Acum se proclamă campion al libertăților.

Când mănânci așa iahnie, de ce mai faci gălăgie?

Nu mi-a spus mie Ion Gheorghe Maurer, în februarie 1953, că Lucrețiu Pătrășcanu este agent înveterat, înrăit și dovedit?

Eu am protestat furtunos și căruța prieteniei noastre s-a stricat.

Peste un an, Pătrășcanu a fost ucis.

Jenică Maurer era de capul lui? Exprima o opinie separată? Nu. Pseudonimul lui se numește Dej. Exprima punctul de vedere al lui Ioșca și al președintelui comisiei de control C. Pârvulescu. Toți sunt loviți subit de amnezie și asasinii își proclamă victima ca erou-martir al clasei muncitoare.

În fond, avem de-a face cu o lăncedă, râncedă și perfidă ipocrizie.

Din 1915 până în 1922, am fost coleg de liceu cu Alexandru Ghyka. Nu era strălucit la învățătură dar avea un caracter agreabil. În mai 1916, când nu împlinisem 12 ani, educatorii școlii care ne creșteau în spiritul cercetășiei ne-au trimis prin păduri să culegem flori. Îmi amintesc că în preajma bătrânei mânăstiri din Valea Voievozilor, prin apropiere, era crângașul cu o atmosferă paradiziacă și cu răsurmi mirosind îmbătător.

Când ofițerul Barbu Bălăcescu ne-a dat ordin, nouă, cadeților, să strângem buchete de flori, ca să ne decorăm dormitoare, clasele, sufrageria și biserica, Alecu Ghyka a început să plângă:

— De ce să rupem florile? Ele n-au suflet?

Era luna mai 1916.

La 15 august 1916, s-a declarat război monarhiei habsburgice pentru întregirea neamului și realizarea idealului național, cum se spunea pe-atunci.

Cadeții de 12 ani au devenit cercetași, mobilizați voluntar pentru munci auxiliare. Știam alfabetul Morse. Eram telegrafist la gară. Apoi, telefonist și telegrafist la poștă. Duceam corespondența la spital, ajutând și-acolo, fiindcă învățasem pansamentul și tehnica sanitară.

Pe când duceam la gară corespondența Spitalului Brâncoveanu din Râmnicu Sărat (refugiați din fața cotropitorului teuton), am fost rănit de o schijă provenită dintr-o bombă de aeroplan. Din sanitar am ajuns pacient. Refugiat la Focșani, Bârlad, Dorohoi și Iași, m-am reîntâlnit iarăși, în luna mai 1917, cu elevii din clasa a II-a de liceu, colegii mei. Am revăzut și pe Alecu Ghyka. Acolo, la Iași, mi-am dat seama că Alecu are palat, că este beizadea și alte farafastâcuri de care copiii habar n-au. Nu m-a impresionat prea mult, fiindcă eu mă împrietenisem, pentru scurt timp, cu prințul Nicolae din Casa de Hohenzollern, care domnea pe-atunci. Am fost de Crăciun la el acasă și la masă. Alecu Ghyka era fost prinț, dintr-o casă domnitoare trecută, Nicolae era prinț dintr-o casă domnitoare prezentă. Nu mă intimidă faptul.

În primăvara anului 1918 citeam cu pasiune ziarul „Arenă” al lui Alfred Hefter, simpatizant al revoluției bolșevice și stipendiat cu banii *Kommandaturei* germane, cum am aflat mai târziu.

Alfred Hefter beneficia la Iași de acordul Lenin-Ludendorff, realizat de socialiștii elvețieni în martie 1917 și în mai 1918.

Ludendorff îngăduise lui Lenin să plece din Elveția și să treacă prin Germania în „vagon plumbuit”, împreună cu Zinoviev, Kamenev și un grup numeros de revoluționari, ca să facă revoluția în Rusia.

Deși n-aveam decât 13 ani, inima mea bătea pentru Revoluția rusă din februarie și octombrie 1917, spre spaima lui Niky și Alecu Ghyka.

Ca mine gândeau și simțeau și alți colegi. La istorie, făceam în acel an Revoluția franceză. Am încercat și o mică rebeliune într-un pahar cu apă, împotriva lui Mignard, din clasa a VII-a, șeful de masă, considerat un tiran. Noi eram în clasa a III-a. Șeful revoltei era Iuliu Spânișteanu, supranumit Danton, nu atât pentru oratorie, cât pentru urâțenie, fiindcă-l confundam cu Marat. Danton a fost bărbat frumos, Marat era hidos.

Alecu Ghyka era de-atunci antisemit, xenofob, naționalist.

Lucrul mi se părea bizar. Eu eram român get-beget și mă simțeam cosmopolit, democrat planetar, xenofil și iubitor de evrei.

El era greco-albanez, corcit cu ceva români și simțea aprig nevoia să apere romanitatea cu zelul neofiților și al metecilor.

Alecu Ghyka a făcut Facultatea de Drept de la Iași, între anii 1923 și 1926.

Eu am făcut-o la București. Nu ne mai vedeam. Ne ciorovăisem verbal, câțiva ani. Acum ne ciorovăiam prin corespondență. El îmi trimetea suluri de gazete antisemite, naționalist-huliganice și alte marafeturi publiciste. Eu îi trimeteam suluri cu „Adevărul”, reviste socialiste, socializante, „Dreptatea socială” a lui Șt. Zeletin și „Ideea Europeană” a lui Motru – Nae Ionescu – Bucuța.

Duelul cu sulurile de gazete a durat trei ani. Eu am plecat cinci ani la studii în străinătate. Ghyka nu pune preț

pe viața teoretică. A intrat în magistratură, s-a însurat cu fata lui Orleanu (prietenul socrului meu) și a făcut trei copii. A intrat să facă politică în Garda de Fier. La 6 septembrie 1940, a fost numit Director general al Siguranței Statului și mulți îl socoteau demn urmaș al lui Corneliu Z. Codreanu. Locul i-a fost uzurpat de Horia Sima și el a rămas soldat disciplinat al Gărzii de Fier.

După rebeliunea din ianuarie 1941, a fost condamnat să facă 15 ani de pușcărie. I-a făcut. L-am întâlnit la Aiud în august 1948. Nu-l mai văzusem din 1922, deci ne-am revăzut după un sfert de veac. Am fraternizat cordial. Pozițiile noastre ideologice erau diferite, dar viața noastră se împletea din nou. I s-a dat drumul în 1956. Ispășise pedeapsa.

A intrat ca porcar la o gospodărie agricolă colectivă, pentru a-și hrăni copiii și soția. Pe urmă, a fost rearestat și dat în judecată. N-a răspuns la interogator, nici măcar cum îl cheamă. Președintele a crezut că este surd. Îl striga și el se făcea că nu aude. I-a spus avocatului din oficiu să se apropie de deținut și să-i spună să se scoale și să răspundă la interogatoriu.

Alec Ghyka i-a spus destul de tare avocatului din oficiu, ca să audă procurorul:

— Spune-le acestor canalii că n-am nimic a le răspunde!

Procurorul a cerut să i se facă proces pentru ultraj și delict de audiență. Președintele, mai înțelept, s-a retras cu completul să delibereze. Așteptăm continuarea.

Alec Ghyka a intrat în greva tăcerii. I s-a fixat un nou termen de judecată la 4 iulie 1956.

Victor Medrea despre Lucrețiu Pătrășcanu din anul 1940

Întâlnirea cu Victor Medrea.

Vinogradski, Pavel Pavel, Strihan, Gheorghiu, Emil Serghie și, deodată, la un colț de stradă, Victor Medrea, o ocnă de venin, sare atică, voie bună și anxietate.

Schimbări de vederi rapide, glume și mers la masa noastră de la Nestor, cofetărie *chic*, goală între orele 12,00 și 14,00.

Victor Medrea este un legionar agitat, fost agent de Siguranță în tinerețea lui studioasă la Cluj, mai mult agitată decât studioasă, suspectat mereu de coreligionarii lui politici pentru „agentură”. Cert este că el a văzut carnetele lui Moruzov. Între aceste carnete, la Nr. 149, a găsit pe amicul meu Zaharia Stancu, agent secret al burgheziei în rândurile comuniștilor, lăsat să plece la Moscova ca să escorteze pe Al. Sahia și să afle secrete bolșevice. Știrea m-a consternat și n-o cred. După câte știu, Zaharia Stancu n-a putut intra în Rusia în 1936, fiindcă nu i s-a dat viza de intrare la Varșovia. Al. Sahia a putut intra. A fost arestat la Moscova câteva săptămâni, ca... spion român. Era iarna. Atunci a răcit. De-acolo i se trage tuberculoza. A primit tardiv un pulover de la... Lucrețiu Pătrășcanu, aflat la Moscova. Cel puțin așa este versiunea care mi-a rămas în minte. În orice caz, după sosirea de la Moscova, Al. Sahia a cinat la mine într-o seară și ne-a povestit impresii. Cartea îi apăruse. Era scrisă înainte de a fi vizitat paradisul terestru pe care-l aștepta. Și-a dat seama că nu-i paradis, că Panait Istrati și André Gide au avut dreptate.

Al. Sahia s-a întors dezamăgit de la Moscova. Ne-a plâns pe brațe. Fusese la mănăstire și a plecat hagiul la Ierusalim și s-a întors ateu. A plecat tot hagiul la Moscova și s-a întors dezamăgit. Acest om era în căutarea unor idealuri arzătoare, absurde dacă vreți, în sensul dictonului catolic *credo quia absurdum* și nu le găsea. Noi, antifasciștii, ne-am alarmat. L-am conjurat să nu repete cazul lui Panait Istrati. Să fie dezamăgit, dar nu un renegat, mai ales că-i apăruse cartea apologetică a realizărilor sovietice. Majoritatea materialului statistico-descriptiv îl furnizasem eu din reviste de propagandă germano-sovietice și cărți de inspirație marxist-leninistă aduse în geamantanele mele berlineze. Îi dictasem, în mod liber, câteva după-amiezi și câteva nopți în șir, cu cifrele statistice în față. Erau compilații, cum se spune în știință. Al. Sahia a murit dezamăgit. Are străzi, statui, poeme. Dacă ar fi trăit, ar fi nimerit cu noi la ocnă, cu noi, simpatizanții bolșevismului și ai economiei planificate.

Cazul lui Lucrețiu Pătrășcanu a fost altul. El a murit dezamăgit ca și Sahia, dar persistența lui în eroare a fost de mai lungă durată. Era tenace, obstinat, revoluționar profesionist.

Victor Medrea îmi povestește un lucru vechi și un lucru nou.

Lucrul vechi este în legătură cu arestarea nefericitului meu cumnat de către legionari, în anul 1940, și cu eliberarea lui.

De fapt, l-am găsit arestat încă din timpul guvernului Gigurtu. Fusesse internat în lagărul de la Miercurea-Ciucului. Acolo, după asasinarea lui Armand Călinescu de către Carol II, fuseseră uciși 300-400 de legionari. A fost internat apoi în spitalul penitenciar de la Brașov. Pe urmă, dus la București, în beciurile Siguranței.

V. Medrea pretinde că l-a adus pe Lucrețiu cu mașina din lagărul de la Caracal, din ordinul lui Horia Sima, Ion Antonescu și Al. Ghyka, și că l-a pus în libertate. Nu i-au cerut să fie agent, nici lui, nici lui Scarlat Calimachi. Nici nu le-ar fi trecut așa ceva prin minte.

V. Medrea, în timpul guvernării legionare, a adus ca șef al protocolului pe Vladimir Jabotinski (fascistul palestinian) de la Constanța spre Berlin, din ordinul lui Hitler-Antonescu. Scena este amuzantă și detaliul picant. Rasiștii antisemiți se aflau în combinații cu evreii fasciști.

Alt detaliu: Alexandru Constant, fost ministru legionar, a scos o revistă, „Noua vestire”, cu banii lui Emil Bodnăraș, șef al Serviciului Secret comunist. Lucrul pare plauzibil.

Alt detaliu: toți membrii echipelor legionaro-comuniste, denumite Makarenko, care au schingiuit pe deținuții din închisori în epoca 1948-1952, au fost condamnați la moarte și executați. Între ei se aflau nemernicul de Mihail Strugariu și escrocul de Țurcanu.

Lui Țurcanu i-am spus odată, bazat că e învățător și sincer:

— Țara este condusă de regele Laslo și regina Ana.

— Cine-i Laslo? Cine-i Ana?

— Ei, nu știi? Vasile Luca și Ana Pauker.

... După două ceasuri, am fost izolat la Turnul Alb pentru trei luni. Scos să-mi deșert tineta pe la ora 11 dimi-

neața, mă aflam singur în curte. A venit un mânz, care s-a dus glonț la lada cu gunoi să caute coji de morcovi și cartofi de la bucătărie. L-am luat și l-am mângâiat pe gât:

– Prostuțule! Și tu te-ai învățat să mănânci gunoaie, ca noi, deținuții?

Acest codoș, însoțit de altul, a replicat:

– Sunt deținuți care n-ar merita să mănânce nici gunoi.

Mi-am ieșit din fire, zbierând ca să audă și deținuții de la ferestre:

– Codoși nemernici! Ieșiți din curte, că infestați atmosfera mai rău ca latrina.

Țurcanu, Strugariu au devenit călăii co-deținuților. Acum, comuniștii i-au împușcat.

Nu i-au împușcat din indignare morală. I-au împușcat ca să nu vorbească, pur și simplu, ca să nu spună cine i-a învățat, cine i-a dresat. Să nu divulge tactica, strategia și ticăloșiile comise în numele *Poemului pedagogic* al lui Makarenko.

Alt detaliu despre Lucrețiu Pătrășcanu, pe care nu-l cred verosimil:

Când a plecat ca membru la Conferința păcii de la Paris, Lucrețiu Pătrășcanu ar fi confecționat împreună cu H. Silber un memoriu prin care căuta să dovedească, nici mai mult, nici mai puțin, că românii plătiseră rușilor o despăgubire de 600 de milioane de dolari, adică dublu decât se prevăzuse în Convenția de armistițiu pe care a semnat-o în septembrie 1944 la Moscova, în calitate de președinte al comisiei de armistițiu. Acest memoriu l-ar fi prezentat lui Byrnes într-o discuție la Paris. Byrnes era președintele delegației SUA. Faptul poate că este exact în ceea ce privește cifra. Nu-l cred capabil de acest gest pe Lucrețiu Pătrășcanu. Dacă l-ar fi făcut, trebuia să rămână la Paris ca emigrant. Medrea pretinde că întrevădarea Byrnes – Pătrășcanu ar fi fost secretă. N-ar fi știut-o decât Belu Silber, care a făcut o indiscreție lui G. Tătărăscu. Cutra de Tătărăscu a spus acest lucru la procesul Pătrășcanu – Silber din aprilie 1954 și a fost una din depozițiile de martor în acuzare care a dus la condamnarea la moarte a lui Lucrețiu Pătrășcanu. Nu cred nici în exactitatea depozițiilor lui Tătărăscu, în acest

sens și în aceste condiții. Până nu voi auzi de la martori oculari – martorii *de visu et de auditu* – nu-l cred capabil pe Tătărașcu de această lașitate și *canaillerie*.

Căutător al lui Dumnezeu? (6 iunie 1956)

A fost Nae Ionescu un căutător al lui Dumnezeu?

Firește că a fost.

Pe sub vestonul negru, croit la München sau la cel mai mare croitor al Vienei, pe sub cămașa mătăsoasă de un galben stins, se afla o altă cămașă, o cămașă a lui Nessus, care-l ardea cumplit: cămașa lui Christos.

Alexandru Marghiloman se îmbrăca la Paris și-și spăla ru-făria la Londra. *Tout était faux chez lui, sauf l'argenterie*¹, a spus la divorț soția sa Eliza, născută Știrbey, devenită Brătianu.

Nae Ionescu, pe care principesa Maruca Cantacuzino, născută Rosetti-Tețcanu, l-a iubit cu pasiune și venerație, se îmbrăca la cel mai mare croitor al Vienei. I-am citit *Memoriile* imitate după Regina Maria, încă inedite, și am descifrat respectul și iubirea. Se îngrijea cu atenție de culoarea covoarelor din micul *palazzo* Caradgea pe care l-a locuit într-o vreme, până când și-a construit palatul de la Băneasa, unde Cella Delavrancea dădea concerte pentru prietenii intimi sau numai pentru el, în orele de depresiune. Nae Ionescu se retrăgea vara la Balcic, în vila cu fast oriental, sau pe yacht.

Peste acest exterior dannunzian atât de falacios și care a indus în eroare, pe drept cuvânt, pe contemporani, mai era cămașa lui Nessus care l-a ars de la 19 ani până la 49 de ani (*cosa prurit*), cămașa lui Christos, care l-a ars zi de zi și de care n-a putut scăpa niciodată.

Ce pot pricepe cei care n-au căutat pe Dumnezeu?

Cei care l-au găsit pe Dumnezeu dintr-o dată, prin tradiție, har sau obtuzitate mintală, nu vor pricepe nimic, absolut nimic din Nae Ionescu. L-au acceptat, cât a trăit, cu mefianță, din comoditate socială și lenevie mintală.

¹ La el, totul era fals, mai puțin argintăria. (n.n.)

Cum pot înțelege atei, agnosticii, brutele materialiste, vulgarii, trivialii și pungașii din Valahia, care formează echipa majoritară din așa-zisa opinie publică, cei care „contează” și au condus țara de la 1848 până la 1948?

Nae Ionescu n-a crezut dintr-odată în Dumnezeu. Nae Ionescu a căutat pe Dumnezeu.

Așa a fost realitatea.

L-a găsit Nae Ionescu pe Dumnezeu?

Este o întrebare tulburătoare.

El spunea că da. L-a găsit pe Dumnezeu (fiindcă pe Christos îl citim în Evanghelii) printr-un fel de artificiu logic pascalian, deși nu vorbea niciodată de trivialul pariu al lui Blaise Pascal. Când l-am întâlnit eu pe Nae Ionescu, în 1919, ca elev în clasa a IV-a de liceu, el era profesor de filosofie, de limba germană și director de studii la liceul de la Mănăstirea Dealului. El mi-a pus în mână prima carte, *Les lettres provinciales*, concomitent cu *Biblia*. Trei săptămâni în șir m-a obligat s-o citesc în exclusivitate, eu, care îngurgitam un roman francez sau rus pe zi. Nu pricepeam nimic. Povesteam fluent conținutul. Nu-l digeram. Îngurgitam. Descifram binișor *Les pensées justes*. Am iubit dintr-odată *Noul Testament* (pe care-l mai foiletasem pe-acasă), dăruit de profesor. Nae Ionescu a continuat să mă terorizeze cu *Les lettres provinciales*, pentru a înțelege cum se cuvine protestantismul larvar francez. Am priceput târziu pe Blaise Pascal și nu l-am iubit niciodată, nici în liceu, nici la universitate, fiindcă eu eram, temperamental, ereditar și vocațional, un ortodox, un om tipic al acestor plaiuri natale.

Nae Ionescu nu era prin temperament, fizionomie, caracterologie și vocație un ortodox, un adept al Sfântului Ioan. El era un paulinic, un logician controversat, un protestatar, un îndemoniat din naștere, un Saul, care a devenit un Pavel pe drumul Damascului. Educația müncheneză îi era strict catolică. Prin conștiință, naștere și hotărâre era, implacabil, răsăritean.

Din această triplă dificultate (vocație paulinică, educație apostolică universală catolică și ereditate răsăriteană) s-au născut incongruențele, luptele, schimonoselile și sinuozitățile lui Nae Ionescu.

Mihai D. Ralea îl vede pe Nae Ionescu sub forma unui carierist furibund.

Să fie așa?

N. Iorga a oferit lui Nae Ionescu, în 1931, să-i fie ministru de Interne. Era o onoare mai mare de a fi dintr-odată ministru de Interne (departamentul central mult râvnit) al unui oarecare N. Iorga, prim-ministru, pe care Nae Ionescu îl adora, decât... o ciozvărtă de ministru pe la Culte și Muncă al lui Armand Călinescu, Lupeasca și Ana Pauker, pe care Ralea îi disprețuia.

Nae Ionescu a făcut două-trei guverne și nu s-a agățat de coada trenului-ministerial. Nae Ionescu căftănea miniștri. Nu s-a căftănit niciodată și nici n-a primit caftanul.

Judecata lui M. Ralea asupra lui Nae Ionescu este greșită, nu-i conformă cu faptele și de-a dreptul mincinoasă. Acest sociolog a spus voit minciuni și în meseria lui, și în politică, și în judecata contemporanilor. Este un veleitar, un pretențios, un neputincios în probleme de cultură, artă, filosofie morală.

M. Ralea nu înțelege nimic din teologie și din metafizică.

Cum l-ar fi putut înțelege pe Nae Ionescu?

M. Ralea vede numai problema averii, a banilor și a arivismului.

Pentru un intelectual, averea și banii sunt mijloace, iar nu scopuri în sine.

Când a venit Nae Ionescu de la München, așteptat de prieteni, a intrat, împreună cu Vasile Pârvan și Marin Simionescu-Râmniceanu, în anturajul lui Aristide Blank, dornic de-a ajunge ministru de Finanțe, de-a juca rol politic. Tudor Vianu povestește pe larg acest episod, în oralitățile lui miezoase.

Aristide Blank a vrut să-l facă pe Nae Ionescu prim-procurist al băncii. N-a ajutat Nae Ionescu pe inginerul N. Malaxa să-și consolideze și să-și extindă averea?

Pentru M. Ralea, profesor minor ieșean, a câștiga bani peste leafă este marea virtuozitate a vieții.

Pentru un Nae Ionescu, om din portul Brăilei, educat în Germania și trecut prin ciurul și dârmonul redacțiilor bucu-reștene încă din tinerețe (1912), a câștiga bani era un fleac.

Pentru M. Ralea, banii au fost scopul vieții.

Pentru Nae Ionescu, banii au fost mijloace anodine pentru realizarea țelurilor. Nu contau. De la Nae Ionescu, prietenii luau bani ca din buzunarele lor particulare.

De la Ralea, nimeni n-a putut scoate o monedă de argint, un bănuț de aramă. Îi strângea în chimir de zarzavagiu balcanic.

Nae Ionescu era larg în materie financiară. Știa să câștige bani mulți dar și să-i împrăștie cu lopata.

Banii nu l-au preocupat niciodată, fiindcă un teolog sincer, un căutător de Dumnezeu trăiește pentru alte țeluri, trăiește de azi pe mâine, poate fi ascet, ceea ce un ateu nu poate fi niciodată.

M. Ralea este singurul nostru ateu sincer, care a avut curajul de două ori în viața lui să iasă cu viziera ridicată și să se mărturisească. A arătat un rânced respect religiei, în zeci și sute de rânduri, plecând de la principiul toleranței.

Cu prilejul articolului *Ateismul național* din „Cuvântul liber” al lui Eugen Filotti (1926) și în articolul cu mormonii din „Contemporanul” lui Ioșca Chișinevschi (1955), și-a spus oful. În definitiv, M. Ralea socotește că ar fi bine ca, luând mațul ultimului popă, să spânzurăm pe ultimul rege. El, însă, a fost ministru și sub doi regi, și ministru al Patriarhului Miron Cristea, ca să-l poată ucide pe Corneliu Z. Codreanu, împreună cu amicul său Armand Călinescu, ca să ușureze domnia Duduii. Pe urmă, a arestat și toată țara românească, ca să ușureze domnia Anei Pauker. I se aruncau mici ciolane, strapontine ministeriale. Avea bani peste leafa mizeră de universitar și era mormon cu două familii.

Nae Ionescu putea trăi și fără bani, fiindcă un teolog, un căutător de Dumnezeu, poate fi un ascet, după voia lui.

Un laic, un ateu, un materialist și un cinic ieftin nu pot fi. Un cinic ieftin fură banii din buzunarele nevestelor prietenilor lor aflați la pușcărie, ca ciracii lui Ralea.

Un cirac al lui Nae Ionescu poate scoate pistolul să-l pună în pieptul lui Duca (dizolvase Garda de Fier), sau Armand Călinescu (omorâse pe marele cărturar), dar nu fură banii nevestelor celor întemnițați.

Ipoteza mea este că Nae Ionescu l-a găsit pe Dumnezeu, în mod deliberat, dar nu l-a găsit în mod plenitudinar.

L-a găsit pe Dumnezeu după tipicul logic al lui Blaise Pascal. L-a găsit pe Dumnezeu dintr-o adâncă evlavie, care era în țesătura sufletului său.

Talleyrand, când își începe amintirile despre Napoleon Bonaparte, exclamă fără voia lui:

— *J'ai aimé moi-aussi cet homme!*¹

Între Napoleon și episcopul răspopit fuseseră certuri, ofense reciproce, moșicii, trădări. N-a putut uita dragostea. La începutul amintirilor, a pus emblema justă. Talleyrand a murit opulent și tihnit sub al treilea regim (a servit ca funcționar al Franței, cum servise și celelalte regimuri), recomandând urmașilor, în clipa morții, să ajute familia Bonaparte aflată în mizerie, să-i ajute oricând, orice urmaș.

Evlavia acestui cinic desăvârșit, a acestui prinț deboșat, îi arată adâncimile și latura umană.

Nae Ionescu părea un cinic în conversație, în formulări scrise, în alegerea prietenilor, a alianțelor, a colaboratorilor, chiar în viața lui intimă. Ei, și?

Și totuși, simțea evlavia chiftind din porii lui, din gândirea lui, din acțiunile lui.

În problemele fundamentale ale vieții și ale Cetății, Nae Ionescu era plin de evlavie. Aș putea zice că întâmpina viața cu evlavie.

Să luăm fragmentul cel mai gingaș din viață: familia.

A fost un fiu excelent.

A fost un frate minunat. Avea o soră și un frate actor (Alexandru Ghibericon), care l-au adorat în viață și i-au păstrat cu fervoare amintirea.

S-a certat cu soția și s-au despărțit.

Căsătoria fiind indisolubilă după doctrina teologică a catolicilor și a ortodocșilor, divorțul fiind admis numai la

¹ Și eu l-am iubit pe acest om! (n.n.)

protestanți, atei și păgâni, Nae Ionescu a utilizat *separația de corp*, ca la catolici, fiindcă brambureala ortodoxă, infestată de laicism și raționalism, a îngăduit divorțul chiar la preoți.

Nu și-a făcut două menajuri, așa cum avem cazuri celebre la noi, terfelindu-se instituția căsătoriei în mod vădit și public. Să ne înțelegem: toleranța în viața intimă este regula de aur. Femeia poate să aibă zeci de amanți, *succesiv*. Când are amanți concomitent se cheamă prostituție. Concomitența se mai cheamă pretențios și poliandrie. Morala publică valahă nu acceptă poliandria și nici prostituția. Sunt stări de fapt, nu sunt stări de drept și nici stări morale.

În Balcani, se îngăduie bărbatului să aibă mai multe ibovnice, dacă îl țin curelele și femeile îl acceptă. Nu se acceptă poligamia. Poți avea mai mulți copii din căsătorii diferite sau de la mai multe ibovnice, când ești necăsătorit. A avea copii adulterini, menținându-ți căsătoria, este o incongruență și o încălcare a pactului, o escamotare a regulilor jocului.

Dr. Petru Groza, Mihai D. Ralea, Demostene Botez au fost trei cazuri celebre în viața publică a României, din partea unor oameni publici, care au dus menajuri *paralele*, în văzul lumii, după exemplul Regelui Carol II, care stimula asemenea pilde. De ce le stimula? Pentru a-și omologa pasiunea nefastă pentru Duduia, din nevoia de iactanță, de frondă, de terfelire și de mocirlire a unor instituții venerabile. Miniștrii lui își părăseau soțiile și își luau neapărat amante în văzul public, ca să se complacă regelui.

Nae Ionescu a fost prietenul intim, mentorul politic al lui Carol II. Căsătoria lui, foarte fericită timp de un deceniu și binecuvântată cu doi copii minunați, s-a rupt pe drum. Se întâmplă, uneori. Se poate întâmpla oricui.

Nae Ionescu n-a dat soluția gen Dr. Petru Groza, Mihai D. Ralea, Demostene Botez acestui accident nefericit, deși i-ar fi fost foarte ușor. Soția lui nu s-a mai măritat, a crescut copiii, l-a venerat. Instituția a rămas în picioare. Odată cu mărirea averii sale, a crescut și belșugul în familie. Și-a trimis copiii în străinătate (împreună cu mama), la studii. Căminul a rămas în picioare. Efectele dezastrului au fost anulate.

De ce?

Nae Ionescu avea evlavie pentru căsătorie, patrie, școală, biserică, armată, viață politică, țărănime, strămoși, artizanat, prietenie, ciraci. La el, nu erau vorbe aruncate în vânt.

Ralea și-a aruncat toți ciracii și prietenii în holocaustul Anei Pauker și al lui Ioșca, pentru a-și scăpa pielea. Le-a bătut în strună, când erau pe cale să comită cele mai mari crime. A aprobat cedarea granițelor patriei în guvernul din 1940 al lui Carol II și în guvernul din 1946 al lui Petru Groza. Ar fi votat anexiunea Moldovei, ca să întregească până la Carpați Republica Sovietică Moldovenească, dacă i s-ar fi cerut. Pentru bani și situație, Ralea dă orice. El n-are evlavie pentru nimic. Ralea are plăceri. E un hedonic și un epicureu în sensul „turmei de porci” a filosofului Epicur.

Poate îndrăzni un epicurian să joace rol în Cetate?

Firește că nu. Nu are ce căuta într-un domeniu cu reguli de joc, cu legi stricte.

Cetatea are rosturi transpersonaliste. Epicureii sunt excluși *de facto et de jure* din viața publică. Ralea era exclus anticipat din viața universitară (pedagogie) și din viața politică (stat, armată, viață publică normală). Epicureii sunt admisibili numai în viața privată și în viața artistică, unde abundă tipul de măscărici. Epicureul este măscăriciul vieții private. Intrarea măscăriciului în viața publică este sursă de calamitate, fiindcă dintre măscărici se recrutează călăii, în momentele când nu se mai găsesc călăi profesioniști. Viața are asemenea momente.

Carol II, Ana Pauker și Ioșca Chișinevschi au avut nevoie de pseudonime și călăi. Nu prin pseudonime s-a obținut gătuirea vicleană a adversarilor, escamotându-se dificultățile și rezistențele?

Ralea a fost pseudonimul Lupeascăi, al Anei Pauker și al lui Ioșca. A fost măscărici ales ca pseudonim de marii gătuitori și a jucat rol de călău. Ralea a participat la uciderea lui C.Z. Codreanu, Iuliu Maniu, George Brătianu, Lucrețiu Pătrășcanu. Ralea a fost un măscărici-călău.

Ce-a făcut Nae Ionescu?

După 8 iunie 1930, era stăpânul României ca inspirator, prieten venerat și îndrumător al lui Carol II.

Regele îi spunea „Tata Noe”, singurul om politic care se bucura de amicitie din partea lui. Acest derbedeu internațional și papugiu bucureștean era, ca și Ralea, incapabil de venerație.

Când a socotit Nae Ionescu că regele greșește, i-a spus-o, verde, de la obraz.

Când a văzut că Lupeasca face guvernele după inspirațiile primite la clubul ei cu ruletă (această femeie de bordel deschisese acasă și un tripou), a spus-o calm:

— *Apoi, aiasta nu se poate, Majestate!*

Timp de trei ani, Nae Ionescu a jucat rolul lui Platon pe lângă tiranul Siracuzei. Când tiranul s-a obrăznicit și a dus țara în noroi și în prăpastie, Nae Ionescu i-a retras creditul și a plecat.

S-a despărțit de Regele Carol II cu aceste cuvinte regale, autentice și foarte plauzibile la acest papugiu:

— Tată Noe, nu te băga în prohabul meu. N-am eu popou atât de lat ca să poată încăpea toți oamenii politici la pupat. Nu-mi pasă de ei.

... Nae Ionescu îl sfătuisese să expedieze în Franța pe Duduia.

Regele a căzut pe chestia Lupeasca. A fost expedit de Iuliu Maniu, aliat cu Horia Sima și generalul Antonescu.

Bufnița, șarpele și poporul

Demosthenes a fost exilat din Athena, către sfârșitul vieții, pentru corupție.

Cum?

Harpalos din Asia se certase cu Alexandru Macedon și venise la Athena cu averi și corăbii, ca să ceară azil politic. Athenienii, înfrânți, abia scăpați de furia marelui cuceritor, se aflau sub protectorat. Chiar Demosthenes, care pronunțase *Filipicele* și era dușmanul macedonenilor cuceritori, s-a opus lui Harpalos, ca refugiat politic.

Când se făcuse inventarul averilor, discuțiile despre *séjour* pentru asiaticul refugiat fiind în curs, Demosthenes a admirat o cupă de aur cu încrustații artistice.

A întrebat:

— Cât valorează?

Harpalos i-a răspuns surâzând:

— Îți va aduce 20 de talanți!

A primit cupa de aur plină cu talanți, înfășurându-și gâtul de aur cu fulare și cordeluțe, ca să nu mai vorbească împotriva-i, îngropându-și cu acest prilej talantul reputației incoruptibilității. Demosthenes a fost realmente om politic corupt de Harpalos și de regele perșilor.

N-a mai vorbit contra în Areopag.

„Îi cerură să se scoale și să vorbească, dar el făcu semn că i s-a stins glasul”. Nu suferea de gâlci (*sinenghia*), ci de arghirofilie.

Mai primise aur de la perși, ca să pronunțe *Filipicele*. În condicile regelui persan, Alexandru Macedon a descoperit cifrele. Ca să se acopere vina, a unit corupția cu temeritatea și a propus ca Areopagul să cerceteze „afacerea”, gândindu-se la o clasare. A fost condamnat să plătească 50 de talanți (300 de mii de lei aur) și încarcerat până îi va plăti. Judecătorii fuseseră drepti cu el într-un proces politic patronat de Alexandru Macedon și-l achitaseră. A fugit de la pușcărie.

Demosthenes n-a acceptat cu resemnare judecata Cetății, ca Socrate, gest nemuritor și pilduitor de supunere în fața unui verdict chiar eronat.

Zărit fugar de adversari, a încercat să se ascundă. Îi aduceau bani, ca să poată pleca.

Demosthenes a primit. Îl mângâiau și îl sfătuiau să primească întâmplarea cu curaj:

„Demosthenes izbucni mai mult în suspine și zise: cum să nu îndur greu, când părăsesc un oraș unde am asemenea dușmani, cum nu este ușor să găsești în alt oraș prieteni ca aceștia?” (Plutarhos, *Viețile paralele*, traducere de Jakotă, pag. 181).

Oratorul celebru a părăsit țara, implorând zeița patroană a orașului, Pallas-Athena, cu aceste cuvinte memorabile:

— O, stăpână apărătoare a orașului, cum poți iubi cele mai scârboase trei bestii care sunt pe lume: cucuveica, șarpele, poporul?

Zeîta Pallas are bufnița ca simbol al înțelepciunii, pe șarpe ca simbol pentru curaj și patronează poporul, trei bestii ale vieții. Bufnița evocă noapte, șarpele este phalusul fecund și poporul este rodul nopții și al phalusului, rodul vieții. Zeîta este însăși întruparea înțelepciunii. Nu se poate nimic fără dragoste nocturnă roditoare, fără phalus și fără înțelepciune.

Oratorul uitase înțelepciunea, disprețuind poporul, iubind prea mult aurul și nerespectând regulile jocului. A murit în tristețe și dispreț. I-a supraviețuit opera, expresie a pateutismului național, amenințat de asupritorii macedoneni.

Prețul social-democraților (iunie 1956)

Conversație cu Sergiu Dan.

El: Nu există social-democrat care să nu se vândă. Ai văzut scrisoarea lui Titel Petrescu? Acum a apărut scrisoarea lui Ion Mirescu. Cei care nu s-au vândut sunt marfă nesolicitată.

Eu: Ce preț are un social-democrat la piața de azi, iunie 1956?

El: Pe vremuri, social-democrația era anexa Ministerului Muncii. Lefegiii.

Eu: Acum este la fel. Prețul este ca acum 20-30 de ani: apartament mobilat, mașină la scară, 2-3.000 de lei lunar. Numai că Ion Mirescu & Co au trăit așa 20-30 de ani. Peste trei luni, lui Ion Mirescu i se va lua mașina, apartamentul și renta lunară și va fi trimis în producție. Nu-i rău. Ce vor zice Gaitskell și laburiștii săi, care au făcut intervenții ca să-i scoată din pușcării, și văd că ei se solidarizează imediat cu guvernul?

Rău fac cei care cer umilitoarele declarații, rău fac cei care le dau. Totul se petrece fără elevație și schepsis.

Conversație cu Svetolik

Ne plimbăm melancolici pe malul lacului Herăstrău, în Parcul de Odihnă și Cultură, evocând timpul petrecut în pușcăria de la Uranus. El a fugit de „călăul” Tito ca să vină în paradisul lui Stalin. Ana Pauker nu i-a dat drumul mai

departe. L-a ținut cinci ani în pușcăriile paradisului roșu. A rămas mai departe comunist onest. Eu m-am depărtat de orice doctrină, în eforturile mele de sinteză hegeliană.

Vorbim de triumfurile lui Tito la Moscova. Râdem de băile lui în lapte de bivoliță, ca Popeea, soția lui Neron, care se scălda matinal în lapte de măgăriță, de costumele lui de vânătoare din piele de cerb, de castelele regale reținute pentru uz personal și altele în plus, pe insula Brioni, de banchetele sardanapalice și bucătăriile lucullice, de iama dată printre cântărețe și actrițe. Și-a ales ca ultimă soție (a treia?) pe Iovanca, o învățătoare muntenegreană de 28 de ani, el având 64 de ani, vârstă pe care și-o ascunde. Ea se îmbracă intenționat ca o cucoană mai în vârstă și oarecum venerabilă. Ziarele iugoslave îl publică și sub formă de bunic, la masă cu cei doi nepoți ai feciorului întors ciung de pe frontul sovietic antihitlerist.

Svetolik mi-a luat apelativul de „comitagiul balcanic”, pe care i-l dădeam lui Tito în orele noastre negre de închisoare.

Mă enerva faptul că, la anchetă, ofițerul anchetator îmi dădea zor să spun ce-am discutat cu Tito, în automobil, în decembrie 1947, când a venit la București. Am rămas stupefiat. Nu-l văzusem decât în ziare. Cu toată negația mea, ofițerul anchetator se încapățâna să mă chestioneze. Botnărăscu, directorul pușcăriei Văcărești (fost client), unde venisem pentru internarea în spital, bolnav de icter infecțios, mă căina, și mă întreba:

— De ce te-ai făcut titoist?

— Lasă-mă, Botnărăscule, că m-au întrebat și anchetatorul, și colonelul Botică (un cârnat îndopat), și colonelul Craioveanu, care, și el, m-a apostrofat ca „trădător titoist”, și eu i-am replicat că de ce s-a făcut din cal, măgar, din colonel burghez de jandarmi, locotenent de securitate. Ție îți pot spune sincer: nu l-am cunoscut niciodată pe Tito și nici nu-mi este simpatic acest comitagiul balcanic. De altminteri, pe mine m-au arestat înainte de ruptura lui cu Kominform-ul.

Râd cu Svetolik de comitagiul balcanic devenit buricul lumii. Svetolik nu se mai poate întoarce în patrie. Este considerat „trădător”. A luptat contra zeului-dictator. A întrebat pe la Legație și i s-a spus clar și categoric că nu se

mai poate reîntoarce în Iugoslavia și că nu se va da nicio amnistie. La el sunt sentimente amestecate: e nițeluș orgolios că Tito este de-al lor, e trist că n-a văzut just.

Formulez *pro cauza* următoarea judecată asupra lui Tito:

—Comitagiul balcanic poate că nu-i comitagiu. Am greșit. Tito este un bărbier care a scos măseaua cariată a stalinismului din maxilarul comunismului și vrea să scoată măseaua cariată a agresiunii imperialiste din maxilarul capitalismului occidental. L-a reușit prima operație. Au mai rămas colțuri: Kaganovici, Chișinevschi, Rákosy, Thorez, Mao Tse Dun, care apără memoria lui Stalin. Dacă amână războiul 3-4 ani, va scoate și aceste colțuri. Operația este grea și complicată. Experiența marxistă a „Uniunii comuniștilor” din Iugoslavia este complicată și interesantă. În materie sindicală și de reprezentare parlamentară, găsesc resturi de camaralism medieval și de corporatism musoliniano-sorelian. E un bărbier artist. Plombează cariile și tratează rădăcinile. Se înțelege bine bărbierul iugoslav Tito și cu Irușciov, acest Nastratin ucrainean? Se pare că da. Merg împreună, vor triumfa sau vor cădea împreună.

Șovinism

Nu am găsit încă până acum, în afară de Dr. Groza, un ardelean care să nu fie șovinist. Dacă e maghiar, e valahofob și pe buze îi stă „büdos olah”. Dacă este valah, este mâncător de unguri. Când Lucrețiu Pătrășcanu a pronunțat faimosul discurs, atât de controversat, de la Cluj, eu am rămas indignat de mixtura de Marx și Stelian Popescu în textul său dat gazetelor.

A. Bunaciu, secretarul meu, devenit secretarul lui și al Anei Pauker, era de acord cu forma și conținutul discursului.

Eu l-am apostrofat pe Bunaciu:

—Tu să taci din gură! Francezii au dreptate: *grattez le russe et vous trouverez le cosaque. Grattez le transylvain et vous trouverez le chauvin*¹.

¹ Zgândărește-l pe rus și îl vei găsi pe cazac. Zgândărește-l pe transilvănean și-l vei găsi pe șovin. (n.n.)

Nu i-a plăcut nici Anei Pauker, nici lui A. Bunaciu. M-am stricat cu amândoi, care se aliaseră pe platforma stalinismului și a carierismului.

Bună ziua ți-am dat...

Bună ziua ți-am dat, belea mi-am căpătat!

Proverbul popular are aplicațiuni zilnice la București. Nu poți avea raporturi corecte cu un vecin, că te-a și atacat la pungă, la intervenții, la prezentarea de prieteni sau măcar la timpul liber.

Reporterii

Toți se feresc de „agenții informatori” ai Securității. Ce sunt, în fond, acești informatori, dacă nu altceva decât reporteri? Ei relatează „stările de spirit”, veștile, cancanurile orașului. Iuliu Maniu nu se ferea de reporteri și nici de agenții informatori. Căuta să-i aibă în jurul lui, le ușura sarcina, ca să nu „dezinformeze” în ceea ce îl privește.

Cine nu are stofă de conspirator nu are teamă de agenți.

Cine are stofă de „legalist” și atitudine corespunzătoare, de ce să-i fie frică?

Agentomania este boala ilegaliștilor și a conspiratorilor.

Lumea îi bănuiește pe H. Soreanu, Al. Gruia și L. Kalustian că sunt agenți informatori ai Securității și îi ocolește. Acești trei ziariști au fost străluciți reporteri. Pare-se că au fost și ciracii lui Eugen Cristescu. H. Soreanu a trecut și pe la Moruzov. Cei doi șefi ai Serviciului Secret Român se pare că n-au fost doi proști. S-au înconjurat de oameni de specialitate.

Ce este un reporter, dacă nu un specialist al informației?

Poate trăi un om politic și un bărbat de stat fără informații? Evident că nu. Ei au nevoie de informații proaspete, ca să nu-i surprindă evenimentele.

Se poate dispensa de informatori și informații anticipative, citind gazetele, un comentator politic sau un filosof, un ideolog sau un literat, sau un beletrist, ca mine, ca T. Teo-

dorescu-Braniște? Îndeobște, articlierii n-au nevoie de informații și de reportaj.

Între articlieri și reporteri erau relații încordate: se detestau cordial.

Trei categorii

Clasele sociale sunt propriu-zis desființate. Domnii sunt în pușcării sau în zdrențe. Chiaburii, la pământ. Circa 45 de demnitari au pierit la Sighet.

S-au format trei categorii de lefegii (fiecare, o leafă):

I. cei până la 1.000 de lei spun: trebuie să te aranjezi cu hoții ăștia de comuniști (categoria spinărilor încovoiate);

II. cei cu lefuri între 1.000 și 2.000 de lei lunar spun: ce, vrei să vină cei din străinătate să ne belească?

III. cei cu lefuri de la 2.000 în sus zic: nu, nu, niciodată nu se întoarce roata! Rezistăm până la ultima picătură de sânge. (*Dixit magister Păușești*).

Panciașila

Cele cinci principii indiene ale coexistenței pașnice formulate de secretarul meu Gălușcă:

1. vin,
2. pâine, mămăligă, carne,
3. lipsa șbîlțului,
4. să nu mi se spună că limba moldovenească este deosebită de limba română,
5. să nu se mai extenueze copiii în școli sub pretextul „dexterităților” (rusă, marxism, UTM, ARLUS), în fond, să nu se facă politică.

Vinul și timpul

Vinul omoară timpul – aceasta este rațiunea lui fundamentală pentru mine, care sunt bolnav de *spleen*.

Vinul omoară timpul, fiindcă se bea la taifas cu prietenii.

Vinul nu se bea singur. Numai birjarii beau de unul singur.

Vinul este tonic, în cantități mici, pentru bolnavi, și otravă, în cantități exagerate, la oamenii sănătoși.

Ucigaș al timpului, tonic și otravă – funcțiunile acestor raze solare concentrate le simt succesiv asupra-mi.

Cum să-mi ucid timpul, fără ca vinul să nu-mi fie otravă?

De unde-mi provine *spleenul*?

Înainte de 23 August, mă preocupa sărăcia oamenilor, eu fiind bogat; după 23 August, nu pot trăi fără libertatea semenilor.

Personal, având gustul vieții intime, nu am nevoie de libertate exterioară. Am încălcat legile represive apărând libertatea altora. Pentru mine, nu am nevoie de libertate, fiindcă nu sunt profet religios, propagandist politic sau scriitor amator de glorie.

Eu nu scriu pentru alții. Scriu pentru mine, în melancolie, contemplație, euforie sau depresiune.

Fericire și libertate

Se vorbește mereu, în socialism, despre fericire.

Cum poți fi fericit fără libertate?

Dar n-a fost fericirea de-a lungul istoriei universale mai degrabă un apanaj al sclavilor înțelepți decât al patricienilor dezabuzăți, egolatri, preocupați de interesele Cetății, de glorie, de artă și de alte himere?

Cină tainică

Poetul Miron Radu Paraschivescu mi-a solicitat sfatul juridic pentru a-și cumpăra un teren viran, material de construcție pentru o casă, etc.

S-a simțit obligat să mă invite – cu soțiile noastre – la o cină, în cel mai tainic și mai straniu restaurant. Se află pe o stradă lăturalnică din Piața Filantropia, condus de un oarecare Picu și de o nemțoaică. Stil balcanic îngrijit, piano, radio, microfoane, vin excelent, fripturi de odinioară. E un restaurant

al Securității, pentru străinii de marcă, pentru a fi spionați. Poetul care a tradus 11.000 de versuri din *Pan Tadeusz* și alte 10.000 din Nekrasov, balșoi plătite, din două limbi pe care le descifrează cu dicționarul, cunoaște aceste taine. Și-a petrecut doi ani în erotică gingașă cu femeia lui frumoasă, pisică de lux.

Senzația este stranie: *la chaire de poule*¹ pe spinare, cât înghiți *beefsteak*-ul și șprițul. Conversație subtilă și sprintenă. Femeile s-au alarmat. O pisică neagră s-a suit pe zid. Au crezut, un minut, că este un agent sub acoperire, care ne-a spionat conversația. M-am amuzat dirijând conversația, ca și cum s-ar înregistra pe bandă de magnetofon.²

Acest poet subtil, militant comunist în tinerețe și ilegalitate, este profund dezamăgit.

Îmi pun iar întrebarea: oare economia socialistă este atât de dezolant deficitară, încât să semene cu o pecingine economică acolo unde se întinde?

Scrie fără convingere. Nu este o lichea fanatizată. Este un meșteșugar, iese la scenă, la comandă socialistă.

Nevoiașul

Înțeleptul nu se uită la ce și cum spune nevoiașul, ci la nevoile lui.

De ce aș urî proletariatul și țărănimea?

Un comunist, lichea fanatizată, mă întreabă insidios de ce am atitudine dușmănoasă față de proletariat și țărănime, de vreme ce predic pușcăriașilor mei iertarea și uitarea?

Nu pot, într-adevăr, ierta și uita injustiția și jignirea celor cinci ani?

Întrebarea îmi intră ca un pumnal în inimă.

Reflectez un pic și-i răspund:

¹ Piele de găină. (n.n.)

² Petre Pandrea a intuit corect. Conversația a fost înregistrată. (n.n.)

—Nu urăsc și nu pot urî proletariatul și țărănimea. Originea mea socială este țărănească. Am moștenit 3-4 pogoane de pământ, fără casă și gospodărie, fiindcă am fost 12 frați. Eu însumi am fost și m-am considerat multă vreme proletar intelectual, chiar după ce meseria de avocat a început să zbârâie. Numai când am sărăcit, în pușcărie și după pușcărie, am căpătat conștiința mandarinatului intelectual. Cum aş putea urî două clase de care sunt indisolubil legat? De-altminteri, eu nu urăsc niciun om, nicio rasă, nicio confesiune, nicio națiune. Cum mi-aş putea îngădui să urăsc două clase majoritare din sânul națiunii mele și ale mapamondului?

De-altminteri, nu pot urî nici burghezia! De ce aş urî-o?

Personal, burghezia națională mi-a dat tot ceea ce am dorit.

La 11 ani, am dat examen de selecție naturală la cel mai bun liceu al țării și, din 800 de candidați, am intrat 40 de bursieri pe timp de șapte ani.

În facultate, am avut bursă la cămin și cantină după primul trimestru. Am tras mâța de coadă dar m-am descurcat binișor din septembrie până în decembrie 1923, cu bani luați pe laptele de la cele două vaci ale mamei, și dând lecții particulare. Nu eram prea elegant îmbrăcat. M-am ras în cap, ca să nu mai umblu hai-hui pe la teatru și operă (gratuități de student la galerie), mi-am pus un pulover gros albastru și făceam pe *sportsmanul* în bibliotecă. După ce am dat câteva lovituri memorabile la seminariile de drept roman (C. Stoicescu), filosofia dreptului (Mircea Djuvara), enciclopedia juridică (G.G. Mironescu) și drept constituțional (Léon Duguit, ilustru profesor de la Bordeaux, venit să conferențieze în Balcani și care a discutat o oră, în contradictoriu elegant, după cele 7-8 file ale mele, despre teoria suveranității ca mit juridic), eram un om făcut. La Anibal Teodorescu, eram deja secretar. După licență, am dat cu francul în sus (unicul franc din vestă): cap sau coroană? Berlin sau Paris?

A căzut Berlinul, cu tot soiul de burse. M-am plimbat și am studiat cinci ani și pe la Paris, Heidelberg, München și Roma.

Cum aş putea urî burghezia naţională?

Profesorii burghezi au vrut să mă lase, succesori, la catedra de drept roman sau filosofie juridică. Nu m-a interesat. Mi-am urmat calea spinoasă a unui jurnalist de stânga şi a unui avocat al proletariatului în suferinţă.

Mi-am atras, fireşte, fulgere şi arestări.

Eu le-am dorit, eu le-am îndurat, eu mi-am luat răspunderea, fiindcă orice atitudine implică un risc şi orice meserie, un pericol profesional.

Nu pot urî oamenii, clasele, rasele, confesiunile, naţiunile.

Cum aş putea urî clasele, când le-am parcurs, organic, pe toate?

Cum aş putea urî rasele, când eu aparţin rasei neolatine prin tată, şi rasei ruralo-altaice prin mamă? Cum aş urî rasele, când am iubit în tinereţe germane blonde şi semite senzuale?

Cum aş face discriminări confesionale, când sunt născut ortodox şi ador protestanţii şi protestatarii religioşi?

Cum aş putea urî naţiile, când mă simt excelent printre nemţi, ador pe sârbi, mă simt ca acasă în Italia şi pot petrece excelent printre ȕigani? Să urăsc pe evrei, din care a ieşit Mântuitorul Iisus Christos, fără de care nu-mi imaginez emoţia şi evoluţia religioasă?

Creditul

Cine nu acordă credit moral? Mizantropul.

Cine nu acordă credit material fără garanţii şi procente? Zăraful.

De aceea, mizantropii şi zărafi sunt înfăşuraţi în „mantia singurătăţii”, cum ar spune un liric amabil. De fapt, se zbat în veninul şi în concupiscenta proprie, în mefianţa şi dispreţul semenilor.

Credit pierdut

Cine acordă credit *à fonds perdus*? Generoşii, filantropii, milostivii, naşii eterni, oamenii jertfei, cei dornici de abnega-

ție, *Salvation Army*, bunii samariteni – sau cum îi mai cheamă. Ei sunt cei mai fericiți. Oameni de lut, ei se dezbracă și se dezbară de materie, pentru a gusta și a trăi valorile duhului. Au un dublu profit. Faptul că dau, înseamnă că au.

Do ut des este valabil pentru tipul punic, pentru latinul fericizat, pentru anglo-saxoni, pentru Harpagon, Hagi Tudose sau cum îi mai cheamă pe zgârșiți, pe cei posedați de demonul avariției.

Do ut des nu are aplicație pentru tipul feeric, posedat de demonul dărniciei și călare pe Ducipalul poeziei.

Tipul feeric posedă întotdeauna ceva pentru a dărui, măcar o cămașă. El își dă ultima cămașă, fiindcă mai are o cămașă într-o ladă secretă: cămașa fericitului.

Tipul punic are lăzi întregi cu textile, afară de cămașa fericirii. El poartă permanent pe piele tunica lui Nessus, a concupiscentei, care-l frige până la fificați.

Investiția

Cea mai bună investiție este în aurul sufletelor.

Am observat că fenicienii lumii moderne sunt în permanență nemulțumiți de investițiile lor ca procente și nesiguranță.

A dat cu 5% și ar dori 50%. A obținut 50%, ar dori 500%, beneficii și dobânzi în progresie geometrică, fiindcă fenicianul nu se satură, poartă infinitul în buzunarele sale.

Fericitul poartă infinitul în inima sa: nu se mai satură de a face binele, de a trăi în adevăr și frumusețe. Fericitul poartă aleanul veșniciei în sufletul său. Ce poate fi mai firesc ca feericiei, care sunt tot oameni, cu aceeași capacitate de muncă și rodire economică, să facă investiții în aurul sufletelor umane și în diamantele inimii lor?

Cât îi trebuie unui om? Zilnic, 2.400 de calorii, aflate într-o pâine neagră, adică doi lei pe zi. Fiecare câștigă, în orice țară, cel puțin de patru ori mai mult. Poate dărui trei pâini negre, zilnic.

Cum recunosc pe fenician și cum recunosc pe feeric?

După daruri.

Ultimul sfert de secol m-a plimbat cu amicii pe toate treptele sociale, și pe mine, și pe ei, de la restaurantele cele mai luxoase ale Capitalei și ale continentului european până în cele mai sordide penitenciare paukeristo-teohariste. Pot numi patru prieteni de mare inteligență și sensibilitate care au predestinare punică. Mi-e rușine să-i numesc în public. Îi transcriu în aceste caiete intime: Ralea, Pavel Pavel, Petre Țuțea, Emil Serghie. Acești oameni au avut întotdeauna și n-au dăruit nimic. Niciodată. Au cerut portofolii ministeriale, bani, sinecure, onoruri, favoruri. Uneori li s-au dat, alteori li s-au refuzat. Nu i-am văzut niciodată dând cuiva, ceva, în afară de predica generozității de stânga sau de dreapta. Totdeauna au posedat mai puțin decât aveau nevoie, după principiul conducător al bunului fenician.

Prin definiție, feericul posedă întotdeauna mai mult decât are nevoie.

Am cunoscut excelent în pușcării, pe punici și pe feerici. În mod bizar, feericii găseau prilej frecvent să dăruiască zilnic câte ceva, iar fenicienii să negustorească sau să ceară.

P.S.: Pavel Pavel și Petre Țuțea n-au negustorit. Au cerut sau au acceptat să li se dăruiască, fără să restituie, sau n-au avut curajul măreț al refuzului delicat la delicatețea ofertei darului samaritean în pușcăriile înfometate. Și eu am acceptat darul țigarilor, viciu hidos în penitenciar, n-am acceptat însă milostenia hranei co-deținutului. Am dăruit în momentele de maximă tensiune și înfometare sfertul de pâine și gamela cu arpacaș pretextând indigestia, făcând sportul postului negru pentru întărirea voinței și fără convicțiuni religioase. Postul negru avea dublu efect: consolidarea voinței și meditația metafizică intensificată.

Răzbunarea omului bun

Să te ferească sfinții de răzbunarea omului bun și blând.

Când omul bun intră în criză sufletească, ia calea melancoliei guralive și a lucidității critice, intensificată de stupefiantul tristeții alcoolizate și al dezabuzării. Pe filmul minții lui, pe

condeiul și în gura spurcată defilează cerșetorii ingrați, cunoscuții nemernici, prietenii lașe, dezonoarea ascunsă și stupiditățile, fără număr, ale conviețuirilor sociale. La Bruyère, La Rochefoucauld, Chamfort, Vauvenargues, Nietzsche au fost oameni buni și blânzi, care s-au răzbunat în pagini de o melancolie cumplită, pictând josnicia semenilor, alunecând și ei pe aceste negre meleaguri, de-a valma, încât nu mai știi unde sunt victimele și care este călăul.

Confesiunea lui Zaharia Stancu

Într-o seară, la Capșa, mi-a făcut confesiunea activității lui actuale comunistoide și motoarele cu care extrage veninul din izvoare fără fund.

Când a fost arestat de Antonescu și trimis în lagăr la Târgu Jiu, soția și copilul său Horia au rămas fără bani, fără sprijin. Au făcut foamete. De-acolo se trage tuberculoza feciorului.

După 23 August 1944, a bătut la porțile tuturor gazetelor democratice și a fost refuzat. Era fără bani și îi îngheba cum putea. Mi-aduc aminte că mi-a adus și mie câțiva clienți teleormăneni pe care i-am pledat cu succes și i s-a trimis acasă porcul de Crăciun, fiindcă lipsa porcului de Crăciun însemna pe-atunci cea mai neagră mizerie și rușine a gospodarului autentic, iar Zaharia Stancu este un bun gospodar.

Așadar, ura lui Zaharia Stancu se trage din ranchiună și amintiri economice. Ioșca Chișinevschi i-a întins o mână de ajutor și l-a trimis cronicar dramatic la „Gazeta de seară” a lui N. Deleanu. Social-democratul a trecut cu Voitec și Rădăceanu, în dauna lui Titel Petrescu, după criza cu plastograful Tudor Ionescu. Pe urmă, a venit obediența și învățarea jargonului la cursurile serale de marxism-leninism, osârdia de plugar teleormănean și marea lovitură cu *Descult*, tradus în 16 limbi.

Nu cred în confesiunile cu ranchiune economice ale lui Zaharia Stancu. El a avut totdeauna o leafă în casă și o gospodărie cuminte: soția lui, o învățătoare cu salariu. Al doilea salariu și nenumărate lovituri le-a dat pe la Ministerul Econo-

miei Naționale, cu Heilpen și alți israeliți pe care i-a camuflat economic. Îi camufla și pe clienții mei din Teleorman.

Nu. Nu. Zaharia Stancu n-a suferit niciodată de foame în țara românească. Zaharia Stancu a suferit de altceva.

De ce a suferit?

Romanul lui n-ar fi trebuit să poarte titlul *Desculț*, ci titlul *Șchiop*. Aici este taina lui.

Zaharia Stancu a fost un copil frumos, vital, dotat cu inteligență și sensibilitate, simpatic tuturor, inclusiv dascăliilor săi care l-au iubit și pe care i-a iubit. Era, firește, premiant. La 11 ani, se pregătea să dea examen, ca bursier la liceul model al țării. Cu o lună înainte de examen, și-a scrântit piciorul și a rămas infirm pe toată viața. Rivalii și emulii săi – am intrat și eu în acest liceu – veneau acasă, în vacanță, înveșmântați în pelerine, haine de postav fin englezesc, cu rufărie de Olanda, cu egrete, pompoane și înconjurați de respect și mister.

Șchiopul Zaharia Stancu s-a cufundat în deziluzie, venin și ranchiună. Ranchiună împotriva cui? Împotriva destinului. El a rămas băiatul înalt, voinic, vital și frumos. A căutat succesul pentru a confirma dictonul popular cu amorul șchiopului. Insatisfacția a rămas.

Viața sa română și odios-romanticoasă ar trebui să poarte titlul *Șchiop*, iar nu *Desculț*. Asta-i tot. Și-i foarte puțin, fiindcă suferința sa fiind de natură benign-organică, i-a secretat o otravă de natura sodei caustice cu care se pot spăla rufe murdare de familie campestră și mahalagească. Suferința frumosului șchiop rural n-a secretat veninurile subtile ale Lordului Byron. S-a revoltat, eventual, pe cizmarii dificili, iar nu împotriva universului, a cosmosului, a destinului. Zaharia Stancu, șchiop, ca și Byron, poet ca și el, în comparație pare o maimuță, în aspirațiile sale zoologice, față de romanticul englez, erou mort la Missolonghi din *spleen* și pentru un ideal. *Spleen et idéal*, poemul lui Baudelaire, este inspirat din viața Lordului Byron.

Ce inspirație poate făuri viața lui Zaharia Stancu pentru un poet adevărat?

Ca toți cei obsedați de o deficiență fiziologică, Zaharia Stancu s-a refugiat în teatru. A fost, o sumă de ani, în plină maturitate, cronicar dramatic și director memorabil de teatru. Orice observator avertizat poate remarca procentul de estropiați din teatru. Femei cu picioare groase sau fără sâni, cu nasuri turtite sau exagerate, femei fără ovare și bărbați asexuați bat mereu la porțile teatrului, ca să se suie pe scenă, ca măscărici, să se scâlâmbăie și să se etaleze. În genere, lumea teatrului este stearpă ca sămânță și progenituri. Dacă veți face o statistică de sterilitatea actrițelor, în comparație cu oricare alt sector, veți rămâne uimiți. Procentual, marile vedete nu rodesc, ca oamenii obișnuiți. Sunt estropiate. Zaharia Stancu nu era un estropiat. Nu era un șchiop din naștere, ceea ce ar fi fost grav. A fost un șchiop prin accident. S-a repezit asupra teatrului, unde succesul este cel mai ușor și cel mai rapid. N-a avut succes. S-a repezit ca un hultan în jurnalistică, unde n-a avut succes major, fiindcă n-a avut răbdare să-și agonisească o cultură universitară pe trepte. Facultatea lui de Litere este deficientă și n-a avut ambiția să plece în străinătate, la studii, pentru perfecționarea minții și măiestria langajului.

S-a repezit după 45 de ani în arta romanului, unde a adus mojicia ziaristului incult și loviturile omului de teatru.

Praful și pulberea se va alege de arta romanului la Zaharia Stancu.

Un tânăr frumos, accidentat întâmplător, cu ranchiune primare nedistilate, rămas acefal, nu poate da materie primă unei arte majore, ca romanul psihologic sau romanul de idei, fiindcă Zaharia Stancu s-a repezit ca un hultan (ziarist și teatralist) asupra romanului psihologico-ideologic.

Desculț, Dulăii, Florile pământului, Cefe de taur și Jocul cu moartea sunt cărți rușinoase și inutile.

Poeții de azi ca Al. Andrițoiu, Eugen Jebeleanu și ceilalți nu mai conțin cu versificarea confortului oferit de onor partid și guvern.

Al. Andrițoiu se miră și e fericit că nu mai poartă opinci, ci pantofi. Are chiar mănuși și cravată.

L-am văzut până și la Capșa, printre edecurile subțiri ale „fostuleștilor”.

Acești poeți au grosolănie și trivialități de proaspăt îmbogățiți.

Fără biserică

Sunt oameni cu biserică și oameni fără biserică oficială, dar cu o biserică precisă și concretă, cum ar fi Partidul, cu *literă mare*, în această epocă a sud-estului european, unde trăiesc vremelnica-mi viață.

Pot trăi oamenii și fără biserică? Firește că pot trăi, dar foarte greu și foarte prost.

Biserica oficială religioasă a ceasului de față, 1956, este biserica ortodoxă. Dar, foarte mulți fug de ea și se refugiază în catolicism, în sectarism protestant, în vladimirism, în spiritism, în esoterism teosofic. Cei mai mulți se refugiază în sport și cinematograful.

Biserica stimulată oficial de către comandamentul politic și noua teologie oficială se numește, din 1944 până în 1956, doctrina marxist-leninist-stalinistă. S-a ciuntit recent stalinismul. A rămas marxism-leninismul. Dar dacă vor ciunti și pe Lenin, fiindcă este vorba să se facă pe plan mondial unificarea Internaționalei a II-a cu a III-a? Trebuie să sacrificăm și Lenin și Kautsky, ca să se ajungă la unitate marxistă. Va rămâne zeu Karl Marx, și prietenul său minor Friedrich Engels, doi profeți laici îndepărtați în timp, vetuști, cu o doctrină economicistă și economică veche de peste un secol. *Manifestul comunist* de la 1848 le-a fost apogeul. Revoluția economică este în curs. Pot patrona acești doi zei minori și revoluția

atomului? Mă îndoiesc. Poate patrona Iisus Christos și această revoluție atomică? De aproape 2000 de ani, Christos patronază tot felul de schimbări materiale în lumea mediteraneană și în lumea anglo-saxonă. Tot astfel se întâmplă cu Buddha, Confucius și Lao-Tse în Asia. Zeii se cam întrepătrund în ultima vreme. Se combat între ei și se scurge pe ulițe sângele adepților întru Christos, Marx și Buddha.

Eu constat, din groapa mea balcanică și olteană, că oamenii trăiesc cu greu în afara bisericilor, a dogmelor și a fanatismelor. Trăiesc destul de incomod și sângeros chiar înăuntrul bisericilor și al bisericuțelor. Trăiesc prost și sângeros în afară de biserică și în biserici.

Oamenii actuali nu se pot înălța în zona toleranței reciproce, a detașării de materie, de idei materialiste și cvasi-tangibile, a lipsei de combustiuine. Vor flacăra, iar flacăra iese din materie. Duhul fără materie nu adie peste capul animalelor, iar omul este iremediabil un animal ciudat, care e și flacăra și materie.

Când se va ajunge la flacăra fără materie?

Nu este o problemă similară cu *quadratura cercului* și cu *perpetuum mobile*?

În această *Cronică a mandarinului valah*, eu constat că pe noi, mandarinii, nu ne mai preocupă materia și flacăra ieșită din combustiuine, decât ca o priveliște a peisajului. Mă preocupă superlativ materia și flăcările ei, dar nu ca lucruri în sine, ci ca aspecte pluriforme ale cosmosului și haosului, ca emanații ale vieții magnifice pe care o parcurgem și care zace în noi, dar de care noi ne putem detașa voluntar și destul de des.

Copii de duminică și copii de robotă

Suntem patru membri în familie: doi copii ai duminicii înflorate și alți doi sunt copii ai robotei.

Aici să fie secretul armoniei noastre?

Puiul de mătă

Prima regulă, când locuiești la oraș: păstrezi pisica și îneci pisoii, dar să nu știe copiii.

Dacă n-ai înecat puiul de pisică imediat după naștere, ești pierdut. Întâi privești și pândești când face ochi, pe urmă îi studiezi calitățile și gesturile feline, îl culci în pat și apoi, adio tihnă și igienă. Pierzi timp, poate un an, să-i faci dresajul.

Când ești la țară, poți face crescătorie de pisici în curte, dacă ți-ar da voie câinele, calul, vaca, găștele, rațele, găinile și mai ales gânsacul și cocoșul. Rămâi tot la o mătă și un motan.

Puiul de om

Puiul de om nu poate fi crescut decât în casa părinților săi, de predilecție unde sălășluiește un bunic și o bunică. Dacă sunt două bunici, e zarvă. Dacă-s doi bunici, e beție sau mohoreală.

În orice caz, cei șapte ani aparțin căminului părintesc.

Ce să facă la creșă sau cămin public? Acolo merg orfanii sau copiii găsiți. Ce poate să învețe un prichindel de la alt prichindel sau de la pedagogul solitar și suprasolicitat? Copilul este maimuțică: imitația stimulează creația larvară, în ghindură și ghindă.

Între 7 și 11 ani, poate merge la școală, dar este o catastrofă școala conjugată cu instituția căminului.

Nu aș recomanda între 11 și 19 ani căminul, cantina și dormitorul internatelor. Dar copiii din maimuțoi devin la 11 ani adevărate gorile, pe care nu le pot struni părinții (arhi-ocupați cu ei și cu munca), mai degrabă bunicii, și, câteodată, internatele armonios organizate ca muncă, psihologie și severitate, cu dulci aparențe.

Puiul de găină

Când încep puișorii de găină să se bată între ei, bucură-te! Nu sunt bolnăviori și i-ai scăpat din gura șarpelui, a șobola-

nilor, a nevăstuicilor, a uliilor, i-ai săltat deasupra nevoilor. Bătăușii sunt cocoși. Vor avea grijă și de surioarele lor.

Puiul de năpârcă

E gingaș și dragălaș.

Dacă vrei să-ți meargă bine, pune-l la sân în fiecare seară. Va crește, te va mușca și vei dormi somnul de veci.

Cine-s puii de năpârcă?

Orfanii crescuți, fără flacăra dragostei, în familii amabile.

Copilul de slugă, care nu se va răzbuna pe boierul lui, ci pe clasa boierească, pe clasa țărănească, pe clasa muncitoare și pe tot neamul omenesc.

Copilul șchiop, copilul ciung, copilul ghiob și ghebos, copiii crescuți de izbeliște și de pripas dau iarăși un contingent de năpârci viitoare. Bine crescuți între ai lor, în cuibul năpârcii, sunt mai puțin pernicioși chiar decât năpârcile, fiind mai slăbuți. În afara cuibului, printre neștiutori și naivi, sunt virulenți, zi de zi, ceas de ceas, secundă de secundă.

Puiul de trădător

Puiul de trădător va comite trădare la pătrat și la cub.

A fost tatăl trădător de țară? Puiul își va trăda țara, clasa, compașii de trădare și chiar pe sine. Puii de trădători supraviețuiesc cu greu. În Munții Apuseni, urmașii țăranilor care au denunțat autorităților habsburgice pe Horia, Cloșca și Crișan îndură până astăzi relegațiunea la marginea satului.

Familia lui Ieremia Golia s-a stins.

Numele de Vernichescu este pătat cu o pată de neșters.

Cei care au pactizat cu nemții între 1916 și 1918 sunt până azi ștampilați.

Cei care au pactizat cu nemții, pentru a doua oară, între 1940 și 1944 și-au primit pedepsele, în epoca 1946-1954, în frunte cu cei doi Antonești și cu demnitarii lor.

Ce se va întâmpla cu cei care au pactizat cu ocupația rusească între anii 1944-1946? Nemțofilii se numeau rasiști,

totalitari, superiori, antidemocrați, antiparlamentari, de dreapta și alte marafeturi huliganice antonesciano-legionaro-simistorahatiste. Sub ocupația rusă, s-a mâncat multă iahnie, făcându-se gălăgie ideologică.

Mă înspăimânt la sosirea zilei de apoi și judecată.

Puiul de lup

Dacă tot ce naște din pisică șoareci mănâncă, apoi puiul de lup poate fi dresat și făcut prieten al omului.

Puiul de leu, de tigru sau de pumă neagră

Nimic mai drăgălaș decât puii de leu și de tigru. M-am jucat cu ei, săptămâni în șir, la Zoo, în Berlin. Nu am îndrăznit să mă joc peste un semestru cu pumele negre care se hârjoneau cu tigrișorii și puii mei favoriți de leu. Urletul de fiare în junglă putea fi auzit, indirect, la ora 12 și la ora 7 seara, în inima Berlinului, când li se aducea, leilor, tigrilor și pumelor, hălcile de carne fragedă și erau aruncate în cuști de către păzitori placizi. Era ceva sinistru și nu am putut uita nici după 30 de ani.

Puiul de rață

Când s-a înfiripat pe piciorușe, dă-i drumul în baltă. Va înota elegant. Pe pământ, se leagănă dizgrațios. Cine are ficatul fragil, nu înghite apa rațelor și a găștelor, ci pe-a peștilor, care mor pe uscat.

Puiul de gaie

Puiul de gaie seamănă cu un țigănuș. Are pielea vânătă, cu reflexe roz-violacee. Se acoperă de pene rapid, dar rămâne mereu golaș, fiindcă penele de cioară nu sunt nici penaj, nici panaș și nici apanaj.

Puiul de curcă

Puiul de curcă este golaș ca puiul de gaie. Se înțolește rapid și mândru.

Cine este mai mândru decât un curcan? Și cine este mai proastă decât curca, în afară de actrița fără talent și joc de scenă?

Puiul de cuc

Puiul de cuc este solitar și bicisnic, ca și filosoful. Trebuie plasat în gospodăria altuia.

Puiul de rege

Puiul de rege este odrasla cea mai greu de crescut. Hohenzollernii și Habsburgii îi învățau câte un meșteșug manual: tâmplăria, de predilecție. Apostolul Pavel era cărturar și Petru era pescar. Am avut și noi un pui de rege sub ochii noștri: pe Carol II.

Taică-său, Ferdinand de Hohenzollern, poreclit de colegii săi din clasele primare și liceu „Prințul Kakadu”, s-a remarcat în Valahia prin urechi clăpăuge, beție solitară și insucces la dame. Elena Văcărescu, Elvira Popescu, Martha Bibescu și Olga Prezan au fost marile sale amoruri, patru lebede superbe. S-a culcat cu toate. Elvira se culcase cu un târgușor întreg și pe urmă a cucerit Parisul, alături de Elena Văcărescu, care s-a culcat virgină cu Ferdinand și s-a lamentat o jumătate de veac că nu i-a pus coroana de regină pe cap, după ce el i-a pus s.... în vaginul proaspăt. Martha a căutat emoții heraldice și nu le-a găsit. Olga Prezan își adora soțul prostănac și ofițer, se temea de N. Filipescu – un leu ajuns ministru de război – și se culca cu Ferdinand, ca să țină în șah pe adorabilul boier de viță veche, Nicu Filipescu, cu mâinile cele mai plebeiene ale regatului, așa cum le-a descris Duca, grecoteiul cu nas subțire și cu ochiul pictural.

Când a văzut Ferdinand cum stă chestia cu Elena, Elvira, Martha și Olga, având coarne puse de soția Maria, s-a datat țigăncilor și alcoolului solitar.

Acesta a fost tatăl puiului de rege, Carol II.

Cum era mama, Regina Maria a României, fiica ducelui de Edinburgh, nepoata Reginei Angliei și a țarului? O prostituată cu mare talent la pat, la scris, pe scenă și în viață.

Din această acuplare, dintr-un tată bețiv și o prostituată de talent, a ieșit puiul de rege, Carol II, pramatie care a tulburat și zgâlțâit viața publică valahă între 1930 și 1940.

Ne-a lăsat un pui de rege, pe Mihai, un fonf, un gângav și un nărod, din care „mânăstirenii” noștri au încercat să facă un om și jumătate. Vor fi reușit să facă măcar o jumătate de om? Mă îndoiesc. Forța și fluidul vital al Hohenzollernilor s-a stins în Valahia.

Puiul de industriaș

Ah, puiul de industriaș valah!

Auzisem și văzusem în Occident dinastii de industriași harnici, sobri și normali.

În Valahia, bunicul a purtat opinci, tatăl a întemeiat o fabrică prosperă, iar feciorul de industriaș înghite cocaină, se înțeapă cu morfină și părăsește erotica strămoșilor pentru mășcări pariziano-elenice!

Puiul de șopârlă

Puteți deosebi un pui de șopârlă de alt pui, puii de șarpe sau de salamandre, puii de crocodili între ei?

Eu nu-i pot distinge și individualiza.

Dar de ce disting mieii, vițeeii, măgarii, cățeii, puii de rață, gâscă și găină între ei?

Puiul de reptilă îmi repugnă.

Pe ceilalți îi iubesc.

Dragostea, ca factor și metodă de cunoaștere, poate fi studiată, deci, *in vitro*.

Puii, adolescenții și maturii

După puiandri urmează adolescenții, care trăiesc epoca ingrată, furtunoasă și infernală a omului.

După idilă, urmează romantica adolescentină. Apoi, la maturitate, vine rândul realismului scăldat, uneori, în miresme naturaliste. Senectutea echilibrează – tinde spre clasicism.

Sunt patru trepte cu patru stiluri literare vizibile.

Și când te gândești că ideologii și criticii literari ai ceasului de față vor să ne impună un singur stil, stilul realismului socialist, adică stilul proletarilor victorioși, vâjnoși, rubiconzi, optimiști, fascinați de împlinirea funcției de călai ai țăranimii, ai aristocraților, ai burghezilor și ai mandarinilor solitari.

Aștept bătrânețea...

Scumpii mei amici, ciraci și convivi, am spus-o mereu, am depus mărturie scrisă în *Pomul vieții* și repet la 52 de ani:

— Aștept bătrânețea ca pe o eliberare de mine însumi, de glande endocrine cu secrețiuni prea abundente, de aspirațiuni nesăbuite, de exagerări, de foamea dragostei, de setea vinului bun, de lăcomia meselor somptuarii, de prezența convivilor zgomotoși!...

Imnuri

Imnul Republicii Populare Române are intonații similare cu imnul regal valah, cu imnul Republicii Democrate Coreene, cu imnul Internaționalei și cu *Horst Wessel lied*. Sunt steaguri sau zdrențe de steaguri, idealuri transformate repede în zdrențe de idealuri, cu care se încearcă să se stimuleze acea „integrare” a oamenilor în colective, de care vorbea răposatul meu profesor de drept constituțional berlinez, care a refuzat și democrația weimariană capitalistă, a refuzat și totalitarismul hitlerist care l-a alungat la Göttingen, și care s-a împotrivit stupidităților efemere, cultivând permanențele germanice de la Tacitus, trecând prin Luther, Goethe și Bismarck, până

la neînțelesul von Bülow, neajutoratul Stresemann și bieții social-democrați germani încăpuți pe mâna closetarului Hermann Müller-Franken sau a comuniștilor conduși de aventurieri moscoviți, intrați în cărdășia parlamentară cu Hermann Göring, cu anticipație de 10-12 ani. N-a fost pactul Molotov – Ribbentrop?

În Reichstag, am asistat la pactul Göring–Heinz Neumann.

Să mă mai mir că „Liedul” închinat lui Horst Wessel (macrou și erou hitlerist) seamănă cu imnul în cinstea Anei Pauker, confecționat de dobitocul de Matei Socor, un veleitar semidocht, pretențios și netaalentat, imn care îmi împuiază urechile pe străzile orașelor și pe ulițele cătunelor?

Scârba

Vechiul meu amic Sorin Pavel îmi scrie de la Sibiu că ar vrea să facă o carte despre scârba. Eu cred că aş putea scoate două cărți despre scârba din carnetele mele intime.

Nevasta mă roagă să scriu o carte despre noroc și nenoroc. N-am scris mereu despre hazard?

Un prieten mă roagă să scriu despre tinerețe și să-i fac apologia.

Aiasta nu se poate!

Eu sunt copleșit de scârba, de scuipatul compasiunilor goale și-mi aștept bătrânețea fără sensibilitate, fără senzualitate, fără dorințe, ataraxică și limpede.

Nu cumva aștept moartea?

N-are a face! Bătrânețea sau moartea sunt eliberatoare din marea încheștare a vieții contemporane, în care oamenii știu să-și facă numai răul, uitând geniul și talentul binelui.

Tehnica scrisului

Tehnica scrisului nu s-a modificat de la papirusurile egiptene, care conțin o carte a morților, nici de la legislația chineză scrisă de-acum trei milenii, nici de la codul lui Hammurabi. Ca și *Iliada* și *Odissea*, ca și în *Eneida* sau ca în

poemele lui Catul, Propertius sau François Villon, tematica rămâne identică în priveliștea vieții pitorești și în aspirațiile nețârmurite ale sufletului uman.

Tehnica scrisului s-a modificat numai ca modelare a ușurinței de exprimare în litere multe în arta lui Gutenberg. Evident, când ai bogăție de material, poți avea și bogăția nuanțelor de exprimare. Așa s-a născut arta rafinată a unui boier rus barbar ca Lev Nikoiaevici Tolstoi, sondajul inconștientului și al aspirațiilor nelămurite slave determinate de votcă ale lui Feodor Dostoievski – epileptic genial –, arta minoră a unui rafinat parizian semito-francez ca Marcel Proust. Din bogăția de cerneală și litere de tipar, s-au născut romanele-fluviu, filosofii sistematice, culturalizarea maselor și, vai, semidoctismul sau sfertodoctismul, cum spunea disprețuitor Vasile Pârvan. Fără aceste ustensile, se scria mai concis, fără a fi rudimentar. Tematica rămâne eternă. Modul de exprimare și modulația instrumentală variază.

Jurnalul intim s-a născut la o intersecție dintre eposul și lirica antică și dintre eposul jurnalistic modern și Catulii, Tibulii, Propertii baudelairieni moderni.

Iarăși generalul Dulgheru

Fostul vânzător de șireturi Dulgheru, ajuns general de Securitate în domnia iresponsabilă a Anei Pauker, se plimbă șomer pe Calea Victoriei.

Duiliu Vinogradzki îmi comunică a doua confesiune a dlui general, epurat, Dulgheru.

În *prima confesiune*, acuza pe generalul autentic Alexandru Petrescu, doctor în drept, din justiția militară, aflat la a treia nevastă (mai tinerică), lichea sinistră, care dădea 20 ani, acolo unde Dulgheru, Nikolski & Co hotărau cinci ani. Prima confesiune are un caracter de generalitate, cum distribuiau generalii justiția în epoca 1945-1952, când au căzut „generații” improvizați Dulgheru – Nikolski.

Generalul autentic și licheaua Alecu Petrescu a rămas până în mai 1956.

Confesiunea nr. 2 a „generalului” Dulgheru se referă la cazurile lui Vinogratzki și al meu. Noi am fost arestați în 1948, primăvara, și eliberați după aproape cinci ani.

În 1949, la un an după arestare, Dulgheru pretinde că a făcut referat de punere în libertate a lui Duiliu Vinogratzki (vechi social-democrat titelist și simpatizant URSS) și a mea (vechi democrat progresist și apărător de comuniști).

Acest referat a fost aprobat de „generalul” Nikolski.

Cine o fi ăsta?

Am aflat din pușcării că e basarabean, vechi comunist, fost la Aiud și prieten cu Gula Caranica pe timpul lui Antonescu. Bun! Acest referat, cu două semnături favorabile de eliberare în 1949, a mers la Comitetul Central, unde a fost aprobat. Pe urmă, s-a dus la supervizare la generalul Pantiușă și ăsta a refuzat.

Cine o mai fi și ăsta?

Ăsta e un rus, un *Gauleiter* al spațiului nostru valahic, poartă numele de Pantiușă-Pintilie, pentru a fi confundat cu o rudă a lui Ilie Pintilie.

Dixit Dulgheru.

Ce este adevăr? Și ce este minciună?

Tu te-ntreabă și socoate!

Nu cumva Dulgheru face indiscreții de serviciu, pentru a ne prinde în capcana benevolenției noastre?

Dar n-am iertat eu totul și nu încerc să uit?!

Neant, hazard și forțe oarbe

Totul este Neant.

Norocul și nenorocul se cheamă hazard pre limba nouă occidentală.

Forțele oarbe guvernează istoria universală.

Lingurițe cu dulceată

Bătrânul moș Tănase, florarul din Mărțișor, de la margine de București, mi-a fost client în materie fiscală și civilă. L-am servit gratuit, fiindcă era tatăl Mariei Tănase, celebra noastră

cântăreață. Mulți cred că Maria Tănase este țigancă. Tatăl ei era oltean, înalt, voinic, blond, cu ochi albaștri, tip de țăran neaoș. Nevasta lui moș Tănase era pirpirie ca și Maria, tip de rumâncă.

Moș Tănase mi-a dat o masă grozavă oltenească, vara, în iunie, la margine de București, cu ghiveci de Orlea romanațean și specialități de la Bucovățul lui natal, din marginea Craiovei.

La final, când cele două muieri, nevasta și fiica, au plecat să se culce, să sporovăiască sau să vadă de găini, moș Tănase a oftat:

— În fiecare olteancă găsești o linguriță de dulceață. La o țigancă, găsești două lingurițe.

— Păi, parcă nevasta nu-i țigancă!

— A, nu. E de-a noastră. Și a oftat iar.

M-am gândit și am probat spusele lui moș Tănase. El ofta după țigănci.

Pentru mine, două lingurițe de dulceață se află numai la moldovence. Țigăncile, ca și negresele de la Hamburg, au un miros sudoripar particular. Franțuzoaicele, ca și evreicele, sunt prea parfumate și lucide. Moldoveanca este curată, arzoaie, ordonată și plăcută, după doctrina strămoșilor.

Moș Tănase suspina după țigănci. Era oltean ca și mine. Eu suspin după moldovence. Am probat câteva dintre ele și mi-am ales nevasta din Moldova.

Stăpânirea haosului

Stăpânirea haosului din afară începe cu stăpânirea haosului din noi.

Olteni exportați

Provincia mea are cinci județe sărace. N-am avut petrol, aur sau argint. Avem sare multă la Ocnele Mari, ceva cupru la Baia de Aramă, de pe vremea romanilor, grâu de aur, porumb mult și foarte mulți copii.

Fiecare familie avea 6-10 copii. Plecau mulți oftând de-acasă, în emigrație. Noi am exportat olteni în Banat și în Timoc, peste

Dunăre, două provincii, care au fost un permanent Hinterland al nostru. Iată de ce m-am simțit excelent printre bănațeni și timoceni. Au limba noastră nițel cam lată și păroasă, vitalitatea, simțul de ordine, practicitatea și elanul spre ideal, cu alte cuvinte, poartă cobilița pe un umăr și pasărea măiastră pe un altul.

Statistică familială

Din 1916 până azi, în 1956, adică numai în patru decenii, din spița noastră au ieșit:

I. Cinci avocați:

1) Șuculescu la București, deputat liberal de Romanați, mare orator parlamentar la reforma agrară, mort în 1917 de tifos exantematic;

2) Alexandru Frunzescu, prodecan la Cluj, băiatul surorii mele;

3) Petre Mărculescu, nepot de frate, cel mai bun recursist de la Pitești, fost prim-procuror la Slatina;

4) Marin (Minel) Marcu, frate mezin, la Râmnicul Vâlcea;

5) subsemnatul, la București.

II. Trei medici:

1) dr. Gheorghe Marcu (Râmnicul Vâlcea);

2) dr. Traian Mărculescu (Băile Herculane);

3) dr. Marin Băloiu, colonel-medic veterinar (București).

III. Doi colonei:

1) Dumitru Marcu (Turda);

2) Vasile Băloiu (Slatina).

IV. Un șef de gară (Piatra-Olt):

1) Teodor Marcu (Balș).

V. Trei studenți:

1) Nicolae Marcu (medicină veterinară, București);

2) Gh. Băloiu (medicină veterinară, București);

3) Andrei, feciorul meu (medicină umană, București).

VII. O elevă:

1) Nadia, fiica mea (București).

VIII. O profesoară (română-italiană):

1) Elena Stăncioiu (București).

IX. Un locotenent:

1) Tudor Băloiu, premiant pe țară la examenul de magistrat în anul 1914.

Total: 13 intelectuali + 4 (în devenire)

Rezultatul poate fi socotit excelent pentru o perioadă de patru decenii, mai ales că tata a fost fiu unic de văduvă și mama n-a avut decât o singură soră, deci, ca pornire, o prolificitate sumară, rapid sporită, fiindcă acum suntem circa o sută de rude de sânge.

Nu avem niciun infractor de drept comun în neamul nostru.

Arestările au avut caracter politic. Am dat patru arestați în epoca 1940-1954.

Cam puțin dintr-o sută, ceea ce indică prudență și apolitică, față de procentul de 17% intelectuali.

Caracteristici fizice erotice: femei cinstite, fără divorțuri, bărbați curvari, care și-au păstrat nevestele.

O senzualitate puternică și cam deșănțată.

Tipurile athletic predominant și leptosomic. Nu există picnici. Chiar dacă sunt bine îngrijiți și hrăniți de neveste (se însoară de tineri), spre 40 de ani încep să se usuze, din exces de senzualitate și stomacuri delicate (moștenire maternă). Iubitori de curățenie fizică, amatori de idei și cultură. Nu se dau în lături de la munci fizice, dar obolesc rapid. Știu să aibă slugi și le tratează bine. Deci, natură de stăpânitori. Nimeni n-a intrat slugă, băiat de prăvălie sau secretar de avocat (mai mult de o jumătate de an și sub stagiul obligatoriu).

Femei foarte frumoase.

Bărbații au fluid senzual transmisibil la cele mai variate tipuri de femei. Nu-și fac cocon între coapsele lor, ci-și ur-

măresc cuib gospodăresc, autonom, aproape autarhic. Perioadă lungă de procreație: femeile fac copii și la 50 de ani, bărbații au amante și la 79 de ani, ca tata. Toți frații sunt adorați de nevestele lor (dintru început până la păr alb) care s-au dovedit a fi leoaice în momentele grele, omagiu adus virilității lor.

Când îmi amintesc de Veturia, Tudorița, Profirița și Elisa, îmi vine să surâd, cu lacrimi în ochi.

Bodogăneala bătrânilor

Bodogăneala unui bătrân este eficientă. Poate să strice tihna unui *blockhaus*, armonia unei căsnicii din dragoste în luna de miere, să alunge un boxeur în pas și pe distanță fondistă de maraton.

Omul este ca vinul. Când a fost prost în tinerețe, învechindu-se, se preface în poșircă. Dacă e Cotnari sau Nicorești, se patinează și se șampanizează.

Seninătatea aurie a amurgului de toamnă pe lângă râuri cu stufăriș bogat și la bătrâni înțelepți, e dar al zeilor.

Gazetari ratați

Ce este un gazetar ratat? Cel care nu mai scrie? O, nu!

Gazetar ratat este acela căruia i se dă voie să scrie și scrie din poruncă, scrie cu scârbă și, evident, fără talent.

Ce este talentul?

Talentul este tragerea de inimă.

Ce este geniul?

Geniul este incendiu cu socoteală, deci un romantic plus un clasic.

Azi, 18 iunie 1956, s-a deschis Congresul Uniunii Scriitorilor, al acelor oameni ai muncii care duc o viață dublă, cum a mărturisit unul dintre cei mai eminenți și mai reprezentativi membri ai lor – numitul Alexandru Jar – astăzi proscris, hulit, dat afară din gheliruri, onoruri și partid, dar bucurându-se brusc de popularitatea lui Herostrat.

Grecul nebun a dat foc templului din Efes, una din cele șapte minuni ale lumii, însetoșat de faimă. Până astăzi, numele lui Herostrat s-a păstrat încrustat într-o faptă necugetată și criminală, având ca substrat libidinozitatea gloriei.

Al. Jar a dat foc unui templu din chirpici acoperit cu paie: templul literelor române, ridicat după 23 August 1944. S-a împlinit duzina de ani și bilanțul este sinistru. Nu este vorba de apariția vreunei capodopere – așa ceva este o cometă, care nu stă în voia omului politic, ca s-o stimuleze. În puțința omului politic stă sugrumarea condițiilor de apariție a capodoperelor. Niciun regim dictatorial, tiranic sau satrapic n-a fost capabil să creeze climatul necesar unei eflorescențe culturale. Aceste regimuri au împiedecat întotdeauna libera dezvoltare a talentelor și geniilor.

Ce s-a ales din literatura stimulată de Adolf Hitler? Praful și pulberea.

Ce s-a ales din autorii favoriți ai lui Benito Mussolini și ai dictaturii fasciste? N-au supraviețuit decât adversarii regimului: Giovanni Papini, refugiat la sânul aromitor al bisericii catolice, și Benedetto Croce, claustrat în vasta sa bibliotecă de la Milano.

Ce s-a ales din regimul stalinist și din maculatura care-l proslăvea? În opera lui Șolohov *Pe Donul liniștit* se vede intercalarea fastidioasă și silnică a rolului lui Stalin în războiul civil, intercalată *volens, nolens*. Alexei Tolstoi a trebuit să fie apărat de tiran împotriva furiei acoliților și țârcovnicilor săi.

Literatura republicii noastre este o imundă maculatură de care râd chiar și cei care o confecționează.

Miron Radu Paraschivescu râde de „Nekrasov”-ul său.

Zaharia Stancu propovăduiește cinic literatura mediocră și utilă, declamând în particular file întregi din *Craii de Curtea-Veche*, opera „decadentă” a lui Mateiu I. Caragiale, pe care o adoră.

Geo Bogza își dă seama că a intrat într-un „ruag fără scăpare”, unde noi suntem „roțițe”, „piulițe” și „accesorii”. Regretă că „a acordat credit acestui partid” atunci când termometrul indica scăderea până la prăbușire a regimului, așa cum s-a crezut când cu dărâmarea lui Stalin de Mikoian și Hrușciiov. Parhon râde, în particular, de știința moscovită, ca și toți medicii care o aplaudă public.

Este o vastă trișerie a spinărilor încovoiate.

Al. Jar a plesnit-o exact: toți duc „vieți duble”.

Noi, aceștia, puținii, care nu ne-am încadrat și refuzăm să ne încadrăm, rămânem uimiți de această ipocrizie. Această biserică fățarnică poate să-și țină deschise altarele un mileniu. Nu voi intra să cânt în cor.

Toți se află pe un drum greșit.

Conversație cu C. Noica

Filosoful-moșier a venit să-mi facă o vizită. A avut o moșie în Vlașca și o vilă la Sinaia, care i-au fost expropriate. I s-a dat domiciliu forțat la Câmpu-Lung, unde a trăit 11 ani împreună cu soția sa, o englezoaică, și copiii. Au divorțat, de comun acord, și progeniturile au pornit cu maica lor, spre Albion, lăsând pe filosof, solitar, într-o văgăună carpatină. Se hrănește, destul de prost, din lecții de matematică și engleză, și cu ajutoare de la prieteni. Face o carte despre Hegel. A scris și un Anti-Goethe.

E un spirit proaspăt, efervescent, încă adolescentin, deși se apropie de jumătatea veacului. A rămas la „bucuriile simple” și la Mathesis.

Am discutat îndelung despre Hegel. Îl indignează încă butada lui Carl Schmitt: „La 30 ianuarie 1933 a murit Hegel”.

După cum se știe, la 30 ianuarie a venit Hitler la „moarte”.

Hegel n-a murit, dar a murit histrionic și în rușine, în nemernicie și dezastrul patriei, numitul Adolf Hitler.

Carl Schmitt face turnee de conferințe în America. Cel care a fost „Kronjurist” la Hindenburg (pentru că a scris broșura ticăloasă *Der Hütter des Verfassung*) și la Franz von Papen se zbate pentru o glorie politică încă nesosită pe brațele juristului suveran, ca o jerbă de flori.

C. Noica mi se pare filosoful cel mai apolitic întâlnit, deși are pasiunea problemelor Cetății europene și a Cetății valahe, așa cum se cuvine oricărui filosof.

De la el aflu că Mircea Vulcănescu, în delir, striga:

— Trăiască moș Niculae!

Cine era moș Niculae? Un portret de țăran mustăcios, înțelept, cuminența pământului, aflat în biroul lui de mare dregător la Finanțe.

Moș Niculae întrupa rumânitătea.

Îi povestesc lui Noica întâlnirile mele cu Mircea Vulcănescu și Radu Gyr la Aiud.

La rândul-i, mă țin la curent cu ultimele trei cărți ale lui Mircea Eliade, apărute la Paris. Socotește că, în sfârșit, s-a realizat. A citit și cartea franceză a lui Emil Cioran – un tratat despre „descompunere” – care i se pare de o mare virtuozitate stilistică.

Mircea Eliade socotește Parisul... provincial.

Emil Cioran îl gustă cu deliciu babilonic și se ciorovăiesc în evaluarea lui.

Eliade ar vrea să orientalizeze Occidentul. Din nenorocire, Orientul se occidentalizează cu ghiotura.

Ciudat, și eu am avut impresia unui Paris prăfuit, desuet, demodat, provincializat, în Parisul anilor 1927-1928. E drept că veneam din Berlin, o adevărată metropolă. La București mă simt ca-ntr-o mahala, sub supravegherea polițienească a cinovnicilor, în frunte cu Zaharia Stancu și alți ex-amici ai mei.

C. Noica are ceva *touchant*, timid, politicos în exces.

După dulceață, cu o pauză, soția mea îi oferă brânză, pâine proaspătă și țuică. A stat la noi de la 7 la 8,30 seara.

Trebuia să se ducă la o cină unde fusese invitat. Nu poate să bea țuică:

— Am un singur rinichi și două inimi!

L-am condus până la poartă, cu afecțiune.

Astenie penitenciară

Toți cei care au stat timp îndelungat în penitenciarele Anei Pauker au ieșit cu distrofii fizice sau cu astenii cronice.

Astenia mea penitenciară am remediat-o cu atonie. Sau a fost un grad mai înalt?

Așa-zisa mea „detașare” de mine și de oameni, nu cumva este o formă hidoasă de atonie penitenciară, treaptă înaltă a asteniei?

Pornografii

Mă întâlnesc cu un coleg de liceu, medic pensionat cu anticipație pentru boală de inimă, obsedat de erotică. Mă chestionează despre lucruri intime. Își amintește din liceu și din facultate, unde am stat la același cămin și făceam dușuri cu toții, de organele mele genitale nițeluş mai dezvoltate (în comparație cu toți ceilalți). Mă chestionează și discută succesul la femei, în genere și în speță.

Îi răspund brusc:

— Doctore, porcăriile se fac, nu se discută! N-are importanță grosimea sculei, ci vivacitatea ei și fluidul hormonal care emană din trup. O femeie suportă 12 nașteri, 12 trupuri de prunci și 12 capete ies pe-acolo pe unde intră scula noastră, care în niciun caz nu poate atinge dimensiunile unui prunc de 3-5 kg. Ar fi monstruos și nici femeia n-ar avea o plăcere. Eu am o conformație ceva mai robustă decât a ta, dar am avut ceva mai multe dificultăți decât tine. Multe femei se plâneau de dureri în pântec după posesiune. Făceam și figuri șmecherești în text, depărtându-le coapsele și punându-le pe umăr, le purtam în brațe, cu mâinile lor pe ceafa mea și cu vaginul în penis, dezghiocându-le și balansându-le aerian. Pe urmă, m-am

cumințit și le dam cât puteau să suporte, la cele care nu aveau adâncimea necesară mie. Femeile au lățime, dar n-au adâncime suficientă pentru mine și pentru jocurile mele erotice. Femeile n-au nici adâncime sufletească și nici altitudine mintală.

— Câte femei ai avut în viața ta?

— Nu-mi amintesc. Dar știu că am avut două fecioare în Oltenia, una ca licean și alta ca student, o fecioară în Dresda și alta în București. Total, patru fete mari. Atât. Prea puțin. Puteam avea zeci și sute. M-am ferit. Nici n-ai plăcere cu fecioarele.

Am probat sute de femei, căsătorite și necăsătorite. Mi-au plăcut văduvele și divorțatele. Aveau experiență și știau să prețuiască darul patului, fiindcă pentru mine patul este un dar reciproc, în înlanțuire, un dar, o tehnică și o bucurie a vieții.

— Ai fost părăsit de vreo femeie?

— N-am fost părăsit de nicio femeie și nici eu nu am părăsit brusc pe vreuna. Am rămas prieten cu toate și mă pot întoarce oricând la ele. Nu m-am legat de nicio femeie cu gândul unei singure acuplări, ca s-o scriu la carnet, cum se spune. Când am început jocul dragostei, l-am început serios, cu gândul duratei. O țineam minimum 100 de zile, cu minimum 100 de acuplări. La început, era banchet sardanapalic. Primele ședințe le pregăteam și le executam la perfecție. Când depășeam suta, intram în stare de alarmă. O amantă după 100 de culcări devine soție, capătă drepturi de soție și minciuna n-am îngăduit-o în culcușul meu, nici măcar cu prostituatele. M-am bătut cu un „pește”, pe timpul studenției, la Hotel Kiriazi, pentru Lenuța Porojanca, o prostituată gorjeană, fiindcă Lenuța optase pentru mine în exclusivitate și nu mai vrea să facă trotuarul pentru nemernic. Eu o plăteam sumar, ca să mâncăm împreună. Chiria și-o plătea din vânzarea inelelor. Povestea a durat șase luni, când am plecat în vacanță și, apoi, în străinătate.

Pe femeie nu trebuie s-o minți. Trebuie s-o iubești sincer, iar dacă n-o poți iubi, s-o dorești sincer. Atunci se atașează de tine ca o marcă de scrisoare. În genere, am iubit amorul fizic, am iubit schimbul sincer de carnalitate și efluvii reciproce. Nu am băgat femeile în sufletul sau mintea mea. N-au jucat

rol de „inspiratoare”, prietene de muncă și creație. Pentru mine, femeia este o odaliscă, un animal de pat. Nu poți trăi fără femei, cât ești viu și viguros. Nu-ți faci însă bordei în vagin. Am mentalitate erotică țărănească și practici de flăcău rural. Nu fac acuplări franceze, ci eminamente valahe, îndelungate, solide, foarte tandre la început, bărbătești, fără brutalități, pe parcurs, captând întâi plăcerea femeii, care este marea mea satisfacție, și, apoi, plăcerea mea în finala cât mai îndepărtată. Practic un coitus interruptus, dar nu în final, ci pe traseu, pentru a scoate untul din femeie, obținând câte două, trei ejaculări ale ei și – apoi – ejaculațiunea mea. Cu aceste metode, mi-am atașat femeile ca pe niște găinușe. Le-am părăsit când am vrut și le-am reluat ori de câte ori am avut plăcere sau nevoie. N-am stors niciodată beneficii materiale din ele, dar nici nu s-au gândit să mă exploateze financiar. În afară de flori, sticle de vin și mâncare, n-am făcut în viața mea cadouri femeilor. În schimb, m-am lăsat spălat de ele în baie, pe spinare, mi-au spălat ciorapii și cârpit rufele, mi-au călcat și reparat hainele. Le-am dat întotdeauna de lucru, flatându-le și apelând la instinctul nemuritor de gospodină al femeii. Aveam femei bogate, cu slugi nenumărate în casă, și veneau la patul meu de student, cu trusa de cusut și fierul de călcat, să mă dichisească. Îmi venea să râd. Unele erau foarte neîndemânaticе. Le ceream să-mi pună petice la izmene și nu tăiaseră în viața lor un petic, ca să-l aplice pe tur. Le arătam eu, în linii generale. Era și o tactică a umilirii, a deprecierii lor ca cucoane și readucerea la naturalitatea rurală și robota eternă. Le-am spus întotdeauna că sunt țăran și acest lucru era o picanterie pentru cucoane și o ușurare pentru cele de jos, față de titlurile mele universitare. Metoda rurală mi se pare o metodă infailibilă în tratamentul și relațiile cu femeile.

De ce se însoară un tânăr țăran? Ca să aibă cine să-l spele și să-l cârpească, în primul rând. Amorul vine în rândul doi și se împerechează excelent gospodăria cu iubirea.

Camerele mele studentești în atâtea capitale europene erau dichisite, curățate, aerisite și înflorate de amantele

angajate cu trimestrul. Când aveam o gazdă prea bună – ca Frau Voth la Berlin – îmi permiteam să am trei amante, concomitent, fără să știe una de alta. Această procedură era de excepție. Schimbul dintre un bărbat și o femeie trebuie să fie intens și exclusiv – măcar o sută de zile. Pe urmă, vin eroziunile, plictiselile, oboseala, detașarea.

În genere, amorul se face cu perdea, fără scandal public, fără complicațiuni sentimentale. Promisiunile de căsătorie sunt cele mai periculoase. În al doilea rând, vin femeile măritate cu soți geloși. Am avut ca metrese și femei măritate. Îmi cădeau pe cap. Mi-e scârbă, în genere, să mă culc cu o femeie venită din culcușul altuia și care pleacă, noaptea, în patul altuia. Această promiscuitate mă sufocă. Fetele libere, divorțatele și văduvele au fost favoritele mele.

Nu neg că mi-au plăcut cel mai mult femeile văduve sau divorțate cu gospodărie organizată, unde mă așezam, la început, politicos, ca un gentilom francez și apoi, ca un pașă, după primele ședințe erotice. Mi-au plăcut și fetișcanele venite pe furiș la mine, ca pisicile la oala cu smântână. Nu-mi place amorul pe furate, în ochii sau apropierea rudelor mele sau ale femeii iubite.

Erotica are nevoie de autonomie, de dichis tihnit, de ceremonialul deschiderii și al închiderii. Iubirea fizică este un eveniment diurn solemn. Cei care-l practică în tinerețea lor mai rar sunt niște proști. Cei care-l practică pe apucate și repede sunt gogomani. Se poate găsi oricând o oră în cele 24 de ore, o oră care să reprezinte feeria, destinderea și bucuria.

Și acum, hai să bem paharul de vin. Pornografiile se execută și nu se discută. E semn de bătrânețe când se discută despre femei, iar nu despre idei sau treburi, ca între bărbați serioși. Tinerii discută despre idei și se culcă zilnic cu femei. Bătrânii vorbesc despre femei și se culcă singurei.

Don Juan neînsurat?

Când mi se spune despre cineva că este un Don Juan și că nu este însurat, încep să pun la îndoială capacitatea lui erotică.

Don Juan are întotdeauna femeie la pat. Ce practică erotică poate avea un ins care asediază virtuțile cele mai rebele și le gustă o singură dată, aruncându-le, în căutarea altei castități de învins? Un Don Juan care nu-și păstrează cetatea cucerită câțiva ani sau măcar câteva luni, pentru a o jefui zilnic de toate bunurile ascunse în cotloanele ei, este un neputincios.

Adevăratul Don Juan este bărbatul cu menaj armonios și cu nevastă mulțumită. Un țăran cu 12 copii și 40 de ani de acuplări zilnice (minus regulile lunare) este adevăratul atlet erotic, iar nu zănaticul care ciripește peste câteva femei recalcitrante și prostitute cu chiu și vai!

Șbilitarii în paradis

Congresul șbilitarilor se apropie de sfârșit. E vorba de Congresul scriitorilor din RPR, început în iunie 1956.

Un scriitor de astăzi este un șbilitar al nației și al patriei sale.

Echipa de la conducerea Uniunii a fost la cheremul lui Antonescu și a acompaniat cu flaute, ca măscăricii, armatele lui Antoniu, armata lui Hitler și mașina de război valahă din anii 1941-1944.

Nu s-a combinat Arghezi cu Ică Antonescu și n-a „complotat” contra lui Killinger, după cum „complotase” cu Mackensen contra lui Ionel Brătianu și – după un stagiul la Văcărești – cu Brătianu contra unguirilor șovini?

N-a fost Mihail Sadoveanu cu germanofilia și pe urmă cu Regina Maria, la „România”, nu s-a pus în serviciul lui Antonescu și al lui Goga și n-a fost permanent cu toți stăpânii țării?

Ce să mai spun de echipa poezilor „angajați” Jebeleanu – Boureanu – Cicerone Theodorescu & Co, care sunt rămași în

continuare plutonierii reangajați ai lui Antonescu? În fond, nu strălucesc cei doi luceferi, Ralea și Demostene Botez?

„Săracul” Demostene Botez, ce umil spune, ca un milog dintr-un târg și o țară a calicilor:

— Măi Pândrel, măi Braniște, măi Păvălucă, cum greșiți voi și vă puneți în contra vântului? Cum vă puteți împotrivi rușilor?

— Omul nu este o giruetă în bătaia vântului. Mie nu-mi place Crivățul. O să mă așez cu spatele la Crivăț, ca să deger și să îngheț? Mă așez cu pieptul la Crivăț, încerc să lupt și să merg mai departe. Este mai tonic. Nu-i nevoie, cum spunea Taciturnul, să reușești pentru a întreprinde ceva, și nici să crezi pentru a te mișca. Dacă nu-mi place să mănânc fecale, nimeni nu-mi poate descleșta maxilarele. Trebuie un dentist sau un gealat voinic, care riscă să-i înfig ghearele în gât și să-l sugrum, dacă-mi toarnă fecale între maxilare. Pot să fiu stropit de sus până jos cu urină și fecale, dar nu mi se poate porunci să intru în butoaiele serviciului barometric și să spun că sunt pline cu miere și nectar.

Literatura sovietică revoluționară are patosul sincerității. Scriitorii au luptat cu arma în mână contra albilor și contra invaziilor străine. Ei cred în ceea ce scriu. Optica lor nu este optica minciunii sfruntate sau a disimulațiunii evidente, ca la Petru Dumitriu, Demostene Botez, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Radu Boureanu *e tutti quanti*.

Reproșul meu adus acestor scriitori este lipsa totală de sinceritate, de adeziune între ceea ce fac și ceea ce gândesc. Rolul lor a fost și va rămâne de șblițari.

Scriitorul sincer este un pilduitor și un mărturisitor al adevărului și al cosmosului, așa cum îl vede, cum îl simte și cum îl trăiește. Nu se gândește la utilitatea sau funcția lui socială. O împlinește *ipso facto*.

Scriitorul valah cu „viață dublă” este cu ochii holbați spre utilitatea și funcția lui în stat și partid. Rolul lui devine rol de temnicer și de șblițar. Nu mai trăiește lin și plenitudinar. Trăiește funcțional, funcționar și birocratic, devenit paznic de pușcărie și al stilului exclusiv, denumit al „realismului

socialist", chiar dacă el este romantic, clasic sau naturalist prin vocație. Se contraface și se pervertește.

Sufletele acestor șblițari se află în paradis, fiindcă nu au combustiuinea remușcărilor de conștiință. Trăiesc ca porcii la troacă.

Trio protestatar în ședințele pregătitoare, trio „liberalist” a fost Jar – Vitner – Davidoglu. Trei lichele. Aceste lichele au devenit interesate la schimbarea liniei ideologice, crezând că se schimbă linia politică. Nu s-a schimbat nimic. Au luat poziție de „la loc comanda”. Jar mi-a declarat că nu poate trăi... fără partid. Se sufocă. Moare. N-a murit. L-a scos din gheliruri fără denomițațiunea de „tov. Jar”, ci de „domnul Feuer”. Asta-l sufocă și mai mult. Măgarii pasc la poalele Vezuviului și acest măgar care a păscut la poalele și sub poalele Anei Pauker, socotea că va fi înconjurat cu dragoste și stimă de „valahii puturoși”, fiindcă le-a arătat o „geană de libertate”. Așa socoteau și Vitner, și Davidoglu.

Eu nu sunt, nu pot fi antisemit. Acest trio israelit a calculat greșit. Sindicatul lor profesional este vizionat de valahi ca un sindicat rasial. Situația lor este fără ieșire. Au situație de șblițari demascați, situația lui Asew și a lui Herbert Silber, situația prostituatei care reneagă bordelul, care încearcă să se facă femeie de treabă și nimeni n-o mai crede.

La congres, amicul meu Geo Bogza a luat atitudini funereare. A propus monument pentru Mihai Eminescu. Acest poet nu are încă o statuie în Capitală. Nenumărate busturi sunt presărate în parcurile orașelor, cu bănci în jur, unde se așază, perechi-perechi, tineretul etern. Numai Cetatea Tomis l-a profilat pe orizontul infinit al Mării Negre, în postură statuară. Capitala îl refuză. Bogza a apăsât pe o clapă care răsună.

Am regretat că n-am putut participa la Congresul scriitorilor. N-am avut invitație, deși sunt membru al acestei Uniuni, fără să fi cerut, nici la alegerea mea din 1944, nici la repunerea mea în drepturi din 1953, după ieșirea din pușcărie.

Sunt două categorii de scriitori: cei care aderă și cei care stau în opoziție sau în expectativă, brahmanii și paria. Am

verificat situația. Când n-am putut intra la Ateneu, fiindcă n-aveam invitație, m-am dus la Uniune. Acolo am verificat registrele și am constatat că suntem un lot de scriitori excluși de la lucrările Congresului. Noi suntem paria și ei sunt brahmanii. Dacă ar fi libertate și democrație reală, iar nu „gălăgie democratică”, aş fi avut arma necesară pentru a repara ofensa. Aş fi scris la ziare. Aş fi convocat o întrunire publică. Aşa, am înghițit în sec. Să redactez un memoriu de protest, ca să fie aruncat la coș? Mi-am luat papornița și am plecat la vie, la Periș, unde mi-am aranjat sârmele pe spalierele ultime. Mai aveam opt rânduri de viță fără sârmă, numai cu araci. Am făcut o muncă utilă. Am tăiat și niște trandafiri bătrâni care-mi umbreau doi puiandri de nuc.

Părinții, copiii și soții

Prima regulă: copiii nu au dreptul să-i judece pe părinți.

A doua regulă: părinții pot învăța de la copii și nu le pot vedea defectele.

A treia regulă: părinții între ei nu învață niciodată nimic unul de la altul și-și văd imediat defectele, când s-a volatilizat iubirea. Când iubirea durează și coabitația este permanentă, iese la iveală o mixtură bizară, un al treilea personaj care se întrupează din două persoane fizice, distincte, cu asemănări fizionomice, cu gestică similară și gânduri identice. Este miracolul căsătoriei armonice și îndelungate. Esteții strâmbă din nas.

Venerabilitatea

Venerabilitatea se obține cu prețul sacrificiului plăcerilor.

Frivolitatea

Frivolitatea înghite venerabilitatea, după cum curva înghite reputația femeii cinstite.

Dar de ce bărbații frivoli sunt fermecători și curvele, dezgustătoare? Chiar la curvele celebre, iubești jertfa Soniei

Marmelodova, ftizia și suferința damei cu camelii, iar nu meseria lor frivolă.

Nu sunt oare prejudecăți, frivolitatea ca și venerabilitatea?

Personal, nu gust omul venerabil și nici pe matroana posacă.

Se găsește, pe undeva, *un juste milieu*, o aurea mediocritas și o fuziune a contrariilor între o sinteză a umorului, a gospodarului luminos.

Epistole către ESPLA

Subsemnatul, Dr. Petre Pandrea, membru în Uniunea Scriitorilor din RPR, domiciliat în București, strada C. Sandu Aldea 96, telefon 7 49 71 (de la 2 iulie la 10 septembrie a.c., în Poiana Țapului, strada Splaiul Zamorei 22, raion Sinaia), vă expun, vă rog și vă propun următoarele:

Expunere:

Mă aflu cu ESPLA, din 1953 până azi, într-un grav litigiu, referitor la refuzul obstinat de a-mi plăti drepturile de autor care decurg din editarea ultimelor mele cărți (cartea a VIII-a și a IX-a din cariera mea): *Criminologia dialectică* și *Portrete și controverse*.

Aceste volume au fost elogios recenzate la apariția lor de către critici (în „Scânteia”, „România liberă” etc.), ca Ion Vitner, care, ulterior arestării mele, s-au dezis, purtându-se odios, ca și editura, refuzând orice sprijin moral sau material. Am stat cinci ani arestat, fără judecată și fără condamnare. La eliberare, am somat *imediat* editura, în scris, să-mi plătească drepturile de autor, restante și integrale, întrucât, cu puțin înaintea arestării, constatasem epuizarea cărților mele în librăriile din Oltenia, unde mă refugiasem pentru compunerea ultimei cărți.

După tergiversări de peste un an, tov. Al.I. Ștefănescu a deferit chestiunea Comisiei de litigii, prezidate de vechiul meu amic Al. Jar (amic ca și Ion Vitner), cu un referat contabil al tov. Cristescu și cu argumentația juridică a tov. Ascher.

Litigiul s-a dezbătut, verbal și scris, după mai multe termene, în fața Comisiei de litigii pentru drepturile de autor, prezidată, după cum spuneam, de romancierul Al. Jar, cu două femei asesoare și funcționare de minister (compunere ilegală de instanță).

Hotărârrea acestei instanțe judecătorești a fost următoarea: „Se va plăti suma de... 26 lei autorului P. Pandrea pentru *Criminologia dialectică și Portrete și controverse*”.

E drept că asesoarele m-au asigurat că mi se vor reedita cărțile, iar Al. Jar m-a invitat la... Capșa. Am refuzat invitația opulentului romancier, fiindcă n-aveam decât... cinci lei în buzunar, iar eu nu obișnuiesc postura de *pique-assiette*.

Mi-am căutat altă meserie provizorie.

Rugămintे:

Îmi îngădui să vă rog, pe baza ultimei legi a drepturilor de autor, care garantează drepturile noastre bănești de scriitor, să revizuiți această hotărâre cinică dată de un romancier semi-responsabil și de două birocrate din Comisia de litigii.

Propunere:

Cum s-a ajuns la hotărârrea stranie de a se plăti 26 de lei (pe care i-am refuzat) pentru două volume, dintre care unul, *Criminologia dialectică*, reprezintă efortul de sinteză în 346 de pagini al unei documentări de 20 de ani în bibliotecile a cinci universități europene și al unei experiențe practice valahe de 10 ani?

Las la o parte faptul, deloc banal, că grație ideilor din „criminologia diabolică” am scăpat de la moarte (la bară), în mod gratuit, sub cele trei dictaturi fasciste, 1.000 (una mie) oameni de stânga, riscându-mi viața și libertatea (soldată cu trei arestări).

Las la o parte că UTC – Iași (1940) și UTC – București (1942) trăiesc grație artei și științei din această carte. Ei erau încadrați la moarte de procurori servili sau demenți și au fost scăpați în fața judecătorului militar cu argumentații orale și memorii ample aflate în dosare, depuse de un avocat generos, care și-a sintetizat experiența de luptă în această *Criminologie dialectică* aflată în litigiu pecuniar, pe care ro-

mancierul nevropat Al. Jar, un contabil bâlbâit Cristescu și două asesoare birocrate au taxat-o la... 13 lei.

De când s-a dat această hotărâre, n-am mai călcat pe la ESPLA.

Am lichidat și contractul de traducere existent din Goethe (*Wilhelm Meister*), plecând la munca de jos, la sapă, în via mea de un pogon, de la Periș, cultivând zarzavaturi și flori pentru oameni, plus ceva porumb (pentru porci autentici).

Nu înțeleg să mai calc pe la editura dv. până când nu-mi veți repara ofensa. Am refuzat orice propunere a Editurii Tineretului, care a avut amabilitatea să-mi propună două noi contracte (un *Portret al Craiovei* și altul al lui *Abraham Lincoln*). Nu înțeleg să mă las tratat ca un câine mort de romancieri isterici și de femei birocratizate.

Rugămintea mea este ca doi oameni serioși, P. Dumitriu și Al. Balaci, cunoscuți ca atare, cu o origine sănătoasă, dintr-o provincie de gospodari, cum este Oltenia, să piardă un sfert de oră și să studieze dosarul *chestia personală*, provocată de procurorul stângist Al. Jar, cocoșat ca judecător în chestiuni grave cum sunt litigiile cu autorii.

Propunerea mea:

Argumentația expusă de Al. Jar + Cristescu + Ascher + două femei asesoare a fost următoarea:

1) în 1948, la arestarea autorului, ministrul Teohari Georgescu a dat ordin de „topire” a cărților (Goebbels le incinera). Acest ordin este „act de guvernământ”, deci inatacabil (Papa este infailibil, iar ordinele lui Teohari sunt inatacabile);

2) este drept că autorul n-a încasat niciun acout, iar cărțile au fost puse în vânzare și o parte s-au vândut. Autorul cere cotă-parte din vânzare, iertând pe Teohari că l-a dat „la topit” sub forma cărților, mulțumind că nu l-a pus în cuptorul de la Aiud sau Ocnele Mari (probabil, fiindcă nu există tehnica de la Auschwitz);

3) dar Vasile Luca a venit în 1952 cu o lege prin care editura plătește autorului 1 leu pentru 200 lei încasați, raportul între particulari este de 1 la 20. E drept că editura a neglijat să

plătească dreptul de autor copiilor scriitorului, rămași fără pâine și lapte, din aprilie 1948 până în noiembrie 1952, cu toate demersurile făcute de soția lui Pandrea, demersuri la care nu s-a raliat amicul său, criticul elogios din „Scânteia”, Ion Vitner, care acum elogia pe Teohari că a arestat pe autorul elogiat, recenzat de domnia sa.

Mai e drept că, în epoca 1948-1954, Traian Șelmaru a tăiat și pensia de la Uniunea Scriitorilor a Lucreției Pătrășcanu (până la moartea ei), soacra scriitorului în chestiune, mamă a numitului Lucrețiu Pătrășcanu, deși biata femeie n-avea pensia nici în calitate de mamă, nici de soacră, ci în calitate de soție a altui scriitor român, clasic, numitul D.D. Pătrășcanu.

Concluziile canibalice au fost multiple și persecuția demnă de Teohari – V. Luca – Vitner – Jar & Co.

Propunerea mea fermă și *juridică* este următoarea:

I. ne aflăm în fața unui caz de revizuire a sentinței Al. Jar, fiindcă am intrat în cotitura de legalitate socialistă și a survenit o nouă lege de protecție a autorilor;

II. „hotărârea Jar – Cristescu” de plată a sumei de 26 lei pentru două volume este o monstruozitate juridico-contabilă;

III. argumentația pe ordinul de topire dat de Teohari Georgescu ca inatacabil și pe legea lui Vasile Luca este nesatisfăcătoare și aberantă;

IV. să mi se plătească drepturile de autor, la tiraj obișnuit, pentru *Criminologia dialectică* și *Portrete și controverse*, întrucât reprezintă o muncă efectiv prestată și n-am încasat un ban.

În cazul unui refuz, pe care vă rog să binevoiți a mi-l comunica până la toamnă, declar că încetez orice colaborare cu editura dv., declar că voi face cerere de retragere din Uniunea Scriitorilor și mă voi adresa Justiției pentru tranșarea acestui odios scandal. Nu m-am adresat până astăzi, din decență și vagă solidaritate cu confrății mei de condei, întrucât rufele murdare se spală în familie. Justiția se bucură de publicitatea dezbaterilor.

Cum aş putea da în vileag că o editură își lasă de izbeliște autorii arestați (*reținuți pentru cercetări timp de cinci ani*), refuzând să plătească familiilor în suferință drepturi deja câștigate?

Cum aş putea chema ca martor pe ex-amicul meu Ion Vitner, recent campion liberalist şi ex-slugoi al lui Teohari?

Cum aş putea numi pe Al. Jar judecător Apologist al lui Teohari şi V. Luca, fără a pomeni de ruşinoasa-i „viaţă dublă” şi triplă?

Cum aş putea cita pe Al.I. Ştefănescu, care a tergiversat problema câţiva ani?

Cum aş putea cita pe canibalii de la Uniune din epoca 1948-1952, care, în loc să dea o mână de ajutor copiilor unui deţinut politic pentru recuperarea unor sume legitime, taie şi pensia bunicii lor?

Aceste fapte ruşinoase şi infamante, care stigmatizează „noţiunea de om”, merită să fie aruncate în apa Lethei.

Eu, personal, am iertat. Încerc să uit.

Ca să pot uita, doresc limpezirea raporturilor cu editura dv., fiindcă munca mea literară continuă fără întrerupere de la eliberarea din sordidele puşcării teoharisto-paukeriste, iar manuscrisele mele s-au înmulţit în sertar.

Vă ţin la dispoziţie, pentru publicarea de îndată, a volumului refuzat de cenzură în anul 1947, intitulat *Helvetizarea României*. Vă prezint, fără nicio modificare stilistică, copia confiscat de Securitatea lui Teohari la 15 aprilie 1948, odată cu arestarea mea, având, iniţial, şi două copii, dintre care una a fost arsă de frică.

Vă mai ţin la dispoziţie pentru anii următori:

1) *Calendar de proverbe* (365 de aforisme şi *essais*-uri despre morala veche şi nouă);

2) *Memorii* (2 volume);

3) *Viaţa lui D. Cantemir* (monografie critică);

4) *Mânăstirea Vladimireşti* (memorial judiciar).

Este inutilă orice convorbire fără elucidarea plăţii volumelor *Criminologia dialectică* şi *Portrete şi controverse*.

Fascinaţia lui Nae Ionescu

Fascinaţia filosofului şi ziaristului Nae Ionescu, titular al Catedrei de metafizică a universităţii bucureştene şi director

la ziarul „Cuvântul”, nu s-a exercitat numai la dreapta, ci și la stânga, la centru-dreapta, centru-stânga și la centru propriu-zis.

Nu e de mirare. Acest om n-a fost nici de dreapta, nici de stânga. Nae Ionescu a fost... „năist”, adică un om viu, om plin ca un stup de probleme specifice, umblând pe cărări proprii, cu o optică personală, cu experiențe stranii și inedite, cu o detașare cumplită și pustiitoare de oameni și probleme, cu idealuri înalte și mirobolante, care constau într-un efort de sinteză a contrariilor din epoca modernă. În același timp, era un ahtiat de viață, un voios, un afirmator al vieții.

Să nu fiu rău înțeles: Nae Ionescu nu era un lacom de viață, un consumator, ca Mihai D. Ralea sau Virgil Potârcă. Aceștia reprezintă carnalitatea, consumația hulpavă de carne friptă și carne macră sub forma femeilor la pat, consumatori de onoruri și de praline, de frișcă și înghețată.

Chiar când mănâncă pâine neagră, brânză telemea și ceapă verde, Mihai D. Ralea mănâncă hulpav. De-altminteri, brânza cu ceapă este mâncarea lui favorită. La mesele de seară, se îndoapă cu brânză și ceapă, pe urmă frunzărește peștele scump și mâncărurile de lux, dizertând despre arta culinară și viticolă. Ralea semăna grozav cu Potârcă în gusturi, deși se detestau reciproc.

Nae Ionescu aproape că nu mânca. Bea cafele nenumărate și fuma enorm. Hrana lui favorită erau covrigii uscați. Trimetea un lacheu să-i aducă de la Dragomir Niculescu sau de la o simigerie specială, aflată la o distanță de trei kilometri. Acest filosof n-avea nimic carnal. Era o flacăra permanentă.

Despre Nae Ionescu s-a vorbit și se va mai vorbi în Valahia. A ajuns un om legendar, calomniat și adorat, temut și denigrat până la minimalizare. Noi cei care l-am cunoscut îndeaproape, în epoci diverse, din 1919 până în 1940, anul morții, va trebui să aducem materialul și documentele cunoașterii, pentru a lumina exact această controversată personalitate.

Îmi mențin ipoteza din eseul scris, cu tandrețe și melancolie, după anul morții, tipărit fragmentar în „Meridian”-ul craiovean. Un capitol de mijloc, central, a căzut sub foarfeca

cenzurii și nu-l mai pot reconstitui. Nu erau numai amintiri, ci și interpretări.

Nae Ionescu nu este șarlatanul descris în *Aquarium* de Petru Dumitriu, acel profesor enigmatic Fănică Niculescu, văzut de un ciocoi borât ca Șerban Romano, o biată nuveletă rafistolată rapid și cu mutră de prețioasă ridicolă.

Nae Ionescu nu este nici Blidaru, omul blidului și al apetitului, cum l-a văzut nenorocitul de Mihail Sebastian (agent al Serviciului Secret al lui Moruzov și al lui Eugen Cristescu) în romanul *De două mii de ani*, văr și companion de arme al inginerului Herbert Silber, acest Asew al Valahiei, și, bizar, ambii ciraci ai lui Nae Ionescu, fascinați de „profesor”.

Nae Ionescu nu este nici șarlatan, nici șaman, nici tau-maturg. Avea probleme religioase și metafizice care l-au chinuit până la demență.

Nu era filosof? Un filosof care nu abordează teologia și teoria cunoașterii este ca un plugar fără plug, ca un grăjdar fără cai, ca un ziarist fără masă în redacție, ca un bucătar fără materie primă matinală, ca o mamă fără copii ori cu pruncii lepădați.

Lui Nae Ionescu i-a murit din fragedă adolescență credința în Dumnezeu, în adevăr, în bine și în frumos. Acest om avea nevoie de Dumnezeu și l-a căutat toată viața. Avea nevoie de adevăr și l-a sondat pe planul științelor exacte și al disciplinelor noologice. Era bun și blând și ar fi vrut să facă numai binele. Era un artist până în vârful unghiilor și tot ceea ce a ieșit din pana lui este stilizat în amănunt. Atitudinile lui în luptă erau elegante și cavalierești. Avea un gust infailibil și nițeluș morbid, aproape „decadent”, ca toți artiștii autentici, macerați de himera frumosului. Cronicile dramatice, lecțiile despre cubism, expresionism și artă plastică ale acestui filosof sunt de neuitat. Interpretările despre arta lui Albrecht Dürer, Grünewald și arta medievală germană pe care ni le făcea la Mănăstirea Dealului nu le-am mai auzit nici la Berlin, nici la Heidelberg și nici la München.

Nae Ionescu a fost produs al acelui „*geisteswissenschaftlicher Nihilismus*”, descris just și asupra căruia a atras, cu insistență, atenția Friedrich Nietzsche, ca o cheie pentru a pricepe drama inteligențelor europene din secolul XIX.

Nae Ionescu a plecat la München în anul 1908. Era *fin de siècle*, era un *uomo finito* papinian al secolului XIX și lua piepțiș secolul XX. Nae Ionescu îl iubea pe Papini.

Ca elev favorit al său în liceu, mi-a pus în mână primul manual de limbă italiană și m-a stimulat să-l învăț, ca să pot citi *Storia di Christo*, *Gog* și *Un uomo finito*.

Drama lui Nae Ionescu a fost drama cunoașterii, fiindcă Nae Ionescu a gândit, a simțit și a trăit dramatic, agonic și patetic.

În ce-a constatat drama adolescentului Nae Ionescu?

Avea vocația teologală, adică credința în Dumnezeu, nădejdea în mântuirea sufletelor și dragostea fierbinte de oameni. N-a putut crede. N-a putut nădăjdui. Nici n-a putut iubi decât parcelar și morcelat. A început chiar să urască. Mânuia arma disprețului ca pe un harapnic.

Ce ura Nae Ionescu?

Nae Ionescu ura formele moarte, desuete, formele fără fond, masca fără obraz. Acest om, socotit demoniac și vrăjitor, ura moartea. Oare diavolul sau vrăjitorul nu sunt considerați păsările anticipatoare ale morții? Latura de taumaturg și șarlatan misterioso-sumbru a lui Nae Ionescu, intuită de Petru Dumitriu, este echivocă, greșită și stupidă. Nae Ionescu se preocupa de formele morții, de formele descompunerii politice și culturale, ca un chirurg de cancer sau un doctor de lepră și tuberculoză. Nu stimula moartea. Ura formele funerare. El promova viața. Îmbrăcat în halat alb, cu tichie de cruce roșie pe cap și cu mănuși de cauciuc, printre bolnavi și cadavre, a fost vizionat de proști, fricoși sau superficiali drept un cioclu, un șaman, un taumaturg.

Eu am fost copil, la 15 ani, în laboratorul de lucru al lui Nae Ionescu, pe când activa în calitate de director de studii al Liceului de cadeți de la Târgoviște. Acțiunea lui era sanitară, elevată, cuminte, înțeleaptă, tenace, punctuală.

Când a mai avut, oare, liceul nostru un asemenea director de studii, prezent cu vorba, ochiul și fapta de la șapte dimineța până la nouă seara?

I-am pătruns în laboratorul de profesor de metafizică al catedrei bucureștene. Aici a fost semănător de idei și de pro-

blematici și a recoltat suflute, oameni de acțiune și de idealuri mărețe, uneori contradictorii, de stânga sau de dreapta, dar promovând și stimulând aceste idealuri mărețe în viața publică, puritate și eleganță în comportare.

I-am urmărit activitatea de ziarist și om politic, zi de zi. Deși scriam la „Adevărul” și el conducea „Cuvântul”, organe adverse, nu mă sfiam a-l frecventa din când în când, cu discuții de pe poziții opuse. Am avut cu el polemici răsunătoare despre teoria Regelui-stăpân pe care o proclama zgomotos, eu susținând pe Montesquieu în viața publică, adică împărțirea tripartită a puterii în stat. Nae Ionescu avea gusturi orientale în problematica statală. Eu aveam gusturi occidentalizante și europenizante. Polemica a avut loc în anul 1932. Azi, mă aflu în anul 1956. De aproape un sfert de secol, Valahia a evoluat în albia conducerii statale autoritare, uneori satrapice, de tip oriental. Cine a văzut just? A văzut Nae Ionescu cu „teoria stăpânului” pe care Orientul îl selectează drept conducător al maselor? Gustul meu democratic era preponderent și, în orice caz, era o transplantare care n-a prins. Eu m-am bătut 24 de ani cu morile de vânt ale dictaturilor de dreapta, centru și stânga, rămânând un ridicol Don Quijote de la Mancha, pe mârtoaga avocaturii, pierzând ocazia acțiunii și timpul propice creației.

Cei de dreapta îl socotesc pe Nae Ionescu un... „codrenist”.

Cum vine asta? Feciorul învață pe tată cum se fac copiii?

Atât Corneliu Z. Codreanu, cât și Ionel Moța, au fost elevii lui Nae Ionescu.

La Mânăstirea Dealului, eu am jucat țurca cu Nae Ionescu, cu Cezar Spineanu și Corneliu Z. Codreanu, primii doi fiind profesori iubiți, iar noi școlari favoriți. Fascinația lui Nae Ionescu era imensă în școală. S-a exercitat și asupra lui Corneliu Z. Codreanu, și asupra lui Puiu Gârcineanu, premiant mânăstirean și legionar de marcă. Etc., etc., etc.

Fascinația lui Nae Ionescu s-a exercitat și în rândurile stângii. Nu mă miră deloc. Cunoștea toate teoriile, meandrele și justificările socialismului. Cea mai bună lucrare în românește și

una dintre cele mai perfecte în literatura mondială despre sindicate a ieșit din pana lui Nae Ionescu. Se intitulează *Sindicalismul* și a fost ținută ca o conferință în cadrul Institutului de Studii Sociale, inaugurat și condus de Dimitrie Gusti, având colaborarea lui Vasile Pârvan, Emanoil Bucuța, Mircea Djuvara, etc.

Fascinația lui Nae Ionescu s-a exercitat asupra stângii prin problematica dezbătută în „Ideea Europeană” și „Cuvântul”, în prelegerile universitare și în conversațiile socratice.

La „Cuvântul”, avea o echipă de elevi din care s-au recrutat scriitorii comuniști Ion Călugăru și Mihail Sebastian. Inginerul Herbert Silber, salvat de Nae Ionescu în 1931 din procesul de spionaj *Aradi*, certat cu Nae, a sucombat în epoca 1944-1947 și a sfârșit ca „năist” la închisoarea Aiudului. Se apucase să amalgameze în preajma lui Lucrețiu Pătrășcanu pe Karl Marx cu Nae Ionescu.

Mihail Sebastian și Herbert Silber erau evrei brăileni. S-au decretat ca atare. Au renegat Israelul. Au încercat să se înrădăcineze în „orașul cu salcâmi”. Erau „dunăreni” și au refuzat să se mai gândească la Tiberiada, la statul Israel, devenind rumâni de baștină, rumâni de Bărăgan, așa cum predica Nae Ionescu.

Și Mihail Sebastian (Iosif Hechter) și Herbert Silber (Andrei Șerbulescu) sunt ciraci năiști, nițeluș năimiți și în felul lor emoționați, lăsând la o parte latura lor tenebroasă de agenți. Chestia asta a „agentomaniei” mă enervează. Care-i părerea mea intimă? Se pare că serviciile statale, zise „secrete”, sunt un fel de trusturi de ziare, de agenții de presă (ca Flavas, Tass, Agerpress), care au nevoie de reporteri și de redactori. Articolul de fond îl scriu stăpânii și dau liniile directoare.

Eu am fost și ziarist. Eram articlier, dar nu reporter. Probabil, din această pricină nici n-am fost agent, nici nu mi s-a propus vreodată, nici n-aș fi putut deveni, fiindcă reportajul mă interesează absolutamente în subsidiar.

Silber, Sebastian, Al. Gruia, H. Soreanu, A. Dumbrăveanu și Călugăru erau născuți reporteri. Probabil, din această pricină erau și agenții lui Moruzov și Eugen Cristescu, la

Serviciul Secret al burgheziei. Pe urmă, au trecut la Serviciile Secrete ale comuniștilor.

*Plus ça change, plus c'est la même chose*¹.

Agenții nu mă înspăimântă și n-am suferit de agentomanie, din 1931 până în 1956, de când știu, cu aproximație, despre aceste pisici ale informației, care pot, uneori, să te zgârie sângeros².

Nae Ionescu, ca și Iuliu Maniu, umbla printre agenți, cu fruntea sus, discutând filosofie, dezvăluindu-și gândurile în butade, paradoxe și imagini, care-i încântau și-i derutau.

Firește, când a intrat în acțiune, Nae Ionescu a încetat de a mai fi omul oscilant și detașat, artist și sibarit.

Mai notez că printre oamenii de stânga, asupra cărora Nae Ionescu a pus un sigiliu indelebil, a fost poetul Ion Vinea.

O cucerire senzațională a fost amicul meu Petre Țuțea, care a trecut, fără șovăire și fără pregetare, cu arme și bagaje, de la stânga militantă, din perioada anilor 1924-1933, la dreapta din 1934, până în zilele noastre (*Anno Domini* 1956).

Între anii 1933 și 1934, într-un *séjour* la Berlin, pe când se afla la „Adlon” și trata cu Franz von Papen și Rosenberg, Nae Ionescu a cucerit două frumoase inteligențe valahe, pe Țuțea și pe Sorin Pavel, amicii mei de tinerețe, eu rămânând fără camarazi de arme, fără prieteni de gânduri și acțiune politică, tăindu-mi-se mâna stângă și mâna dreaptă, fiind lăsat într-o singurătate monastică.

Aș fi putut întreprinde ceva cu un politic naiv ca Lucrețiu Pătrășcanu, cu o viperă ca Silber, cu un sărac cu duhul ca Alexandru Sahia?

¹ Cu cât se schimbă mai mult, cu atât e același lucru! (n.n.)

² În urma studierii fragmentare și incomplete (din cauza impactului emoțional răvășitor subestimat și din lipsă de timp) a numărului imens de pagini care alcătuiesc Dosarele de Urmărire Informativă privind pe Dr. Petre Pandrea, reiese că aceste dosare acoperă perioada anilor 1931-1968, adică, din momentul întoarcerii din Germania, de la studii, până la decesul „obiectivului” survenit în 1968... (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

Am rămas singur, cârmuindu-mi, de unul singur, conde-iul, fără sfat, fără conclav. Nu am greșit. Nu am factură de agora. Sunt „prezidențial” și „iorghist”, N. Iorga fiind un om fără prieteni, după ce s-a despărțit de A.C. Cuza, Ion Zelea Codreanu și cumnatul său, Bogdan-Duică.

Nae Ionescu avea un prieten sigur și la cataramă, născut dintr-o pastă catilinară înrudită: pe romancierul și jurnalistul strălucit Dem. Theodorescu, zis Șacalul. L-a scos din rândurile stângii și l-a anexat, prin ziarul „Cuvântul”, acțiunii sale năpraznice, sinuoase și istorice, fiindcă acest ziar a făcut istorie, a fost o locomotivă care a dus mai departe, prin tot felul de hârtoape, viroage și coclauri, politica valahă a anilor 1926-1938, cu efecte imediate în 1939-1940, până la 23 August 1944.

În calea lui Nae Ionescu au stat doi oameni, pe care i-a răpus: Carol II și I.G. Duca.

S-a ciocnit de I.G. Duca, pe care l-a ucis fizic, ca un *condottiere* al Renașterii, prin Nicadori, uneltele sale oarbe (Niki Constantinescu, Caranica și Doru Belimace).

În *Aquarium* Petru Dumitriu a descris just chestia cu „băieții mei”, cu „macedonenii mei”, cu atentatul asupra ministrului, pe care-l plasează în București, într-o gară, în loc să-l plaseze la Sinaia, unde a murit ucis I.G. Duca, proaspăt prim-ministru al Țării Românești.

Cred că I.G. Duca a fost ucis cu asentimentul lui Carol II de către „băieții” lui Nae Ionescu.

Guvernul Duca a fost impus din străinătate de Horace Finaly și N. Titulescu, care au cerut și dizolvarea *Gărzii de Fier*, interzicându-i a mai candida în alegeri.

Horace Finaly era președinte-director la *Banque de Paris et des Pays-Bas*, bancher parizian, care împrumutase statul român ca să-și stabilizeze moneda. (Mihai Popovici, ministru de finanțe național-țărănist, a încasat un comision suculent pentru sine și partid.).

Carol II avea intenția să mai lanseze câteva împrumuturi, ca să-și consolideze finanțele în străinătate, fiindcă făcea depozite masive. I s-au refuzat. Ceva mai mult, i se impuseră doi controlori financiari la BNR, pe faimoșii Rist și Auboin, care erau stăpânii țării.

I.G. Duca, șef al partidului liberal, se bucura de încrederea acestor cercuri de financiari.

Carol II ar fi dorit să facă o politică autonomă, o politică de stăpân și stăpânitor, așa cum îi predicase zilnic consilierul său aulic, Nae Ionescu, între anii 1930-1933.

Când a plecat guvernul Vaida, succesor al guvernului Mironescu (ambele guverne dictate de Nae Ionescu lui Carol II), consilierul aulic avea formula partidelor mici (George Brătianu – Gr. Iunian – Dr. Lupu), într-un nou guvern. Peste capul lor, s-a cerut de către Horace Finaly un guvern Duca, iar N. Titulescu a impus și dizolvarea *Gărzii de Fier*, care se reorganizase sub titulatura *Totul pentru țară* și intenționa să candideze în toate județele¹.

Numerele din „Cuvântul”, posterioare instalării lui Duca la președinția Consiliului de Miniștri, au fost incendiate și instigatoare la asasinat.

Când Duca s-a dus la Sinaia, în tren special, la prima ședință cu Vodă, împreună cu miniștrii săi, Nae Ionescu se afla la Sinaia, la *Pensiunea Manolescu*, împreună cu „băieții săi”, pe care i-a înarmat, i-a sfătuit, i-a sugestionat și i-a trimis să-l ucidă pe „fanariotul Jean Ducas”. Macedonenii Caranica și Doru Belimace, care urau prin tradiții familiale seculare pe greci, au fost fericiți să doboare un fanariot înscăunat la domnie din porunca Parisului. Străbunii lui Duca primeau investitură de la Sublima Poartă constantinopolitană. Jean Ducas o primea din mâinile păroase și rapace ale lui Finaly, flancat de valetul său N. Titulescu. Caranica, Doru Belimace și Niki Constantinescu au tras cu sete gloanțele în pieptul grecoteiului.

Începând din anul 1933, Nae Ionescu a început să urască. A tras sabia. Era firesc să piară, dacă nu prin sabie, cel puțin prin otravă, așa cum a pierit, din ordinul dnei Lupescu, executat prin Serviciul Secret al lui Moruzov. Despre această te-

¹ Garda de Fier se reorganizează în Partidul „Totul pentru Țară” în luna martie 1935, iar nu în decembrie 1933, când se petrec celelalte evenimente menționate. (n.n.)

nebroasă afacere, știa foarte multe lucruri ziaristul L. Kalustian, tot un agent al Siguranței.

Serviciile Secrete, ziaristii și ideologii au dictat multe din meandrele politicii contemporane, pe care un istoric serios ar trebui să le deseneze conștiincios și să le consemneze cu grijă.

Politica României, din 1920 până astăzi, 1956, nu se poate scrie fără aportul lui Nae Ionescu.

Primul aport a fost acel „cuib de șoimi” de la Mânăstirea Dealului, unde a funcționat ca director de studii între anii 1919 și 1924, imediat după un război mondial, când se pun probleme noi, când așezările vechi sunt dărâmate sau în derută.

La Universitatea din București, a fost magnet esențial între 1920 și 1940, anul morții sale.

La „Ideea Europeană”, sub pseudonimul Mihai Tonca și împreună cu Emanoil Bucuța, au redactat pagina IV cu fermenți care au crescut în multe pâini ale tineretului în epoca 1920-1924.

Împreună cu D. Gusti și V. Pârvan, au ctitorit Institutul Social Român.

Nae Ionescu a fost pivotul Editurii Cultura Națională, împreună cu Vasile Pârvan și Marin Simionescu-Râmnicănu. La sugestia și fascinația lui Nae Ionescu, bancherul Aristide Blank și-a investit paralele într-o tipografie nouă, adusă de la Viena, și condusă timp de 25 de ani de cehul Tomek. Bancherul a vrut să-l facă prim-procurist al Băncii Blank, adică locțiitor al său, în cazul când reușea manevra intrării în politică sub egida național-țărănistă ca ministru al Finanțelor. Căruța s-a rupt pe drum, în 1924. Bancherul a încercat *asasinatul moral al clitanței* prin care filosoful mărturisirea „furtul” a 800.000 de lei din casa de bani de la Centrala Cărții (secție condusă de Nae Ionescu). Cu acești bani și-a cumpărat și mobilat o casă. Nu erau tovarăși? Blank îl socotea *pique-assiette* și miliardar de idei, de unde ciupea câte ceva. Filosoful l-a trântit în stare de faliment în mai puțin de șapte ani, cu ajutorul lui Manoilescu, Argetoianu și Carol II (după ce regele a jecmănit și pe Blank, și pe deponenți, și BNR).

Editura „Cultura Națională” stărostită de Nae Ionescu, care a dat și primele modele de cărți elegant tipărite în Valahia, a intrat plăcintă caldă în mâinile unui vechi amator de plăcinte, strănepot de grecotei plăcintari, amabilul Al. Rosetti.

Nae Ionescu a fost cunoscut de opinia publică prin ziarul „Cuvântul” care se molipsise de schemele lui de gândire, de metoda lui, de formulările lui.

Nae Ionescu și-a pus amprenta prin tinerii săi adepți, prin învățăceii străluciți ca Emil Cioran, Mircea Eliade și Mircea Vulcănescu, prin Paul Sterian, prin ASCR-iști. Acolo unde era un punct sensibil, unde era ceva nou și viu, Nae Ionescu era mereu prezent.

A fost prezent în tineretul țărănist, în faimoasa asociație a „voinicilor” condusă de Tilea-Țuțea, spartă în „chemăriști” („țuțiști-tiliști”) și „acționiști” (cu Pavel Pavel în frunte).

A încercat să conducă pe Iuliu Maniu și n-a reușit deloc.

A încercat să conducă pe Ion Mihalache și a reușit câțeva vreme, dându-i tematica Statului Țărănesc.

A încercat să conducă pe Regele Carol II și a reușit să-l conducă timp de trei ani, formând guvernele ca factotum.

A încercat să conducă pe G.G. Mironescu și pe omul său, Costică Angelescu, directorul Băncii Urbane, și din acest centru financiar, unde gravita Vaida Voievod, au ieșit câteva echipe de guvernare.

Pe urmă, Nae Ionescu s-a ocupat de Garda de Fier, i-a creat baza financiară și osatura politică, a intrat cu ei prin pușcării și lagăre, în crime și acțiune politică.

Legătura cu Berlinul hitlerist a fost făcută până în 1939 de către Nae Ionescu, pe filierele principale. Mai alerga pe-acolo și Veturia Goga, despre care Gr. Iunian a spus că este singura ființă care l-a putut înșela.

Alfred Rosenberg și Franz von Papen au utilizat pe Nae Ionescu ca mesager la Paris, în anumite cazuri, pentru a realiza anumite împăcări și a propune anumite soluții.

Idealul lui a fost să plece ambasador al României la Moscova, nădăjduind să facă o apropiere cu Berlinul. S-a certat cu Vodă și a plecat Gafencu, în locul său. Apropierea

dintre Hitler și Stalin s-a făcut în 1940¹. Nae Ionescu a prevăzut-o, a anticipat-o și n-a realizat-o. S-a realizat singură.

Nae Ionescu și-a pus pecetea și în plan industrial sau financiar. Este de reținut polemica sa publică, pe chestii monetare, cu Grigore Iunian și cu Virgil N. Madgearu. Bârfitorii au crezut că Nae Ionescu s-a aflat la remorca lui N. Malaxa. Adevărul este altul. N. Malaxa a fost creat de Nae Ionescu în anii 1928-1930, în epoca guvernării Maniu, fiindcă i-a dat primele mari comenzi la CFR. Inginerul Malaxa a fost introdus și pilotat de Nae Ionescu în cercul Lupeascăi și al camarilei Regelui Carol II, unde s-a oploșit și s-a umplut de avere.

Nae Ionescu i-a făcut industriașului N. Malaxa cele mai fructuoase legături în Germania anilor 1933-1939, realizându-i miliarde. Dacă N. Malaxa ar fi fost un tovarăș onest, ideile financiaro-industriale, legăturile concrete cu Germania realizate de Nae Ionescu, soldate cu beneficii fabuloase, ar fi trebuit să aducă filosofului o avere impozantă.

N-avea nevoie de o asemenea avere. Și-a clădit un palat la Băneasa, pe un teren Malaxa, o vilă la Balcic, un yacht, umbla ca un cap încoronat în automobil Mercedes Benz, numerotat personalizat.

Nae Ionescu știa să manevreze și bogăția. Nu se cufunda în ea, ca porcul în mocirlă. Era un instrument de cunoaștere, de stăpânire, de rapiditate în execuția planurilor sale politice.

Formula favorită politică era „dezgărdinarea”, ruperea zăplazurilor și a gardurilor unde s-au oprit mortăciunile și sloiurile de gheață, pentru a se da drumul șuvoiului năvalnic al vieții.

A fost Nae Ionescu un revoluționar?

Nae Ionescu a fost un revoluționar cu metode de conspirator. Nu era un revoluționar propriu-zis, fiindcă nu credea în mase. Iubea poporul, adora țărănimea, însă nu avea nicio încredere în capacitatea lor politică. Țărănimea era un sac de

¹ De fapt, oficial, în mod public, prin pactul Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939. (n.n.)

cartofi, în ochii lui Nae Ionescu, ca și ai lui Karl Marx și ai marxiștilor revoluționari.

Ca mulți revoluționari, ca Lenin, de pildă, Nae Ionescu era un blanquist. Credea în teoria „elitelor active” și a „elitelor inteligente”, în grupurile înflăcărâte și fanatice, capabile de a da o lovitură de stat.

A crezut multă vreme în teoria monarhului luminat absolut și a crezut că pe lângă Carol II va juca rolul lui Platon la curtea tiranului Siracuzei. S-a înșelat. Nu l-a putut juca decât câțiva ani agitați și fără reforme semnificative. S-a adresat, atunci, tineretului, pe care l-a sfătuit să se organizeze în echipe de șoc, în bande catilinare, pe căprarii mistice. Cu ei ar fi fost tentat să încerce reformele structurale ale statului, așa cum le vedea și le preconiza. N-a realizat nimic. Visul lui interior s-a destrămat ca niște funigei în dimineți aurii de toamnă, lăsându-ne spectacolul unei inteligențe efervescente, al unei nemulțumiri organice, venite din măruntaiele lui parcă bolnave fizic și psihic, protestatar și încenușat.

Era un decadent și s-a drapat în țăran arhaic, nepotul lui Stroie Ivașcu al Bărăganului.

Era un nihilist care făcea exercițiile spirituale ale Sfântului Ignațiu de Loyola și se împodobește cu odăjdile ortodoxe ale clemenței și dragostei, cam puhave pe meleagurile noastre. Nu-i stătea bine.

Era un solitar și ar fi dorit să harangheze mulțimile.

Era un artist desăvârșit și s-a ferit de podoabele inutile ale spiritului.

Era un modern și un modernist și s-a refugiat în clasici literari și în patristică ortodoxă.

Nu credea în nimic și a acceptat dogma ortodoxă și dogma noologică a națiunii cu o fervoare de cavalier teuton, demnă de o cauză mai bună.

Ar fi avut voieșie, dacă nu s-ar fi lăsat copleșit de nihilism și de neant.

Era un artist al concretului, putea fi un *Lebenskünstler* și era un sugrumat de idei universaliste, de melancolii cosmice și de patetism agonic.

Viața și opera lui nu pot fi gustate decât de noi, mandarinii valahi, care cunoaștem meandrele, bălegarul și atmosfera în care a crescut această *magnolia magnica*. Viața și opera lui are ceva indian. Nae Ionescu a încercat să se valahizeze. Nu era un valah. Era un indo-european, venit din India odată cu invazia tătarilor. Avea ceva de corcitură mongolică, aciuat la noi, aclimatizat, eflorescent, cu armonii inedite și culori stranii. În fizionomie, era țigan tătarăsc. În îmbrăcăminte, avea ceva tipic de lăutar de lux. Purta, de pildă, haine negre cu pantofi galbeni. Garderoba lui era plină de culori galbene, roșii, turchin. Avea și cruzimi mongolice. N-a participat la lichidarea fizică a lui Duca?

Pentru valahi, a fost un spectacol inaderent sufletește pe latură fastuoasă, mistică, estetică, așa cum I.L. Caragiale a fost „inaderent” sufletului poporului nostru, cum a demonstrat poetul modernist și ascutitul critic literar N. Davidescu, un slătinean de la Olt, care se pricepea să distingă acordurile și esențele.

N. Davidescu îi vedea pe Nae Ionescu și pe I.L. Caragiale ca pe doi meteci somptuoși. Pe unul, ca pe un brocart de Benares, pe altul, ca pe o horbotă subțire, ca pe o spumă de Athena. Firește că atât indianul, cât și atenianul, au intrat, încorporat, în istoria literaturii noastre, asimilați prin vraja telurică a plaiurilor dunărene, prin dulceața acestei „țări bune”, „țări dulci”.

Epilog la titoismul lui Lucrețiu Pătrășcanu

Tito a trecut prin țara noastră, spre Moscova, unde s-a înțeles cu slavii și marxiștii săi. A revenit și va sta trei zile în ospețe sardanapalice la Snagov și în republică, fiindcă *Propag*-ul știe să ofere ospitalitate de pomină.

Cu acest prilej, mulți cetățeni neavertizați se așteptau ca Tito să se intereseze de cazul privind pe Lucrețiu Pătrășcanu și să ceară deschiderea dosarului și reabilitarea lui.

Ce naivitate!

Lucrețiu Pătrășcanu, ca și acoliții săi puțini, n-a fost un titoist.

Anchetatorii de la Securitate erau absolut neinformați, umblau pe căi greșite, după potcoave de cai morți.

Mi-amintesc cum în ultima repriză a anchetei mele de la pușcăria Uranus, prin octombrie-noiembrie 1952, printre ultimele întrebări fastidioase și stupide, trei anchetatori m-au bombardat cu întrebări referitoare la Tito:

—Ce-ați discutat în automobil cu Tito, la ultima lui vizită în București, din 1947?

Am rămas, probabil, cu ochii holbați.

—De ce nu faceți un efort de memorie? Era acum aproape cinci ani. Vă lăudați că aveți o memorie excelentă.

—Eu am, într-adevăr, o memorie strașnică, aproape fotografică. Cu toată înfometarea de cinci ani, nu mi-am pierdut nicio plăcă fotografică pe drum. N-am scos din căpățâna mea nicio scenă cu Tito. Nu l-am văzut în viața mea, decât în poze.

—Nu vă amintiți când ați mers cu el în mașină, de la Legația iugoslavă spre casa dv. din strada Delavrancea?

—N-am fost niciodată cu Tito în mașină.

—Dacă dv. aveți o memorie fotografică, noi avem plăci fotografice. Dacă vă arătăm fotografiile luate când vă suiți și coborâți din mașina lui Tito?

—Acestea pot fi fotomontaje. Nu sunt realități. Dv. trebuie să aveți respectul adevărului științific și istoric. După cum sunt sigur că $2 + 2 = 4$ și că eu n-am omorât pe mama sau pe tata, care au murit de moarte naturală, după cum sunt absolut sigur că n-am omorât pe nimeni, fiindcă n-am fost nici pe front, ca să trag cu pușca, tot așa sunt sigur pe arhiva fotografică a memoriei mele, și anume, că n-am văzut niciodată pe Tito, în carne și oase. L-am văzut doar în poze.

—Dar dacă vă arătăm în acest dosar cu documentele de filaj ale agenților noștri ziua și ora când ați fost cu Tito?

—Nu mă interesează acest dosar, dacă are asemenea piese inexacte de filaj.

—Și totuși, ați văzut și ați complotat cu Tito. De ce nu vreți să mărturișiți?

—Nu l-am văzut pe Tito. L-am văzut pe Dimitrov, dar n-am complotat cu el. L-am văzut de trei ori: o dată, la

recepția de la Palatul Regal și am avut cu el o lungă convorbire, altă dată, la recepția de la Legația iugoslavă și am continuat conversațiile, și a treia oară am plecat împreună la Periș, cu mașina lui, la o oră foarte matinală, probabil ora 7 dimineața, și ne-am întors în Capitală la ora 11. La Periș se afla ferma mea cu trandafiri, un pogon de vie și un pogon de pomi fructiferi. Era mai elegant decât la prințul Barbu Știrbey, la Buftea.

—Ce ați discutat?

—Multe și de toate. În principal, i-am citit rezumativ, capitol cu capitol, din cartea mea despre *Helvetizarea României*. La plecare, mi-a spus în nemțește, limba în care avea loc conversația noastră, fiindcă eram vechi prieteni berlinezi: *Dreimal Schweiz*.

—Ce însemnează asta pe românește?

—Formula mi s-a părut enigmatică inițial. Însemna „de trei ori Elveția”. Pe urmă, am surâs. Am priceput că era de-acord ca și Bulgaria, și Iugoslavia, să se helvetizeze ca România, așa cum elaborasem „utopia” mea, fiindcă lucrarea bătută la mașină purta subtitlul „Utopie”. Știu că, plecând la Sofia, Dimitrov a dat un interviu prin care cerea o Confederație balcanică în care să fie incluse aceste trei țări. A fost dezmințit în 48 de ore de Moscova, cu un comunicat laconic al Agenției Tass. A fost chemat la Moscova.

Întâlnirea mea cu el a avut loc în ianuarie 1948. Am râs împreună de Ana Pauker și de pretențiile femeilor de a fi conducătoare în țările balcanice, țări cu vechi prejudecăți de harem și atitudini antifeministe. La țară, femeia umblă pe uliță în urma bărbatului. Nici nu intră în biserică lângă altar. Acolo stau bărbații. Ea stă la ieșire. Am râs și de pretenția lui Vasile Luca, maghiaron nemernic, care arunca gaz peste foc în hâra șovinismelor, prin frazeologie națională și moftologie de „Führer”.

Îmi mai amintesc cum, în ultima repriză a anchetei, am fost chestionat și despre amicii mei. Aveam puțini. Am răspuns rezervat în privința lui Pătrășcanu, cumnatul meu. Nu am spus nimic de certurile noastre benigne. Am vorbit de

generalul Nicu Cambrea, om ponderat, și de Geo Bogza. Deși aveam „200 de amici” și, în calitate de avocat, cunoșteam lume multă, n-aveam decât puțini prieteni.

Dezmințirea Tass a avut loc în ianuarie 1948. La sfârșitul lunii, Dimitrov a plecat la Moscova și Lucrețiu Pătrășcanu a căzut.

În aprilie 1948, am fost arestat.

În iunie 1948, a fost arestat și Lucrețiu Pătrășcanu.

Mă aflu în toamna anului 1948 în penitenciarul de la Aiud, când am aflat de moartea lui Dimitrov la Moscova, și de funeraliile internaționale organizate în onoarea cadavrului venerabil.

În iulie 1948, aflat până în ziua de 19 la închisoarea de la Malmaison, la *strict secret*, într-o noapte anterioară zilei de 19 iulie, fiindcă pierdusem șirul calendarului, a sosit după miezul nopții un anchetator. Era după fizionomie un rus și vorbea perfect germana. Am fost sculat brusc din somn. Buimac, a avut loc această convorbire:

— *Sind Sie wohl Dr. Pandrea?*

— *Ja wohl!*

A repetat întrebarea. Pe urmă, a cerut să fie lăsat singur cu mine. A scos dintr-o geantă *Helvetizarea României*, tradusă în rusește, a pus-o pe măsută și am discutat fiecare capitol în parte. M-a chestionat despre împrejurările în care l-am cunoscut pe Dimitrov la Berlin și despre ultimele trei întrevederi avute. Am relatat cu sinceritate și exactitudine.

— Cartea n-a fost scrisă după o înțelegere prealabilă cu Dimitrov?

— Nu l-am mai văzut de peste 18 ani. Cartea este rodul meditațiilor mele după izbucnirea Războiului Mondial, din septembrie 1939, până la 22 iunie 1941, când țara mea a declarat război țării voastre. N-am putut s-o public. Nu aveam nici măcar o gazetă sau o revistă la dispoziție pentru a o face. Eram cu călușul cenzurii în gură, ca toți democrații.

Când, prin 1946-1947, s-a apropiat pericolul războinic, am reluat vechiul manuscris, l-am rafistolat și am vrut să-l dau la tipar. Am vorbit cu Iosif Chișinevski, șeful cenzurii,

care mi-a spus că numai titlul îl înspăimântă și refuză să dea nu numai „bunul de tipar”, dar și lectura cărții. De altminteri, cărțile mele nu sunt pe linie. Tipărisem patru cărți în patru ani și niciuna nu era pe placul acestui inchiizitor valaho-spaniol. N-am putut s-o tipăresc. Era la începutul lui aprilie. La 15 aprilie 1948, am fost arestat, percheziționat, zeci de dosare au fost confiscate. Manuscrisul nu era la mine. Se afla la Editura „Bucur Ciobanul”, condusă de romancierul Mihail Drumeș. Era bătut la mașină în câteva exemplare. Dactilografa a dat cu anticipație un exemplar Serviciului Secret. În prima ședință, am fost chestionat și despre „canalia” de Drumeș, care vrea să publice clandestin cărți neîngăduite de cenzură. Am protestat cu indignare. La „Bucur Ciobanul”, tipărisem *Pomul vieții* și vol. I din *Portrete și controverse*, aprobate de cenzură. Nu aș fi crezut niciun moment că mie, vechiul apărător al comuniștilor, nu mi se va îngădui să-mi tipăresc cărțile. De altminteri, la cenzură, se afla colonelul magistrat Traian Ulea, vărul meu, care îmi era și-un bun prieten. A fost procuror în procesul UTC din 10 decembrie 1940, la Curtea Marțială de la Iași, în plină dictatură legionară și, în loc să acuze și să ceară moartea comuniștilor din boxă (în frunte cu Etti Singer și Lupu Pressmann, actualul Petre Lupu), m-a ajutat să-i eliberez. Am scăpat 19 inși din ghearele morții, adică tot nucleul conducător al tineretului comunist, în plină dictatură legionară, la 10 decembrie, când cămășile verzi defilau pe străzi, înnebunite de rachiou rasist, morfină hitleristă și vin de Cotnari. Am realizat acest lucru – adevărate virtuozități de avocat antifascist, în plină teroare fascistă, grație sprijinului lui Traian Ulea și al judecătorului-președinte Burada. Ca să scap de arestare, am fost ascuns noaptea la profesorul universitar Ștefan Bârsănescu, după ce mi-am lăsat bagajele, percheziționate de poliția legionară, la Hotel Schiller.

Cum n-aș fi putut tipări, dacă vream, *Helvetizarea României*, când șeful cenzurii din 1947 era vărul meu, colonelul Ulea Ulea, iar ministrul Justiției era cumnatul meu, Lucrețiu Pătrășcanu?

Eram certat cu Pătrășcanu, dar n-ar fi îndrăznit să mă trimită în judecată pentru tipărirea unei cărți. Gestul ar fi fost prea canibalic. Aș fi putut forța nota. Am vrut să acopăr răspunderea și interesele cenzorului colonel-magistrat Traian Ulea, care-mi dăduse, cu ochii închiși, patru „bunuri” de imprimat, fără să-mi citească manuscrisele dactilografiate. Mi l-ar fi dat și pe-al cincilea, aplicând ștampila și punând o semnătură. N-am vrut. Cartea conține simbolurile unei mari și grave discuții de politică externă. Am vrut să-i dau acoperirea, cerând „bun de imprimat” de la Iosif Chișinevski, responsabilul *Propag*-ului. Nu l-am obținut. N-am tipărit cartea. Mihail Drumeș nu este o „canalie” în această chestie. E un nevinovat. Era editorul celor două cărți ale mele. Era fericit s-o publice și pe a treia. Cărțile mele se vindeau ca pâinea caldă. De ce să-i faceți un cap de acuzare, prin faptul că mi-a bătut manuscrisul la mașină? De la dactilografiere până la tipărire este o distanță. Nu este niciun act profanatoriu, ostentativ, fiindcă n-a fost niciun moment vorba de intenția sau discuția de tipărire clandestină.

— Pătrășcanu a știut ceva de *Helvetizarea României*!

— Da. A știut de un singur fragment. Familia a făcut o ultimă încercare de reîmpăcare a noastră. Mi-a trimis automobilul să-i fac o vizită. Era încă ministru în funcțiune. Intenționeam să dau o suită de articole la vreo gazetă. I-am citit un capitol. Mi l-a dat înapoi, învederându-mi imposibilitatea de a trece pe la cenzură asemenea ideii. De-altminteri, nici nu era de acord cu teza neutralității României în materie de politică externă. O considera ca pe o utopie. El era un politician realist. M-a ștampilat ca un utopist și ca un etern opozant. Împăcarea noastră n-a avut loc, fiindcă era, alături, Herbert Silber, care îi adusese un manuscris laudativ *Despre concepția filosofică a lui Lucrețiu Pătrășcanu*, manuscris infect, cu diti-rambe. Am *flairat* escrocul și *flatteurul*.

Când a intrat, l-am tras de urechi pentru amenințările proferate la adresa lui Tudor Teodorescu-Braniște și Emil Serghie – directorii ziarelor „Jurnalul de dimineață” și „Momentul”, unde publicasem un articol sângeros la adresa și

contra lui Pătrășcanu, scăpând de sub vigilența cenzurii printr-o contorsiune stilistică și o paranteză. („Andrei Moldovan, faimos opozant și ministru imbecil” – acest nume fiind unul din pseudonimele de ilegalist ale cumnatului meu).

N-a fost niciun complot între Dimitrov, Tito și Pătrășcanu. Tito și Dimitrov erau înțeleși să-și scoată țările de sub influența stalinismului și să se orienteze spre o neutralizare a spațiului balcanic și spre autonomii socialiste naționale.

Pătrășcanu nu s-a angrenat în acest curent. Nu era un om politic. Era un luptător fără instinct politic de guvernare. Era un revoluționar sincer, și atât.

Când Tito a venit în țară, în iunie 1956, toată lumea se aștepta ca Pătrășcanu, ucis în 1954, să fie reabilitat. Nu s-a făcut nicio reabilitare. Tito n-a avut nicio înțelegere cu Lucrețiu Pătrășcanu.

Remușcări

Lumea modernă este plină de remușcări.

Nu este vorba de remușcările de conștiință frecvente la naturile religioase. Acești oameni sângerează, cotidian, asupra păcatelor săvârșite și asupra celor imaginate. Concupiscenta simplă a carnalității, în ochii lor, e un păcat. Un țăran valah râde dacă-i spui așa ceva. Pășirea la un adulter sau la relații carnale, în afara limitelor instituției sacrosancte a căsniciei, devine o catastrofă.

În lumea aceasta teribil de puritană, mi-am trăit tinerețea în cercul de la YMCA, din strada Sălciilor 35 (în 1923-1926) și la CVJM (1927-1931). Până astăzi, lui Virgil Popescu (amicul meu de la YMCA) i se pare o calamitate criminală faptul că Nae Ionescu a avut o serie de amante.

Filosoful nostru era divorțat din 1923, adică de la vârsta de 33 de ani până la 49 de ani, când a murit otrăvit de Lupeasca și Carol II. A murit otrăvit, dar ancheta judiciară pornită de familie și învățăcei a fost stopată din înalt ordin. Ce putea face un bărbat divorțat, focos, plin de temperament,

între 33 și 49 de ani? Era singur, celebru, simpatic și femeile se dădeau în vânt după el. N-a sedus o studentă, așa, după metoda brevetată de Mihai D. Ralea. N-a trăit cu servitoarele sale, ca Giorgio Pascu și alți universitari ieșeni. N-a divorțat nicio femeie, stricând căsnicia vreunui prieten cunoscut sau necunoscut. A fost plin de scrupule morale în această direcție. A avut frecvent amante dintre femeile libere, pentru plăcerea lor și a sa. L-au iubit toate și multe l-au adorat. A avut amante femei celebre, ca principesa Maruca Cantacuzino sau Cella Delavrancea. A avut amante femei obscure, ca profesoara de gimnastică Popovici Lupa.

Cella Delavrancea era o femeie urâtică, de o superlativă inteligență și o pianistă celebră. Cânta, pentru amantul adorat, în orele lui de reverie, concerte de unul singur. Principesa Cantacuzino, muza inspiratoare din tinerețea lui George Enescu, a înnebunit de durere când a părăsit-o Nae Ionescu.

Aceste peripeții erotice agreabile sunt crime în fața unui puritan ca Virgil Popescu. Pe mine mă amuză. Le scuz și le găsesc absolut normale și morale. Nu era un bărbat divorțat? Trebuia să-l imite pe Jean-Jacques Rousseau, în promenadele de adolescent și plimbăreț solitar? Nae Ionescu era un bărbat serios de 33 de ani. Se însurase din dragoste, tânăr student, cu o colegă fermecătoare și avusese doi băieți, pe Buda-Răzvan (Ionescu), ajuns medic, și pe Radu (Ionescu), doctor în economie politică de la Berlin, mort ca ofițer de artilerie, în fața Stalingradului.

Și-a părăsit Nae Ionescu familia?

O, nu! N-a existat părinte mai grijuliu și mai tandru.

Margareta Ionescu (născută Fotino) se plimba prin crânguri și păduri cu frumosul ofițer de artilerie Ilie Dumitrescu, pedagog la Mănăstirea Dealului. Nae Ionescu era director de studii. Ilie Dumitrescu îi dădea Margaretei lecții de pian. Era o prietenie platonică, se pare, între o femeie măritată, fermecătoare, și un ofițer bine crescut, pianist, frumos și cam bâlbâit. Nae Ionescu îl prezenta pe Ilie Dumitrescu ironic:

— Vă prezint pe curtezanul soției mele!

Ilie Dumitrescu s-a jurat că n-a trăit cu nevasta lui Nae Ionescu. Margareta a negat cu obstinație, după ce a fost părăsită. N-au păstrat aparențele. Se plimbau în mici excursii prin pădure, după moda müncheneză. În Valahia era o crimă, un adulter consumat, când o femeie se plimba seara pe stradă cu cineva. Dar când se plimba în pădure? Nu mai era nicio îndoială că s-au așezat pe iarbă verde sau pe frunze veștede și au consumat ceea ce consumă de milenii ciobanii și țărani, vara, prin păduri, când se întâlnește un bărbat cu o femeie.

Ilie Dumitrescu, curtezanul occidentalizat münchenez, și Margareta Ionescu-Iotino n-au păstrat aparențele și au călcat regulile drastice ale moralei valahe.

Margareta Ionescu a plătit cu viața ei. La 33 de ani a fost părăsită de soțul mortificat în orgoliul său (soț încornorat!). Nu a intentat acțiune de divorț. În catolicism și în ortodoxia strictă nu se îngăduie divorțul. S-a făcut separație de corp și domiciliu.

Nae Ionescu îi servea o rentă lunară copioasă, pentru a crește și îngriji copiii. I-a trimis pe toți la Viena și, apoi, la Berlin.

Ce remușcări putea avea Nae Ionescu din această afacere sordidă familială? Niciuna.

El avea alt soi de remușcări.

L-am văzut îngenunchat în biserică.

Avea remușcarea de a nu crede în Dumnezeu și de a predica dogmele bisericii ortodoxe. Predica dogmele cu fervoarea pasională a strictei observanțe a unui om aflat în îndoială și care nu-și îngăduia, nu-și ierta îndoiala. La YMCA, în subsol, după o conferință, a speriat pe auditori, când a declarat că el crede iotă cu iotă tot ceea ce scrie în „Cartea facerii” din *Biblie*. Numai așa te poți mântui.

Afirmția a scandalizat pe auditori și în primul rând pe Virgil Popescu. L-a lăsat pe gânduri pe Sandu Tudor, aflat prezent. Mai târziu, Sandu Tudor se va călugări, va ajunge stareț și consilier aulic al Patriarhului Justinian Marina, va arunca cu piatra în Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului de la Vladimirești și în monahii de la Sfânta Mănăstire a

Sihastrului. Împreună cu ciracul său, bibliotecarul frate Scrima, vor hotărî și vor realiza ca să se facă din Maica Veronica o „maică Bernadette”, călugărița franceză care a creat miracolul de la Lourdes.

Sfincter moral și oral

Există un sfincter la anus. Nu-ți poți murdări izmenele, dând drumul la fecale. Sfincterul este paznicul izmenelor și al sănătății tubului digestiv, al sănătății fizice, în genere.

Pe lângă sfincter fizic, omul mai are un sfincter moral. Nu poți da drumul tuturor impulsurilor.

Pe lângă un sfincter fizic și un sfincter moral, mai există un sfincter oral, un sfincter al buzelor. Nu poți da drumul la orice gândești, prin orificiul buzelor.

Tudor Arghezi și Maria Tănase (29 iunie 1956)

La ceasul de față, avem doi măscărici naționali în Valahia puturoasă: pe Tudor Arghezi și pe Maria Tănase.

Când Arghezi începe să devină lichea, nu-l întrece nimeni.

Când Maria Tănase începe să ofteze la microfon, n-o mai întrece nici naiba.

Maria Tănase, femeia cea mai impudică, oftează.

Tudor Arghezi, gospodar și măscărici, își dă poalele peste cap, ca o târfă.

Între ei

Eugen Jebeleanu citează din Mihai Beniuc, că Dan Deșliu ar fi scris poezii la înălțimea lui Eminescu.

Aurel Rău *demonstrează* cu două duzini de versuri din Dan Deșliu că este un gornist mediocru, iar altul amestecă versuri de Deșliu cu Dem. I. Rădulescu și Vasile Militaru, și nu le mai cunoști.

Ei între ei se beștelesc și nu e nimic de capul lor.

Ce să le faci? De 12 ani, sunt niște cazarmagii și n-au citit și simțit decât regulamente staliniste.

Monstrul Stalin

În cuvântarea de la 27 iunie, din Valahia, Iosip Broz Tito l-a făcut monstru pe Stalin. Auditoriul a aprobat, a surâs și s-a spălat pe mâini ca Pilat din Pont.

Încă nu sunt arestați?

Se pare că Stalin a comis o serie de crime abominabile. Complicii lui încă nu sunt arestați, nici în Rusia, nici în democrațiile populare.

Duplicitate? Amnistie generală?

Alegeri libere

În Rusia lui Hrușciiov s-a anunțat că la alegerile locale pot candida pe liste deosebite concupiscentii la putere.

Se introduce, și pe-acolo, votul universal, secret, direct și obligatoriu?

Nu-mi vine a crede.

Crime, crime, crime

Citesc cu stupefacție pe André Wurmser în „L'Humanité” și constat că vorbește de „crimele” comise de regimul stalinist. Citesc pe Eugen Denis, secretarul Partidului Comunist American, care pomenește de crime. Mereu crime staliniste. Ochii îmi sunt împăienjeniți. Când le spuneam, încă din perioada 1938-1948 (arestare!), că zeificarea lui Stalin este o monstruozitate, șiragurile cu șirele de spinări plecate ale partidului comunist valah îmi răspundeau că sunt „culac”, „reacționar”, „anarhist mic-burghez”.

M-au tolerat cât au avut nevoie de mine.

M-au șbilțuit când n-au mai avut nevoie de mine.

Acum repudiază „zeificarea” și vorbesc cu gura plină de „respectarea legalității socialiste”.

Nici usturoi n-au mâncat, nici gura nu le pute.

Acum iese la iveală...

Acum iese la iveală toată murdăria asiatică, toate falsitățile, escrocheriile, fastuozitățile *Propag*-ului și alte imbecilități satrapice asiatice. Nu este genul nostru valahic. Nu este în spiritul nostru zeflemisitor, cuminte, tolerant, blând, nevărsător de sânge...

*Oh, mon Dieu, comme cela pue!*¹

Pentru un pahar de apă

Pentru un pahar de apă, cerut în timp nepotrivit, se poate face o răscoală într-o casă întreagă, într-un sat, într-un oraș, într-o provincie, într-o țară, într-un continent.

Pentru un bir nepotrivit, se poate face o răscoală într-o țară.

Istoria adevărată a lui „Baroane” de T. Arghezi

Tudor Arghezi este o personalitate poetică și morală foarte controversată.

Acest elev al lui Bogdan-Pitești, coleg cu Gala Galaction și I.G. Duca, prieten și cirac al lui N.D. Cocea, aflat, deci, într-o ignobilă *compagnie* și cu un *milieu* detestabil, cu instincte sănătoase oltenești-rurale, de zarzavagiu cu cobilița pe un umăr și cu pasărea măiastră pe al doilea umăr, se află, iar, în bătaia focului opiniei publice.

Numai cine stă cu brațele încrucișate nu greșește.

Nu este întâmplător faptul că T. Arghezi, vorba aia, greșește mereu, fiindcă se află în toiul luptelor.

De fapt, T. Arghezi n-a greșit niciodată, fiindcă n-a greșit în silabe, ritm și rime.

¹ O, Doamne, ce urât miroase! (n.n.)

La Congresul scriitorilor din iunie 1956, T. Arghezi a greșit fiindcă a afirmat că intelectualii reprezentați de ziaști scoteau fițuică „Ecoul” (colaborator Mihail Sadoveanu) sau „Timpul” (colaborator Mihail Sadoveanu), unde redactorul-șef făcea două ediții:

— Trăiască Stalin!

— Trăiască Hitler!

A greșit Arghezi?

Nu, n-a greșit Arghezi.

Așa era presa românească, așa era armata românească, așa era negustorimea românească, așa era funcționăria română. Alte pături tăceau. Tăceau țăranii de sute de ani. Tăceau muncitorii, ziși proletari, fiindcă se fripseseră cu *Gară de Fier*, fiindcă majoritatea proletarilor conștienți îmbrăcaseră cămașa verde.

Unde greșește T. Arghezi în afirmația globală că românii aveau două ediții de gazetă, adică o icoană unică pe care scriau pe față, „trăiască Hitler”, și pe dos, „trăiască Stalin”?

T. Arghezi greșește când confundă pe gazetari cu intelectualii români.

N-a fost așa.

Intelectualii români, în epoca 1933-1944, au fost zeflemisitori, antidictatoriali, anti-Lupeasca, anti-paukeriști, anti-hitleristi, anti-staliniști (Stalin ca zeu sau semizeu).

Intelectualul român este o specie liberalistă ciudată, democratică, zeflemisitoare, critică și arhi-critică.

Pe timpul lui Ion Antonescu, au fost intelectuali, profesori universitari, care au semnat un apel¹ (destul de vag), prin care mareșalul era invitat să iasă din războiul hitlerist, ceea ce nu era deloc banal.

E drept că și T. Arghezi scria la „Informația” lui Emil Serghie.

Această „Informație” fusese preluată, cu forță, de un ziarist teolog, iar pe Emil Serghie l-au băgat în lagărul de la Târgu Jiu.

¹ Se referă la scrisoarea din luna aprilie 1944, semnată de peste 60 de universitari din orașele București, Cluj și Sibiu. (n.n.)

Teologul director de la „Informația” (cum îl cheamă?) luase ca articlier pe T. Arghezi. Cine era teologul? Un agent de Siguranță. T. Arghezi scria „tablete” antihitleriste, cu aprobarea lui Ică Antonescu, doritor de a ieși din războiul hitlerist.

Cum s-a ajuns la *Baroane*, faimosul articol contra lui Killinger de T. Arghezi?

Azi am fost pe la Mihai Popovici, fost ministru de finanțe țărănist. Discuție despre T. Arghezi la Congres care, cu 3-4 luni înainte, scrisese *Instigatorul*. Frumoasă poezie!! Iat-o¹:

„

.....”

De față era Adela Popovici, Adelica adorată de atâți bărbați, moș Mihai, H. Soreanu, eu și cu fiu-meu Andrei, medicinist în anul al III-lea.

De fapt, venisem la Ion Vlad, sculptorul.

N-a fost acasă.

Când ieșeam de la sculptor, intra în casă politicianul. L-am strigat. M-a îmbrățișat. M-a îmbrățișat cu atât mai bucuros cu cât eram împreună cu „dinastia Pandrea”, cum a exclamat Adelica.

A picat H. Soreanu, ca musca în lapte.

Conversația s-a schimbat. Eu îl bănuiesc agent de Securitate și agent la toate siguranțele din lume, un fel de *rasender Reporter* à la Egon-Erwin Kisch. Am declarat pe feciorul meu *rusofil*, pe coana Adela *une vraie grande dame* și pe conu' Mihai, un baci ardelean, ca sepia, care tulbură toate apele. Ne-am ocupat și de T. Arghezi, personaj la ordinea zilei. (Cu acest prilej, am aflat povestea adevărată a lui „Baroane”).

Acest articol a făcut senzație.

Apărut în 1943. Pavel Pavel, aflat la Londra, mi-a spus că l-a citit a doua zi la *Chatam House*.

Mihai Popovici spune că el a fost „urzitorul” acestui articol. Cum?

¹ Autorul n-a transcris această poezie. (n.n.)

După cum se știe, pentru ardeleni, Transilvania este buricul pământului. I-a durut, ca români și ca oameni, când Transilvania a fost sfârtecată în două prin Diktatul de la Viena din 1940, omologat de Ribbentrop, Ciano, Mussolini, Hitler, Gigurtu, Carol II și... Mihail Manoilescu (care a leșinat pe hartă).

La un an, un baron Kémeny, din „Săgețile de foc” ale lui Szálasi, a ținut un discurs înfiorător și tiranic contra urmașilor lui Traian aflați sub cizmele lor.

Acest articol-discurs unguresc a fost tradus de oamenii de casă ai lui Mihai Popovici, și T. Arghezi a fost pus în cunoștință de cauză și rugat să dea o replică. A dat o Replică (*à la* Aurel C. Popovici), o replică *sui generis*, fără savantlâc, o replică acidă, unde a condensat pe baronul Kémeny cu baronul Manfred von Killinger, ambasador germano-hitlerist

Ică Antonescu s-a supărat. A apărut fără știrea lui. Ca director. A apărut cu știrea agenților de siguranță.

T. Arghezi a trebuit să fie internat o lună în lagăr la Târgu Jiu, pentru a se da satisfacție la București baronului Manfred von Killinger, vizat în articol. Pamfletul este superb. Pe urmă, Ică Antonescu a dat ordin lui Leoveanu și a fost internat la moșia lui Calotescu Neicu, epigramist gorjean, care abia aștepta să-l aibă musafir pe maestrul tuturor muzeilor. După circa patru luni, a fost scos din lagărul gorjean (T. Arghezi, originar din Cărbunești Gorj) și readus lângă soție și copilași, la Mărțișor, București, lângă Penitenciarul Văcărești.

Ică Antonescu i-a dat și o despăgubire de 500.000 de lei, după ce-a fost adus acasă.

Deci (în concluzie), articolul n-a fost comandat de Ică-Mihai A. Antonescu, vicepreședinte de Consiliu din 1940-1944¹, ci scris de T. Arghezi, pe materialul furnizat de Mihai Popovici, referitor la baronul ungur Kémeny, care a insultat pe valahi, și, extins de poet, la baronul Manfred von Killinger, ambasador teutonic printre valahi.

¹ Mihai Antonescu devine și vicepreședinte de Consiliu numai din 21 iunie 1941. (n.n.)

Aceasta este povestea adevărată a articolului controversat *Baroane* de T. Arghezi.

Povestea lui H. Soreanu

Când am ieșit de la Mihai Popovici, ziaristul H. Soreanu s-a simțit obligat să ne facă, mie și fiului meu, portretul lui Mihai Popovici.

Acest ziarist este speriat de două lucruri:

a) de parale și b) de pușcării.

Vrea cât mai multe parale și nicio pușcărie.

N-a făcut nicio pușcărie în epoca hitleristo-stalinistă (1933-1956), deci 23 de ani, deși a fost ziarist luptător. N-a fost ziarist luptător, ci informator. S-a salvat prin informație, după cum alții se salvează prin Dumnezeu, credință în patrie, partid, masonerie, confesiune etc. El s-a izbăvit prin informația multilaterală pe care o distribuie cu ȋrâita la toți, contra bănuți de argint.

El ar fi dorit ca bănuții să fie de aur. Sunt numai de argint. Dacă nu cade, pică.

H. Soreanu povestește, uimit, că Mihai Popovici a moștenit de la taică-său 40 de milioane de dolari, pe când Tito, atunci când a rupt-o cu *Cominform*-ul, n-a primit de la Alan Dulles decât 35 de milioane.

La Viena, Mihai Popovici (povestea C. Graur) avea apartament pe Ring, valet, și metresă actriță la Burgtheater.

Și adaugă către feciorul meu de 20 de ani:

— Metresa actriță era un rang nobiliar.

Acest ziarist, care a aflat povești nobiliare de la C. Graur, a avut impresia că-l adoră pe Iuliu Maniu, a servit pe Manolescu-Strunga, pe toți liberalii, a servit pe Ana Pauker, I.G. Duca, Ioșca Chișinevschi, s-a certat cu fratele său de cruce Herbert Silber (reporter și informator multilateral informat) și, împreună, au omorât pe Lucrețiu Pătrășcanu.

Debita măgăriile lui fără savoare și rușine în fața nepotului lui Lucrețiu Pătrășcanu, flăcău de 20 de ani, voinic și pur. Noroc că el nu știa...

Sunt întrebat mereu:

—De ce nu te duci să-ți vezi cumnata, pe Hertha Schwammen-Pătrășcanu, abia ieșită din pușcărie? Trebuie să lăsați certurile. Este o decență.

Răspund agale:

—Nu sunt ipocrit, nici un moralist iubitor de moralină. Pe Hertha n-o iubesc. Din 1938 până în 1944, cât timp era căsătorită cu Lucrețiu Pătrășcanu, eu i-am cunoscut trei amanți: pe Bretzel, pe Herand Torosian și pe Herbert Silber. Un italo-german, un armean și un stalinist agent informator multilateral. Primul, cred că era „gestapist”, al doilea, afacerist și al treilea, „moro-zovo-cugenisto-cristianist”. Avea amanți interlopi și soț valah.

La noi, în Valahia, bărbații au voie să fie curvari. Femeile n-au voie să fie curve.

Hertha a fost curvă cu amanți interlopi.

Hertha este o femeie interlopă.

Opera mea (10 iulie 1956)

Opera mea va fi viața mea memorabilă, memorabilă prin pilda ei, fiindcă este o operă realizată cu sudoare, sânge și suferință. Opera propriu-zisă nu am scris-o încă, nu am confecționat-o. Am schițat-o vag. Sunt un veleitar. Nu am timp s-o scriu, nu sunt pus în situația de a lucra cu osârdie. Homer era un cântăreț genial, la curți princiare de kulaci, plin de răgaz în timp de toamnă și de iarnă. Marcel Proust era un fecior de medic francez opulent și zgârcit, care și-a lăsat rentele unicului său fiu. De altminteri, Adrien Proust-tatăl trăia foarte rău cu soția sa și i-a lăsat de capul lor, al rentelor și al timpului liber.

Între Homer și Marcel Proust eu privesc ca printre geamuri străvezii. Primul era un rapsod popular genial, al doilea era un rapsod parizian decrepit. Au avut răgaz.

Nu se poate crea nimic decât prin forța, sperma și melancolia ta. Pentru așa ceva trebuie *otium cum dignitate*, așa

cum proclama poetul latin. Strămoșii noștri romani știau totul și au lăsat eșantioane în toate domeniile.

Viața și opera

Să presupun, un moment, că în aceste epoci n-aș avea în cap intenția să scriu câte ceva și m-aș lăsa dus exclusiv în suvoiul vieții. Eu fac *abia acum* o experiență mare literară.

Nu am scris până acum decât cărți ocazionale, pledoarii, articole à thèse. Depărtat de amici, îndepărtat de la clientelă, am rămas cu mine însumi, în sânul familiei mele restrânse, care este o prelungire a *Eului*.

Nu mai sunt avocat la bară; în amvon, nu mai sunt îndrumător de opinie publică în calitate de ziarist și scriitor; nu mai sunt comandant de oaste în penitenciare, biruind pe călăi prin atitudine și verb (fiară a cuvântului, cum spunea romancierul Ion Iovescu la Ocnele Mari); nu mai sunt bunul samaritean înflăcărat în tribunal și în instituții represive, ca *un arc voltaic* (cum spunea poetul Constantin Lucreția Vâlceanu).

Adevărata claustrare abia a început și s-a realizat în toiu lumii mele valahe.

Jertfesc viața valahă de 15 luni pentru o operă imaginară, un memorial vast, unde nu vreau să dovedesc nimic, nu vreau să predic nimic, în care se oglindește un subconștient involburat și o conștiință ulcerată, un ideolog descumpănit și dezabuzat. Fac o experiență sinistă, îndepărtată din viața obștii, cu delicii interioare, cu zăpezi pe culmi, cu zonă toridă de pustietate sahariană în juru-mi.

De ce o fac? O fac din deznădejde?

O, nu! O fac din dorința cunoașterii lucide. Îmi dau o întâlnire cu mine însumi. De câte ori am avut ocazia? Foarte rar.

Ce poate ieși?

Ce poate ieși din întâlnirea cu tine însuți?

Am experimentat-o în câțiva ani de claustrare totală, din cei cinci ani de pușcărie. Sondajul subconștientului, al conști-

entului, răscolirea amintirilor, analiza necruțătoare a gesturilor trecute, a instinctelor, a elanurilor, a impulsurilor, a credințelor, am făcut-o necruțător. Sunt lămurit în această privință și nu voi da prea multe lămuriri. Ar fi prea lung. Și nu sunt sigur că acest jurnal intim va cădea sub ochii cuiva. Mâlul plin de viermi care sălășluiește în adâncuri, scorpionii concupiscentelor, viața larvară m-au înspăimântat, m-au scârbit, m-au deprimat. De-atunci sunt fără iluzii și cu detașare nirvanică față de mine însumi. Nu-mi trebuiește.

Din analiza *Eului*, nu poate ieși decât murdărie și... poezie, dacă analistul știe să formuleze introspecțiile, iar eu nu-s poet.

Din analiza *Eului*, nu poate ieși ca orientare ideologică decât anarhismul. Eu sunt născut anarhist, mi-am alungat anarhia și mă construiesc pe coordonatele străbunilor.

Din analiza *Eului*, nu poate ieși ca orientare morală decât egoismul, egolatria, egolatrina. E regretabil, dar așa este.

Din analiza *Eului*, nu poate ieși ca repercusiune psihologică indirectă decât o morcelare a personalității difuze și o accentuare a difuzului, uneori incapacitatea de a mai acționa, de a mai crede, de a mai întreprinde, de a mai simți ceva – într-un cuvânt, *dissoluție*, care duce, bizar!, la *ataraxie*.

Trăiesc în ultima vreme detașarea – n-am ajuns la ataraxie. Sunt în preajma ei.

Acces de ură și venin (11 iulie 1956)

Accesul meu de ură și venin nu s-a terminat. Fără să vreau, mă trezesc cu „frisoane” cumplite. Am fost dus, de fetiță și nevastă, să văd partea a doua din „Contele de Monte Cristo”. Film bine făcut, jucat, în exclusivitate, la Casa scriitorilor „Mihail Sadoveanu”. Am fost dus cu forța, fiindcă pentru mine cinematograful este o artă inferioară, este ceea ce a fost circul în antichitate, adică stupefiant pentru plebea imundă, ceea ce a fost hipodromul în Bizanț, ceea ce a fost romanul-foileton în al II-lea Imperiu și a III-a Republică franceză, ceea ce a fost defilarea în pas de gâscă (*Gänsemarsch*) în Prusia, ceea ce este mirosul de tămâie și orga la catolici.

Nu suport succedaneele, *Ersatz*-ul și, deci, nici cinematograful.

Clubul select al scriitorilor din Casa Catargiu, aflat în Calea Victoriei, este de tip englezesc și aristocratic. Arhitectura casei este tip francez, Versailles, cu două grădini Le Nôtre. Gazdele dădeau, vara, *garden-party* pentru boierii de odinioară. Ciocoi de azi au luat-o în primire: gușați chei (*à la* Silvian Iosifescu, criticul literar cu cap de penis belit, însoțit de un trib familial), de alți scriitori prezumțioși și ignari, majoritatea meteci, ca și aristocrația de odinioară a lui Barbu Catargiu, o lepră imundă, infectă și gălăgioasă.

Cadru seniorial, prețuri ieftine, aproape derizorii.

Am avut un acces de ură și venin față de lumea înconjurătoare. Și eu – bietul om – care mă crezusem vindecăt, care predicam iertarea și uitarea! Eu nici nu pot uita, nici nu pot ierta. Mocnește focul în adâncuri, mă arde veninul ca și cămașa lui Nessus.

Câtă forță de stăpânire îmi va trebui să am de-acum înainte?

Hitler, Stalin și Valahia

În discursul său de la Congresul scriitorilor din vara aceasta (anul 1956), T. Arghezi a concretizat excelent atitudinea intelectualului valah față de Hitler și Stalin.

La 23 August 1944, gazetele, revistele și cărțile scrise de intelectualii valahi purtau două versiuni: una cu „trăiască Hitler” și alta cu „trăiască Stalin”. Ei erau înjugați la carul triumfal al lui Hitler și erau gata să se înjuge ca boii la carul agricol-industrial al lui Stalin.

Sunt exact ca și tinichigiii noștri, care poartă numele pompos de „muncitori” și „proletari”.

Noi neavând oțel, n-aveam oțelari. Se lucrează în tînichia. Muncitorii noștri industriali nu pot fi numiți oțelari sau proletari, ci tinichigii.

Ca și proletarii manuali, proletarii intelectuali valahi n-aveau bază în popor, n-au avut bază în avere agrară sau

citadină. Erau bieți mahalagii, pistolari ca Arghezi sau Șeicaru, robi ai cuvântului scris.

Mihail Sadoveanu a scris până la 23 August la „Ecoul” lui Mircea Grigorescu, aghiotantul democratic al lui Ică Antonescu. Pe urmă, a trecut la „Jurnalul” lui Tudor Teodorescu-Braniște, ca să alunece mai apoi în tranziții drăgălașe spre „Scânteia” Anei Pauker. După doi ani, jucau împreună alunelul, sârba și hora la recepții oficiale și reuniuni intime. Acest pachiderm fizic dansa „lugojana” și „alunelul” cu o zăludă ca Paukeroaia. Strigase „trăiască Mareșalul valah al lui Hitler”, acum striga „trăiască aghio-tanta lui Stalin”.

T. Arghezi a văzut lucrurile acestea (văzute de noi toți, cu ochii noștri), le-a simțit ca pe-o incongruență și o înjosire. S-a înjosit și el, călugăr detașat la Mărtișor, ca să le poată exprima, ca să le poată spune, de la obraz, contemporanilor săi, cu imprecățiile profeților pe buze, cu năduf în torace și apă tare argheziană în călimară.

Șbilțarii (12 iulie 1956)

Șbilțarii din Valahia paukeristă se adună acum sub stindardele lui Tito. Se vor „specific național”, gen Ralea (care și-a amintit brusc că este elevul lui Garabet Ibrăileanu, după ce-a fost elevul doamnelor Elena Lupescu, Ana Pauker și Liuba Chișinevschi); vor autonomii locale, ca bine cunoscutul autonomist alsacian Jean Maurer sau ca Ioșca Chișinevschi, absolvent de curs seral comercial la Cluj, care inaugurează, cu mititei și Cotnar moldovenesc, Fabrica de antibiotice de la Iași; ca ex-secretarul meu Avram Bunaciu, un oftător pentru Ardeal, care admira pe ruși în anul 1945, fiindcă au – fizic – un penis mai lung decât românii, ceea ce a scandalizat pe acad. Mihai Roller, după care românii ar fi slavi curați, deci cu penisuri egale.

Toți șbilțarii se adună, se autocritică și se împacă pentru a șbilțui în continuare pe valahii puturoși.

Alexandru Jar a vorbit la activul de partid București, care pregătea Congresul scriitorilor, despre „dubla conștiință”, despre viața de minciună în care sunt obligați să trăiască scriitorii. *C'était le cri du cœur!* S-au înspăimântat. Maria Banuș l-a înfierat ca antistatal și antipartinic. A vorbit despre „cățeii de la Comitetul Central”. Câte n-a spus un romancier nevrozat și nentalentat?

S-a crezut că Jar a fost pus de Chișinevschi contra lui Leonte Răutu. Secondat de Ion Vitner și Mihail Davidoglu, adevărați sindicaliști israeliteni în Valahia, ei erau dornici a poza în campioni ai liberalismului, ai democrației și ai eliberării. N-a fost așa.

Acum se spune că Al. Jar avea legături cu fratele lui Fadeev, că a fost o lovitură „combinată” între Paris, Moscova și București. Nu știu.

Sunt adevăruri sau numai vorbe în vânt?

Cauze pierdute și cauze celebre (14 iulie 1956)

Pășesc în tribunal, azi, 14 iulie 1956, cu inima strânsă cât puricele. Mâine este procesul fratelui meu Teodor Marcu, încadrat la moarte într-un fictiv proces de sabotaj contrarevoluționar. Se judecă într-un lot de arestați, în stare de libertate provizorie.

Căutam pe avocatul oltean Vasile Cameniță.

Mă înconjoară avocați și avocate tinere. Unul dintre ei mă prezintă celorlalți:

— Avocatul celebru și scriitorul celebru.

Răspund cu toții:

— Am auzit și suntem bucuroși să vă cunoaștem, Maestre.

Cu o mimă de modestie, îndelung studiată, mă alint:

— Avocații spun că sunt scriitor și scriitorii spun că sunt avocat.

— Și una și alta, Maestre, spune o fată drăguță.

Răspund:

— Nu poți alerga după doi iepuri deodată, după cum nu poți iubi două femei deodată. Poți avea un harem, dar în harem este o favorită.

— Atunci, ce sunteți? Avocat sau scriitor?

— Niciuna, nici alta. Aș vrea să fiu filosof și nu pot.

Am iubit avocatura până la demență. Poți pleda bine în fiecare zi. Carența avocaturii este o catastrofă statală, simptomul unei putreziciuni adânci.

— Ați fost un avocat celebru...

Eu n-am fost un avocat celebru. Poate că am devenit avocat celebru, deși n-am avut stofă de avocat celebru, fiind filosof, *causeur* și iubind stilul scris, iar nu oralitatea. Eu am fost avocatul cauzelor celebre din Valahia anilor 1938-1948, și a celor din 11 mai 1953 până la 19 martie 1954, când am fost iarăși suspendat... provizoriu.

Doar provizoriatul durează!

Mulți credeau că sunt avocatul cauzelor pierdute.

Nu. Niciodată nu mă bag într-o cauză pierdută, într-o pungășie crasă. Nu refuz cauzele grele. Cauzele grele pot deveni, ulterior, cauze celebre. Aici a fost secretul meu. N-am fugit de cauzele grele, care au devenit cauze celebre.

Am fugit de cauzele pierdute.

Remușcările omului bogat

Remușcările de conștiință se găsesc la toți oamenii, chiar și la bogați, chiar și la oamenii cocoțați în vârfurile puterii politice. Cum poți mânca sarmale și curcan, când prietenii de odinioară pier de foamete?

Omul bogat și omul politic („a fi la putere” înseamnă bogăție) abia așteaptă să găsească pretexte, ca să scape de vechile prietenii și de vechile obligațiuni (de așa-zisele „datorii uitate”).

Bogatul caută ceartă cu lumânarea prietenului sărac.

... Am probat de patru ori zicala că bogătașii politici (foști milogi în tinerețe) caută ceartă cu lumânarea prietenilor față de care aveau datorii uitate.

Cazul Nr. 1 a fost cu Victor Iamandi, un profesoraș de istorie pe la Iași, liberal de profesie, cam bețiv, care avea o soră foarte deșteaptă, pe neuitata Corina Iamandi, care-mi scria epistole amicale de 100 de pagini. Ne-am împrietenit la Paris, pe când veneam de la Berlin, prin 1927. Peste 8-9 ani, eu eram jurnalist cu influență, iar el politician controversat. L-am ajutat cu pana, fără niciun beneficiu. Peste 2-3 ani, profesorașul de istorie a fost bombardat ministru de Justiție al lui Carol II și al Lupeascăi, iar gazetele mele democratice – „Adevărul”, „Dimineța”, „Dreptatea”, unde aveam salarii de prim-ministru – au fost suspendate. Noroc că mi-am intensificat avocatura și aveam iar venituri peste miniștri.

Întâmplător, m-am întâlnit cu el la barul „Vișoiu”, într-o seară de iulie 1938. El era ministru de Justiție, eu eram avocat opulent. El prezida o masă cu cheflii cunoscuți și recunoscuți, bând șprîțuri reci și țuici focoase. Victor Iamandi nu bea nimic, fiind „un puțoi înțărcat cu rachiu”, cum spunea Al. Liciu, președintele Curții de Apel, prietenului Al. Valjan, avocat. Eu prezidam o masă mică, înconjurat de doi secretari, cu un client (care plătea) și cu Maria Tănase, cântăreața (clienta mea gratuită). Victor Iamandi s-a ridicat de la masă, dar nu pentru a ciocni un pahar, cum se așteptau năvleții și cântăreața, ci pentru a mă lua la o parte, pentru a-mi șopti vestea morții Corinei și a-mi plânge pe brațe. Am vărsat și eu o lacrimă. A fost o scenă emoționantă, gustată de secretari și clienți. Pe mine m-a jenat.

Pe urmă, eu m-am apucat să țin partea lui Alexandru Liciu (prietenul lui Victor Iamandi și Valjan), când atotputernicul ministru de Justiție l-a arestat, fiindcă refuza să-i execute hotărârile și ghelirurile. Valjan și Liciu șopteau *misterioso*, înainte de arestare, că-l vor trimite pe Victor la controlul averilor. Liciu a fost arestat. Scandal în București. Un președinte de Curte de Apel, cu automobil la scară, oficial, arestat pentru *pustula maligna*, o lovitură dată unui vâtaf de moșie? I-am trimis o telegramă lui Al. Liciu în pușcărie, care l-a împiedecat de la sinucidere. A treia zi, omnipotentul ministru V. Iamandi a îndrăznit să mă cheme, cu ordin imperativ, cu amenințarea arestării mele, împreună cu ziaristul Emil Serghi

(care ținea parte lui Liciu-Valjan), ca să mă convingă de vina lui Liciu. Avea dosarul în față. Abia așteptase ca să-mi caute nod în papură, ca să scape de mine, deși nu-i cerusem nimic.

Cazul Nr. 2 a fost cu Profesorul Petre Andrei, pe când era deputat. Îl ajutasem ca ziarist, în bătălia parlamentară cu Octavian Goga, luându-i partea prin lungi comentarii politice semnate prin „Adevărul”. Din cauza lui, mi-am atras uri feroce din partea micului grup gogo-cuzist, aflat în slujba Elenei Lupescu și a lui Carol II. Pe urmă, maniștii anti-camariliști Andrei – Armand Călinescu – Ralea – Ghelmegeanu au trecut de partea lui Carol II. Andrei m-a rugat să-l pun în contact cu Armand Călinescu (ministru de Interne în cabinetul Goga – Cuza). I-am făcut un serviciu amical. M-am dus la Armand. S-au săvârșit indiscreții. A treia oară, mesagerul a fost înconjurat de cămași albastre și lovit cu bâtele¹.

P. Andrei a intrat în minister, a îmbrăcat – nu „cămașa albastră” gogo-cuzistă, ci un costum albastru regalist, ca și Ion Mihalache, efemer consilier regal, și s-a sinucis de spaima cămășilor verzi.

A guvernat din februarie 1938 până în august 1940, făcând cele mai mari porcării. A adus în guvern chiar pe Horia Sima, care asasinase pe șeful său, Armand Călinescu. Devenise dictatoraș. Avea remușcări de conștiință față de mine, prieten vechi, care-l ajutasese în momente decisive. Nu-i ceream nimic. Mi-a oferit să-i fiu profesor universitar de Drept penal la Iași sau Cernăuți. Am refuzat amabil. S-a debarasat prin Ralea, amenințându-mă cu arestarea, dacă mai pledez la Curți Martiale obscure. Ralea a mai amenințat cu împușcarea cumnatului meu, Lucrețiu Pătrășcanu, rugându-mă să-i transmit acest sinistru mesaj.

Cazul Nr. 3, că bogătașul politic caută ceartă cu lumânarea prietenului sărac din opoziție, a fost ilustrat chiar de Lucrețiu Pătrășcanu.

¹ Scenă consemnată, și îndelung relatată, în Dosarele de Urmărire Informativă privind pe Dr. Petre Pandrea (arhiva C.N.S.A.S.). (n.n.)

În perioada 1932-1944 eram ziarist și avocat opulent, când Lucrețiu Pătrășcanu a ajuns, prin mii de peripeții, ministru de Justiție. Cumnați fiind, l-am ajutat cu banul și cu statul, ca pe orice rudă în jenă financiară. În noiembrie 1944, m-a certat cu mine, fiindcă, printre altele, am dat bani nevestii sale și cumpere palton. Îi ajutasem, pe amândoi, regulat, o duzină de ani. Acum, ajutorul i se părea insultă. N-am mai vorbit cu el, decât cu penița (trei articole vrăjmașe) și cu... gurița. S-a încurcat în propriile fecale, băgându-ne pe toți în butoiul lui rău mirositor.

Cazul Nr. 4 se repetă cu Avram Bunaciu, fostul meu secretar, ajuns vicerege. Numai că acum sunt de principiu că mă supăr numai atunci când vreau eu.

Prietenia dintre bogat și sărac

Prietenia dintre pungi inegale este ca și mezalianța în căsătorie. La început pare romantică și sfârșește hidos. Săracul se simte jignit fără voia lui, la orice pas, iar bogatul va încerca, fără să știe, și fără să vrea, să se debaraseze de prietenul sărac (din copilărie), de prietenul ratat (din tinerețe) și de prietenul falit (la bătrânețe).

Între tovarăși

Furiile remușcărilor de conștiință la tovarășul carierist ajuns îi joacă festa să dea cu măciuca insidioasă a calomniei în tovarășul rămas de căruță.

Avere și carieră

În sistemul individualist, asistăm la o goană nebună după avere.

În sistemul comunist, asistăm la o goană nebună după carieră.

Capitalismul și carierismul sunt cele două racile ale lumii moderne.

Cum pot fi remediate?

Capitalismul a fost remediat prin comunism și am ajuns la carierism, adică am căzut din lac în puț, fiindcă am trăit un sfert de secol efectele pustiitoare ale carierismului: spinări încovoiate, crime, sugrumarea libertăților și a individualităților, satrapie asiatică stalinistă.

Care-i remediul? Libertatea? Dar libertatea este suficientă unor turme de sclavi? Cum aud sfârâitul biciului, nu recad în patru labe?

Reforma va trebui să înceapă de la tabla de valori morale ale omului: comunitatea de posesiune a uneltelor, adică dragoste și respect reciproc, politețe mandarinală reciprocă, dulceața moravurilor. Cum se obține așa ceva? Prin abnegație. Prin jertfa *Eului*, prin predica valorilor morale cavaleriești, prin pilda eternă a bunului samaritean.

Comunismul s-ar putea salva printr-o tablă de valori monastice, prin tipul unui cavaler-călugăr. Este posibil așa ceva? Firește, nu. Revoluția rusă a fost făcută de acest tip monastic, cavaler fără frică și fără prihană. Intelectualul rus revoluționar a fost un călugăr războinic. Pe urmă, acest *Ecclesia militans* (partid bolșevic) a degenerat în țârcovnicie stalinistă și în forme îngrozitoare inchizitoriale. Palmiro Togliatti a vizionat just, când a vorbit de „forme de degenerescență” în Rusia sovietică, în perioada tiraniei lui Stalin.

Care va fi mersul evenimentelor? *Corsi et ricorsi* mi se pare eterna lege, adică pendularea între individualitate creatoare și comunitate de dragoste și destin, care este obștea de variate feluri, fie familie, fie trib, fie spiță, fie națiune, fie clasă, fie imperiu. Aportul lui Mao Tse Dun și Tito în marea ceartă amicală pe moștenirea lui Stalin va fi în sensul autonomiilor naționale, al unei descentralizări administrativ-economice efective și o lărgire a sectorului privat, adică *ricorsi*, revenire moderată a pendulului. Aceste reveniri nu vor fi în sensul individualismului pur, ci o încercare de sinteză între individualism economic și colectivismul à outrance stalinist, care nu dădea voie țăranului să aibă nici măcar o vacă în bățătură...

Câte vaci pot avea valahii?

În Valahia sunt 14 milioane de țărani și 12 milioane de hectare teren arabil. Câte vaci pot avea valahii? Destul de puține, în raport cu fabula bogățiilor noastre eminamente agricole. Adevărul economic este că în Valahia avem o suprapopulație în sectorul agricol, că suferim de o densitate demografică agrară. Așa s-a explicat fuga de la sat la oraș. Bogățiile noastre reale au fost și au rămas de natură industrială: petrol (9 milioane de tone, adică 500 de kilograme pe cap de locuitor), uraniu, molibden, aur, argint, sare, cherestea, etc.

Poate fi dezvoltat enorm pescuitul și albinăritul, străvechi ocupații ale aborigenilor, fiindcă resursele industriale au fost, sunt și vor fi mereu jefuite de aparatul statal, cu birocrati instalați la putere, când de Sublima Poartă constantinopolitană, când de Quay d'Orsay, când de Moscova, când de Wilhelmstrasse, când de Ballplatz etc., etc., etc.

Câte medalii poate avea un episcop stalinist?

Dacă problema vacilor s-a rezolvat, în sensul că nimeni din sectorul agricol nu poate avea mai mult de-o vacă, apoi problema medaliilor pe care le poate avea un activist stalinisto-paukerist în Valahia a rămas în litigiu. Poate avea una sau mai multe medalii? Poate fi mulgător de vaci și conducător de GAS? Poate fi scriitor și agent de Securitate? Poate fi cu „viață dublă”, vorba lui Al. Jar, cu viață triplă, cvadruplă și multiplă și – deci – cu mai multe decorații?

Hic jacet lepus, vorba latinilor spurcați.

That is the Question, vorba Albionului perfid.

Pre limba valahă lată și spurcată: *hai, sictir!*

Un episcop stalinist poate avea mai multe medalii:

1. medalia muncii,
2. medalia talentului,
3. medalia partidului în ilegalitate,
4. medalia partidului șbîlțarilor, cu Vasile Luca și Ana Pauker (amanți celebri din Toledo),

5. medalia partidului tămăduitor, cu Ioșca Chișinevschi, Vitner, Jar, Davidoglu, Crohmălniceanu,
6. medalia mulgătorului de vaci (bis) etc., etc., etc.

Chiriașul meu

Toată viața am fost chiriaș, în afară de Oltenia, unde am fost *proprietar* (și la Balș, și la Craiova). Am fost proprietar pe veresie, la tata, care mai avea nouă copii în viață și 27 de pogoane, câte trei pogoane *per capita*. Ne-a conjurat să ne purtăm frățeste, să împărțim frățeste. A cumpărat patru case și a construit alte două, total șase case. Noi, trei băieți, am rămas fără case. Au mai fost două case mici care s-au dăruit de nemernici: una în Balș, a sorii mele și alta, la Moș Costake, pe care a dăruit-o mama și chiar tata. Total, opt case. Eu, cel mai cu moț, am rămas fără casă. Am început să-mi cumpăr încă de-acum 15 ani casă la Băneasa, pe urmă la Periș, pe urmă în Crângași, pe urmă la Mărgăritești, pe urmă în București, strada Clucerului 38. Ca și Axel Munthe, aveam impresia că nu voi avea *eine Bleibe* peste capul meu. Era eronat. Se găsesc destule celule în pușcării și în mănăstiri, pentru a nu te mai gândi la asemenea fleacuri în Valahia, în democrațiile populare și în Răsărit, până la Shanghai. Până la sfârșit, Axel Munthe a sfârșit orb la *Torre di Marguerita*, pe insula Capri, după ce construisese 120 de încăperi din onorarii de liber profesionist medical. Alături era villina lui Maxim Gorki. Ambii mari scriitori. La inima mea a stat în adolescență Maxim Gorki, la maturitate a stat Axel Munthe, care a scris o *Biblie* a umanismului caritabil.

(text găsit neterminat)

Bărbatul și femeia (15 iulie 1956)

Un bătrân valah, unchiul unui prieten cu care plecam la Berlin ca studenți, ne-a spus cu o seară înainte de plecare, în fața unor mititei stropiți cu șpritz:

— Ehei, bărbatul trebuie să aibă o femeie în patul lui, dar nu trebuie să-și facă bordei între coapsele ei! Să nu vă faceți bordei în... muierii!...

Dezlănțuirea stihiilor

Nichita Sergheievici Hrușcirov, acest Nastratin Hogeau ucrainean, a dezlănțuit stihiile, ca Mefistofeles, ajutat de amicul său Faust (Bulganin), în noaptea valpurgică, prin discursul ținut la ședința secretă a celui de al XX-lea Congres.

Va putea stăpâni stihiile dezlănțuite?

Palmiro Togliatti, alias Ercole Ercoli, ca orice roman adevărat, împătimit de ordine juridică, vorbește despre „forme de degenerescență”. Pietro Nenni în „Unità” cere amnistierea răzvrătiților de la Poznan. Emulul lui Rákossy de la Budapesta pretinde că ungurii nu mai trebuie să depindă nici de Moscova, nici de Belgrad. Studenții de la Praga demonstrează. Numai cerșetorii Parisului, în frunte cu André Wurmser, sunt obedienți.

La noi este tăcere adâncă.

Cu Dan Botta

Cu Dan Botta pe stradă.

Râd de el că este scriitor stagiar în RPR. Copăcel, copăcel, va ajunge poet definitiv ca... Baltazar Camil sau ca altă scârnăvie valahă.

Discutăm în contradictoriu despre Mircea Eliade, amicul nostru de tinerețe. Eu îl apăr mereu. Cădem de acord și lansez aforismul:

— Ah, *cher ami*, emigranții la Paris se ocupă de nemurirea sufletului. Eu, la Periş, şi tu, la Bucureşti, ne ocupăm de supraviețuire fizică, iar nu de nemurire. *Hélas*, ne ocupăm de supraviețuire, în modalitatea stilistică a nației noastre, făcând istorie, uneori violentând istoria. Ei n-au ocazia nici să trăiască, nici să facă istorie. Emigranții sunt niște epave, sunt oameni fără umbră ca ai lui Adalbert von Chamisso. E drept că şi pe noi ne pândește blestemul de a deveni „omul habsburgic”, sau „omul sovietic”, sau „omul fără calități” adică „Der Mann ohne Eigenschaften”.

Aristide Briand, socialistul renegat, după ce a făcut o reprimă a greviștilor din minele de cărbuni și a „cheminoților” (a cheferiștilor francezi, vorba lui D.R. Ioanițescu, reînviat și ieșit și el din pușcărie în iunie 1956!), își arată superbe mâini albe:

— Nu am nicio picătură de sânge!

Chestia stalinistilor din Rusia și din democrațiile lor populare este chestia mâinilor pătate sau nepătate cu sânge.

Cei pățați cu sânge nu vor să dea puterea din mână. Dar cine le mai dă mâna?

Bunicul bucătar al Marthei Bibescu

Au fost patru femei excepționale în Valahia:

1. Regina Maria (The Queen Mary of Romania), Princesă de Edinburgh,
2. Martha Bibescu,
3. Cella Delavrancea,
4. Maruca Cantacuzino.

Aceste femei au fost, în tinerețea lor somptuoasă și furtunoasă, patru bune prietene. Își alegeau amanții dintre atașatii militari străini.

Prin 1934-1935, Martha Bibescu era de mult certată cu Regina Maria. Nu s-au certat – o, nu – pe Regele Ferdinand. Regina Maria, luându-și amant pe Barbu Știrbei, doar prinț, nu s-a simțit „degringolată”, pe când Martha Bibescu, luând pe Regele Ferdinand ca amant (cedat bucuros de regină), s-a simțit „ascensionată”.

De unde proveneau complexe de inferioritate ale Marthei Bibescu? Le-a arătat N. Iorga, istoric atotștiutor, care a iubit pătimaș și cvasi-carnal pe Regina Maria, fără s-o posede vreodată.

Martha Bibescu, mânuind condeiul ascuțit și malign, a atacat-o pe Maria, prietena regală din tinerețe, pe când regina era bolnavă. O împușcase în burtă fiul său Nicolae¹. Niky a

¹ Zis, ulterior, Brana. (n.a.)

vrut să tragă în Carol II. S-a interpus, biata mamă, între cei doi feciori. Martha a vrut să-i facă morală pedagogică? A fost lovitura de măgăriță? Scutierul N. Iorga, amant platonic al Reginei Maria, a scris un articol pătimăș în „Neamul românesc”. A amintit de bunicul bucătar al Marthei Bibescu.

Ilustra scriitoare este născută Lahovary, după tată, și principesă Mavrocordat, după mamă.

Cine au fost Lahovăreștii?

Tatăl Marthei a fost, într-adevăr, ministru de Externe.

Bunicul ei ar fi fost bucătar la domnitorul Bibescu al Valahiei, detronat în 1848.

Acest bucătar a avut o serie de băieți străluciți. Doi au absolvit doctoratul juridic parizian, s-au înscris în partidul conservator, au fost mari oratori, iar tatăl Marthei a ajuns ministru de Externe conservator. Ea s-a măritat cu principele Valentin Bibescu, nepotul domnitorului la care bunicul ei fusese bucătar. O ascensiune strălucită. Nu i s-a iertat. Mama ei era principesă levantină, descendentă a Exaportului. Se simțea o nouă Cleopatră ca frumusețe, cultură și rafinament.

... Se spune că, ajunsă în anul 1946 la Paris, în emigrație, descinzând la Hotel Ritz, a chemat pe marii bijutieri ai Parisului ca să-i evalueze și să-i vândă faimoasele smaragde, cântate în *Smaragdaland* de amantul ei, Lordul Thompson of Cardington.

Surpriză! Smaragdele erau false. Le înlocuise prințul consort Valentin Bibescu, cu duplicate din sticlă verde, cu zece ani în urmă, când pierduse la cărți și avea nevoie să-și plătească „datorii de onoare”.

Martha Bibescu s-a refăcut ușor la Paris și Londra.

Nu era prietenă intimă a familiei de evrei milionari Sassoon? Nu are încă onorarii fabuloase de jurnalistă și scriitoare? N-a fost o veche agentă gratuită la *Intelligence Service*, în epoca 1914-1919, și mereu gratuită în 1940-1944? Pensia rămâne sau nu se servește la *Intelligence Service*?

Maruca Cantacuzino, măritată cu George Enescu în 1937, după dezastrul amorului ei cu Nae Ionescu, când copiii

doreau s-o pună sub interdicție, primește de la RPR, astăzi, în sanatoriul ei elvețian, suma de 2.000 (două mii) lunar, la curs oficial, favorabil și agreabil.

Vor fi englezii conservatori mai zgârciți decât valahii comuniști? Sau nu i se iartă că a fost amanta ministrului laburist Thompson și a laburistului președinte de consiliu, Ramsay Macdonald?

Martha Bibescu a știut să ațâțe penisuri de oameni celebri, de regi, de președinți de consiliu, de miniștri britanici, dar mereu seacă, mereu goală, mereu cerebrală, frumoasă, deșteaptă și lipsită de orice autenticitate.

Nepoata bucătarului Lahovary dorea mereu să șteargă pata de plăcintă aflată pe creștetul ei din naștere. A reușit cu virtuozitate aparentă. Acum joacă pe dama de onoare la curtea Prințului de Monaco, după ce-a fost dama de pat a Regelui Ferdinand Loialul și prietena intimă a Reginei Maria, iubita ministrului britanic al aviației și ultima metresă a lui Ramsay Macdonald, premier britanic recrutat din popor, frumos și impozant ca un zeu.

Nu se dă biruită cu una, cu două.

Fiorul iubirii și grația autenticității nu le-a posedat nicio dată.

Șapte portrete de femei valahe

Visez să mă concentrez într-o vară, o toamnă, o iarnă și o primăvară, ca să scriu o carte densă despre șapte femei valahe: Martha Bibescu, Regina Maria, Cella Delavrancea, Maruca Cantacuzino și trioletul infernal politic: Ana Pauker, Veturia Goga și Elena Lupescu. Una este englezoaică și două semite. Au fost regine încoronate și neîncoronate în Valahia puturoasă. Titlul ar fi: *Șapte femei în Valahia*.

Ce-ar fi dacă aș șterge pe Maruca Cantacuzino și aș pune pe Maica Veronica?

George Enescu a iubit adânc pe Maruca Cantacuzino. Era femeie măritată. Avea doi copii: pe Băzu Cantacuzino și pe Anca (măritată Diamandy). Bărbatul ei, nepotul lui beizadea Vițel, era un soi de măcelar ca aspect fizic. După ce-au avut copiii, s-au despărțit la pat. Maruca, născută Rosetti-Tețcanu, n-a vrut niciodată să se despartă legal de soț, pentru a nu pierde titlul de principesă. A fost iubită, din când în când, de muzicantul Enescu și s-a lăsat dezmiardată de valurile armoniilor sale și ale trupului său. Pe urmă, principesa Maruca Cantacuzino a făcut o pasiune nebună pentru Nae Ionescu.

Enescu era mortificat. A plecat tocmai în America, în turnee cu succese mediocre. Acolo a găsit și a tutelat un elev strălucit, pe Yehudi Menuhin.

S-a întors în țară când Nae Ionescu a părăsit pe principesă.

În 1940, a murit și Nae Ionescu, amantul căruia îi striga, cu doi-trei ani înainte, dezolată ca o incarnațiune a Didonei:

— *Ne partez pas, Nae, ne partez pas!*

Înnebunise cu acest strigăt pe buze și se tăvălea în disperare. A salvat-o Enescu.

În 1939, Polonia a fost cotojită de Stalin și Hitler. S-au refugiat mulți polonezi. Ultima iubire a lui Enescu a fost pentru o „sistriță poloneză”. Maruca Cantacuzino a cerut mareșalului Antonescu expulzarea ei din țară. N-a fost expulzată. Enescu s-a răzbunat pe Nae Ionescu cu poloneza.

Șiretul

Cine-i Șiretul? Cel care n-are oi și brânză mănâncă, ăla care n-are vacă și lapte bea, găini nu-i cotcodăcesc în curte și el este cu tigia și gura plină de ouă.

Ce faci cu mădularele tale?

Ce faci cu capul tău? Îl pui sub patrafir, cap sănătos, și te lungești în pat, în reverie și boleșniță? Închipuirea și voința ridică din pat sau coboară în beznă.

Ce faci cu inima ta? O arunci la câini și pui în loc sloi de gheață? Îngheți și tu până în măduva oaselor.

Ce faci cu picioarele tale? Le ții tologite? Încet mergând, și plecând de dimineața, departe ajungi.

Ce faci cu mâinile tale? Dacă sunt de piatră sculptată sau pictată (ca la anumite femei), piatră vei mânca și le vei întinde la colț de uliță.

Ce faci cu mădularul abraș, semnul bărbăției tale? Acolo e locul celor mai mari bucurii, cum puține au asemănare pe lume, plugul cu care ari vânjos pântecul iubitei, unealta cu care semeni și-ți rodesc copiii muierii alese, mândria casei tale, centrul tainic al vieții tale. Cum să-ți îngrijești mădularul ales între cele mai alese mădulare, mai prețios decât auzul, mai gingaș decât lumina ochilor? Spălat zilnic, exerciții la pat în fiecare zi, cu pauza celor trei zile lunare ale regulii muierii, cu o pauză lunară înaintea nașterii odraslelor și a celor șase săptămâni de după naștere, când femeia este bolnăvioară.

În epoca în care femeia legală este borțoasă și nervoasă, se strecoară ibovnica pe cărăruia înflorită a castității vremelnice. Soția-mamă are un sfert de oră neplăcut. Dacă este înțeleaptă, închide ochii și gura. Dacă este hărțăgoasă, își prelungește ceasul cât anul.

Lingurița cu dulceață

O linguriță cu dulceață sporește valoarea unui castron de orez cu lapte.

O linguriță cu fecale strică un butoi cu miere, după cum o vorbă urâtă pe buzele fecioarei îi alungă farmecul primăvă-ratic și-o face cât iarna grea și lungă.

Ordinea cosmică

Principiul ordinii cosmice este unic: fiecare lucru la locul lui. Asta presupune puțină atenție, nițică memorie și oleacă de efort. Pe urmă, ordinea intră în reflexe.

Năpasta

În copilărie eram ușărnice. Bunica mă aduna de pe drumuri, rămasă singură în hărăbaia de gospodărie a bunicului mort și a ginerelui mutat în casă nouă, la trei kilometri distanță. Țineam de urât bunicii materne și o supăram prin plecări și lipsă de punctualitate.

— Să nu cazi pe capul oamenilor și al prietenilor ca iarna grea și ca rușii!...

... Înțelegeam vorba cu iarna. Abia acum, după 44 de ani, înțeleg și vorba cu rușii.

La 1877-1878, tata avea 7-8 ani, ca și mine, pe când bunica profera proverbul extras din experiențe istorice.

Se poate disprețui istoria, cum fac filosofiile idealști și materialistii-broscoi?

Cu Eugen Bălan

Inginerul Eugen Bălan este un vechi cunoscut al meu, coleg și prieten cu Eugen Demetrescu, prieten bun *avec la jeunesse dorée de notre époque*. E inginer. Dar este și scriitor. A publicat *Într-o duminică de august*, roman minor, delicios. E inginer și economist. *Il est un fin lettré, fin de siècle*. Nu pot vorbi despre el decât în franțuzește. De ce? Așa cum popoarele barbare creștinizate nu se puteau exprima nuanțat decât în latinește, tot așa eu nu pot vorbi în caiete intime și chiar în conversație cu ei, anumiți prieteni, decât în franțuzește și nemțește. Limba națională nu este grosolană, fiindcă noi o stăpânim în nuanțele ei intime. Sedimentele noastre culturale (din memorie) sunt prea saturate de limbi străine, în speță, franceza și germana, pentru a ne putea înțelege cuminte și

omenește numai în valahă. Ne ajutorăm cu limbi străine, ca să ne înțelegem mai bine. Suntem un fel de bonjuriști? Nu este exclus, deși detestăm pe acești caraghioși de-acum o sută de ani. Peste un veac, vom fi probabil și noi niște caraghioși.

Ainsi va le monde...

Cu Eugen Bălan și cu Mihail de Mayo am avut, la scurte reprize (o jumătate de oră pe traseu de trotuar bucureștean), două conversații angajante.

Pe Mihail de Mayo l-am sictirit. Eram cu nevasta mea, care este și sora lui Lucrețiu (Pătrășcanu), iar avocatul de Mayo a pus concluzii în acuzare – avocat în acuzare !! –, deci, plătit direct de Securitate sau, indirect, cu onoruri și onorarii de către Ministerul Justiției, pentru arestarea lui Pătrășcanu. Nevasta a vrut să-l cunoască și să-l întrebe, dacă Lucrețiu era cu piciorul rupt la proces. A negat. N-a negat că a fost „apărător” plătit din nu știu ce fonduri enigmatice. A spus clar, ca apărător, că Lucrețiu Pătrășcanu nu avea o gambă amputată, cum spune *fama publica*. Atunci eu, care-l întrebasesm de mai multe ori, și nega mereu, l-am întrebat dacă C. Paraschivescu-Bălăceanu a fost repudiat de acuzat. Bălăceanu a fost, ca și de Mayo, avocat din oficiu.

Mi-a sărit muștarul:

— De ce n-ați anunțat familia? Cine v-a încredințat mandatul? Avocatura din oficiu¹ este un abuz. Se da pe vremuri pentru vagabonzi și *heimatloss*-i. Acum, se împiedică familia ca să asiste pe acuzat, și pe acuzat, să-și facă apărarea². Voi sunteți complici la asasinat. I-am întors spatele.

... Cu Eugen Bălan, discuția a fost tandră. Ne vom întâlni duminică. I-am spus că, în această epocă, nu ne interesează nemurirea, ci, ca pe emigranți, supraviețuirea. În fond, pentru noi, trupul este chivotul sacru unde zace duhul.

¹ Și avocatul Dr. Petre Pandrea a avut desemnat avocat din oficiu, la propriul proces din anul 1959. De asemenea, nici familia lui nu a avut acces în sala de judecată, fiind gonită brutal de către omul de pază... (n.n.)

² Exact aceasta a fost situația la propriul său proces din 15 iunie 1959. (n.n.)

El ne-a relatat întâlnirea cu Hertha Schwammen-Pătrășcanu, scumpa cumnată, ieșită din pușcărie.

A întrebat-o despre... Belu Silber.

Hertha a răspuns:

— Belu Silber nu s-a purtat bine la proces.

A întrebat-o despre... Harry Brauner.

Hertha a răspuns:

— Nu este bine să întrebi de el.

Herthei nu-i place niciunul din amantii ei. Nu-i place nici Silber, nici Harry, nici Bretzel, nici Herand Torosian. E soția martirului și așteaptă pensia. Acești amici ai ei l-au dus la catastrofă pe Lucrețiu Pătrășcanu. Acum voia să tragă un lîțoliu peste cenaclul-camarilă adus de Hertha în patul lui Lucrețiu Pătrășcanu, ca să-i fie ei bine.

Unde-i Bretzel? Nu era un „gestapist”? Nu i l-a băgat pe gât soțului?

Unde-i Silber? N-a fost agent secret al lui Eugen Cristescu, H. Soreanu, Al. Gruia și L. Kalustian?

Hertha Pătrășcanu a adus în jurul lui Lucrețiu Pătrășcanu pe toți agenții secreți ai tuturor puterilor străine, ai tuturor regimurilor, culcându-se cu ei, rece, lucidă și istericoidală, mulgându-le mici profituri, picușuri.

C'est tout.

Eugen Bălan i-a pus trei întrebări indiscrete și Hertha s-a năclăit în propria ei murdărie. Fecunditate nu are. Nu a avut. A fost o femeie stearpă.

Cu Alfons Nachtigal

Am să mă întâlnesc mâine cu cel mai celebru avocat al Capitalei, din epoca 1949-1956, cu numitul Alfons Nachtigal, care poartă găluște în gură. Am fost amic cu el. L-am rugat să pună o vorbă bună și pentru mine, ca să reintru în meserie. A neglijat. Îi voi servi o plăcintă:

— Ascultă, dragă Alfons, tu ești Nachtigal sau Nachtgewald? Ești privighetoare sau „putere a întunericului”?

Replică pentru de Mayo și Nachtigal

Voi vedea mâine, poimâine, în tribunal (fiindcă de mâine, voi fi, pare-se, avocat), pe acești „ași” ai epocii paukeristo-staliniste din Valahia. Le-am pregătit o replică-butadă:

— Mișule, ferește-te! Alfons, ferește-te! Ați căpătat grăsimе pe creier!

Conversație cu A. Bunaciu

Azi am avut o conversație de o oră cu A. Bunaciu. Eram împreună cu Pavel Pavel.

Nimic interesant, decât faptul că la intervenția noastră, ca să-l grațieze pe V. Munteanu, ne-a promis, pentru a treia oară, verificând telefonic liste și ordonând ce listă să fie trimisă, în prealabil, lui Iosif Chișinevski.

Deci, marele cancelar de fier rămâne tot Ioșca Chișinevski.

Degeaba îl gratulez ironic pe A. Bunaciu, fostul meu secretar, cu titulatură de „vicerege”, Alteță Serenisimă, și alte bancuri de care facem haz toți trei.

Realitatea este Ioșca Chișinevski.

Vânt de libertate

Se condamnă mereu doctrina lui Stalin. Se publică testamentul lui Lenin. I se reproșează brutalitatea și, eufemism delicios, lipsa de politețe. Toți cred că bate un vânt de libertate. Nu ne înșelăm?

Drama orgoliului

Drama obscură a lui Lucrețiu Pătrășcanu este încă nelămurită pentru mine. Strâng mereu date ca Porfir Porfirovici, judecătorul din *Crimă și pedeapsă* al lui Dostoievski.

Drama obscură a lui Pătrășcanu o descifrez ca pe o dramă a orgoliului, orgoliul lui, care era imens, orgoliul Herthei, care era însângerat și nevropat, orgoliul lui Belu Silber, care era de un orgoliu dement.

Orgoliul derivă din drepturi umane elementare lezate, deci din ranchiună și complexe de inferioritate.

Lucrețiu, Hertha și Belu au fost trei politicieni lezați și ranchiunoși ajunși la incandescența orgoliului, acest păcat capital al omului, după dreapta observație psihologică a bisericii catolice.

Hertha și Silber au fost lezați, toată viața lor, până la 23 August 1944, în drepturi elementare umane, în calitatea lor de israeliți. E o dramă încâlcită, nimicitoare și stupidă, generată de condițiile mizerabile ale antisemitismului român, alimentat din Moldova, de sotniile negre rusești, care se continuă până astăzi, de la hitlerismul german.

Hertha s-a născut și a trăit până la 25 de ani la Cernăuți și Viena, centre antisemite violente și jignitoare pentru o fată cu afecțiune organică hipertiroidiană.

Belu Silber este vărul lui Mihail Sebastian, autorul romanului *De două mii de ani*, care problematizează și discută, cu mijloace palide și disperate, chestia antisemitismului valah.

Antisemitismul nostru a fost de suprafață în mica burghezie. Natura tolerantă a țărănimii, cosmopolitismul aristocrației („Junimea” n-a fost antisemită la corifeii Titu Maiorescu și Petre Carp), xenofobia burgheziei dornică de noutăți tehnice și afaceri – *non olet!* – n-a putut cuprinde națiunea în psihoză huliganică, așa cum s-a întâmplat în alte părți. România n-a fost și nu poate fi o țară antisemită, fiindcă 80% din populația ei este rurală, cu experiențe istorice seculare asupra străinilor și invadatorilor. Se teme de invadatori, dar știe să asimileze pe străinii pașnici și nici nu se teme de ei, fiindcă îi cunoaște din nenumăratele invazii.

Hertha și Belu Silber frecventau medii mic burgheze, fără a fi burghezi sau mic burghezi; erau opulenți burghezi prin deziderate și *Lumpenproletari* în realitate.

Lucrețiu Pătrășcanu era mic burghez în realitate, prin viață, educație și profesie.

Toți trei urau pe chiaburi (țărani), pe marii burghezi (burghezia) și n-aveau nicio aderență la proletariat.

Erau niște aventurieri.

Totul s-a sfârșit în aventură.

Totul începe și se sfârșește cu veleitudinea.

Tigrii decrepiți

Toți sunt în Valahia puturoasă a anului 1956 niște antisemiți acefali. Eu nu pot fi antisemit. Nu pot fi nedrept. Cel mai bun avocat este și cel mai drept judecător.

Le spun:

—Cum pot fi antisemit, când Domnul Nostru (al Vostru și al Tuturor) Iisus Christos a fost pui de evreu?

—Lasă misticismele!

—Cum pot fi antisemit, când grecii și armenii sunt negustori egali în rang cu evreii?

Mulți din comeseni sunt greci sau armeni. Sar cu bâză:

—Nu-i adevărat! Noi suntem mai tari decât israelitenii.

Sar și eu cu gura:

—Iar eu sunt oltean și european. Ca oltean, nu mi-e frică de evrei. Oltenii sunt negustori tot atât de tari ca și ei. Iar ca european, n-am dreptul de a face discriminări de rase și de nații.

Și pe urmă adaug, în calitate de biolog și fizionomist:

—Știți voi cine sunt evreii din Valahia? Sunt fiii pustiei. Sunt urmașii celor care au predicat în pustiu. Sunt urmașii celor din Statul Israel. În pustie se află mulți tigri. Israeliții valahi sunt tigri degenerați.

(Un hohot de râs mi-a acompaniat prognoza biologic-fizionomică).

Dar eu cred, în mod sincer, că din animalele pustiei au venit până la noi cămile și bivoli. Cămile cocoșate, cu care seamănă prin răbdare atâția evrei. Ne-au venit bivoli, animale de tracțiune grea pe vreme frumoasă.

Evreii, ca oameni în Valahia, sunt un soi de tigri, majoritatea degenerați în frig și în *ghetto* multisecular. Sunt pisici domestice, descinzând din neamul felinei din deșerturi.

Noapțile de iulie în capitala Valahiei sunt periculoase prin aroma vegetației luxuriante, prin parfumurile grele în care se amestecă usturoiul mititeilor, mirosul ascuțit al urinei, al spermei și al sudorii. Noapțile de iulie sunt grele de păcat, deșănțare, șprițuială și debandadă morală. Un val de depresiune intelectuală te cuprinde în iureș de melancolie, cu marame violete, care te învăluie și te sufocă.

Am petrecut o seară cu inginerul Eugen Bălan, autorul romanului *Într-o duminică de august*, economist verificat, o stranie și ascuțită inteligență. Eram într-o grădiniță de vară cu zorele, cu miros de mititei și urină, în conversații handicapate de prezențele soției mele franțuzite și a unei bulgăroaice inculte, prietene, și îngerul păzitor în acest *tournant* greu al vieții lui. M-a cuprins uimirea, deznădejdea și tristețea în fața acestui „proustian” și „balzacian” romancier ratat al generației mele. Observațiile lui sunt de o acuitate fantastică în problemele unor oameni cunoscuți mie.

Poetul popular Radu Gyr (24 iulie 1956)

Vizită¹ la poetul popular Radu Gyr, proaspăt ieșit după 11 ani de pușcărie,.

Doi romancieri populari, Ion Iovescu și Mihail Drumeș, doi prieteni scumpi mi-au semnalat această ieșire senzațională de la pârnaie, eliberare de mult așteptată și mereu amânată.

Radu Gyr era condamnat în anul 1945, de Tribunalul Poporului, la opt ani de pușcărie, „vinovat de dezastrul țării”, fiindcă a scris niște cântece patriotice, devenite populare în sânul grupării politice *Totul pentru țară*, grefată pe nucleul terorist al Gărzii de Fier.

Era prin anul 1933, îmi pare, când s-a apucat Radu Demetrescu-Gyr, feciorul actorului craiovean Coco Demetrescu,

¹ Vizită descrisă și comentată cu lux de amănunte în Dosarele de Urmărire Informativă (C.N.S.A.S.). (n.n.)

să facă politică. E o meserie de care habar n-avea și nici nu are. A făcut degeaba 11 ani de pârnaie.

Am fost colegi de liceu în clasa ultimă, înaintea bacalaureatului luat cu *magna cum laudae*, împreună cu poezii N. Milcu și Traian Ulmu, în prietenie mare cu N. Herescu și cu acuzatorul public Mihail de Mayo, evreu spaniol aciuit la Craiova, într-un palazzo splendid, proprietate paternă.

Erau trei bolșevizanți în grupul nostru din 1922-1923: de Mayo, M. Strominger și subsemnatul, debarcat recent de la Mânăstirea Dealului, uluit de cercetarea lui Șt. Zeletin despre *Burghezia română*, pișcat de modernism liric, de futurism, decadentism, ceva Gherea și marxism german. Apele ideologice nu erau clarificate.

Gyr publica versuri la „Rampa” și la „Adevărul literar”. A fost dat afară trei săptămâni din liceu, pentru colaborare la gazetele democratice, progresiste, jidovești și bolșevizante.

Eu am fost dat afară din același liceu, Liceul Carol I, pentru trei zile, pentru colaborări la revista „Viața Românească”, revistă progresistă unde „insultam” o instituție de stat, în speță, Teatrul Național local, care făcea teatru prost și regie execrabilă. (Directorul teatralist, un avocat Drăgoiescu, era prieten la cataramă cu directorul liceului, matematicianul Balaban.)

Nu este lipsit de picanterie faptul că poetul legionar Radu Gyr a fost dat afară din liceul din Capitala Banilor, fiindcă era „colaboraționist” la gazetele democratice, jidovite și prea progresiste.

Prietenul său de bază era, pe-atunci, Mihail de Mayo, feciorul bancherului evreo-spaniol, care-l va ancheta, în anii 1945-1946, în calitate de acuzator public valah, și-i va cere să facă delațiuni împotriva blândului filosof Vasile Băncilă. Radu Gyr l-a sictirit nițel în timpul anchetei pe Mișulică, băutorul spaniol de sânge, o molie sinistră, cu chelia bearcă. Vasile Băncilă a scăpat de pârnaie și nici n-a știut cum, iar poetul-cavaler a intrat zece ani la pușcărie, după ce mai făcuse alți doi-trei sub burghezo-moșieri, după ce parcursese Rusia de la Prut până în Caucaz, ca soldat pedepsit și trimis să-și ispășească versurile incendiare. I s-au dat opt ani mini-

num, cu scandal făcut de mine lui Lucrețiu Pătrășcanu. L-au reținut trei ani în plus.

În conversația de azi cu el, am răs împreună de discursurile ținute cu Haig Acterian de pe Terasa Teatrului Național, în fața palatului zgârie-nori al Telefoanelor, cu prilejul rebeliunii din ianuarie 1941.

Ei au ținut două discursuri banale și pompoase. Erau slabi oratori. Alocuțiuni entuziaste. S-a tras în mulțime cu două mitraliere instalate, în mod provocator, de Serviciul Secret, după alocuțiunile pronunțate. N-au tras ei. Au tras antonescienii. Habar n-aveau de mitralierele ascunse în cui-burile de piatră ale palatului zgârie-nori. Au rămas uluiți de răpăituri și s-au ascuns, împreună cu Marietta Sadova, în incinta și culisele Teatrului Național. Radu Gyr era Director General al Teatrelor și Haig Acterian, Director.

Când i-au arestat a doua zi, Marietta Sadova a venit la mine acasă și mi-a cerut serviciile de avocat pentru Haig Acterian, soțul ei. Eu eram apărător de comuniști. Eram prieten intim și cu Haig și cu Radu, dar ne evitam pe stradă de ani de zile. Nu pledasem încă pentru niciun legionar. Nici nu fusesem solicitat. Mi s-ar fi părut chiar cam... *incongruent*. Apăram comuniști, țărăniști, evrei, muncitori, socialiști, antifasciști, dezertori, delapidatori, militari. Nu avusesem legionari drept clienți. După rebeliune, legionarii au rămas, brusc, fără avocați. Chiar Alexandru Vergatti, șeful contenciosului legionar, și Radu Budișteanu, exclus din legiune de Horia Sima, refuzau să-i apere.

Vergatti îi înjura, ostentativ, ca jefuitori.

Radu Budișteanu a pregetat câteva săptămâni și pe urmă s-a prezentat la datoria sacră de apărător. Era un orator fulminant, concentrat și abil.

Însoțit de Marietta Sadova, având la mine drept armă *Cartea de apărător* a Curții Marțiale București, nr. 13.159 din 25 septembrie 1940, m-am deplasat printre nămeții de zăpadă la Tribunalul Militar și la Malmaison, „casa rău famată”, unde era închisoarea Serviciului Secret, manejul cu mii de deținuți legionari, proaspăt arestați. Mă întorceam seara cu păduchi

pe haine, spre oroarea și deznădejdea soției, care punea perii speciale în funcțiune, să mă deparaziteze, ca să nu-i poluez casa ei de moldoveancă parizianizată, de o curățenie fără cusur. Guvernanta și bucătăreasa aveau ordine drastice să nu mă lase să intru în casă, în lipsa ei, fără a-mi răpi veșmintele și a le curăța pe zăpadă.

Am sosit cu Marietta Sadova, străpungând baionete și loturi de deținuți, până la judecătorul-instructor, maior Jenică Mețianu, bunul meu prieten.

— Ce te-aduce pe la mine, coane Petrică? N-am marfă de-a dumitale. Clienții d-tale sunt îngeri pe lângă bandițiiăștia de legionari. Doar ți i-am pus pe toți în libertate. Am marfă proaspătă, în mare cantitate. Dar nu te interesează.

— Ba mă interesez de Haig Acterian. Am fost coleg cu el la Berlin. Făcea regie la evreul Reinhardt. Am petrecut și două zile delicioase împreună prin muzeele vieneze. A publicat, prin 1931, și la revista mea de stânga democratică, „Viitorul social”. S-a rătăcit printre xenofobi.

— Ce-l aperi? Dumnezeuul mă-sii de armean împutit, a venit din Levant ca să ne învețe patriotism, pe dumneata, coane Petrică, oltean get-beget, și pe mine, nepot de mitropolit ardelean?

Marietta Sadova, la asemenea afirmație, îngălbenise sub fardul gros și lucios ca un smalt.

— Dă-mi voie, coane Jenică, să-ți prezint o ardeleancă de-a dumitale, pe Maria Bârsan, care-și zicea în teatru Marietta Sadova. Mama ei a fost bună prietenă cu mătușa soției mele, Cornelia Stoika¹, altă ardeleancă.

— Cum să nu cunosc pe doamna Sadova? Sunteți ardeleancă? Vai, ce plăcere! Iertați-mă că nu v-am observat în spatele lat al lui conu' Petrică.

— Marietta Sadova este soția lui Haig Acterian, spun eu zâmbind.

Tablou. Nu m-am lăsat:

— Am dori să vedem pe Haig în prezența dv. și să-i dăm o perie de dinți, pastă, săpun și prosop. A fost luat cu „otuzbirul”.

¹ Mama Mariettei fusese servitoare la o prietenă a Corneliei Stoika, sora soacrei mele. (n.a.)

Soldatul de ordonanță al maiorului-instructor stătea cu urechile ciulite. Maiorul a semnat biletul către șeful arestului¹, ca să elibereze pe regizorul Haig Acterian, pentru a lua contact cu apărătorul său, fratele șefului arestului, în prezența instructorului. Mi l-a adus.

Îi povestesc lui Radu Gyr, după 13 ani:

—Primele cuvinte ale lui Haig, plin de paie în părul negru-catran armenoid, cu zâmbet serafic și ochi scânteietori de inteligență, au fost: „Dragă Petrake, abia acum pot înscena *Le grand soir*, despre care discutam în 1931-1932 la «Viitorul social». Acum știu ce-i o piesă revoluționară. *Bonjour, Marietta!*”

S-au pupat.

Flora Demetrescu-Gyr mă întreabă:

—Este adevărat că Haig Acterian n-a murit și că ar fi în Armenia?

—Este absolut sigur. Soldați din Divizia Tudor Vladimirescu, colegi de prizonierat cu el, mi-au confirmat. A cerut repatrierea în Armenia.

—Dar de ce n-a venit la noi în țară?

—N-a mai vrut să dea ochii cu Marietta Sadova. Era prea bătrână și prea balcâză pentru el. De frica ei, Haig Acterian, ascultând glasul sângelui, s-a dus în Armenia. Era un om pudic, senzual, catifelat, ca un covor de Șiraz.

Radu Gyr surâdea încântat. A fost bun prieten cu Haig. Îl tratez în patriarh al poeziei. Îi spun *mon prince lyrique*, fiindcă este prezent și Bany Ghyka, manisto-legionar. În celulele de la Ocnele Mari, el semna cu briceagul în lemn, „principele Șerban Ghyka”, pentru a-i crea complexe de inferioritate. Radu Gyr și cu mine suntem mandarini, clasă aparte, unică și dominantă prin grație, jertfă, duh și creație, peste principii, peste dictatori ai tinichigismului proletaroid valah, peste industriași, peste negustori.

Radu Gyr are un cuvânt de spirit:

¹ Șeful arestului, nimeni altul decât locotenentul de jandarmi Marin Marcu (fratele meu Minel), fost comunist, ca student. (n.a.)

— Îmi pare așa de rău că n-am ieșit cu o boală de lux, ca tuberculoza, de exemplu, sau...

— Cum?! zic eu. Tu ai boala infanților spanioli și ai moștenitorilor habsburgici. Nu ești tu bolnav de bogăția sângelui alb?

— Dragă, nu mai sunt bolnav de limfatism. Am avut o tuberculoză, care s-a vindecat. Sunt sănătos tun. Am numai un prolaps anal. Mi-e rușine s-o spun.

— Va trece și asta. Bine că ai hemoroizi la spate și n-ai hemoroizi pe creier și în suflet.

Flora asculta intrigată această conversație.

Radu îi spune:

— Când am terminat noi bacalaureatul, Petrake n-a vrut să se înscrie la Litere și Filozofie. S-a înscris la Drept și mi-a spus că va ajunge cel mai mare jurisconsult al României. Și a ajuns.

— Măi, cobilițarule, tu ai ajuns! Tu ești cel mai popular poet al țării. Jurisprudența este joc secund. Poezia este joc primordial.

Flora are ochii în lacrimi.

— De ce ești emoționată?

— N-aș fi crezut că mai vine acasă.

Radu:

— Închipuiește-ți că mie mi se pare normal, aproape obișnuit, că sunt acasă. N-am avut nicio emoție venind acasă.

Temându-mă că reflexia poetului serafic va jigni sensibilitatea femeii sanguine, fidele, olteancă dreaptă și cuminte, schimb vorba:

— Păi, nu ți-am spus în noiembrie 1952 că Radu va veni curând acasă? N-a fost prea curând. A venit după patru ani, dar a venit. Atunci, i-am povestit scena cu ospătarea mea, în celula Nr. 1, de către poet, cu un sfert de pâine neagră, două ouă, o felie de brânză, un pachet de țigări și – *last, but not least* – cu un caiet de 50 de poezii scrise de Radu la Aiud. Le-am ascultat întins pe pat, cu cearceaful alburii pe mine, unicul cearceaf mai curat de la Aiud, ca un șarpe boa constrictor care a înghițit o căprioară. Scena de panopticum, cu gardienii care întorceau capul, și triumful meu, când am întins țigări economistului Titus Cristureanu din pachetul poetului, este indicibil. Așa mi-am putut arăta satisfacția că poeții sunt mult mai serioși decât economiștii.

Bany Ghyka mă întreabă la plecare:

– De când ești atât de intim cu Radu Gyr?

– Cum să nu fiu intim? Am fost colegi de liceu. L-am apărut în 1941 și a luat sub cinci ani. N-a mai fost încarcerat la Aiud, ci trimis pe front, spre reabilitare. M-am certat cu Mihail de Mayo (colegul nostru de liceu), cu Avram Bunaciu (șeful acuzatorilor publici și fostul meu secretar), cu Lucrețiu Pătrășcanu (ministrul de Justiție și cumnatul meu), ca să pot obține minimum de pedeapsă. Pe urmă, din 1948, valul istoriei ne-a adus împreună la Aiud, și, de opt ani, suntem mereu sub aceleași ape negre. Mandarinii se recunosc între ei. Au antene speciale.

... Este Radu Gyr un poet de prim rang?

Nu cumva este un șansonetist ca Vladimir Maiakovski și ca Béranger? Nu știu. Nici nu mă interesează. Flacăra poeziei pâlpâie în el, ca o flăcără într-o candelă nestinsă. Treisprezece ani a compus poezii prin pușcării, muzică de acompaniament a durerilor noastre. Ne sculam și ne culcam în versuri de Radu Gyr puse pe muzică, rapsod popular al pușcăriașilor.

El este un infante și un infantil, un poet sensibil al florilor și al femeilor.

O spun glumeț soției lui, care-și serba astăzi, 14 iulie 1956, a 29-a aniversare a logodnei lor. S-au logodit deci în 1927, când eu eram deja la Berlin. S-au logodit la 14 iulie 1927 și au o fetiță – pe Monica – studentă întârziată, nu din vina ei (fiindcă fiica sa a fost persecutată de comuniști, *soarta fetițelor noastre*, și nu i s-a dat acces la universitate), plecată la practică și care nu și-a văzut încă tatăl. Cele două femei și cu sora Florei, în văduvie de 17 ani, au stat împreună într-o singură cameră, din strada Dimitrie Onciu 21, și au confecționat nasturi de lemn din care s-au hrănit, în lipsa titularului gospodăriei, absent din localitate 13 ani. Flora n-a căpătat suvițe albe. Se ține bine. Câteva fire argintii smălțuiesc vagamente capul ei de olteancă tandră, vajnică, fidelă, care și-a așteptat soțul plecat la oaste, la război, în pușcării, în marea aventură, care i-a adus și marea creație. Din poet al florilor a ajuns poet al suferințelor cumplite ale poporului său pe ultimele două decenii (1938-1956).

Au trecut 18 ani. Exact cât a stat și Contele de Monte Cristo la Château d'If.

Povestea lui Dumas-père este o poveste romantică.

Povestea lui Radu Gyr este o biografie reală și dureroasă.

Poetul a ieșit după 18 ani de pârnaie, alert, lucid, politicos, dârș și fin ca o sabie de Toledo, cavaler și mandarin, deschis geniului binelui, gata în continuare de a înfrunta geniul răului.

Nu l-a intimidat nimic. E gata s-o ia *da capo*.

Greva foamei (28 iulie 1956)

Inginerul Calmanovici, condamnat la 20 de ani în Procesul Lucrețiu Pătrășcanu, s-a apucat să facă greva foamei la Aiud. A făcut 40 de zile grevă și s-a curățat. Filiera birocratică s-a *apersevat* abia după 40 de zile și l-a dus la spital, unde a decedat.

Belu Silber stă la Aiud, la Zarcă, în celula Nr. 1, singur ca o bufniță și primește vizitele zilnice ale directorului pușcării, care-i aduce alimente, jurnale, cărți. Stă și-așteaptă. Seara își pune *talăsul* pe cap sau tichiuța de ocnaș și se roagă la Iehova, bătându-se cu pumnii în piept, clamându-și nevinovăția de Asew valah.

A mințit și a înșelat pe toți.

A mințit și a înșelat pe Lucrețiu Pătrășcanu, om naiv pur, moldovean drept și neînfricat, fără pic de psihologie și perspectivă planetară.

Belu Silber, care avea toate psihologiile la degetul lui mititel, scăldat în toate apele mărilor, dres cu toate parfumurile Arabiei și ale mapamondului, l-a dus în prăpastie, cu nebuniile lui teoretice de Ahasverus degenerat și nevropat.

N-a încercat Belu Silber să arunce pe Henriette Yvonne Stahl, amanta lui de un trimestru, într-o prăpastie a Bucegilor? A scăpat ca prin minune.

L-a aruncat pe Lucrețiu Pătrășcanu, companionul lui de arme, mimând pe scutierul Sancho Panza...

Flora Demetrescu-Gyr a avut o exclamație deznădăjduită despre Petre Țuțea:

— Ce păcat că Petrică Țuțea nu mai are nimic din vlaga și scânteierea de-acum șase ani. L-am văzut acum două săptămâni. Nu-mi mai place deloc.

Aceeași dezamăgire a avut-o și când a văzut pe romancierul Mihail Drumeș. I-au căzut dinții și suferă de stomac.

Femeile nu pot gândi decât prin prisma vitalității?

Țuțea s-a adunat de pe drumuri, nu mai este o bibliotecă răsturnată, a devenit înțelept, tandru și felin.

Drumeș a făcut și el câteva experiențe de viață, prețioase pentru un romancier.

În loc să vadă progresele interioare, creșterea mintală și rafinamentul sensibilității, Flora nu vede decât regresele fiziologice exterioare. Aici greșește. O boală te sporește psihic. Prea multă sănătate te abrutizează ca literat.

De ce îl iubește pe Gyr?

Ea este o femeie pudică, fidelă, în sensul convențional și tradițional al cuvântului. S-au căsătorit de tineri. Au rămas reziduuri, cenușă în vatra menajului, care mențin trează iubirea. Tandrea ei față de Radu este înduioșătoare.

„Scandalul” cu Lilica Codreanu

Bany Ghyka, la fel ca orice aristocrat, este un mahalagiu de tip „țafă”. Aduce ultimele bârfe. În acest menaj Gyr, sunt trei femei pure (soția, fiica și cumnata, vădană de 17 ani), care au așteptat poetul cu fidelitate, deznădejde și credință în Cel de Sus.

Bany aduce știrea că Lilica se mărită cu mănăstireanul Praporgescu, colonel de felul lui. Trăiește de mai mulți ani cu el.

Femeile protestează:

— Nevasta „Căpitanului” nu-i poate terfeli memoria.

Bany insistă.

Îl ajut, ca un mahalagiu de maxim calibru:

— De ce vă mirați? N-a înșelat Lilica pe Corneliu cu Silaghi, încă pe când se afla în viață? Ați uitat scandalul? N-a vrut Puiu Vojen să-l împuște pe Silaghi? Lilica este o scroafă. Și dacă se re-mărită o scroafă, de ce să vă supărați? Aș fi fost indignat pe Flora dacă își înșela bărbatul, sau divorța, când se afla la pârnaie. N-a făcut-o cât era acasă, n-a făcut-o nici în lipsa lui.

— Păcat că Lilica Codreanu este olteancă.

Suntem în cameră numai olteni. Bany Ghyka, grecotei albanez, levantin ieșenizat și bucureștenizat, nu pricepe nimic din această conversație și din suspinele oltencelor, ale poetului și ale mele.

Criteriile noastre morale diferă radical.

Boală și răzmeriță

Cea mai veche amintire a mea este din noiembrie 1907. Este o amintire de boală și răzmeriță. Sunt născut în preajma Sfinților Petru și Pavel, în 1904. Eram deci de aproape trei ani și jumătate. Memoria mea este fotografică și supărătoare. Mă văd bolnav. Să fi fost scarlatină cu complicații? Seara mă cufundau într-un butoi cu apă caldă, aproape fierbinte. Eram umflat. Mâini umflate. Picioare umflate. Cap umflat. Mă priveam hilar în oglindă, fiindcă n-aveam dureri. Mi se dădea mâncare pe sponci și mai mult lapte. Dimineața ieșeam în curte la soare și aer. Era soare puțin. Mai degrabă burnița mărunț și enervant. Văd pe uliță trecând soldați, călări, în cizme împintenate, trăgând tunuri după ei. Erau soldații care au făcut represiunea răzmeriței de la 1907. Au făcut o represiune sângeroasă la Răcovița și Mărgăritești, unde s-au împușcat zeci de țărani; în alte părți au tras cu tunul. La noi n-au tras cu tunul, ci au slobozit numai câteva salve de gloanțe în șiruri de țărani aduși legați în fața plutonului de execuție. S-a mai bătut cumplit și cu ciomegele și cu frânghii ude. Aud și-acum zbieretele învățătorului George Vasilescu, socotit instigator, și care s-a dat cu țărani răsculați. Din aceste bătăi care au durat câteva zile, bunul învățător a rămas „tui” sau „tut”, cum se spune la noi, în dialect.

Boala și răzmerița sunt cele mai vechi amintiri ale copilăriei mele. Suferință și rebeliuni, n-au fost aceste coordonate, coordonatele vieții mele? N-a fost cea mai veche amintire și o anticipare nefastă, poate un îndemn, să mă preumblu printre bolnavi și rebeli?

N-am nici spirit de contradicție și nici n-am fost, personal, bolnăvicios.

M-am preumblat o viață întreagă printre rebeli și leproși.

Am consemnat pe răboj, în diverse reprize, evenimentele epocii. O fac dintr-o veche obișnuință. La 11 ani, în anul 1915, am devenit cercetaș din cohorta lui Baden-Powell și printre regulile decalogului bunului cercetaș se afla și obligativitatea de a-ți nota zilnic faptele rele și fapta bună.

Din 1915 până în 1956, am urmat bunul obicei al autoanalizei și al consemnării în jurnal, rapid, fără pretenții stilistice, fără a te privi în oglinda nemuririi. Pentru asemenea oglinzi sunt alte obligații vestimentare și sufletești.

Aceste caiete, scrise la iuțeală și la întâmplare, pot fi utile spre documentare asupra meandrelor epocii. Eu sunt deasupra învălmășagului.

Când vorbesc de mine, vorbesc de alții, oglindiți în mine.

Suferința altora se răsfrângea imperios în mintea și sufletul meu, inoculându-mi suferințe cumplite. Eu nu mai sunt eu, în aceste caiete intime, vorba lui N. Iorga, care avea ceva talent, cultură și probitate.

Trinitate (29 iulie 1956)

Un valah puturos și șovin oftează:

— Israeliții ne conduc și țiganii ne păzesc. Individualismul meu latin se sufocă în această experiență trinitară, cu spoială socialistă.

...Îl dădăcesc pe îndelete. Antisemitismul este o prejudecată. Israeliții se găsesc și în comunism și în capitalism. Ei sunt de două milenii o castă comercială expulzată din Palestina de romani și trăiesc de-atunci în *diaspora*, în jurul Torei, al rabinilor și axați pe negoț interstatal. Nu e o chestie rasială, ci o chestie de castă comercială.

La fel trăiesc în lume, în emigrație, și grecii și armenii. Așa trăiesc și chinezii expediați în diaspora de la San Francisco, sau prin Australia sau insulele malaieziene. Așa trăiesc, după comandamente similare, grădinarii bulgari în România sau noi, oltenii, răspândiți pretutindeni prin țară. Ne ajutăm, strângem rândurile. Aceasta este solidaritatea imigranților, așa-zisul Cahal.

În dezastrul meu din 1948, un oltean tâmplar, Mihai de la Băneasa, a fost de un ajutor decisiv familiei și copiilor mei. A mai sărit în ajutor și Mihai Doară, șoferul meu de la Drăgășani. Mi-au salvat biblioteca și boarfele, din care mai trăiesc și azi. Proprii frați (moldoveni) ai soției au fugit de la necazul surorii. Își aveau necazurile lor. Moldovenii au o psihologie de fiare hăituite. Nu sunt vânători, ci sunt animale vâdate. Ei pleacă din patrie de spaima invaziilor și pactizează mereu cu toți guvernanții. Noi, oltenii, nu pactizăm cu inamicul, fiindcă noi plecăm în diaspora ca vânători și dornici de îmbogățire. Ei fac aici o aplicație și o completare a lui Max Scheler.

Când eram în lagăr la Ocnele Mari și Aiud, ne aflam pe grupuri regionale și pe grupuri politice. Înăuntrul grupului politic – cosmosul – se stătea, pe priciurile cu rogojini, în constelații, după regiuni. Eu m-am aciuat pe lângă oltenași, deși ei erau de confesiune politică legionară și de rang social modest (zarzavagii, tramvaiști), iar eu eram democrat independent și de rang mandarinal maxim (denumit când Herr Professor, când Herr Doktor, când domnul ambasador). Devenit profesor de germană al lagărului și președinte al *Academiei de sub pământ* de la Ocnele Mari, având și un caracter mai degrabă blând și echilibrat, eram solicitat, la dese mutări ale direcției penitenciare, operate sub deviza că „pușcăriașul nu trebuie să prindă rădăcini”. Când îmi venea și mie rândul să mă mut de pe un prici pe altul, o făceam la alegere, și cu onoruri înduioșătoare. Inima mea tresărea de orgoliu, dar conștiința îmi impunea obligații în plus, în comportarea de erou și sfânt, mixtura preferată în asemenea mediu de suferință și asuprire. Imaginea lui Mahatma Gandhi îmi flutura tot mai des în fața ochilor. Am ținut câteva colocvii, des

repetate, și făceam referințe zilnice, până când m-am trezit, după ravagiile icterului negru, că mi s-a schimbat porecla din mandarin în aceea de Gandhi.

Nu mă despărțeam de oltenii mei. Erau în grupuri mici. Mă aciuiam mereu pe lângă ei, fiindcă sobrietatea, hărnicia și orgoliul lor era trinitatea virtuților la care aspiram în tăcere și pe care le-am practicat toată viața, spre enervarea și incomprehensiunea oamenilor din breasla mea, fie de jurnalist, fie avocațială.

Sobrietatea, hărnicia, orgoliul sunt virtuți indispensabile în lagăr.

Sobrietatea nu te ducea la păcatul lăcomiei, să cerșești favoruri direcției.

Hărnicia te ferea de murdărie fizică și zdrențe, împingându-te la gospodărire individuală și făcându-te săritor la munci respingătoare ca spălatul scândurilor, coridoarelor și latrinelor. Nu m-am ferit să mânuiesc, voinicește, mătura, șomoilogul și hârdăul cu apă pentru a curăța closetele, spre uimirea și stupefacția direcției, și a deținuților, care-i considerau pe intelectuali drept boieri neajutorați.

Comportarea olteană într-un mediu de iad penitenciar transforma atmosfera în feerie și umanitate agreabilă, făcând posibilă coexistența pașnică și chiar ridicarea nivelului la rang academic și universitar.

Virtuțile oltenești erau de fapt virtuți de emigranți. Mă simțeam atras, pe lângă vechii mei prieteni evrei și democrați ca dr. Sandu Lieblich, Pavel Pavel și Titus Cristureanu, și de grupul de macedoneni. Era grup compact, cu fizionomii, omogenitate, rituri și francmasonerie specifice.

În calitate de prezident al *Academiei de sub pământ*, am dat drumul unui lung ciclu de prelegeri despre „chestia macedoneană.” Arhitectul Goj, tânăr cu o memorie surprinzătoare, a făcut zece conferințe cu detalii istorice abundente. S-a făcut geografia regiunii. Pe urmă, s-a trecut la problematică. Profesorul Ilie Ioan a fost de părere ca să se abandoneze politica lui Take Ionescu de sprijinire a acestei minorități naționale de către statul român. Se preconiza asimilarea lor în cultura

neogreacă, bulgară sau sârbă. Alții au propus transferul acestei minorități macedonice înlăuntrul patriei celei mari. Inima lui Matușu (văr cu Dante, nepot al lui Jean Mihail), om remarcabil, care și-a sfârșit o splendidă carieră politică la Atena pentru șovinism cuțo-vlah, sângera vizibil. N-a luat cuvântul.

Mulți macedoneni erau pentru asimilare și transfer.

Am luat cuvântul. Am ironizat cu bancurile mele argheziene această minoritate turbulentă, xenofobă, ciomăgașă, care-mi tulbura idealurile de umanist tolerant, de oltean și european. Mi-am mărturisit afinitatea ca emigrant de la Craiova la București. Pe urmă, am început diatriba:

— Voi, macedonenii, sosiți la București, în Gara de Nord, cu patru pașapoarte în buzunar, aveți o desagă cu brânză, tare ca piatra, o pâine neagră, o punguță cu aur și două pistoale. Pe urmă, vă plimbați 48 de ore prin Capitala noastră și vă alegeți prada, cam la întâmplare. Unii vă cantonați pe lângă Universitate sau Academie și hotărâți să vă faceți universitari și academicieni. Pute Universitatea bucureșteană și Academia de cioarecii voștri macedonici. Tot învățământul superior a fost acaparat de voi, prin Valaori, Papahagi, Papacostea și alte dinastii. Alții se aciuează pe lângă piață. Se formează dinastia Dinischiotu și alte dinastii de brânzari. Alții ochesc Ministerul de Interne și-și pun pistoalele la brâu. Din 1933, de când ați omorât, prin Doru Belimace și Caranica, pe Jean Ducas, grecoteiul nenorocit, slugoi al lui Horace Finaly și al Lupeascăi, ați turburat până astăzi peisajul pacific al Valahiei, țară dulce, țară bună.

Ce putem face cu voi? Să vă expulzăm? Să vă asimilăm? Nu știu. Pe mine, fenomenele mă amuză, le constat și le consemnez. Eu sunt mandarin, momentan apolitic, cu mandat și aspirații științifice. Eu nu v-aș expulza. V-aș îmblânzi.

M-am supărat pe Ilie Ioan, profesor craiovean serios, și pe cuțo-vlahii care propun părăsirea Macedoniei, ca provincie românească, abandonarea populației și recomandarea asimilării acestor aborigeni în cultura neogreacă, bulgară sau sârbă. Aceste recomandări sunt ticăloșii morale și aberații intelectuale. Macedonia este promontoriul cel mai înaintat al neamu-

lui nostru românesc, provincia cea mai îndepărtată. Cum să ne părăsim moșia? Granița unui popor nu este o plapumă. Adică te întinzi cât ți-e plapuma? O, nu! Te întinzi cât ți-este penisul și câtă sămânță varsă mădularele tale printr-un mădular abraș, falnic și jucăuș. Poporul valah este un popor plin de vitalități și de sămânță. Granițele sunt provizorii. Au fost, sunt și vor fi mereu provizorii. Dacă sămânța noastră s-a întins până la Salonic, foarte bine a făcut. Macedonia este promontoriul cel mai înaintat al nației noastre și trebuie să rămână așa. Ciobanii cuțo-vlahi au destulă sămânță în testiculele lor și au falnice femei macedonice, cu pânțele mereu fecund, ca să nască feciori și să ne trimită universitari, negustori și pistolari în Valahia Mare, să exporte la Atena sau în America și să mai rămână și pe-acasă, la vatra strămoșilor. Eu, ca oltean, nu pot renunța la Macedonia, fiindcă pilda ei este pilda Olteniei. Ca aromân, nu pot renunța la Macedonia, fiindcă, în mod juridic, cu ce drept renunț la o moșie a Patriei, la una din perlele cele mai de preț ale românismului?

Dixit et salvavi animam meam.

... Mатуșу a început să plângă, recitând versetul biblic:

—Și acum, Doamne, sloboade pe robul tău, deoarece chestia Macedoniei se află în mâini bune, în suflete mari de români neaoși.

A fost un moment de extaz și charismă.

O lacrimă mi s-a furișat, când am adormit pe rogojina priciului, cel mai înalt de lângă perete și oltenași, aproape de fereastra pe unde se strecurau, cu greu, raze selenare și luna ne privea vicleană.

Noi eram cu toții în zdrențe și în lagăr de exterminare prin foamete, dar tranșam destinele unei provincii îndepărtate, de lângă Marea Egee.

Ioșca, cancelar de fier valah...

Îmi cer iertare, stilist impenitent, că fac o cacofonie în carnetele intime: *Ioșca, cancelar*. Cacofonia este fatală și inevitabilă.

Ioșca Chișinevschi este cancelarul de fier al Valahiei puturoase, din 1945 până azi, 15 iulie 1956, adică de 11 ani. El este! Nu l-am luat în serios, indus în eroare de Lucrețiu Pătrășcanu (ilustrul meu cumnat, naiv ca toți Pătrășcanii), indus în eroare de numele lui, de prostia mea valahă.

Ioșca Chișinevschi este un cocoșat. Cu tendința mea spre fabulație și imaginar, l-am caracterizat dintru început „cocoșatul de la Notre-Dame”. Avea și peladă. Îi cădea părul în roto-coale. L-am iertat și neglijat sub pretextul că în revoluții apar tot soiul de făpturi anihilante, bizare, degenerate și stupide.

Revoluția se face cu stârpituri.

Pe mine nu mă interesează decât oamenii sănătoși și cu-miști. Țara mea este invadată. Cum te pot interesa nătângii, stupizii și imbecilii? Poți deznădăjdui în umanitate? Omenirea își urmează cursul său.

Mă gândeam la toate acestea, cu prilejul audienței și conversației amabile cu amicul meu Pavel Pavel, la Prezidiul Republicii Populare Române. Cel care ne primea în audiență era Avram Bunaciu, secretarul meu de odinioară. Îl rugam să mă repună în avocatură, și pe Pavel Pavel ca economist sub Gogu Rădulescu, Costin Murgescu, I. Hudită și alte lepre.

I-am mai cerut câteva grațieri:

1). Al. Vasilescu-Valjan și 2). Dr. Vasile Munteanu.

Mi-a confirmat, dându-i telefon lui Buznea, că Dr. Vasile Munteanu este grațiatul cu nr. 9 pe tabel. Pe urmă, telefonic, a adăugat, lui Buznea:

— Să trimiți tabelele și tov. Chișinevschi.

Deci, Ioșca este mai mult decât un rege, mai mult decât Președintele Republicii Dr. Petru Groza, *son vrai prêtre-nom!*, Ioșca Chișinevschi este cancelarul de fier al Valahiei puturoase chiar în iulie 1956, deși Ioșca este stalinist, este cocoșat, are peladă, este incult, are trei clase comerciale, curs seral, la Cluj, dar Ioșca este soțul Liubei Chișinevschi, nepoata lui Kaganovici de la Sublima Poartă moscovită sau, cel puțin, așa se zice, așa se spune, și asta este de ajuns în această țară de oameni cu spinări încovoiate.

Aborigen și străin

Aborigenul opulent dă voie străinului să se aciuze pe lângă casa lui.

Aborigenul înfuriat nu dă voie străinului nici măcar să facă umbră ogorului său.

Străinul sărac este miere, zahăr și dulceață față de aborigen.

Străinul bogat, devine fiară turbată față de localnici, când ajunge ministru sau numai lipitoare.

Șeful de cabinet

Șeful de cabinet sau secretarul poate fi obraznic sau poate fi prost. Nu trebuie să facă cumul.

Marcel și Ana Pauker (30 iulie 1956)

Gurile rele spuneau că Ana Pauker și-a ucis soțul pentru că era troțkist, ea rămânând stalinistă.

Nu este așa. Eu am fost avocat. Un adevărat avocat este un bun judecător. Voi căuta să fac dreptate acestor fiare – reginei Ana și regelui Laslo I –, care ne-au belit între anii 1946 și 1952, fără pudoare și fără control.

Ana Pauker nu și-a ucis bărbatul. A fost ucis ca troțkist, mai exact ca amic al unor persoane din anturajul lui Tuha-cevski. A fost ucis, din eroare, pe simple bănuieli. În acel moment, Ana Pauker se afla cu o misiune în Extremul Orient.

Nu a contribuit la ucidere.

Nu a contribuit cu nimic la reabilitare.

Ionel Brătianu și Marcel Pauker

Marcel Pauker se afla închis la Văcărești și-l aștepta o grea condamnare. Simon Pauker și Pauker de la „Adevărul” au intervenit pe lângă Ionel Brătianu ca să-i dea drumul. I-a dat drumul. A ieșit din pușcărie și acasă l-a așteptat un

pașaport și un plic cu bani. A plecat la Zürich, unde și-a terminat ingineria și unde s-a căsătorit cu Ana Pauker, născută Solenberg. Pe urmă, nevasta lui ne-a fericit pe noi.

Ionel Brătianu ne-a dăruit-o pe Ana Pauker.

Falimentul pedagogiei Anei Pauker

Ana își creștea băiatul la Paris, în 1928, după ultimele reguli de pediatrie. Făcea cu el gimnastică suedeză, gimnastică medicală etc. Era un copil umflat ca un buflei. Avea mușchi de mic boxer. Rezultatul final: un tânăr pipernicit, nenorocit, cu urechi clăpăuge. Așa l-am văzut eu în anul 1945.

Biciul sau sabia?

Eu n-am ales sabia pentru a parcurge viața, deși am fost cadet, elev de liceu militar.

Eu am ales biciul satirei, al sarcasmului, al ironiei și al autoironiei.

Zi pierdută

Am pierdut o zi. N-am stat de vorbă și nu mi-am mângâiat femeia. Soția a rămas la Poiana Țapului. Sunt singur în București, de 48 de ore. Azi am flanat, am conversat cu vechi colegi. Am vizitat seara târziu, pe mama și pe sora unui vechi prieten, care – împreună – colaționează 120-130 de ani și 160 de kg.

*C'est pas mon affaire*¹.

Mi-e dor de câmpuri, de copaci, de viță de vie, de bostani. Plec mâine la Periș.

¹ Nu e treaba mea! (n.n.)

Civilizație pierdută

. Ieri, am avut o zi pierdută.

Azi mă gândesc, îngrozit, că civilizația este o stupiditate. Nu-ți mai dă voie să exerciți în tihnă funcțiile libertății. Civilizația orientalo-occidentală castrează pe bărbați și femei. Nu-mi plac aceste civilizații unde ești pierdut.

Producție 23 August

Vechii „ilegaliști” constată că noua generație nu-i gustă. S-a încercat să se facă întâlniri între UTM-iști (Uniunea Tineretului Muncitoresc) și membrii din CC, foști ilegaliști.

Utemiștii strâmbă din nas.

Când primesc o invitație la asemenea „seară” de amicitie, exclamă dezabuzăți:

— Ah, iarăși cu ilegaliști!...

Ilegaliștii au simțit „Spielul” și s-au simțit ca rudele sărace, în loc să fie tratați ca bunici sau părinți.

Conflict între „ilegaliști” și utemiști, care nu vin la ședințele cu bătrâna generație.

Un „ilegalist” deștept și spiritual s-a răzbunat:

— Tineretul de azi este producție 23 August, adică producție proastă.

Lucrețiu Pătrășcanu și Valentina Mihăileanu

Conducătorii partidului socialist, secția tineri, au fost în anul 1920 următorii:

1. Ștefan Voitec,
2. Tudor Ionescu,
3. Lucrețiu Pătrășcanu,
4. Alexandru Mihăileanu.

Cei patru conducători s-au scindat în două ramuri: partidul, în frunte cu Ilie Moscovici, Cristescu, Flueraș & Co., rămânând în Internaționala II de la Amsterdam, iar restul, puțințel, fiind vânat la Internaționala III a Moscovei. Alecu

Mihăileanu și Lucrețiu Pătrășcanu au rămas conducători ai UTC-ului.

Alecule se însurase cu Valentina, o femeie planturoasă și divină, care ar fi făcut cariera Elvirei Popescu, dacă nu s-ar fi înscris printre ilegaliști și dacă nu s-ar fi căsătorit cu Alecu Mihăileanu. Aveau un copil, pe Tudorel. Nu-și terminase studiile. Valentina era „mama răniților” și sora tuturor. Am iubit-o și eu, ca soră, prietenă, mamă.

Lucrețiu Pătrășcanu iubea noțiunea de carieră. Îl aștepta pe Alecu, pentru că intenționau să discute „ilegalități”. Între timp, își făcea de lucru cu Tudorel.

Jucându-se cu puștiul de 2-3 ani, frumos și cuminte, i se adresează Valentinei cu ochi languroși de motan spăsit:

— De ce nu vrei să-mi faci și mie un Tudorel?

— N-ar mai fi un Tudorel. N-ar mai semăna cu Alecu. Și Alecu e băiat frumos! (În acea epocă, Lucrețiu Pătrășcanu nu era considerat un bărbat frumos. Era slăbuț, fragil și cu nas mare. Pe urmă, s-a normalizat. Jean Maurer spunea despre el că este omul cel mai urât pe care îl cunoaște. Greșit. De fapt, borțosul de Jenică îl ura).

Pe urmă, a început ura și sfădălia dintre Alecu Mihăileanu și Lucrețiu Pătrășcanu.

S-au urât de moarte un sfert de secol.

Picioare în „X” și picioare în „O” (29 iulie 1956)

Când bunica și mama au avut picioare în „O”, fiica va avea picioare în „X”: *capra sare masa, iada sare casa.*

Pedagog și învățăcel

Dacă datoria unchiului către nepot este de a da cât mai puține sfaturi și cât mai mulți bani, datoria pedagogului către învățăcel este de a da cât mai multe sfaturi și a cere cât mai puțini bani de la el, de la părinții sau satul lui.

Un bun avocat trebuie să fie, cu necesitate, și un bun judecător. Un bun avocat este cel care a avut o clientelă mare. Înglezii îi recrutează ca judecători. Dacă aș fi fost englez, eram de mult judecător (dorința fierbinte a inimii mele).

În drama H. Silber – Lucrețiu Pătrășcanu, deși nu cunosc toate piesele dosarului, sunt înclinat să spun că ambii au lucrat isteroid, dar *nu cu dol*.

Normă și protocol

Lumea burgheză, aristocratică, este plină de norme și protocol. Lumea proletariatului nu și-a fixat încă normele și protocolul.

Sentimentul inutilității

În conflagrația războaielor de clasă și a războaielor imperialiste, mandarinii capătă reflexul de inferioritate al perfecteii inutilități.

Literați și țărani

Literații și țărani sunt două categorii inguvernabile. Literații se înhamă, periodic, la jugul tuturor tiraniilor, dar își pierde fecunditatea; nu mai au mesaje. Se angajează cu soldă, fără mesaj, adică sunt un soi de mercenari reangajați, ca plutonierii majori valahi sau ca soldații elvețieni de odinioară din Europa, ca seimenii noștri.

Țărani nu pot fi înjugați niciodată și supunerea lor nu poate fi cumpărată cu aur. Nu se pot revolta, fiindcă sunt amorfi, *sac de cartofi*, cum spunea Marx, sau nisip umblător, care nu se poate unifica pentru a da o piatră.

Stalinismul a dat faliment în *chestia țărănească*, înfomecând Rusia, și în *chestia literaților*, pe care zadarnic i-a cumpărat, fiindcă au devenit sterili.

Ștefan Voitec este născut în orașelul Corabia, schelă de cereale pe Dunăre, care a dat după 23 August trei miniștri: pe ing. Tudor Ionescu, pe dr. George Macovescu și pe acest politehnician neterminat. Corabia este în rivalitate cu orașul Caracal, acolo unde s-a rupt carul cu proști. Cunosce această regiune. Sunt situat ceva mai la nord. Le cunosc cobilița, veninul și pasiunile politice. De la Islaz a pornit Popa Șapcă, ale cărui tradiții sunt vii. Ceva mai acana, la Plenița, s-a născut Vergilică Potârcă și la Breasta a văzut lumina zilei C. Argetoianu. Pe Calea Unirii din Craiova este casa natală, cu geamlâc franco-balcanic, a inginerului I.P. Gigurtu, coleg de clasă cu G. Tătăărăscu și Grigoriță Iunian.

Corăbienii au dat și ei un trio politic, după 23 August, din aceeași clasă: Voitec, Ionescu, Macovescu.

Nu se pot compara cu prestigioșii caracaleni. Pe o singură stradă s-au născut și au pornit în lume: N. Titulescu, Iancu Jianu, actorul Mihalescu, Elvira Popescu și Elvira Godeanu. Nu se confirmă spusa celor din Caracal: la noi s-a rupt carul cu proști, dar proștii au plecat în lume.

Voitec a plecat cu bacalaureatul la București și n-a cucerit diploma de inginer. S-a apucat de politică socialistă. Tatăl lui descindea dintr-o familie de meseriași cehi, românizați, iar mama era italiancă. Tatăl era slujbaș la primărie, secretar, la cheremul tuturor politicienilor, uns cu toate dresurile, unsoarele și sulimanurile. Avea opt fete și un singur băiat, pe Fănică. Leafă mică, viață grea, coane Fănică! Tatăl era o pramatie, mama o sfântă. Tatăl mai era și muieratic, bețiv, cartofo. Copiii au fost crescuți de mamă cu acul. Secretarul comunal avea o amantă, morăriță bogată, o unguroaică arzătoare, măritată cu un neamț molatic. Sacii cu făină și porcii tăiați, în loc să meargă la gura celor nouă copii, luau drumul amantei. Moravurile, cancanurile și năzbâtiile provinciale sunt fără sfârșit. Când stăteam la taclale, la o cafeluță, cu Valentina Alexandru Mihăileanu, am întrebat-o:

—Care este caracteristica principală a lui Voitec, acea *qualité maîtresse* de care vorbește H. Taine?

– Lașitatea. E un bărbat laș. Laș și ambițios. Am copilărit împreună. Așa a fost de mic copil. I-am fost directoare de cabinet între anii 1944 și 1950. Suntem împreună, în mișcarea muncitorească, din 1920 până azi, 29 iulie 1956. Este un bărbat laș.

Ochii acestei femei brave, care a luat viața pieptiș și a crezut sincer în idealurile socialiste, aruncă scânteii. Fruntea i se încrețește.

– Noi îl numim pe Fănică „femeia cu barbă”.

Valy râde cu hohote, arătându-și dantura intactă de lupoaică sclipind în lumina soarelui, pe balcon, unde luăm cafeleuța.

Spune:

– Am avut cu el conflicte grele. Nu mă interesează, nu mă supără că a fost troțkist, că a scris la „Curentul” în plin război antisovietic, că era adeptul doctorului Ghelerter, că a scris la „Der Soldat” o serie de articole antisovietice. Alecu le are strânse pe toate, decupate. Nu avea nevoie să scrie aceste articole. Le-a scris din lașitate. Nimeni nu-l obliga. Le-a scris din frică, față de războiul sovieto-hitlerist, față de alianța monstruoasă între Ribbentrop și Molotov.

Biet om în enigmă față de coaliții mondiale.

Când ștergi lacrimi

Eu am șters mereu lacrimi din ochi purulenți și din inimi proaste.

Printre valahi puturoși, printre oameni nefericiți, printre stupidități umane, eu am plutit mereu. Am plutit, fiindcă Maestrul meu era Domnul Iisus Christos.

Îl văd plutind printre oameni și evenimente.

Îl văd mereu suav, cuminte – și eu aș vrea să fie Dumnezeu – dar nu pot crede.

Când șterg lacrimi, chiar la pisezi, șterg lacrimi cu toată dorința sufletului meu, cu toată delicatețea și dulceața de care-s capabil.

Lacrimi de tristețe, lacrimi de nenorocire...

Omul alcoolizat devine foarte rău, ca o emanațiune a măruntaielor bolnave, sau foarte bun, ca o flească, urmare a detracării sistemului nervos.

Civilizația a sporit îngrijorător consumul spirtoaselor și nu mă mir că bestia politică își face mendrele. Cei răi dintre alcoolizați își văd idolul în bestie, cei fleșcăiți nu mai pot reacționa.

Șleampătă, troală și câlă

Aperitiv la Athénée Palace cu amicul meu, avocatul Vasile Cameniță. Discutam, apoi bârfim. El pretinde că rușii ne vor retroceda curând Basarabia, evident, rămânând sistemul comunist în vigoare. Eu nu cred. Pretinde că Ștefan Voitec va fi curând prim-ministru. Nu m-aș mira. N-a fost și generalul Argeșanu prim-ministru? Era un prost cu o mustață îmbârligată. Fănică nu este un prost. Are alte defecte și nu-i văd alte calități, în afară de barbă și monopolizarea social-democratismului în Valahia.

Trecem la alte bârfeli. Amicul comun V.V. Stanciu vine de la Paris în Valahia. El se miră.

— De ce te miri? Și-a măritat fata cu un englez, băiatul cu o franțuzoaică, iar nevasta cu un elvețian. Ca un bun gospodar valah, el se întoarce acasă. Și-a terminat misiunea în Occident.

Se așezase la masa noastră și o tânără colegă avocată, măritată. Face haz cu nevasta măritată de gospodarul care se întoarce.

V. Cameniță zice:

— Știi ce este o femeie câlă, troală și îngălată? Asta e nevasta lui V.V. Stanciu.

Colega nu mai cunoaște aceste noțiuni: „câlă, troală, îngălată”. Încercăm să-i explicăm.

Mă gândesc cu tristețe că drama lui V.V. Stanciu a început în momentul căsătoriei lui. Această femeie l-a coborât la un rang inferior și l-a stimulat la aventură, la escapade. El nu mai avea sentimentul domiciliului.

Heim, home, chez-soi, acasă.

Individualismul avocaturii

Avocatura este ca și amorul. Nu se practică în colectiv. Trebuie să ai inspirație la bară, adică trebuie să ți se scoale penisul și să dai, dai, dai, până când scoți smântâna sentinței. După o mare pledoarie ești ca după o ședință de dragoste furtunoasă. Ieși asudat, plăcut extenuat, euforic, ai chef de o țigară și de un șpriț rece. Marii avocați sunt și mari cocoși, practicanți ai amorului cotidian și nu disprețuiesc un păhărel de vin.

Darul îl scrie obicină

Scrie Grigore Ureche că pe turc nu-l sature niciodată și că „el darul îl scrie obicină”.

Am vreo doi amici nărăviți, care au primit totdeauna bani la nevoie, *à fonds perdus*, și au avut mereu necesități. Acum, când nu mai am nici eu, li se pare curios că nu mai deschid baierile pungii. Au scris darul, obicină...

Guvernamentali eterni și opozanți nărăviți

Din punct de vedere politic, aș putea clasifica pe alegători în guvernamentali eterni și opozanți nărăviți.

În Valahia, poporul acordă oricărui partid sau om politic un credit de câțiva ani. E creditul nouității. Ca și individul englez (care tratează *gentlemanlike* pe orice cunoscut până la proba contrarie, când îi întoarce iremediabil spatele), valahul acordă votul său noului politician. Pe urmă, nu mai vrea să știe de el. Uzura partidelor și persoanelor este imensă. Valahii au ridicat pe scut pe generalul Averescu într-o venerație idolatră, și pe urmă partidul său, al „poporului”, nu mai realiza nici 2%, cota indispensabilă a alegerii. Iuliu Maniu și Mihalache – idoli ai țărănimii în 1928, cu chiu și cu vai înjghebau 16% -20%, cu eforturi cumplite demagogice, cu aspect de corbi bugetivori, și cu greșelile de necrezut ale adversarilor lor (Carol II și Lupeasca).

Valahii se aseamănă cu englezii în eleganța pe care o acordă noului venit, credit *ipso facto*, dar se diferențiază, în fidelitate, față de politicieni. Vor mereu ceva nou. Vor să „probeze”. E aici, în fond, tradiționala mefianță a românilor în contra stăpânirilor, divorțul permanent dintre Stat și Națiune.

Avem în schimb politicieni permanent guvernamentali, permanent ahtiați după putere. Li se spune „aviatori politici”. Zboară grațios ca libelulele din partid în partid, pentru a executa și a savura o parcelă cât de mică din suveranitatea statală. Acești aviatori politici, în fruntea cărora se găsește Mihail Ralea, disprețuiesc opinia publică și poporul pe care vor să-l fericească. Grațios ca o libelulă, sosit de la Paris, Ralea a poposit în insula înverzită a lui C. Stere și Gr. Iunian. Nu i-a urmat. De la Bucov s-a mutat la Topoloveni, cădelnițând pe învățătorul Ion Mihalache. Pe urmă, a trecut pe lângă Maniu. Neavând perspectiva de a ajunge ministru, procopsindu-se doar cu mandate de deputat, din care a ieșit cu o casă, cu o vie, cu o vilă și cu lungi voiajuri în străinătate, a ciocănit în 1938 la ușa budoarului doamnei Lupescu. I s-a deschis, și acest democrat verbal a exercitat o crudă dictatură regală, înființând taberele de concentrare, persecutând la stânga și la dreapta. În 1940, s-a împăcat și cu Horia Sima, după ce timp de doi ani i-a decimat partizanii. Făcuse în 1937 o campanie electorală cordială la Fălciu, un pact electoral cu Decebal Zelea Codreanu. Pe urmă, a bătut, după 23 August 1944, iarăși la ușa partidului lui Iuliu Maniu, împreună cu amicii săi Ghelmegeanu și Eduard Mirto. Nu li s-a mai deschis. Ghelmegeanu m-a rugat să bat pentru el la ușa lui Lucrețiu Pătrășcanu, promițând „obediință totală”. N-aveam decât relații de rubedenie cu cel solicitat. Solicitantul Mihail Ghelmegeanu mi-a produs scârbă. Omul lui Mihalache, Lupu, Carol II, Horia Sima era nerușinat. Ralea a găsit intrare la Lucrețiu Pătrășcanu. Când acesta a fost arestat, l-a decretat agent. A bătut la ușa Anei Pauker, care l-a primit cu brațe deschise. Avea nevoie de un burghez, care să dea cu toporul în Iuliu Maniu. A căzut și Ana Pauker, s-a aciuiat pe lângă Gheorghiu-Dej și Jenică Maurer.

Eternii guvernamentali sunt tot atât de capricioși ca și eternii opozanți. Capriciul unora este dictat de evenimente.

Opozanții eterni ca P. Carp, C. Stere și Gr. Iunian ar fi vrut ca ei să stăpânească evenimentele, să le cezarizeze.

Guvernamentalii eterni sunt slugoi.

Ceilalți, bărbați de stat.

Bărbați monahali

Bărbații care au soții fără ac, cârpă, mătură și făraș au tendința de a fugi din cămin, lipsindu-le sentimentul domiciliului. Se refugiază atunci în tavernă, pușcărie sau mănăstire.

Deși am nevastă gospodină după tipic, toată viața am suspinat după atmosfera delicioasă și sumbru-melancolică a tavernei, am parcurs curajos o duzină de pușcării și m-am simțit ca la mama acasă, numai în mănăstiri, atunci când eram ahtiat de ordine, puritate și tihnă. Dacă nu s-ar fi desființat Sfânta Mănăstire Sihastru, nu este exclus să fi cerut intrarea în nobilul cin al acestor monahi vladimiriști.

Trei cicluri (1 august 1956)

Eu urmăresc, în activitatea mea de scriitor, trei cicluri cu trei obiective:

1. *Crugul mandarinului* (fixitatea moralei în ultimii 2000 de ani);
2. *Portrete și controverse*;
3. *Epistole (din Periș sau Mărgăritești)*.

Crugul mandarinului sau *Cronica mandarinului valah* sunt notații de „comedia-umană”, de ironie și autoironie, memorialistică, nefinisată încă.

Portrete și controverse sunt zugrăveli de pictor născut în Renaștere și eșuat în Valahia puturoasă și invadată.

Epistole din Periș sunt dorințele mele intime de jurist, moralist și contemporan luptător, cvasi-erou, cvasi-martir, om al veacului și al bătăliei.

Marea carte rămâne *Cavalerul Floare-de-Crin*, cu scutierul său Grigore Pârciu (Păcală balcanic, Svejck-ul valah).

Bătălia între Lucrețiu și D.D. Pătrășcanu sau Bătălia între generații

Am asistat la bătălia între cel mai bun prieten al meu, Sorin Pavel, și tatăl lui, Theodor Pavel, institutor de la Brăila. Bătălia a fost spectaculoasă, sinistră și memorabilă.

Bătălia s-a purtat în anul 1927 și s-a sfârșit, fizic, cu moartea tatălui, și cu moartea fiului spiritual al lui Theodor Pavel, numitul Petre Andrei, orfan din Brăila, profesor universitar (la care Sorin Pavel intrase ca asistent), sinucigaș în noiembrie 1940, în urma injoncțiunilor spirituale ale asistentului. Sorin Pavel a mai denunțat în timpul scurtei guvernări legionare (4 septembrie 1940 – 21 ianuarie 1941) pe Traian Herseni, propriul său cumnat, prietenul nostru comun, ca să fie scos din universitate, ca să-i rămână nevasta și copiii muritori de foame (sora care a decedat în 1945 de cancer și nepoții săi, Ștefăniță și Ligia Bârsănescu, au dus-o foarte greu).

Bătăliile între generații sunt cumplite, sub aparențe catifelate și înmănușate, cum a fost la Sorin Pavel, cel mai bun prieten al meu, și la Lucrețiu Pătrășcanu, unul dintre cei doi-trei cumnați ai mei (Costică Frunză, Ticu¹ și Lucrețiu Pătrășcanu).

Am văzut cu ochii mei pe Lucrețiu Pătrășcanu, în toamna anului 1937, sosit la un sfert de oră după decesul tatălui său, fără să verse o lacrimă. Era stană de piatră. Straniu. Nici eu n-am putut vărsa o lacrimă pentru socrul meu, un fel de Hagi-Tudose, ca toți socrii mic-burghezi. Eu îi eram simplu ginere... Fusesem bun prieten cu el. Mă ulcerase la început cu mojicii paternaliste. L-am învins cu daruri firești, cu lipsă de orice pretenții materiale. Avusese o criză de conștiință: își vânduse casa proprie fiicei lui, ca să-i facă zestre, tardiv, după patru ani. Era un om nefericit, lovit de soartă, teribil de egoist în relații cotidiene, deși era un imens scriitor. Lucrețiu Pătrășcanu, ca revoluționar, n-avea voie să aibă imobile. Lăsa imobilele la frate și soră...

¹ Maiorul Dumitru Pătrășcanu, fratele mai mare al lui Lucrețiu și al Elisei Pătrășcanu-Pandrea. (n.n.)

L-am auzit pe Sorin Pavel la Berlin (1927-1931) și în țară, înjurându-și părintele, fiindcă ținea banii la ciorap. Am auzit pe Lucrețiu vorbindu-și de rău părintele, că nu-i dăduse bani, în adolescență, pentru a se duce la bordel.

De fapt, bătrânii din generația noastră nu dădeau bani de buzunar (*Taschengeld*) și făceau pungă separată față de copii. Se jenau că nu sunt milionari.

Eu mă port după pilda lui Tata Ion și a Babei Anica, tatăl și mama noastră:

a) banii și grijile mărunte sunt suportate de femeie;

b) bărbatul are doar bani de buzunar și se duce la muncă, la vânatoare, la petrecere, fără a avea punga cu el, ci numai grația, onoarea, forța și echilibrul său, mai puțin sau mai mult stabil.

Eu, personal, n-am cunoscut lupta dintre generații. Fac parte dintr-o familie patriarhală, unde se împărțea și împărțea binele și răul.

Prietenul meu, Sorin Pavel și cumnatul meu, Lucrețiu Pătrășcanu, au făcut parte din mica burghezie, de unde se recrutează meschinăria, lipsa de eleganță, felonia, invidia, ranchiuna *e tutti quanti*.

Bilanțul 23 August 1944-1956 sau Legalitatea și morala proletară

Aș vrea să fac un bilanț al guvernării comuniste pe o duzină de ani, sub aspectul legalității și moralei proletare.

De ce n-aș face-o?

Aș putea-o face și în chip public.

În definitiv, cu toate defectele mele individuale și literare, eu am reușit să salvez *una mie* comuniști de la moarte, în mod gratuit, în epoca 1938-1944, iar în epoca 1933-1938 am fost marele gazetar antifascist și antihitlerist.

Nu am fost niciodată înscris în acest partid, fiindcă l-am simțit întotdeauna un partid de derbedei.

Am fost un simplu simpatizant al experienței sovietice, cu urmările cumplite ale situației, cu pericolele fizice, morale

și politice, dar și cu cel mai mare pericol al deziluziei care a survenit.

Când fac o analiză a legalității populare și a moralei proletare pe ultima duzină de ani (ani suficienți), mă cuprind dezolarea, afaniseala și furia.

Cum a fost posibil așa ceva?

Cum a fost posibilă crima de la Vladimirești, chiar între 1954 și 1956,?

Cum a fost posibilă arestarea între 1948 și 1953 a următoarelor categorii de oameni:

1) Savel Rădulescu, secretarul lui N. Titulescu, prieten cu Litvinov, președinte al Comisiei de Armistițiu după 23 August 1944;

2) social-democrații Titel Petrescu, Ion Mirescu, Adrian Dimitriu, Duiliu Vinogradski, sau Mera;

3) simpatizanții comuniști de la „Stânga” și „Cuvântul liber” (din nucleul de 14, șase au fost la pușcărie, șase fugiți, doi *autoarestați*, ca Braniște și Mircea Grigorescu). Dintre cei arestați, citez pe Radu Paul, Pavel Pavel, Petre Boteanu – Țuțea, Radu Popescu, dr. Sandu Lieblisch și subsemnatul; dintre cei fugiți, citez pe Horia Roman (la Roma), Eugen Mihăileanu și V.V. Stanciu (la Paris), David Avram (la New York) etc.;

4) tătărăscanii care au fost tovarăși de drum greu la 6 martie 1945 (Guță Tătărăscu, Aurelia Butrin, etc.);

5) național-țărăniștii de tip lupist, ca Dimitrie Mazilu (secretar general al partidului), bietul Dr. N. Lupu fiind „eternul bolșevic” în epoca 1920-1945, când l-a ucis Emil Bodnăraș cu promisiuni și alcooluri;

6) național-țărăniștii de tip Maniu, Mihalache, Virgil Solomon, Șt. Mihăescu etc;

7) zișii chiaburi cu mulți copii, care n-aveau mai mult decât „omul și pogonul”.

În afară de greșeli politico-morale, care dovedesc felonie, teoria „stoarce-l ca pe o lămâie și aruncă-l”, „aruncarea peste bord” a tovarășilor de drum, în haită și haitele de lupi care se interdevorează iarna și se despart vara, mai sunt greșeli de

natură morală. Așa-zisa „morală proletară” este o stupiditate, o eroare și o oroare, ca și morala burgheză.

Eu constat că numai morala medievală este aceea care contează. Evul Mediu a fost un ev mare prin conceptele morale: loialitate, cavalerism, onoare, cuvânt dat, cuvânt respectat, apărarea văduvei și a orfanului, caritate, spital, cruce roșie.

Lumea este însetată de morală medievală și libertate burgheză. Fără morala medievală și libertatea burgheză nu se poate clădi evul contemporan.

Abia în această sinteză de morală medievală cavalerescă, de libertate iluministă și umanism, eu mă regăsesc și plutesc ca peștele în apă.

Va fi această sinteză, sinteza viitorului?

Jurnalistica

Jurnalistica este cea mai înaltă catedră universitară, cel mai somptuos amvon catolic, cel mai virulent protestantism și cea mai pitorească ușă spre catapeteasma ortodoxă.

Îmi mai doresc un an, un singur an de jurnalistică, să fiu iarăși pe amvonul meu și să predic zi de zi, adică 300 de articole, unele să fie foarte lungi și altele foarte scurte.

Nimic altceva. Un spectacol pentru valahii puturoși, invadați, feloni, lași, inocenți, etc.

Ceasul meu

Ceasul meu nu a sunat.

Ceasul meu va fi în marea bătălie dintre catolici, ortodocși și protestanți. Va fi o bătălie sângeroasă.

Catolicii vor încerca să subjuge pe ortodocși.

Marea înțelepciune a ortodocșilor mei va fi ca să se alieze cu protestanții celor 300 de secte lutherane din Germania și SUA, pentru a supraviețui în dragoste și tihnă, împotriva catolicismului dogmatic, sec, inuman, stupid, asemănător stalinistilor.

Baia și copilul

Proverbul german că nu trebuie să arunci apa din baie odată cu copilul spălat mi se pare de o măreață, adâncă înțelepciune.

Dogmaticii și sectanții huligani de stânga și de dreapta au dorit să zgâlțâie societatea din temelii.

Nu se poate confunda cutremurul cu reformele și revoluțiile.

Despre eșecuri și treabă

Nu are importanță un eșec, două sau nouă. Nu trebuie să ai eșecul final. Ce-i aia?

Altceva trebuie. Nici nu trebuie să ai victoria finală pentru a întreprinde ceva, după cum nu trebuie să aștepti *le coup de foudre* al mării iubiri pentru a începe viața erotică. Trebuie să te afli în treabă...

Definiția artei și geneza ei

Nu cunosc definiția artei. Tratatele de estetică sunt cam deficitare. Cunosc geneza artei: 1) alcool, 2) spirochetă, 3) degenerescență, 4) mecenat.

Schluß!

Când ești căsătorit...

Când ești căsătorit o viață întreagă, nu poți avea copii din flori. Copii din flori au numai tinerii și voievozii.

Plebei și cuci

Plebeii sunt precum cucii.

Își pun sămânța în cuibul altora, dacă n-au avut grijă să-și facă un cuib propriu.

Sumar

Eu *nu pot* scrie sumar. Tot ce scriu trebuie să aibă implicații.

Virgil

Virgil este colțuros.

Virgil este un fel de *directeur des consciences dans cette Valachie*. E director de conștiință, liber și sinucigaș, alături de alți directori de conștiință în Valahia murdară, foarte puțini la număr în „Atomul” românesc: Eu, El, Eugen, parcă și Iulică, parcă și Priky puțințel, parcă și Mitică Brătulescu, poate și Emil Nicolau.

Oare nu îmbătrânesc, că-mi aduc aminte de prietenii de odinioară?

Nu. Nu îmbătrânesc.

Eu sunt din Mica Valahie, cobilițar și pasăre măiastră, mănăstirean cuminte, oltean și european, avocat sprintar și scriitor abscons, tată bun de familie, în conformitate cu doctrina strămoșilor și cu fleacurile moderne. Aș fi vrut să fiu un Păcală și n-am putut. Sunt om serios.

Păcătoșii medici

Nu aș putea exprima acest gând.

Dar cine, vorba lui Goethe, nu are în sine toate păcatele, nu poate vindeca pe alții.

Greșeli fantastice

Eu nu mai tai mititeii cu cuțitul.

Eu iau mititelul cu furculița și-l înmoi în sare sau ciușcă pisată. Dacă nu-i furculiță, îl iau pe mititel cu mâna, îl moi în sare și, câteodată, în muștar. Aceste fapte mi se consideră mari crime! Mie îmi plac mititeii. Dar depinde cum îi mănânci! Mi se consideră o greșeală fantastică. Eu socotesc că este o greșeală benignă.

Dintr-o întrebare...

Dintr-o întrebare, eu, mandarinul Dr. Petre Pandrea, înțeleg foarte mult.

Șah-remis...

Bătălia dintre Occident și Orient se va termina cu un șah-remis. Orientalii vor să devină occidentali. Occidentalii vor să devină orientali.

Tout est bien, qui finit bien.

Între China și România

Între China și România sunt multe popoare sălbatice. România n-a existat. A spus-o Savel Rădulescu.

Este o populație făcută la masa verde. A spus-o și Victor Papacostea.

Păcat. Și inexact.

Între China și România există oameni de treabă, vechi negustori, vechi mandarini.

Eu mă întreb:

— Ce sunt eu? Negustor sau mandarin?

Și una și alta.

A auzi auzul (definiția spleenului)

A auzi auzul se întâmplă când ești obosit și când caști.

Spleen înseamnă a auzi auzul.

Totul a căzut... și poporul a rămas

Cum aș putea scrie acest ditiramb?

Cum aș putea spune tot adevărul vieții?

Eu mint cu minciuna, cu moartea și sunt în viață.

Copiii în școli încep cu articolașul: primii fulgi de zăpadă. Mai târziu, trec la cronica despre un autor sau o carte, așa-zisul foileton. Pe urmă, vine eseu – încercare de sistematizare, disociații și divagații pe o temă amplă. Apoi, vine cartea, încercare de construcție măreață.

Ca scriitor, am debutat cu eseuri ample, între anii 1926-1932.

În loc să trec la carte (și aș fi putut face efortul), am fost obligat, pentru căutarea pâinii zilnice, să fac jurnalistică. Gravă greșală.

La 40 de ani, după ce ai făcut ocolul mai multor discipline, se poate trece, în cascadă, de la carte, la eseu, la foileton și articolaș. Încoronarea ar fi cu aforismul lapidar.

Ceea ce n-am putut face pe traiectorie normală de scriitor, încerc astăzi pe toate registrele:

1. Cărți: *Cavalerul Floare-de-Crin*, *Maica Veronica*, *Insula Păunilor*;

2. Eseuri și foiletoane;

3. Aforisme în *Crugul mandarinului*.

Îmi reușește cu greu realizarea cărților.

Insula Păunilor și *Cavalerul Floare-de-Crin* sunt construite, în cerebelul meu, compartiment cu compartiment și rând cu rând. Cad în disperare. Când mă așez să le scriu, intervine condeiul jurnalistului și al eseistului. Deformarea profesională din anii 1926-1939 se face simțită.

Părinți și copii

Tatăl dă bani.

Mama aduce chiverniseală și dragoste.

Copiii ce aduc? Promisiunea, dragostea, viața.

Pradă deznădejdi

Cel mai mare păcat în Valahia este să te lași pradă deznădejdi.

Alt păcat în Valahia

Alt păcat în Valahia este de a nu avea buget personal strict limitat. Cum începe concupiscenta, începe dezastrul.

Gopak și Stalin

Prietenul meu iugoslav (tată muntenegrean și mamă din Belgrad) s-a vindecat de stalinism. Oh, sărmanul Svetolik Puletić, care a fugit de Tito ca să vină la zeul său Stalin și a dat peste Ana Pauker, care l-a băgat în pușcărie! N-a stat decât din 1952-1955, aproape patru ani. Prietenul lui, Radomir-Rașa, s-a sinucis cu o zi înainte de eliberare, strigând:

— *Жуём дызэ Сталин! Trăiască prietenul Stalin!*

A vrut și el să se sinucidă, lingând sârme electrice.

Nu cred că mai strigă:

— Trăiască prietenul Stalin!

Mă învăța cântece sârbești de preaslăvirea lui Stalin. Refuzam și le spuneam:

— Drum greșit!

Acum, Svetolik spune că Stalin a fost un monstru.

În timpul războiului, în epoca Stalingrad, Stalin nu răspundea nici măcar la telefonul lui Gopak, care era șeful partizanilor din Ucraina.

Svetolik a fost partizan în Iugoslavia. El nu înțelege cum de nu putea răspunde la telefon Stalin lui Gopak?

În sinea lui Svetolik, partizan iugoslav, peste Stalin era Gopak.

A greșit Stalin și în această chestiune?

Impas

Sunt în impas.

Nu mai pot scrie la *Cartea Vladimireștilor*, fiindcă sunt în dubiu.

Nu mai pot scrie *Cavalerul Floare-de-Crin* decât cu licențiozități.

Nu cred în cărți deocheate.

Criza mea se va rezolva în cumințenie. Nu cumva sunt la andropauză?

Scrisul autorului în criză nu are nicio valoare efectivă.

Teatrul pur

Dr. Petre Țuțea *dixit*:

— Teatrul pur este mimodramă confuzionată cu un text hermetic.

Sub altă firmă

Dr. Țuțea relatează că eu aş fi spus la Ocnele Mari lui Mihai Popovici, vistiernic național-țărănist, care înjura pe legionari pentru a-și menține specificul colaboraționist cu democrații:

— Domnule, nu-ți dai seama că noi suntem arestați, molestați, schingiuiți, culcați în noroi sub firmă legionară? Noi nu suntem legionari, dar ei sunt 80% în lagăr și noi suntem condamnați la democrație, adică majoritatea conduce minoritatea?

... Lui Victor Vojen nu-i plăceau cinismele mele.

Nu eram cinic. Formulam exact situația paradoxală. Eu sunt om de știință și om de stat.

Supărarea lui Victor Vojen și a lui D.Z. Codreanu

Victor Vojen și Decebal Zelea Codreanu s-au supărat câteva zile pe mine, când eram la Turnul Alb de la Ocnele Mari, fiindcă dădeam ajutor bătrânului țăran făgărășean, unchi al lui Horia Sima, ca să-și deșarte tineta cu fecale. Bătrânul țăran avea circa 75 de ani. Noi, cei opt inși din Turnul Alb, coboram seara, după ora 9, circa 24 de trepte. Bătrânul nu se putea ține 24 de ore. Eu mă țineam. Nici nu prea mâncam, nici nu beam. N-aveam nevoie de closet, fiindcă țineam lichidul în bășica udului, elastică, iar fecalele nu le evacuam decât la 24 de ore minimum. Puteam sta și 48 de ore, fără WC. Moșul avea 75 de ani. Eu aveam numai 45. Diferență de 30 de ani, deci putea să-mi fie tată. Nu-l puteam lăsa pe bătrân fără ajutor.

Ciudad: fata lui Radu Demetrescu-Gyr, coleg de liceu cu mine, a zis ieri:

— Eu sunt o babă!

... Iar ea nu are decât 24 de ani!

Reîntâlnirea cu un prieten, care mă crede erou

(22 august 1956)

Cu Șt. V., tânăr avocat și poet, m-am întâlnit pe parcursul ultimilor șase ani în condițiile cele mai dramatice, care oglindesc destinul nefast al mandarinilor contemporani:

- 19 iulie 1948: dubă penitenciară, „duba fantomelor”. O sută de deținuți înghesuiți pe o căldură îngrozitoare într-un vagon de fier cu ferestruici zăbrelete. În preajma morții prin asfixie și sete timp de o săptămână.
- 4 august – 19 decembrie 1948: închisoarea de la Aiud, celula 36. Conflict personal cu Goffmann pe chestia *Bibliei*, pe care a călcat-o în picioare. Izolare două luni la „zarcă”.
- 21 decembrie 1948 – decembrie 1952: Ocnele Mari. Echipela Makarenko. Eu, în preajma morții, bolnav de icter negru. El, pe liziera nebuniei.
- 1 octombrie 1953 până la 19 august 1954: avocatul lui, când l-am eliberat, prin stranii peripeții. Reclamat la barou ca avocat cosmopolit etc.
- Chef, la eliberare, cu soția, copilul, tatăl, soacra și cumnatele lui.

Șt. V. are de gând să scrie o carte despre „România nemuritoare”. Un capitol îmi va fi dedicat, zugrăvit fiind ca erou neînfricat și nemuritor, zice el.

Mă întreb: de ce am făcut toate aceste isprăvi în patru dictaturi? De ce am scăpat 1.000 de comuniști de la moarte, 800 de maniști de pușcării și 11 polițiști, iar de la moarte?

Serios, aş spune: am vrut să dovedesc că și românii pot avea eroi. M-am săturat de martiri neoiobagi. E cazul a se

dovedi bărbăția în vreme de viscol și furtună, ca Robinson Crusoe, care se descurca în insula nefericirii.

Și, mai serios, aş spune pentru caietele mele intime: erou deznădăjduit și din veninul deznădejzii mele am făcut medicament să mă vindec pe mine, în propriii mei ochi, și să vindec și pe alții. I-am vindecat doar pe ei. Eu eram afundat în zăpezile nihilismului meu și în mocirla grijilor cotidiene.

Rolul bunului samaritean îmi vine ca o mănuașă. Am jucat teatru? Nu. Mă emoționează sincer acest rol, deși nu cred în samariteni, nu-i admir, nu mă înglobez integral.

Viața mea intelectuală și sufletească este cu mult mai complicată, mai înfurcată, mai dură. Solitudine îngrozitoare în care mă zbat pentru a găsi o porțiță de scăpare din ghearele *Eu-lui* și aderare la oameni în suferință. Aderam fiindcă sufeream, nu pentru că-i iubeam.

Nihilismul meu este desăvârșit.

Autoanalizele au dus la o disoluție perfectă.

Îmi cunosc rădăcinile, structura gândurilor și a sensibilității. Aceste gropi ale *Eului* mă înfioară și nu-mi mai lasă nicio iluzie, nicio plăcere plenitudinară. Chiar spectacolul fluidului vital propriu este analizat. Sunt un biet bărbat încă în putere care nu vrea să îmbătrânească. Toate gândurile mele sunt indisolubil legate de aceste efluvii, azi în libertate. Abstenența obligatorie din pușcărie îmi dădea o disperare molcomă, un gust morbid al morții față de interesele mele, o grijă maximă pentru alții. Dacă ar fi după mine, misiunea mea principală pe lume ar fi procreația. N-am nevoie de creație spirituală și nici nu m-aș încurca în scrupule morale sau în profil etic dacă n-aș avea pudoare. Singura mea vocație este patul. Această senzualitate năpraznică, zăgăzuită prin muncă feroce și alergătură, mă deprimă; uneori, mă tulbură și mă enervează. N-o prețuiesc. Nici n-o disprețuiesc. O constat cu ciudă, cu jale și elegie.

Hirsut

Nu m-am ras de patru zile și am stat mai mult în casă, gătind singur, pentru mine și flăcăul meu, care dă examen la

medicină. M-am uitat, întâmplător, în oglindă și m-am zărit hirsut și sălbatic, omul cavernelor sau al sihăstriei.

Fiica mea Nadia (29 august 1956)

Fiica mea este o persoană sclipitoare, foarte serioasă și un copil cuminte, care valorează cu mult mai mult decât persoanele serioase.

Are „viziuni”: știe ce îi dă și cât îi dă la teză și la oral, la matematici. A știut că îi va da *Dumbrava Roșie* la teză, la română. Faptele sunt autentice.

Știe la toate materiile școlare și mai mult decât îi trebuie. Le ghicește din zbor. Este veselă, sprinteră, plină de viață. Visează mult, cu ochii deschiși (spre disperarea mamei sale) și are intuiții. Ca și mine, tatăl ei, are adâncime telepatică.

Va avea destin similar cu al meu: oameni cu subconștient bogat. Adică, va fi bravă, tonică, demnă, tenace, intelectuală, sensibilă, cuminte.

Scumpii noștri copii, bravii noștri copii! Nu sunt ai noștri? Nu seamănă cu noi?

Capitol de dragoste suavă, fără efuziuni.

Capitol închis!...

Pat și bărbat (4 septembrie 1956)

Patul joacă un rol principal în viața bărbatului adevărat.

De ce se însoară bărbatul? Țăranii spun înțelept: ca să i se facă patul, să fie spălat, să fie cârpit, să fie hrănit.

*Boire, coucher, manger ensemble, c'est le mariage il me semble*¹, repetau bătrânii civilizați francezi.

*Ils en savaient quelque chose...!*²

Flăcăul care nu știe să-și facă singur patul este în pericol de a cădea pradă gazdei sau fiicei gazdei.

¹ A bea, a dormi, a mânca împreună, căsătorie se cheamă. (n.n.)

² Știau ei ce știau ! (n.n.)

Atențiune sporită la fata gazdei, fiindcă mariajul nu mai este elecțiune, selecțiune, afecțiune ori nobilă și romantică pasiune, ci sordidă întâmplare. Băieții buni cad pradă târfelor gospodine și fetele bune sucombă în fața lui Don Juan fără scrupule.

Ibovnica și misterul

Ibovnica în cutuma valahă este o instituțiune seculară și a ajuns o deriziune. Groza și Ralea au ibovnice în mod public, adică o *contradictio in adjectu* față de esența nocturnă a amantlâcului.

Ibovnica se consumă în cel mai strict secret. În caz contrar, ibovnica este o prostituată camuflată, demimondenă salonardă ori o femeie compromisă, care nu mai are nimic de pierdut, iar amantul este un cinic lăbărțat.

Învăluirea în mister face farmecul amorului cu ibovnica aleasă sau căzută întâmplător pe brațe.

Nu trebuie să știe nici familia ta și nici familia ei, fiindcă, altminteri, avem nerușinare, complicitate și suferință în cercul celor două familii lezate, ca în cazurile faimoase Dr. Groza - Ralea, bigami publici sub Carol II și Ana Pauker-RPR.

Rolul ibovnicei

Ibovnica joacă un rol pedagogic frumușel în viața flăcăului și un rol stimulator în erotica bărbatului căsătorit, încât femeile cinstite ar trebui să aducă o bogată ofrandă femeilor care greșesc cu bărbații din familiile lor.

Ibovnica și țuitoarea

Să nu confundăm ibovnica (vestala amorului pur) cu țuitoarea (vampă, menajeră sau menajeră-vampă). Ibovnica este înconjurată de mister, risc și voluptate. Țuitoarea mulge regulat, cu plăcere și fără voluptate, uneori până la sânge, hormonii și punga masculului.

Cele mai multe soții sunt în pericol să ajungă țiitoare. Idealul unei soții ar trebui să fie ibovnica.

Furci caudine

Amicul meu Ionel Raiciu, ambasador la Varșovia și, actualmente, membru în Consiliul Central al Avocaților, împreună cu Adrian Dimitriu, m-au suspendat de un an și jumătate din meserie, în mod provizoriu. E drept că au spus că-i doare mâna când semnează, dar au semnat. Acum ar vrea s-o dreagă. Au făcut referat favorabil de reintegrare. Mi-au cerut să merg să văd pe ministrul Justiției. Am răspuns:

— Eu port căciulă, dar nu mă căciulesc!

— Nu-i vorba de căciulire. Vizită de protocol și curtoazie.

Eu predic, îndeobște, politețea, bunătatea, iertarea și uitarea. Raiciu mă bătea cu propria mea armă: politețea în orice împrejurare!

M-am supus.

Mi-am luat toate măsurile de precauție.

Nu m-am dus la boier – un ȋigan borât! – cu mâna goală, ca să trec pe sub furcile caudine. I-am dus în dar două din cărțile mele. Ședința a fost mută. În loc să mă umilesc, explicându-i avocatura mea, a început să citească în tăcere. Păcat că n-aveam un jurnal la mine. Am fumat tihnit.

Prestigiul scrisului în Valahia – „literă de Evanghelie” – este încă imens.

Am avut câteva soiuri de iarba fiarelor printre mârlandii celor patru dictaturi:

1. scrisul savant profesional,
2. politețea,
3. formularea eliptică argheziană,
4. sănătatea, tenacitatea și fapta bună cotidiană, ca ideal.

Înainte de a mă culca seara, fac un examen al zilei. Am făcut o faptă bună? Câte fapte rele? Faptele bune sunt, statistic, în prioritate față de faptele rele?

Ca avocat, ești în situația – *in situ* – de-a face și fapte bune, și fapte rele.

Nervi slăbiți

Întâlnesc pe stradă pe cumnatul meu, maiorul Dumitru (Ticu) Pătrășcanu, galben-verde, pierdut. Făcuse o injecție cu camfor și avusese un șoc nervos. A stat două ore întins la medic. De două ore, încerca să se suie în tramvai și nu reușea. Am lăsat treburile baltă și l-am condus acasă. Soția lui a trecut pe lângă moarte¹, anul trecut. A trecut și el. Moartea s-a speriat de acești scumpi cumnați?

Din durerile, grijile și disperarea mea latentă trebuie să fac cârje pentru alții? Mă transform în măscărici al optimismului? Era o casă depresivă, hăcuită de griji materiale, în prigoană și deznădejde. Am încercat să aduc o rază de lumină, de speranță și de nonșalanță în fața vieții.

Despre Freud

Discuție cu un amic freudist, căruia îi spun:

—Dr. Sigmund Freud este un bătrân satir încă din naștere. Practica sexualității este o mare bucurie. Ea poate fi mângjită cu asemenea teorii, diminuată și refulată. În amor nu faci teorii, ci-l practici în normalitatea lui animalică. Încercarea de teoretizare rupe vraja sau periodicitatea augustă. Puritanismul imbecil a declarat amorul fizic un păcat, o porcărie sau o rușine. Pornografii fac apologie fățișă.

Eu spun:

¹ După ce a fost demisă (*epurată*) în anul 1948 de la Catedra de limba franceză a Universității București, profesoara universitară Maria Pătrășcanu a fost detașată la Școala elementară din comuna Curcani, pentru a ocupa postul de învățătoare, rămas vacant. S-a îmbolnăvit grav de meningită purulentă pe când făcea, săptămânal, naveta la București. A stat în comă opt săptămâni, între viață și moarte. (n.n.)

—Porcăria se face, nu se discută. Amorul se practică și nu se teoretizează: nici cu soția, nici cu concubina, nici cu prietenii și nici măcar cu convivii la mese copioase. Nu sunt pentru ipocrizie, ci pentru discreție.

Când este necesar, trebuie vorbit fățiș, cum o fac în aceste caiete, *conversații cu mine însumi*. Voi avea oare curajul să spun public ceea ce gândesc?

Decalogul meu:

1) căsătoria timpurie este indispensabilă majorității indivizilor;

2) castitatea nu strică nimănui și este indispensabilă călugărului, soldatului, pușcăriașului și studentului;

3) ibovnica este o instituție a pedagogiei erotice și un stimulent al amorului conjugal;

4) soțul are voie să aibă ibovnică, din când în când, și în mare taină, dar soția nu are voie, fiindcă aduce ou străin în cuibul casei, stricându-i armonia;

5) formele amorului sunt nenumărate și admisibile, în principiu, dar, în practică, onaniștii, pederăștii și limbiștii ajung impotenți sau au inhibiții similare, deci se recomandă amorul san, ciobănesc;

6) amorul fizic este cel mai bun medicament în depresiunile psihice;

7) acuplările armonice bărbat-femeie se fac după valențe armonice și orice considerațiune lăaturalnică (avere, carieră) devine pernicioasă;

8) acuplarea armonică trebuie să lase sămânța în pântec, ca să rodească, dacă vrei să simți fiorul nemuririi și al vieții plinitudinare, adică, în fond, cine nu are copii n-a cunoscut iubirea pe toate registrele ei, fizice și psihice. *Coitus interruptus* este o calamitate pentru bărbat și evacuarea anticoncepțională a sămânței hormonale masculine e o pierdere ireparabilă pentru femeie;

9) amorul pretinde pe lângă fond (forță, plăcere) și o tehnică de care tinerii nu au nevoie, dar pe care bărbatul matur trebuie să și-o însușească, fiindcă femeia ejaculează ceva mai târziu și – îndeobște – este predispusă la șocuri psihice cu aspect de frigiditate sau de timpurie îmbătrânire;

10) bărbatul trebuie să se ferească de a ajunge „pește” și femeia de a fi „animal de lux”. Pierd esențialul în amor, care este o tovărășie ideală de trup, gusturi, suflet și destin.

Toxicomanii alcoolice și stiluri de viață

S-a spus, între alții, și de H. Sanielevici (*La vie des mammifères et des hommes fossiles*), pre limba lui Karl Marx, că omul este ceea ce mănâncă (*der Mensch ist was er ißt!*).

Dar asta nu este adevărat! *Daß ist aber nicht wahr!*

Este prima reflecțiune a omului de pe stradă. În linii generale, însă, este cam exact, dar nu ajunge numai mănărica, fiindcă, la rumâni, mâncarea este fudulie și băutura este de temei.

... Și, atunci, mă întreb: dacă mâncarea este fundamentală (burta), ce te faci cu băutura (lux, care înghite fundamentele)?

Am impresia că ar trebui să facem o cercetare documentată asupra băuturii, pe lângă problema alimentației în cadrul ziselor idei generale moderne și ale materialismului istoric mecanicist.

Băutura atacă și stimulează sistemul nervos.

Băutura dă forță fizică rapidă, fiindcă alcoolul se asimilează rapid, dând calorii necesare.

Etc., etc., etc. ...

Definiții critice contemporane (6 septembrie 1956)

Tudor Arghezi este o lichea în ariergardă. Unde se ali-pește, cade regimul. S-a alipit de Bogdan-Pitești, s-a lăsat corupt de banii lui Günther, până la 15 august 1916. Pe urmă, a tăcut. Când C. Stere a scos „Lumina”, a refuzat să publice. S-a dat cu D. Karnabatt, Mitică Theodorescu și alte scârnăvii politice ale Kommandaturii germane. Nemții au căzut. Arghezi a intrat la pârnaie. L-a scos N. Iorga și a trecut de partea lui Ionel Brătianu.

Când Brătienii s-au certat cu Regele Carol II, T. Arghezi a stat în expectativă. El nu este avangardă. Îl iubea sincer pe

„crai nou”, Carol II, golan valahizat. N-a mers în avangardă nici cu Mihail Manoilescu, nici cu Nae Ionescu, nici cu Nichifor Crainic. S-a dat cu împușciciunea de Carol II, tardiv, în 1938-1940, când Vodă Carol și Lupeasca asasinau oameni la drumul mare. Ar fi iubit pe legionari și le-a făcut un mărtișor și o tabletă. Au căzut rapid. S-a dus cu Ică Antonescu, tardiv, în 1942, cu doi ani înainte de dezastru. După 23 August 1944, n-a mers cu M. Sadoveanu, lichea avangardistă. A așteptat până în 1954 și s-a dat doi ani în brațele lui Leonte Răutu. Acum, predică, țârcovnic stalinist de la Moscova și Leningrad. Nu are niciun efect politic. T. Arghezi este mereu ariergardă. O lichea plătită în ariergardă.

Garda moare, dar nu se predă. Așa era garda lui Napoleon. Așa sunt toți cei care au o credință.

Arghezi n-are nici credință, nici curaj. E mototol, moflei, buftea și cotei. Ralea și M. Sadoveanu au profitat 12 ani: ei sunt lichele de avangardă. T. Arghezi este o lichea de ariergardă, gata să se predea oricând.

Eu îl iert, fiindcă îl iubesc pe T. Arghezi.

Nu-l pot uita. Îl creștez la răboj.

Rodica Saru

Administratorul Școlii Silvice la Periș are patru nepoate și un nepot, ultimul, copil lăsat în leagăn acum 15 ani, când fratele său a plecat ostaș pe frontul de est și a căzut prizonier. A scris în 1947 că se va întoarce. Nu s-a mai întors nici azi, 10 septembrie 1956. Văduva cu cinci copii mărunți îl așteaptă de 15 ani, cu dor fierbinte, lacrimi și figură de pergament. Saru pretinde că fratele său era un bărbat frumos și iubăreț. S-o fi încurcat cu vreo rusoaică? O fi murit? Nu-i dau drumul din captivitate?

Rodica Saru, fiica cea mai mare, a intrat la 16 ani ca *Zofe* (fată în casă) la ambasadorul suedez, pe urmă la arhiducesa de Habsburg, pe care a urmat-o în Elveția și Italia, în ianuarie 1948, odată cu detronarea. N-a vrut să meargă mai departe, în America. S-a întors acasă, în „raiul bolșevic”, ca să-și ajute mama la creșterea copiilor. A refuzat paradisul american, cu

toată insistența arhiducesei Ileana. Rodica are o înfățișare de actriță de Hollywood și un suflet suav de cloșcă, o conștiință de soră de caritate și un înalt nivel uman pe care nu-l întâlnești decât în romanele patetico-sentimentale. Cazul e autentic. Am cunoscut cloșca vădană, două fiice, feciorul, unchiul și mătușile. Mediu emoționant.

N-am pierdut o zi din viața mea.

Să ieșim din istorie!

În *Jurnalul său intim*, André Gide, exasperat de tragico-media epocii Vichy, când Hitler invadase jumătate din Franța și comanda restul prin „Gauleiterii” săi Pierre Laval și Pétain, având ca aghiotanți ideologici pe Otto Abentz și pe Charles Maurras, azvârle o imprecuație ca o rachetă a deznădejdiei:

— *Sortons de l'histoire!*

Ei, ce bine ar fi să putem ieși din arcanele istoriei care ne strâng în chingi de fier sau de mătase, ne creează mediul ca un dat fundamental și ne fixează coordonatele în care ne putem mișca. Între aceste coordonate istorico-politice și cu chingile pe noi, ca niște armăsari năvălași, avem liberul arbitru, selecțiunea de a ne alege destinul. Unii oameni sunt gloabe, oițe obediente, lemn plutitor pe apele involburate ale istoriei, alții sunt plutăși îndemânatici, alții, Ducipali misterioși pe care-i așteaptă Tarpeia, martirajul sau Capitoliul, gloria ori uitarea.

Amnistie reciprocă

Când văd pe rezistenți, comuniști și lichele înjurându-se reciproc, le strig:

— Hopa, Mitică, vine amnistia reciprocă!

Patru categorii

Am făcut experiența în materie de învățătură, agricultură, avocatură, magistratură timp de trei ani și am constatat patru categorii:

1. comuniștii insignifianți ca forță și beneficiari, în proporție de 2%;
2. șperțarii (foarte puternici);
3. oamenii cinstiți, foarte numeroși, nefericiți, suferinzi, muribunzi, excesivi în langaj și nuli în faptă – pe ei se sprijină orice stat;
4. și huligani de dreapta și de stânga, foarte conștienți și pernicioși.

Jurnalul intim al lui Mihail Sadoveanu

Când voi putea scrie o pastişă, când voi avea timp să redactez Jurnalul intim al lui M. Sadoveanu, dintre anii 1906-1956?

Răcnet și faptă

Cunosc omul cinstit valah, răcnetul și trompeta Carpaților, nul în faptă bună.

Surâd.

Mister cosmic și mister creștin

De ce pot percepe și înțelege misterul cosmic ca pe o realitate aproape tangibilă și sunt din zi în zi mai orb față de misterul creștin?

Am avut cu dr. Ovidiu Munteanu o întâmplare stranie, tipică, între un mistic integral și un agnostic estetizant ca mine:

– Ce icoană frumoasă ai, maestre. De unde o ai?

– De la Maica Veronica. Un cadou¹.

... Doctorul și-a curbat șalele și-a început să se închine idolatru. Cât pe-aci să devin iconoclast!

¹ Icoana (ce figurează pe lista cadourilor, considerate de către MAI drept necuvenite) a fost dăruită avocatului Dr. Petre Pandrea pe când era apărător ales al Mănăstirilor Vladimirești, Sihastru și Copăceni-Vidra (Fond Penal, Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

A sosit a doua zi și cu Mihail Stelescu, alt mistic, evreu convertit la creștinism. E deznădăjduit: fiica și soția se află în Argentina. El a ieșit după șapte ani de pușcărie. Singur cuc pe-o cracă. Ar vrea să se sinucidă. Îl împiedecă puterea rugăciunii, fiindcă are atâta putere. E tot ceea ce i-a mai rămas.

În 1948, a stat în celulă cu Belu Silber.

El socotește moartea lui Lucrețiu Pătrășcanu ca o urmare a unor „conciliabule misterioase”, avute la Bruxelles cu *serviciul secret american*, ale celor doi corifei comuniști, care n-au raportat nimic partidului.

Bănuieli? Realități? Cine ar putea ști?

Încordare

Pe cine întâlnesc, pe cine văd, toți se află într-o groaznică încordare psihică. Eu îmi țin calmul. Am ajuns la o aparentă nesimțire, sprijinit de o imensă vitalitate înăscută, de o senzualitate robustă, de o situație economică de bunuri rurale imobiliare (puține), care mi-au dat independență timp de 16 luni și, dacă o vrea Dumnezeu și voi găsi clienți, o mai pot târșâi încă 15-16 luni, ca să-mi scot puișorii la liman, fără eforturi mari, menținându-mă în postura de *Doctor Angelicus* și de *Pater Seraphicus*.

Ostași valahi în Crimeea

Muntele Capela din Crimeea a fost cu greu cucerit de italieni în 1856, făcându-și unitatea politică. Valahii au suferit crunt, pas cu pas. Un batalion a fost decimat de o grupă de femei în anii 1941-1942.

Când frontul a fost cucerit de valahi și au dat peste femei, în loc să le violeze și să le masacreze, le-au privit disprețuitor și au scuipat:

— Voi erați, fă, mama voastră de muieri!

Și le-au dat drumul să se ducă la copii și bătrâni...

Bărbații rusoaicelor pieriseră pe front, erau prizonieri la nemți sau luptau cu arma-n mână, la câțiva zeci de kilometri depărtare, spre răsărit, în patria lor nesfârșită.

Ca orice soldat stătit, sub foc de artilerie, cu săcoteii plini de sămânță, valahii doreau femei imediat. Nu le luau cu violență – tinere, bătrâne, șchioape, bolnave, balcâze, geamandure – așa cum obișnuiește căzăcimea. Statul-major al armatei române nici nu organizase bordeluri regimentare ca nemții.

Cum procedau valahii? Ei n-aveau nici bani puternici, valută forte-aur, franțuzească, engleză sau americană, nici nu negustoreau ca grecii și levantinii, nici nu erau chitariști ca „Divizia albastră” spaniolă a lui Franco.

Soldatul valah este un gospodar înfricoșător printre ruine și dezastre. În timp de pace, se lasă pe tânjală. În timp de cutremur, război, criză, înfometare, este neîntrecut. Nemții intrau în casele tătarilor și ale cazacilor ca viteji cu ciubote, duhnind a iuft, sudoare și praf, poftind camera cea mai bună, camera musafirilor, camera confortului. Ei cer confort și unt pe pâine. Nu vor femei. Ei au o singură femeie acasă, o logodnică sau o prietenă, căreia i-au jurat fidelitate, cum au jurat de șapte ani „Führer”-ului. Nu le plac femeile la plural. Sunt monogami. N-au avut harem în istoria lor și nici nu cunosc adulterul ca *Monsieur Verneuil* de la Paris.

Valahii sunt gospodari și monogami, în principiu. În practică, depinde de depandă...

N-au intrat niciodată peste rusoaice cu biciul în mână, nici cu Kommandatura, nici cu ciubote grele. Ei poartă opinci, bocanci, pantofi sau sunt în picioare goale. Erau încartiruiți pe la gospodării cu asemenea instrumente, plus altele sub buric, ca tot omul și dobitocul.

Nu intrau în camera oaspeților ca niște cuceritori.

Își lăsau ranița la bucătărie, în grija femeii înspăimântată cu prunc în brațe și cu copilași agățați de fustă, fiindcă în Rusia s-a abolit avortul și nici n-a fost popular vreodată.

Soldatul român, după ce-și lăsa ranița la picioarele femeii și în brațele copiilor mângâiați pe creștet, se ducea să taie lemne, să aducă o garniță cu apă, trecea pe la companie să-și ia pâinea zilnică pe care o înmâna femeii. Pe urmă, se chitea îmbrăcat lângă soba duduindă și adormea îndată. Se scula în răsăritul zorilor, ca acasă, la ultimul cântat al cocoșu-

lui. Lua garnița în mână, se spăla sumar pe ochi și față, aducând-o plină ochi femeii și copiilor. Pe urmă, iar se ducea la companie, unde-și bea ceaiul, asculta teoria și de comandanți. Când se rupeau rândurile, mânca la cazan și își umplea gamela, pentru a o duce copiilor. Nu avea și el copii și femeie acasă?

Când avea o porție de bomboane mărunte (nemții aveau fondante și șocolată), nu se atingea de dulciuri. Lui îi plăc murăturile cu țuică. Punguța cu trei-patru-cinci bomboane o împărțea copiilor. Apoi, se hodinea, după-amiaza, un ceas, două, la bucătărie. Se scula, întinzându-și mădularele.

Spre seară, mai aduna un vreasc, mai tăia un lemn, și pleca să aducă o gamelă de mâncare de la cazan și un sfert de pâine, cât era rația și cât îi da țara și nemții.

Un valah nu vine niciodată, acasă, cu mâna goală. Aduce măcar un vreasc, întâlnit în drum, luat de pe mejdină sau din crâng. Aduce la nevastă și gazdă o floare și un vreasc, și la ibovnică, o floare, când e flăcău.

Când luna apărea pe cer și stelele se roteau în vârtej universal, când vântul bătea sau ploaia picura, copiii se culcau la sânul mamei lor. Femeia nu putea închide ochii și nici gospodarul. Rusoaica se furișa la cuhnie, pe pătura soldatului valah, după ce săturase și adormise copiii. Acolo, jos, pe lut, deasupra păturii, se înțelegeau fără cuvinte, un ostaș cu gazda lui.

De la bucătărie treceau în odaia bună numai dacă era iarnă și n-aveau lemne destule pentru două focuri. Nu trebuie să stea copilașii la căldura bucătăriei? Niciodată un valah nu face dragoste cu muierea altuia în fața copilașilor celui plecat. Acasă, dorm claie peste grămadă și se opintește în zori de zi în muierea lui, pentru a-și vărsa sămânța fără să simtă socrii, bunicii, copiii. În casa altuia, nu se îngăduie ofensa copiilor și a bătrânilor. Nu sunt stogurile cu fân și paie, pe unde a petrecut în tinerețe? Iei o cergă, o pui în stog și nu-ți mai pasă nici de vânt, nici de ploaie și nici de zăpadă.

După miezul nopții, când adormeau pruncii, rusoaica ieșea cu soldatul român la stog, unde puteau ofta în voie,

unde se dezlănțuiau, unde ostașul își muia sfârcul mustății în sfârcul urechii femeii docile, unde se giugiuleau fără teamă, unde își dădeau drumul la îmbrățișări fierbinți, line sau furtunoase, ceasuri întregi. Nu auzea nimic nici babușca, nici moșneagul și nici prichindeii. Așa se face amorul în Valahia, cu fereală și cu meșteșug.

Când pleca ostașul departe pe front sau în înfrângere, femeia își ștergea o lacrimă, copiii își luau rămas-bun zgomotos și bătrânii plângeau.

Veleitar și impostor

Ceartă mare o seară întreagă cu Virgil Popescu despre Sandu Tudor, starețul de la Rarău:

— Este un impostor, afirmă Virgil.

— Nu. Este un veleitar mistic!

Impostorul este un escroc, lucrează cu premeditare bolșevică.

Veleitarul este un neputincios.

Sandu Tudor ar vrea să creadă în Dumnezeu și în învățăturile lui Christos. Nu poate. Îi lipsesc harul și aptitudinile religioase, echilibrul lin și plenitudinar.

Sandu Tudor este tipicul școlar al lui Nae Ionescu, dogmatic ortodox din disperare metafizică. Au ancorat în dogmele bisericii, pentru a se salva din nihilism pustiitor, interior și intelectual.

Drama lor este drama osârdiei neputincioase și a oamenilor nobili. Stimez pe Nae Ionescu și pe Sandu Tudor. Le văd limitele, zbaterea și nobila aspirație.

Traducătorul

Când fac traduceri din mari scriitori, pentru plată, am impresia că sunt la bordel. Unii lucrează și eu mă uit.

Nu iubesc traducerile.

Fapta bună

Martin Luther și protestantismul pretind că nu te poți mândri, dacă nu faci o faptă bună, zilnic.

Au dreptate? Sigur că au dreptate!

Cum poți fi un om, cum poți fi un cavaler, dacă nu ai milă, dacă nu ai caritate? Fac intenționat pleonasme. Mila e slav-ortodoxă și caritatea latină, deci foarte veche.

Martin Luther a revenit la rădăcinile creștinismului.

Nihilism

Nihilismul nu este bun de nimic. Cum poți nega totul, când viața este afirmație?

De vreme ce viața în sine este bucurie, rodnicie, plăcere și – uneori – înfrângere, cum poți să negi linia ei generală?

Patetica

Există o mare deosebire între nihilism și patetică.

Patetica înseamnă cunoaștere.

Femeia suferă de două ori: când este deflorată și când naște. Pe spațiul dintre deflorare și naștere, există numai bucurie. Dar bucuria imensă, când își alăptează pruncul?

Nășia lui Mihail Sadoveanu

Fratele soției lui Mihail Sadoveanu avea un copil pe care nu îndrăznea să-l boteze. De când a venit destinderea, au îndrăznit să purceadă la taina botezului.

Conu Mihai a figurat ca naș venerabil, cu pruncul în brațe. L-a inițiat în taina botezului creștin. Dacă ar trăi cât Matusalem, l-ar iniția în tainele masoneriei.

Acest scriitor are trei măști:

- 1) ateu cu comuniștii,
- 2) francmason cu burghezii,
- 3) creștin ortodox cu rumânii.

Care-i substanța lui?

Apetitul de cunoaștere? O, nu! Simplul apetit al digestiei și grija de a nu-i fi tulburată.

Pentru tihna lui, și-a lăsat ginerele să zacă la pușcăria Aiud, fiindcă dăduse adăpost unui prieten, fugar politic, om inocent.

Pentru tihna și ascensiunea ei, Constanța Crăciun a cerut pedeapsa cu moartea pentru fratele ei, inginer la Canalul Dunăre-Marea Neagră, implicat, inocent, într-un sabotaj contrarevoluționar. Azi e liber.

Pentru tihna lui, rectorul Petrulian al Politehnicii a refuzat înscrierea la examenul de admitere a nepotului său bacalaureat, cu diplomă de onoare, pe motivul că tatăl său este deținut politic la Ocnele Mari (social-democrat, nejudecat și necondamnat).

Am făcut laș pe Petrulian.

Mi-a răspuns că are instructaj oral. Nimic scris.

Am repetat acuzația de lașitate și l-am amenințat cu Legea 207, crimă contra umanității, pentru persecuția copiilor de deținuți politici¹.

Bătăliile politice pot lua aspecte sinistre, dacă guvernării stimulează la ură și predică intoleranța, dacă se introduc satrapiile cu spaima lipsei de securitate elementară a vieții.

În această epocă sinistă, eu predic mereu toleranța, bună-tatea, îngăduința, caritatea, cavalerismul și amnistia reciprocă.

Cămașă oltenească

Cineva observă că port brâu. Uimire. Un om atât de civilizat, plimbat prin străinătăți, considerat un cosmopolit, poartă încă brâu ca țăranii?

Declar categoric:

— Eu nu mă despart ziua de brâu și noaptea de cămașa arhaică olteană cu arnici roșu.

Brăul purtat iarna-vara menține măruntaiele într-o temperatură constantă și te ferește de boli viscerale.

¹ Între timp, legea a fost abolită... (n.n.)

Cămașa lungă națională, cămașa voinicilor, este mai comodă decât pijamaua, cămașa slăbănogilor, atât pentru somn conjugal, cât și pentru operațiuni nocturne erotice aferente. Poate fi scoasă rapid peste cap, ca să lucrezi la pielea goală, când nădușești și te hotărăști la cursa lungă furtunoasă a patului, ceea ce este recomandabil s-o faci noapte de noapte, dacă te țin curelele. Dacă te-au lăsat curelele, dormi tihnit în cămașă lungă, înflorată cu arnici roșu, verde, albastru sau galben.

Hormonali și seci

Unii oameni sunt hormonali (secrețiuni glandulare abundente) și alții seci ca păstăile goale de fasole.

Să te apropii de omul cu mulți hormoni.

Să te ferești de omul-păstaie goală.

Legal și ilegal

Doncea este vechi comunist. A fugit în 1934 de la procesul de la Craiova¹ și a emigrat în Rusia. Acum are conștiința că întrupează forța populară. Iubește pe artiștii plastici, crede sculptorul Ion Vlad, ca o remușcare de conștiință, fiindcă a intrat cu tancurile, distrugând trei statui celebre ale lui Meștrović: Ferdinand, Carol I și Ionel Brătianu, înfăptuind cel mai reprobabil huliganism de stânga.

La Athénée Palace, pictorul Corneliu Baba cina cu Zuca, soția sa. Vine, singur, încruntat, viceprimarul Doncea, protectorul omnipotent al artiștilor. Corneliu Baba se simte obligat să se ridice și să-i prezinte omagii. Îndrăznește să-i prezinte și pe soția sa (doctoriță devotată pictorului).

Doncea refuză mojić:

— Eu îl cunosc numai pe Corneliu Baba, nu și pe soția lui!

Alta:

¹ Este vorba de procesul din 4-30 iunie 1934, judecat de Consiliul de Război al Corpului IV Armată din Craiova. (n.a.)

Un colonel de intendență verifica o lipsă de 300.000 de lei în gestiunea primarului Doncea, gestiune verificată și răsverificată. Colonelul îi spune că e o lipsă ilegală.

Doncea întreabă:

— În 1933, ce grad legal aveai?

— Eram sublocotenent.

— În 1933, eu eram ilegal, și în 1953, sunt iar ilegal. Tu ai fost și ești mereu legal! Ieși afară!

Vlad despre Stelaru

Sculptorul Ion Vlad spune despre prietenul său, poetul Dimitrie Stelaru:

— Dacă ar fi rămas în India, fiindcă poetul este țigan, ar fi fost mai fericit și mai realizat. Printre noi, albi, fură furculițe, cuțite, bani, n-are domiciliu fix. Ca orice șătrar, nu prinde consistență¹.

Alta:

— Nu pricep nimic din valorile lui Dimitrie Stelaru. Despre tatăl său, plutonier de muzică militară, spune că era un Apollon cu lira în mână și, când a trecut în 1913 Dunărea, la auzul marșurilor sale, Regele Ferdinand ar fi exclamat: *Asta-i muzica ce-mi place!*

... Incultura istorică a poetului, de care face haz Vlad, e reală: Carol I, la trecerea Dunării, în 1877, la explozia unui obuz, a scos exclamația faimoasă, iar nu Ferdinand, care nici nu era rege în 1913, în timpul Războiului româno-bulgar.

Boema și cenacul

Ceartă mare la un pahar de bere puțină între Ion Vlad și Tiberiu Iliescu, referitor la pictorul Corneliu Baba, care a părăsit boema, și-a uitat prietenii, s-a claustrat sub aripi de cloșcă... felină conjugală.

¹ Sculptorul vede totul în statuaritate, fixitate și monumentalitate (n.a.).

Tiberiu Iliescu predică, elocvent ca Bossuet, boema, avanta-
tajele și libertățile ei, nevoia artistului autentic de a se eman-
cipa de sub orice tutorat, protectorat sau mecenat. Artistul
mare și adevărat moare în șanț. Artiștii adevărați au fost
François Villon, Poe, Baudelaire. Directorul fostului „Meri-
dian” craiovean, revistă de avangardă și artă modernă, este
furios, furibund și estet neronian.

Ion Vlad citează pe Cézanne, Vollard, nevoia de tihnă a
creatorului:

—Eu nu mă duc să deranjez pe contabil când își face
socotelile, ca să-i încurc cifrele, nici nu-mi permit să viu la
tine în clasă, să-ți deranjez lecțiile cu beduinii tăi de la mar-
gini de București.

Tiberiu Iliescu, care-i profesor cu vocație, se dă bătut,
și-și vâără prudent nasul în paharul cu bere, ajungând cu greu
la fund, deși halba-i halbă!

Rectific discuția pătimașă.

„Boema este frecventă la artistul tânăr și uneori necesară
artistului bătrân; cenaclul este indispensabil artistului de
orice vârstă”, aș formula lapidar și veleitar.

E o diferență radicală între boemă și cenaclu. N-am gustat
niciodată boema, am adorat și ador cenaclul, cu prieteni-artiști
inteligenți și subtili, care fac schimb de experiență, se verifică,
se informează reciproc într-o academie veșnică de care are
veșnic nevoie – orice s-ar spune – artistul. Ce-a fost și este
prietenia actuală dintre poetul Stelaru, sculptorul Ion Vlad și
actorul Ludovic Antal, profesoral Tiberiu Iliescu și filosoful
Sorin Pavel, ziaristul Emil Serghie și omul politic Pavel Pavel...
plus cei doi-trei juriști, care evoluează printre voi, decât nevoia
cenaclului pentru naturile artistice și filosofice? Numai Diogene
trăia într-un butoi, iar acest butoi era așezat, întors, în piața
publică a Atenei. La el a venit Alexandru Macedon. A vrut să
corupă pe solitar, crezând că va corupe Atena. Diogene nu s-a
lăsat corupt. I-a permis să-i solicite orice, fiindcă îi va da orice.

Unde-i ducele de Weimar, protectorul și magnatul în
jurul căruia s-au strâns Goethe, Schiller, Uhland, Klopstock și
toată pleiada memorabilă?

Unde-i Pericle, care a strâns pe Socrate, Plato, Aristofan și Sofocle? Unde-i Lorenzo Magnificul, care a adus pe Leonardo da Vinci, pe Michelangelo și pe Machiavelli? Unde-i Ludovic al XIV-lea, Regele Soare, care a stipendiat, din caseta personală, numele cele mai glorioase ale clasicismului francez, Molière, Boileau, Corneille, Racine și La Fontaine?

Artiștii nu pot trăi fără cenaclu.

Viața literară românească se poate scrie numai axată pe cenaclul *Junimii*, pe cenaclul „Vieții Românești”, pe cenaclul „Semănătorului” și al „Sburătorului”. Restul sunt braconieri, *outlaw*, glasuri izolate, care nu formează ambianțe intelectuale indispensabile artistului.

Știați că Weimarul avea pe timpul lui Goethe 16.000 de locuitori, adică era ceva mai mare decât Mizilul, iar Atena 40.000 de cetățeni liberi (serviți de 40.000 de sclavi, forțe inerte)?

Mizilul are atmosferă viticolă, mulți cai putere în electricitate și tracțiune mecanică, dar n-are cultul valorilor artistice. Mizilul n-a trecut și nu va trece în istorie. Weimarul rămâne ca ideal al mandarinilor, cetate condusă de mandarinii.

Ce beneficii aduc militarii cetăților pe care le conduc? Groază și dezastre, ca Tamerlan, năruire, ca Hitler caporalul, cel mult glorie și readucerea între vechile frontiere, ca Napoleon Bonaparte.

Ce-aduc teocrații cum a fost Calvin, pus în fruntea Genevei? Meschinărie, spionaj, cruzime, ca și seminaristul Stalin.

Ce-aduc filosofii și umaniștii în fruntea Cetăților? Pericle a făcut Athena nemuritoare, Lorenzo Magnificul, Florența neuitată, Regele Soare, cel mai prost militar și care juca în baletul lui Molière, a ridicat Franța, grație clasicilor, la rangul de primă putere pe continent și limba franceză a dăinuit câteva secole ca limbă diplomatică, unică, aproape indispensabilă, până în zilele noastre.

Triptic plastic

Se poate scoate o plachetă intitulată *Triptic plastic*, care să conțină trei studii despre Brâncuși, Pallady și Ion Vlad.

Ion Vlad vede pe Ion Creangă ca pe un zeu al pădurii, ceva între satir și faun, pântecos moldovan, o momâie bândăhănoasă și plină de viață, de șiretenie și de senzualitate digestivă.

Diatribă violentă a lui Tiberiu Iliescu, eminescolog pătimăș și anti-Creangă virulent.

Vlad spune calm:

— Când s-a deschis lista de subscripție pentru Mihai Eminescu, intrat la balamuc, Ion Creangă a fost singurul dintre junimiști care nu a dat nicio centimă.

Tiberiu Iliescu reia cu virulență:

— Vrei să spui că nu avea parale? Era un nesimțit. Avea debit de tutun, manuale didactice și zeci de ediții și a murit cu câteva zeci de mii de galbeni sub saltea. Era un învățător cu mentalitate de chiabur.

Torn gaz peste foc:

— Avea spirit negustoresc și chivernisitor. De altminteri, un urmaș al său, C.D. Creangă, a fost un emerit economist liberal. Subscripția națională pentru poetul căzut în nenorocire a fost revelatorie pentru șiretul Creangă, rural cu mentalitate rapace și agonisitoriu peste măsură. „Junimea” era nu atât o societate de admirație mutuală, cum insinuau dușmanii, cât o societate de ajutor reciproc, după principiile *Crengii de aur* sadoveniene. Ion Creangă era cu mult mai bogat în numerar decât mulți dintre eleganții seniori ai junimismului. Îi plăcea să stea în „bojdeucă”, să pozeze în sărman răspopit, pentru a înșelă pe orășeni. Șiretenii de țăran față de citadini. Sculptura lui Ion Vlad a intuit această latură psihologică a povestitorului Creangă. Tiberiu Iliescu exagerează enorm, când vorbește despre „vampirismul” lui Creangă față de nobilul poet al „Luceafărului”. Creangă n-a luat niciun gând, nicio inspirație de la Eminescu. Nu răsare nimic eminescian în opera sa. Era un faun și un satir, un mâncău și un teluric. Nu înțelegea nimic din fantasmеle lui Eminescu, din clocotul de idei al poetului, din vraja fără seamăn a poemelor. El era popa Smântână, cot la cot, la un pahar de Cotnari, cu un arhanghel. Creangă îl iubise și îl admira pe

„bădița Eminescu”, „bădița Mihai”, atât cât poate iubi un țăran chivernisitor și un popă ortodox borțos: să stea lângă omul adorat și respectat, dar să nu-i dea nimic. Țăranii și popii n-au stofă de mecenăți. Unui popă ortodox borțos să-i dai mereu și să nu-i ceri niciodată, nimic. Ați văzut episcopi, mitropoliți sau patriarhi de-ai noștri amatori de artă și protectori ai artiștilor, cum sunt, îndeobște, cardinalii catolici și atâtea papi?

Tipicul popă ortodox cere, așteaptă și nu dă.

Există trei meserii: popa, medicul și avocatul, care primesc mereu și nu dau – în principiu – niciodată.

Sunt deformările lor profesionale. La popă, la medic și la avocat să nu te duci cu mâna goală. Aceste categorii profesionale nu fac milostenii. Caritatea ancorează pe alte plaiuri. Noțiunea de bun samaritean este absentă la tipicul popă ortodox borțos – care este tipic și majoritar – spre scandalizarea, îndreptățită, a „sectanților” reformati, pentru care fapta bună cotidiană (milostenie, între altele) este pâinea zilnică și premisa mântuirii sufletelor lor.

Ion Creangă este în viziunea lui Vlad un popă răspopit. Poartă anterior. Îi lipsește potcapul. Deși îi mai lipsește plosca din mână, nu știu cum, plosca este prezentă și capătă „măreție de simbol”¹.

Problema raporturilor dintre Eminescu și Creangă este de mult elucidată. Nu e vorba de niciun vampirism direct sau, subtil, indirect, de educare a unui popă rural ca un rafinat intelectual trecut prin școlile Occidentului. Creangă n-avea nevoie de filosofia buddhistă și schopenhauriană, nici de terminologia din teoria cunoașterii. Aș fi ispitit să spun că în acest duet al literaturii clasice românești, Eminescu a luat totul și Creangă nimic, dacă n-ar fi o exagerare. Eminescu s-a adăpat de la Creangă, din izvorul folclorului moldovenesc, preconizat teoretic de Tieck – Klopstock – Grimm și de la cercul de la Weimar, în frunte cu Goethe. Creangă era întruparea căpcăunului folcloric al plaiurilor, coclaurilor și munților Moldovei pe care le adora poetul. Lirica lui Eminescu este

¹ A se citi versurile lui Topârceanu „Balada popii din Rudeni”. (n.a.)

inconceptibilă fără lirica populară. Creangă întrupa epica moldovenească, țărănească, anecdotică, zicală, proverbul, umorul, voioșia, etica vitalismului vânjos, comedia și viclenia, agresiunea vieții fruste și primăvăratice împotriva lințoliului de zăpadă pe care-l așterne, rece, moartea, durerea, boala, criza, discrepanța. Aș fi ispitit a spune că Eminescu a luat mai mult de la Creangă și Creangă mai puțin, fără a-și altera, reciproc, personalitatea, ambii fiind prea puternic conturați și axați pe poziții diametral opuse. Creangă avea voioșia optimistă – hapsână –, gurmând și erotoman, viclean satir și faun fără poezie silvestră. Eminescu era poetul stelar și nirvanic, pesimist iremediabil și patetic-agonic, pășind peste ape și lut, așa cum l-a realizat magistral sculptorul Ion Vlad în statuia *Luceafărul*. S-au legat frățeste în agape și discuții purtate ani în șir într-un duo inexplicabil, deși naturile lor erau ireducibil opuse pe platforma folclorică.

Ce-aduce Pirgu în cenaclul Pașadia – Pantazi – Mateiu Caragiale?

A fost Creangă un Pirgu al lui Eminescu? O, nu! Creangă a învățat de la Mihai Eminescu tehnica artistului pur, rafinarea expresiei, munca feroce a gramaticii și retoricii, distilarea expresiei... Fără prietenia lui Eminescu, Creangă ar fi fost Petre Dulfu, Petre Ispirescu sau Theodor Speranția...

Ion Vlad despre Luchian, Neculce...

- Cum vede sculptorul Vlad pe pictorul Luchian?
- Ca pe un sfânt, ca pe un crucificat...
- Cum îl vede pe Neculce?
- Ca pe un profet, Creanga de aur, savant esoteric.

Declară:

- Dacă n-ar fi fost Neculce, am fi scris și azi turcește!
- Cum îl vede pe Bălcescu?
- Ca pe un cavaler cruciat.

Țăranii din Țara Oașului sunt parcă daci scoborâți de pe Columna lui Traian de la Roma sau preluați și stilizați din Monumentul de la Adamclisi. Columna lui Traian este cel mai

vechi și mai artistic document statuar care glăsuiește despre băștinașii acestor locuri, despre noblețea stirpei noastre.

Privind țăranii din Oaș, povestesc conclavului o pățanie a studenției mele:

— Eram foarte tânăr, abia 22-23 de ani, și extrem de susceptibil. Susceptibil am rămas până în ziua de azi. Nu pot îngădui ofense și mojicii de la cei mai mari, de la așa-zișii atotputernici. Dau replici scabroase învățate de la T. Arghezi și uneori – când nu pot altminteri – răspunsuri simbolice. La un seminar al neohegelianului Rudolf Smend, profesorul nostru de Filosofia Statului, m-am declarat nemulțumit de referatul unui coleg teuton. Citisem aproape un semestru texte exclusiv hegeliene și dascălul a propus să-i fac co-referat peste o săptămână. Teutonul de vârsta mea, lungan cu ten roz de șoricel de experiență în laborator, vânat de furie, mi-a suierat la ieșire:

— De unde și cum cunoașteți voi în Balcani pe Hegel?

— De când porcii prusieni au drept la obraznicie?

S-au intercalat camarazii ca să nu ne luăm la duel de pumni în loc de argumente.

Ulcerat, am plănuit răzbunări mirobolante. Era spre sfârșitul semestrului. Am hotărât să plec din țara barbarilor impertinenți, spre patria străbunilor mei latini. Ofensa era încă vie, cu toate că dascălul ne-a obligat să aplanăm conflictul, dându-ne mâna. Parcă strânsesem o labă de urs plină de păianjeni. Ajuns la Roma, prima vizită a fost la Columna lui Traian. Acolo, la umbra ei, am meditat când senin, când clocotind de dorința răzbunării. Am găsit răzbunarea aulică, răzbunarea în sine fiind mai dulce decât mierea zeilor, cum spune bătrânul Homer. Care-a fost răzbunarea? Am trimis unui prieten comun cu preopinentul o *cartolina postale* reprezentând Columna lui Traian, creionând clar:

— Pe vremea când strămoșii voștri purtau piei de animale sălbatice în spinări, străbunii mei ridicau această columnă dacică...

Omul de nimic este pus să stoarcă plăceri, plăceri cât mai multe, plăceri din hoitul lui, din hoitul altora sau din lumea exterioară (cinematograf, sport, localuri, voiajuri).

Omul plenitudinar nu caută plăcerea. El caută bucuria. Trupul este izvor de plăceri: *les plaisirs du lit et les plaisirs de la table*, cum spunea Anatole France. Omul de nimic este hapsân. Se îndoapă visceral și se mulge testicular până la neputință. Nici viscerele și nici testiculele nu dau bucuria, ele fiind premisa bunei cinestezii, firește, premisa armoniei corporale. Bucuria este ceva mai mult decât plăcerea. Ea este o atitudine psihică de onestitate și plenitudine, de îmbrățișare afectivă a exteriorului și de limitare a lui Ego, o puritate intențională, inițială, și o grijă de păstrare a purităților.

Această grijă se mai numește și simț al datoriei.

Drepturile bărbatului

Drepturile bărbatului față de femele-femeie sunt imperioase, crude și imprescriptibile. Dacă bărbatul își face regulat datoria conjugală, fiind în același timp un gospodar emerit, vânător, pescar, plugar, miner, aducând prin osârdie și pericol cele necesare traiului familiei întemeiate, atunci femeia este pierdută ca autonomie a personalității. Devine umbră, mamă, soție-roabă și fericită în destinul ei pasiv din familie care este triplul destin de amantă, mamă și gospodină, într-una și aceeași ființă. Femeia de salon, emancipată, feministă se volatilizează. Vai de femeile independente, încăpățănate sau cu voință tare!

Drepturile femeii-femele față de bărbat sunt imense: protecție de fiecare clipă, asigurarea traiului pentru sine și progeneruri, exclusivitatea dragostei masculului mergând până la vampirism, până la castrare și transformare a masculului în otreapă, dacă este un slăbănog, cu tendințe de efeminare. Femeia-femelă caută masculul adevărat. Femeia virago (cu voință tare) caută efebul sau bărbatul cu voință moale, pentru a-l proteja. Îmbinarea valențelor bărbat-femeie se face

după nevoile simetriei și ale armoniei. Cartea celebră a vienezului Otto Weininger despre *Geschlecht und Charakter*¹ rămâne piatră milenară pentru caracterologi și psihologi. La o valență masculină, trebuie să converge o valență feminină, pentru a se întregi tabloul etern al lui Adam și Eva.

Spaima

Guvernarea Pauker – Luca și Teohari Georgescu din anii 1948-1952 s-a bazat pe spaimă. S-a frânt șira spinării brumei de civism care se înfiripase și se consolidase între anii 1877-1947, spulberându-l și reintrând în feudalitate, neoiobie și satrapii balcanico-asiatice.

Epocă de calomnii

Trăim o epocă de calomnii și de minciuni.

Cele mai abracadabrante zvonuri și cele mai ticăloase calomnii circulă pe socoteala oamenilor onești. Cele mai nerușinate laude se pun în cârca unor pungași. Cazuri clare și simple, verificate precis de mine și în mod îndelungat, apar la suprafața opiniei publice – această baltă statuară mocirloasă și sulfuroasă – răsturnate de zvonuri imbecile și oribile.

Trăim o tristă epocă de calomnii și minciuni. Nu mai avem criterii morale comune. Nu mai avem pudoarea sentimentelor cu premise comune.

Avalanșa noroioasă ne îneacă pe toți într-un glod înghețat.

Clipă de tihnă (11 septembrie 1956)

Sunt de trei zile la Periș, într-o criză financiară acută. Încep școlile. Copiii și nevasta sunt încă la Poiana Țapului, blocați de 10 zile cu 500 lei în buzunar pentru mâncare. Trebuie să-i aducem la București, împreună cu noi, pe Țuți (câinele care plătește jumătate de bilet pe CFR, ca un copil de

¹ Sex și caracter. (n.n.)

patru ani), pe Țuleta (pisica) și un pisoiaș (dacă nu l-au cedat, între timp). Sunt aproximativ cinci bilete. Sunt șomer de 16 luni. De bine, de rău, m-am descurcat vânzând lucruri din casă, schițe și tablouri de N. Grigorescu, casa din Mărgăritești etc. De la Paști până acum, mă hrănește Perișul. Speram ca în toamna aceasta să fac 3.000 (trei mii) de litri de vin, plus porumbul pe trei pogoane ($40 \times 3.120 \text{ duble} \times 14 = 1.680$ kilograme de porumb boabe). N-am făcut pic de vin, pic de Țuică. Voi avea ceva porumb: $1.680 : 2 = 840$ kilograme. Atât. Și este mult. Mămăliga mea pentru timp de foamete, așa cum se anunță, este asigurată.

Trăiesc patru guri numai cu mămăligă?

Am jertfit parcul. Am vândut aproximativ 1.500 mp, adică 10% din proprietate. Am dat și pavilionul de vânătoare pentru 12.000 (douăsprezece mii) de lei în rate lunare de 1.000 (una mie) de lei, directorului Școlii elementare de 7 ani din localitate, Vasile Caminescu. Cu acest prilej, nădăjduiesc să reintru și în posesiunea casei administratorului meu.

Până acum am stat:

1) în camera igrasioasă de deasupra pivniței mele, unde mi ținam uneltele de vie, azi furate;

2) în camera actuală a șoferului școlii silvice, care a intrat în lipsa mea și mi-a aruncat într-un colț al vilei igrasioase lucrurile – câteva haine și hăinuțe ale copiilor – și manuscrisele mele;

3) în camera de onoare a musafirilor școlii;

4) până când am ancorat în pavilionul cu 6 ferestre mari, 2 ferestre mici și o ușă, loc adorabil, fost pavilion de primăvară, bun în trei anotimpuri, adevărat *Hurle-Vent* în bătaia crivățului, și cumplită ghețarie, iarna.

Am făcut câteva popasuri agreabile în pavilion (cândva, „căsuța” adorată de fetița mea).

Până să vând, cu strângere de inimă, pavilionul la 12.000 de lei, a fost o adevărată virtuozitate. Am cerut 25.000 lei. Cine are azi 25.000 de lei? L-am lăsat lui Caminescu, fiindcă este gospodar liniștit.

Un vecin bun trebuie să-l cumperi cu aur.

Atmosfera de tribunal este apăsătoare, încărcată cu praf de pușcă, subminată cu dinamită, circulând curenți electrici de înaltă și joasă tensiune. Mă salvez prin umor și infernală bună dispoziție.

Mă apropiu de un grup, cu aristocrația actuală capitulardă a garanțiilor de ordine juridică, în frunte cu Benea (țârcovnic judiciar) și alte mici sau mari canalii capitulante. Nu dau mâna cu nimeni. Mă adresez, *ex abrupto*, doar lui Guido Robert Bondi (Dinu Bondi):

— Când luăm dejunul la Capșa?

Eugen Demetrescu intervine galant:

— Dar de ce la Capșa?

— Noi, mandarinii literari, nu putem dejna decât la Capșa. Cu avocații plebei, mă pot întâlni și la Calul Bălan sau la Ciocârlia, unde se servește carne de om. (În toată România, circulă buhul că la restaurantul Ciocârlia, din fața Tribunalului, a fost ucis un om și a fost servit în porții, prăjit la tavă).

Îl iau de braț pe vechiul meu coleg Eugen Demetrescu și fac un salut global. Ne ducem la Weinberg, secretarul șchiop al lui Nachtigal. Îi dă câteva țigări de foi olandeze, proaspăt sosite din străinătate și achiziționate de Eugen, sub formă de cadouri, în calitatea lui de fost și viitor secretar general al Finanțelor. El a fost pledat de Nachtigal și achitat.

Îmi mărturisește misterul achitării:

— O asesoare, o țigancă, n-a vrut să condamne, convinsă fiind de inocența justițiabilului.

Îi fac a doua mărturisire:

— Dacă cei 11 clienți ai mei, pentru care am stat 20 de luni șomer, n-au fost condamnați la moarte la 17 decembrie 1954, cauza se datorește celor doi asesori incuți. Procurorul a cerut moartea din ordin. Președintele ar fi fost gata s-o dea.

Plecăm braț la braț în toamna aurie și discutăm mistică și morală.

În mod bizar, acest financiar și economist, profesor de finanțe și tehnician emerit al Ministerului de Finanțe timp de

trei-patru decenii, are înfățișarea unui poet idealist, iar preocupările sale mai intime se referă la problematica teologică, la metafizică și morală. Gustă lirica în modul cel mai subtil, lirica absconsă, ca și lirica limpede.

Ne întâlnim cu mănăstireni, colegi de la liceul nostru de cadeți, un fost colonel și cu iubitul nostru motan spăsit, Iulius Spânișteanu:

— Iată-l, zic, pe cel mai pesimist om din Valahia și pe cel mai egoist. Abia ieșisem din pușcărie, îmi crăpa buza de un franc, și l-am întâlnit ieșind de la Centrofarm, unde-și cumpărase ochelarii cei mai șic, fumurii-albaștri, pentru mutra lui de Adonis al cavernelor. S-a certat cu sora lui, care l-a dat afară din spațiul locativ, și m-a incomodat, culcându-se în patul meu, deși îi suport cu greu și pe frați. Îmi place numai nevasta în patul meu. (Nu dormeam nici măcar la amante, unde aveam alte treburile). A picat la mine, atunci, Marius Iliescu, abia ieșit de la Canal, venit la București, ca să-și aranjeze situația de avocat la Deva, pe lângă nevastă. Iulică Spânișteanu l-a deprimat profund cu pesimismul său sprijinit pe salariul de normator-jurisconsult de una mie lei lunar, plus perlele vândute în rate de a treia soție, prima nevastă a lui Ică Antonescu.

L-am bârfit solid pe fluentul Iulică.

În continuare, spre frizer, un brânzar din piață sare și-l strigă pe Eugen Demetrescu. I-a băgat un pachet cu brânză și cașcaval în plasă. I l-a băgat cu sila.

Am conversat la frizer o jumătate de oră, până i-a venit rândul. De la frizer, am dat un telefon acasă, să controlez clientela eventuală. Nevasta îmi comunică vestea că Ministerul Culturii, prin Ion Pas, mă caută, pentru a doua oară, ca să vin să discut semnarea contractelor reeditării, în șase volume, a operei socrului meu, D.D. Pătrășcanu. Ar fi 300.000 de lei. S-ar putea trăi comod, două decenii, fără să mai muncesc. Nici nu mă gândesc să închei. Soția mea la fel. I s-ar părea că este plata pentru cadavrului fratelui său. Refuz obstinat pe toată linia.

Despre bani se spune... *non olet*.

Iată că banii put în Valahia. Nu orice ban este decent. În casă, posedăm suma de 700 (șapte sute) lei. Putem trăi 15

zile. Peste două zile, încasez 1.000 de lei, rata de la vânzarea pavilionului de la Periș. Pe urmă, vine chenzina avocațială. Nu murim de foame. Alergăm și vom scoate pâinea zilnică, în conformitate cu blestemul lui Adam.

Dictonul meu favorit, în aceste vremuri tulburi: să supraviețuim cu demnitate! Nu sunt eu, mandarinul în Turnul de Ivory, medicul leproșilor penali, pășind printre bolnavi și oameni sănătoși, deasupra învălmășagului?

Briandism

Ceea ce ne lipsește la ceasul de față în Valahia este prezența unei specii de om din categoria lui Aristide Briand, felin și tandru, sceptic și iubitor de oameni, *arangeur* și spărgător de sloiuri, realist furibund și cu steaua polară a binelui în ochii atințiți pe boltă. Aș putea fi eu acest personaj? Nu mi-aș strica profilul mandarinal?!

Hidoșenii

Printre lucrurile cele mai hidoase care se petrec în toamna lui 1956 în Valahia: fuga lui M.D. Ralea și Tudor Vianu în India, la ședințele UNESCO, pentru a-și părăsi nevestele, copiii, țara, în vâltoare evenimentelor.

Ralea este un sibarit incurabil.

Vianu este trabantul sibaritului.

Răniți, repliere sau încercuire?

Se anunță o ofensivă a trupelor sovietice împotriva Budapestei, spre a o încercui. Diplomatic, se spune că-i vorba de o repliere pe... pozițiile de dinainte, pentru a-și recupera 7.500 de răniți rămași în spitalele maghiare. Apoi, se vor retrage. Panică printre cei bine informați. Dar dacă vor îneca Ungaria într-o baie de sânge? Nu vor începe șbîltuirile și în Valahia?

Roluri în tragedie

În această suită de piese teatrale, care se desfășoară în Valahia din 1938 până în 1956, adică de 18 ani, în patru dictaturi, eu am jucat rolul bunului samaritean. M-am purtat cu cel mai mare dușman, ca și cum mi-ar fi putut deveni cel mai bun prieten, și cu cel mai bun prieten, ca și cum mi-ar fi putut deveni cel mai crunt dușman. Mi-am păstrat mâinile curate. Am iertat mereu și am avut la picioarele mele pe cei mai vajnici insultători ai mei. Am fost batjocorit de cei cărora le-am făcut caritate.

Ce roluri îmi mai rezervă înspăimântătoarea¹ tragicomedia a timpurilor noastre?

Ce ușor era rolul lui Peciorin al lui Lermontov: seducea femeii și pleca, bolnav de spleen și de nostalgia eternei acuplări.

Ce comodă este poziția lui Faust: căutarea și găsirea adevărului printre smâncurile ispitei și stâncile pustii ale filosofiei, teologiei și jurisprudenței.

Cu mult mai grea este poziția unui Faust balcanic, în epoca 1933-1956. M-am salvat în rolul de călugăr alb, de filantrop, de bun samaritean, m-am salvat în fapta bună, chiar dacă mi-am dat seama de inanitatea ei.

Dar nu s-a salvat Faust prin fapta agrotehnică?

Fapta lui Faust german poartă pecetea masonică: *Licht, mehr Licht*, progres, confort material.

Fapta unui Faust balcanic pentru a se mântui poartă pecetea creștină, anume, a unui creștin protestant.

Coincidență

Nevasta mea, Zizica, a visat azi-noapte pe fratele ei Lucrețiu Pătrășcanu într-un sicriu negru, pe un catafalc cu vâluri negre. Intru în tribunal. Din două părți, mi se spune că

¹ I-au fost rezervate torturi fizice și morale în lagărele comuniste de exterminare, stagii îndelungate la „*Neagra*”, boală incurabilă, moarte prematură... (n.n.)

a avut loc azi-noapte arestarea lui Rudolf Rosman, acuzatorul și cel care a montat procesul, primind în schimb plata celor 30 de arginți, portofoliul de ministru-adjunct la Justiție.

Vizită la Ion Pas, ministul-adjunct al Culturii, care mă caută de patru zile în legătură cu semnarea contractelor de reeditare a operelor literare ale socrului meu defunct. Îi spun că nu acceptăm această reeditare, fiindcă este plata sângelui lui Lucrețiu. A rămas perplex. Cum poate exista o familie care să refuze 300.000 de lei?

Apoi tatonează discret:

— Tu, ca avocat, ne vei face proces pentru că edităm cărțile fără voia familiei voastre?

— Dragă, la acest lucru nu m-am gândit. Să mă sfătuiesc și cu restul familiei.

Am trecut la discuția problemelor contemporane cu multă aprindere. Probabil că i-am părut un nebun sau un derviş urlător. El mi s-a părut un monstru antediluvian, un social-democrat desuet.

Ne-am certat și în chestia lui Pavel Pavel.

— De ce l-ați lăsat șapte ani în pușcărie? De ce nu vă interesați de soarta lui? Nu s-a înrolat sub stindardele voastre?

Dă vina pe Șt. Voitec, șeful său social-democrat, colaboraționist, femeia cu barbă, cum l-au poreclit.

Discuții politice

Întrevedere cu A. Bunaciu, secretarul prezidiului Marii Adunări Naționale, membru de Comitet Central, om de încredere al lui Ioșca Chișinevschi, cancelarul de fier al Valahiei în epoca turmentată 1944-1956. Bunaciu, copil de țăran ardelean, căsătorit de tânăr cu Ema, fată de haham clujean, a vrut să treacă la iudaism din amor și a nimerit în comunism. Natură dogmatică, educat de călugării piariști de la Beiuș, are onctuozițată de prelat catolic. A fost doi ani și jumătate secretarul meu stagiar, i-am eliberat certificatul după 23 August și s-a plasat lângă cumnatul meu Lucrețiu Pătrășcanu, ministru de Justiție. Eu îl prețuiam pentru me-

memoria lui fotografică și pentru hărnicie. N-are stil cultural. Are umor.

Lucrețiu Pătrășcanu l-a numit acuzator-șef la Tribunalul Poporului. Pe urmă, A. Bunaciu l-a înlocuit pe L. Pătrășcanu la Ministerul Justiției și l-a trimis (bănuiesc) la eșafod în complicitate cu Jean Maurer, Constantin Pârvulescu și ceilalți ambițioși și carieriști furibunzi ai partidului, ciocniți cu natura carieristă a sărmanului meu cumnat, pe care soția mea îl plânge zi de zi. Îl plânge de un sfert de secol, de când ne-am căsătorit, fiindcă acest revoluționar profesionist era când în lagăr, când în emigrație, când ascuns, când amenințat. A fost deputat trei săptămâni, în 1931. Pe urmă ministru, de la 23 August 1944 până în februarie 1948, când a fost trântit de triumviratul Pauker – Luca – Teohari Georgescu, în aplauzele celor care dețineau pârgurile de comandă și spre consternarea multor activiști.

Întâlnesc pe avocatul Kahane, după întrevvedere de alaltieri cu A. Bunaciu, și ne amintim de o scenă din 1935. Pătrășcanu lucra ilegal la Iași. Scotea „Bloc”, cu George Ivașcu, Iorgu Iordan și cu ceilalți intelectuali de stânga. Dormea la G. Ibrăileanu, pe care îl convertise la comunism, cu câțiva ani înainte de moarte. Incubația fusese lentă și numai aprehensiunile și cunoașterea aprofundată a Rusiei de către C. Stere îl împiedecaseră să facă act de adeziune publică.

De la G. Ibrăileanu, Lucrețiu Pătrășcanu s-a refugiat la Kahane. Rămăsese fără bani de drum spre București și ar fi vrut să iasă din ilegalitate. Mi-a trimis vorbă să vii la Iași împreună cu sora lui. Ne-am dus. I-am adus bani, haine, îmbrăcăminte și am fixat tehnica scoaterii din ilegalitate.

Ideea mea a fost să plecăm împreună la București, să ieșim împreună la Capșa, Corso și să dejunăm la Splendid Parc în cerc strict familial. N-am plecat împreună. A venit după noi. Am luat aperitiv la Corso și am povestit, celor care vroiau să creadă, că s-a întors din Elveția, unde fusese bolnav de pneumonie. El fusese la Harkov, Dresda, Stuttgart, Leipzig (1935) și la Iași, conducând regionala Moldova ca instructor

de partid. N-a suflat un cuvânt. Am aflat după 23 August. Eu știam că este, pe undeva, ilegal. Nu l-am întrebat niciodată. Asta era „tehnica”. Nu întrebai și nu spuneai decât strictul necesar. Îl văzusem în 1929 sau 1930 la Berlin, la un congres al blocurilor muncitorești și țărănești, protestând împotriva teroarei și schingiuirilor din Basarabia. Vorbisem cu el cinci minute. Era un om evaziv și conspirativ. Ne obișnuisem cu el. Iei pe om ca atare, cu defecte și calități. Eu eram exact la antipod. N-aș putea trăi ilegal, conspirativ, complotist. Nici nu cred în eficacitatea și eficiența acestor metode. Politica se face în văzul lumii, în lumina soarelui, prin cuvinte și publicații, prin gesturi publice simbolice. Nu poți scăpa de agenți¹, indiscreții, clevețeală, într-o țară clevetitoare. Mi-a plăcut întotdeauna tehnica lui Iuliu Maniu. Avea totdeauna câte trei-patru agenți în jurul și pe urmele sale. Îi anunța dimineața asupra programului din cursul zilei. Metoda pare amuzantă și este singura eficace într-o lume de guralivi, indiscreți, oameni fără inhibiții, cum sunt valahii. Tehnica slavilor în politică este alta. Ei camuflează până și closetul, le place misterul, subteranele, tenebrele. Limpezimea valahă nu îngăduie asemenea farafastâcuri nici măcar în politică.

În această privință, sunt un valah adevărat. Frecventez tot soiul de medii sociale și politice, fără a duce vorba „de colo până colo”, cu discreția manierelor bunului european, dornic exclusiv de a-mi spori clientela avocațială și de a recolta tezaure pentru memorialistica vremii, de a cunoaște în amănunt culisele epocii, oamenii și geneza fenomenelor.

Din două conversații, una cu A. Bunaciu și alta cu Legrel, am tras concluzia că vechii democrați pedepsiți sunt iarăși la preț. După ce-au fost compromiși social-democrații prin Titel Petrescu și Ion Mirescu, după ce și-au bătut joc de G. Tătă-răscu, după ce-au reușit să arunce la gunoi pe Ionel Pop (și

¹ Dr. Petre Pandrea a fost urmărit de agenții Siguranței Statului din anul 1931 până în anul 1948 (prima arestare sub comuniști) și de agenții Securității din anul 1948 până în anul 1968, anul decesului (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

jocul nu le-a reușit cu Ion Mihalache, aflat în continuare la pușcărie, la noul penitenciar politic de la Chitila), se încearcă astăzi breșe pe frontul jurnaliștilor democrați de la „Adevărul”, „Dimineața”, „Dreptatea”, „Stânga” și „Cuvântul liber”.

Acest soi de democrați independenți se bucură de un imens prestigiu în mase. Mă refer în primul rând la Tudor Teodorescu-Braniște, care n-a suferit prin pușcării, dar care a avut o atitudine mândră și demnă în afara lor, zăbrelindu-se într-o groaznică auto-arestare, ieșind pe-afară doar noaptea, ca liliecii și huhurezii.

Am discutat cu A. Bunaciu despre Braniște, cu tandrețe, despre Emil Serghie, Pavel Pavel, Sergiu Dan și alții din această categorie.

Epocă de calomnii

La întâlnirea cu Legrel, îi spun:

— Privește un om fericit! Privește atent un om fericit! Eu sunt! Privește atent, fiindcă fericirea este de scurtă durată, *la vie d'une rose, l'espace d'un matin...* Am reintrat în avocatură.

— Cine ți-a făcut-o? Ce pile ai pus?

— Am avut pe A. Bunaciu și pe Ionel Raiciu.

— Te-a ajutat tocmai Bunaciu, care te-a băgat la pușcărie?

— Cum asta?

— N-ai ascuns tu pe Țuțea într-un loc unde înainte l-ai ascuns pe Bunaciu? Nu te-a denunțat tocmai el?

— E o minciună sfruntată. Țuțea n-a stat ascuns niciodată la mine, ca să aibă nevoie a fi denunțat de Bunaciu. Ambii sunt prietenii mei, care nu pot fi capabili de porcării.

Plantații (19 octombrie 1956)

Ne aflăm în 19 octombrie și în maximum o lună de zile trebuie să plantez la Periș, la ferma mea iubită, cel puțin 100 (o sută) de pomi fructiferi: 1) cireși, 2) vișini, 3) pruni, 4) nuci, 5) gutui, 6) corcoduși, 7) meri văratici, 8) caiși, 9) peri, 10) piersici.

În noua livadă, dintre ghețarie și remize, vor intra 40 de pomi, adică patru din fiecare specie. Voi înlocui nucii cu duzi (doi) și corcoduși (doi) pentru hrana păsărilor. Restul se vor înșirui de-a lungul gardurilor, la distanță de patru metri, adică 240 de metri liniari. Am suficientă lungime. Voi ruga pe Caminescu să-mi găsească un om sau poate voi utiliza pe ungurii mei (Ioșca Horváth și prietenul său). Pomii fructiferi se găsesc la Buftea și costă 500 de lei. Săpatul și plantatul, alte 200-300 de lei. Pichetatul mi-l va face Caminescu. Regret că nu-i pot planta pe toți cu mâna mea. Am intrat în vârtejul bucureștean al avocaturii. Să nu uit câțiva arbuști de coacăze, agrișe și zmeuriș, eventual, aluni.

Mă pregătesc pentru bătrânețe și pentru creșterea nepoților. Peste trei ani, ies la pensie și mă pun, în orice caz, în poziție de retragere, fiindcă băiatul termină medicina generală, iar fetița va intra la Universitate. Peste alți trei ani voi avea – probabil – primul nepot. Pomii fructiferi ar fi peste șase-șapte ani în plină roadă, fiindcă îi cumpăr în vârstă de doi-trei ani. În 1966, primul nepoțel va fi în cărucior, pe sub brazi argintii și florile pomilor plantați acum. Voi mai fi în viață în 1966¹? Unde voi fi în 1966? Oale și ulcele pe malul Oltețului, în cimitir alături de tata și mama?

În orice caz, aș dori ca nepoții mei să se plimbe pe sub acești pomi roditori, răsădiți de mine, bunicul lor, în anul 1956 (toamna) și în primăvara anului 1957, în comuna Periș, județul Ilfov, regiunea București.

Întâlnirea cu M-me Bunaciu

Ieri, 18 octombrie a.c., a avut loc înmormântarea lui Ionel Raiciu, fost ambasador al Anei Pauker la Varșovia și președintele Colegiului de avocați al Capitalei, care a răsturnat împreună cu A. Bunaciu pe Paraschivescu-Bălăceanu, călăul

¹ Din fericire pentru noi toți, se afla încă în viață, în mijlocul familiei și sănătatea i se stabilizase. (n.n.)

avocaților și ucigașul cumnatului meu Lucrețiu Pătrășcanu, într-un proces hidos¹.

Ceremonial republican cu mixtură ortodox-creștină.

Ionel Raiciu a murit de moartea tipică a avocatului: infarct miocardic. A murit vorbind, la sfârșitul unei ședințe de cinci ore la Colectivul 7. Ședințomania înghite munca, omoară nervii și inimile oamenilor.

Transportat acasă, la ora zece seara, pe targa Salvării, soția lui, Ștefania Țăranu, nepoata lui conu' Costică Graur (trei nume, trei minciuni, vorba lui Șt. Antim, ambii dușmani israeliți) și a doctorului Grigore Graur de la Karlsbad (altă minciună, fiind reporter vienezobucureștean prin vocație), i-a adus preot ortodox. Ionel Raiciu era fiul unui învățător buzoian. A fost dorința lui expresă, de anul trecut, când a trecut pe liziera morții și a avut primul acces cardiac? A stat patru luni în pat. Ștefania era o excelentă soție. Popa ortodox n-a putut da cuminecătură și nici spovedi un cadavru. În cursul dimineții, a mai adus un popă să facă rugăciunea și slujba morților. Pe urmă, a predat cadavrul pentru ritualul republican.

Prietena ei de bază în aceste momente grele a fost Emma Bunaciu, israelită de la Cluj. I-a pus automobilul la dispoziție, la dus și la întors. Avram, viceregele, este plecat în străinătate. Cum ar putea umbla în tramvai o femeie în mare doliu, cu văluri lungi, ca-n *Electra* lui O'Neill? Sora actorului Ionel Țăranu s-a drapat convenabil și mișcările la ceremonialul funebru au fost patetice, sincere, largi, cu mașină la scară, pensie, flori, condoleanțe.

*Il y a une bourgeoisie aisée même dans notre République!*²

Când m-a văzut, Emma Bunaciu nu m-a recunoscut. Am să mă îmbogățesc? Am să devin și eu un *bourgeois endimanché* ca ei? Vechiul „anarhist romantic” va intra în rânduri? Când m-am dus la ea și i-am spus numele, a zgâit ochii nițeluș basedowieni, n-a lăcrimat deloc nici în timpul ceremoniei, a

¹ I s-a retras mandatul de către acuzat, insultându-l ca impostor; a fost lăsat să moară fără apărare. (n.a.)

² Există o burghezie înstărită chiar și în republica noastră. (n.n.)

fost afectuoasă cât poate fi un sloi de gheață și o stană de piatră. De Mayo, care spune că-s „anarhist romantic”, este o stană de sare amară. Emma Bunaciu ar fi o stană de sare, dacă n-ar fi atât de nesărată. Nu-i amară. A întrebat de copiii mei. Am vorbit și de copiii ei, Tudorel și Doina. Ema îmi datorează ceva. Și-a amintit de arestarea lui Bunaciu din 1943, de spaima prin care a trecut, de gestul grațios prin care am ajutat-o, pentru a-i ușura suferințele, cu cei 120.000 de lei pe care-i aveam la îndemână (leafa unui prim-procuror pe 15 luni). M-am gândit la copiii ei. Ei nu s-au gândit la copiii mei, în arestarea mea de cinci ani și în cei doi ani de șomaj. În șapte ani de prigoană, Ema a fost absentă. Eu am fost prezent în anii lor cei mai grei și i-am ajutat să salte la trambulină.

Am vorbit convențional și detașat, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Ceremonial republican funebru

Ceremonialul funebru republican este împrumutat *tale quale* din ceremonialul funebru al lui Bonaparte. Stalinismul a fost bonapartism până în cele mai mici amănunte?

Când am fost să-mi iau rămas bun de la Ionel Raiciu (suflet delicat, care mi-a acordat un ultim gest de prietenie prin reintegrarea mea în cinul avocaților), era întins pe catafalc, în sobră ținută neagră, cu pantofi de lac și ciorapi de mătase neagră, cu cravată neagră și înnegrit, tăciune, de asfixie cardiacă. Patru grenadieri napoleonieni străjuiau la cele patru puncte cardinale. Primul, la stânga inimii, era vechiul amic comun Mihail Nicolau¹, doctor de Paris, în haine și cravată neagră, avocat antifascist din cvasi-ilegalitatea celor trei dictaturi burghezo-moșierești, profund nemulțumit de actuala dictatură a proletariatului pe care a preconizat-o odinioară și pe care o socotește acum utopie sângeroasă și

¹ Mihai Nicolau, avocatul desemnat din oficiu, în procesul intentat deținutului politic Dr. Petre Pandrea în anul 1959 (Fond Penal, Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

imperialism slav. Mă ciorovăiesc mereu. El a devenit prea huligan. Eu vreau să mă mențin la o poziție de centru, conservatoare, umanistă și democratică. Idealul lui Mișu este să-și termine feciorul studiile universitare, să-l însoare, să-l vadă la casa lui, iar el să se retragă călugăr, la o mănăstire. Își va sfârși viața într-o mănăstire? Acesta-i idealul unui avocat antifascist, democrat, progresist, fost în partidul PMR? Să ajungă călugăr?

Am intrat cu suspine și sughițuri în gâtlee, cu lacrimi debordante în ochi, spre camera catafalcului lui Ionel Raiciu, ca să-mi iau rămas bun și să depun floarea recunoștinței lângă trupul neînsuflețit. Ne-am îmbrățișat când mi-a făcut reintegrarea. Rememoram etapele amicitiei de aproape 25 de ani. În 1932, am reînceput tribunalul venind de la Berlin. El l-a reînceput venind de la Paris. A fost o prietenie corectă, căldică, prietenie de avocați ipocriți, convenționali și cu forme aparente de cordialitate. Eu nu dădeam nici cinci parale pe avocatura lui comodă de contencioase și nici el nu credea în avocatura mea gălăgioasă, cu o cohortă de clienți, flancat de secretari, zi de zi. La el nu venea nimeni să-i ceară sfat juridic sau apărare. Își avea cotloanele lui, de unde-și aproviziona camera și confortul. N-a făcut avere. Eu făcusem avere și dăruiam nebunește tuturor: pledoarii, bani, sfaturi juridice, haine, încălțări, bani de tramvaie, cărți, flori, săgeți.

Când am zărit pe Mișu Nicolau de strajă napoleoniană în ceremonialul republican, fără cruce și fără lumânări, uitând că Mișu Nicolau și Raiciu făceau parte din echipa masonică a lui Sadoveanu, gândindu-mă că Mișu are recente idealuri monastice, am vrut să mă închin.

Dar, atenție!

Din fundul sălii străjuiau ochii basedowenieni ai lui Moață Eschenazi. M-am stăpânit. Suspinele au încetat cu greu. Lacrimile s-au scurs șiroaie ascunse, ca într-o ploaie monotonă de toamnă. Nu m-am putut mișca un sfert de oră. Nu m-am putut închina. Știam de cei doi popi aduși de Ștefania. Știam că va fi îngropat în cimitirul Bellu, cimitir ortodox ca al strămoșilor săi. Nu m-am mișcat.

Cum aş putea tulbura, prin gesturi incongruente, un ceremonial funebru, republican, bonapartista-stalinist, eu, care nu pot tulbura un ceremonial adventist, catolic, musulman, israelit sau buddhist?

Nu sunt eu pentru principiul maximei toleranțe?

Din toleranță, mi-am înghițit lacrimile, rugăciunea, crucile, gesturile afectuoase. Nu mi-am putut lua rămas bun decent de la prietenul defunct. Am fost constrâns, contractat, crispat, sardonice și elegiac, ca-n aceste clipe de notație memorialistică.

Lacrimile lui M. Ralea

Eu n-am putut plânge decât crispat, și înghițindu-mi lacrimile, la catafalcul de la CCA.

Am participat și la înmormântarea de la Bellu.

În general, cu prilejul ceremoniilor fundamentale ca logodna, botezul și înmormântarea, *j'ai la larme facile*¹. N-am putut să-mi declanșez mecanismul glandelor lacrimale la catafalc, din pricina ceremonialului bonapartist republican și a lui Moață, cuplat de viitorul călugăr Mișu Nicolau, fost avocat în oficiul juridic al Armistițiului, care a refuzat să semneze tot ceea ce pretindeau rușii.

Mare comedie!

La înmormântarea lui Ionel Raiciu, în această lume barocă a noastră, am reîntâlnit pe Mișu Ralea, cu care nu mai vorbesc de trei ani, din pricina porcăriei pe care a făcut-o Elenei Malaxa, clienta mea. L-am găsit plângând. Eram în rânduri limitrofe. A întors capul. Eram cu Radu Popescu. Ne-a întins mâna. L-am iertat. L-am întins și eu mâna mea de prelat judiciar, mână curată.

Radu Popescu, elevul lui Ralea, a comentat peste o jumătate de oră:

—Mișu nu-l plângea pe Ionel Raiciu. Se plângea pe sine. Îi este o spaimă grozavă de moarte.

¹ Plâng cu ușurință. (n.n.)

Pe când eram cu Radu Popescu, trece Bălăceanu și-mi întinde *mie* mâna. N-am putut-o refuza, spre a nu tulbura ceremonialul funebru.

Spun:

— Ne ducem rînd pe rînd, ca sărmanul Ionel.

— Eu nu. Tu întâi!

Și a surâs grațios ca o balerină.

Replica mi-a venit fulgerătoare:

— Eu am să te pensioneze. Eu am să-ți țin discursul funebru. (Dar mi-am înghițit replica, odată cu scuipatul pregătit pentru ochii acestui gâde jovial).

Emil Gălușcă:

— Ați observat că Paraschivescu-Bălăceanu s-a dus la cavoul unde a fost înmormântat Ionel Raiciu, ca să se convingă că a murit într-adevăr?

Raiciu a luat succesiunea lui Bălăceanu, care dorește arzător să revină iarăși președinte al Colegiului avocaților bucureșteni, post care echivalează cu două latifundii și șapte sonde petrolifere!

Radu Popescu povestește scânteietor bancuri funerare. Facem plimbare prin cimitir. Ne ducem la mormântul lui Mihai Eminescu. Nu mai are nici salcie, nici tei, nici singurătate. Municipiul popular a adunat pe Eminescu, Caragiale și Coșbuc într-un trio plastic hidos.

— Priviți, Coșbuc seamănă cu Istrate Micescu, un Mefisto ratat cu cioc.

Ne-am dus spre Valea plîngerii și Bucureștii văzuți în această perspectivă mi-au părut de un farmec uimitor.

Oare am să-ncep să-mi iubesc Capitala pe care am detestat-o un sfert de secol, fugind când la căsuța din Băneasa, când la ferma de la Periș, când la Poiana Țapului, când pe Olteț?

Șbilțarii

Azi, 21 octombrie 1956, a apărut în „Scânteia” prima relatare despre tendințele de neatârnare ale Poloniei, care au

culminat cu rebeliunea de la Poznan și cu ofensiva în gazete, care cere abolirea *Gosplan*-ului și – în esență – a socialismului (care a dat faliment pe plan economic). Stupoare!

Vasăzică, așa de departe s-a ajuns cu libertatea presei în Polonia?

În România, șbîlțarii staliști se pregătesc, unii să se ascundă în cotloane și în gaură de șarpe, alții abia așteaptă să iasă în arenă, să strângă șbîlțul de gâtul reacționarilor.

Momentan, România ține o cale de mijloc. N-a mers nici atât de departe ca Polonia, dar nici n-a făcut holocaust ca în Ungaria (25.000 de victime), ca în Bulgaria (30.000), ca în Iugoslavia (45.000).

Câți morți oficiali avem?

Antoneștii, Pătrășcanu, Kofler, o serie de 45 de miniștri morți la Sighet, câteva sute la Canal, alte câteva sute prin pușcării.

Călăii de la Salcia au fost condamnați la moarte.

Borcea de la Canal a primit 25 de ani de pușcărie. Alți călăi așteaptă, în continuare, pentru a-și primi pedeapsa.

Țară măsurată, blândă, umană, neoclasică?

Sigur. Așa este țara mea, iubita mea țară, sub toate regimurile, sub toate guvernele.

Am pledat măsura, toleranța, umanitatea, sub trei dictaturi burgheze, am pledat, idem, sub teroarea și dictatura turbată a Anei Pauker, sunt gata să repet, zi de zi, această pledoarie, noapte de noapte, ceas de ceas, până la ultima suflare a vieții mele, convins fiind că în acest mod întrupez cele mai bune aspirații ale neamului meu românesc, ale spiței mele oltenești și în concordanță cu mentalitatea Europei.

Pacea uitării de sine

Copiii îmi cer insistent (mai în glumă, mai în serios) – ca avocat mare, dragă Doamne! – haine noi, pantofi moderni pentru toți, paltoane *fashionable*¹, ceasuri Schaffhausen (au auzit ei de marca asta), mă somează imperios să-mi schimb

¹ La modă. (n.n.)

costumația rebegită de țăran chiabur și să reînnoiesc garderoba arhaică a Maminei.

Eu le predic pacea uitării de sine.

—Cele mai frumoase costume sunt ale lui Adam și Eva. Nu e niciunul din noi cocoșat sau strâmb, să ne ascundem sub zdrențe multicolore. N-avem nevoie decât de haine decente, cărpite bine, și de rufărie curată. Nu spăl eu rufele? Nu vă schimbați când vreți? Nu vă cărpește Mamina? N-am nicio obligație față de voi, care ați trecut pragul vârstei de 15 ani. Am o singură pretenție: să mâncați bine, mult, și să dormiți minimum opt ore! De ce mă supărați? De ce nu dormiți suficient? Atât. Somn și mâncare. V-am adus o paporniță cu bunătați de 100 de lei. Mamina a mai cumpărat o găină. Ce mâncăm azi? Ochiuri cu smântână sau pui cu smântână (la alegere), struguri și mere. Vreți mai mult? Vă lipsesc brânza, untul, ouăle, marmelada de caise de la masa de dimineață și seară? E *menu* lucullic, aproape sardanapalic. N-avem prânz cu carne, zilnic, la cantina scriitorilor? E îngrozitor, aproape ghiftuială. Trebuie să vă ghiftuiți, fiindcă sunteți în creștere, aveți program școlar supraîncărcat. Mâncare și somn. Restul, nu contează. Veți ajunge la vârsta mea și la pacea uitării de sine, la acel echilibru interior și la acea euforie pe care o au numai oamenii cu puține necesități. De la 2.400 de calorii în sus, doctorașul tatii, încep inutilitățile, futilitățile, luxul, stupiditatea, enormitatea. De ce nu-mi cereți voi să vă cumpăr câte un automobil asortat la costum? Bătu-v-ar norocul de copii! Păi, să nu vă stupească Țuleta, mâța noastră iubită?

Vârgolici demisionar

Judecătorul Vârgolici a demisionat. Este cel care a îndrăznit să condamne la 10 (zece) ani pe Horia Cosmovici, după pledoaria mea, în care arătam că în același dosar a fost o dată condamnat la un an, apoi la doi ani, și se calcă *res judicata*. A fost prins cu „labă”. A fost înscris ca avocat. A ajuns avocatura cloaca *maxima*? Nu e Dobrovici, bătrânul profesor escroc de Buzău, starostele nostru?

Rudolf Rosman era ministru. Ca judecător, a condamnat pe Horia Cosmovici la doi ani. Ca ministru, cere prin recurs, în îndreptare, să i se dea 25 de ani.

Am întrebat:

— Când este valabilă semnătura lui Rudolf Rosman? Ca ministru? Sau ca judecător? Firește, ca judecător, fiindcă era senin și imparțial. Ca ministru, Rudi Rosman, vechiul meu amic, vrea să calce *res judicata pro veritate habetur*? Eu nu cred această enormitate...

... Și, totuși, Rudi a călcat regula noastră elementară. Horia Cosmovici a intrat în continuare alți patru ani la pușcărie. E bolnav. Aproape orb. Când îmi pregăteam pledoaria, recitând-o mintal, în tramvaie, îmi curgeau lacrimile.

Vârgolici a fost stană de piatră și ocnă de venin.

Acum este pe pavajul Bucureștilor. N-are clientelă. N-are onoare, fiindcă n-a avut nici demnitate ca judecător.

Un bun judecător are credit când se face avocat, iar în orice avocat zace nostalgia bunului judecător.

Bahice

Pe ziua de 19 octombrie a.c., am fost naș la un secretar al meu căsătorit cu o văduvă de medic. Pe ziua de 21 octombrie a.c., am primit invitația de a cununa pe Svetolik Puletić, sârbo-muntenegreanul, coleg de pușcării.

Va fi iar ocazia unei bahice valahe.

Svetolik mă roagă să țin locul tatălui de la Belgrad, care nu poate veni, și, în același timp, să joc rolul nașului. Răspuns:

— Este o onoare și o bucurie în această tandră propunere. Am câștigat un prieten pe toată viața?¹

¹ Legătura lor de suflet a dăinuit mult timp, chiar și după dispariția în neființă a tatălui meu și reîntoarcerea lui Svetolik la Belgrad. (n.n.)

Țuțea: Domnule profesor Nae Ionescu, lumea spune că ați pus mâna pe direcția ziarului „Cuvântul” printr-o manevră, printr-o intrigă.

Nae Ionescu: Fugi, mă, de-aici, eu m-am trezit director utilizând tehnica umilității. Eu scriam o semicoloană pe săptămână. Acolo tronau ziariști prestigioși ca Dem. I. Theodorescu, Nichifor Crainic, Pamfil Șeicaru, G. Gongopol (care figura ca director). Plătea inginerul Titus Enacovici. Veneam zilnic și le strângeam hârtiile de pe jos. Ei se băteau peste burtă cu miniștrii. Când trebuia scris un comentariu jurnalistice urgent, Șeicaru refuza, fiindcă avea întâlnire cu Duca, Nichifor Crainic, cu patriarhul și Gongopol, cu Maniu. Eu n-aveam nicio treabă.

Tehnica umilității este mai eficientă decât tehnica grandilocvenței, grandoarei și obrăzniciei.

... Comentez cu Țuțea, după 30 de ani, tehnica umilității aplicate de Nae Ionescu pentru a cuceri reduta incomparabilă a „Cuvântului”.

— Era Nae Ionescu un intrigant? spun râzând.

— Cei mai mari intriganți se pot recruta dintre mistici.

— Și care sunt cei mai harnici gospodari, oamenii cei mai chivernisiți? insist surâzând.

— Tot misticii.

— De ce oamenii religioși sunt gospodari și abili?

— Nu știu.

— Misticii sunt gospodari din punct de vedere ecumenic și abili din punctul de vedere al manevrării oamenilor („intriganți”), fiindcă religioșii sunt realiști de primă clasă, având perspectiva înaltă a stelelor și scăpând de „perspectiva de broască” de care vorbește Nietzsche și de care sunt animați așa-zișii realiști sau materialști.

Nietzsche, Emil Cioran, Sartre, Heidegger și toți existențialiștii sunt pitorești și plebeieni. Shaw este un plebeian.

— Nietzsche, un plebeian? G.B.S.¹, un plebeian al spiritului?

— Nu te mira. Toți sunt rafinați. Plebeienii sunt rafinați și pitorești. Aristocrații sunt plini de simplitate. Și țăranul este un aristocrat. Țăranii și aristocrații au prejudecăți de clasă care-i ridică din animalitatea simiescă. Saltul de la animal la om se face prin prejudecăți: legi de onoare, creștinism, morala omului de omenie, filantropie, ospitalitate. Plebeianul nu cunoaște decât legea burții, ambiției, pofta de putere.

Existențialiștii sunt animale putrede, atrași de putrezi-ciune, de descompunere morală, rafinați și pitorești.

Omul adevărat, omul-om, are un tezaur de reguli peste care nu trece.

Țuțea ilustrează cu un conflict în tramvai, dintre o cucoană și o țigancă. Țiganka, zvârlugă, i-a luat locul. Cucoana ofuscată suspină ceva despre lipsa de maniere a țiganilor.

Țiganka zice:

— Cucoană, vezi-ți de treabă, nu intra pe cuțitul gurii mele, că nu te spală nici două Dâmbovițe.

Țuțea despre unguri

Drama maghiară din acest noiembrie 1956, atât de întunecat, agită conștiințele valahice.

Surprind la Țuțea un șovinism acerb. A trăit zece ani la Cluj, ca licean și student.

— Ungurii au venit din Atelcuz și prezintă un fenomen de involuție. Un neam turanic, care nu poate asimila valorile Europei. Reprezintă o cireada de elefanți care vor să se facă o turmă de porci sau de mioare. N-au dat niciun om mare. Bolyai este sas: îl cheamă Johann, iar pe tatăl său Wolfgang.

¹ George Bernard Shaw. (n.n.)

Cultura lor este latino-germană. Antropoizi fără măsură, n-au dat niciun cavaler și niciun jurist.

— Ungurii se caracterizează prin pene de cocoș la pălărie și printr-un orgoliu seniorial.

Țuțea răspunde fulgerător:

— Ungaria este un cavou al medievalismului habsburgic. Cum poți să fii cavaler, dacă nu ești militar? Ce geniu militar a dat într-o mie de ani de bătlăii? Au fost pe la liziera habsburgică. N-au avut misiuni civilizatoare. Au fost grăniceri. Cum puteau să ne civilizeze pe noi? Noi suntem popor latin, din sămânță glorioasă, cu o istorie glorioasă strivită între trei împărății revărsate și lăbărțate asupra noastră. Ungurii au rămas antropoizi. Un popor turanic nefericit, care și-a păstrat limba și sângele, și care se simte rău în haina europeană catolică latino-germanică. Se bat acum cu uzbekii, veniți sub forma diviziilor blindate sovietice, ca asiaticii prin păpurișuri. N-au tactică, n-au strategie politică și nici militară.

— Nu sunt de acord în evaluarea rasială a maghiarilor. Popor impulsiv, cu viziune planetară ca toate popoarele de stepă, călări, iar nu sedentari, ca plugarii, maghiarii au un panaș simpatic.

Cu Țuțea despre Nae Ionescu

Comentăm pe Mircea Eliade, pe Emil Cioran și pe Nae Ionescu, ajunși vedete pariziene.

Emil Cioran, amantul unei israelite cocoșate, Sorana Gurian, moartă de tuberculoză, este copios înjurat de Țuțea pentru diatriba împotriva românilor.

Cioran, neam de baci ardelean, cu ereditate de transhumanță, suferă de nomadism, acosmism și voluptate pură, așa cum îi definește pe evrei, făcându-le apologia, fiindu-și apologetul, după cum Victor Eftimiu și-a făcut singur statuia.

Țuțea e indignat pe Cioran:

— Mofturi de cioban ambulant, care nu trebuia bătut la popou în piața publică, așa cum propun denigratorii, ci, pur și simplu, ales membru al Academiei Române, spun eu.

— Mariana Viforeanu pretinde că Emil Cioran scrie într-un stil francez tot atât de pur ca cel al Cardinalului de Retz.

Cineva intervine în discuție. Ca să-l flateze pe Țuțea, îi spune că regretă că n-a plecat în străinătate, ca să se facă dascăl la vreo universitate străină.

Eu protestez zgomotos. Datoria intelectualilor este ca și a câinilor ciobănești: să nu-și părăsească turma de mioare la venirea furtunii sau viforniei.

Țuțea a fost profesor la *Universitatea de la Jilava* și la *Academia de sub pământ de la Ocnele Mari*, unde noi am imprimat un stil de curaj și de abnegație mandarinală. Țuțea a intrat în legendă, ca și Nae Ionescu, care a plătit cu viața teoria sa.

Țuțea povestește despre o întâlnire a sa cu Sorin Pavel și cu Pamfil Șeicaru:

— Veniți, bă, cu mine. Voi sunteți pro cultură germană. Eu și cu Romulus Dianu avem cultură franceză. Facem o gazetă mișto din „Curentul” sau mai lansăm o nouă gazetă. Între timp, Șeicaru amesteca niște icre de crap, mai punea untdelemn, mai gusta, mai storcea o lămâie cu degete murdare. Mie îmi venea să vărs. Am fost invitat să gust din icre și să beau vin. Eu nu mănânc nici după mama. Cum puteam mânca din icrele țiganului de Șeicaru, mozolite cu buzele lui sifilitice? Mi-era greață. Când s-a bătut cu Nichifor Crainic, nu l-a mușcat de mână și nu i-a zbierat satisfăcut că i-a transmis sifilisul? I-am băut vinul pe inima goală și l-am vărsat într-o rigolă. Sorin Pavel i-a mâncat icrele și i-a băut vinul. A vărsat și el. Ai văzut bețiv de clasă și de rasă să-și verse vinul? A vărsat tot și icrele mozolite de Șeicaru pe când le pregătea.

A început conversația și tratativele pentru o nouă gazetă.

Pamfil Șeicaru ne-a tatonat ca să ne afle părerea despre Nae Ionescu:

— Ce ziceți voi despre un filosof care n-a scris nicio carte până la 47 de ani?

Sorin Pavel, cu musca pe căciulă, fiindcă are oroarea scrisului:

— Eu zic că este un mare filosof. Latinii au formulat *si tacuisses philosophus mensisset*.

Șeicaru:

— Lasă bancurile.

Țuțea:

— Eu cunosc un filosof care este la începutul civilizației europene și care ne-a învățat să mânuim și să delimităm concepturile. Acest filosof se cheamă Socrate.

Șeicaru:

— Adică Nae Ionescu este un Socrate al Valahiei? Și voi sunteți „năiști”? Eu vă fac o profeție: Nae Ionescu vă va duce în prăpastie, fiindcă nu are gustul utilității și al proporțiilor. Nae Ionescu are gustul aventurii și al fantasticului.

Țuțea reflectează cu glas tare:

— Șeicaru a avut dreptate. Nae Ionescu ne-a adus în prăpastie, cu gustul lui de aventură și cu învățătura lui.

Eu:

— Tu n-ai fost elevul lui Nae Ionescu. Te asemeni cu el prin structură și vocație. *Qui s'assemble se ressemble*.

Țuțea:

— Așa este. N-am fost elevul lui Nae Ionescu. Noi am fost prieteni. Toți ieșim ca niște cârnați din Mihai Eminescu, din fabrica lui. Nu inventăm nimic. Punem rând pe rând aceleași probleme. Le măcinăm și ne măcinăm.

Trecem cu discuția la cazul Nae Ionescu.

Țuțea vede prea mult latura de măscărici oriental, de derviş urlător, care-și dă ochii peste cap. Protestez:

— Voi nu vedeți drama creștină a lui Nae Ionescu. El este un mistic ratat. N-a ajuns la credință, cum n-am ajuns nici eu, nici Țuțea, nici G. Călinescu, nici Sorin Pavel, nici Emil Cioran. Nu se poate înțelege o iotă din Nae Ionescu, așa cum înțelegem noi cei care am trăit drama, tragedia sau comedia creștinismului, în textele din *Vechiul* și *Noul Testament*. Cine n-a încercat să trăiască sincer *Evangheliile* nu va înțelege pe Nae Ionescu. Cel care a încercat și n-a reușit va înțelege și mai bine tragedia lui Nae Ionescu. Acest filosof a început ca filosof anarho-individualist trecut prin Max Stimer, s-a liniștit cu *Evangheliile* și cu *Imitatio Christi*, s-a înarmat cu exercițiile Sfântului Ignațiu de Loyola, a încercat să ancoreze

în ortodoxie. N-a reușit. Inima lui era pustiită. S-a prefăcut – mintal – ortodox, din disperare metafizică. Cum poți trăi ca anarhist? Cum poți trăi responsabil într-o comunitate, ca individualist? Nu zămislim copii? Nu avem mame, surori, frați, nație? Nu trăim într-un consens organizat, cu legi ineluctabile? Noi avem libertate, dar este libertatea alegerii de a trăi ordonat sau dezordonat, de a trăi în ordinea naturală, în ordinea morală și în ordinea juridică sau în ordinea fiarelor, în junglă. Nae Ionescu avea toate instinctele bestiei din junglă, avea toată faconda taumaturgului, toate alifiile escrocului. Inima lui era rănită. El nu putea fi bestie, nici taumaturg, nici escroc. Mi-amintesc de nobila lui indignare, când a aflat că Alfred Hefter încearcă să facă escrocherii fiscale pe spinarea comunității israelite ieșene, pe spinarea spitalelor israelite, pe spinarea sinagogilor. Indignarea lui n-a mai cunoscut margini. Îmi venea să râd și să-l îmbrățișez.

—Păi, ce-ai scris, șefule, în prefața cărții lui Mihail Sebastian *De două mii de ani*?

În prefață, Nae Ionescu este un feroce antisemit. În practică, s-a indignat că un evreu a încercat – hienă – să stoarcă din suferința coreligionarilor. Faptul nici nu era adevărat. Alfred Hefter, prieten intim cu Octavian Goga și cu Mihail Manoilescu, încercase, pe timp de prigoană și viforniță antisemită, în epoca anilor 1938-1941, să ajute comunitățile israelite.

După rebeliune, a plecat la Țarigrad, în Israel, apoi la Roma și azi este la Hotel Balzac din Paris. Eu l-am potolit pe Nae Ionescu în furia lui anti-Hefter. Nu mi-au adus Emil Serghie și Alfred Hefter mie, ca avocat gratuit al cauzelor nobile, cererea de exonerare de amenzi fiscale și impuneri în sine a spitalelor israelite ieșene pe timpul lui Goga – Cuza? Nu mi-a rezolvat Eugen Demetrescu această problemă, în calitate de Secretar general al Ministerului Finanțelor, prin martie 1938?

Eu n-am luat niciun ban de la spitalele evreiești, n-a luat nici Eugen Demetrescu, n-a luat nici Emil Serghie, n-a luat nici Alfred Hefter.

Nae Ionescu s-a indignat zadarnic contra lui A. Hefter.

Indignarea lui Nae Ionescu era nobilă și m-a emoționat. L-am liniștit. M-a crezut pe cuvânt de onoare, pe cuvânt de mânăstirean, și de fost elev al lui.

—Tu puteai lua, că ești avocat.

—Pardon, eu sunt filosof și nu mănânc din bliduri de bolnavi și nici vărsătura câinilor.

Ne-am îmbrățișat. Fibra bunului samaritean vibra permanent la Nae Ionescu.

Generali, comanda la filosof...

Țuțea povestește:

—Eram la Ocnele Mari cu generalul Emilian Ionescu, general comandant de blindate, fost aghiotant regal.

Eu:

—Nu este numai un general. Este un general și jumătate. Este un om și jumătate.

Țuțea:

—Mi se paralizase mâna stângă. Așteptam moartea. Aveam o barbă hirsută. Zăceam bolnav. În fața mea, tot bolnav, generalul Emilian Ionescu. Îmi spune într-o dimineață:

—Domnule Țuțea, sunteți deprimat.

—Nu sunt deprimat, domnule general. Eu sunt disperat.

—Care-i deosebirea?

—Când ești deprimat ești demoralizat, adică ți-ai pierdut moralul. Eu sunt disperat, fiindcă mă aflu pe liziera morții. Arcul voinței mele este permanent încordat. Nu-s demoralizat. Cum pot fi? Aici, zăcem în năpastă și prigoană cei mai buni fii ai națiunii, ai unei mari și nobile națiuni. Ni s-a făcut onoarea să fim aleși ca reprezentanți ai ei. Cum să nu primim această onoare, onoarea de a suferi pentru neam?

Generalul Ionescu a replicat:

—Când filosofii neamului vorbesc așa, eu, ca general, sunt gata să spun: „Generali, ascultați comanda la filosof”.

Și Țuțea adaugă:

—Pentru această scenă, am primit recompensa suferinței anilor mei de pușcărie.

Iar eu am replicat:

— Care spuneți că ar fi fost mai bine ca noi să fi fugit în străinătate? Cine dintre fugari și cuconeturi a trăit asemenea scenă, de-o asemenea elevație?

Guynemer văzut de Țuțea

Cum vă explicați că osemintele unui simplu aviator se află la Panthéon? Acest aviator francez, care a doborât zeci de avioane germane, înceta lupta când observa că adversarul nu mai are gloanțe la mitralieră sau i s-au defectat armele. Nu începea o luptă până când nu trăgea o rafală și nu i se răspundea cu altă rafală, ca să stabilească dacă inamicul este capabil de luptă sau este un simplu avion de recunoaștere sau avion rătăcit. Guynemer a fost cavalerul Bayard, cavalerul fără frică și fără prihană al spațiului aviatic, în bătălia Primului Război Mondial de la 1914-1918. Pe bună dreptate, osemintele lui zac la Panthéon.

Controversă cu Țuțea pe chestia Mateiu Caragiale

Sunt în gravă, furioasă controversă cu Țuțea pe chestia *Crailor de Curtea-Vechi* de Mateiu I. Caragiale, pe chestia *Remember*, pentru *Pajerele* sale, sonete mai dăltuite, mai armonioase și mai pline cu rezonanță decât *Statuile* lui Mihai Codreanu.

El vede pe Mateiu I. Caragiale prin lentilele negre ale lui G. Călinescu, care-l descrie ca pe un valet de casă mare. Preocupările heraldice-istoricizante ale scriitorului sunt ridiculizate de critic. Ce este heraldica? Aici zace o cheie a istoriei antice și medievale, fiindcă fără teoria sămânței, fără genealogie, fără încrengături nu se poate face istorie, nu se poate scrie istoria antichității elino-romane, nici hinduse, nici chineze, nici egiptene și nici medievale. Cum se pot pricepe războaiele duse pentru interesele dinastiilor, pentru sămânța regilor buni, pentru încrengături dinastice? Cheia este genealogia, heraldica și sămânța oamenilor. Biologia are rosturi mari în istorie.

G. Călinescu râde de faptul că Mateiu I. Caragiale știa pe dinafară Almanahul Gotha și-l interesau genealogii balcanice și chiar proprii. Cunoașterea și pasiunea de cunoaștere a istoriei s-a dovedit în *Craii de Curtea-Veche* în acea apreciere a secolului XX, atât de hulit și magistral interpretat de Matei I. Caragiale.

Faptul că s-a format și preocupat de genealogia sa personală nu-l micșorează, așa cum nu le micșorează pe babele rurale, care stau vara pe șanțurile ulițelor și conversează după genealogii, încuscriri, neamuri bune și neamuri proaste, ordinea pe ranguri și pe regiuni a familiilor. Spița, sămânța, neamurile, clanurile, triburile au fost și sunt realități fundamentale istorice. Nu se poate scrie istorie fără aceste coordonate. Ce se poate găsi ridicol în preocupările de heraldică ale fiului lui Pirgu Caragiale? N-a ieșit din acest material volumul de sonete *Pajere*? Nu a ieșit atmosfera din *Remember*? Nu regăsim pasaje de virtuozitate, de filosofie a istoriei în *Craii de Curtea-Veche*?

Știm că tatăl și-a „matat” fiul printr-o celebră butadă. Mateiu I. Caragiale s-a ocupat, firește, ca un heraldist versat, și de familia actorilor Caragiali, veniți de undeva din Grecia. Au venit din Grecia Mare? Din Grecia Mică? Din Veneția sau Calabria? Nu cunoaștem rodul acestor cercetări. Tatăl a socotit de cuviință să-și arate tonsura și să deducă genealogia:

—Noi suntem neam de plăcintari, fiule!

De unde deducea I.L. Caragiale că spița lor de actori și de artiști descinde din plăcintari sau bucătari? Serios vorbind, eu nu cred că așa este. Tatăl lui Caragiale era administrator de moșii, iar unchii, actori. De unde a ieșit butada cu plăcintării? Din fantezia burlescă a lui I.L. Caragiale. Între tată și fiu erau ranchiune adânci. Pirgu vorbește de colachia paternă cu „Domnul să te aibă în sfânta lui pază”, exact ca epistolele lui Caragiale către Paul Zarifopol și – probabil – așa cum îi scria taică-său în exilul de la internatul lui Anghel Demetriescu. Mateiu a fost un student întârziat la Drept. A intrat ca șef de cabinet al lui Bădărău, pentru a-și câștiga hrana. Babaca toca la Berlin moștenirea Momuloaiei.

Tuțea sare gureș:

–Dar Mateiu al d-tale n-a intrat crap la baba Sionoaia? Nu s-a căsătorit, băiat tânăr, cu o babă, fiica lui Sion, scriitorul vetust moldovean cu *Arhondologia*, sperând ca baba să moară și să-i lase averea, moșia și casele? Baba n-a murit. A murit Mateiu și baba i-a păpat drepturile de autor.

În asemenea condiții *maloneste* față de scriitorul care ne-a dat cea mai rafinată, cea mai somptuoasă proză din literatura română, nu se mai poate continua. Calomnia odioasă a lui G. Călinescu, care și-a construit pasaje din *Istoria literaturii* cu maniere de Conan Doyle, apasă asupra judecăților de valoare emise în privința lui Mateiu Caragiale.

Tatonări

H. Soreanu a venit să mă tatoneze asupra scoaterii eventuale a unei gazete.

A venit astă-seară și ziaristul Al. Gruia cu o propunere similară. Prin 1935, am scos împreună o revistă bilunară, intitulată „Politica externă”, pe care o scriam singur. El făcea partea administrativă. Nu am încasat niciun ban. El și i-a reținut integral. A făcut ciubucuri serioase pe la primării. Am scos câteva numere (trei sau patru). N-a avut grijă să facă depozitul legal la Academie și m-am ales cu un proces din partea Academiei. Nu mai aveam niciun singur număr. Experiența cu acest co-director eventual a fost negativă. Cu H. Soreanu ar fi catastrofală. Dacă voi mai scoate vreodată o gazetă, o voi scoate singur. Nu cred c-am să mă mai înham la așa ceva. Voi publica, solitar, la diverse gazete.

Îmi povestește o chestie nostimă cu Victor Moldovan, fost manist, bun *debateur* parlamentar, avocat și deputat de Năsăud, despărțit de Maniu și partizan al lui *numerus valahicus* al lui Vaida-Voievod. Dăduse faliment politic.

Îl întâlnește pe Al. Gruia, ziarist fără gazetă, fiindcă Octavian Goga, în scurta lui guvernare de 40 de zile, desființase „Adevărul” și „Dimineața”.

–Dragule, aș vrea să cunosc pe doamna Elena Lupescu, fiindcă ea, numai ea, mi-ar putea reface situația politică.

—Să mă gândesc. Cred că drumul cel mai drept ar fi pe la Mircea Canciov, jurisconsult al Coroanei și ministru de Finanțe.

L-am prezentat lui Canciov, cucoanei lui și cumnatelor. Canciov era cam distrat, rece și comod. Când eram odată la dejun, Canciov era supărat. Regele Carol II îi dăduse și rolul de al treilea secretar al Frontului Renașterii Naționale, fiindcă C. Juvara demisionase pentru a pleca ambasador la Ankara.

—Ce-ar fi dacă ați propune pe Victor Moldovan? Regele caută renegați și transfugi maniști. Este ardelean, este un om serios și un bun gospodar.

Regele Carol II l-a numit. Pe urmă, a fost secretar unic în Partidul Națiunii. Regele era președinte de partid (își văzuse idealul realizat), șambelanul său și amantul amantei sale Elena Lupescu, numitul Ernest Urdăreanu, era vicepreședinte (numit deci de Al. Gruia). Acest trio fantezist mi-a plăcut prin rizibilitatea lui.

Cam ce-ar vrea Al. Gruia de la mine? Să facem o gazetă, unde eu să fac articolul de fond, iar el să facă reportajul politic intern și extern. Numai atât? N-a venit să tatoneze fondul gândirii mele? I l-am expus cinstit. O gazetă este cu doctrina umanității. Cu legalitatea. Împotriva samavolnicilor. Eu sunt oltean și european, mai exact cosmopolit. Din socialism va rămâne exproprierea capitalului monopolistic, adică a *Finanzkapitalului*¹. Sectorul agrar, totalmente liber. Micul comerț, micii meseriași, liberii profesioniști, totalmente liberi. Nu-mi trebuie planificarea rahatului și a iaurtului. Acestea-s aberații economice de tip asiatico-misticoidalo-stalinist. Nu putem mânca toți dintr-o strachină. Eu n-am mâncat nici cu mama dintr-o strachină. Cu nevasta am mâncat, fiindcă ea este umbra mea. Cu copiii nu mănânc dintr-o strachină, fiindcă nu vreau să le dau microbii maturității mele. Vreau să rămână copii.

I-aș pune următoarele condiții:

- 1) îmi rezerv 60% din acțiuni și 20% din beneficiul net;
- 2) îi rezerv 40% din acțiuni, 80% din beneficiul net și 100% din pierderile gazetei, plus mână liberă absolută în

¹ Capital bancar plus capital industrial. (nota autorului)

conducerea financiară și administrativă a gazetei, cu drept de control anual la facerea bilanțului. Controlul îl voi face personal sau printr-un om de încredere (de meserie contabil).

Visuri, visuri, visuri... (Titlul va fi „Centrul”. Revistă „Meridian”).

Iarăși balica! (29 octombrie 1956)

În această epocă de răzmeriță maghiară, nu este deloc rău să ne reîntoarcem la vechile noastre ritualuri și tradițiuni valaho-balcanice:

1) nășitul, 2) somnul, 3) mâncatul moderat, 4) băut vin cu sifon și, pe cât posibil, bere.

Veți râde de mine: cum să bei bere, când ești valah? Răspund: n-am citit eu în *Cronica* lui Ștefan cel Mare de la München¹ că moldovenii beau bere? Este orz pus la dospit.

Nășitul este o problemă complexă, care nu-i pentru mujici. Somnul este pentru oameni sănătoși.

Mâncatul este pentru hulpavi, iar moderația pentru virtuoși. Vinul este pentru civilizați.

Maica Roma la Potaissa (Turda)

Maica Roma am văzut-o la Potaissa, sub forma Babei Dochia, soacra lui Bică, fratele meu, care ne-a recitat o încântătoare legendă a fetei lui Decebal. Le-am spus eu adevărata legendă, auzită de la Fra Georgio Gramma.

Fiica lui Decebal și-a pus mâna zăvor, ca să nu intre barbarii Romei peste tatăl care bea cucută. I-au tăiat-o legionarii romani.

O, frumoasă legendă, frumoasă poveste! Frumoasă fiică!

Pe urmă, m-am plimbat cu Bică, frate-meu mai mare, care trăiește ca un adevărat patriarh la Turda, ca să vedem

¹ Descoperită întâi de Gotka-polonezul și, pe urmă, de mine, ca prim valah care a citit *Cronica* lui Albertus Schendl, medic de la Nürnberg, care a îngrijit de podagრა pe voievodul moldav. (nota autorului)

urmele Cetății sacre, Roma, Roma nemuritoare. Vechea Potaissa, noua Potaissa, citită în *tabellae ceratae Dacicae*, acele contracte de negustori romani, acele sarcofagii de ostași romani, care se desfundă până și în anul acesta la Turda, ca să se facă rezervoare de apă.

Demagogul

Ferește-te să nu ajungi în Cetate *Cleon tăbăcarul*, demagogul înăscut și hotărât la rele, și nici cetățeanul candid jertfelnic și opresat.

Cartilagii moi

Cum poți urî pe oamenii care au cartilagii moi și cum poți uide copiii de la creșele membrilor Securității budapestane, așa cum se povestește pe la Cluj și București?

Eu refuz să cred că există asemenea oameni. Cunosc oameni cu cartilagii moi, cunosc copii, dar nu cred în ucigași de copii și în ucigași de oameni cu cartilagii moi de către bărbați puternici și valizi.

Cred și am oroare de cota de 2% compusă din criminalizii societăților umane, care au pretenția să facă revoluții, răzmerițe, rebeliuni.

Budapesta în flăcări

După Varșovia, Budapesta este în flăcări revoluționare și contrarevoluționare, flăcări sovietice și flăcările libertății burgheze.

Când va veni rândul Bucureștilor? După Praga? Sau se va aștepta conflictul germano-sovietic?

În ceea ce mă privește, nu sunt deloc dispus să mă amestec în acest tragic, sângeros și istoric conflict dintre dictatura proletariatului și cavalerii libertății burgheze.

Ce am eu cu burghezia? Ce am eu cu tinichigiii în salopete albastre?

Eu sunt mandarin în Turnul de Ivoryu, intelectual deasupra învâlmășagului. În acest conflict, misiunea mea este clară, precisă și concretă: să se păstreze regulile umanității. Eu veghez la respectarea regulilor de cruce roșie judiciară, la respectarea ordinii juridice respective, fie că este ordine juridică burgheză, fie că este ordine juridică socialistă.

Nu m-amestec în comploturi, nu intru în bande și facțiuni, nu mă interesează absolut niciun partid românesc, fiindcă le cunosc – vai! – toate idealurile și culisele lor.

Eu sunt, aparent, un individualist feroce, dar în ființa mea știu că voi încerca să întruchipez tot ceea ce este mai bun, mai delicat, mai blând și mai uman în valahi, voi încerca să fiu acel Cavaler Floare-de-Crin¹, medic printre leproșii veacului meu, așa cum a fost fantasma mea literară în secolul al XVIII-lea, elaborată în lungile nopți de iarnă petrecute în chin la Turnul Alb de la Ocnele Mari sau în cele zece luni în subsolul de la Uranus².

¹ În timpul repetatelor anchete din anii 1958-1959, finalizate cu 15 ani muncă silnică, 8 ani degradare civică, confiscarea totală a averii personale și 1.000 de lei cheltuieli de judecată, Dr. Petre Pandrea a fost cumplit torturat, fizic și moral. O temă predilectă de anchetare a fost abordarea personajelor negative din manuscrisele ridicate în timpul perchezițiilor.

Personajul negativ *Cavalerul Floare-de-Crin*, întâlnit în *manuscrisele de sertar*, *STRICT SECRETE*, *necitie de nimeni*, cu atât mai puțin publicate, a fost considerat de către anchetatori drept personaj „dușmănos”.

Pagini întregi din manuscrise au fost puse la dispoziția Securității prin fotografiieri ilegale de către informatoarea Dimitriu Simona (care acționa sub acoperire, cu numele conspirative „S.D.” și „Tania”), vecină de cameră cu noi, în domiciliul din strada Constantin Sandu Aldea nr. 96 (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

² Este vorba de penitenciarele din perioada primei încarcerări sub comuniști (1948-1952), unde Dr. Petre Pandrea a fost doar reținut. Nu a fost judecat, nu a fost condamnat ci, pur și simplu, *uitat în temniță 1.675 de zile și de nopți*. (n.n.)

Mitzura T. Arghezi s-a recăsătorit și nunta a avut loc la Patriarhie, cu un ceremonial strict ortodox și cu un fast nemaipomenit.

Mihail Sadoveanu și-a botezat nepotul la Mănăstirea Neamțului, între arhimandriți, călugări și poporeni.

Partidul Comunist – laic, ateu și materialist – are din nou dificultăți cu acești corifei literari pe care i-a îmbuibat cu bani și onoruri, dar care nu s-au predat decât aparent.

Epistola și conștiința lui T. Arghezi

Relațiile mele cu T. Arghezi timp de un sfert de secol au fost tandre, protocolare și pline de lungi spații de tăcere și invizibilitate. Mă iubea fiindcă eu eram din Oltenia și el era prieten cu socrul meu, D.D. Pătrășcanu. Protipendada marilor scriitori în Valahia formează o aristocrație cu prejudecăți și superstiții, cu protocol și maniere care depășesc orice Almanah Gotha. Au avut conștiința marilor seniori, disprețul politicienilor, al negustorilor, al bancherilor, adorația exploataților (uvrieri sau țărani) și ura contra asupritorilor. Formau o lume închisă. Copiii lor considerau pe negustori drept dihanii, iar soția mea a refuzat să primească la dejun pe un mare bancher, ostenindu-se, în schimb, pentru orice țăran oltean venit în vizită sau pentru toți moldovenii ei pauperi.

T. Arghezi venea în vizită la Poiana Țapului. Am găsit pe-acolo câteva spirituale misive de-ale lui. Raporturile dintre oamenii grupului M. Sadoveanu, T. Arghezi, Gala Galaction, D.D. Pătrășcanu, Panait Istrati, Brătescu-Voinești, Ibrăileanu erau încântătoare, uneori hieratice, amuzante și pilduitoare.

Simpatia lui T. Arghezi provenea și din apartenența indirectă la acest grup. Eu nu-l frecventam. Era diferența de vârstă și, apoi, aveam și eu grupul meu. Pentru Sadoveanu, ca om, aveam antipatie radicală, Gala Galaction mi se părea superficial și livresc, nițeluș escroc, D.D. Pătrășcanu era un candid, Panait Istrati un semidoct, Brătescu-Voinești un cap de pasăre

și G. Ibrăileanu prea maladiv. Numai Arghezi era pe gustul meu: gospodar oltean și rafinat poet european, salubru în gusturi și viață, detașat de contemporani, invectivându-i.

În acest an 1956, T. Arghezi s-a aflat într-o grea situație morală. După 11 ani de opoziție față de guvern, împins de Mitzura și Barutu, s-a hotărât să pactizeze cu guvernul.

În decursul anilor 1953-1955, după ce am ieșit din pușcărie, T. Arghezi m-a chemat, fierbinte și tandru, pe la el, prin diverși prieteni și intermediari, care îl frecventau. N-am găsit timp. Nici nu prea aveam parale.

Spuneam amicilor:

— Înteleg să merg la T. Arghezi ca la un naș din Oltenia. Nu mi-a fost naș. Are poziția de naș în cultura noastră. La naș te duci cu papornița încărcată cu daruri simple. Cel puțin 1 litru de țuică, 1 litru de vin, 1 kg. de brânză, un curcan fript, o pâine albă, 1 kg. de zahăr și 1 kg. de mere. Aceasta este papornița tipic oltenească a finului pentru naș.

De la Arghezi am învățat pledoaria scurtă, simbolică, corosivă, sarcastică.

Între timp, T. Arghezi s-a umplut de bani. Mitzura nuntește ca o domniță. N-ar mai avea haz nici papornița, nici amiciția. T. Arghezi m-a mai chemat. Eu am șovăit. Eram supărat cu șomajul meu, cu dificultățile materiale ale zilei. T. Arghezi a crezut că eu îl disprețuiesc pentru „pactizarea” sa cu inamicul. O, nu! Ce mă interesează poziția politică a măscăricilor? Arghezi este un măscărici genial al vremii și neamului meu. Ca și Sadoveanu, ca și Goethe, și-a apărat creația împotriva potentatilor epocii. Nu lucra Leonardo da Vinci la Benvenuto Cellini? Nu mă mai mir și nu mă mai supăr de tribulațiile politice ale lui Sadoveanu și ale lui Arghezi.

Intrat în panică și uimire că bătrânul meu oltean m-ar putea pune în aceeași oală cu denigratorii săi de ultimă oră, adoratorii de ieri, i-am creionat o misivă din Tribunalul Ploiești. Am rupt fila ultimă (albă) din *Pagini din trecut*, unde am regăsit *Baroane*. Pe această filă albă, cu creionul, i-am transmis cordialitățile mele complicate. Mi-a răspuns amical. Păstrez epistola.

N-am putut participa la nunta Mitzurei Arghezi cu dr. Stătescu, fiind plecat în Ardeal. A fost o nuntă regească, cu 1.000 de invitați și curioși, cu un bufet lucullico-sardanapalic plătit de... Academia RPR. Poetul s-a dovedit a fi cobilițar oltean neaoș. Conștiința lui T. Arghezi, ca și a lui M. Sadoveanu, reacționează contra regimului sub forma... nunților, botezurilor tradițional-ortodoxe protestatare împotriva ateismului oficial.

Levantinism valah.

Unii mor prin pușcării, alții plătind cotele, alții își scuipă plămânii cu salarii mici, iar măscăricii republicii nuntesc protestatar.

Trei criminali

Guttenberg, Edison și Marconi sunt cei trei criminali ai umanității moderne care ne-au pus zilnic în casă otrava energizantă a gazetei, telefonul supărător și radiofonia, mâncând distanțele și intoxicându-ne cu știri. N-au fost de la faraoni și asiro-babilonieni mereu războaie? Cine le știa pe toate, în afară de cancelariile împărătești și regești? Azi, ultimul cioban suspină și se cutremură din pricina războaielor din Coreea, Vietnam, Egipt, a răzmeriței maghiare și a demonstrațiilor de la Poznan. Toți sunt ațintiți cu ochii pe gazetă, cu urechile la radio sau telefon, așteptând catastrofa personală.

Organizarea victoriei și a înfrângerii

Partidul Comunist Român și-a organizat victoria, aducând în coada cailor rusești ciulini, ca Ana Pauker și Vasile Luca, aruncând peste bord și ucigând pe Lucrețiu Pătrășcanu.

Acum își va organiza înfrângerea, apelând la edecuri ca Ralea, Tătărașcu și Titel Petrescu?

Ce să ne mai mirăm? Aceste înalte idealuri au fost întrupate de oameni mărunți, aproape niște pitici, niște estropiați ca Ioșca Chișinevschi, naturi bestiale ca Teohari Georgescu.

Ce să mă mai mir? Dacă comuniștii n-au putut selecta o natură luminoasă și de amploare, vârați prin cotloanele ilegalității, nici social-democrații nu sunt mai breji. Când ascuți pe Adrian Dimitriu, secretarul lor general, atât de confuz, de dogmatic și de incult, ți-e lehamite de social-democratism valah. Titel Petrescu este un om de bună credință și de bună voință (*homme de bonne volonté*), dar de mediocritatea moliei, cenușiu, fâlfâind din lavalieră și cu limba împletită (își sugerează mereu buzele).

Unde-i natura *jaurésiană*, întraripată în victorie, ca și în înfrângere?

Unde-i ductibilul, catifelatul și curajosul Aristide Briand?

În victorie, marxiștii valahi au fost cruzi, în loc să fie generoși.

Cum vor fi la înfrângerea iminentă?

Azi suntem în 2 noiembrie 1956. Peste trei săptămâni, începe dezastrul, odată cu plecarea trupelor rusești. Consilierii sovietici au primit ordin de plecare.

Deasupra învălmășagului

Încerc să mă țin deasupra învălmășagului.

Natura mea de creștin nostalgic (mi-am ratat mistica și am rămas cu etica sau, mai precis, cu nostalgia moralei creștine) mă îndeamnă să predic iertarea și uitarea greșelilor și crimelor săvârșite de guvernanți împotriva guvernaților.

Cine mă va asculta?

Devin suspect. Mă vor urî cei care vin, după cum m-au urât, m-au disprețuit și m-au pedepsit cei care pleacă de pe pedestalul lor de ură, ignominie și pigmeism. Au urât oameni – dorind să-i facă fericiți. Au fost ignobili, în numele unui nobil ideal al umanității. Au fost pigmei, într-o epocă măreață unde se cerea grandoare, decență și candoare.

Cei care vin vor fi mai răi decât cei care pleacă? Sau ceva mai buni? Nu-mi fac iluzii. Sunt plămădiți cu toții din plămada emigranților cu ochii ațintiți spre patria pierdută. Emigrantul definitiv își sporește forțele. Emigrantul provizoriu se învinețește sufletește.

H. Silber și Lucrețiu Pătrășcanu

Martorul principal și leul acuzării care a dus la moarte pe Lucrețiu Pătrășcanu a fost inginerul Herbert Silber, prietenul lui intim. Chiar inginerul Ștefănescu, reprezentantul lui *Intelligence Service*, pus să depună în instanță că Pătrășcanu i a fost agent, a refuzat, spunând:

— Eu cred în Dumnezeu și nu-mi pot încărca conștiința cu un asemenea păcat!

Hertha Pătrășcanu a spus simplu și emoționant:

— Sunt soția lui și rămân alături de el.

Îi spunea, apoi, la trei ani după depoziție, lui Paul Teodorescu:

— Îmi ieșeau cuvintele din gură, parcă îmi erau scoase cu cleștele!

Harry Brauner, amicul Herthei și al lui Lucrețiu, a depus tot împotriva lui.

Hertha îi taxează ca pe oameni slabi.

Dar cine i-a băgat pe gât lui Lucrețiu pe Harry și pe Herbert dacă nu Hertha? Cu ce bani și-a cumpărat Hertha imobilul din strada Mântuleasa 22, decât cu banii lui Silber? I-a făcut maică-sa din corsete?

Herbert Silber era un om corupt, corupător și coruptibil. Era depozitarul și împărțitorul fondurilor secrete venite de la Moscova pentru mișcarea revoluționară și antifascistă din România. O bucată de vreme, fondurile veneau prin Paris, intermediar fiind Paul Teodorescu. El îmi povestea acum două ore aceste chestii tenebroase. Abia a scăpat în 1936 de comuniști, trecând în redacția „Dreptății”. Primeau fonduri

suculente, spunea el. Era biet student în drept la Paris. Nu-și oprea nimic. Venit la București, H. Silber îi primea în apartamentul lui, împărțind musafirilor sandviciuri cu icre de Manciușia și coniacuri. Un adevărat Azew? Tenebroasă afacere. Silber i-a denunțat lui Lucrețiu Pătrășcanu pe Alexandru Mihăileanu și Paul Teodorescu ca agenți ai Siguranței Generale române. Sunt convins că nici Alex, nici Paul n-au fost agenți secreți. Erau oameni sinceri.

Lucrețiu Pătrășcanu n-avea nicio încredere în capacitatea revoluționară a valahilor. Mi-a spus-o de nenumărate ori. Credea în revoluționarii emigranți (evrei sau armeni). Era un rasist à rebours. Care a fost rezultatul? A murit pe mâna și depoziția lui H. Silber, Harry Brauner, înconjurat de Torosian și nepotul său, Rupenian, șef de cabinet (armeni).

Pe H. Silber a reușit să-l vâre pe gâtul lui Șt. Voitec, ca profesor universitar de marxism-leninism la București. A fost epurat de Comitetul Central, chiar în momentul în care Lucrețiu Pătrășcanu fusese cooptat în biroul politic. Bătălia surdă din anii 1945-1946 a devenit crâncenă în 1947, când H. Silber s-a autoarestat.

În februarie 1948, Lucrețiu Pătrășcanu a fost debarcat și, apoi, în iunie 1948, a fost arestat.

La 17 aprilie 1954, a fost executat.

Au suferit și doi români care habar n-aveau de mașinagiile acestor levantini silberi, brauneri, torosieni, rupenieni și cum îi mai cheamă.

Bietul Ștefan Popescu a fost torturat trei ani la Securitate, ca să mărturisească intenția de fugă în străinătate, cu asentimentul lui Lucrețiu Pătrășcanu.

Eu am stat închis, gratis, cinci ani. Faptul că eram cumnat cu șeful acestei bande exotice mi-a adus numai belele.

Temperatură joasă

Azi, 4 noiembrie 1956, au căzut primii fulgi de zăpadă. Frigul cu lapoviță coincide cu știrea intrării a 1.500 de tancuri sovietice, nou sosite din Cehoslovacia și România, pentru a

incercui Budapesta, pentru a face o baie de sânge cu răsculații anticomuniști.

Valahii care fac răzmeriță la crâșmă și cafenea au intrat în panică și gaură de șarpe.

Românul și femeia

În bufetul gării de la Buftea (unde am căutat zadarnic puieți de pomi fructiferi), un drojdier cu simpatcă înfățișare spunea, comentând matinal ultimele evenimente:

— Nu trebuie să te încrezi în român și în femeie, fiindcă sunt vicleni. Nu te poți sprijini la greu pe ei, niciodată.

Ofensa este gravă și justă.

Refuzuri

Am fost căutat telefonic de patru ori de ministrul Ion Pas și de alte patru ori de Constanța Crăciun, ministrul Culturii. Mă caută prea des. Refuz audiență de miniștri? O, nu! Nu am timp de ei. Sunt ocupat cu procese, cu săditul pomilor, cu lecturile și scrisul meu.

Azi, 9 noiembrie 1956, un vechi prieten din mișcarea muncitorească a venit la mine să mă avertizeze că s-a format o echipă de șoc, care a primit misiunea să mă ridice noaptea de acasă și să mă ucidă. Refuz să mă apăr. Cum să te aperi în fața răului? Poți să te aperi? Atacurile lașe din umbră sunt cel mai greu de parat. Și pe urmă, nu s-are face gaură în cer prin uciderea mea tâlhărească.

Resemnarea ciobanului valah din *Miorița*, cu seninătatea lui în fața morții, mi se pare pilduitoare. E un frate bun al meu.

Povârniș

Alunecarea pe povârniș a ghețarului păcii spre focul războiului s-a început zilele acestea, 8-10 noiembrie 1956. Ce vorbesc despre pace? N-a fost pace. Până acum, a fost un armistițiu de 11 ani, dublat de „războiul rece”.

În această epocă, au ieșit la iveală – ca gunoaiele pe apele spumegânde – tarații, criminaloizii și mattoidalii țărilor, aceea cotă de abjecție morală și dejecție biologică, acel buget al crimei (pe care-l plătește orice societate) recrutat din trinitatea fatală a spirochetei, a alcoolului și a degenerescentei.

Spirocheta, alcoolul și degenerescenta sunt motoare ale istoriei în proporție cel puțin egală cu factorul economic (subliniat exclusiv de marxiști) sau factorul „idealuri și credințe” (subliniat, pe bună dreptate, de adversarii lor).

În epocile de criză, de răzmeriță, de „războiul rece”, se dezlănțuie stihia, cum spunea C. Stere.

În epocile de război cald, pășește calm, pe primul plan, eroul. Militarul e om serios, aș zice pacific și cuminte.

În epocile tulburi, ies la iveală gunoaiele și preiau inițiativa populară și chiar conducerea statală. Mattoidalii, criminaloizii și degenerații, alungați la periferia socială de oamenii sănătoși, devin de o înspăimântătoare virulență.

În epoca de război și epoca tulbure, se selecționează sfântul și înțeleptul, mandarinul și supra-omul, adică omul care sintetizează contemplația cu fapta. Ce fel de faptă? Fapta bună condusă de facla nobilelor idealuri ale umanității.

Care sunt faptele bune în Valahia și idealurile mele în ceasul de față? Iertarea și uitarea, îngăduința, pacificarea spiritelor, puțin umor, nițică feerie, măsură în toate.

Conversație cu Constanța Crăciun

Azi, 10 noiembrie 1956, am avut o conversație cu ministrul comunist al Culturii, Constanța Crăciun. Am fost invitat la ora două după amiază și a durat o oră și un sfert.

Conversație succulentă, stranie, de oameni care stau pe poziții adverse, dar al căror destin a fost strâns împletit în momentele grele.

Când în 1942 *ea* trebuia să moară, *eu* am scăpat-o de la moarte, fiindcă în anii 1933-1936 fusese tovarășa de partid a fratelui meu Minel și, poate, metresa lui. În orice caz, cumnatul meu Lucrețiu Pătrășcanu a deflorat-o prin 1931 și n-a

vrut s-o ia de nevastă. A ispășit pentru aventurile lui de Don Juan partinic, de Don Juan al idealurilor și al femeilor Partidului Comunist.

Eu n-am cunoscut-o pe Constanța decât în boxa acuzaților, dar sora sa, doamna Bronzetti, mi-a telefonat matinal aproape o jumătate de an, până când i-am lichidat procesul și i-am aranjat căsătoria în pușcărie cu Ion Vințe (ulterior, ministrul Silviculturii și adjunct al Internelor), încât soția mea devenise suspicioasă pe amicitia mea neîntinată cu sora Constanței.

Prietenie senină, ideologie comună și contrarie, ajutor substanțial în momentele grele mă leagă de această femeie superioară care este Constanța Crăciun.

Și-a răscumpărat păcatul de a-și fi ales un avocat turbulent și complicat ca mine. Am scăpat-o de la moarte, dar ea, birocrată de tip „stareță”¹, nu poate scăpa de nașul ei, deși n-o solicită, cum nu scapă o iapă de stepă de ciulini în coadă și de tăuni în ureche.

La ieșirea din pușcărie, s-a purtat corect, matern. M-a reintegrat în avocatură și autorlâc. Am dat cu piciorul la ambele, după un an de avocatură și o traducere din Dimitrie Cantemir. Am ajuns la sapă. Am preferat să ajung la sapă, fie și de lemn, decât să pactizez și să fraternizez cu sclerații din Justiție și cu mășcăricii literari.

M-a chemat de trei ori săptămâna trecută. Am dat urmare celei de-a patra chemări.

Am stat la o conversație tihnită cu clienta mea, scăpată de la moarte cu 12 ani înainte. I-am spus tot ce-am vrut, într-o amabilitate perfectă.

Ea este un moft ideologic.

I-am și spus la final:

—Tu ești ca o stareță, șefă de Mănăstire! Ești stareță peste mășcărici (scriitori) și peste călugărițe deșuchiate (acrite, teatraliste).

¹ Une vraie nonne d'une monastère catholique. (nota autorului)

Viața mea este atât de dezordonată (aparent), încât și eu mă mir, dar nu mă înfricoșez.

Vin la mine tot felul de oameni, bestii, escroci, mistici și stupizi.

Eu nu conduc pe nimeni.

Cum aş putea conduce pe cineva, când eu trăiesc într-o încremenire eleată, când nu mă încred și nu mă încadrez în bande, facțiuni și partide, rămânând singur, mereu singur?

Singurătatea mea voluntară este totală și desăvârșită.

Sunt singur, pentru a putea vorbi oamenilor în libertate desăvârșită.

Sighet și Bădăcin

Cineva îmi vorbește de popularitatea imensă de care se bucură printre valahi cumnatul meu Lucrețiu D. Pătrășcanu, mișelește ucis cam în aceeași lună când a pierit între gunoaiele din penitenciarul de la Sighet cel care a fost Iuliu Maniu, zeul Ardealului politic.

Răspund evaziv:

– De la Sighet până la Bădăcin, locul natal al lui Maniu, sunt câțiva zeci de kilometri. Nu s-a găsit niciun țăran din Bădăcin să-și ia desaga, să înfrunte urgia și să ducă o pită și o bucată de slană lui Ghiulucă?

Iuliu Maniu a stat cinci ani la pușcăria din Sighet, în nordul Ardealului, printre ai săi și cu ai săi. Nu s-a ridicat un deget ca să fie apărat. O singură călugăriță, catolică, sora lui, Clara, venea mereu în anticamerele Ministerului de Interne ca să se intereseze de soarta lui, de lutul lui.

În ceea ce privește pe celălalt „idol” al Ardealului, pe Lucrețiu Pătrășcanu, comunistul național atât de „popular”, a fost ucis în inima Capitalei, într-un proces monstruos la care au participat avocați, judecători, procurori, martori, poliție, miliție. Familia n-a aflat nimic, decât în ultimul moment. L-a plâns și-l plânge mereu sora lui, cu izvor nesecat de lacrimi fierbinți.

Restul oamenilor discută despre Iuliu și Lucrețiu la un pahar de vin și își văd de treburile și de plăceri.

Drama omului politic este oriunde cumplită și cu atât mai vătos în Valahia.

Lichefiere prin alcool

Am pășit ieri și alaltăieri, împreună cu vechiul meu coleg dr. Gh. Băjeu și cu secretarul meu Emil Popovici, în diverse taverne și într-un nou local de lux, Boema.

Iubesc taverna, cu atmosfera ei orfică.

Băjeu mă îndemna să mergem la el acasă, unde are tulerel, confort, mâncare:

— Ah, scumpe amice, ador taverna și conversația cu amici inteligenți în jurul unui pahar cu vin aspru. La tine este parfum de salon, covoare de Smirna și Persia, soție stilată, copil student la Electronică. Ei adoră ceaiul. Noi adorăm șprițul. Și, privește în jurul tău, unde vei găsi aceste figuri cu creiere lichefiate de alcool, decât într-o tavernă proletară? Nu poți cunoaște omul și epoca noastră nici în salon, nici în biserică, nici de la catedră. Taverna îți dă cheia cunoașterii biologice, sociologice și psihologice.

Sociologia sanguină

Petrake Tuțea comentează evenimentele din Ungaria:

— Pentru o sociologie eronată se varsă sânge.

Ce-i marxismul? O sociologie.

Pentru o sociologie dementă se fac masacre.

Gândirea mea rurală

Încerc să gândesc rural de 25 de ani, deși mă găsesc, mă agit, muncesc și trăiesc printre niște citadini isterici, niște flori otrăvite ale asfaltului bucureștean, unde se amestecă demența degenerată a Levantului, violența asiatică, cruzimea teutonică, astuția grecoteilor, prostia băștinașilor indolenți.

Sunt băștinaș lipsit de indolență, cu gustul observației. Nu mă las prostit de oameni și evenimente. Încerc să gândesc rural, ca tata, mama, bunicii, baba Stana și baba Ilinca.

Oare ce-ar fi zis și ce-ar fi făcut azi moș Preda Albotă?

Dar bunicul meu Dumitru, ostașul, călăreț cu schimbul, mort de tânăr?

Tata-Ion ar fi știut ce să spună și cum să se comporte. N-a trecut el, copil de 8 ani, prin războiul de la 1877, n-a trăit 1913, 1916-1918, 1941-1944? A trecut prin răzmerița de la 1907 și prin patru războaie.

În timpul răscoalelor țărănești, a fost factor decisiv de împăcare între țărani și autorități. Țăranii au dat foc conacului local. Au băgat vitele boierilor între șirele de paie aprinse. Tata a salvat vitele, a admonestat țăranii. Era și el țăran, ceva mai avut și cu mai mulți copii. Îl respectau. Unii îi erau fini. Alții îi erau cumetri. *Reprimanda* orală s-a servit între rude. A scăpat de furia autorităților un avocat pitit sub fânul căruței, autorități care au împușcat țărani și au arestat intelectuali. Comportarea lui Tata-Ion de la 1907 a fost comportarea mea identică în epoca 1938-1956. Trec de 18 ani prin războaie, dictaturi, rebeliuni, cu facla împăciuirii în mână. Mi s-a smuls felinarul și facla din mână deseori, arestându-mă, intimidându-mă. A fost zadarnic.

Un intelectual rafinat la cinci universități europene, hotărât să gândească, să simtă și să acționeze rural, este imbatabil. N-are mari victorii eclatante, dar este de nebiruit. Victoriile mele sunt strict judiciare. Sunt fapte bune cotidiene. Sunt sfaturi de jurist sau de înțelept arhaic, gogoși lirice, stilizate *ad hoc*, lacrimi ascunse, bunătate discretă, grandilocvență afișată.

Cu spaima-n suflet

Mă întâlnesc zi de zi cu oameni de diverse categorii sociale și de calibru intelectual variat. Toți sunt cu spaima în suflet și cu sufletul la gură. Răzmerița maghiară a provocat și în Valahia o tensiune psihică enormă. Le tremură la toți vinele de la genunchi la tălpi, gata de a porni la acțiuni nesăbuite. Unde nu te-ai fi gândit, găsești șarpele nebuniei galbene ascuns pe imașurile cele mai tihnite, mai înflorite și mai verzi.

Pledez și eu cu „spaima”-n suflet. Spaimă pentru pâinea zilnică a copiilor. Spaimă pentru libertatea mea amenințată la fiecare pas. Răpirea libertății mele echivalează cu mizeria familiei.

Eu am scăpat, intim, și de spaima morții, și de spaima arestării, și de spaima foamei. Nu mai am niciuna dintre aceste trei spaima care bântuie actualmente printre noi, valahii. Nu am niciun fel de spaimă, în afară de spaima și fiorul cosmic. Nu mi-e frică de pierderea tinereții, fiindcă sunt încă tânăr. Nu mi-e frică de pierderea sănătății, fiindcă sănătatea mea se menține. Bărbăția n-a încetat o clipă și ea este soarele sănătății ale cărui raze încălzesc toate mădulele. Cât timp virilitatea continuă cotidian, nu mi-e teamă de nimic pe lume, nu mi-e teamă de epocă, nu mi-e teamă de oamenii învrăbiți.

Mizeria jurnalelor intime

De ce țin acest jurnal intim?

De ce târăsc după mine, aproape cotidian, acest făraș cu deșeuri fiziologice, gunoaie morale și zdrențe de gânduri? Nici eu nu știu. Un vechi obicei și poate sfatul lui Q. Horatius Flaccus: *nulla dies sine linea*. Nu trebuie să-mi treacă o zi fără să nu muncesc cu plaivazul, așa cum țăranul dă cu sapa și minerul cu târnăcopul.

Numai că Horatius și orice adevărat scriitor are o operă în cap la care cioplește, asudă, reflectează, realizează.

Eu nu am în cap o operă precisă, statornică, la care să lucrez în momentul de față. Cărțile mele au intrat în adormire din lipsa lui *otium cum dignitate*. Eu am reintrat în avocatură, adică la faptă cotidiană. Lipsa contemplației și suvoiul istoric mă târăsc spre rigolele evenimentelor naționale și internaționale.

Mizeria jurnalelor intime este indicibilă, dar și salvatoare: prin jurnalul mnemotehnic însemnând acele stări sufletești hilare și maladive, plivești buruiana și înlături dejecția!

Ce cred despre Radu Paul?

Este prietenul intim al lui Pirgu, al lui Radu Popescu.

A fost inseparabil de Emil Popovici-Gălușcă și a frecventat mult pe Sorin Pavel. Vede zilnic pe Petre Țuțea.

Deci, Radu Paul este amicul amicilor mei și amic personal¹.

Am observat un lucru: el este grec prin maică și face mare caz de ardelenismul tatălui. A fost democrat și are fumuri nobiliare. A fost de stânga și a pășit într-o caraghioasă ideologie patriotardă.

Dacă aș fi rău, aș spune cu un cuvânt, că este un grec cu o piele de iepure în spinare, așa cum poartă toți grecii, după opinia lui Dimitrie Cantemir.

Jurnalul intim al lui M. Sadoveanu

Ah, cât aș dori să citesc un jurnal intim al lui M. Sadoveanu.

Dar are acest om o conștiință trează?

M. Sadoveanu este un Ceahlău de fecale pe care s-au sădit brazi, fagi, ulmi, goruni, pasc mioare și fluieră ciobanii balade mioritice. Dacă sapi în adânc, nu dai de murdărie fecalină?

Licheaua Nr. 1 a României să fie Sadoveanu? N-au spus patrioții germani lucruri similare despre Goethe? Titanul și-a apărât creația.

Nu și-a apărât Sadoveanu creația (nițeluș campestră) de evenimente, de războaie și răzmerițe, căutându-și culcuș și tihnă?

Cum pot fi supărat pe M. Sadoveanu și pe Tudor Arghezi, cei doi mari creatori literari ai Patriei?

¹ Radu Popescu, Radu Paul, Sorin Pavel, Pavel Pavel, Petre Țuțea, Emil Popovici-Gălușcă, Emil Serghie, Duiliu Vinogradzki au fost parte în Dosarele de Urmărire Informativă ale Securității, cu deosebire în Dosarul Petre I. Marcu Pandrea și alții (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

Am făcut socoteala la Colectivul V pe luna octombrie. S-au făcut angajamente în contul meu de 4.950 lei. Nu mă interesează banii, taxarea, fleacurile materiale.

Dar, în prima lună, am băgat la Colectivul V de zece ori leafa medie a unui valah, eu fiind un mandarin. Sunt cobilițar sau nu? Cum împac cobilița cu pasărea măiastră?

Moșie sau biserică?

Mulți comuniști au avut și mai au impresia că partidul este o moșie personală pe care o conduc și o pot conduce după criteriile lor. Se comportau și se comportă ca niște zapcii sau își numesc zapcii favoriți. Acest lucru l-am observat mai de mult la trei oameni total diferențiați și învrăjbiți: la Alexandru Mihăileanu, Lucrețiu Pătrășcanu și Avram Bunaciu.

Alec Mihăileanu era capabil să comită crime în numele partidului și pentru partidul triumfător. Era de-o violență în mentalitate, în vorbe și gesturi, ca un mardeiaș de Corabia, deși avea un fond sufletesc blând și jertfelnic. L-a bătut cu scaunul în cap pe sărmanul dr. Sandu Lieblich, fiindcă nu erau de acord pe niște fleacuri tactice. Chestia de „tactică” joacă la ei mare rol și tactica le înghite strategia și, cel mai ades, doctrina.

Lucrețiu Pătrășcanu monopolizase ideea comunistă și tactica antifascistă în Valahia într-o exclusivitate și o mentalitate de latifundiar. I-am și spus-o de multe ori că este un „ciocoi”, *le fils à Maman*, exact cum este și fiul meu. Monopolul moșiei comuniste i-a fost fatal. Decretase imperial și ciocoiește că, „românii nu sunt capabili de revoluție” și s-a înconjurat de vechili ca Silber, Kofler (cine o mai fi și ăsta?), Torosian, Rupenian, Poulopol și alți levantini ductibili, veninoși, șerpuitori și fără scrupule. Există în acest grup mari discuții dacă Lucrețiu Pătrășcanu, șeful clanului și al latifundiei comuniste, a luat contact pe timpul lui Ion Antonescu cu

„rezidentul” local al lui Intelligence Service, un oarecare Ștefănescu. Este una din „crimele lui de înaltă trădare”. A fost o gafă. Între anii 1941 și 1945, USA, URSS și Anglia s-au aflat în coaliție. Sateliții valahi ai acestor mari puteri trebuiau să colaboreze politic? Se pare că da.

Numai că Partidul Comunist este o biserică și nu o moșie. Are reguli stricte și ipocrite de comportare. Un om politic comunist nu colaborează și nu ia contact cu serviciile secrete adverse. Dogmatismul și bigotismul comunist reies încă o dată la iveală în *cazul Pătrășcanu*.

Nu știu nimic precis în povestea aceasta dintre Pătrășcanu și ing. Ștefănescu de la Intelligence Service. Sunt povești și informații care mi se debitează tardiv.

Sunt, însă, absolut sigur că Belu Silber a luat contact și cu Vintilă Ionescu, și cu Moruzov, și cu Eugen Cristescu, cei trei șefi succesivi ai Serviciului Secret din Valahia în epoca 1926-1944. Belu Silber n-avea scrupule și el își imagina că trage pe sfoară pe șefii respectivi. Le lua paralele, beneficia de influența lor punându-și pielea prețioasă la adăpost, dar continua să... rămână comunist, inducându-i în eroare, trădând partidul pentru a obține mulțișor. Iluzii de agent dublu.

Povestea tragică a lui Herbert Silber este povestea veche și scârnavă a lui Azew.

Ce-a fost Pătrășcanu în această mixtură de silberi, ștefănești, moruzovi și cristești?

Pătrășcanu a fost un om politic care-și imagina că Partidul Comunist este o latifundie personală. Numise zapciu pe Herbert Silber.

A îndepărtat și l-a bârfit ca „spion” englez pe Pavel Pavel.

A îndepărtat cu dispreț pe Radu Popescu, Petre Țuțea și Ghiță Ionescu, români sincer comuniști în faza 1932-1934, care, ulterior, s-au dovedit de o mare virulență intelectuală și politică.

Nu credea în români, oameni politici de stânga. Era o xenofilie bizară la acest martir al comunismului național.

Este una din micile ironii ale vieții, ca omul care nu credea în capacitatea democratică a românilor să piară pentru idealurile lor.

În ceea ce privește raporturile dintre Lucrețiu Pătrășcanu și subsemnatul, noi nu ne-am înțeles niciodată.

El avea natură de fanatic, iar eu sunt tolerant erasmic.

El avea prejudecăți proletaroide, iar eu sunt chiabur rural, *prince-paysan*, aproape natură seniorială și ctitorială.

El era meschin ca orice... „tinichigiu”, iar eu caritabil și larg.

El avea hachițe de ciocoi, iar eu nu am decât izbucniri temperamentale lirice și argheziene, care nu sunt niciodată ofensatoare, pe când ofensele lui rămâneau indelebile și de neiertat.

El era de un egoism brutal, drapat cu fățărnicie, iar eu păstrez, în cele mai grele momente, realitatea jertfei și aparența ei pilduitoare.

El nu credea în morală, în religie și în metafizică.

Eu nu pot trăi fără morală, fără religie și fără preocupări metafizice.

El era un meloman pătimas și un om cu voință slabă.

Eu fug de muzică și încordez zi de zi, cât mai matinal, arcul de oțel al voinței în viața de junglă a Valahiei, pentru a vâna câte o faptă bună cotidiană, ceva arginți pentru independența mea și a familiei, pentru a dărui prietenilor și nevoiașilor.

Lucrețiu Pătrășcanu a muncit numai ceea ce i-a plăcut. A fost în această privință un sibarit perfect. Chiar ca ministru într-o epocă agitată și complicată, făcea dese excursii în toți munții (Păltiniș, Făgăraș, Lacul Roșu, Predeal) și aprecia vilegiatura la mare. A pierdut partida internă în partid și din cauza sibaritismului, a absenței de la intrigi: *qui va à la chasse perd sa place!*

Până la sfârșit, a rămas singur cu H. Silber și cu Hertha, o femeie disprețuitoare, dement orgolioasă și indecentă.

Lucrețiu Pătrășcanu n-a respectat nici legile și nici regulamentele interioare ale bisericii comuniste. S-a comportat în

politician versat. De altminteri, idealul lui era „Rusia subterană” (Boris Savinkov, Stalin & Co), iar în Valahia, Iuliu Maniu și violenta simpatie pentru G. Tătărașcu¹, precum și pentru M. Ralea².

A. Nachtigal despre Lucrețiu Pătrășcanu

Conversație domoală cu Nachtigal despre Lucrețiu Pătrășcanu. El nu-l crede victima certurilor interne. Socotește că ordinul a fost dat de sus, de la Țarigradul moscovit.

—Era socotit un comunist naționalist. Discursul de la Cluj i-a frânt gâtul. Nu l-au putut ierta. Ordinul trebuie să-l fi dat Stalin.

—Faci o confuzie cronologică. Stalin murise de un an de zile, când s-a decis uciderea lui.

Nachtigal se gândește un moment, visător, și dă din cap. Își menține părerea, minus Stalin. Povestește despre ultima lui întâlnire cu Ana Pauker:

—O știam de totdeauna ca pe o cabotină.

Entuziasmul cu care vorbea despre empatia cu care era primită la defilări mă uimea. Ea nu știa cum sunt scoși muncitorii, pe căprării, la defilări, sub amenințarea pierderii bucatelor de pâine? Sigur că știa. Se prefăcea?

—Toți dictatorii ajung să creadă în propriile minciuni.

—Poate că ai dreptate. Sigur că ai dreptate!

—Cum vezi situația?

—Foarte gravă. Suntem pe marginea prăpastiei. Războiul a devenit inevitabil.

—Nu cred. Până la sfârșit, bunul simț și rațiunea triumfă în istorie. Știu că masele nu pot face nimic. Ele zic ca acel basarabean: „Spun tată celui care se culcă cu mama”.

Nachtigal se plânge de dificultăți financiare.

¹ Martor în acuzare la proces. (nota autorului)

² Care i-a calomniat memoria declarând, tardiv, că H. Silber îi era, în 1938, agent la Ministerul Muncii. (nota autorului)

Eu am primit ieri 1.700 de lei. Am plătit o datorie de 500 de lei. Trebuie să întrețin două case (București și Poiana Țapului). Untul a ajuns 60 de lei. Am 15 lei în buzunar.

Să nu te duci la pomul lăudat cu sacul gol și nici la avocatul celebru să-i găsești punga plină. Se găsește totdeauna cineva să i-o golească.

Glume de copii

Azi, 15 noiembrie 1956, am avut o zi agreabilă, adică o zi fără lucru, *dies cum otium et dignitate*.

M-am sculat ca de obicei la ora patru și jumătate dimineața. Cam buimac și voluptuos lângă muiere. Peste o jumătate de oră, mi-am aprins tihnit, mulțumit și cavalier prima țigară. Am reflectat asupra programului cotidian. Mi-am făcut toaleta amănunțit, deși făcusem ieri o baie excelentă la Baia Centrală, îmi tăiasem bătăturile făcute de bocancii proprii, de pantofii dați de fecior și alții de un nepot. Am revenit la bocancii mei, după ce i-am pardosit cu tălpici de carton și am îmbrăcat o pereche de ciorapi de lână.

Am hrănit câinele, pe iubitul nostru Țuți, câinele labrador în vârstă de opt ani.

Am primit o clientă pauperă, soacra amicului meu Mihai, tâmplar de la Băneasa.

Pe urmă, a venit Mihai P. Mihai, tâmplarul.

Pe urmă, am plecat după treburi. N-aveam program fix.

Am plecat după Pavel Pavel, ca să văd ce mai spune, ce mai face cu sănătatea. Nu l-am găsit. Era la raze Röntgen, fiindcă-l doare spinarea de reumatismul pușcăriilor.

M-am dus la tribunal. Vorba lui Caragiale:

— Am, nu am proces, la ora 12 trecute fix, mă duc la tribunal.

Lungi conversații cu Nachtigal, la o cafea plătită de el.

Am plecat alene, pe Calea Victoriei, însoțit de secretar. Am întâlnit o mulțime de lume cu care am conversat, m-am dus la Librăria Noastră (fostă Buchholz) și am recitit invidios din Ion Neculce. Ah, dacă aș putea scrie ceva similar cu

Neculce. M-am gândit la inelul lui, la rateșul plin cu pește, la ultimii zece ani petrecuți în conacul lui.

M-am dus să văd pe Emil Serghie și nu l-am găsit, m-am dus la biblioteca de la Casa Scriitorilor (fosta Casă Catargi, actualmente Casa Mihail Sadoveanu) să caut ultimul număr din „Viața Românească”, cu poemul lui Ion Barbu, și n-am găsit nimic. Alene, m-am dus la cantina scriitorilor, din strada Mihai Eminescu să dejunez cu nevasta și să luăm sufertașul cu mâncare pentru copii. Am mâncat macaroane cu brânză și fasole cu carne, cu gust oribil, de spital. Am fost, totuși, mulțumiți.

Am venit acasă, am găsit copiii care au dejunat cu poftă. Am dormit puțin, singur, în fotoliu, nemulțumit. Aș fi vrut să dorm în cămașă înflorată națională, cu nevasta. Dar erau copiii cu noi și nu avem decât o cameră. A venit clienta pauperă cu soțul chelner la Azuga, care mi-a adus un ceas de aur pe care nu l-am primit. M-am dus la colectiv, la Plenară, unde am fost primit amical. Am mai stat de vorbă cu amicii pe care-i doream. Am făcut și o faptă bună: am numit pe Marinache ca jurisconsult, cu 1.200 de lei lunar! Am întâlnit pe Bany Ghyka, alt amic anodin de pușcărie.

Seara s-a încheiat banal și a trebuit să mă scol iarăși la patru și jumătate dimineața, având un greu proces de delapidare, cu o analfabetă contabilă.

Ferocitate lucidă

Una dintre formele cele mai abjecte ale ferocității este ferocitatea lucidă.

Observ foarte des acest fenomen psihologic printre contemporanii mei.

Povestea nepoților lui A. Bunaciu

Am trăit astăzi spre seară o poveste reală, de o încântătoare, lucidă și stranie frumusețe.

A. Bunaciu, secretarul meu, este căsătorit cu o evreică destul de stupidă, incultă și urâtă, care se cheamă Emma, fata

unui haham din Cluj, care i-a făcut pe Tudorel, pe Doina și pe o altă fată (gângavă și cvasi-surdă).

Eu am avut grijă de Avram, Ema, Tudorel și Doina, între 1941 și 1944, învățând profesia pe Avram și hrănindu-i pe toți.

În 1944, a început marea plăcintă.

S-a certat Emma cu Hertha Pătrășcanu, cumnata mea.

Șerban Leibovici (H.), prieten intim cu A. Bunaciu, s-a certat cu Lucrețiu Pătrășcanu.

Aceste dame și bărbați de cinci parale (Avram și H. Leibovici) au contribuit la doborârea lui Lucrețiu Pătrășcanu și la încarcerarea mea, printre altele, datorită calității de cumnat, crezând că-i vor face plăcere Herthei și lui Lucrețiu, fără să știe că le făceau cea mai mare plăcere.

Eu am fost arestat în aprilie 1948. Hertha și Lucrețiu au fost ridicați în iunie 1948.

Ce aflu acum?

În 1949, A. Bunaciu ducea exact ritualul meu din anii 1939-1944, adică a cununat și botezat, braț la braț cu Emma lui, nepoți, nepoate, cunoscuți și cunoscute. Nu importau diferențele confesionale. Cea mai „ortodoxă” a fost Ema.

Ema a organizat nunta nepoatei lui Bunaciu cu băiatul soacrei lui Mihai de la Băneasa, tâmplar, vechiul meu amic. Soacra lui a fost azi spălătoreasă la mine. Ne-a povestit pe îndelete, spre stupefacția nevestei mele, nunta din 1949 (când noi eram în suferință și arest), când nășteau Avram și Ema.

Suferința soției mele era cu atât mai mare, cu cât Lucrețiu și Hertha (cuplu similar) au refuzat să vină în anul 1946 la nunta fratelui mai mare, Dumitru, cu profesoara universitară Maria Alexandrescu, nepoata poetului Gr. Alexandrescu, prima soție a lui Dan Botta, poetul eleat.

Lucrețiu și Hertha au refuzat să vină ca nași sau ca oaspeți de onoare la nunta lui Ticu Pătrășcanu cu Maria Alexandrescu, de teamă că „partidul” (abstracție și ficțiune) îi va nota rău. Atâta caz de bigotism partinic nu văzusem încă. Absența lor a fost considerată ca o ofensă nemaipomenită, cu cât promiseseră că vor onora acest important eveni-

ment. Au plecat în duo erotic la ski, la Păltiniș. Din această ofensă s-au născut otrăvuri și miasme în familie și în sufletul meu. Cuplul Hertha – Lucrețiu, un cuplu de cumnați ingrați. I-am notat ca atare și i-am tratat ca atare, pornind o diatribă verbală îngrozitoare, o canonadă de răzbunări pe fapte reale. Aceștia nu erau domni. Erau denigratori de tradiții.

S-a dovedit că Avram Bunaciu a învățat de la mine nășitul, respectul tradițiilor și al omului concret.

Automobilul cu crizantema albă

Am stat azi, 16 noiembrie 1956, de la 8 dimineața până la ora 5 p.m., la Tribunalul Grivița Roșie, așteptând să-mi vină rândul pentru a vorbi cinci minute într-o delapidare.

Șuetă cu Rosenkrantz (cordial), cu Al. Tisescu (un escroc evaziv), cu secretarul lui Nachtigal, Buium, care a dat 200 de lei lui Tisescu (și s-au rușinat când i-am văzut) și apoi cu Mihail Pompilian.

Mișu mi-a istorisit povestea încântătoare a automobilului cu o crizantemă albă, cu care au evadat Gh. Vasilichi, Doncea și Gh. Petrescu (având în frunte pe Gh. Gheorghiu-Dej) de la procesul Grivița, pe care-l aveau la Tribunalul Militar Craiova.

Totul a fost combinat de avocați și intelectuali, ca acești trei tinichigii să poată fugi.

A venit de la București un autoturism negru, cu o crizantemă albă la volan.

Deținuții au fost scoși din penitenciar, pentru a fi duși la spital să li se facă injecții pentru... sifilis. Nu erau bolnavi. (Petrescu avea două fetițe care dejunau cu mama lor la avocatul Pompilian-tatăl).

Gardianul, cu voia lui, a fost găsit legat de un pom cu centironul propriu.

Șoferul a fost ulterior condamnat la doi ani.

Doncea, Vasilichi și Petrescu au fugit în Rusia. Vasilichi a luptat în Spania, în brigăzile internaționale din anii 1936, iar ulterior, în *maquis* (anii 1941-1945).

Pe urmă, Vasilichi, țăran din Cetate-Dolj, și-a frânt gâtul, fiindcă a vrut să dea gratis petrolul sovieticilor. Din internațional a devenit cvasi-național român.

Bre, erai țăran doljean!

S-a dus dracu' și s-a feștelit iacaua cu crizantema albă.

Rapiditate în execuție

Ritmul modern a pătruns și în Valahia, sub forma rapidității în execuție.

Cine nu-i rapid pierde partida.

Cine nu-i rapid nu înțelege trepidația vieții moderne.

Cine nu-i rapid să se facă cioban.

Cine nu-i rapid în gând și acțiune – riscă să rămână un gușat și una din pieile roșii, un gușat de Muscel sau o piele roșie americană (păzită în țara națională).

Nostalgia lui Benador după Stalin

Nostalgia lui Ury Benador după Stalin mi se pare stranie pentru un sionist de strictă observanță, cum a fost, până la 23 August 1944, autorul lui *Ghetto veac XX*.

După această fatidică dată, s-a trezit pleșcar comunist, monopolizând înțelepciunea politică, aprobând pe șbilitari și sotnia roșie; un huligan de stânga, identic mintal și psihic cu cei din sotniile negre. S-a încârduit cu obraznicul de Marcel Breslașu, poet muzicograf, care aduce în poezie cacofonii muzicale și în muzică, șchiopătul ritmic și asonanța lipsei de gust.

Am avut două ciocniri verbale dure pe fond, cu amenințări formale de care nu ne facem iluzii asupra antipatiei profunde reciproce. Nu este nimic personal în aceste ciocniri: sionistul mi-a fost extrem de simpatic, iar poetul Breslișka avea ceva selenar în conversație și lunatic în comportare.

Ury mi se părea uman *à la* Romain Rolland.

Nostalgia după knutul lui Stalin dezvăluie smârcurile negre ale suferinței lor crunte din epoca 1933-1944?

Comprendre c'est tout pardonner.

Moștenirea lui Stalin și a lui Macedon

Cearta după moștenirea lui Stalin seamănă cu cearta diadohilor după moștenirea lui Alexandru Macedon. Un imperiu vast, clădit pe teroare și moștenit de la strădania a douăzeci de țări, a fost consolidat pentru 39 de ani de un georgian țârcovnic pe fundamentele unei ideologii utopice, strângând sub biciul poliției secrete pe ciuvași, kirghizi, uzbekii primitivi alături de rușii mari și ucrainenii. Nu s-au înspăimântat slavii de knutul lui Stalin, după knutul lui Ivan cel Groaznic și-al lui Petru cel Mare. Foametea periodică a fost dezastrul cel mare, pauperizarea straturilor țărănești și adâncă nemulțumire a intelectualității. Faimoasa inteligenția slavă a măturat împuțiciunea dogmatică din literatură și a exclamat la Congresul scriitorilor din 1956, că a fost „maculatură” creația lui Șolohov. Efectele s-au resimțit la București până și în apologia făcută lui Ernest Hemingway, fiindcă Ovid S. Crohmălniceanu s-a simțit dator să traducă în „Viața românească” lunga nuvelă *Marea*. Hemingway era la index, ca și autorul *Condiției umane*. Chiar Șepilov vorbește de „patosul creației” în republica lui Hrușciov. Asemenea langaj de *umanism modern* nu era posibil sub teologia catihetică și pauperă a lui Stalin.

Geniul tranzacției

Mi-a fost profund dezagreabil faptul că Radu Paul mi-a relatat că M.D. Ralea utilizează aceeași formulă ca și mine, „geniul tranzacției” și al ductibilității, pentru a caracteriza spiritul poporului român.

Farmazonii Poldi și Mișu

Leopold Fildermann și Mihail Pompilian sunt doi avocați, vechi francmasoni.

Craioveanul Mișu Pompilian a avut o vastă, virulentă și pandurică activitate de apărător al comuniștilor, în epoca

grea 1931-1944. Membru de partid, a devenit acuzator public după 23 August.

Poldi a fost ministru-adjunct la Ministerul Armatei și un orator popular de o forță incomensurabilă.

În 1950, au fost șbilțuiți ca „francmasoni”. Poldi Fildermann a fost arestat și a stat sub zăbrele pentru doctrina umanității. Mișu Pompilian a scăpat mai ieftin: a fost exclus din partid.

Numai Mihail Sadoveanu, grad 33, a rămas sus, pe platoul creației, în permanentă ascensiune. S-a ratrapat și M. Ralea, grad 31-32.

Mișu Pompilian mi-a povestit cum, în anul 1936, Mihail Sadoveanu a fost exclus din lojă de către Pangal și C. Argetoianu, și ars simbolic pe rugul criptelor obscure. Știam de arderea pe rug de la dr. Nicolică Romanescu, mare orator în loja națională, alături de O. Goga. Coincide mărturia lor și pentru motivele excluderii. Mihail Sadoveanu, mare căpcăun de fonduri, manipulasă în buzunarele sale adânci banii lojei centrale francmasonice.

Ce blestem apasă asupra pământului valah, ca cele mai pure idealuri – creștinism, francmasonerie, comunism – să se descompună chiar la cele mai înalte vârfuri?

Creștinismul este întrupat azi la noi de Patriarhul Justinian Marina, un Everest de corupție, un prelat cu instincte de hoț de cai.

Francmasoneria este reprezentată de Mihail Sadoveanu, un Ceahlău fecalin.

Comunismul a fost dirijat de Ana Pauker, cabotină la menopauză.

Bogățiile patriei

În sectorul prospecțiunilor geologice, regimul popular dirijat de sovietici a avut o vastă activitate și a scos la iveală existența unor vaste bogății miniere.

Mă duc de trei ani la Periș și sonda de prospecție geologică uruie mereu și nu mă lasă noaptea să dorm.

M-am dus la Mărgăritești și am găsit pe terenul meu o sondă care a dat de marmură și petrol.

Pământul patriei este plin de bogății și noi suntem bogați pe hârtie. Curg zdrențele de pe bogătași!

Moartea lui G.G. Mironescu

G.G. Mironescu, unul dintre cei mai bogați oameni ai țării și ai Europei, a murit la Iași ca un câine vagabond.

L-am cunoscut destul de bine ca profesor de Enciclopedia dreptului, i-am fost premiant, mi-a dat bursă la București și Berlin, m-a numit atașat de presă în 1928, a vrut să mă facă om.

Am dat cu piciorul și la ambasadă, și la universitate. N-am vrut să mă îmbogățesc pe lângă el, să-i țin pulpana, să fac cariera obișnuită din Valahia.

Era un om plăcut și-și iubea studenții.

După o lucrare de seminar cu savantlâc juvenil, observând pofta mea de lecturi, m-a invitat în fiecare duminică la el în bibliotecă să-mi aleg cărțile dorite și mi-a deschis cont nelimitat la librăria Cartea Românească, pentru noile apariții. Cumpăram după pofta inimii, răsfoiam, citeam și-i îmbogățeam biblioteca. Avea ceva patern, sfătos, de răzeș moldovean. Ca savant și intelectual, era inexistent. Avea bunăvoință și atât. Probabil, din această pricină, mă cam jenam să am asemenea îndrumător, protector și maestru.

Fugeam pe la Mircea Djuvara, neokantian cu nivel și pe la Istrati Micescu, retor cu declamație à la *Comédie Française*. Am intrat ca secretar la Anibal Teodorescu și pe la Dem. I. Dobrescu.

De la Anibal am învățat acurateța procedurii, de la Dem. I. Dobrescu fastuozitatea verbului, elanul și patosul umanitar.

Ce puteam învăța de la Gă.Gă. Mironescu?

El m-a ajutat financiarmente cel mai mult. Mi-a dat bursă în Germania, mi-a dat fabuloasa sumă de o mie de mărci (puteam trăi un an), mi-a trimis bani ca să-mi petrec vacanțele la Paris. De fiecare vacanță în țară mă primea și-mi

strecura un cec în buzunar. Acest belfer își iubea școlarii eminenți și îi stipendia mărinimos. Înghițeam stipendiul și mă rușinam să mărturisesc asemenea patron. În străinătate, colegii mă considerau asistent al lui și protestam cu îndârjire.

Sosit în țară, am refuzat să-l mai văd. Mi-a trimis mereu vorbă. Socotise să-i fiu succesor. Nu avea. A trebuit să accepte un „civilist” ca Al. Vălimărescu. L-am amărât. Omul dăduse bani și mă trimisese la Berlin să fac filosofie juridică. Eu m-am apucat de teologie într-o primă repriză, apoi de sociologie și economie politică marxistă în altă repriză. Eram în căutarea drumului propriu, în căutarea înțelepciunii și a soluționării crizei moderne. Căutam și nu găseam. În orice caz, nu puteam găsi nimic la filosoful juridic G.G. Mironescu, berar, bancher, petrolist, reprezentantul lui *Royal Dutch* în Valahia, enorm de bogat, prostănac. Mă compromitea și l-aș fi compromis în simbioza de catedră și succesiune. Nu-mi făceam nicio iluzie asupra șanselor colaborării noastre. Ar fi clacat la prima divergență. Am preferat să rămână cu nostalgia bunei amintiri a elevului favorit, rătăcit pe căi ideologice pernicioase. I-am dedicat prima carte despre *Psihanaliza judiciară*, fără prefața pe care mi-o scrisese în 1926. O publicam abia în 1932, amărându-l, probabil, că i-am aruncat prefața anodină la coș. Se mândrea față de Nichifor Crainic (care mă bombardase cu 80.000 de lei, pentru un studiu la revista „Gândirea”) că mi-este dascăl și îndrumător. Crainic l-a surprins cu epitetul de „noul Iorga”. Mironescu îl adora pe N. Iorga și-i cumpărase o casă, ca să nu mai stea cu chirie. Pe urmă, când m-am despărțit cu scandal de Crainic, Nae Ionescu a rectificat: este „noul Iorga, dar un Iorga al stângii”.

L-am amărât pe bunul meu dascăl, dar l-am bucurat când am venit în vizită să-i prezint cartea cu dedicația sobră tipărită: „Profesorului meu G.G. Mironescu”. Pentru această dedicație unui miliardar, eu, ziarist democrat, am fost insultat de Petru Manoliu în *Țintarul* de la „Credința”. Nu l-am mai zărit. El ar fi vrut să-mi tipărească lucrările. N-aveam nevoie. Aveam publicul meu. Câștigam cu publicarea cărților. Cu *Germania hitleristă*, carte de portrete și reportaje, triplasem

tirajul unor gazete cu număr imens de cititori. Avocatura și jurnalistica îmi rentau peste nevoile mele de consum și poftele de acumulări de avere. Aveam casă la București și vilă la munte. Aveam bani în bancă. Pe urmă, mi-am cumpărat ferma, imobile, 66.000 de acțiuni. Disprețuiam pe miliardari, dar nu disprețuiam senioratul liberelor profesii.

Viața politică a lui Mironescu a fost sinuoasă și simandicoasă. Nepot al mitropolitului Athanasie Mironescu, doctor în drept de la Paris cu o teză mediocră despre „Cazierul judiciar”, s-a căsătorit cu fata bigotului berar Bragadiru și acest matrimoniu i-a ștampilat destinul. A ajuns repede profesor universitar și deputat în partidul lui Take Ionescu. A fost ministru în condițiuni tragice și umilitoare. Intrase în Partidul Poporului, al generalului Al. Averescu. Idolul mulțimilor agrariene din 1922 a fost trântit de la guvernare de camarila regală în frunte cu Barbu Știrbey, la injoncțiunile cumnatului său Ionel Brătianu, și se căutau miniștri recrutați din majoritatea averescană. Cum se numea un ministru, cum i se publica poza cu titlul de Licheaua numărului respectiv. Una dintre lichele a fost G.G. Mironescu. Când s-au prezentat în fața majorității averescane, cerând vot de încredere, au fost primiți cu huideo și au fost trântiți de la guvern. N.D. Cocea a ținut un discurs fulminant și memorabil. G.G. Mironescu a stat o lună ministru. Take Ionescu își văzuse idealul realizat: fusese prim-ministru 30 de zile. A plecat în Italia, cu noua și tânăra sa soție Adina Olmazu, și a murit intoxicat de stridii și amor. Adina fusese furată din gyneceul unui partizan politic.

G.G. Mironescu a trecut cu taciștii în partidul național al lui Iuliu Maniu și apoi s-au unit cu țărăniștii lui Ion Mihalache și C. Stere, detestându-se cu reciprocitate și fără nicio cordialitate. L-au eliminat pe C. Stere. Cu prilejul crizei politice declanșate de venirea Regelui Carol II din exil, pentru suplantarea și prin trădarea lui Iuliu Maniu, G.G. Mironescu a fost făcut prim-ministru pentru o perioadă tranzitorie, prin mașinațiile lui Nae Ionescu. Cariera lui a fost definitiv pecetluită. A mai îmbrăcat uniforma de consilier regal al lui Carol II. N-avea partid. N-avea idei. N-avea utilitate și devenise inutilizabil.

Evenimentele de după 23 August 1944 l-au surprins nepregătit. Avea 68 de ani. A murit în această vară (1956), la 82 de ani.

În 1948, a început șbițuiala înalților demnitari. S-a ascuns. A fost ținut opt ani în auto-arestare, la un fel de pensiune cu preț enorm. Își lăsase barbă albă impozantă, ca să nu fie recunoscut. Nu-i căzuse niciun dinte. Stătea ziua în claustrare, cu perdelele trase. Noaptea ieșea puțin. Îi murise soția și n-a participat la înmormântare.

Anul acesta, după 8 ani, s-a dat drumul înalților demnitari de la Sighet. Nepotul Petru Mironescu mîncase o uriașă avere în bijuterii. Nu mai avea nici bani. Îi era dor de nepoți și copii. A plecat singur la Sinaia. Mai avea 1.500 de lei, un ceas de platină Patek, o blană de vizon. Voia să-și vadă copiii și nepotul. Nu i-a găsit acolo. S-a reîntors la Iași. De frică, gazda nu l-a mai primit. Asemeni animalului rănit de moarte, care se retrage în bârlog și moare, fostul prim-ministru s-a dus la Vaslui, în satul natal. Acolo avea nepoți și strănepoți. L-au primit o noapte. De spaimă, l-au rugat să plece, dându-i bani de drum. S-a dus pe o bancă la Copou și și-a tăiat venele. A fost găsit și dus la spital. Între timp, pierduse (sau i se furase?) haina de vizon, banii, ceasul de platină. Au crezut că este un cerșetor. Internat în spital, un doctor-profesor i-a adus rufărie de schimb, cărți, alimentație de-acasă. A furat somnalin de la ceilalți bolnavi și s-a sinucis. A lăsat un bilețel în care a spus că cel care a fost profesorul G.G. Mironescu își lasă cadavrul studenților, fiindcă el a iubit studențimea.

Așa a trăit, și a murit ca cerșetor, miliardarul, profesorul și fostul prim-ministru G.G. Mironescu.

Sit tibi terra levis!

Orori inutile

Am fost avertizat încă de la 7 noiembrie, adică de-acum 12 zile, că voi fi ridicat de-acasă și bătut. La Periș, am aflat că s-au constituit echipe de pedeapsă corporală dintre muncitorii de la Grivița.

Faimoasele echipe Makarenko au fost reconstituite și funcționează, după ce au funcționat în pușcării și au încercat să fie stârpite de generalul Alexandru Petrescu, condamându-i la moarte prin tribunalele militare.

A fost ridicat Radu Lobey, fost șef de cabinet al lui Armand Călinescu, și bătut măr. A fost bătut și croitorul căruia îi vânduse o casă. Diverși cetățeni sunt arestați, bătuți și eliberați.

Ce vânt de nebunie domnește în Valahia, printre guvernanți?

M-am uitat pe agendă.

Dacă n-aș avea procese, aș pleca la Periș, să mă depărtez de focarul ororilor inutile, ca să nu mai cad iarăși victimă, cum am căzut în aprilie 1948.

Asta-i viață, mama ei de viață?

H. Soreanu

Auzind de audiența patetico-melodramatică la ministrul culturii, Constanța Crăciun, ziaristul H. Soreanu a venit să mă caute, dornic de știri de senzație. Auzise că aș vrea să scot și chiar să pregătesc „Cuvântul liber”. Această revistă a fost scoasă de C. Graur cu Eugen Filotti și apoi, cu Tudor Teodorescu-Braniște. Proprietatea revistei a fost cedată de Graur lui Braniște. Am negat asemenea intenție. Nu mă interesează deocamdată presa.

— Dar de ce nu scoți iarăși „Adevărul”?

— Nu am încredere. Chiar bandiții au o morală. Comuniștii nu cunosc nicio normă de conduită. Nu-mi inspiră încredere. Proiectam cu Ioșca Chișinevschi reapariția „Adevărului literar și artistic”, transformat în gen „Marianne”. Ioșca nu știa ce-a fost „Marianne”. Ne-am certat de la autonomia financiară a revistei. Nu înțelegea cum o să plătesc o mie de lei pe articol. Ororile comise de Teohari Georgescu la Interne au fost comise de Leonte Răutu pe sectorul literar-cultural.

— Să lăsăm critica și mefianța. De ce nu scoți o gazetă politică?

—Nu mai am încredere. Acești politicieni care deportază copii unguri în Siberia și masacrează poporul maghiar și-au pierdut credința umană a oricărui om de omenie. Mi-ar fi rușine să merg cu ei.

—Și tu, fiul meu, Brutus?

Urna luptătoare

Amicul meu Radu Popescu a ieșit la bătaie politică, adevărat cavaler cu viziera ridicată. A vândut urna cu cenușă a lui Duiliu Vinogradzki, promițându-i soției defunctului că i-o va aduce acasă, contra cost. A încasat banii și nu i-a adus-o. *Et pour cause*. Duiliu zăcea cu mine, pe prici, la Ocnele Mari. A reînviat, și Radu Popescu a restituit banii escrocați.

Din acest rău și acest famen, din acest om fără noțiunea bugetului particular – banii tăi sunt și ai mei! – s-a recrutat un neînfricat luptător pe baricadă?

O, nu!

Deocamdată, combate cu discursuri cațavenciene.

Martor la Alexandru Ghyka (concept)

Tov. Președinte!

Sunt onorat că am fost invitat de apărare pentru a depune ca martor în procesul lui Alexandru Ghyka.

Apărătorul este vechiul și bunul meu prieten, eminentul avocat Mihail Nicolau¹. A pledat, cot la cot cu mine, antifasciști, comuniști și muncitori în perioada grea a celor trei dictaturi burgheze, care a început la 24 februarie 1938 și s-a sfârșit la 23 August 1944.

Mihail Nicolau a fost zi de zi alături de mine, în organizarea apărării și pledarea marilor procese antifasciste, comu-

¹ Desemnat în anul 1959 apărător din oficiu în procesul Dr. Petre Pandrea (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

niste, proletariene și în procesele bieților evrei rămași fără apărare. Foarte mulți avocați au fugit de la datorie în epoca 1938-1944. De pildă, cu toate că amicul și colegul nostru comun C. Paraschivescu-Bălăceanu a participat la procesul Tatar – Bunar, Constantinescu-Iași de la Chișinău, după 1938 a dezertat de la datorie în Procesul Ana Pauker de la Craiova. De frică.

(text găsit neterminat)

Convoiul flămânzilor

Povestește George Acsinteanu despre Dr. N. Lupu:

– Venisem în București ca student și mi s-a furat paltonul la Universitate. Faptul a stârnit senzație. Eu, eu, *eul* meu imperial s-a dus la „Aurora” (ziar mizer al partidului, condus de Dr. N. Lupu), secretar de redacție fiind A. Bergmann-Munte, cocoșatul, și prim-redactor fiind Tudor Teodorescu-Braniște. Era prin anul 1932, îmi pare. Pe urmă, A. Munte a scris un reportaj despre chestia asta. Avea lipsă de reportaje senzaționale. Au mai scris și cei de la „Universul”. Când m-am dus la „Aurora”, am descoperit ca director și factotum pe unul Dr. N. Lupu¹.

M-a chemat la Athénée Palace, unde locuia, și mi-a spus:

– Mă, băiatule, du-te tu la croitorul meu de pe Calea Victoriei și spune-i, din partea mea, să-ți facă un palton.

M-am dus și am primit, gratuit, un palton pe talie.

– Nu l-am mai văzut – zise Acsinteanu. Am devenit om de dreapta și el a rămas oarecum de stânga. Pe urmă, ne-am întâlnit iarăși într-o seară. Băusem toată ziua cu fratele meu, Constantin Negoită. Terminasem conversația și ne-am gândit să găsim pe cineva pentru a sta de vorbă. Ne-am oprit la Athénée Palace. Dar în loc să mai suim scări de piatră și marmură, portarul ne-a îndrumat în strada Episcopiei 3, unde Dr. N. Lupu își luase noua reședință. Ne-am suit pe

¹ Fondurile erau plătite de fratele său, Prof. N. Lupu, mare medic în Capitală. (nota autorului)

trepte trosnitoare de scândură. Am ciocănit la ușă. Nu ne-a deschis o femeie de serviciu, așa cum ne așteptam, ci însuși amfitrionul în persoană. Am crezut că intru în biserică. Avea un iconostas, icoane și scoarțe. Am vorbit circa o jumătate de oră. Discutând despre Nicolae Densușianu, a scos o broșură și ne-a dat-o cu dedicație, la fiecare. Vorbea despre daci, dacism, pelasgi etc.

Am ascultat pe George Acsinteanu și pe C.N. Negoită. Le-am povestit chestia cu columna lui Traian. Ipoteza lui Fra Giorgio Gramma despre Zamolxes. Oare nu încep să mă asemăn cu Dr. N. Lupu?

Acest om a iubit pe soacră-mea. Venea noaptea și-i bătea în geam. Soacră-mea a vrut să-l însoare cu Sofia Bragadiru și cu Jeanne Mavrocordat. Sofia a fost oferită și lui Iuliu Maniu. Dar și Dr. N. Lupu și Iuliu Maniu erau burlaci iremediabili. Nu s-au cazat în București.

Dr. N. Lupu a făcut proces reversibil. S-a întors acasă la Arsura. A mutat o bucătică din Arsura în strada Episcopiei nr. 3.

Iuliu Maniu a fost fericit să moară în gunoi, la Sighet, aproape de Zalău, de Zarand și de Bădăcin.

Îmi povestea Titus Cristureanu cum Dr. N. Lupu a făcut eforturi disperate să ajungă prim-ministru, cu ajutorul lui Emil Bodnăraș.

Emil Bodnăraș l-a tras pe sfoară. Emil Bodnăraș l-a despărțit de vechii săi prieteni Iuliu Maniu și Ion Mihalache și, pentru acest motiv, Dr. N. Lupu a murit în dispreț public și general.

Prințul norilor

Le prince des nuées – spunea Charles Baudelaire.
Câți principii ai norilor avem noi? Câți utopiști?

Bibliofili

Am văzut câțiva bibliofili în România. Sunt niște caraghioși, prezumțioși și stupizi. Prințul bibliofililor se numește Șerban Cioculescu.

A debutat la vârsta de 54 de ani, ca Ion Barbu la vârsta de 60 de ani, în „Gazeta literară” a lui Zaharia Stancu, care-și bate joc subtil de ei toți.

Drama maghiară (22 noiembrie 1956)

Drama maghiară preocupă toate conștiințele valahe la ceasul de față. Vechii stăpâni tiranici ai pusteii și ai zărilor au dat un exemplu nesăbuit conștiințelor păstorilor Mioriței.

Drama lui Eden

Anthony Eden, cel mai corect diplomat al timpurilor moderne, a avut un șoc nervos și a demisionat. Muncea 18 ore din 24. Dormea trei ore pe divanul din 10 Downing Street.

Eu nu mă mir deloc. Mama, sau bunica lui (?), femei frumoase, portretizate de James Whistler, a murit nebună.

Nu duc la ham și la jug cai de rasă decadentă.

Omul cu mâna lungă

I.V. Stalin avea o mână mai lungă decât cealaltă, puțină cocoasă, privea ca un lup încolțit din toate părțile. L-am văzut în această postură și la cinema, la un jurnal vorbit. Despre mâna lui povestesc martorii oculari.

Nucleu conspirativ

Nucleul conspirativ este o imbecilitate nesăbuită în Valahia. Aici, toți ne cunoaștem, toți ne vedem, toți ne simțim, toți ne detestăm, toți ne iubim, toți ne ignorăm.

Anthony Eden pleacă din fruntea treburilor publice ale Imperiului Britanic și în Rusia sovietică a venit ca ministru-coordonator Molotov, adversarul său de moarte. Molotov a început polemica acerbă cu Tito. Nehru l-a părăsit pe Molotov, stalinistul. E o încurcătură de mațe pe plan internațional.

Pe plan literar, Sartre, Louis Aragon, Elsa Triolet au demisionat de la comuniștii francezi. A plecat și Eduard Herriot din fruntea asociației franco-sovietice. Breșele pe acest front par adânci.

Pe plan intern, lumea este consternată și indignată de măcelărirea poporului maghiar rebel, răzvrătit la instigația occidentalilor care au încrucișat brațele.

Criza mondială neurastenizează pe valahii din cercul meu. Aș vrea să fug la Periș și să scap de neurastenici, de candidații la sinucidere, de nenorociții căzuți pradă atâtor forme de nenorocire.

Am fost sâmbătă la o masă prietenească. Erau trei cupluri care aveau toate motivele fericirii: căsătoriți din dragoste, slujbe profesionale, spațiu locativ suficient, etc. Un soț – Marcel – vrea să se sinucidă. Soția sa este o olteancă dâră. Vor să-și vândă casa cu 70.000 de lei, pentru a mai schimba ceva și să toace paralele. I-am oprit, fiindcă sunt duhovnic universal. Soția altui cuplu plângea pe soțul de care a divorțat, fiindcă-i la pușcărie. Soțul dâr – oltean – era dezamparat. Al treilea, melancolic, tainic și buddhist, făcuse șapte ani de pușcărie. Ne-am îmbătat crunt cu țuică, vin și *licheur* până dimineața. Ne-am răspândit ca potârnichele. Mă mir cum am putut ajunge acasă. Trebuie să fi vorbit multe prostii. Am zăcut în scutece o zi întreagă și m-am simțit apoi ca un leu gata de bătalie.

Petre Vulpescu, erou pozitiv leninist

Urmăresc din anul 1933 evoluția unui prieten al nepoților mei, Petrică și Sandu, și al fratelui meu mezin, Minel.

Intrat ca licean în mișcarea muncitorească, în aripa de stânga a Partidului Comunist, după șapte ani, odată cu instalarea dictaturii legionare, a plecat la Țarigrad. Cu soția sa Margit, comunistă și fiică de fabricant, au făcut o fabrică de textile. S-au trezit în Kenya. Politica i-a făcut să-și lichezeze atelierul de textile și să întemeieze postul „România liberă” de la Ierusalim.

În 1941, țara a intrat în război alături de nemți. Au urmat destinul țării, deși ei erau antihitleriști și anti-antonescieni. În mod mecanic și birocratic, englezii, mandatarii ai Palestinei, i-au re-adus în Africa, în Kenya. Acolo, Petrică și Margit Vulpescu au lucrat la o fermă și s-au specializat în creșterea animalelor, în special în avicultură.

S-au reîntors în patrie, bucuroși că idealurile lor comuniste se vor întrupa și se vor realiza integral, dornici să ajute cu umărul la înflorirea patriei comuniste.

Aici, i-au așteptat surprize nemaipomenite.

Pentru emisiunile antifasciste de la Radio Ierusalim, post englezesc, P. Vulpescu a fost considerat... spion la Intelligence Service venit cu „misiuni”. A stat patru ani la Ocnele Mari.

Aferim, justiție paukeristo-stalinisto-teoharistă!

Reîntors de doi ani, n-a găsit o slujbă adecvată: jurist, jurnalist, pictor decorator. S-a dus la țară, la ferma tatălui, și a devenit avicultor cu Margit. Pe urmă, a fost închiriat de o fermă de stat, ca specialist zootehnician. A făcut minuni cu incubatoarele primitive. După un an, a plecat de spaimă, ca să nu facă pușcărie de drept comun. „Boierii comunismului” îi mâncau produsele. Sortase odată 5.000 de ouă pentru incubatoare și responsabilul le-a dăruit șefului său care le-a împărțit de Paște altor „șefi”. Aveau câte trei inspecții pe zi în medie și fiecare șef pleca – în auto – cu ouă, găini fripte, rațe și găște jumulite, damigene cu vin.

S-a retras pe hectarul său. A mai fost luat să combată o boală la păsări. Acum caută post de jurisconsult.

Calmul, blândețea, luciditatea și spiritul caustic cu care judecă situațiile și oamenii îi dau farmecul eroului pozitiv

leninist, așa cum știu să-l descriu literații maculaturii contemporane.

Protocol și curtoazie cu Alexandru Voitinovici

De mult doream să merg cu Radu Paul să facem o vizită de protocol și curtoazie lui Alexandru Voitinovici, președintele Tribunalului Suprem, șeful Justiției din RPR.

În definitiv, noi suntem avocați debutanți și doream să luăm contact – *de visu et de auditu* – cu mahărul nostru, care taie și spânzură, ca orice șbițar stalinist perfect.

M-am dus cu Emil Popovici-Gălușcă, secretarul meu, coleg cu el de universitate și de „Anatole France”.

Ce-a fost cercul „Anatole France” la Iași? Cercul studenților progresiști în huliganica cetate a Moldovei.

Întrevedere cordială. Îi declar de la început:

– Am venit să vă fac o vizită de protocol și curtoazie.

La așa ceva nu s-a așteptat. Eu aș avea o mie de cereri de-ale clienților, dar nu eram prost să i-o spun. Natură de vulpe, a bănuțit manevra.

A început să ia în bășcălie pe Emil, fost Gălușcă, actualmente, *comme nom de guerre*, Emil Popovici. A făcut atâtea prostii ca demnitar comunist, încât preferă ca avocat să se ascundă sub nume nou, deși este atât de pernicios pentru profesia sa, privându-l de clientelă.

Replica mea:

– Se află în ilegalitate. Nici pe Lenin nu-l chema Lenin, nici pe Stalin, Stalin.

Voitinovici: Pe Emil Popovici-Gălușcă îl poreclisem cocoșul sovietic.

Emil: Nu mai sunt cocoș sovietic. Sunt clapon român.

Eu: Nu s-a castrat. Și-a lepădat cocoșa stalinistă.

... Am constatat că tov. Voitinovici îmi citise recursul în afacerea faimosului Sergiu Blummer (colonel de Securitate), care a cerut frumoasei Elena (soția în divorț) până și irigatorul, care, împreună cu aragazul, fusese mărtișor în luna de miere.

... L-am tatonat dacă ar vrea să ne ajute în chestia călugărilor sihaștri și vladimiriști. S-a rebifat. Nu vrea să dea o mână de ajutor celor 346 de inocenți persecutați.

Curat bestie stalinistă!

Epistolă către Jules Perahim (25 noiembrie 1956)

Dragă Puiu Perahim,

Amicul nostru comun de tinerețe, Petrică Vulpescu (fost pictor, actual zootehnician și jurisconsult la bază, adică din branșa inea, iar nu a măscăricilor boemi), îmi comunică fapte bizare.

Te plângi în anumite cercuri și la anumiți prieteni că te... inoportunez la telefon ca să-mi semnezi un tablou prost de-al tău, un portret de care ți-e rușine să-ți mai amintești.

Să restabilim faptele.

Eu ți-am cumpărat două portrete: un Lenin și un... Pandrea (comandă specială, cu multe ședințe, deși pe-atunci eram arhiocupat, cum ești tu astăzi).

Lenin este semnat... Perahim.

Pandrea nu este semnat... Perahim.

Marii pictori ai Renașterii nu-și semnau decât rareori lucrările. Ar fi fost o auto-jignire. Cine nu recunoaște dintr-o privire un Rubens, Tiziano, Leonardo sau Rafael? Din umilitate, pictorii și sculptorii medievali mistici nu-și semnau niciodată opera mâinilor profane.

Portretul Lenin, semnat Perahim, este nereușit. L-am luat pentru subiect și tematică. Portretul Pandrea, fără semnătura ta, îl găsesc excelent. Un vag mandarin valah (prietenie de la „Meridian” și „Cuvântul liber” mă porecliseră așa), cufundat în lectură, pe un fundal de bibliotecă, totul tratat în manieră nițeluș cubistă, decorativ și cu tonuri calde. Mi-a plăcut și am plătit cu plăcere. Nu era semnat. Am surâs în sinea mea, considerând gestul ca o reminiscență de artist medieval sau cu orgoliu de Renaștere. Erai pipiriu, sfios, modest și te situam psihic lângă Fra Angelico Beato. Am triplat onorariul cerut, pentru ca sfiosul artist să-și pună

dantura, să-și facă palton gros de iarnă (afară era ger și în sufrageria mea, încălzită plăcut, fuseseră bucate opulente), să-și plătească chiria restantă la camera micuță, unde l-am vizitat bolnav, și pentru a se instala într-un apartament cu atelier luminos, cum se cuvenea unui pictor. Nu era la mine orgoliu van de Mecena, ci o grijă fraternă pentru mandarinii talentați ai castei mele, nevoia unei fapte bune cotidiene. Câți pictori, sculptori și poeți nu s-au bucurat de elanul năvalnic al unei inimi mai plângărețe decât o salcie pletoasă? Câți clienți penali (politicieni de stânga, centru sau dreapta) n-au uzat și abuzat de umbra pletoasei sălcii?

Sunt obișnuit cu ingraturile.

Văd că tu te-ai certat cu marea majoritate a pictorilor copilăriei și tinereții tale. Socotești un semn bun? Eu îl socotesc un semn foarte rău. De ce nu te-ai certat cu ei când îți mergea rău și te cerți când îți merge bine? Nu-ți face impresia că te situezi *ipso facto* în categoria „cerșetorilor ingrați” de care vorbește Léon Bloy? Ai fost cerșetor la multe case și-acum muști, câine rău, mâna celor care te-au hrănit și adăpostit?

Mie mi-a mers când bine, când rău, când foarte bine și când foarte rău. Mi-a mers foarte rău în pușcăriile burgheze (arestat de patru ori, exclusiv pentru pledoarii gratuite în favoarea comuniștilor). Mi-a mers și mai rău în pușcăriile lui Teohari Georgescu, Vasile Luca, Ana Pauker (triumviratul fatal) pe care tu, dragă Puiule, i-ai pictat și ipostaziat, sub semnătură, cu frunți bombate, monumentale, de filosofi. Mi-amintesc panourile decorative care împânzeau procesiunile cu adularea marilor personalități, în frunte cu Ana, Luca și Teohari Georgescu. Tu ni-i prezentai cu frunți de Aristot, Pitagora și Bergson, înfrumusețându-i idilic și cogitativ.

Ah, mi-amintesc de seara delicioasă când s-a dat prima recepție la Palatul Regal al fostului Monarh Mihai I de Hohenzollern, cu prilejul venirii prin Valahia noastră a lui Gheorghi Dimitrov, fostul secretar al Internaționalei a III-a. Ana Pauker era amfitrioana, stăpâna grațioasă și locvace. Făcea prezentările. Tu erai în delir. Mi-ai șoptit la ureche că

Ana Pauker seamănă exact cu mama ta. N-am crezut, fiindcă tu ești pictor cu înfățișare suavă și nu puteai avea o mamă cu sinistră înfățișare de șbilțară. Ana Pauker descinde de altminteri, genealogic, din tată în fiică, dintr-o spiță profesională a vărsătorilor de sânge animal, pe bază confesională. Tu ești neam de negustori. Tu nu verși sânge decât pe canava. Tu știi să faci bani.

Erai fericit când Ana Pauker te-a prezentat lui Gheorghe Dimitrov. Delirai alături de Katiușa Katerpiletka spunându-ne, la un pahar de șampanie cu icre negre, că este exact ca măicuța ta. Eu negam înspăimântat.

N-am avut nevoie să fiu prezentat lui Dimitrov de Ana Pauker, regina și amfitrioana serii, și nici de regele Laslo I Luca.

Dimitrov era (întâmplător) vechiul meu prieten din epoca studenției mele de valah la Berlin, pe când el era emigrant politic bulgar și scotea periodice de propagandă pe care le trecea, prin Bucureștiul democrat, în dreapta Dunării.

Ți-ar trebui, dragă Puiule, să-ți însușești un spirit mai larg de toleranță erasmică și de umanism socialist. Tu ai devenit șbilțar ca și patroana ta, Ana Pauker.

Știam că ești șbilțar și obedient șbilțarilor.

Când am ieșit în zdrențe, bolnav de icter și macerat de inaniția celor 4 ani și 195 de zile, cât am zăcut în pușcăria paukeristo-teoharistă, fără judecată și fără condamnare, nu m-am gândit o secundă să bat la poarta ta. Teohari îmi aruncase copiii și cărțile în stradă, pentru a-și băga un zețar de-al lui în locuința mea, locuința unui avocat antifascist unde găsiseră mângâiere, sfat juridic și, uneori, sprijin economic – pledoariile fiind totdeauna gratuite – peste o mie de inși încadrați la moarte, plus alți 2.000, încadrați de procurori demenți la pedepse grele, sub cele trei dictaturi, clientelă de muncitori, antifasciști, evrei prizoniți rasial, avocați prizoniți confesional, dezertori care refuzau să facă războiul antisovietic.

Aceasta fusese plata zețarului Teohari pentru un intelectual generos. Îmi zăhăise biblioteca, tablourile, hainele, îmi izgonise din locuință copiii, soția, soacra. O mătușă bolnavă a

murit la câteva zile după arestare mea. De inimă rea. A intrat zețarul Gheorghian, cu *ordin verbal* dat de Teohari la Spațiul Locativ. Sărmana Mimi Sacagiu, responsabila Spațiului, a încercat să se opună. Judecătorul Al. Voitinovici s-a spălat pe mâini ca Pilat din Pont. Bestia de avocat H. Leibovici-Șerban, care lucrase nestingherit ca avocat sub Antonescu, ajuns regele neîncoronat al confesiunii sale, după ce șbilțuise pe sărmanul dr. Sandu Lieblich (erou și martir), a insultat pe cele care veniseră să-i ceară ajutorul.

—Cucoană, ești pe panta decăderii: ești soră și soție de bandiți! Și dumneata, mamă de bandit!

H. Leibovici-Șerban, ne judeca de-a valma, în prigoană și ură familială, ca orice huligan veritabil, fie că este huligan de stânga sau de dreapta. Pupase mâna fiului și fratelui celor două femei pe care le insultase și care făcură greșeala să se adreseze unei bestii.

Când am ieșit din pușcărie, a bătut la ușa mea în provincie, în sihăstrie, prin viroage și coclauri carpatine, la Poiana Țapului, omul cu inima de aur, Geo Bogza. Mi-au deschis inimile și pungile lor Zaharia Stancu și Laurențiu Fulga.

Eram tocmai seara aceea la Athénée Palace, la bar, unde luam aperitivul cu Laurențiu Fulga și urma să cinăm la Ambasador.

Dejunasem la prânz, la Capșa, cu Zaharia Stancu. Nu-mi venea să-mi cred ochilor, când l-am văzut și pe Puiu Perahim sculându-se de la masă pentru a ne saluta. Pe urmă, mi-am dat seama. Perahim nu m-a recunoscut, fiindcă nu mai purtam nici ochelari, nici mustăți. Se sculase obedient în fața dramaturgului de mare succes Fulga, autorul lui *Ioan Vodă cel Cumplit*.

Pictorul trebuie să fie și fizionomist. Perahim nu este. Nu mai purtam ochelari, fiindcă timp de cinci ani Teohari – Luca și zeița-maică Ana Pauker nu crezuseră de cuviință să dea lectură de niciun soi deținuților politici. Ochii mi se odihniseră. Mustăța mi se tăiasse de un șbilțar, directorul penitenciarului de la Ocnele Mari¹, care, spânatic din fire, socotise de

¹ Unde am zăcut uitat ani în șir. (*nota autorului*)

cuviință să taie bărbile celor 40 de preoți din lagăr și toate mustățile deținuților. Bine că nu ne-a tăiat testiculele, deși la tăierea cu forța a mustăților rămâi cu o impresie vagă de complex al castrării.

Fizionomistul fără perspicacitate Perahim nu m-a recunoscut.

Eu l-am recunoscut imediat. Purta dantura impecabilă pe care i-o plătisem cu prilejul portretului cubist, dantură de artist de Hollywood. Purta haină de stofă englezească de o impecabilă tăietură. Părul era dat cu briantină. Albise și se îngrășase. Aproape întinerise de fericire.

M-am bucurat de fericirea și de dantura lui.

Naiv, i-am propus să-mi facă imediat un nou portret în ulei, cât sunt neocupat, cu mutra nouă de mucenic bizantin în mixtură de actor ratat care a jucat cândva *Hamlet* pe scene provinciale.

Puiu Perahim a îngăimat ceva care mi s-a părut a fi fost afirmativ. Deși fac, intermitent, studii de fizionomii din 1927, de când am citit pe Goethe și Lavater, n-am observat bine fizionomia pictorului.

După ce-am cinat excelent cu Laurențiu Fulga la „Ambasador”, mi-a fost teamă să nu mă îngraș rapid, să nu-mi reiau burta de protopop valah și mutra de mandarin chinezoltean, ca a marilor mei compatrioți N. Titulescu și G. Tătărașcu. Am dat dimineața, la prânz și seara un telefon lui Perahim, ca să fixăm datele ședințelor pentru noul portret în ulei. L-am crezut arhiocupat, mai ales că pictorița Medy Dinu, prietena noastră comună, s-a oferit, suav, jertfelnic, să împlinească dorința „nașului” mecenat de-odinioară.

Am reintrat în avocatură, am fost arhiocupat, am vizitat câteva expoziții și realismul pânzelor lui Perahim (fost dadaist și cubist) nu mi s-a mai părut convingător. Lucra mai exact în tonalitate, cu afinități electivă, în maniera cubisto-decadentă, decât în platul realism pe care-l preconiza și realiza fără virtuozitate. Nu s-a apucat să plagieze *sui generis* fotografiile lui Bauch, pentru a face ilustrațiile la cartea *Moromeților* lui Marin Preda?

A decupat fotografiile artistice ale lui Bauch și le-a semnat Perahim. Aferim.

După circa un an și jumătate, am fost din nou exclus din câmpul muncii. N-a fost vina mea. M-am străduit să scap o duzină de oameni de la moarte, acuzați pe nedrept în cadrul Legii 207, care între timp a fost abrogată, și am reușit.

Vorba ceea: client salvat, lege abrogată, avocat suspendat.

Reminiscențele șbîlțarilor paukeristo-teohariști nu s-au stins încă în Valahia nici până la 9 martie 1954, când am fost provizoriu suspendat, într-o anchetă disciplinară, fiindcă zbierasem procurorului galonat și carierist că dosarul unde cere moartea este un dosar voluminos, un dosar de 2.000 de pagini, care conține 2.000 de minciuni numărate de mine după un studiu minuțios de trei zile. Procurorul galonat (un nefericit oltean de-al meu, pre nume Mănescu), care și-a făcut cariera de magistrat suind pe cadavre (sub Antonescu cerea cadavre de comuniști, sub comuniști cere cadavre de reacționari), a obținut suspendarea mea provizorie. Dar vorba franțuzului: *Il n'y a que le provisoire qui dure!*

A durat un an și opt luni.

După numai câteva luni, am început să vând bunuri din casă pentru coșniță. Nu aveam prea multe boarfe, fiindcă fusesem arestat 1.675 zile, iar nevasta, copiii și soacra au trebuit să se hrănească vânzând boarfele mele, mai ales că Uniunea Scriitorilor din RPR a socotit de cuviință, în 1948, să suspende plata pensiei soacrei mele. Biata soacră! Între soacră și gineri nu sunt raporturi tocmai cordiale. Uneori se rup și raporturile protocolare. Ca ginere destul de rău și înrăit, trebuie să-i fac un act de dreptate și să judec dur pe scriitorii republicani. Soacra mea nu avea pensie nici de pe urma feciorului, nici – Doamne ferește! – de pe urma ginerelui. Soacra își avea pensia după bărbatul ei decedat, după socrul meu, care fusese scriitor, cel puțin tot atât de valoros ca... Al. Jar, Șelmaru și Beniuc, care au cerut și obținut tăierea pensiei soacrei mele. Ba, ceva mai mult: D.D. Pătrășcanu fusese fondator al acestei societăți-sindicat de ajutorare în caz de boală și pensionare a scriitorilor, alături de Tudor Arghezi,

Mihail Sadoveanu, Emil Gârleanu și alți câțiva. Acuma mă-nâncă și se umflă cu sutele. Din cărțile literare și din cărțile didactice, cu mare succes în fiecare toamnă, s-au hrănit, prin perceperea unui timbru obligatoriu propus de el, mulți scriitori bătrâni, multe văduve și copii de scriitori, s-au ajutat mulți bolnavi. Văduva lui bolnavă a primit copita măgarului. A trăit ultimii șase ani ai bătrâneții cu pensia tăiată de conștiința „imaculată” a vajnicilor adoratori ai Anei Pauker, ai ciracilor lui Luca și Teohari, care umpleau cu maculatură ditirambii celebri:

*Ana noastră, Ana tuturor,
Ana este popor!*

Hei, domnilor scriitori și picto-poeti, vin scadențele mârșaviei comise când nu te aștepți. Eu am fost arestat, inocent, dar nimeni n-a îndrăznit să mă judece. Stau cu fruntea sus în Cetate și am reintrat la „uneltele mele”, vorba lui Camil Baltazar, fără frică, fără șovăire, fără prihană.

Îți amintești, Puiule Perahim, de picto-poezia voastră dadaisto-instrumentalist-decadentă? Făceam haz și vă ajutam pretutindeni unde puteam. V-am făcut cu profesorul Tiberiu Iliescu și un culcuș la Craiova, pe vremea dictaturii lui Antonescu, fiindcă noi, oltenii, aveam și cobilița banilor și curajul parului de la Islaz și ne lăsau în pace. Nici cenzorii noștri nu erau atât de stupizi. Publicau în voie pe Stephan Roll (amicul d-tale întru dadaism), Radu Pădure (pseudonimul poetic al lui Miron Constantinescu), numitul teolog bolșevizat și ulterior bestializat, prof. P. Constantinescu-Iași, ciocoiășul Mihnea Gheorghiu (fecior de croitoreasă, căsătorit cu Fraga Neamțu, nepoata bancherului, pe care a părăsit-o când bancherii au fost expropriați și șbilțuiți) etc., etc.,etc.

Picto-poetii dau socoteală de poezia și pictura lor criticilor literari și de artă. Faptele lor morale merită și ele a fi consemnate.

Faptele d-tale împotriva mea sunt hidoase.

În ce constau?

După ce mi-am vândut casa de la Mărgăritești, din Oltenia, pentru a putea trăi la București pe timpul suspendării provizorii care se eternizează, a trebuit să-mi scot în vânzare restul din pinacoteca personală.

Terminasem cu Palazii mei, cu Iser, cu Ciucurencu, cu Tonitza. Am dat ultimele desene de N. Grigorescu la prețuri derizorii.

M-am gândit să scot unul din cele două tablouri cumpărate din mâna lui Perahim și lucrate sub ochii mei.

Jules Perahim, m-am gândit, este pictorul oficial al republicii populare. Tablourile lui sunt plătite cu prețuri enorme din bugetul republicii. M-am prezentat la pinacoteca RPR, în acel palat unde am petrecut o noapte cu Dimitrov, pe când tu delirai în admirație față de Ana Pauker.

Cele câteva ceasuri petrecute în *tête-à-tête* cu Gheorghe Dimitrov, la o sticlă de șampanie din pivnițele garnisite ale Regelui Mihai și la câteva tartine cu icre galbene de Manciușia și icre negre din Delta Dunării, au fost deranjate de prezența de bondar a *sublimei d-tale mame*.

Ana Pauker nu pricepea conversația în *tête-à-tête* dintre un bulgar încăpățânat de la Sofia și un mandarin valah de la Craiova. O bârfeam, într-adevăr, copios.

Când m-am prezentat, exact la opt ani după întrevvedere cu Dimitrov (dintre care șapte ani fuseseră ani grei de prigoană politică pentru mine), ca să ofer unul din cele două tablouri ale lui Perahim spre vânzare, am aflat, spre stupefacția mea, că sunt un ofertant neinteresant. Cum? Nu vă interesează opera lui Perahim? Nu-i el pictorul oficial al regimului, marele nostru David napoleonian?

O, nu!

Refuzul a fost net, imediat, clar și categoric.

Dezamăgit, m-am îndreptat spre Consignația din strada Edgar Quinet nr. 13. Mi-am zis că nu voi lua un preț bun, cum a luat Puiu de la mine, ca să-și refacă dantura de Hollywood, palton de iarnă, să-și plătească chiria restantă și filodormă pentru apartament central cu atelier spațios. O, nu! Doream să mănânc câțva timp la cantina scriitorilor cu copiii mei, să le

plătesc cartelele. Alt ghinion, altă stupefacție. Domnul de la Consignația mi-a afirmat ritos că Perahim nu este cotate pe piață. Nu se dă pe el nicio para chioară. N-am crezut. N-a vrut să mi-l primească. Dar mai aveam desene de N. Grigorescu. Am condiționat predarea lor de primirea pe deasupra a portretului în ulei de Perahim. Vânzătorul mi-a făcut mutre. M-a suspectat de toate crimele mercantile. La fixarea prețului, ne-am ciorovăit ca țiganii. În definitiv, port și o cobiliță pe un umăr, alături de pasărea măiastră a iubirii de artă de pe celălalt umăr. Am dat din umeri când a fixat prețul derizoriu de 200 de lei. Nu se plăteau de preț nici măcar rama somptuoasă, culorile dense și pânza. Am dat din umeri, din clanță, i-am pus mâinile pe umeri, l-am privit convingător și hipnotic în ochi, pentru a-i transmite fluidul convicțiunii mele în arta superioară a lui Puiu Perahim, în valoarea lui comercială la bursa particulară, nu numai la bursa oficială. Perahim nu este un bugetivor. Perahim nu este un lacheu de casă mare. Perahim a adorat prin hazard pe Ana Pauker, care semăna leit cu maică-sa. (Pe urmă, m-am interesat și am aflat că acest gentil pictor nu i-a mai dat niciun semn de viață).

Funcționarul comercial de la Consignația din București, strada Edgar Quinet 13, a fost inflexibil. A taxat pe H. Catargi, pictor în viață, la 800 de lei și pe Jules Perahim, la 200 de lei.

Am plecat înmărmurit de asemenea criterii și taxe.

Am așteptat încrezător verdictul publicului.

Mi-am vândut rapid schițele de lucru ale lui N. Grigorescu la prețuri astronomice față de bietul Puiu. Vândusem bine din Ciucurencu, din Løvendal, din Palady, din Iser și alți pictori contemporani. Pânza policromă a lui Perahim nu se urnea din loc. Nu numai că nu-mi intrau bani în buzunar, dar mai trebuia să dau din buzunar pentru locație. O consignație este o gară. Dacă nu ridici marfa într-un timp determinat, plătești locație. Cineva mi-a sugerat că Perahim nu se vinde, fiindcă nu are semnătura vizibilă. Eu i-am explicat povestea cu marii pictori ai Renașterii și cu umilitatea mistică a pictorilor medievali care nu-și semnau pânzele, măiestria

lor fiind incontestabilă pentru adevărații cunoscători. Tablourile nu se vindeau. M-am gândit să telefonez lui Perahim, ca să se ducă să-și semneze tabloul, ca să-l pot vinde. Aveam și nevoie urgentă de parale. A fost imposibil să-l pot prinde la telefon. Se eschiva? Nu-mi venea a crede. I-am trimis pe vechea noastră prietenă, Medy Dinu, să intervină, să-și răpească un sfert de oră din prețiosul timp, ca să-și pună augusta apostilă în josul unui tablou care lui îi adusesese frumoase beneficii, iar pentru mine era un pocinog.

Medy Dinu a declarat simplu:

— Puiu este un porc.

Scriu și subscriu.

Mai constat altceva: între noi este un hoit, hoitul amicitiei noastre. Trebuie rapid înmormântat, ca să nu ne asfixieze cu pestilența incertitudinii.

Tu nu mai poți intra în casa mea. Nu te mai poți așeza vreodată la masa mea. Nu mai poți păși pragul biroului meu, nici măcar prin emisari de familie sau prieteni comuni, când vei intra la pușcărie. Puiu Perahim, vei sfârși la pușcărie, fiindcă ești un escroc sentimental. Ne-ai escrocat efluviile inimilor noastre, ale tuturor prietenilor tăi de tinerețe. Ai escrocat idei și chiar fotografii, ca pe acelea ale lui Bauch. Un pictor adevărat, pe lângă mână abilă, are cap și inimă. Tu n-ai nici cap, nici inimă. Ai o gheară lungă. Ai intrat până și în fondurile studențești, fondurile căminelor, cantinelor și bursele. Ai intrat în falanga de hiene: cei care fură de la cazan pe soldat (majurii), cei care fură pe deținuți (temnicerii), cei care fură pe școlari (conducătorii internatelor). Furtul de la școlar, soldat și deținut este abjecțiunea valaho – balcanică. Soldatul, deținutul și bursierul sunt ființe fără apărare. Atacul dat la stomacul lor este abjecțiune morală și insanitate mintală. Degradarea ta nu mai cunoaște limite.

Tu nu mai poți păși pragul casei mele nici măcar sub formă de client penal. Mă lepăd de tine ca de Satana. Nu poți păși nici sub formă de tablou nesemnat.

De aceea, îți trimit această Notificare prin executorii judecătorești.

Subsemnatul, Petre Pandrea, doctor în drept, avocat în Colectivul V al Capitalei, membru în Uniunea Scriitorilor RPR, notific pictorului Jules Perahim (studii superioare neterminate și incerte) să poftească să-și ridice tabloul în ulei aflat la Consignația din strada Edgar Quinet 13. Tabloul este căzut în locațiune. Am dat dispoziții secretarului meu să achite nota de plată. În caz contrar, mă văd silit să arunc pe stradă, într-o rigolă, acest tablou, simbol al hoitului unei prietenii.

Divorț între gând și faptă (30 noiembrie 1956)

Ceea ce este enervant, extenuant și provoacă o molimă de astenie nervoasă contemporanilor mei este divorțul dintre gând și faptă. Ipocrizia dictată din convingere este salubră. Nu este convenția, ipocrizia sau minciuna convențională începutul civilizației? Ipocrizia dictată de tiranie provoacă moline de astenie nervoasă.

Proiect bugetar satiric

Suntem cu toții niște păduchi economici. Am proiectat o Notificare, prin executorii judecătorești, către foștii mei clienți din perioada 1938-1944, gratuit pledați, să-și plătească onorariul după tariful actual la Tribunale militare, la Colectivul V al Capitalei. Majoritatea clienților mei la Curțile marțiale au fost comuniști sau evrei, deci cu poziții economice puternice în regimul actual.

Notificarea ar putea fi stilizată satiric, ca să nu pară cerșit. Singurul impediment serios este acesta: i-am pledat din milostenie și ar trebui să-mi mănânc coliva, ca țiganii din poveste care și-au vândut biserica de caș.

Ca să ții o casă...

Ca să ții o casă în ordine și disciplină este un lucru foarte dificil în vremuri de prigoană și de criză politică sau economică, fiindcă încep lăbărțările psihice și lipsa de conștiincio-

zitate. Supravegherea de sine neîndurătoare este legea de supremă echivalență în dictonul Socratic „cunoaște-te pe tine însuți”.

Într-un manual de morală practică pe timp de criză, aş sintetiza așa:

- 1) cunoaște-te pe tine însuți,
- 2) supraveghează-te cu neîndurare,
- 3) fii îndurător față de semenii tăi în suferință și fără îndurare față de abuzivii puternici,
- 4) trebuie să trăiești în ordinea firii, dar firea omului nu este animalică,
- 5) omul de omenie, eroul și sfântul sunt cele trei trepte ale perfecțiunii,
- 6) ordinea naturală din economie nu se suprapune cu ordinea firii din morală,
- 7) caută perfecțiunea sau pe Dumnezeu, chiar dacă nu atingi perfecțiunea și încă n-ai găsit pe Dumnezeu,
- 8) cămașa este mai aproape decât haina, dar cămașa nu trebuie să fie de mătase și haina din zdrențe, sau cămașa păduchioasă, iar haina de purpură, deci, îți iubești familia, dar nu în dauna națiunii; îți iubești națiunea, dar nu în dauna umanității,
- 9) ura confesională, ura națională, ura de rasă și ura de clasă au fost cele patru calamități ale istoriei. Se constată cu regret în istorie luptele confesionale, luptele naționale, luptele de rase și lupta de clasă. Idealul sau perfecțiunea rămân emulația confesională și dispariția celorlalte războaie.
- 10) Pacea uitării de sine este idealul individual.

Sentimentul răspunderii

Sentimentul răspunderii este cel mai virulent și cel mai nobil sentiment la naturile superioare sau la oamenii îndrăgostiți de perfecțiune morală.

Nu sunt om superior și despre morală am opinii contradictorii, derivate din divorțul permanent dintre gând și faptă, dintre lut și duh.

Dar acest sentiment al răspunderii a fost sădit în mine de mic copil, de pildele mamei și a tatălui, de pilda școlii de la Mânăstirea Dealului, de pilda belferilor celor cinci universități europene pe care le-am frecventat. Aici a fost dezastrul vieții mele. Dintr-o natură sălbatică, vitală, polivalentă și cu elan vital incoercibil, am ajuns mandarin stratificat, din animal puternic, am ajuns om supravegheat, condus de principii nemuritoare juridice (*Digeste*), morale (*Lao Tse*), religioase (*Noul Testament*), într-o mixtură heteroclită, pito-rească și lipsită de organicitate. Eu predic organicul în scris și oralitate, dar sunt om artificial. Am realizat omul de omenie valahic, atât de greu de realizat în timpuri de furtună istorică, iar celelalte idealuri au rămas în suspensie.

Actualitatea lui Titu Maiorescu

Titu Maiorescu este tratat ca un câine mort de către Georgeta Horodincă, critic la „Gazeta literară”, organ oficial al Uniunii Scriitorilor din RPR.

Acuma, hârtia suportă orice insanitate.

Niciodată nu mi s-a părut mai actual Titu Maiorescu decât în ceasurile de față. El a învățat pe literatorul și intelectualul moldo-valah, infestat de frazeologie pașoptistă sau năimită tombateră, ce însemnează respectul adevărului, ce este un fapt, ce este o concluzie logică trasă dintr-un fapt, care-i mecanismul gândirii, vorbirii și scrierii corecte.

Respectul adevărului însemnează onoarea sau, măcar, disprețul minciunii.

La noi s-a instalat iarăși idolatria minciunii, care poartă numele de propagandă.

Oamenii încep să creadă în propriile minciuni sau să nu mai creadă în nimic.

Lașitatea, nihilismul și carierismul generalizat implică stupiditatea față de adevăr, față de faptul brut. Faptul a devenit un fleac, totul este comentariu pe „linie”, gogoșile lirice înlocuind realități stringente.

Vicarul Mitropoliei Banatului, Ion Crăciunel, este internat la Spitalul Filantropia, bolnav în stare terminală. Întristare de moarte. Mă leagă atâtea amintiri de tinerețe! Prietenia comună cu Sorin Pavel, Petre Țuțea, Emil Cioran, Pavel Pavel, V.V. Tilea, mitropolitul Vasile Lăzărescu.

Un cerc divers, aproape împesărit ca ideologii și preocupări. Ca și Montaigne, ca și mine, Ion Crăciunel *était ondoyant et divers*.

Era de un cinism agreabil.

—Eu sunt preot șagunian, adică nu mă interesează chestia cu cei patru evrei, obscuri Apologeți ai lui Iisus Christos, care se pretindea fiul lui Dumnezeu. Mă interesează Biserica în calitatea ei de păstrătoare a chivotului sacru al unității naționale, în lupta contra ungurilor și a altor lifte păgâne.

Acest teolog, ziarist, om politic și cinic de căfană era de un șovinism radical și impresionant. Mai mult, nu se iubea nici pe sine, nici nația, pe nimeni. Ca prieten, era săritor. Nihilismul sumbru care-i submina gândirea a fost drama acestui ardelean suplu, felin, un prototip machiavelic valah.

Maimuțe bete

Mă leagă de Ion Crăciunel amintirea unui chef de-acum 20 de ani, făcut la restaurantul „Brotăcei” de la Băneasa, în tovărășia câtorva boemi ai Capitalei, printre care și Emil Cioran.

Emil Cioran este azi scriitor existențialist la modă în Paris, grecoiei (graeculus) ateniian care „descompune” Roma.

Ah, dacă ar mai putea fi ceva de descompus la Paris, acest Babilon modern!

Emil Cioran, fiu de protopop sibian, era un filosof cvasi-famelic, locuind la vechiul cămin studențesc înființat de un filantrop oltean, condus de craioveanul romanist Valentin Al. Georgescu (poet de limbă franceză în orele libere). Nu-i

convenea situația. Reușise, al doilea pe țară, la examenul de capacitate al profesorilor de filosofie, primul fiind Victor Pavelescu (fiul dascălului meu de geografie de la Mănăstirea Dealului), al treilea fiind amicul meu scump Nicolae Tatu.

M-a chemat la telefon Ion Crăciunel, spunând că este împreună cu o liotă de filosofi și poeți însetați. Eu eram avocat opulent. L-am rugat să-i imbarce în două automobile mici și să treacă pe la mine, eu însumi fiind plictisit și însetat de oameni inteligenți, mititei, fleici și șpriț. Era vara, prin iulie. Au trecut prin strada Barbu Delavrancea 20 și i-am așteptat în poarta cu înalt grilaj de *fer forgé*.

„Brotăceii” se aflau pe marginea lacurilor asanate de Dem. I. Dobrescu, după o idee pe care i-o dădusem la Berlin, în 1929, pe când ne plimbam cu barca pe Wannsee.

Restauratorul era clientul meu în materie fiscală.

Chelnerii erau stipendiații mei cu bacșișuri grase.

Știind că nu poți intra în rai decât dacă asasinezi un chelner, un șofer și o secretară, pentru a nu-mi încărca sufletul cu trei păcate grele și pentru a nu-mi păta mâinile de prelat judiciar, preferam să mă răscumpăr cu... bacșișuri.

Am început pe la șase seara și am terminat la șase dimineața. Tariful de lăutari a fost la dispoziția noastră.

Pe la două după miezul nopții, Emil Cioran, cu creierii aburiți de alcool, s-a dezbrăcat în pielea goală, ca să se înece. Era pe culmile disperării metafizice. A uitat să se descalțe. Nu știa să înoate. Am lepădat surtucul și pantalonii, l-am înhățat, l-am readus la mal. Înghițise doar un chil de apă pe care l-a vomitat odată cu vinul. S-a trezit. Cheful a continuat. Chelnerii i-au uscat ciorapii și pantofii. Patronul „Brotăcelor” mi-a dat rufărie curată de-a lui și m-am simțit bine după dușul în lacurile dobresciene.

Când m-am reîntors acasă, am avut impresia că am stat la masă cu o maimuță beată: Emil Cioran, actual existențialist parizian.

Ca amfitrion la „Brotăcei”, am invitat și pe secretarul, finul, prietenul, camaradul meu de armată și con-oltețean, Gheorghe Ciuturoianu.

Gică fusese coleg de cămin cu Emil Cioran pe tot timpul facultății. Emil Cioran urmasese cursurile Facultății de Filosofie, iar Gică Ciuturoianu cursurile Facultății de Litere din București, făcuse liceul clasic (latina și greaca la Craiova), audiase cursuri de limba și literatura greacă, nu se înțelesese cu profesorul, era amicul lui N.I. Herescu (care răzbiase la Evolceanu și Demostene Russo, plus generalul palatin N. Condeescu). Scârbit de insucces, intrase în cooperatie, făcuse târziu armata, ca și mine, care vagabondasem la Berlin, Heidelberg, München, Paris și Roma. Când s-a însurat cu o fată săracă de pe strada Frații Golești, unde noi eram proprietari (dota surorii mele Rița), mi-a cerut să-l cunun. Nevasta mea era însărcinată și nu este voie ca nașa să fie gravidă. L-am cunutat împreună cu nepoată-mea, fata Riței. Nevasta lui Gică Ciuturoianu avea o ereditate cam încărcată. A murit după 8-10 ani de mariaj fericit.

În timpul acestui mariaj, Gică funcționa la mine ca secretar, fin, valet, prieten.

Il n'y a pas de grand homme pour son valet de chambre.

El fusese prieten de cămin și coleg la Facultatea de Litere și Filosofie cu Emil Cioran.

N-am găsit nimic incongruent ca în după-amiaza toridă, când popa Crăciunel mi-a dat telefonul că se află în compania unor filosofi și poeți însetați și înfometați de fleici și mititei, să-mi iau cu mine pe scutierul Gică, prietenul și colegul de han studentesc al existențialistului filosof liric Emil Cioran. Nu eram prieten cu Emil. Era mai tânăr și urletele lui de fiară înjunghiată în paginile „Vremei” nu-mi produceau nicio emoție. Eram și eu bolnav de sensul existenței. Eram bolnav chiar de *spleen*, parcă aș fi fost Lord Byron, deși eram fecior de țăran oltean chiabur. Mă apuca, destul de des, afaniseala, *accedia* medievală, nevoia de salt în gol, groaza misterului cosmic, nevoia de descifrare. Eu mă salvasem prin doctrina chinezească (de la Lao Tse citire) a doctrinei strămoșilor. Pastișam pas cu pas, până la detaliu minuțios, pe Tata-Ion, pe bunicul Preda Albotă, pe Jderu. Mă sculam ca și ei dis-de-dimineată, înainte de revărsatul zorilor.

Patul meu cald era pat. Populat cu o ibovnică, văduvă sau țiitoare (cât am fost student), cu nevastă când am terminat studiile și mi-am făcut copii. Adică, nu începi ziua de lucru înainte de a intra alba-n sat sau oraș, fără a nu face o plecăciune Venerei. Dar nu o Veneră a plăcerii strangulate prin *coitus interruptus*, ci o Veneră supusă total plăcerilor fecundațiunii, hotărâtă să-și ia răspunderea, să devină Cybeles, mama Geea, soră cu zeița pământului roditor. Așa poți începe ziua muncii cu răspunderile ei. Nu poți avea răspunderi în muncă dacă ești om sterp. Un bărbat spân și o femeie stearpă nu pot primi munci de răspundere. De ce? Așa-i jocul, fiindcă nu poți clădi, nu poți sădi, nu poți guverna, nu poți chivernisi dacă ești neroditor în patul tău, în pântecul femeii alese. Dacă femeia este stearpă, alege altă femeie. Dacă și a doua sau a treia sunt sterpe, rămâi la femeia dintâi și n-o mai repudia. Dacă femeia dorește să aibă copii și rămâne stearpă, poate proba cu vreun vecin, în cea mai mare taină, sau cu unul din prieteni, ca prăsilă a soțului.

Aceste mici înțelepciuni din doctrina strămoșilor proto-popului Cioran de la Sibiu au rămas necunoscute existențialistului parizian încurcat cu demimondene sterpe, cvasi-actrițe și cvasi-scriitoare.

Prima regulă din doctrina strămoșilor este ca să-ți faci abluțiunile matinale pe mâini și față. Copiii se spală zilnic pe gât și pe urechi. Flăcăii se spală până la brâu. Oamenii însurați se spală și sub brâu, după obiceiul zis-moslemic. Toți fac, săptămânal, o baie caldă, generală, în albie.

Emil Cioran, ca student, nu se spăla niciodată. Era un Oblomov valah anti-aer, anti-geam, anti-apă. Apa îi era udă și rece. *Quelle horreur!* În schimb, ne dădea fiorul și panica sinuciderii la „Brotăcei”, în lacul bunului nostru Primar General Dem. I. Dobrescu, sub ochii ironici ai chelnerilor, admirativi ai prietenilor și dezaprobatori ai patronului. Ca amfitrion, cu răspunderea musafirilor, m-am ferit de a mai invita pe Emil Cioran. Am avut impresia, în acea noapte de chef, că suntem niște maimuțe bete.

Suntem 12 persoane la o singură baie, care nu este baie, fiindcă n-are decât un duș, o chiuvetă și un singur closet. Un singur closet la 12 persoane. O singură chiuvetă ca să ne spălăm, ca să se ia apa de gătit (ceaiul, prânzul, cina). Dușul nu-l folosește decât o singură persoană (cea care l-a instalat și l-a plătit. Petre Dimitriu.¹). Nu ne dă voie dacă nu-i plătesc 1.200 de lei. De unde să-i dau? Ar mai vrea să și câștige din afacerea asta? Facem baie o dată pe săptămână, prin vecini sau la prieteni pricopsiți. Eu mă spăl copios, de două-trei ori pe săptămână, de sus până jos, cu săpun și apă rece. Pentru a ne veni rândul la baie, chiuvetă, closet, facem „coadă”. Noroc că mă scol la patru și jumătate dimineața, fumez o... țigară și la cinci dimineața, când toți dorm adânc, mă strecor tiptil și mă spăl în voie, fără să știu pe cineva la ușă așteptându-și rândul. Pentru a nu deranja cu urinatul, am introdus „cumarul” pe care-l arunc, discret, în grădina din spatele casei, drept îngrășământ la rădăcinile copacilor. Iarna, totul pe întuneric, vara – în răsăritul zorilor. Pentru a nu deranja cu zgomote matinale, mă spăl de-alminteri, vara, toamna, primăvara și chiar iarna, la gura de apă din grădină, când gura de apă nu îngheață. Acolo spălăm și rufele cu apă rece și săpun mult. Acum, m-am lenevit, m-am boierit, de când am devenit iarăși avocat. A spălat de două ori o femeie bătrână, care n-a mai venit. S-a certat cu nevasta, care le spală acum singură și cu mâinile ei gracile, mâini de marmură, mâini de pianistă și scriitoare-traducătoare din Roland Dorgelès, Dostoievski și Turgheniev.

Plăcerile gospodăriei înghesuite bucureștene, iad pentru băștinași și fleacuri pentru rurali pușcăriași ca mine, fost ostaș.

¹ Socrul Simonei Dimitriu (nimeni alta decât informatoarea sub acoperire a Securității „SD” și „TANIA”). (n.n.)

De ce înfloreşte atâta jale în mine? De unde vin aceste sumbre emanaţii ale patetismului fără motivaţie, ale melancoliei celei mai negre? De unde invazia acestor demoni ai tristeţii? Nu aş avea nicio cauză exterioară. Cauza stă în mine, în tristeţea acestei cărnii înflorite, în nevoia de maceraţie şi puritate, într-o stranie nostalgie de castitate pe care n-o practic şi de moarte a cărnii de care mă înspăimânt.

Aratul

Mi-am arat cele două pogoane de pământ de la Periş şi am primit în dar siguranţa alimentară a familiei. Ştiu că nu voi trăi din rodul lor puţin. Dar am mâncat prima mămăligă din osteneala mea şi mi s-a părut mai dulce decât cozonacul şi decât mierea. Mămăliga cu lapte, hrana milenară a ţăranului valah, mâncată ieri seara din mălaiul meu, cu laptele de vacă hrănită din nutreţul meu, mi-a dat o euforie horăţiană de mic rural. Retragera în arhaism agricol îmi dă o temelie indispensabilă nervilor uzaţi în hala cu zvonuri şi moara cu minciuni a tribunalelor, în hărmălaia şi forfota Capitalei. Perişul reprezintă pentru mine legătura organică cu strămoşii, glia ancestrală, frumuseţea idilică a vieţii şi teoria sămânţei, organicitate şi moarte, pieire şi reînviere prin sămânţă.

... N-am mai scris câteva zile în aceste caiete ale melancoliei mele şi a analizei altora. Sunt furios de repetiţia fenomenelor ereditare. Tuşesc dimineaţa ca tata, cu agravanta că eu am bronşita vechiului tabagist, pe când el fuma intermitent. Am calmul şi, uneori, furia tătarască a mamei, luciditatea ei, infinitele ei prevederi şi ocolişuri. Ca şi ea, am stomac debil. Mâncarea multă în strachină mă îngreţoşează. Pe tata nu, deşi nu era găman decât matinal. Abia ating mâncarea. Ciugulesc din câteva feluri, dar îmi place să ciugulesc des ca tata şi mănânc puţin ca mama. La noi, în Oltenia, masa era permanent pusă. Mâncarea nu era considerată luxul cel mai scump. Luxul începea de la haine, mobilier, beţia în cârciumi

(alcoolul era permanent în casă și nimeni nu se atingea de otravă, în afară de tata) și cartoforia, viciul abjecțiunilor maxime. Un nepot, ajuns judecător, a fost bătut cu biciul de către mongolica lui bunicuță fiindcă juca poker cu slugile.

Spunea mama mici înțelepciuni, aforisme, pe care le culeg precum albina nectarul unor flori de câmpie:

1) banii cheltuiți pe mâncare nu sunt bani pierduți;

2) banii dați la crâșmă, poker, stos, ruletă sunt începutul ticăloșiei;

3) pasiunea culinară, pasiunea erotică și patima alcoolică, în cadrul căminului, nu sunt vicii, ci defecte benigne care trezesc surâsul. Trezesc surâsul, fiindcă totul trebuie să se petreacă pe lume în chibzuință, moderație și cumințenie.

Aceste adevăruri elementare de conduită, care nu sunt adevărurile firii mele lipsite de moderație și de orice cumințenie – eu-s fire romantică din naștere – le predic de zeci de ani prietenilor și încerc să le aplic în cercul intim al familiei. Cu ce rezultat? Ah, cu ce rezultat? Parcă importă succesul în aceste domenii morale? Înțelepciunea practică nu are nevoie de succes. Filosofia teoretică are nevoie de zgomot, de aur, smirnă și tămâie, de purpură, muzicuță și mătăsură. Înțelepciunea practică printre oameni nu are nevoie de nimic, decât de prezența ei permanentă la orice ceas din zi și noapte. Chiar absența înțelepciunii practice milenare este prezentă prin vizionarea ei – prin fantoma nostalgiei noastre după puritate și perfecțiune, după sănătate, cumințenie, libertate și tinerețe eternă.

Unde găsești sănătatea decât acasă?

Cine te vindecă la boală decât mama?

Cine-ți dă libertatea și-ți spune să fii cumințe decât tata?

Cine are tinerețea eternă decât tata, mama și copiii?

Aceste rânduri sunt frânturi de conversație pe care le voi pune în gura unui personaj sau două, sau în gura lui Floare-de-Crin din secolul XVIII, sau în gura lui Filip Mărgăritescu, născut la 26 iunie 1904 și mort în 1953, la 49 de ani, vârsta morții lui Vasile Pârvan și Nae Ionescu, cei doi profesori pilduitori valahi ai mei.

Conversație cu viceregele RPR, Avram Bunaciu, împreună cu Pavel Pavel.

Obiectul: plasarea lui Pavel Pavel într-un post de colaborator extern la Institutul economiștilor (o turmă necuvântătoare). Salariu promis: 700 de lei lunar. Pavel a cerut și un Pronosport, post refuzat de regele RPR, Dr. Petru Groza, sub pretextul că e... „trafic” (negustorie), post nedemn pentru un intelectual. Câte traficuri n-a făcut Groza pe vremea burghezo-moșierimii?

Obiectivul meu: să-i vâș pe gât două șopârle, două grațieri. N-am reușit. M-am supărat. Am vrut să grațieze pe Maica Veronica și pe călugării de la Sihastru: 346 de viețuitoare. A făcut bancuri pornografice și n-am protestat, dar am insistat. Ne-a povestit călătoria lui de-o lună în India și Thailanda, cu mofturi de arhiduce vienez.

Imperial, bietul vicerege a decretat, când am cerut iar soluționarea grațierilor:

— Petrake se confundă cu clienții! Domnul Pavel, nici nu știi cât e de pățimaș!

A fost cel mai mare omagiu adus unui apărător: confundarea în client! Nu i-am spus-o. Pe urmă, s-a supărat de-a binelea de un lung memoriu, literar și picaresc, redactat pentru grațierea unui soldat în termen, fecior de podgorean de la Diocheți-Panciu, care a ucis pe amantul metresei nemțoaice de la Caransebeș, instigat și ajutat de verișoara nemțoaicei, metresă refuzată la căsătorie, într-o sumbră tragedie soldățească și de femei în copulație, de cățele înfierbântate de prezența masculului. Cel ucis era impotent, cu certificat medical depus de rude.

— E un omagiu pe care vi l-am adus. Nu vă mai plac bancurile și damele, Alțetă?

— Ba ne plac.

— Vreți sobrietate în toate?

A dat din umeri.

Aș fi vrut să adaug:

– Ți s-a pus grăsime pe creier și pe inimă? Groza nu mai vrea „trafic” și nici „dame”. Și ție nu-ți mai plac bancurile? Ți se par „nebunești” și „nebun” de îndrăznețe memoriile mele juridice? Când pledam la Curtea Marțială burgheză pentru comuniști, grefierii burghezi mă numeau „nebunul”, fiindcă zbierasem la burghezi, azi „comuniștii de tip Groza”. Chiar ex-secretarul meu comunist, devenit subit vicerege prin grația cancelarului de fier Ioșca Chișinevschi al Valahiei, mă numește „nebunul”.

Dar, în fond, eu sunt un țăran valah șiret, căruia nu i-a fost teamă nici de burghezie și nici de comuniști, care i-a disprețuit pe toți și care și-a văzut de treburile plugului, la propriu și la figurat, sucombând sub povara, când a unora, când a altora. Un țăran nu poate iubi nici pe milionarii jobenați și nici pe tinichigiii obraznici în salopetă, pe intelectualii borțoși care vorbesc când în numele milionarilor, când în numele maselor. Pentru mase, nu există niciodată „fericirea” ideologilor. Muncitorii și țăranii au fericirile lor biologice, sănătoase, cuminți.

Un țăran mandarin rămâne singur, mereu singur, pe lotul și cu plugul lui, încremenit în doctrina strămoșilor, înțepenit, înțelenit și înrădăcinat, privind bolta înstelată și steaua polară, în sulfină și-n zăvoaie, în zăpezi sau sub ploi, niciodată predându-se, niciodată pactizând cu răul, cu utopia, cu diavolul sau cu tâlharii, respectând legile naturii și normele omului.

Mistreți și dihori

Fac mereu studii fizionomice.

Am observat că în posturi de conducere, unde trebuie șbițuială, severitate, aplicarea coercițiunilor, apar pe primul plan oameni de tipul mistreț și dihor.

Am ștampilat pe Adrian Dimitriu – starostele avocaților – cu epitetul de dihor. Porecla i-a rămas. Tot din categoria dihorului este și Alexandru Voitinovici, președintele Tribunalului Suprem. Are ceva de dihor și acvilă, dacă s-ar putea obține

asemenea corcitură, o acvilă din specia *Aasgeier*, vulturi care devorează cadavre. Cum s-or numi în românește?

Am observat la amicul meu Ion Pas ceva de mistreț, mai exact de mascur. El e ministru-adjunct la Cultură. Alt amic, Gogu Rădulescu, ajuns ministru al Comerțului Interior, este porc sadea, din categoria Mangaliță, iar Bunaciu, categoria York. Am văzut o singură dată pe Mihai Mujic, care conduce treburile Prezidiului: acesta-i un mistreț din cei pe care i-am văzut în copilăria mea în pădurea Bârnovei, lângă Iași. Ianoș Fazekas este la fel. Mă uit prin fotografiile liderilor: când mistreți, când dihori. Winston Churchill era porc cu rât York, multă carne și suficientă grăsime. Hrușciiov este un mascur. Bulganin are ceva cabalin. Molotov îmi evocă bufnița, pasăre a înțelepciunii reflectate. Mareșalul Antonescu era un juncan nobil, Gheorghe Tătărăscu este un ogar care adulmecă vânatul ministeriabilității de 35 de ani și tot n-a mai terminat, deși i s-au tocit dinții. Vaida-Voievod era un bou frumos. Îi lipseau coarneau, pe care le zăream împodobite cu flori și coronite, cu coadă împletită în cordeluțe. În ultima întrevedere din 1948, Lucrețiu Pătrășcanu semăna aidoma cu Nae Ionescu, păr argintat și frunte teșită, ogari în căutarea vânatului politic. Groza are ceva de bic, de bic al satului și al cetății. Sadoveanu este ca o vacă leneșă și lăptoasă, o Șvițeră. Dr. N. Lupu (ca și mine) avea profil și instincte carnasiere de lup sau de câine-lup. N-am fost dulăul turmelor de mioare, fără apărare judiciară, timp de un sfert de secol? N-a fost Dr. N. Lupu câinele credincios al năpăstuiților în Parlament, din 1915 până în 1947, când a murit părăsit de toți? A apărut pe plugari, pe datornici, pe ostașii fără arme în afacerea Skoda.

Amicul meu Țuțea are ceva de vultur, vultur al înălțimilor, care se hrănește cu azur, poate cu șerpi plesniți în căpățâni, dar niciodată cu mortăciuni. Alt amic scump, Sorin Pavel, seamănă cu un cerb, un cerb rănit și mugind. A boncăluit în tinerețe, azi mugește îndurerat și nu mai trezește nici milă, nici suspine decât vechilor prieteni. Fratele meu Minel îmi trezește imaginea unui țap tânăr, cu bărbia lui ascuțită și părul încenușat pe fruntea lată și craniul de tip franțuzesc de veche rasă. Fiica mea

Nadia seamănă cu Diana. Îi lipsește, alături, doar căprioara în marmură. Este tot atât de sălbatică, grăcilă și dificilă. Eugen Demetrescu este senin și blând ca un miel. Virgil Popescu este viforos-limbut ca un mistreț, în permanentă operație de scopire. Scopirea și-o face singur cu instrumentele unor principii nemuritoare: lactovegetarianismul, monogamia, teosofia. Amicul nostru comun Andrei Munteanu, îndrumător al Justiției, este un porc românesc bălăreț. A început să depună grăsime. I-am spus-o: prea multă grăsime pe creier nu strică. Este nocivă grăsimea pe inimă.

Avocatul Vasile Cameniță este un uliu. Pasăre de pradă în avocatură, îi place plutirea pe înălțimi, disprețuind clienții luați ca puii de găină pentru stomacul burduhănos, care-i mișcă picioarele în ascensiuni montan-sociale, repede prăvălite în hăul evenimentelor. Uliul Vasile Cameniță este capabil să facă pact și cu dracul, numai pentru a pluti pe înălțimi sociale. Un apetit carierist atât de furibund și monden mi-a fost dat rareori să văd, în afară de dr. C.C. Dumitriu. Ambii și-au lăsat în tinerețe soțiile și copiii, pentru a lua, din apetit de uliu social, cocoșate. Unul a luat nepoată de regină improvizată (Paukeroaia), altul a luat ziduri de hotel, repede rechiziționate.

Pe urmă, uliul Vasile, ajuns în coteț de 700 de lei lunar, și-a codoșit băiatul la o tuberculoasă, fiică de ministru:

— Am dat armăsar sirep la grajd țigănesc.

Țiganul respectiv era socrul băiatului, „iubitul” său cuscru, învățătorul vâlcean Roșianu, ajuns ambasador în Bulgaria. Și-a trimis băiatul cu cocoșata țiganului la Paris și de patru luni copiii schelălăie de foame.

— Ce știi parizienii de miniștrii valahi! Nimeni nu-ți dă un pahar cu apă. Dacă ești într-o cofetărie și ceri apă, te întreabă: *quelle espèce d'eau?*

Arabescurile acestea sociale, meandrele sufletești și convulsiiunile amicilor pe superfetații – mă înspăimântă dacă nu m-ar și amuza.

Oh, de ce n-ajung și ei la pacea uitării de sine!

De ce trăim atât de precar?

I-am spus:

— Nu vorbesc de faptul în sine că Lucrețiu Pătrășcanu a fost ucis. În revoluții și războaie mor oamenii, iar el a fost 25 de ani amestecat în chestia revoluționară din Valahia. S-a amestecat singur. Mă indignează modul ilegal al uciderii, procesul cu uși închise, călcându-se principiile de bază ale publicității (uși închise), oralității (fără apărare) și contradictorialității (fără apărare). Mă indignează comunicatul oficial hidos, terfelind memoria unui om fără apărare, lezând grav familia. Unde am fost noi, dacă-am întreținut un mincinos, un provocator, un escroc? Acest om era fără vicii: nu bea, nu fuma, mânca frugal. Avea două pasiuni: muzica și femeile. Cu femeile a greșit. Se culca mereu cu cele din partid și, apoi, le părăsea. Când a luat-o pe Hertha, oaia capie, s-au indignat, și-au instigat bărbații și l-au decapitat.

În a doua audiență, de la 11 decembrie 1956, am fost cu Pavel Pavel¹. Eu am venit la 12,30 și Pavel la ora 13,00. Am sporovăit în *tête-à-tête* o jumătate de oră, calm, intim, agreabil, amical. Voiam să-i plasez doi avocați, foști ocnași la Ocnele Mari, un fost comunist și un fost social-democrat de-al lor, de nuanță „titelistă”. A râs cinic:

— Tu ești mama răniților și președintele partidului ocnașilor?

— Da! Eu sunt Președintele Academiei de Sub Pământ de la Ocnele Mari, apolitic, apartinic și delegatul Crucii Roșii în calitate de medic penalist printre leproși politici.

— Numai Crucea Roșie? Eu știu de jurnalistul și luptătorul politic.

— Numai Crucea Roșie, momentan. La propriu și la figurat. Tu știi că eu eram avocatul Crucii Roșii de la Geneva și am deblocat o sută de milioane de lei ale capitaliștilor belgieni și le-am trimis sub formă de hrană (fasole, mazăre și carne) copiilor înfomețați ai Belgiei? Am o scrisoare de recunoștință: *Vous avez travaillé pour les enfants affamés de Belgique*.

¹ Informație regăsită în Dosarele C.N.S.A.S. (n.n.)

—Ce pot face eu pentru un comunist ca Petre Vulpescu, fost șef al UTC-ului și șef al șefei mele, Constanța Crăciun și pentru un avocat ca Vasile Marghelescu, adeptul fostului meu șef, cu care sunt la cuțite?

—Tu te-ntreabă și socoate, vorba *Glossei* eminesciene.

—Nu pot face nimic. Să meargă pe linia lor.

—Dar Pavel Pavel n-a mers pe linia voastră? Fănică Voitec, femeia cu barbă, iacă-tă, nu vrea să facă nimic!

Între timp, a intrat Pavel Pavel.

Cordialități, politețuri.

La un moment dat, Ion Pas pune problema gravă a lui Pavel Pavel:

—În ce situație politică și ideologică te afli, după ieșirea din pușcărie?

Sar ca fript:

—În ce situație se află socialiștii, în sistemul cărora ideea de libertate se conciliază cu ideea de socialism, față de cei care au lins în p...ă pe Ana Pauker și au spus că este miere de mai, care s-au supus tiraniei teohariste, a celui pe care eu l-am făcut, fățiș, tiranul Siracuzei? Noi n-avem nevoie să ne punem asemenea întrebări, fiindcă am mers pe aceeași linie justă, *la ligne de la gauche démocratique*...

Ion Pas:

—Uști că mi-ai făcut teoria revoluției ca un bloc?

—Sigur, vorba lui Clemenceau, revoluția este un bloc care nu poate fi parcelat. Dar eroul pozitiv are un rol activ în istorie, nu numai în maculatura pe care o patronezi. Noi ne-am împotrivit răului. Voi l-ați acceptat.

Căruța conversației scârțâie.

Pavel Pavel, care este un virtuoz al conversațiilor, unge osiile.

Ion Pas vorbește iarăși în șlagăre, ca la „Scânteia”.

Pavel reia tema concilierii libertății cu socialismul și întreabă:

—De ce la Praga, Belgrad și Varșovia vin gazete și cărți franțuzești?

Ion Pas se scâncește ca să explice că infamul socialist Guy Mollet nu vine cu comerț de întâmpinare față de RPR.

— Pardon, avem „*L'Humanité*” și „*Lettres Françaises*”, spun eu. Nu sunt aristocrat, ci țăran oltean, dar cât timp nu voi avea posibilitatea să citesc zilnic „*L'Humanité*”, alături de „*Le Figaro*”, mă consider în temniță. Sunt în temniță din 1939¹! De ce vă este frică de presa și cărțile străine? Ce fel de coexistență pașnică? Ion Pas face apologia metodei sovietice și a ceea ce s-a numit „stalinism”, dictatura de fier a proletariatului.

— Nu există război și ură de clasă. În Valahia, s-a comis genocid. Există o luptă de clasă, care nu-i identică cu genocidul. În lagărele noastre, s-a comis genocidul și omor în masă (*Massenmord* și *Massenmörder*.) Eu am uitat și am iertat. Dar câți pot fi mandarinini?

Pavel Pavel glumește:

— Petrake ar vrea să citească „*Le Figaro*”. Eu aș vrea să citesc pe Emil Cioran. Am citit *La tentation d'exister*. Este filosocialist, filosemit și antiromân.

Ion Pas se lansează într-o tornadă contra lui Emil Cioran.
Eu (budez):

— Emil Cioran a fost prietenul tinereților noastre. Nu-l aprob în ceea ce face. Dar cu antiromânismul are dreptate. Nici eu nu sunt român. Eu sunt oltean și european.

Ion Pas:

— Cum, negi realitatea națională?

Eu:

— N-o neg. Mi-e scârbă. Mi-e scârbă de Valahia puturoasă, de oamenii ei poltroni. Eu nu sunt român. Sunt oltean și european.

Ion Pas:

— Astea-s teribilisme.

Eu:

— Or fi. Așa simt. Așa vorbesc. Mă simt în RPR ca într-o temniță.

Ion Pas:

— N-ai vrea să pleci?

¹ Se afla în temnița cu gratii albe încă din anul 1931 (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

Eu:

—Oho, m-aș duce în Australia.

Pavel Pavel sare cu gura:

—Nu-l crede. Petrake, dacă ar primi pașaport, s-ar duce la Periș. El este un țăran legat de glie.

În sinea mea, gândeam: n-aș pleca nici în Australia, nici la Periș, aș pleca în Oltenia la Mărgăritești, dar mi-am vândut casa după ieșirea din pușcărie și acolo nu am unde să-mi pun capul. Voi sta tot în București și la Periș, printre valahi puturoși...

Realitățile moral-juridice

Ah, de ce nu mă preocupă exclusiv realitățile științifice? De ce nu mă mai preocupă arta? Nu am mai fost de 18 ani la operă, la teatru, de nu mai știu câți ani și la cinematograful, idem. Nu mai citesc romane. Vizitez din când în când expoziții de plastică, frunzăresc poezie și filozofie. Nu mă mai preocupă decât aspectul moral-juridic al vieții, fiindcă juridicitatea este indisolubil legată de moralitate, iar moralitatea de teologie.

Am ajuns un teolog drapat în toga cenușie a moralistului și în roba neagră a judecătorului. În inima fiecărui avocat, tânăr sau bătrân, mic sau mare, zace nostalgia bunului judecător.

Mereu aceleași obsesii

Am tradus câteva pagini din Herder, *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit*, fiindcă mă voi înhăma la această traducere, pentru a scăpa de obsesii teologice, reflectând la o metafizică întemeiată pe iluminism.

Eroul pozitiv este omul care-și pune pielea la saramură pentru alții, care-și riscă viața sau confortul pentru idei.

M. Ralea, prototipul politicianului oportunist, nu poate fi erou, fiindcă n-a riscat niciodată nimic. A fost complice la toate fărădelegile a patru dictaturi.

Cum devine oportunistul complice la asasinat politice?

Are următoarea teorie: când ai zis A, trebuie să zici și B.

Trebuie să ai spirit de bandă, să fii comitagiu.

Inimă cernită (decembrie 1956)

Unde te duci, unde te învârtești, te întâlnești cu oameni având inima cernită, cu mintea ciuruită de gloanțele problemelor contemporane, unde inadaptarea este la maximum, unde pericolele stau de strajă, unde lacrima stă să pice.

Biografia lui Moisa Lungulescu

Unul dintre cei mai vechi prieteni ai mei, unul dintre cântăreții tristeții sale și ai tristeții mele este Moisa Lungulescu, fostul procuror de la Parchetul Ilfov, fostul consilier de Curte de Apel. De ce-i zice „Moisa”? Nu știu, nici el nu știe. E oltean get beget din Ciupercenii Doljului, mamă calafeteancă, fiică de negustor sârb ucis de hoți când pleca pe Dunăre cu șlepul plin de mărfuri spre Viena. Șase băieți, unul ajuns general, altul colonel.

Colonelul Matei – prăfarul și morfinomanul, francmason și comunist, dat afară din partid.

Generalul Costică – este un excelent prieten oltean. Pe Matei nu-l cunosc: a venit astă-vară în zdrențe, de pe un șantier, unde lucra cu roaba, ca să facă demersuri să i se redea pensia. L-a înțolit Moisa și cu Violeta, soția lui licențiată la Oxford, profesoară de engleză pe la ruși și la români moftangii.

Moisa și-a amintit, jalnic, cum mă ruga prin 1947 ca să plec în străinătate ca ambasador și să-l iau și pe el, ca portar, și

pe Violeta, ca dactilografă și translatoare. Cum mă proțăpeam: „Eu, să plec în străinătate și pe urmă să cer azil politic? Să fug? Eu am rădăcini adânc înfipite în solul patriei. Eu nu pot pleca. Eu nu pot fugi. Dacă primesc un mandat, îl duc la bună îndeplinire. Când mi-am luat o obligație, o împlinesc punctual. Nu vreau să-mi stric imaginea. Nu vreau să fug de *Fatum*”.

Ce destin! Pușcăriaș, necondamnat, avocat reintegrat și iarăși suspendat, recăpătând drepturile neostenit, neogoit, neîmpăcat, luptând cu inimă cernită.

Bătăliile mele judiciare sunt nesfârșite, fără egal în istoria barei valahe. Eu apăr cu mintea, cu inima, cu pieptul, ca un ostaș, cu toată ființa mea! Cine a mai îndrăznit să facă asemenea jertfe? Nimeni nu-ți dă o mână de ajutor, toți îți toarnă plumb în aripi.

Moisă a fost cântărețul tinereții sale și-a mele în epoca cumplită 1941-1948. Timp de șapte ani, ne-am văzut destul de des, el de pe poziție de magistrat, eu ca avocat, apoi, după 1946, când l-a dat afară, l-am solicitat să vină ca ajutor al meu.

Ne-a povestit în două-trei ceasuri, cu „capsa” pusă, cum s-a făcut judecător dintr-un pariu cu D. Chioralia (alt coleg de-al meu). A povestit din trecutul lui și al familiei sale. A fost o suită de balade cu caracter arhaic rural și de mandarin rural, scene pitorești și vii, totul scăldat în patetismul amintirii și în jalea lui actuală.

Feciorul lui Moisa

Feciorul lui Moisa, Duiu, s-a catolicizat în pușcărie. N-a stat decât nouă luni. Acolo a intrat pe mâna părintelui Scurtu și a avocatului Horia Cosmovici, catolic militant, zelos să facă prozești.

Tatăl cu fiul nu se mai înțeleg. Fiul își ia rosariul și meditează. Face acte ascunse de caritate în afară și nu vrea să dea un sfanț acasă, unde atât mama cât și tata câștigă. Păstrează tăceri supărătoare și maniere onctuoase, fiindcă în Valahia catolicismul îți sare în ochi, prin introducerea unui

protocol și a unei politeți de factură occidentală, distonantă printre lăbărtații ortodoxiei sau ai ateismului vulgar.

S-au scandalizat și Moisa și partenerul lui catolic, când am exclamat:

— Deși nu cred în Dumnezeu, aș vrea să fiu ucenic al lui Christos...

— Cum nu crezi în Dumnezeu?

— Nu cred. Nu pot. Aș vrea să cred și nu pot, aș putea fi ateu, dar nu vreau.

Lipsa harului nu-mi împiedecă dorința fierbinte de a fi un ucenic al Mântuitorului.

Această poziție extravagantă a stârnit indignare și proteste, atât la ortodox, cât și la catolic. Moisa este „spirit liber”, decoltat, pornografic, deșucheat, dacă vreți, dar se oprește la un... prag. Pragul se numește Dumnezeu. Nimeni nu înțelege să discute Esența, principiul ultim. E ceva inconceptibil pentru ei, ca să pună în balanța controversei asemenea problemă. Înțeleg bine atitudinea care este tipic și specific ortodoxă: trăiesc ca porcii, dar nu sunt dubitativi ai esențelor. Poziția mea e lutheriană. Te îndoiești de existența lui Dumnezeu, dar ai Cărțile Sfinte unde adevărul este revelat, îl poți afla și te conduce zi de zi, ceas de ceas, secundă de secundă.

Negustorul față de politicieni

Atitudinea negustorului față de omul politic pendulează între servilism și ură.

Negustorul nu are nicio comprehensiune față de poziția omului politic în Cetate. Idealurile, funcțiunea, martirajul omului politic îl lasă indiferent pe omul mercantil, care este gata să pactizeze cu toți, să se servească de toți, scaldându-i în aceeași apă a afacerilor sale.

M-am amuzat mereu de lipsa de scrupule a omului mercantil.

Omul politic este, în fond, totdeauna și pretutindeni un mandarin, oricâte incarnațiuni abjecte ar avea degradarea politicianistă. Omul politic ia întotdeauna legătura cu negus-

torul din silă, lene și prin caz fortuit. Un politician nu caută niciodată societatea negustorilor, pe când negustorii sunt fericiți să fie în relații cu politicienii. Un om politic se simte bine printre ceilalți oameni politici chiar dacă sunt adversari, se simte la locul lui printre artiști, măscărici sau oameni simpli din popor. Omul politic este un animal polivalent. Are o singură valență astupată, o singură fereastră închisă, anume aceea care dă spre negustorime. „Prostiile de lână și mătăsuri”, cum spunea Machiavelli, îl lasă rece, îl plictisesc, îl agasează, îl enervează, îl înveninează. Nu-i adevărat că omul politic este la cheremul negustorilor, al bancherilor și industriașilor. După câte am observat, omul politic demn de acest nume este oricând gata să joace o festă negustorilor, să le pună un renghi și o sulă în coastă. Omul politic are criterii de judecată diferite de ale negustorului.

Ferește-te de tine

Preceptul socratic „cunoaște-te pe tine însuși” se completează cu antinomicul „ferește-te de tine însuși”.

Ce să cunoști în tine? Oglinda lucie a smâncurilor unde zac reptilele concupiscentei și să ascuți orăcăitul broaștelor păcatelor, al poftelor nestăvilite de viață?

Ce zace în om? Poftea de joc: jocul dragostei, jocuri de noroc, jocul alcoolului, pofte de găman și căpcăun.

Reîntoarcerea lui Țuți

Căinele nostru Țuți s-a reîntors acasă după o absență de opt zile. Bucurie imensă la toți ai casei. El a venit în zorii zilei triumfător și cazanier. S-a lăsat pus în lanț. L-am condus la căsuța lui, a mirosit-o și, apoi, a binevoit să înfulece. Ce-o fi mâncat timp de opt zile și opt nopți? Unde-o fi dormit? Era murdar și hărtănit.

Aveam remușcări de conștiință. Cu toată spaima generală de hingherii care circulă pe străzi, în huiduia copiilor, i-am dat mereu drumul sâmbăta din lanț, până luni dimi-

neața, când se odihnesc hingherii. Sâmbătă seara am fost invitat de amici la un zaiafet măreț. S-a luat după mine până la tramvai. Am făcut promenada în amicalitate. M-am trezit cu el în tramvai. Spaimă-n călători. La a doua stație, l-am dat jos. S-a mai luat după tramvai, gonind nebunatic și fidel. N-a mai găsit drumul la reîntoarcere, decât după opt zile.

A fost bocit opt zile în șir de fiică, soție și fiu, iar eu eram cu coada între picioare, ca după o faptă rea.

Revenirea lui în dimineața plecării la Timișoara, într-un proces greu de delapidare, la o Loterie, m-a copleșit de bucurie, de euforie și de optimism pentru o săptămână.

Din cauza evenimentelor din Ungaria, care au pus probleme de conștiință fiecărui om civilizat și au bucurat pe „hingherii” locali, m-am neurastenizat. Bătălia socială s-a adâncit și s-a ascuțit până la neverosimilitate și bestialitate. Inima îmi sângerează, fiindcă mintea nu poate lua nicio hotărâre între cele două sisteme, nu poate opta, nici nu mai poate pluti. Sunt pus în situația cea mai mizerabilă cu putință: să apăr pe cei năpăstuiți, pe opozanți. Trebuie să apăr de pildă pe legionari, care au o doctrină bestială, dar ei nu sunt oameni? N-am apărat și pe comuniști, care aveau o doctrină pe care o socoteam utopică și generoasă și care se dovedește a fi o doctrină sângeroasă aplicată în Ungaria și o doctrină bestială aplicată în România de Pauker, Luca și Georgescu?

Am avut în această epocă turmentată întrevederi cu Dr. Groza (regele țării), cu Avram Bunaciu (vicerege), cu ministrul Culturii, Constanța Crăciun, și cu Ion Pas, locțiitorul ei, cu Gogu Rădulescu, ministrul Comerțului Interior, cu Alexandru Voitinovici, șeful suprem al Justiției. Cineva mă ceartă că nu sunt destul de discret cu aceste întrevederi și că povestesc conținutul conversațiilor¹. Așa este. Eu îmi iau măsurile mele

¹ Toate aceste evenimente, și încă foarte multe altele, ale căror protagonist a fost Dr. Petre Pandrea, se regăsesc amănunțit descrise în miile de pagini ale Fondului Informativ care acoperă perioada anilor 1931-1968 (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

de precauție. Eu sunt medic de leproși penali. De câte ori circul în sferile guvernamentale, circul pentru interesele clienților mei năpăstuiți. Am fost la Dr. Groza pentru Ghiță Pop, Pavel Pavel și Vasile Munteanu. Am fost la Bunaciu pentru grațierea unor clienți inocenți și pentru plasarea în avocatură a lui Pavel Pavel și Emil Gălușcă, iar la Gogu Rădulescu pentru plasarea lui Pavel Pavel și a lui Petrică Vulpescu. Eu nu mă duc să mă ploconesc în fața proștilor sau a puternicilor acestui pământ. Eu mă duc să le atrag atenția asupra călcării unor principii nemuritoare juridico-morale. Când încearcă să devină din acuzați, acuzatori, eu răstorn ușurel poziția și cei mai deștepți dintre ei roșesc și pleacă nas și ochi în pământ.

Voiaj la Timișoara

Scurt voiaj la Timișoara¹ într-o revizuire penală, unde trebuia să dreg acolo unde Alfons Nachtigal a stricat luând șase și opt ani cu niște bancuri, „bărbi”, cum spun confrății locali. A coborât și s-a urcat în avion fără a-și lua rămas bun de la familia clientului. Operație grea. Nu-i știu rezultatul. Am pledat simplu, științific, cerând expertiza grafologică într-o piesă plăsmuită, pe care căpitanul Petru Botez (clientul meu pe care l-am asemuit căpitanului Louis Dreyfus) o neagă.

Restul timpului: feerie.

Am fost la Vlădica și Bădia Vasile, mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului, în vizită cu soția², vizită de protocol și curtoazie, transformată de prelat în ospitalitate și amicalitate. De ce iubesc pe călugări, pe popii borțoși, pe rabini, pe subțireii pastori protestanți și pe înaltul cler, fie catolic, fie ortodox? De ce mă simt bine în mijlocul lor și mă exaspe-rează politicienii, băcanii și zarafii?

Iubesc artiștii și sacerdoții.

¹ Voiaj menționat în Dosarele C.N.S.A.S. (n.n.)

² idem. (n.n.)

Mitropolitul Vasile Lăzărescu, doctor de Viena, în vârstă probabilă de 60 de ani, cu barbă catran, păr des cărunțiu, tăiat în vagi plete și ras pe ceafă ca birjarii lipoveni scopiți, nu face impresia nici de rus scopit, nici de birjar lipovean, ci de rumân vajnic, de natură mediteranean-romanică, ajuns înalt prelat pe treptele unde a ajuns și spaniolul Borgia. Bădia Vasile ar putea avea ancesori în Calabria, în munții Pindului sau în munții Spaniei. Descinde din țărani din munții Banatului, se înconjoară, ca și prelații spanioli, ca și macedonenii emigranți în patria mumă, numai de rubedenii. Fratele este șofer, sora este bucătăreasa personală a înaltului chiriarh și aceasta i se ia în nume de rău, fiindcă face „nepotism”, familiuță, protecționism. Ce copilărie! Păi, la țară, cine stă la bucătărie dacă nu mama, sora sau nevasta? Este rușine pentru o femeie să fie bucătăreasa familiei? Mama i-a murit și bădia Vasile a fost călugăr din fragedă tinerețe. N-a fost preot ortodox, cu muiere și prebendă. Și-a adus în mod firesc sora la bucătăria metropolitană, cumnatul țaran fiind plasat ca portar, iar nepoții fiind întreținuți la școli înalte sau medii, logodiți, căsătoriți, botezați sau divorțați.

Mitropolitul dr. Vasile Lăzărescu, călugăr ortodox și doctor de Viena, are simțul familiei sale bănațene, are simțul familiei ardelene, are simțul familiei românești, are simțul familiei creștinești și universale. Totul se petrece în cercuri concentrice, pe ranguri și ierarhii. Centrul acestor cercuri este Înalt Prea Sfinția Sa și – vorba franțuzească – *charité bien ordonnée commence par soi-même*.

Se face mare caz de viața intimă a înalților prelați și de metresele lor. Când am sosit la Vlădica, se făcea finisajul curățeniei de o fetică nostimă, pe care popa s-a simțit obligat să mi-o scuze: „o învățătoare care face ascultare...”. Mi s-a părut ca un broscoi enorm. Ne plimbam în grădiniță, braț la braț, până când fetișcana a terminat de pus covoarele persane și a șters praful de pe mobila de palisandru. Scuzele intime ale prelatului, plimbarea cu pași mărunți, rasa neagră și abdomenul imens, capul cu gât scurt mi-au evocat irezistibil plimbarea mea de lup, braț la braț, cu o broască țestoasă uriașă.

Vlădica mi-a dat o dulceață excelentă de vișine mari, pregătită de fată, o cafea *à la mode hongroise* și prelatul a simțit nevoia s-o scuze că nu știe să facă turcească, *à la mode de Bucarest*.

Scuză inutilă, după pilda măreață a lui Martin Luther. Chestiunea este tranșată. Un servitor al bisericii are dreptul să posede o femeie la gospodărie și în patul său. Prelații catolici au guvernante. Călugărul Luther s-a căsătorit cu o călugăriță și din sămânța lor a ieșit Karl Liebknecht și actualul expert adenauerian economic Pferdemenens. Biserica ortodoxă nici nu vrea să hirotonisească un teolog și să-i acorde taina preoției cu parohie dacă, în prealabil, nu se căsătorește cu o fecioară sau cu o văduvă virtuoasă. Înțelepciune supremă: numai omul căsătorit, bărbatul cu viața normală la pat, are dreptul să conducă pe mirenii unei parohii!

Firește, Vlădica Lăzărescu, ca orice episcop, mitropolit și patriarh, este călugăr și ar trebui să trăiască în castitate. Este prea borșos, prea astmatic pentru a fi considerat un Don Juan. S-a înconjurat de familia de sânge, care păzește discreția și nu mai poate avea purtări de porc față de sora, cumnatul și nepoții săi. Nu mă interesează dacă juna îl ajută numai să-și facă patul și curățenia, ceea ce ar trebui să facă orice călugăr, sau îl ajută să-și evacueze secrețiunile hormonale ale unui trup de bivoli, bine clădit, peste care este așezat un cap luminos de cărturar.

Vlădica Vasile mi-a dat și o carte a sa, cu o afectuoasă dedicație, semnată *Biserica ortodoxă*, unde polemizează cu catolicitatea asupra deosebirilor confesionale. Am primit-o cu gesturi de vechi călugăr ortodox și de țârcovnic respectuos.

Cum ar putea să-și facă patul în chilie? Nu mai are chilie. Are un palat rezidențial. Cum ar putea să scrie cărți și să-și împlinească oficiul de arhipăstor metropolitan fără curățenie sclipitoare și ordine perfectă, după program?

M-am ciorovăit cu nevasta, care m-a însoțit în vizită, bănuielnică din fire, bănuitoare că Vlădica ar greși cu subreta curățică și însărcinată cu ordinea. Ei, și?

Atmosfera frivolă a Franței derivă din stupiditatea celibatului catolic obligatoriu la sacerdoți. Peștele de la cap se

împute. Problematicile senzualității, adulterului, triumphiului anomaliilor sunt în corelație cu abstenența și castitatea impuse maturilor. *Sublata causa, tollitur effectus*. Don Juan se evaporează când se căsătorește. Curva de bordel devine excelentă soție, iar demimondena cu coroană nunții pe cap poate să ia drumul Damascului conjugal și menajer. Ceva mai mult: Don Juan este un slăbănog – cantitativ și calitativ – față de țăranul voinic valah care are, în principiu, o activitate zilnică la pat, timp de patru-cinci decenii, cu nevasta lui care aduce pe lume plozi voinici.

Frivolitatea franceză este castitate catolică și semiimpotență cauzată de *coitus interruptus* sau de moravuri inadmisibile (*l'amour à la française*).

Într-un sat valah nu există frivolitate, fiindcă flăcăii se căsătoresc înainte de armată. Porcăriile se fac și nu se vorbesc, nici nu se discută. Dar activitatea genetică este o porcărie? Vai, e o porcărie să se vorbească porcos de o activitate normală, aproape divină, în orice caz naturală, în rang cu setea și foamea!

În ortodoxie, aceste probleme sunt soluționate direct, prin interdicția de a hirotonisi un seminarist dacă nu și-a găsit preoteasa. N-a găsit-o sau nu vrea s-o găsească? Pleacă la mănăstire.

Cinul călugăresc are altă problematică: a sfâșierii carnale, a extazului, a rugăciunii.

Preotul trebuie să fie o armonică personalitate. Nu trebuie să i se suie hormonii și sămânța la creier, pentru a arăta laicilor drumul religios.

Firește, pentru opera de prozelitism, de încreștinare a păgânilor, este nevoie de călugări, de ființe devotate exclusiv bisericii. Candelele se mențin aprinse prin călugări și rugăciunile lor, călugări și călugărițele fiind candelă aprinsă ale rugăciunii.

Vlădica Lăzărescu, mitropolitul Timișoarei, nu-i un călugăr cast. El a fost și este gospodar al Bisericii, un ctitor al celei mai mărețe ctitorii în epoca noastră. M-am certat pe tema lui și cu Pavel Pavel, și cu alții. Viciile lui sunt minore și benigne.

Se spune că-i plac „fetișcanele”, „minorele”. Nu cred. E prea obez. Nu evocă pe Don Juan, nici pe Rasputin, sau pe Patriarhul Marina. N-a avut nici 17 copii, ca mitropolitul Sebastian Rusan al Moldovei. E precaut, gospodar, discret, înconjurat de sora lui ca bucătăreasă, de frate ca șofer, de cumnat ca portar și duce o viață tipică de popă ortodox, într-un sat valah. Prezența câtorva fete ca subrete nici nu se simte într-un oraș cosmopolit ca Timișoara.

Boier Ralea

Ralea și cu Patriarhul Marina s-au dus în celula de pușcăriaș a lui Ion Mihalache, președintele Partidului Național-Țărănesc, unde stă de nouă ani, pentru a-l convinge să semneze o proclamație către țară, în care să-și recunoască greșelile și să se uimească de realizările paradisiace ale regimului popular. Să semneze, precum Titel Petrescu, Ionel Pop și Ion Mirescu.

Mihalache a refuzat. A dat afară pe energumeni:

— Ieși afară, boier Ralea, din celula mea de pușcăriaș! Eu am fost și am rămas țăran. Iar tu, părinte Marina, du-te la biserică și evanghelizează turma unde ești păstor!

Arestarea lui Țuțea

Mi se anunță re-arrestarea lui Petre Țuțea, ridicat de-acasă acum trei zile.

Inima mea sângerează, inima mea este cernită.

Încercuire și poziție arici

Am mereu senzația bizară, până la sufocare, că sunt înțârcuit ca o armată încercuită de inamic, ca o cetate asediată de dușman de multă vreme¹ și care nu vrea să se predea.

¹ Din mare nefericire pentru Dr. Petre Pandrea, senzația este corect percepută. (n.n.)

Sunt încercuit și în poziția arici. Care pe care? Eu, care am vrut să păstrez și am păstrat principiile nemuritoare ale umanității, procedura respectului de sine și, de asemeni, echilibrul și măsura? Sau acești lăbărțați care au făcut pe Marx să spună, la Petersburg, la apariția *Capitalului* în limba rusă, și a primelor comentarii euroasiatice, că el nu este marxist? Acești huligani de stânga, care rivalizează cu cei mai răi huligani de dreapta?

Inima sfâșiată și mânia

Inima sfâșiată dă fructele mâniei.

Inima sfâșiată este capabilă de toate dezordinile, de toate infamiile, de toate ticăloșiile.

Inima sfâșiată este inima dezolată, inimă deznădăduită, inimă încărcată de efluvii electrice îndelung comprimate, care pot merge până la trăsnet.

Pedagogie casnică

Pedagogia cea mai grea este pedagogia casnică, fiindcă este indisolubil legată de lupta sexelor. Nu voi uita destăinuirile doamnei Gala Galaction, în vârstă de 75 de ani, mamă a trei fete, referitoare la soț, sacerdot și literat, ea însăși fostă călugăriță. Te-ai fi așteptat la seninătate. Te-ai fi așteptat să găsești echilibrul personalităților armonice, după o jumătate de secol de coabitare și rotunjire.

Doamna Gala Galaction își ura soțul ca pe o iasmă a iadului. Avea și o terminologie mistică de călugăriță. Părăsise mănăstirea cu ani în urmă și acum, la bătrânețe, îi revenise graiul adolescenței și al tinereții fragede, cum se întâmplă la geronți și senili.

Doamna Gala Galaction m-a întrebat *ex abrupto*:

—Care credeți, domnule doctor, că este cel mai mare păcat?

Am dat din umeri, fiindcă eram într-o mare mâhnire și perplexitate.

—Să vă spun eu: cel mai mare păcat este păcatul carnal.

Și a început să-i turuie gura, cu fragmente oribil stilizate din *Sonata Kreutzer* de Tolstoi și din marii misogini și mizantropi ai lumii.

—Când te sui sus la părintele Gala Galaction, să te uiți bine pe birou. Vei vedea niște tuburi de medicamente. Sunt tuburi cu *Testaviron*. Vrea să-și întărească puterile genezice. Mănâncă numai fudulii de berbec. Se îngrijește zilnic ca un mire în preajma nopții nuptiale.

Cu toată mâhnirea mea lucidă (fiindcă aveam un țel), parcă m-a lovit cu o leucă în cap.

Baba sporovăia despre păcatele carnale, păcate cardinale ale omului, ale bărbatului în genere, și ale soțului în speță. Acest menaj era dizarmonic – mi-am zis, privindu-i fizionomia și biologia –, fiindcă Gala Galaction vine din India prin ereditatea sa, iar Baba este o valahă tipică, având fața albă, trupul micuț de femeie fină, cu aptitudini intelectuale pe care le-a dovedit întreaga sa familie. Din *Amintirile* voalate ale scriitorului, deduc ce greu i-a fost soției să obișnuiască pe indian să se spele zilnic, să trăiască în aer curat, să fie ordonat. Galaction s-a ocupat numai de muzică, religie, literatură și femei, femei, femei. Capacitatea lui genezică depășea pe a femeii minuscule, geloase. O, dacă Gala Galaction și Tiberiu Iliescu și-ar fi luat soții niște țigănci borâte sau niște țigăncușe de iatac, ce menajuri ideale ar fi dus, așa cum a dus Pamfil Șeicaru cu țiganca lui Constanța, așa cum a dus Gh. Tătărașcu, acest țigan get-beget, din munții Gorjului, cu Aretia Fotino, fiica profesorului craiovean de muzică.

Căsătoriile se asortează în primul rând după rasă identică, în al doilea rând după clasă similară, în al treilea rând după secrețiuni hormonale la paritate, în al patrulea rând după vârstă (femeia ceva mai tânără decât bărbatul).

În menajul Galaction, rasele sunt în vrăjmășie, clasele la fel, secrețiunile hormonale în decalaj și în defavoarea femeii, căci doamna Galaction este cu 10-15 ani peste soț.

M-am suit pe treptele scârțâinde de lemn, spre biroul scriitorului-teolog cu impozantă barbă albă și cu *Testaviron* pe masă. Am rămas buimac zărind tuburile pe masă și resturile unei fripturi în sânge, consumate, pe care o bănuiam a fi fost fudulii de berbec.

M-a îmbrățișat apostolicește, cu benedicțiuni nesfârșite, curgându-i vorbele ca șiraguri de mărgăritare în sine și pe care eu le vedeam acum ca pe niște bale în spumă sângerie.

Obiectul vizitei era precis, clar și categoric: trebuia să se ducă la Ioșca Chișinevschi, prietenul său și cancelarul de fier al Valahiei, ca să scape pe Lucrețiu Pătrășcanu, cumnatul meu, condamnat la moarte. Procesul se începuse de luni, am aflat abia astăzi, joi, și-l imploram să se grăbească, fiindcă se va da pronunțarea cu pedeapsa capitală și executarea ei.

Gala Galaction este un laș. Are lașitatea fizică și lașitatea morală a tuturor sibariților, a esteților și a neronienilor.

M-a rugat să vorbesc încet despre acest demers al meu, pentru salvarea de la moarte a cumnatului meu pe care el îl cunoștea și-l iubea de mic copil. A frecventat trei decenii casa celui condamnat la moarte, fiind prieten cu părinții lui. De-atâtea ori i-am văzut așezați la masă pe cei patru corifei literari și prieteni: M. Sadoveanu – Gala Galaction – D.D. Pătrășcanu – Al. Brătescu-Voinești. Nu-i ceream nimic insolent acestui sacerdot, decât scăparea de la moarte a unui copil pe care-l legănase în poalele anterului său și care – probabil – era nevinovat, victimă a unei cabale politice.

M-a rugat să vorbesc încet, fiindcă și... libertatea sa personală este amenințată, deoarece perete în peretele casei sale se află locuința unui ofițer de Securitate, care, printre alte misiuni, o are și pe aceea de a-l supraveghea.

Erau bancuri? Era spaima lașității organice?

Gala Galaction era considerat unul dintre stâlpii regimului, adulat, adulator, ales membru al Academiei RPR. Gala Galaction a început să plângă. Erau lacrimile neputinței din lașitate. Am plâns și eu. Erau lacrimile furiei, fiindcă mi-a

promis solemn că se va duce a doua zi, dis-de-dimineată, la Ioșca Chișinevschi, cancelarul de fier al Valahiei, pentru a scăpa de la moarte pe Lucrețiu Pătrășcanu și pentru a-i comuta pedeapsa capitală în muncă silnică pe viață, iar eu știam foarte bine că nu se va duce niciodată. Nici nu se gândea în acel moment să se ducă. Era o lăncedă și râncedă ipocrizie, ca o bucată de slană învechită și lacrimile, lacrimi de spermanțet.

Nu s-a dus.

Am mai rugat pe Dr. Groza și pe Gh. Vidrașcu, președintele Sfatului Popular al Capitalei, fost vicepreședinte de Consiliu și amic intim al lui Gh. Gheorghiu-Dej. Cu Vidrașcu fusem prieten, o vreme scurtă. Îl văzusem recent. M-a asigurat că-l vor judeca și-l vor reabilita. Dr. Petru Groza, Președintele Republicii, habar n-avea de proces. Sau se prefăcea?

Metode de lucru

Secretarul meu Emil Gălușcă-Popovici povestește cu haz despre N. Dașcovici, profesorul lui de drept internațional de la Facultatea juridică din Iași, actual delegat al României la ONU, care-l însărcinase să-i scoată cursul litografiat și să câștige un bănuț. Gălușcă îi schimba textele în care ataca Uniunea Sovietică și planurile cincinale, fiindcă Dașcovici era adept al proprietății individuale și nu depășise mentalitatea quiritară romanică.

Când și-a văzut cursul masacrat, Dașcovici s-a alarmat și s-a supărat pe cirac.

Studentul comunist nu accepta ca profesorul să-i masacreze idealul. Azi, profesorul este comunist, îmbrățișând idealul prăbușit în sufletul elevului.

Roata se învârtește ciudat.

Altă pățanie a mea.

Am preluat o colaborare de la Editura de Stat condusă, cândva, de Al. Rosetti sub numele de „Fundatiile Regale” (aflată sub oblăduirea lui Carol II, care revenea la titulatura de voievod al culturii). Era vorba să traduc pe Aurel C.

Popovici, care a scris la începutul secolului XX o interesantă lucrare intitulată *Die vereinigen Staaten von Großösterreich*, preconizând o federație de popoare egale în cadrul habsburgic, urmând să se abolească tratamentul preferențial acordat ungurilor și nemților.

Cartea mă interesa sub toate aspectele, mai ales că André Tardieu, fost prim-ministru al Franței, lansase pe-atunci formula unei Confederații a Statelor Dunărene. Era prin anii 1933-1934.

Prin 1938, m-am apucat să traduc *Die vereinigen Staaten von Großösterreich* sub titlul *Stat și Națiune*. Am încasat o jumătate din onorariu și am tradus un sfert. Cred că erau 20.000 de lei. Eram extrem de ocupat cu avocatura. L-am rugat pe cumnatul meu, Lucrețiu Pătrășcanu, să-mi facă traducerea care, de-altfel, a și apărut. I-am vărsat banii integral, adică 40.000 de lei. Puțin după aceea, mi-a adus un client cu o gestiune frauduloasă – Editura Steinberg – și am avut un onorariu de 400.000 de lei, pe care iarăși i l-am dăruit în întregime.

Când a apărut traducerea, pe care n-am mai verificat-o, având o încredere desăvârșită, m-am trezit cu o furtună în presă. Prietenul meu D. Mazilu, secretar general al Partidului Țărănesc Dr. N. Lupu, m-a atacat că am trunchiat textul lui Aurel C. Popovici și că am adus modificări radicale. Într-adevăr, toate atacurile antisemite din original dispăruseră în traducere. Toate expunerile având caracter reacționar fuseseră modificate sau suprimate, după metoda Gălușcă la cursul litografiat al profesorului Dașcovici.

Fanatismul militanților intelectuali comuniști valahi nu cunoaște limite, reticente, morală. Erau fără scrupule. Machiavelli, cu dictonul lui că „scopul scuză mijloacele”, era un biet naiv față de neoiezuizii valahi comuniști sau comunizanți.

Secretarii de redacție citeau cu lupa manuscrisele noastre, ca să nu iasă vreo gafă, vreo crasă, vreun scandal!

Ah, și când mă gândesc la remușcările mele de conștiință – că nu puteam fi destul de util cauzei sublime a proletariatului care urma să ne aducă, prin dictatura sa, fericirea pe

pământ! O duzină de ani (1932-1944), am fost otrăvit sufletește de acest conflict, de această neputință de-a acționa cu viziera ridicată, de compromisul făcut între ideal și realitate.

Iată, idealul mi s-a realizat și nu-mi place: *méfiez vous de l' idéal, il se réalise parfois!*

Ceea ce mă turmentează, astăzi, când am patosul distanței și când reflectez asupra întâmplărilor din trecutul apropiat, este decalajul imens dintre idealurile înalte și aplicarea lor în practica realității sinuoase.

Nu s-a instalat în numele lui Christos și a creștinismului teroarea istorică și catolică a Inchiziției? Nu au fost așezați pe rug și arși oameni pentru erezie, adică pentru delikte ideologice? Huss ars, Galileo Galilei și Luther au pățimit, Erasmus a fugit, Calvin, la rândul-i, șbilțuit.

Nu s-au șbilțuit în numele sublimei idei comuniste atâtea milioane de oameni inocenți? Nu s-au făcut atâtea nedreptăți? Nu s-au comis atâtea bestialități în Valahia mea, în epoca triumviratului nefast Luca, Pauker și Georgescu? Nu s-a vărsat atâta sânge inocent și n-au curs atâtea lacrimi degeaba pentru un ideal înalt?

Dostoievski povestește, în *Torquemada*, despre marele Inchizitor, că Iisus a venit pe pământ odată și a fost prins și arestat în Spania ca eretic. Torquemada i-a luat interogatoriul, l-a ascultat îndelung și s-a convins că este chiar El, blândul Iisus, Leninul doctrinei sale inchizitoriale în care credea, pentru care lupta și pentru care ardea ereticii pe ruguri. I-a luat un nou interogatoriu, după ce-i căzuse în genunchi și-i sărutase poala și picioarele prăfuite.

După interogatoriul al doilea, Torquemada, încruntat, i-ar fi spus lui Iisus:

—Doamne, Tu ești Mântuitorul Lumii, dar locul Tău nu mai este pe această lume. Să ne lași în pace. Prezența Ta ne tulbură și ne strică rosturile bisericii romane, apostolice și universale. Noi avem alte treburi. Te sfătuiesc să Te duci înapoi în cer, la dreapta lui Dumnezeu: „Пашёл в небо!”

Dacă Lenin ar veni pe pământ în Valahia, sunt convins că Bunaciu i-ar spune:

—Tovarășe Lenin, înapoi la mausoleu, că te ia mama dracului!

Pisica

De la pisică putem învăța oare ceva?
Da, să ne ascundem murdăria.

Ion Vlad căsătorit

Sculptorul Ion Vlad s-a recăsătorit pentru a treia sau a patra oară. Și-a părăsit finlandeza comodă, cuminte și cultivată, sub pretextul lipsei de gospodărie.

A luat o aparentă gospodină moldavă, care se pretinde poloneză nobilă de la Sobietzki, ducesa de Columna, intelectuală cu cinci clase de liceu, cuminte cu doi bărbați și patru sute de amanți anteriori. Este vorba de Nica Botez, fostă Gatoski, fostă Pastia, fostă...

Dar ce n-a fost Nica? A fost vampă internațională la Lisabona și demimondenă la Paris și București, expulzată de Lupeasca, fiindcă s-a culcat cu Regele Carol II (și n-a pățit nimic la uter), cu un lung șirag, ca un cârnat de Crăciun. Kilometri s-au succedat în pântecul ei.

Are fumuri nobiliare de ducesă poloneză.

Un amic i-a desenat blazonul în patru compartimente:

1) litrul de vin de Crăcană, 2) birlicul, 3) peștișorul și 4) țucalul cu emblema ducală.

Pe această pramatie, mai bătrână decât el, femeie uzată, trecută prin ciur și prin dârmon, s-a găsit Ion Vlad s-o ia în căsătorie de Sf. Nicolae 1956, căsătorie în regulă, cu popă ortodox.

Am fost recent la un chef cu amici comuni.

Nica încearcă să pună șeaua pe Ion Vlad.

Sculptorul cu chef, la o lună după mariaj, îi zice de la obraz:

—Madame, mi se pare că eu m-am măritat și tu te-ai însurat!

Nica Botez-Pastia-Gatoski-Vlad vrea să pună sub papuc pe sculptor. Îi ține „argumentele” la ciorap (adică părăluțele). L-a „éblouissat” cu gospodăria ei moldavă. Cunoaștem speța: face alivenci moldovenești în fiecare zi în timpul logodnei, și după nuntă își dă cu lac violet pe unghii, pe care nu și-l mai scoate, reînnoindu-l cu grijă.

Nica a dat lovitura la lada cu aur.

Ion Vlad a dat lovitura la lada cu gunoi moldo-polonez.

Cincinalul

Ion Vlad se apropie de cincinalul conjugal, Miron Radu Paraschivescu se află la a patra soție, Tiberiu Iliescu lasă pe a treia, Nachtigal cam tot așa, Istrate Micescu a avut patru, Ralea și Groza au, mormonic, două soții – concomitent – mă rog, chiolhanul valahic este în toi.

Când le spun că din punct de vedere filosofic și teologic căsătoria este indisolubilă, că n-are sens acest donjuanism oficializat în fața tinerelor vlăstare, că instituția venerabilă unde se fabrică mamele, surorile și fiicele noastre se porcăiește... râd, dau din umeri, chicotesc.

Nu este vorba numai de convingeri adânci: căsătoria timpurie și permanentă până la adânci bătrâneți fiind o instituție tonică, sanitară și plăcută! Nu este vorba de ditirambi! Deși nu cunosc, din practică, o căsătorie poate deveni un iad sau o temniță. Depinde de înțelepciunea partenerilor. Totuși, cea mai rea căsătorie este preferabilă unui bordel de burlac.

ADDENDA

**Din Dosarele
Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității
(C.N.S.A.S.)
și altele**

n. 6 priu
PANDREA

Declarație

Schimbăcel, arestat la 15 April 1948, deși, ~~azi~~ după 88 de zile
de arestare preventivă, că mă știu absolut nevinovat, că arestarea mea
se datorește sau unei erori informative (scuzabilă) sau vreunui
denunț de sicofant veninos (din această pricină arestarea mă jereacă,
dar nu mă supără înșimă și nici n'a reușit să mă indigneze).

În să declar că:

- 1) nu sunt înscris și nici n'am fost în vreun partid politic;
- 2) nu am colaborat cu niciu mai: Cambrea-Sigatu, Tutea,
Cristoreanu-Radu Paul, etc, relațiile dintre un fond de amicitie sau rudenitate;
- 3) nu am participat la nicio organizație, cum este nădăj;
- 4) " " fondat " " " " " "

Președintele și experiența mea de penalist-avocat cu nap până acolo încât
n'am înscris nici în sindicat, nici în economie, deși ar fi fost util economiei.
Nu pot suporta comitete, comitii, asociații, fiind înrăzător și om de știință.
Am fost și sper să rămân complet solitar, neutral și om liber înscrind
N-am votat niciodată. *unele și altele*
Am fost înscris în Baroul / Efor (păinea cotidiană) și în Soc. Scriitorilor (săleșii)
Dacă nu m'au țineră - am scris și sunt unscris acolo unde mi
se poate ușor achița pe ultimii 15 ani.

Ca avocat: plesarii (mulți) cu care am scăpat sub cele 3 dictaturi
fasciste gratuit circa 1.000 comunisti încastrați la moarte și în afară
de clienții pe drept comun (hoți, polițisti, etc., etc., etc.)

Ca scriitor: rog a se citi cele 9 (nouă) volume tipărite.

Rezumat: Sunt inocent și rog să fiu pus în libertate.

In subsidia, dacă președintele meu deranjează grațitudinea
foștilor clienți ajunși mari ganguri și bogzi, rog să fiu trimis la urmă,
în Oltenia, cu domnia lui fortet în căminul Mărgărit, pe Pământul
Aceasta e declarația și o semnare.

Petre Pandrea

D. G. S. S.

Direcția VIII

Serviciul I

Nr. Dos. Anchetă

Nr. Dos. A. S.

FIȘA PERSONALĂ

Numele și prenumele PANDREA I. PETREData și locul nașterii 26 VII 1904 Com. Bole - RomanNaționalitatea, cetățenia Română - Română

Origina socială

Situația socială (dacă are sau nu avere)

Ultimul domiciliu Buc. Str. Barbu Delavrancea Nr. 20

Studii

Profesiunea, funcția ce ocupă Advocat

Dacă este sau nu membru de Partid

Antecedente politice

Data reținerii 14. 4. 1948.Motivul reținerii Pr. Speciale

Data înaintării în Justiție

Instanța care judecă. Nr. și data sentinței

Pedepsa aplicată Pus în libertate 19. 5. 1952 pe baza deUnde execută pedeapsa refuzat opr. de tov. M. P.

Observațiuni

A. O. 1 - 5477

Md. 1

18-XI-1954

Se aprobă

5

[Signature]

==HOTĂRÂRE==

La data de 28 Oct. 1954, s-a primit la acest serviciu o notă informativă anonimă, semnată Vaslui, prin care se semnează pe numitul PANDREA PETRE avocat, domiciliat în București str. Sandu Aldeș nr. 96, ca are legături cu preoți și calugari. -

La domiciliul său se fac adunări cu caracter intim /secret/ la care participă diferite elemente care în trecut au deținut posturi de răspundere în regimul burghezomosieresc, adunări la care uneori participă calugari și calugarice. -

Trecându-se la verificarea notei și în acest scop luându-se legătura cu numita D.S. care domiciliază în aceeași casă cu susnumitul, aceasta ne-a relatat verbal, că într-adevăr în locuința avocatului Pandrea Petre, se petrec lucruri ciudate în sensul că deseori se fac adunări a câte 5-6 persoane, elemente cu trecut dubios și care discută până la ore târzii de noapte, după care pleacă unul câte unul.

Tot din verificări rezultă că locuința respectivului este vizitată deseori de preoți, calugari, calugarice și alte elemente dubioase, venite din provincie.

Din relatarile numitei D.S. rezultă că în nopțile de 21-24 August 1954, numitul Pandrea Petre s-a adăpostit în podul casei doi indivizi necunoscuți, care au dormit aceste nopți în pod, iar în timpul zilei erau plecați prin Căpitlă. -

Căutat la A.S. Reg. M.A.I. Buc. și M.A.I. rezultă că Pandrea Petre este cunoscut ca activist P.N.T. ca unul ce a avut legături cu ambasada americană și britanică din București, iar în anul 1948, a fost arestat și trimis în închisoare, pentru legăturile ce le-a purtat cu străinătatea fiind eliberat în anul 1952. r

MARCU PETRE zis PANDREA PETRE este născut la 26 Iunie 1904 în comuna Bălș Romanati, fiul lui Ion și Ana de profe-

...//...

sie avocat, cu domiciliul în București str. Sandu Aldea
Nr. 96. -

Pentru a se stabili activitatea ce o desfășoară
MARCU PETRE zis PANDREA PETRE în prezent, ce relații
are cu preoți și călugări care îl vizitează la
domiciliu, natura acestor relații, ce relații are
cu elementele dubioase din Capitală și provincie,
cine sunt aceste elemente, precum și dacă mai are
legături cu elementele din ambasadă americană și
britanică, ne propunem deschiderea dosarului de
verificare.

LOCOTENENT
Măgurel Dumitru
Măgurel Dumitru

9. XII. 1954

HOTARIRE

In legatură cu transforma-
rea dosarului de verificare
privind pe numitul PANDREA
PETRE și alții, in dosar de
actiune informative de grup.-

C.N.S.A.S.

07 JUL 2011

DIRECTIA ARHIVA CENTRALA

La 28 iunie 1954, Regiunea M.A.I. București, a fost sesizată printr-o nota informativă anonima, semnată VASLUI, ca în casa avocatului MARCU PETRE, zis PANDREA PETRE, din Str. Sandu Aldea nr. 96, eliberat recent din penitenciar, vin o serie de elemente suspecte printre care și călugari, care stau până la ore târzii de noapte, iar din frânturile discuțiilor, rezultă ca acestea au un caracter suspect.-

Trăcându-se la verificarea acestor materiale, s-a stabilit ca sunt reale și la 11.XI.1954, s-a deschis dosar de verificare.-

Până în prezent s-a stabilit următoarele :

- MARCU PETRE, zis PANDREA PETRE, este născut la 26 iunie 1904 în Băls-Romanți, fiul lui Ioan și Elena, de profesie avocat, domiciliat în București Str. Sandu Aldea nr. 96.- Este căsătorit cu ELIZA MARCU, născută PATRASCANU, sora lui LUCRETIU PATRASCANU, condamnat recent pentru activități duse la îndeplinire desfășurate.-

Până în anul 1937, PANDREA a deținut funcția de deputat al P.N.T.-ului pe fostul județ Romanți.-

Din verificările efectuate s-a stabilit ca la locuința lui MARCU PETRE, zis PANDREA PETRE, vin o serie de elemente ca : avocați, preoți și mamei dela diverse mînestiri sau oameni îmbrăcați în haine de munte, care sunt găzduiți de acesta.-

. // .

Elementele care-l vizitează și al cărui scop nu îl cunoaștem până în prezent, vin între orele 21-2 noaptea și 5-7 dimineața.-

In ceea ce privește elementele pe care le găzduiește acesta, un caz concret este acela dintre 21-25 august s.c., când a fost vizitat de două persoane neidentificate, îmbracate în haine de munte, (bocanci, pantaloni de schi și rucsacuri) care noaptea dormeau în podul casei, iar ziua umblau prin oraș.-

Informația "Tania" ne sesizează că între 18-20 noiembrie a.c., PANDREA PETRE a fost la minăstirea de maici Vladimirești, de unde s-a întors cu bani, îmbrăcăminte și altele și a afirmat că a primit recomandări și pentru altele minăstiri, menționând minăstirea de maici, Calicderc din nordul Dobrogei și o minăstire din munții Făgărașului.-

Prin informatorul "Sirbu I." al Regiunii "Stalin" care a fost marșrutizat la București să ia legătura cu PANDREA PETRE, s-a stabilit că PANDREA are legături cu o serie de conducători legionari din diverse orașe ale țării, care ar conduce activitatea subversivă legionară, ce se desfășoară în regiunea respectivă.-

Astfel, PANDREA PETRE areta informatorului "Sirbu I." ca la Sibiu are pe SORIN PAVEL și NEACȘU DUMITRU, foști conducători legionari și ȘINDEA SPIRIDON, fost comandant legionar.-

În Orașul Stalin are pe RADU PAVEL, iar la Sletina pe POPA ION și la Craiova pe avocatul NICU EMBALI.-

În discuțiile purtate între PANDREA PETRE și "Sirbu I." PANDREA a menționat că este foarte greu să lucreze cu acești oameni, întrucât nu are legătură directă cu ei, iar prin corespondență, îi este teamă să scrie ceva, întrucât acestea se controlează, menționând că nici lui (informatorului) nu-i da nimic scris, întrucât este foarte periculos, dar dacă este băiat destept va ști să se descurce.-

În încheiere PANDREA a rugat pe informator ca atunci când trece prin locurile unde se găsesc acești prieteni ai lui, să ia legătura cu ei, spunându-le că este trimis de

C.N.S.A.S.
07 JUL 2011
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

*ce este cu
nu-i da scris?
întrucât este periculos?*

. // .

PÂNDEA, să-i educe serios fiind oameni de valoare, să îi ajute dacă aceștia au nevoie de ceva, iar atunci când trece prin Sibiu, dacă are oameni de încredere, să se intereseze prin ei, în ce fel mai sunt ajutate familiile celor închisi.-

Propuneri:

Intrucât materialul din dosarul de verificare obținut până în prezent, se verifică atât pe linia noastră cât și pe linia altor regiuni și s-a stabilit că aceste elemente duc acțiune subversivă pe linie legionară, propunem transformarea dosarului de verificare în dosar de acțiune informativă de grup și urmărirea lui în baza unui plan de măsuri concrete.-

LUCRATOR OPERATIV PRIM,

H. Șușan

DE ACORD
ȘEFUL SERVICIULUI

Cpt. N. Kereș

~~SE APROBA~~

Nr. 3/

359

MINISTRULUI AFACERILOR INTERNE
Tovarăsul General Colonel ALEXANDRU DRAGHICI

Reportez următoarele ;

Incepînd din luna martie 1955 Serviciul Raional MAI " I.V.STALIN " urmărește în acțiune informativă pe numiții ;

PANDREA PETRE, avocat, membru al Uniunii Scriitorilor, fost P.N.T-ist.-

IUTEA PETRE, fost legionar, si

PAVEL PAVEL, fost deputat P.N.T si agent al Serviciului de Espionaj englez.-

Din materialele informative furnizate de agentii ; " TANIA " si " PAUNGEU STEFAN " ai Serviciului Raional MAI " I.V.STALIN ", precum si de agentii " JURISTUL " si " CRĂUSU " ai Serviciului III din Directia Securitatii Bucuresti, rezultă că cei de mai sus întretin legături cu o serie de legionari si alte elemente duse la noase din Bucuresti si din țară, care la rîndul lor sînt urmărite în acțiuni informative pe diverse linii de muncă.-

Deasemeni mai rezultă că PANDREA PETRE scrie literatură cu continut dușmănos R.P.R., iar cu ocazia diferitelor procese politice pe care le apără ca avocat se dedă în mod public la o serie de instigații dușmănoase, discreditînd orînduirea de stat democrat popular.-

În luna decembrie 1956 organele Directiei II -a, au trecut la arestarea lui IUTEA PETRE, în legătură cu alte probleme decît cele pentru care era urmărit

. / .

de organele noastre în acțiune informativă.-

Intrucît TUTEA PETRE în timpul anchetei are o poziție de negare iar probele acumulate asupra sa nu sînt suficiente pentru demascarea activității, PANDREA PETRE a fost arestat, s-a pus problema depistării acțiunii duse de Raionul EAI " I.V.SCALIN " .-

În acest sens, în urma analizei ce a avut loc în luna februarie a.c. cu conducerea Direcției, la care a participat și șeful Serviciului I din Direcția III-a, s-a hotărît un plan de măsuri, care să documenteze acțiunea în vederea depistării.-

În urma măsurilor operative și informative s-au obținut următoarele probe privind activitatea dăunănoasă a acestora :

Prin agenta " TANIA " s-a reușit efectuarea unei pătrunderi secrete la domiciliul lui PANDREA PETRE cu care ocazie a rezultat că acesta a lucrat și lucrează la o serie de scrieri cu caracter dăunănos, posedînd următoarele manuscrise :

1) "VICTIMA LUCRETIA PATRASCANU si A LĂSĂ-
NATUL LUI " .-

2) " HELVETIZAREA ROMÂNIEI DE LA 1947",
în care printre altele arată că sistemul
capitalist este mai viguros și că în inte-
riorul acestui sistem, se vor face în vii-
tor ca o grea luîndu-se unele principii
din sistemul comunist .-

3) " MINĂȘTIREA SINĂȘTUFU ", precum și al-
te materiale în care tratează diferite pro-
bleme în mod dăunănos, aducînd și injurii
la adresa unui tov.din conducerea statului
nostru .-

Pentru documentarea activității dăunănoase a
lui PANDREA PETRE fost audiat numitul TEODORU DUMITRU,
fost legionar.-

Din procesul verbal de interogatoriu rezultă
că în discuțiile avute de el cu PANDREA PETRE în luna
martie 1956, în afara manifestărilor dăunănoase pe care
PANDREA PETRE le-a făcut cu privire la F.R.R. a arătat
că vede în legionarii foarte multe elemente de valoare și
că creșterea legionarilor a stat în tactică și nu în teo-
logia lor.-

C.N.S.A.S.

07 JUL 2011

DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

S-a obținut materiale privind activitatea de agitație dușmănoasă publică pe care o desfășoară ca Găz-
rător în diferite procese politice, astfel :

În decembrie 1956, procurorul principal militar al R.P.R. General Maior Gh. BUCȘAN a înaintat la conducerea M.A.I. pentru a se lua măsuri, comentariile și concluziile scrise ale avocatului PANDREA PETRE procesul ce a avut loc în decembrie 1956 cu privire la doi repatriați în 1946, ce au făcut parte din " A.N.L. " (Armata Națională de Eliberare).-

În acest proces după ce aduce o serie de injurii la adresa M.A.I. pune în mod tendențios întrebarea :

" Nu cumva actualul decret de amnistie-re cu privire la repatriații este o capcană politică, urmînd ca (este un al doilea) repatriații să fie judecați pentru faptele trecutului ".-

C.N.S.A.S.

07 JUL 2011

DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

De asemenea, cu ocazia procesului esasinilor comunistului CONSTANTIN DAVID, PANDREA PETRE avînd obligația de a apăra un acuzat, s-a transformat în apărător al întregului lot de esasini, aducînd o serie de acuzații și injurii grave procurorului care a cerut condamnarea exemplară a esasinilor, ajungînd pînă acolo ca să afirme că " procurorul a transformat justiția noastră penală, într-o comedie judiciară". De asemenea a adus injurii grave familiei lui CONSTANTIN DAVID, care participă la proces.

Comportări asemănătoare PANDREA PETRE avut și în alte procese.-

Pentru documentarea activității dușmănoase dusă de PAVEL PAVEL, a fost audiat numitul TEODORU SIMITRU din declarația cărui rezultă următoarele;

Cu ocazia unei întîlniri ce a avut loc în luna martie 1956, PAVEL PAVEL în afara manifestărilor dușmănoase ce le-a avut, a spus susuzitului că intenționează să se retragă împreună cu PANDREA PETRE la Paris, pentru a găsi la cele mai bune forme de crearea unei unități a tuturor partidelor reacționere care să fie în stare să lupte pentru lichidarea comunistilor după cîștigarea regimului comunist.-

./.

1948
518

Susnumitul mai declară că PAVEL PAVEL i-a comunicat că cele de mai sus le-a discutat cu ocazia unei întâlniri avute cu PANDREA PETRE, GHINEA SIMION, fruntas legionar (urmărit în acțiune informativă (d. 62) (Regiunea MAI Galați) și TUTEA PETRE ideolog al mișcării legionare.-

Intrucât probele acumulate confirmă materialele informative rezultate în urma muncii desfășurate în acțiune și ținând cont că în urma arestării lui TUTEA PETRE elementele urmărite în acțiune și-au conspirat și mai mult activitatea,

P R O P U N

Arestarea și perchezitionarea numitorilor PANDREA PETRE și PAVEL PAVEL pentru a fi anchetați asupra activității duse la îndeplinire pe care o desfășoară.-

SEFUL DIRECTIEI
General Maior

A. Stancu

DE. ACORD. DE. SERVICIU.

APPROB. COMANDOR
V. M. UNITĂȚI

RAPORT

În ziua 06.12.03.1960. orele 14. (29)
Detinutul Pontreola M. Petru, alina secția VIII
Zărilor comuna 34. comuna comuna 75
Pentru organizarea, sau comisiune univertat
Am fost găsit Văditul cu comuna
Văditul. menționează că pe alina obținut
locul univertat în comuna cu cîteva zile
în comuna. pentru că Văditul cu o Vădit
toar cu cîteva zile obținut, alina comuna. iar
Alina obținut de cîteva zile. tot în
Zărilor 06.12.03.1960. Am găsit pe obținut
Măsură cu cîteva zile Văditul cu comuna
Văditul. menționează obținut în comuna
de locușorul unei locușori univertat
și de aparitia unei găsit. Totuși
comuna Văditul univertat după univertat
Pentru toate obținut noi sau Raport
A fi pe alina cu 1. zile obținut cu
Raport de alina.

SUPRAVEGHETOR.

Sup. Oficiu Măsură

UNITATEA

APROB

Comandantul

VAZUT

Medicul unității

R A P O R T

In ziua de 4. Iulie 1959.

ora 15⁰⁰

destinutul MARCU P. Petre.

condamnat la 15 ani M.S.V. pentru Activitate legionară

din secția IIa camera 29 a

comis următoarele: Fiind scos la scris mira ceint

Lucă 2. (clonă) coala de scris milogicitura că nu
îi ajunge (ura) eu iau spus că oțit ore dreptul
al totuși a intrat ca săi dau cîciara moul de
scris cîci la totiturot comunisti la sacusitate și
noi comunisti de la Yelona îl totiturot. este un
deficient Racolcitant cu foarte rezultativ.

Propun a fi pedepsit cu: 4. (Sapte) zile în loca

Supraveghetor

Serg. Maj. Tităreșcu I. I.

Pedeapsa începe la 22.07.1959. ore 15,30

" expiră la 29.07.1959. ore 15,30

c. 711

C.N.S.A.S.

14 OCT 2010

DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

Decretul C.F.T.
de serviciu.

Reprezentant
Judec. zile 2
Termenul
Vasut. M.D. Unitati

Repart.

08.03.1961

15

In ziua de 02.02.1960. ora 4.45 secol
Petru Panbreu Petru din sectia VIII. Fara
Comanda 26. Comanda 107. 15. Ani.

Pentru organizatie. Acea casca unitati
Au fost gasiti in gium si striga
la unitati din sectia VIII. a. servicii.
si intrator de unitati rulate.
Pentru aceasta propun afi
pecepsit cu 5. zile exalare cu regim
Serece.

C.N.S.A.S.
14 OCT 2010
DIRECTIA ARHIVA CENTRALA

Pentru propun In 08 III 1961 ora 12
cepe lor alator al. - 12. Sepranlyhetor. Sergi. 7. Jene
Pentru propun. Expirat 18 III 1961 ora 12
la alator al.

Petru Marc - Pades

For. Nr. 0622 Rimol

(24)

De acord

Of. Serviciu

H. [Signature]

Aprob. comandant

18
[Signature]
Trăut medic
formot. uni

03.08.1960

grau

Raport

În ziua de 17-03-1960 ora 15⁰⁰
detinutul Pomdeu M. Petre condamnat
15-ani pentru activitate legionară
com. nr. 51- Secția 8. of. a comis
următoarele: a fost găsit dormind în
pat, descăltat de locanșii și cu pătură
trase pe cap de și nu avea voie să
facă aceasta pînă la ora stingerii.
Intentionez faptul că acest Det. este
foarte în răit a fost de mai multe ori
găsit dormind făcînd gălăgie mare
în cameră etc. Pentru încetarea reg-
ulamentului și ordinelor propun să fie
pedeștit cu 5 zile izolare
supravegheată de I. Plut.
Unghiașu Doril

C.N.S.A.S.

14 OCT 2010

DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

DIRECTIA REGIONALĂ MAI BUCURESTI
Serviciul Raional I.V. Stalin

PLAN DE MASURI

[...]

Se va studia posibilitatea instalării T.O.² la domiciliul susunumitului MARCU PETRE zis PANDREA pentru a cunoaște ce anume discută cu persoanele de care este vizitat.

[...]

Să se întocmească o schița detaliată a locuinței lui PANDREA PETRE, locul unde se află telefonul și dacă aici stă de vorbă cu cei ce vin la el și în funcție de rezultate se va aprecia în ce încăpere va fi instalată T.O.

În cazul că pentru atingerea scopului nostru nu va putea fi folosit postul de telefonie, va fi utilizată rețeaua electrică.-

În acest caz se va simula un defect care va fi "reparat" de noi.-

De asemenea ținând cont de faptul că PANDREA PETRE părăsește adesea Capitala mergând la familia care se află la Poiana Țapului, se va studia și posibilitatea pătrunderii secrete în locuință fără știrea lui atât pentru instalarea T.O. cât și pentru a stabili dacă în locuință are obiecte compromițătoare.-

De asemenea va fi supravegheat și prin serv. T.³ și F.⁴ pentru verificarea corespondenței⁵.

¹ Text conform cu originalul. (n.n.)

² T.O. - Tehnică Operativă: Instalații de ascultare, înregistrare (audio și video) sau interceptare, în incinte sau spații deschise. (n.n.)

³ Serviciul „T”: Unitate Specială de interceptarea convorbirilor telefonice și utilizarea tehnicii operative (în perioada 1956-1967). (n.n.)

⁴ „F” - Filaj. (n.n.)

⁵ F.C. - Fond Corespondență. (n.n.)

PLAN DE MĂSURI

Privind dosarul de verificare deschis asupra
Numitului MARCU PETRE zis PANDREA PETRE

Obiectul.- La data de 11 XI 1954 s,a deschis dosarul de verificare asupra numitului MARCU PETRE zis PANDREA PETRE element cu trecut politic dușmănos, care a avut relații cu ambasada amerecana si britibanica si in a carui casa in prezent se fac deseori adunari la care participa diferite elemente dubioase printre care preoti, calugari, calugarite adunari iau sfarsit noaptea tarziu.

Scopul

A se stabili activitatea dusmănoasă ce o desfasoare numitul MARCU PETRE zis PANDREA, caracterul adunărilor ce se practică la domiciliul au, natura relatiilor u preoții, calugari si calugarite, precum si dacă mai mentine legaturi cu ambasada amerecana si britanica.-

Deasemeni se va stabili daca adunarile ce se practica la domiciliu nu are un caracter P.N.T-ist, deoarece susnumitul a fost militant activ al acestui partid.-

Posibilitati.-

Se va folosi tehnica operativa asupra numitului MARCU PETRE zis PANDREA cat si asupra altor elemente ce vor fi identificate ca legaturi ale susnumitului.

Se va trece de indata la recrutarea ca informator necalificat a numitei DS² element cinstit si devotat clasei muncitoare care fiind vecina cu MARCU PETRE zis PANDREA si avand unele relatii apropiate cu sotia acestui, ne poate furniza materiale importante privind adunarile ce se fac la domiciliul acestuia.-

¹ Text conform cu originalul. (n.n.)

² Numita Dimitriu Simona. "TANIA" este cel de-al doilea nume conspirativ sub care a acționat în decursul anilor. (n.n.)

Primit Lt. MCOVEI DUMITRU
Casa Nr. 1
Sursa "TANIA"
Inf. nec.²

NOTA INFORMATIVA³

(fragmente)

MARCU PETRE PANDREA domiciliat în str. Sandu Aldea Nr. 96 telef. 7.49.71 relatez următoarele fapte și amănunte cunoscute pînă în prezent de mine.

[...] Familia se compune din MARCU PETRE PANDREA, avocat, fost scriitor și ziarist în vîrstă de, soția MARCU PANDREA ELIZA în vîrstă de, fiica lor MARCU PANDREA NADIA, elevă la școala mixta nr 4,

¹ Text conform cu originalul. (n.n.)

² *Informator necalificat*. În primii ani de funcționare a Securității s-au utilizat și categoriile *informatori necalificați* sau *informatori calificați*, pentru a se face distincția între sursele mai slabe și cele care dovedeau calități personale, posibilități operative mai mari și o atitudine mai ofensivă în culegerea de informații. (n.n.)

³ Aceasta este *prima notă informativă scrisă*, predată Securității, de către informatoarea necalificată "TANIA". Având calitatea de informator cu acte în regulă (dosar personal înregistrat la Securitate), ea a activat, sub acoperire, începând cu anul 1953. Din data de 16 decembrie 1954, o găsim promovată ca *informator* sau *informator calificat*, după caz. (n.n.)

Colaborarea numitei cu Securitatea în „cazul Pandrea” a durat pînă în anul 1967, când Dosarul de Urmărire Informativă „RINOCERUL” a fost închis. Acest dosar a fost deschis de Securitate în anul 1964, imediat după eliberarea Dr. Petre Pandrea din cea de-a doua detenție... (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

în vârstă de, fiul MARCU PANDREA ANDREI student în anul I la Facultatea de Medicină generală.

Familia susnumita ocupă în imobil o singură cameră.

Nu am cunoscut pe nici unul din membrii familiei până în anul 1949 când ELIZA PANDREA a fost evacuată din imobilul din str. Barbu dela Vrancea, în încăperea ce o ocupă în prezent.

[...]

În toamna aceluia an 1953 MARCU PETRE PANDREA care fusese pus în libertate a venit să-și ia locuința în primire, pentru a o transforma în biroul de lucru.

Odată cu venirea lui sunt de reținut următoarele: "au început să vină în mod regulat mai mulți așa ziși foști secretari printre care¹"

[...]

În 1953 - 1954, au început să vină așa ziși "clienți" în special la ore matinale (6 dimineața) unii din diverse localități din țară.

[...]

Prin luna iulie PANDREA a trimis Patriarhului o scrisoare

[...]

Aceste date sunt cunoscute până în prezent de mine asupra lui MARCU PETRE PANDREA.

"TANIA"

¹ Informatoarea "TANIA" face o listă cu nouă persoane indicându-le numele, prenumele, adresa completă, numerele de telefon, date de stare civilă, profesia actuală, profesia din trecut (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

S I N T E Z A

cu privire la actiunea informa-
tivă de grup PANDREA PETRE
si altii , actiunea de verificare
VASILIU EUGEN si altii si
actiunea privind pe VRÎNCEANU
CONSTANTIN si altii.-

[...]

b) Scrierea si detinerea de manuscrise cu continut
dusmănos , precum si unele indicii că acestea ar fi
fost partial difuzate.

În urma informatiilor ce au fost obtinute pe mai multe
linii , a rezultat că PANDREA P. a scris si detine la domiciliu
în manuscris lucrări literare cu continut ostil regimului
democrat popular.-

Pe baza unui plan si în special cu ajutorul agentei de
casă "TANIA", la data de 20-IV-1957 s-a efectuat o perchezitie
secretă la domiciliul lui PANDREA, cu care prilej s-au găsit o
serie de manuscrise cu continut net dusmănos, iar o parte au
fost fotografiate.

Între aceste manuscrise sînt:

- 1) "EXECUTIA DIN PRIMAVARA 1954 al lui L.
PATRASCANU", pe care caută să o prezinte drept
un abuz si o călcare a legalității, aducînd o serie de
calomnii la adresa tribunalului si a unor
personalități din conducerea statului.
- 2) "CRUGUL MANDARINULUI"
- 3) "PROCESUL UNUI SOCRATE VALAH (P.
TUTEA)", în care elogiază atît pe Petre Tutue cît si
pe profesorul său legionarul Nae Ionescu.-

¹ Text conform cu originalul. (n.n.)

- 4) "SUB SOARELE MELANCOLIEI" , în care autorul are o serie de afirmatii antipopulare, încercînd să prezinte orînduirea socială din tara noastră drept "a IV-a dictatură" asemiund-o cu cele 3 dictaturi 1938/1944 si apreciază în general democratiile populare ca fiind "teroriste".-

[...]

În legatura cu manuscrisele dușmănoase detinute de acesta mentionăm că întreaga perchezitie secretă, inclusiv pregătirile de fotografiere si fotografierea (între timp a fost necesar să se schimbe filmul din aparat) a durat în total circa 20 minute, deoarece conditiile nu permiteau ramînera în apartament peste acest timp.- Din această cauză credem că fotografiile existente trebuie considerate numai ca o dovadă că în locuinta lui se găsesc astfel de materiale si că în realitate la o perchezitie oficială se vor găsi, probabil, mai multe documente de acest fel. În afară de aceasta PANDREA mai are o locuință la Peris Raionul Snagov, unde s-ar putea ca să păstreze o parte din manuscrise întrucît uneori scrie acolo,-

[...]

În sfîrșit agenta "TANIA" mentionează în nota din 20-V-1957: "Prin perdeaua dela usa camerei lor am observat că biblioraftul cu pricina este asezat în acelaș loc si este plin cu hîrtii, asezate în ordine , nu am putut obseva dacă sunt cele cunoscute sau altele".-

[...]

SEFUL SERVICIULUI
MAIOR
E. Niculescu Mizil

SEFUL BIROULUI
Lt. Maj.
Dan Gh.

Rezoluție:

Tov. Cpt. Constantin Gh.

Să-mi raportați dacă s-a făcut percheziție la
Poiana Țapului și dacă nu să-mi raportați de ce n-ați făcut
(semnat indescifrabil)

[...]

5). Are impresia că anchetatorul este foarte grăbit și că va fi deferit justiției foarte curînd. De asemenea are impresia că ancheta nu posedă nici un fel de probe împotriva lui, în afară de manuscrise. Susține că de fapt el a fost totdeauna foarte prudent și a jucat cu cărțile pe față. Știa că o vecină a lui era agentă a securității și că intra în casă la el cînd nu era nimeni acasă și-i cotrobăia printre manuscrise. De aceea zice el își lăsa manuscrisele la vedere, ca să nu aibă prea mult de lucru. De asemenea știa că unul dintre secretarii lui este agent al securității.

[...]

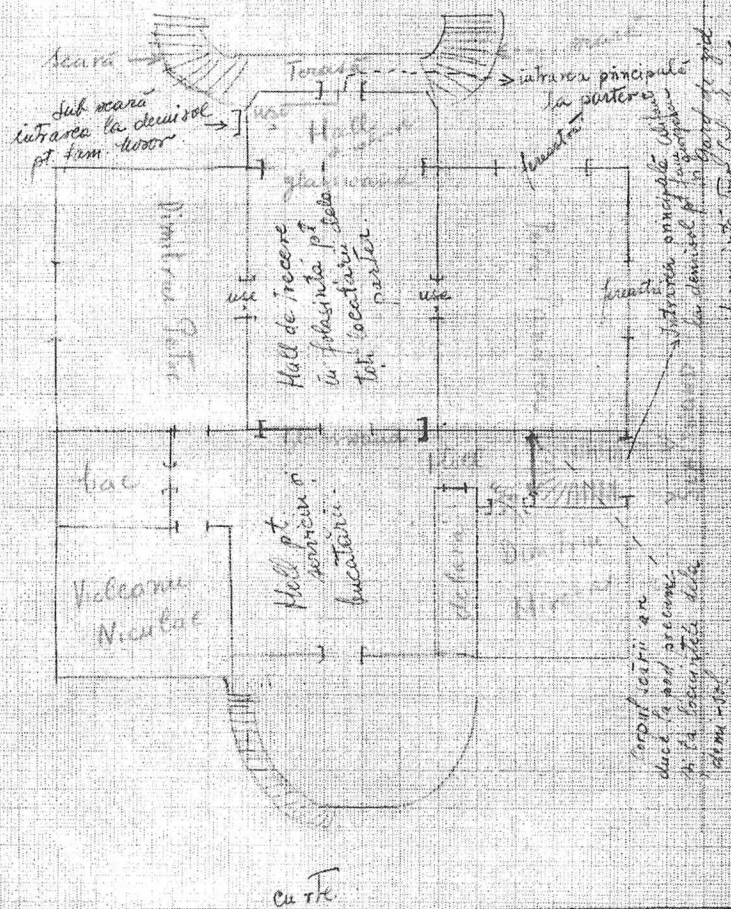
15-11-58²

(semnat indescifrabil)

¹ Acesta este unul dintre primele rapoarte de anchetă MAI care a dus la procesul finalizat în anul 1959 cu o condamnare la 15 ani muncă silnică (Dosarele C.N.S.A.S.). (n.n.)

Dr. Petre Pandrea a fost ridicat de către organele MAI la 23 octombrie 1958, din fața locuinței noastre din strada C. Sandu Aldea nr. 96, în plină zi, sub ochii îngroziți ai mamei (Elisa Pătrășcanu-Pandrea). (n.n.)

² Text conform cu originalul. (n.n.)

SCHEMA CASEI DIN R. SANDU ALDEN N: 96 UNDE JAMENI IAZA RANO.

**Consiliul Național pentru Studierea
Arhivelor Securității
(C.N.S.A.S.)**

Str. Matei Basarab
nr. 55-57
București sector 3
cod 030671

Tel.: 0374.189.161
Fax: 0374.189.154

www.cnsas.ro

Nr. P 10808/10 12.09.2011

Doamnei **Nadia MARCU**

Stimată Doamnă,

Având în vedere Nota Direcției Investigații nr. S/DI/I/296/07.02.2011, Colegiul Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, întrunit în ședința din data de 29.03.2011, în conformitate cu prevederile art. 1 alin. 7 din O.U.G. nr. 24/2008 *privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității*, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 293/2008, coroborat cu art. 28 din *Regulamentul de organizare și funcționare al Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității* adoptat prin Hotărârea nr. 1/2008, pe baza documentelor din arhiva proprie, a stabilit identitatea informatoarei cu nume conspirativ „TANIA” în persoana numitei DIMITRIU Simona, născută RĂDULESCU la 01.09.1926, în București, fiica lui Petre și Cristina, care a contribuit cu informații la instrumentarea dosarului I 258595, deschis de Securitate pe numele Marcu Pandrea Petre, domiciliată în anul 1954 în strada Constantin Sandu Aldea nr. 96, raion I.V. Stalin, București.

În privința celorlalți informatori a căror deconspirare ați solicitat-o, vă comunicăm faptul că investigațiile noastre vor continua și vă vom anunța pe măsură ce avem rezultate.

Președinte

Dr. Dragoș PETRESCU

Operator de date cu caracter personal notificat sub numărul 158

CUPRINS

Mandarinatul – crez și misiune	7
Notă biobibliografică	21
Jurnal intim strict secret 1954-1956	37
1954	39
1955	85
1956	185
Addenda.....	581
Index	609

DE ACELAȘI AUTOR

ANTUME

Cărți

1. *Beiträge zu Montesquiens deutschen Rechtsquellen* (Eine Untersuchung der hinterlassenen Manuskripte), Editura Cultura Românească, 1932;
2. *Germania hitleristă*, Editura Adevărul, 1933;
3. *Psihanaliza judiciară*, Editura Cultura Românească, H. Steinberg, 1934;
4. *Filozofia politico-juridică a lui Simion Bărnuțiu*, Editura Fundațiilor Regale, 1935;
5. *Procedura penală*, Editura Spor, 1938;
6. *Criminologia dialectică*, Editura Fundațiilor Regale, 1945;
7. *Portrete și Controverse, volumul I*, Editura Bucur Ciobanul, colecția Meridian, 1945;
8. *Pomul vieții, Jurnal intim 1944*, Editura Bucur Ciobanul, colecția Meridian, 1945;
9. *Portrete și Controverse, volumul II*, Editura Fundația pentru Literatură și Artă, Regele Carol II, 1946;
10. *Brâncuși, amintiri și exegeze*, Editura Meridiane, 1967.

Traduceri

1. Aurel C. Popovici: *Stat și Națiune – Statele Unite ale Austriei-Mari* (din limba germană), Editura Fundația pentru Literatură și Artă, Regele Carol II, 1939 (reeditare Editura Albatros, 1997);
2. Dimitrie Cantemir: *Descrierea Moldovei* (din limbile latină și germană), Editura E.S.P.L.A., 1955.

POSTUME

1. *Eseuri*, Editura Minerva, 1971 ;
2. *Brâncuși, amintiri și exegeze*, Editura Meridiane, 1976 (reeditare);
3. *Atitudini și controverse*, Editura Minerva, 1981 ;
4. *Memoriile mandarinului valah*, Editura Albatros, 2000 ;
5. *Reeducarea de la Aiud, (Jurnal penitenciar: 1961-1964)*, Editura Vremea, 2000 ;
6. *Garda de Fier, Jurnal de filosofie politică (Memorii penitenciare)*, Editura Vremea, 2001 ;
7. *Helvetizarea României (Jurnal intim, Pomul vieții 1947)*, Editura Vremea, 2001 ;
8. *Crugul mandarinului (Jurnal intim: 1952-1958)*, Editura Vremea, 2002 ;
9. *Călugărul Alb*, Editura Vremea, 2003 ;
10. *Turnul de ivoriu (Memorii)*, Editura Vremea XXI, 2004 ;
11. *Soarele melancoliei (Memorii)*, Editura Vremea XXI, 2005 ;
12. *Noaptea Valahiei (Jurnal intim: 1952-1968)*, Editura Vremea, 2006 ;
13. *Brâncuși, amintiri și exegeze: Estetica lui Brâncuși, volumul I* (ediție revăzută și adăugită), Editura Vremea, 2009 ;
14. *Brâncuși, Pravila de la Craiova: Etica lui Brâncuși, volumul II* (ediție revăzută și adăugită), Editura Vremea, 2010 ;
15. *Brâncuși, amicii și inamicii: Sociologia lui Brâncuși, volumul III* (ediție revăzută și adăugită), Editura Vremea, 2010 ;
16. *Memoriile mandarinului valah - Jurnal: 1954-1956* (ediție revăzută și adnotată), Editura Vremea, 2011.

ÎN PREGĂTIRE

1. *Memoriile mandarinului valah - Jurnal: 1957-1958* (ediție revăzută și adnotată);
2. *În ochiul ciclonului: Dr. Petre Pandrea urmărit de Securitate* (titlu provizoriu);
3. *Patetica valahă* (titlu provizoriu).